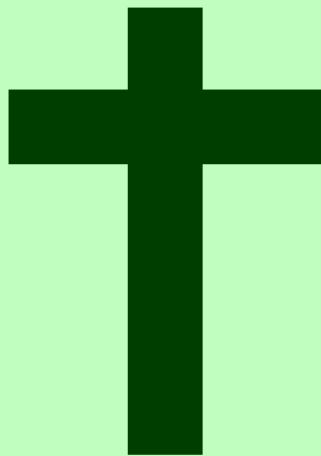

Tesitamenti Ikne
n'Onu Ikwere

New Testament in Ikwere

Tesitamenti Ikne n'Onu Ikwere

New Testament in Ikwere

copyright © 2010 Wycliffe

Language: Ikwere

Translation by: Wycliffe

Ikwerre - (ikw) Nigeria

The Iwerre language of Nigeria can also be spelled Ikwere and Ikwerri. This language is spoken primarily by the Ikwerre people who live in the Rivers State of Nigeria and is one of the many ethnic groups in the Niger Delta. There were more than 23,000 speakers of this language in 1973. There is also a considerable local interest in literacy and grammar.

Copyright Information

© 2010, The Nigeria Bible Translation Trust. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9789789076369

New

The New Testament

in Ikwere

© 2010, The Nigeria Bible Translation Trust. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
c17ee3a1-1c7a-5c05-8e0f-5043e8228d89

Contents

Matiyu	1
Makî	34
Lukwu	55
Joni	89
Ernu Ele Izî	114
Ele Rom	144
1 Ele Kôrinti	158
2 Ele Kôrinti	172
Ele Galasia	181
Ele Efesösi	186
Ele Filipaj	191
Ele Kôlosi	195
1 Ele Têsalonika	199
2 Ele Têsalonika	203
1 Timoti	205
2 Timoti	209
Tajtosi	212
Filemoni	214
Ele Hiburu	215
Jemisi	225
1 Pita	229
2 Pita	233
1 Jônî	236
2 Jônî	240
3 Jônî	241
Judu	242
Okpume	244

Izi ọma lele kpa Matiyu

gbarù a n'okwukwo

Nhne gbasiri okwukwo ka

Izi ọma lele kpa Matiyu gbarù a n'okwukwo nookwu oka izi ọma nü Jizosi bụ Nyel Oznohia Chiokike kweru mkwna a. Omumu Jizosi nye Nazareti gwebnanyarnu eli-eze ikne n'owá, ke bụ ọchichi Chiokike. Izi ọma Matiyu neegesi eli-eze ikne ka hite nü nhne Jizosi, nye bụ Mezaya, znirni nü nhne o mernu. Matiyu gesiri kpa Jizosi mezurụ kpakara nhne be gbarù nü Tésitamenti Oknani gbasiri a. O gesiri nü be murnu Jizosi hite n'avnurnu ele eze. Nne a Meri bụ woknornokno máa nyerukna. Matiyu tükparu ehni gba nü ele bùo ele Ju nwernu igwe n'eli-eze Chiokike lele kpa ele Ju nwernu. O kwuru nhne gbasiri enwu Jizosi, olizo n'enwu a, nü iwu o nyeru ele sno apna be zni kpakara ele zì n'owá izi ọma a.

Nhne zi n'okwukwo ka

Budnu wikoro Jizosi (1:1---4:25)

Ikwu-ọnụ Chiokike o kwuru n'olu rugwu (5:1---7:29)

Nhne o znirni, elulu nü nhne berere nü Galili (8:1---18:35)

Izne a dà Jeruselem (19:1---20:34)

Ikwezu ipne-aznụ Jizosi nü rime Jerusélem (21:1---27:66)

Olizo n'enwu a (28:1-20)

Nye gbarù okwukwo ka: Matiyu (Livai)

Risi nhne o kwuo gba a: O gesi nü Jizosi bụ Mezaya, nye gweyarụ eli-eze ke bụ ọchichi Chiokike n'owá.

*Osnusno ọmumu Jizosi
(Luk 3:23-38)*

1 Okwukwo osnusno ọmumu Jizosi Karaishi, nnwò Devidi, nnwò Ebereham.

2 Ebereham murnu Aziki, Aziki mūhia Jekopu, Jekopu mūhia Juda nü rūmu nne a.

3 Juda mūhia Pèrezi nü Zéra, nne be bụ Tama, Pèrezi mūhia Heziróni, Heziróni mūhia Ram,

4 Ram mūhia Aminadabu, Aminadabu mūhia Nasóni, Nasóni mūhia Salímoni,

5 Salímoni mūhia Boazi, nne a bụ Rehabu, Boazi mūhia Obedi, nne a bụ Rutu, Obedi mūhia Jesi,

6 Jesi mūhia Eze Devidi.

Devidi mūhia Solomoni, nne a bụ nnwerne Uraya,

7 Solomoni mūhia Rehoboam, Rehoboam mūhia Abija, Abija mūhia Asa,

8 Asa mūhia Jehosafati, Jehosafati mūhia Joram, Joram mūhia Uzaya,

9 Uzaya mūhia Jotam, Jotam mūhia Ehazi, Ehazi mūhia Hezikaya,

10 Hezikaya mūhia Manase, Manase mūhia Amóni, Amóni mūhia Josaya,

11 Josaya mūhia Jekonaya nü rūmu nne a. Ka bụ ige ele Babíloni vuru be la n'eli Babíloni.

12 Nga be vukworu be zne nü Babíloni, Jekonaya mūhia Seateli, Seateli mūhia Zerubabeli,

13 Zerubabeli mūhia Abiudu, Abiudu mūhia Eliakim, Eliakim mūhia Azó,

14 Azó mūhia Zadóku, Zadóku mūhia Akím, Akím mūhia Eliudu,

15 Eliudu mūhia Eleza, Eleza mūhia Matanji, Matanji mūhia Jekopu,

16 Jekopu mūhia Josefu nzi Meri. Meri bụ nye murnu Jizosi, nye be kwu Karaishi.

17 Kpakara ębunru hite n'Ebereham dù Devidi bụ nri ębunru nü eno, hite nü Devidi dù nga be vuru be zne n'eli Babíloni bụ nri ębunru nü eno, hite nü nga be wuru nü Babíloni dù nü ọmumu Karaishi bụ nri ębunru nü eno.

Omumu Jizosi Karaishi

(Luk 2:1-7)

18 Ka bụ kpa be jiri mū Jizosi Karaishi. Nga be kweru nü Josefu joolu nne a Meri,* nga be yáadnanyina, be whnurnu nü o zì rime hite n'Enine Nso.

19 Josefu bụ nzi a bụ ọmamarina bádmu, o chólà o kpasi a iwhnerie nü ruvhnu ohna, o pioru o gba a nnam nü mgwugwa.

20 Kóvu nga o zì naari kpakara nhne ka nü mkkpoma a, enine izi Nyenwe aị vakwnusiri a nü mboro, kaa, "Josefu, nnwò Devidi, i túko ogwnu o kwuru nnwerne i Meri, nnwò o zì rime a hi n'aka Enine Nso.

21 O joomuhia nnwò rukna, i jookwu a Jizosi, kwnornu nü o jooznohia ele ke a nü kpakara mmehie be."

22 Ka bụ ma nhne Nyenwe aị kwuru hite n'ònụ nye əwhnurninya mezu,

23 "Otu woknornokno máa nyerukna jötou rime, o joomuhia nnwò rukna, be jookwu a Imanueli," ke bụ, "Chiokike zinu aî."

24 Ngə Josefua tnenyarnu nü anyarna, o lizo, o mee kpa enine izi Nyenwe aị nyernu a iwu, o kwuru Meri nnwerne a.

25 Kóvu ya nü a dnányina dù nga o mūhiaru nnwò rukna, o jita rəwhna a Jizosi.

2

Ele akó varù

1 Nga be murnu Jizosi nü Bétilehem n'eli Judiya, nga Erodù bụ eze, ele akó* hiri n'obosi əhnam vaduru Jerusélem,

2 n'eesikwa, "Ndaa hne o zì bụ nya be murnu, eze ele Ju? Kwnornu nü a whnurnu

* 1:18 Mqbu əgbasi əmnu n'aka ke neegesi nü aka ji a.

* 2:1 Ele akó: bụ ele nəomu nhne gbasiri mbø.

mbô a n'qbosi éhnam, a varü ma a kpônu a risi eli.”

³ Nga Eze Erôdu nûrnü nhne ka, mkpoma larü a mini, ya nû kpakara ele zî nû Jerusélem.

⁴ Nga o sukwukotaru kpakara ele risi arjohna nû ele zni iwu ele Ju, o sîkwa be hne be joomu Karaîsi wam.

⁵ Be kanü a nû Bétilehem n'eli Judiya, o bu kpa be gbaru a n'okwukwo hite n'önü nye  whurninya, kaa,

⁶ “Jî Bétilehem, n'eli Juda,

i zila matî kakwo n'esilawuru risi eli
Juda ria ria,

kwnornu nû hite nû jî hne nye risi jeehi
whuya,

nye jooznu ele ke m Izirêli lele atnurnu.”

⁷ Nga Erôdu sukwuru ele akô wam nû mgwugwa, o sîkwahia be nga mbô wam whuyar u iwhne.

⁸ O kanü be zne Bétilehem, kaa, “Anu zne piosi nnwô ikne wam rikne, nga anu pi-ohiaru a, anu va kanü m, m jeezne kpônu a risi eli masi.”

⁹ Nga be nûrnü  ka Eze Erôdu, be whoga, le mbô wam ke be whnûrnü n'qbosi éhnam neezne nû ruwhnu be dû nga o varü gwuzorù n'olu hne nnwô wam zî.

¹⁰ Nga be whnûrnü mbô wam, be nwûdnarnu k'agida.

¹¹ Be bna nû rime oro, whnu nnwô ikne wam, ya nû Meri nne a, be dna n'eli kpônu a risi eli. Be kpume igbe  kwu be, nyee a nkesi, golu, franki-isensi nû maa.

¹² Chiokike do be aka nû nsni nû mboro be lâhnakwadiâ ke Erôdu, be garu apna berere la eli be.

Be gbazne n'eli Ijipiti

¹³ Nga be larü, enine izi Nyenwe aî mernu Josef whnu a anya nû mboro, kaa, “Lizo, kwuru watakiři wam nû nne a gbazne Ijipiti, daziri nû pii dû nga me jaakanu i, kwnornu nû Erôdu joopio nnwô wam ma o gbu a.”

¹⁴ O lizo, kwuru nnwô wam nû nne a n'abalî gbazne Ijipiti.

¹⁵ Be zî n'Ijipiti tem Erôdu nwûma, ma nhne Nyenwe aî kwuru hite n'önü nye  whurninya a mezu, “M sukuhiaru m nnwô m hite Ijipiti.”

Erôdu gburu rûmu takiri

¹⁶ Nga Erôdu whnûrnü nû ele akô wam nyernu a mkipari, o weru  hnî k'agida, o zizne ele  gwnu kaa be gbu kpakara rûmu rukna zî nû Bétilehem ma eli zi be ndûndu, hite nû ele gbaru awha lawuru ya eli. Ka bu hite n'ige wam o sîkwahiaru  ka n'önü ele akô wam.

¹⁷ N'ige wam bu hne be mezuru nhne Jerimaya nye  whurninya kwuru, naakaa,
¹⁸ “Be nûrnü akpîri nû rime eli Rama,

naakwina  kwina nû okne ogba mkpe, Recheli naakwnanu rûmu a  kwina, o kwéle be kasi a mkpoma kwnornu nû be zîma.”

Be hiri n'Ijipiti yahna

¹⁹ Nga Erôdu nwûrnü, enine izi Nyenwe aî mernu Josef whnu a anya nû mboro n'Ijipiti,

²⁰ kaa, “Lizo kwuru nnwô wam nû nne a zne n'eli Izirêli, ele noopio bûdnu a nwûnâm.”

²¹ O lizo kwuru nnwô wam nû nne a, va n'eli Izirêli.

²² Kôvu nga o nûrnü nû Akelosi nnwô Erôdu bu eze Judiya nû ngadna nda a, o tûru ogwnu o zne pii. Nga Chiokike dôru a aka nû nsni nû mboro, Josef tuhnasna zne Galili.

²³ Be zne wuru n'eli matî be kwu Nazareti, ma nhne be kwuru hite n'önü nye  whurninya mezu, “Be jookwu a nye Nazareti.”

3

Ikwu- nu Joni Nye Wû Mini

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ N'ige wam Joni Nye Wû Mini varü nôokpo okwo ikwu- nu Chiokike n'eli- kpâ ke Judiya,

² naakaa, “Anu tuhnasna mkpoma, kwnornu nû eli-eze Chiokike zî ndûndu.”

³ Joni bu nye wam Azaya nye  whurninya kwuru  ka gbasiri a, naakaa,

“Akpîri otu badnû nôokpo okwo n'eli- kpâ, naakaa,

‘Anu mekwata apna Nyenwe aî, anu mee apna a snî asni.’”

⁴ Joni wogwu iwo be jiri rijni akpukpo anohia be kwu kameli mee, ajni o snû n'ikwnu bu akpukpo anohia, wîri a bu igwurube nû möno ebeka  hia.

⁵ Ele Jerusélem nû kpakara ele Judiya nû kpakara ele wugwu nû ngeri Osimini Jodani gburugburu whokwnusiri a,

⁶ o wû be mini n'Osimini Jodani, be nook-wuhja mmehie be.

⁷ Kôvu nga o whnûrnü agida ele Farisi nû ele Sadusi hne be naava ma o wû be mini, o kanü be, “Anu  bnurnu agwo, nyele kannu anu, anu gbanahoru ovu owe  hnî Chiokike ke jaava?”

⁸ Anu miî mkpuru ke jeegesi nû anu tuhnasnaru mkpoma hite nû mmehie.

⁹ Anu rîko nû rime anu, naakaa, ‘Ebrehem bu nda aî;’ me kanü anu nû Chiokike nwernü rikne mee kpakara akaworugwu ka gho rûmu Ebrehem.

¹⁰ Kitna, be tukwasilam ehnigwe n'ikwnu kpakara isisi, ke bu nû be joogbudna isisi obula ke mînyala mkpuru  ma, be jootubna a nû rime bekwnu.

¹¹ “M ji m mini nqowu anu mini ke neegesi nu anu tuhnasarnu mkpoma hite nu mme-hie anu, kovu nye kagwu m rikne naava n'aznu m, nye me d'ugwo n'owhudnahie chiri okoro-qchi a, nye wam jeeji Enine Nso nu bekwnu nqowu anu mini.

¹² Nye nhne owhusna ikpa zi n'aka a, o joowhusna ikpa a nkari, o jaachikota ikpa a yisi n'obna a, kovu o jeeji bekwnu ke chni echjni rnesnama ruznurnuznu ikpa.”

*Owuwo mini Jizosi
(Mak 1:9-11; Luk 3:21,22)*

¹³ N'ige wam, Jizosi hiri nu Galili vadu Osimini Jodani znekwnusi Joni ma o wu a mini.

¹⁴ Kovu nu Joni kwéle a, o kaa, “O zi m mkpa i wu m mini, ji n'iwhuru i, i naavakwnusi m?”

¹⁵ Jizosi kanu a, “Gharu a kpam kitna, kwnornu nu o buru oma kpam ma a mez u kpakara nhne buru oma n'omume.” Joni gharu a.

¹⁶ Nga Joni wuru Jizosi mini, ngangam o hiri nu mini nqowhuya, le, oligwe kpumernu, Jizosi whnu Enine ke Chiokike hne o neehedna lele nduru, neebekwasi a.

¹⁷ Otu akpiiri hiri n'oligwe, naakaa, “Ka bu Nnwó m me whnunru n'anya, nhne a masiri m.”

4

*Ornurna Jizosi
(Mak 1:12,13; Luk 4:1-13)*

¹ Enine Nso duru Jizosi zne n'eli-ikpa ma Ekwensi rna a ornurna.

² Nga o vukworu onu nri obochi eno iwhnehnie nu abali, wiri gwnurnu a.

³ Nye ornurna wam vakwnusiri a, kanu a, “O buru nu i bu Nnwó Chiokike, kanu akaworugwu ele ka be ghø brédi.”

⁴ Jizosi saru a, “Be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa, ‘O buo brédi bu nhne badnu jeeri kpøi ziři budnu,

kovu nu o bu kpakara ikwu-onu ke hiri n'oni Chiokike whuya.’”

⁵ Ekwensi kwuru a zne Jerusélem, eli-ohna nsø, gwuzote a n'olu towa Oro Nso Chiokike,

⁶ o kanu a, “O buru nu i bu Nnwó Chiokike, gbuđna ehni i n'eli hna, kwnornu nu be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa,

‘O jeenye ele enine izi a iwu gbasiri i,

be jeegheru i n'aka be, ma i gharu o kpobi ochi i nu rugwu.’”

⁷ Jizosi saru a, “Berere kwuno, be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa, ‘I rnákø Nyenwe i Chiokike i ornurna.’”

⁸ Berere kwuno, Ekwensi kwuru a zne rugwu zi n'olu k'agida, gerisi a kpakara eli-eze ke qwa nu igwugwu be.

⁹ O kanu a, “M jeenye i kpakara nhne ka, o buru nu i jaadna n'eli kpønu m risi eli.”

¹⁰ Jizosi saru a, “Whøga m nu ruwhnu m, Setani, kwnornu nu be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa, ‘Ijøkopon Nyenwe i, Chiokike i risi eli. O bu ya kpøi bu nye i jeekpenu.’”

¹¹ Ige wam Ekwensi sigbasiri Jizosi, ele enine izi vakwnusiri a, neeznenu a izi.

*Jizosi panjoru ernu a
(Mak 1:14,15; Luk 4:14,15)*

¹² Nga Jizosi nurnu nu be yisiri Joni n'ikelu, o lahna Galili.

¹³ O whøga nu Nazareti zne wuru nu Kapanom, ke zi nu ngeri osimini, n'eli Zebuloni nu Nafitali,

¹⁴ ma oka be kwuru hite n'oni Azaya nye owhnurninya mezu, kaa,

¹⁵ “Eli Zebuloni nu eli Nafitali,

n'apna okne osimini, n'aznu Osimini Jodani,

Galili eli ele buo ele Ju.

¹⁶ Ele wu n'ochichiri

whnunam agida iwhne,

ele wu n'eli enwu kpusnigwu

bü ele iwhne nqomukwasí.”

¹⁷ Hite n'ige wam Jizosi panjoru nookpo okwo, naakaa, “Anu tuhnasna mkpoma, kwnornu nu be eli-eze Chiokike zi ndyündu.”

*Ele mbøm sno apna Jizosi
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

¹⁸ Nga Jizosi neezne izne n'oni mini Osimini Galili, o whnu rümü nne lawuru, Sajmoni nye be nookwu Pita nu Anduru nwene a, hne be nqowu igbo n'osimini, kwnornu nu be bu ele noogbu aznu.

¹⁹ Jizosi kanu be, “Anu snornu m, m jeeme anu buru ele jookwnuhia ele badnu lele kpa anu noogbu aznu.”

²⁰ Ngangam, be sigbasi igbo be sno a.

²¹ Nga o znetur u nu ruwhnu, o whnunru rümü nne lawuru berere, Jemisi nnwu Zebidi nu Joni nwene a, nu Zebidi nda be. Be zi nu rime ogbo neemekwa igbo be. Jizosi sukuw be.

²² Ngangam be sigbasi ogbo wam nu nda be sno a.

*Jizosi znirni nhne,
gwø ele nriria
(Luk 6:17-19)*

²³ Jizosi znernu nu kpakara Galili neezni nhne n'øro ogbako ele Ju, nqokpo okwo izi oma eli-eze Chiokike, nqogwo ele nriria zi ødo n'ødo nu ehni ighbugbu zi ødo n'ødo n'esilawuru be.

²⁴ Qtnutnu a gazuru kpakara Siriya, be kwuyanu a kpakara ele naarja nriria nu ele ehni ighbugbu zi ødo n'ødo, nu ele nqowhnu si

anya, ele r̄enwu ojo nwugwu, n̄u ele akwukwu n̄u ele ngeri ehni be d̄onwurnu d̄onwu. Jiz̄osi gw̄o kpakara be.

²⁵ Agida ele badn̄u hi n̄u Galili, Dekapolisi n̄u Jeruselem n̄u Judiya n̄u azn̄u Osimini J̄odani snornu a.

5

Jiz̄osi znirni nhne n'olu rugwu

¹ Nga Jiz̄osi whn̄urru agida badn̄u wam, o pnezne n'olu rugwu, daz̄iri eli, ele sno apna a vakwnusi a,

² ọ panj̄o neezni be nhne, naakaa,

*Mkpoma oso n'onyu n'ezi
(Luk 6:20-23)*

³ “Owa oma z̄inu ele mboni n̄u mkpoma,* kwnornu n̄u ẹli-eze Chiokike b̄u ke be.

⁴ Qwa oma z̄inu ele naagba mkpe, kwnornu n̄u be jaakasi be ovu.

⁵ Qwa oma z̄inu ele z̄i enwerne n̄u mkpoma, kwnornu n̄u ele kam jeekehia ọwa.

⁶ Qwa oma z̄inu ele wiri n̄ogownu n̄u ele akp̄iri kpoga ebe wiri n̄ome nhne b̄uru oma, kwnornu n̄u r̄uwhō jeeji be.

⁷ Qwa oma z̄inu ele nwernu obirizi kwnornu n̄u be joodonu be obirizi.

⁸ Qwa oma z̄inu ele z̄i r̄ichna n̄u mkpoma, kwnornu n̄u be joowhnu Chiokike.

⁹ Qwa oma z̄inu ele neeme udno, kwnornu n̄u be jookwu be r̄umu Chiokike.

¹⁰ Qwa oma z̄inu ele be naakpakna ehni kwnornu imerne oma, kwnornu n̄u ẹli-eze Chiokike b̄u ke be.

¹¹ “Qwa oma z̄inu an̄u nga ele badn̄u jaaparị an̄u, neemekpa an̄u ehni, nookwunu an̄u onu ojo, naaghagidne an̄u akebne aghalaghala z̄i ichne ichne kwnornu n̄u me.

¹² An̄u nwurñihoru, mkpoma s̄o an̄u n̄onyu k'agida, kwnornu n̄u ogwo ernu an̄u z̄i agida n̄oligwe. O b̄u kpa be jiri kpakna ele owhnurninya ele be an̄u osno ehni.

*Ar̄a n̄u iwhne
(Mak 9:50; Luk 14:34,35)*

¹³ “An̄u b̄u ar̄a ke ọwa, k̄ovu o b̄uru ar̄a tuwhu qso n̄onyu a, be jeeji k̄ini mee a o so n̄onyu? O z̄ia iru o bnarnu berere, okwolem be tuwhu a n̄ederez, ele badn̄u z̄o a ochi.

¹⁴ “An̄u b̄u iwhne ke ọwa. Mba wu n'olu rugwu b̄ootugwali.

¹⁵ Be z̄á noomusi tonji bita a n̄u mkpururu nk̄ita, tn̄unuma, n'olu nhne be bita tonji, o neenyē kpakara ele z̄i n̄oro wam iwhne.

¹⁶ An̄u mee kpa iwhne an̄u jaazi noonwu n̄u ruwhnu ele badn̄u, ma be noowhnu ernu oma an̄u, znarn̄i Nda an̄u ke z̄i n̄oligwe.

Iwu Mozizi

* ^{5:3} ke b̄u ele noopio Chiokike

¹⁷ “An̄u chék̄o n̄u m varu m o lulu iwu Chiokike mobu nhne ele ọwhnurninya gbaru, m väge m o lulu be, m varu m o mez u be.

¹⁸ N'ezi, me kanu an̄u, tem oligwe n̄u ọwa whume, o z̄á otu nhne ọbula z̄i mati, ke z̄ikakworu mati ke be jeegweme n̄i'wu, d̄u n̄ga kpakara be jeemezu.

¹⁹ Nye ọbula ke joolulu otu n̄u rime iwu ele ka, o burubedi iwu ke kakwo mati, ke jeezni ele badn̄u kpam, be jookwu a nye kakwo mati n̄eli-eze Chiokike. K̄ovu nye ọbula ke jaabita iwu, neezni be, nye wam b̄u nye be jookwu nye kakwo n'olu n̄eli-eze Chiokike.

²⁰ Me naakanu an̄u, o b̄uru n̄u agwa oma an̄u kála ke ele zni iwu n̄u ele Farisi mma, n̄ezi, an̄u jáabna n̄eli-eze Chiokike.

Ovu owe ehni

²¹ “An̄u nr̄nru n̄u be kannu ele gbaka, I gbúk̄o badn̄u, nye ọbula ke gburu badn̄u jaabna n̄aka ikpe.”

²² K̄ovu me kanu an̄u, nye nwernu ovu ehni megidne nwene a jaabna n̄ikpe. Nye ọbula ke jaakanu nwene a, ‘O z̄ia iru i bnagw̄u,’ jeenye ehni a n̄aka ele eze-ikpe. Nye ọbula ke jaakaa, ‘Nye iwhnirniwhno,’ jeenye ehni a n̄aka b̄ekwnu eli r̄enwu.

²³ Kam kpayaru, o b̄uru n̄u i gweyaru nkesi i n̄u ruwhnu Chiokike n̄ojo ar̄ohna, i chenwanya n̄u nwene i karu n̄u i mernu a nhne ojo,

²⁴ sigbasi nkesi i n̄u pii n̄u ruwhnu ojo ar̄ohna, la, beru osno mee ma ji n̄u nwene i z̄iri n̄udno, yahna, nyega nkesi i.

²⁵ “Mee ma ji n̄u nye kwu i neezne ikpe b̄uru oma wara wara, n̄ga ji n̄u ya zi n̄apna, ma nye wam kwu i neezne ikpe gharu o gweru i nyee n̄aka nye risi ikpe, nye risi ikpe gweru i nyee n̄aka nye neezne izi, be t̄ubna i ikelu.

²⁶ Me kanu i ezi ọka, i j̄owhuya pii tem i kw̄uhnata kpakara ịwai ipne-azn̄u i j̄igwu.

Iznizni gbasiri ome oy়ি

²⁷ “An̄u n̄una m n̄u be kannu ele gbaka, I mék̄o oy়ি.”

²⁸ K̄ovu n̄u m naakanu an̄u, n̄u nyerukna ọbula ke jeele nyerinya anya ọ masi a ma ya n̄u nwerinya wam dnanyi, o mesilem a oy়ি n̄u mkpoma a.

²⁹ O b̄uru n̄u anya akarikwnunga i jeeme i, i mee mmechie, ghnhajia a, tuwhu a n̄ehni i, kwnornu n̄u o jaakanu i mma n̄u otu nhne z̄i i n̄ehni whogaru, tn̄unuma be t̄ubna kpakara ehni i n̄u rime b̄ekwnu eli r̄enwu.

³⁰ O b̄uru n̄u akarikwnunga i jeeme i, i mee mmechie, ḡbubime a, tuwhu a n̄ehni i, kwnornu n̄u o jaakanu i mma n̄u otu n̄u nhne z̄i i n̄ehni whogaru, tn̄unuma be j̄otubna kpakara ehni i n̄u rime b̄ekwnu eli r̄enwu.

*Ogba nnam**(Mat 19:9; Mak 10:11,12; Luk 16:18)*

³¹ “Be kakwnornu nū, ‘Nye Ọbula ke jaagba nnwerne a nnam, o nyega a Ọkwukwo nnam.’

³² Ọkву m naakanu anu, nye Ọbula ke jaagba nnwerne a nnam, hne o bùo nū o mernu oyi, o neeme nyerinya wam bụru nye neeme oyi, nye Ọbula ke joolu nnwerne be gbaru nnam bù nye neeme oyi.

Okwe mkwna

³³ “Berere, anu nuna m nū be kannu ele gbaka, kaa, ‘Bita mkwna i kweru, i láhna aznū nū o mee mkwna i kweru, Ọkву mee nhne i kweru mkwna nū ruwhnu Nyenwe aji.”

³⁴ Ọkву me naakanu anu, anu jí nhne Ọbula du risi, anu jí oligwe du risi, kwnornu nū o bù ngadna eze Chiokike.

³⁵ Anu jí owa dū risi, kwnornu nū ikpechi otukwasi Ọchi a, anu jí Jerusélem dū risi, kwnornu nū o bù Ọli-ohna ke eze kwu wam.

³⁶ I jí risi i dū risi, kwnornu nū i nwée rikne mee otu rukeri-ize Ọchuna richna mōbu o jí riji.

³⁷ Ọkву ikwu-onu anu bụru ‘Owe, m jeeme mee a,’ mōbu, ‘Óza, m jéeme mee a.’ Kwnornu nū nhne Ọbula kariri ka hi nū nye ojo wam.

*Iznizni gbasiri omegwnarnu**(Luk 6:29,30)*

³⁸ “Anu nūnru nū be karu, ‘Anyा lanuanya, ize lanu ize.’

³⁹ Ọkву me naakanu anu, anu mégnarnu ele mernu anu nhne ojo. Nye Ọbula ke gboru i aka nū nsni akarikwnunga, tūhnasanu a nsni berere.

⁴⁰ O bụru nū nye Ọbula pioru o mesi i Ọka ma o nahoru i iwo rime i, sigbasinu a iwo i ke olu masi.

⁴¹ Nye Ọbula ke jeeme i ma i zne otu maiili, snorun a zne maiili lawuru.

⁴² Nyega nye Ọbula nōorio i nhne, i gwákọ nye noopio ma i gabaznisi a nhne njo.

*Whnū ele irno anu n'anya**(Luk 6:27,28,32-36)*

⁴³ “Anu nuna m nū be karu, ‘Whnū nye agbatibi i n'anya, sno nye irno i irno.’

⁴⁴ Ọkву me naakanu anu, anu whnū ele irno anu n'anya,[†] kpenu ele neemekpa anu Ọhni okpukpe.

⁴⁵ Anu mee kpa, anu jojobu rūmu Nda anu ke zì n'oligwe, kwnornu nū o neeme ma ehnam a nōomukwasi badnū ojo nū badnū Ọma, o neeme masi ma mini zokwasị ele ome mama nū ele ojo.

⁴⁶ O bụru nū anu whnūrnu ele wam n'anya bù ele nōowhnu anu n'anya, kini bù Ọgwo Ọrnua anu? O bụ nū ele Ọna ntū mée kpam sa?

⁴⁷ O bụru masi nū o bù rūmu nwene anu kpoi bù ele anu neebekwu rēwhna, kini bù nhne anu mernu karu ele berere? O bù nū ele mā Chiokike mée kpam sa?

⁴⁸ Anu jojobu ele zuru ozu lele kpa Nda anu ke oligwe zuru ozu.

6*Iznizni gbasiri okesi nhne*

¹ “Anu whnū nū anu zá neeme nhne Ọma anu nū ruwhnu badnū, ma be whnūrnu anu. Anu mee kpam, anu nwée Ọgwo Ọrnua nū Nda anu ke oligwe zì.

² “Ke bù nū nga i nōornu Ọrnua obirizi i, i jíkó Ọkwodu kpó okwo lele kpa ele ruwhnu lawuru mee n'oro Ọgbako ele Ju, ma n'apna, ma ele badnū ja be mma. Owe, m naakanu anu ezi Ọka, be nwezulem Ọgwo Ọrnua ke be.

³ Ọkву nga i nōornu Ọrnua obirizi, i kwékó akarita i mahia nhne akarikwnunga i neeme,

⁴ ma Ọrnua obirizi i bùru nhne zì mgwugwa. Nda i ke nōowhnu nhne zì nū mgwugwa jōokwuhnata i.

*Iznizni gbasiri okpukpe**(Luk 11:2-4)*

⁵ “Nga anu neekpe okpukpe, anu méko lele ele ruwhnu lawuru, kwnornu nū o naamasi be o gwuzoru n'oro Ọgbako ele Ju ma ngeri apna neekpe okpukpe ma ele badnū whnūrnu be. Owe, m naakanu anu ezi Ọka, be nwzeulem Ọgwo Ọrnua be.

⁶ Ọkву nga i neekpe okpukpe, bnazne nū rime Ọro i, nga i gbasnímeru mgbo i, kpenu Nda i ke zì nū mgwugwa, Nda i ke nōowhnu nhne zì nū mgwugwa jōokwuhnata i.

⁷ Nga anu neekpe okpukpe, anu kwükó agida Ọka etekne, lele kpa ele mā Chiokike mee, kwnornu nū be naari nū be joonu ogologo okpukpe be.

⁸ Anu kpákwidia agwa lele be, kwnornu nū Nda anu magwụ kpakara nhne ke zì anu mkpa, sú anu ke rjo a.

⁹ “Anu kpe okpukpe kpa,
‘Nda aij ke zì n'oligwe,

rewhna i bùru nhne zì nsø,

¹⁰ Ọli-eze i va,

be mee nhne i pioga,

kpa be mee a n'oligwe,

be mee a kpam n'owá.

¹¹ Nyega aij wiri tna,
ke joozunu aij Ọbochi tna.

¹² Gbarunu aij nhne ojo a mernu,
lele kpa a naagbarunu ele mernu aij nhne ojo.

¹³ I yísi aij nū rime nhne Ọrnurna,
kpu dohia aij n'aka nye ojo.’ *

* 6:13 Agwna Ọkwukwo kwuru:

[†] 5:44 Agwna Ọkwukwo kamasi: gozi ele nōovu anu Ọnu, menu ele sno anu irno nhne Ọma kwnornu nū Ọli-eze bù ke i, ma iknernema, ma igwugwu, tim tɔm. Amiṁ.

¹⁴ O bürü nü anü gbarunu badnụ ogahie be, Nda anü ke oligwe jaagbarunu anü masi.

¹⁵ Koyu o bürü nü anü jáagbarunu badnụ ogahie be, Nda anü ke zi oligwe jáagbarunu anü.

Iznizni gbasiri ovu onu

¹⁶ "Nga anü noovu onu, anü mékó lele ele ruwthnu lawürü, ele naagbaru ruwthnu, donwuta ruwthnu ma o zi kpa ele badnụ mahia nü be noovu onu. Owe, m naakanu anu ezi oka, be nwezulem ogwo ेrnü be.

¹⁷ Koyu nga i noovu onu, gweru mono te nü risi i, smu ruwthnu i,

¹⁸ ma ele badnụ gharu o mahia nü i noovu onu. Koyu Nda i nye nqowthnu nhne zì nü mgwugwa jaamahia, Nda i jookwu i ogwo.

Ekwnu ke zi n'oligwe

(Luk 12:33,34)

¹⁹ "Anü kpábitanu ehni anü ekwnu n'owa, hne akika nü ajarị naata, hne ele buznu neeliwa oro nooznu buznu,

²⁰ koyu anü kpábitanu ehni anü ekwnu n'oligwe, hne akika nü ajarị zá naata, ele buznu zá neeliwa oro nooznu buznu.

²¹ Kwnornu nü hne ekwnu i zi, bu hne mkpoma i jaazi masi.

Iwhne ke ehni

(Luk 11:34-36)

²² "Iwhne ke ehni bu anya, ke bu nü o bürü nu anya i bürü qma, kpakara ehni i joobu iwhne iwhne.

²³ Koyu o bürü nü anya i zila bñdnu, kpakara ehni i jeejipiya n'ochichiri. O bürü nü iwhne ke zi i n'ehni bu ouchichiri, ochichiri wam jaahna ezi.

Chiokike nü ekwnu

(Luk 16:13; 12:22-31)

²⁴ "O zá nye nwernu rikne bürü qhi nda kwu lawürü. O bürü kpam, o joosno otu irno, whnụ ke berere n'anya. Mobju o joosobisnu otu k'agida, ledna ibne a anya. Anü jóboli qhi Chiokike nü qhi ekwnu.

²⁵ "Ka bu nhne me kwno naakanu anu, anu rígbuko ehni anu n'oriri gbasiri bñdnu anu, nhne anu jeeri mobu nhne anu joonwo, mobu gbasiri ehni anu iwo anu joowo. O bùo bñdnu kakwo wiri? O bùo ehni kakwo iwo sa?

²⁶ Anü le wñnnu ke oligwe, be ghá mkpuru, be gwémäšia nhne n'ekwu, o zia nhne be chibna n'obna, koyu Nda anü ke oligwe nqoznu be. Anü bùo nhne gburu okne onu ahia karu be?

²⁷ Ndaa nye n'esilawürü anü nwernu rikne tükwasí nhne mati n'ogologo bñdnu a hité n'origbu ehni a?

²⁸ "Kini mernu anu naarigbu ehni anu gbasiri iwo anu joowo? Anü lèkòm okoko zi n'ohia, kpa be nooso, be zá nqodogbu ehni be n'érnu, be kwné ikpe.

²⁹ Koyu me kanu anu o bùbedi Solomoni n'iwhhuru a, nü kpakara igwugwu a, yíge eyi lele otu nü rime be.

³⁰ O bürü nü Chiokike wosiri achara ke ohia iwo kpa, ke zi tna, ekile be tñbna a n'ite bekwnu, o bu nü o jowoso anu iwo ke kakwo, anu ele okwnata ovu mati?

³¹ Anü rígbuko ehni anu, naakaa, 'Ndaa nhne a jeeri?' mobju, 'Ndaa nhne a jøonwo?' mobju, 'Ndaa nhne a joowo?'

³² Kwnornu nü kpakara nhne ele ka bu nhne ele máa Chiokike noopio, Nda anu ke oligwe magwü nü kpakara nhne ka zi anu nkpa.

³³ Koyu anu beru osno pio eli-eze Chiokike, nü ome qma a, be jötukwasinu anu kpakara nhne ele ka.

³⁴ Kam kpayarú, anu rígbuko ehni anu n'oriri gbasiri ekile, ekile jaarihianu ehni a. Mmekpēhni ke qobchi obula zunnam a.

7

O kpe ele berere ikpe

(Luk 6:37,38,41,42)

¹ "Anü kpé ikpe, ma Chiokike gharu o kpe anu ikpe.

² Kwnornu nü ikpe anu kperu bu nhne Chiokike jeeji kpe anu, nhne anu jiri tñnu nye berere bu nhne Chiokike jeeji tñnu anu.

³ Kini kpayarú i ji neele nhne mati ke zi n'anya nwene i, koyu i zá naari oriri gbasiri igwe-isisi ke zi n'anya i?

⁴ Ndaa kpa i jeeji kanu nwene i, 'Nwene, sete me gweme nhne mati ke zi i n'anya,' ma, le, igwe-isisi zi n'anya ke i?

⁵ Jí nye ruwthnu lawürü, beru osno gweme igwe-isisi ke zi n'anya ke i, ngam, i jowhlmusinama osno o gweme nhne mati wam n'anya nwene i.

⁶ "Anü nyékó nkita nhne zì nsø, o zi be tñhnasna døka anu. Anü tñsako palí nü ruwthnu ezni, o zi be zókwasi be óchi.

Rio, pio, znu aka nü mgbo

(Luk 11:9-13)

⁷ "Anü rio, be jeenyé anu, anu pio, anu joopiohia, anu znu aka n'qnu-mgbo, be jaagbamanu anu.

⁸ Kwnornu nü nye obula ke noorio, nqorohia, nye noopio, noopiohia, nye nooznu aka nü mgbo, be jaagbamanu a.

⁹ "Ndaa nda n'esilawürü anu nye nnwo a joriori brédi, o nyee a akaworugwu?

¹⁰ Mobju nü o rio a azñu, o nyee a agwo?

¹¹ O bürü nü anu, anu bu ele ojo, magwü kpa be nyee rñmu anu nkesi bürü qma, o koyia Nda anu ke zi n'oligwe, o bu nü o jéenye ele noorio a nhne bürü qma?

¹² Kpakara nhne ke anu pioru ma badnụ menu anu, anu menu masi ele badnụ kpam. Kwnornu nü ka bu nhne iwü nü ele qwhnurninya kwuru.

*Apna zi nwɔronwo
(Luk 13:24)*

13 “Anụ garu ọnu-mgbo ke zi nwɔronwo bna. Kwnornu nụ ọnu-mgbo nụ apna wam ke noodubna badnụ nụ mwihu zi rude, ele naaga a masi zi agida.

14 Kọvu nụ ọnu-mgbo wam zi nwɔronwo, apna wam ke noodubna nụ bụdnu naara ẹhni nụ oguga, ele noopohia zi ele nụ ele.

*Isisi nu mkpuru a
(Luk 6:43,44)*

15 “Anụ zero ele ọwhnurninya aghalaghala, ele naavakwusisi anụ n'iwo atnurru, kọvu nụ rime be, be bù edu nqodogbu atnurru.

16 Anụ jaamahia be hite nụ mkpuru be n'emei. Ele badnụ be nqogohobia mkpuru vajini n'isisi akukara, mọbu mkpuru figi n'igwun-ogna?

17 Kpam masi, omamarna isisi miga mkpuru ọma, kọvu isisi bùo ọma miga mkpuru ojo.

18 Omamarna isisi nwéé rikne mịi mkpuru ojo, isisi ojo nwéé rikne mịi mkpuru ọma.

19 Isisi ọbula ke mýnala mkpuru ọma, be jeegbudna a, tibna a nụ rime békwnu.

20 Kam kpayarụ, anụ jeehi nụ mkpuru be mahia be.

*Odo aka nụ nsni
(Luk 13:25-27)*

21 “O bùo nye ọbula ke noosukwu m, ‘Nyenwe aj, Nyenwe aj,’ jaabna n'eli-eze Chiokike, okwolem nye neeme nhne Nda m ke zi n'oligwe noopio.

22 Agida badnụ jaakanụ m n'obochi wam, ‘Nyenwe aj, Nyenwe aj, a jíle rēwhna i whnụ ọwhnurninya? A jíle rēwhna i chihala ele rēnwu ojo? A jíle rēwhna i rnụ ेrnu ndu-ehni zi ọdo n'edo?’

23 M jaakanụ be, ‘M máam nye anụ bù, anụ whoga nụ hne me zi, ele arụru-eli.’

*Ntụ-eli lawuru
(Luk 6:47-49)*

24 “Nye ọbula ke nqonu kpakara ikwu-ọnụ m neeme be, m jeeji a sninu nyerukna ke marnụ nhne, nye wuru ọro a n'olu rugwu.

25 Mini zo, mini-eli gba, ruwhere whe masi, kwna ọro wam, kọvu ọ dnána, kwnornu nụ ọ tñu ntụ-eli a n'olu rugwu.

26 Nye ọbula ke nqonu kpakara ikwu-ọnụ m ka, ọ zá neeme be, m jeeji a sninu nye iwhnrinwhno, nye wuru ọro a n'olu rịzna.

27 Mini zo, mini-eli gba, ruwhere whe masi, kwna ọro wam, ọro wam dna gi-rigidim, tñ ogwnu.”

Rikne Jizosi

28 O dù nga Jizosi kwukworu kpakara ikwu-ọnụ ka, nhne o znirni du kpa be hna ẹhni.

29 Kwnornu nụ o neezni nhne lele nye nwernu rikne, o bùo lele ele zni iwu ele Ju.

8

*Jizosi gworu nye nchñichma
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)*

1 Nga Jizosi hiri n'olu rugwu hiedna, igbudu ele badnụ snornu a.

2 Otu nye naariä nchñichma vakwusisi a, gbnunu a mpnerne ọchi, kaa, “Nyenwe aj, ọ bùru nụ i pioru, i nwernu rikne mee m, m ziri rịchna.”

3 Jizosi dōsnima aka kpatu a, kaa, “M pioru m, ziri rịchna.” Ngangam, nchñichma wam whogaru n'ehni a.

4 Jizosi kanu a, “O zá nye ọbula i kanu, kọvu la, gweru ẹhni gesi nye ọkwa arjhona, gweru masi nhne Mozizi nyeru n'iwu kwa arjhona ma ọ bùru nhne akebne nyee be.”

*Jizosi gworu nnwø izi
nye risi ogwu
(Luk 7:1-10)*

5 Nga Jizosi bnanyarnu Kapanom, otu nye n'echi otu riwihu ele ogwu vakwusisi a, rịo a,

6 kaa, “Nyenwe aj, nnwø izi m dnanyigwu n'oro, otu ngeri ẹhni a nwürru Ọnwu, ọ zi n'igbugbu k'agida.”

7 Jizosi kanu a, “M jaava, gwó a.”

8 Nye wam n'echi otu riwihu ele ogwu kanu a, “Nyenwe aj, m dügen m nụ nye i jaabnanya ọro a, kọvu kwu ọka kpoj, i joogwo nnwø izi m.

9 Kwnornu nụ m bù m nye zi nụ mkpuru ọchichi ele kakwo m, m nwernu m ele ọgwnu zi nụ mkpururu m, me kanu nye ka, ‘Zñe’ o zne, m kanu nye berere, ‘Vaa,’ o vaa, m kanu nnwø izi m, ‘Mee ka,’ o mee a.”

10 Nga Jizosi nurnu ọka ka, o duru a ẹhni, o kanu ele sno a n'aznụ, ‘N'ezí, me kanu anụ, m whnilele m ọkwnata ovu hna kpa, ma nụ ovu nye Iziréli.

11 Me kanu anụ nụ agida badnụ jeehi n'obosi ẹhnam nụ ọdidna ẹhnam va, snornu Ebereham, nụ Aziki, nụ Jekopu, daziri ẹli n'eli-eze Chiokike,

12 kọvu nụ be jaachibna ele kwasiri ọ bna n'eli-eze Chiokike nụ rime ọchichiri, hne be jaazi naakwna ẹkwna, naata rükwnurnu-ize.”

13 Jizosi kanu nye wam n'echi otu riwihu ele ogwu, “La, be menu i lele kpa i kweru.” Ẹhni bùru nnwø izi a ọma ngangam.

*Jizosi gworu ele nriria
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

14 Nga Jizosi bnarnu ọro Pita, ọ whnurnu nne nwérne a hne ọ dnanyi n'okpata naariä ẹhni orne békwnu.

15 O nwugwuru a aka, ẹhni orne békwnu wam sigbasi a, o lizo, bete neeznenu be izi.

16 N'ogbednachi, be kwuyanu a agida ele rēnwu ojo nwugwu, ọ ji ikwu-ọnụ chihala ele rēnwu ojo, gwó kpakara ele naariä nriria.

¹⁷ O gworu be, ma nhne Azaya nye ḥwhurninya kwuru mezu, kaa,
“Ya n’iwhuru a vumernu kpakara ehni ig-
bugbu aj,
vuru masi nriria aj zi ọdo n’odo.”

*Nhne o joowhu
ele sno Jizosi
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Nga Jizosi whnurnu agida ele badnụ gbaru a gburugburu, o kanu ele sno apna a ma be whe aznu osimini kiyari.

¹⁹ Otu nye zni iwu ele Ju vakwnusiri a, kanu a, “Nye-zni-nhne, m joosno i, penupe obula i neezne.”

²⁰ Jizosi kanu a, “Edu nwernu mkpewu hne be dnanyi, onunu oligwe nwernu alikwu hne be zukwa inwe, koyu Nnwọ ke Badnụ nwée hne q jaabiṭa risi a.”

²¹ Nye ke berere n’esilawuru ele sno apna a, kanu a, “Nyenwe aj, kweru m me beru osno lite nda m.”

²² Koyu Jizosi kanu a, “Sno m, gharu ele nwurnu ọnwu ma be lite ele nwurnu ọnwu ibne be.”

*Jizosi bigbọru
ruwhere osimini*

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Nga Jizosi bnarnu nü rime ọgbo, ele sno apna a sno a.

²⁴ Ngangam, okne ruwhere beteru ewhe n’olu osimini, ke mernu mini n’oowubna nü rime ọgbo, koyu Jizosi n’iwhuru a neezni anyana.

²⁵ Ele sno apna a vakwnusiri a, kpattenya a, kanu a, “Nyenwe aj, dohia aj, a noowuhu.”

²⁶ O kanu be, “Kini mernu anu nootu ogwnu, anu ele ọkwnata ovu mati?” O lizo, bigbọ ruwhere osimini, ọhna dna bii.

²⁷ O du kpa be hna ehni, be naakaa, “Nye ka bu ọdo badnụ kini? Ruwhere nü okne osimini noobnotenu a nsni.”

*Jizosi gworu
ele rukna lawuru*

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Nga o varu n’aka osimini kiyari n’eli ele Gadara, ele rukna lawuru ele ręnwu ojo nwugwu, ele hi nü hne be li iznu whuya, ele ruwhnu be tū ogwnu, ke kpayarụ o zá nye neewhe n’apna wam.

²⁹ Be siwama okokoba, kaa, “Aj nü ji nwekogwu kini, Jizosi, jí Nnwọ Chiokike? I varu ma i ta aj awhn̄whnu hne ige aj yooduge?”

³⁰ Agida ezni zi hne zila ikere naata wiri.

³¹ Ręnwu ojo wam riásno a, kaa, “O bürü nu i chihala aj, zizne aj ma a bna nü rime ezni ele ka.”

³² O kanu be, “Anu zne.” Be whuya, zne bna n’agida ezni wam, kpakara agida ezni

wam gbadnarnu nü ngwulangwu dnabna nü rime osimini, rınwu nü rime mini.

³³ Ele noqozu be gbawhu, bna n’eli-ohna wam tnisi nhne be whnurnu, nü nhne mernu ele wam ręnwu ojo nwugwu.

³⁴ Kpakara ele eli wam whuya kwnusi Jizosi. Nga be whnurnu a, be riásno Jizosi o whoga n’eli be.

9

*Jizosi gworu nye ehni a
dönwurnu Ọdonwu*

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Jizosi bna nü rime ọgbo, lahna aka osimini kiyari, va n’eli ke a.

² Be vuyanu a otu nyerukna ke ngeri ehni a dönwurnu Ọdonwu, dnanyi n’olu ọkpata, nga Jizosi whnurnu ọkwnata mkpoma be, o kanu nye wam ngeri ehni a dönwurnu Ọdonwu, “Mkpoma si i rikne, sị nnwọ m, be gbarunam jí kpakara mmehie i.”

³ Agwna ele zni iwu ele Ju néesikwa nü mkpoma be, “Nyerukna ka nookwulu Chiokike.”

⁴ Jizosi mahiaru mkpoma be, o kanu be, “Kini kpahiaru anu naari ɔriri ka nü mkpoma anu?

⁵ Ndaa ke zi ewheke, o kaa, ‘Be gbarunam jí kpakara mmehie i,’ mọbu, o kaa, ‘Lizo, zne izne?’

⁶ M jeegesi anu nü Nnwọ ke Badnụ nwernu iknerema n’owa o gbaru mmehie.’ O kanu nye wam ngeri ehni a dönwurnu Ọdonwu, “Lizo, chíri etere i, la ọro i.”

⁷ Nyerukna wam lizo, la n’oro a.

⁸ Nga agida ele badnụ whnurnu a, be tū ogwnu, znarni Chiokike, nye nyegarụ badnụ iknerema nü kpa.

*Jizosi sukwuru Matiyu
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ O dū nga Jizosi hiri nü pi neewhe, o whnurnu otu nye ręwhna a bu Matiyu, hne o dazi n’oro ntü, o kanu a, “Sno m.” O lizo snornu a.

¹⁰ Nga Jizosi dazi neeri wiri n’oro Matiyu, agida ele ọna ntü nü ele mmehie varu snornu Jizosi nü ele sno apna a neeri wiri.

¹¹ Nga ele Farisi whnurnu a, be sikhwa ele sno apna a, “Kini mernu Nye-zni-nhne anu sno ele ọna ntü nü ele mmehie neeri wiri?”

¹² Nga Jizosi nyrnu a, o kanu be, “Mkpa dibia ziko naakpa ele ehni bürü ọma, okwolem ele nriria.

¹³ Koyu anu zne muhia nhne ka bu, ‘M noopio obirizi, o býo arjohna.’ Kwnornu nü m väge m o sukwu ele ọma, koyu ele mmehie.”

*Ajii gbasiri ovu onu
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

¹⁴ Ele sno apna Joni vakwnusiri Jizosi sikhwa a, “Kini kpayarụ aj nü ele Farisi noovu

onu ige əbula, kovu ele sno apna i zá noovu onu?"

¹⁵ Jizosi saru be, "Ele be ziri va hne be nqolu nnwerne ikne, be jaazi noodukwa ruwhnu hne be nü nye nqolu nnwerne ikne zi? Kovu əbochi vawa nga be jaanahoru be nye nqolu nnwerne ikne, ige wam be joovu onu."

¹⁶ "O zá nye jeegweru mkpekele ikpe ikne dnusni n'iwo əknani, kwnornu nü ke ikne jødokahala nhne n'ehni iwo əknani, o jødoka ke kakwo agıda.

¹⁷ O zí masi nye jeegweru manya ikne gbası n'olori akpukpo əknani, be mee kpam, olori wam jaagbawama, manya nü olori akpukpo whume etekne. Kovu be gbası manya ikne n'olori akpukpo ikne, kam jaabita be lawuru nkari."

*Nnwø rinya mati nü
nwerinya ntü əvnarna
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

¹⁸ Nga o naakanu be əka ka, le, otu nye risi varu, kponu a risi əli, kaa, "Nnwø m rinya nwunam kıtña, kovu va tükwası a aka i, o jaazi bñdu."

¹⁹ Jizosi lizo, snornu a zne, ele sno apna a sno a masi.

²⁰ Ottu nyerinya ke naarja ntü əvnarna nri nü awha lawuru, garu a n'aznü, kpatu onu iwo a aka.

²¹ Kwnornu nü nyerinya kannu əhni a, "O bñru nü me kpatu onu iwo a aka kpoi, o jeeme əhni bñru m əma."

²² Kovu nü Jizosi tñhnasnarnu, whnu a, kanu a, "Nnwø m rinya, mkpoma si i rikne, əknata mkpoma i zñohialam ji." Be gworu nwerinya wam ngangam.

²³ Nga Jizosi varu n'oro nye risi wam, whnu ele ji opo noogwnu eri oli iznu nü agıda mkpapkpo pii,

²⁴ o kanu be, "Anu whoga hna, kwnornu nü nnwø rinya mati ka nwüna ənwu, kovu nü o neezni anyarnra." Be mü a rñmu.

²⁵ Nga o chihalaru agıda ele badnu wam, o bna nü rime əro, nwugwu nnwø rinya mati wam n'aka, nnwø rinya mati wam lizo.

²⁶ Qtnutnu a gazu kpakara əli wam.

Jizosi gworu ele isni

²⁷ Nga Jizosi hiri nü pii whuya, ele isni lawuru snornu a, neesi lulo, naakaa, "Ji Nnwø Devidi, dñnu aji obirizi."

²⁸ Nga o bnarnu n'oro, ele isni lawuru wam vakwnusi a, Jizosi sikwa be, "Anu kweru nü m nwernu m rikne o gwø anu?"

Be kaa, "Owe, Nyenwe aji."

²⁹ O kpatu be aka n'anya, kaa, "Lele kpa əknata mkpoma anu nü, o menu anu kpam."

³⁰ Anya be snama. Jizosi do be aka nü nsni, kaa, "Whnu nü o zá nye anu kanu."

³¹ Kovu nga be whogaru, be wheke rëwhna Jizosi kpakara əli wam.

Ogwugwo nye mgbu

³² Nga be nqowhgaga, be kwuyanu Jizosi nye mgbu ke rënwu ojo nwugwu.

³³ Nga o chihalaru rënwu ojo wam, nye mgbu wam kwuru əka, o du agıda ele badnu əhni be, naakaa, "A whñulele nhne nü kpa n'Izireli."

³⁴ Kovu ele Farisi karu, "O ji rikne nye risi rënwu ojo naachihala ele rënwu ojo."

Ele ernu zí ele nü ele

³⁵ Jizosi neeznegharı kpakara əli-əhna ma nü mgbu neezni nhne n'oro ogbako be, nqokpo okwo izi əma əli-eze Chiokike, nqogwo kpakara nriria nü əhni ighbugbu zí ədo n'ədo.

³⁶ Kovu nü nga o whñurunu agıda ele badnu wam, o dñnu be obirizi, kwnornu nü inwe gwuru be, be nwée rikne yinu əhni be aka, be basarau lele atnurunu nwée nye nqoznu be.

³⁷ O kanu ele sno apna a, "N'ezi, ogwe nhne əklu zí agıda, kovu nü ele ernu zí ele nü ele.

³⁸ Kam kpayaru, anu rıo Nyenwe ogwe nhne əklu ma o zizne ele ernu zí əklu a."

10

Ele izi nri nü əbo

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Jizosi sukwuru nri nü badnu lawuru wam ele sno apna a. O nyee be rikne be chihala rënwu ojo, gwo masi kpakara nriria nü əhni ighbugbu zí ədo n'ədo.

² Ka bñ rëwhna ele izi nri nü əbo wam, nye mbom bñ Sajmoni, nye be nookwu Pita, nü Anduru nwene a, nü Jemisi nnwø Zebidi nü Jönü nwene a,

³ Filipu nü Batolomi, Tomosi nü Matiyu nye ona ntü, Jemisi nnwø Alifayosi nü Tadiyosi,

⁴ Sajmoni nye zí n'esilawuru ele noonwu békwnu nü mkpoma, nü Judası Isikarjoti, nye reru a.

Ernu ele izi nri nü əbo

(Mak 6:7-13; 13:9-13; Luk 9:1-6; 21:12-17)

⁵ Jizosi zihala nri nü badnu lawuru ka, do be aka nü nsni, kaa, "Anu zñekö n'əli ele búo ele Ju, məbu nü rime əli-əhna əbula ke ele Sameria.

⁶ Kovu anu znekwnusi ele Izireli, ele nü lele rñmu atnurunu whuru ewhu.

⁷ Nga anu neezne anu kanu be, 'Eli-eze Chiokike zí ndñdu.'

⁸ Anu gwø ele nriria, mee ele nwurunu ənwu be hi n'ənu lizo, anu gwø ele nchñichna, anu chihala rënwu ojo. Anu nahiaru ewhu ewhu, anu nyee n'ewhu ewhu.

⁹ Anu ji əwai əbula nü rækpa anu.

¹⁰ Anụ jí rękpa n'izne anụ, mǫbu iwo lawuru, mǫbu okoro-ochi, mǫbu mkpara, kwnornu nü nye ेrnu kwesiri be nyee a wiri nü hne o nɔornu ेrnu.

¹¹ “Eli-ঘna ৱula, mǫbu mgbu ৱula anụ bnarnu, anụ piohia ezi badnụ nü rime a, daziri pii tem anụ whoga.

¹² Nga anụ bnarnu n'oro wam, anụ kaa, ‘Udno zinu anụ.’

¹³ O b̄ru nü oro wam b̄ru ওma, udno anụ jaadazinu a, kovu nü o b̄ru nü oro wam b̄o ওma, udno anụ jeehiehnawusni anụ.

¹⁴ Nye ৱula ke nábnanyana anụ, ke núnā ikwu-ঘnu anụ, anụ joowhoga n'oro wam mǫbu n'eli-ঘna wam, lisnama ruznurnuznu ঘchi anụ.

¹⁵ N'ezi me naakanu anụ, be joodonu eli Sodom nü Gomora obirizi n'obochi ikpe karu eli-ঘna ki.

¹⁶ “Le, m neezihala anụ lele atn̄mu n'esilawuru edu, anụ nwé akø lele agwø, kpa enwerne lele nduru.

¹⁷ “Kovu anụ ze ele badnụ, kwnornu nü be jeegweru anụ nyee n'aka ele ikpe, be jaapnia anụ nhne n'oro ৱabko ele be.

¹⁸ Be jookwuru anụ zne nü ruwhnu ele risi ঘchichi nü ele eze kwnornu m, ma anụ kanu be nhne gbasiri, ma ele b̄uo ele Ju.

¹⁹ Kovu nü nga be jeegweru anụ nyee ele ikpe, mkpoma lákó anụ mini kpa anụ jøogor ঘnu anụ mǫbu nhne anụ jookwu, ige wam be jeenye anụ nhne anụ jookwu.

²⁰ Kwnornu nü o b̄uo anụ nookwu ঘka, kovu o b̄u Enine ke Nda anụ nookwu ঘka nü rime anụ.

²¹ “Nwene jeegweru nwene a nyee ma be gbu a, nda jeegweru nnwø a nyee, r̄mu jeel-izø megidne ele m̄nru be, mee be nw̄lma.

²² Kpakara ele badnụ joosno anụ irno kwnornu nü r̄ewhna m, Kovu be jøoznohia nye ৱula ke jaaknata mkpoma dazigidne du okwukwo kpkara nhne.

²³ Nga be kpagburu anụ n'otu eli-ঘna, anụ gbazne nü ke berere. Me naakanu anụ ezi ঘka, anụ jáagazu kpkara eli-ঘna Iziréli du nga Nnwø ke Badnụ jaava.

²⁴ “Nye sno apna nye-zni-nhne jáaka nye zni a nhne. Ohi jáaka nyenwe a.

²⁵ Q dulam nga nye sno apna nye-zni-nhne joonu lele nye zni a nhne, nü ohi o nü lele nyenwe a. O b̄ru nü be sukwuru nda nwe qro Belizibolu, o b̄u nü be jósukwu ele qro a karukwo?

Nye anụ jootu ogwnu a (Luk 12:2-7)

²⁶ “Anụ tükó ogwnu be, kwnornu nü o zá nhne be kpusnirní okpusni ke be jóokpume, mǫbu nhne zi mgwugwa ke be jáamahia.

²⁷ Nhne me kannu anụ n'ochichiri, anụ kwu a n'iwhnehnie, nhne be tükasiri nü nsni, anụ kwusa a n'olu qro.

²⁸ Anụ tükó ogwnu ele noogbu anq-ঘhni, ele nwé rikne gbu mkpoma. Kovu anụ tükó ogwnu nye wam ke nwernu rikne gbu mkpoma nü anq-ঘhni nü békwnu eli r̄enwu.

²⁹ Be zá neere wonzna lawuru otu mkpuru iwai mati? Kovu otu nü rime be jáadna n'eli su Nda anụ kwéle.

³⁰ Kovu nü kpkara rukeri-ize ke zì anụ nü risi gwñrunu ogwnu.

³¹ Ogwnu tükó anụ, anụ zì okne ঘnu ahia karu agida wonzna.

O kwuhia nu o ju Karaisi (Luk 12:8,9)

³² “Nye ৱula ke jookwuhja m nü ruwhnu ele badnụ, o b̄u ya b̄u nye me jookwuhja nü ruwhnu Nda m ke oligwe.

³³ Kovu nye ৱula ke jøogonahoru m nü ruwhnu ele badnụ, b̄u nye me jøogonahoru nü ruwhnu Nda m ke zì n'oligwe.

O b̄uo udno

kovu ama-ঘgnu

(Luk 12:51-53; 14:26,27)

³⁴ “Anụ chékó nü m varu m o gweya udno n'owa, m väge m o gweya udno, kovu ama-ঘgnu.

³⁵ Kwnornu nü m varu m o kewa ‘nnwø rukna nü nda a,

nnwø rinya nü nne a,

nnwerner nnwø nü nne nzi a.

³⁶ Nye irno badnụ joobu ele ezi-nü-orø a.’

³⁷ “Nye ৱula ke whñrunu nda a mǫbu nne a n'anya karu m, kwésile m, nye whñrunu nnwø a rukna mǫbu nnwø a rinya n'anya karu m, kwésile m.

³⁸ Nye ৱula ke vúrule ৱgba a sno m n'aznu, kwésile m.

³⁹ Nye ৱula ke noopio b̄udnu a jootuwhu a, nye tuwhuru b̄udnu a kwnornu m, joopohja a.

Ogwo েrnu

(Mak 9:41)

⁴⁰ “Nye ৱula ke nabnanyarnu anụ, nabnanyarnu m, nye nabnanyarnu m, nabnanyarnu nye ziyaru m.

⁴¹ Nye ৱula ke nabnanyarnu nye owhnurniya kwnornu nü o b̄u nye owhnurniya, jaanahia masi ৱgwo েrnu nye owhnurniya. Nye nabnanyarnu nye mee mma kwnornu nü o b̄u nye mee mma, jaanahia ৱgwo েrnu nye mee mma.

⁴² Nye ৱula ke jookwute otu nü rime ele mati ka otu okiko mini jiri iyí kwnornu nü o b̄u nye sno apna m, owe, me naakanu anụ ezi ঘka, o jaanahiariri ৱgwo েrnu a.”

11

Jizosi nü Jøni Nye Wu Mini (Luk 7:18-35)

¹ Nga Jizosi nyekworu ele sno apna a nri nu ebo wam iwu, o hiri nu pji whoga, zne zni nhne, kpoo okwo izi qma kpakara eli-ohna zi be ndundu.

² Joni nurnu n'oro ikelu kpakara ernu Karaishi noornu, o zizne agwna ele sno apna a.

³ Be sijkwa a, "O bu jiwa bu nye jaava, sobu a le anya nye berere?"

⁴ Jizosi saru be, "Anu lahna kanu Joni kpakara nhne anu nurnu nu nhne anu whnurnu,

⁵ ele isni nqowhnu osno, ele mgworo neezne izne, be neeme ele nhchnichna be ziri rjchna, ele nsnj inyo nqonu nhne, ele nwurnu qnlu lizoru n'enwu, be neezni ele mboni izi qma.

⁶ Chiokike jøogozи nye obula ke jüla m kwnornu nhne me mernu."

⁷ Nga ele sno apna Joni laru, Jizosi bete naakanu agida ele badnu wam nhne gbasiri Joni. O sikkwa be, "Kini bu nhne anu znernu o whnuy n'eli-ikpa? Ekere achara ruwhere noovu?

⁸ Sobu kini nhne anu znernu o whnuy? Nyerukna wogwu iwo zi piali piali sa? Le, ele wogwu iwo zi piali piali zi n'oro ele eze.

⁹ Anu kanu m, kini bu nhne anu whogaru zne o whnuy? Nye qwhnurninya sa? Owe! Nye kakwo nye qwhnurninya.

¹⁰ Nye ka bu nye be gbaru nhne gbasiri a n'qkwukwo nsø, kaa,

'Le, m neezzne nye izi m nu ruwhnu i, nye jeemekwata apna i nu ruwhnu i.'

¹¹ N'ezzi me kanu anu, n'esilawuru ele ele rinya murnu, o za nye ke kakwo Joni Nye Wu Mini, kovu nye zikakworu mati n'eli-eze Chiokike kakwo Joni.

¹² Hite n'obochi Joni Nye Wu Mini du kitna, be neeme eli-eze Chiokike nhne rikne, ele gbasiri rikne naagbalı o bna nu rime a.

¹³ Tem du n'ige Joni, kpakara ele qwhnurninya nu iwu kwuru nhne gbasiri eli-eze Chiokike wam.

¹⁴ O buru nu anu jeekweru a, Joni bu Elajia nye be gbaru nhne gbasiri a nu o jaava.

¹⁵ Nye nwernu nsnj, o nurnu.

¹⁶ "Ndaa nhne me jeeji sminu ebiri ka? Ebiri ka nu lele rymu takiri dazigwu n'ahja, noosukwu ibne be ikwu,

¹⁷ be naakaa,

'A kwannu anu eri,

anu tnene eri,

a gwnu eri mkpe,

anu kwnana ekwna.'

¹⁸ Kwnornu nu Joni varu rile wiri, o nwóge manya, be kaa, 'O nwernu rënwu ojo.'

¹⁹ Nnwq ke Badnu varu, neeri wiri, nqonwo manya, be kaa, 'Le, nye okne wiri, nu nye nwq okne manya, enyi ele qna ntu nu ele

mmechie.' Ernu qma ke neehi nu akoniche Chiokike whuya neegesi nu akoniche bürü qma."

*Eli-ohna kwé ekwe
(Luk 10:13-15)*

²⁰ Jizosi bete o nyanyu agida eli-ohna onyinya hne o rnurnu agida ernu kwnornu nu be kwede o tñhnsna mkpoma nu mmechie be.

²¹ "Awhnwhnu jaazinu i, ji Korazini, awhnwhnu jaazinu i, ji Bëtesaidi, o buru nu be rnurnu kpakara agida ernu ndu-éhmi ka nu Taya nu Saïdoni bu ke be rnurnu nu rime anu, be znernu otuhnsna mkpoma agida ige wheru ewhe, daziri n'ikpe mkpe nu retnu.

²² Kovu me kanu anu, be joodonu Taya nu Saïdoni obirizi n'obochi ikpe karu anu.

²³ Ji n'iwhuru i masi, Kapanom, be jeeg-welizo i olu du oligwe? Be jeegwedna i eli, du bekwnu eli rënwu. O buru nu agida ernu ndu-éhmi be rnurnu nu rime i nu be rnurnu a nu Sodom, o znernu adazi du obochi tna.

²⁴ Kovu me kanu anu, be joodonu eli Sodom obirizi n'obochi ikpe karu i."

*Ozukwa inwe
(Luk 10:21-22)*

²⁵ N'ige wam Jizosi karu, "Meka, Nda, Nyenwe oligwe nu owa, kwnornu nu i bigwaru nhne ele ka n'anya ele akö nu ele marnu nhne, kovu i kpumennu be rymu takiri.

²⁶ Owe! Nda, meka, kwnornu nu o buru qma kpam n'anya i.

²⁷ "Nda m yisiri kpakara nhne n'aka m. O za nye magwü Nnwq wam, okwolem Nda. O zi masi nye magwü Nda wam, okwolem Nnwq a kpqi, nu ele Nnwq wam pioru o kpumenu a.

²⁸ "Anu vakywnusi m, anu ele nqodogbu ehni anu n'ernu, ele be vuteru ivu rinya, m jeeme anu zukwaru inwe.

²⁹ Anu ynarnu yokwu m * n'ilu anu, anu mühia nhne n'qnu m, kwnornu nu m bu m nye zi wohnernerne nu nye gwednarnu mkpoma n'eli, anu joopohia ozukwa inwe nu mkpoma anu.

³⁰ Kwnornu nu yokwu m gbú igbugbu, ivu m zi ewheke."

12

*Ajiji gbasiri
Obochi Ozukwa Inwe
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)*

¹ N'ige wam, Jizosi naagawhe n'ekwu ikpa n'Obochi Ozukwa Inwe, wiri nqogwu ele sno apna a, be bete nqogho ikpa naata.

² Nga ele Farisi whnurnu a, be kanu a, "Le, ele sno apna i neeme nhne kwésile riwu n'Obochi Ozukwa Inwe."

* ^{11:29} Yokwu bu isisi be knegidhernu n'ilu anu qro ma be rnü ernu be karu be mee.

³ O kanu be, "Anu gwnúna nhne Devidi mernu nga wiri gwnúrnu a, ya nü ele snogwu a?

⁴ O bnaznernu n'oro nsø Chiokike ri brëdi be bitaru nü ruwhnu Chiokike, ke kwésile n'iwu nü Devidi nü ele sno a ri, okwolem ele okwa arjohna kwaséri o ri a?

⁵ Móbu anu gwnúna n'iwu kpa ele okwa arjohna Chiokike ji neemeru Qobochi Ozukwa Inwe n'Oro Nsø Chiokike, kóvu ikpe mána be?

⁶ Kóvu me kanu anu nü nye kakwo Oro Nsø Chiokike zì hna.

⁷ O bürü nü anu mahiaru nhne ikuw-önü ka bù, 'M noopio obirizi, o búo arjohna,' anu jáama ele ikpe mána ikpe.

⁸ Kwnornu nü Nnwö ke Badnú bu Nyenwe Qobochi Ozukwa Inwe."

Nyerukna aka

dönwurnu qdonwu

(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Jizösi hi nü pii whögä, bna n'oro ogbako ele Ju,

¹⁰ otu nwerukna aka dönwurnu qdonwu zì pii. Be noopio nhne be jeeji bno Jizösi nhne, be sïkwa a, "O bürü oma n'iwu o gwö nriria n'Qobochi Ozukwa Inwe?"

¹¹ Jizösi kanu be, "Ndaa nye nü rime anu ke jeenwe otu atnúrnü, o bürü nü atnúrnü wam dnabna rime olulu n'Qobochi Ozukwa Inwe, o bú o jónorwugwu a, döhia a?"

¹² Badnú gburu önu karü atnúrnü. Ka bù nü o bürü oma o mee nhne oma n'Qobochi Ozukwa Inwe."

¹³ O kanu nye nyerukna wam, "Dösnima aka i." O dösnima aka a, aka a bürü oma lele aka a berere.

¹⁴ Ngam, ele Farisi whögaru gba iznuznu kpa be joogbu a.

Nnwö izi Chiokike hohiaru

¹⁵ Nga Jizösi mahiaru a, o hi nü pii whögä, agida badnú snornu a, o gwö kpakara ehni ighbugbu be.

¹⁶ O döru be aka nü nsnj be mékö ele badnú mahia nye o bú.

¹⁷ O mernu ka ma nhne be gbaru n'okwukwo nsø hite n'önü Azaya nye ıwhmurninya mezu, ke kwuru,

¹⁸ "Le, ka bü nye izi m me hohiaru, nye me whñrnü n'anya, nye nhne a nqoso m.

M jeeyisi Enine m nü rime a.

O jooqpo okwo ikpe zì snam nü kpakara mba.

¹⁹ O jöolu ogwnu, o jéesi lulö,

o zá nye joonu akpíri a n'ederezí.

²⁰ O jáagbagi ekere achara hípiagwu éhipia, móbu whüsname tönjí nochio runwurnu, tem o mee ikpe zi snam megbu.

²¹ Kpakara mba jeenwe olile anya nü rëwhna a."

Jizösi nü Béлизибу

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)

²² Ige wam be kwuyanu Jizösi otu badnú rënwu ojo nwugwu, rye kpuru isni, ke dnarnu mgbu, o gwö a ehni ighbugbu wam, nye mgbu wam kwuru qka, whnu masi ısnö.

²³ O duru agida ele badnú wam ehni, be kaa, "Nyerukna ka, o jöbu Nnwö Devidi sa?"

²⁴ Kóvu nga ele Farisi nurnu a, be kaa, "Nwerukna ka neeji rikne Béлизибу nye risi ele rënwu ojo naachihala rënwu ojo."

²⁵ Nga Jizösi mahiaru oriri be, o kanu be, "Eli-eze obula kewama megidne ehni a, jootubiri etekne, eli-ehna obula móbu oро obula ke kewarü megidne ehni a jóogwuzoli.

²⁶ O bürü nü Setani chihala Setani, o kewarü megidne ehni a, eli-eze jaaga ola gwuzo?

²⁷ O bürü nü m ji m rikne Béлизибу naachihala ele rënwu ojo, nü rikne nyele bù hne ele ke anu ji naachihala be? Be jöbu ele ikpe anu.

²⁸ Kóvu o bürü nü m ji m Enine ke Chiokike naachihala rënwu ojo, le, eli-eze Chiokike dulam anu ehni.

²⁹ Berere kwño, badnú jaaga ola bna n'oro nye dikne, nahoru a kpakara nhne n'aka rikne, o bürü nü o bélé ısnö kne dikne wam eriri? Nga wam o jeenwe rikne nahoru a nhne zì n'oro a.

³⁰ "Nye nü me zíla, bù nye neemegidne m, nye snóne m naachikota nhne, bù nye nqobosa obosa.

³¹ Kwnornu nü ka, m naakanu anu, be jaagbarunu badnú mmehie nü okwulu obula be kwuluru, kóvu nü be jáagbarunu okwulu be kwuluru Enine Nsø.

³² Nye obula ke jookwugidne Nnwö ke Badnú, be jaagbarunu a, kóvu nye obula ke jookwugidne Enine Nsø, be jáagbarunu a, o bú o n'ige ka, móbu ige ke jaava.

Isisi nü mkpuru a

(Luk 6:43-45)

³³ "Anu mee isisi ma o bürü oma, mee masi mkpuru a ma o bürü oma, móbu mee isisi ma o bürü isisi ojo, mee masi mkpuru a ma o bürü mkpuru ojo. Kwnornu nü be mahia isisi hite nü mkpuru a.

³⁴ Anu ıbnurnu agwö, anu jaaga ola kwu oka oma, hne anu bù ele ojo? Kwnornu nü nhne jipiyaru mkpoma bù nhne önu nookwu.

³⁵ Badnú oma hite n'ekwnu oma ke zì nü mkpoma a neegwehja nhne oma, badnú ojo hite n'ekwnu ojo ke zì nü mkpoma a neegwehja nhne ojo.

³⁶ Kóvu me kanu anu, nü öka obula ele badnú nookwu ke bnágwö nü nhne, be jaasa ajiji a n'oboichi ikpe.

³⁷ Kwnornu nü be jeehite n'ikwu-önü i gwnus i nu nye mee mma, hite masi n'ikwu-önü i maa i ikpe."

*Nhne elekema ke Jona
(Mat 8:11,12; Luk 11:29-32)*

³⁸ Ige wam agwna ele zni iwü nü ele Farisi kanü a, "Nye-zni-nhne, a noopio o whnü nhne elekema n'aka i."

³⁹ Jizozi sarü be, "Ebiri ojo ke naagba ewhere noopio nhne elekema, o zá nhne elekema be jeenyen a, okwolem nhne elekema Jona nye gwlnurninya.

⁴⁰ Lele kpa Jona daziri obochi eto iwhnehnie nü abalı nü rüwro aznü, o bu kpa Nnwö ke Badnü jaadazi nü rime eli obochi eto iwhnehnie nü abalı.

⁴¹ Ele rukna Ninive joosno ebiri ka lizo n'ikpe, be jaama be ikpe, kwnornu nü be tñhnasnarun mkkoma n'okpo okwo Jona. Kóvu le, nhne kakwo Jona zi hna.

⁴² Eze nyerinya Seba jeelizö ya nü ele ebiri ka bna n'ikpe, o jaama be ikpe, kwnornu nü o hiri n'osotoma qwa va nüru akoniche Solomoni. Kóvu le, nhne kakwo Solomoni zi hna.

*Rënu ojo hiehnarnu
(Luk 11:24-26)*

⁴³ "Nga rënu ojo hiri nü rime badnü whoga, o znegharı n'eli chna chna chna, noopio hne o joozukwa inwe, kóvu o pöhiala,

⁴⁴ o kaa, 'M jaalahna n'oro m hne me hiri whuya.' Nga o vaduru, o whnü nü o zá nye wu nü rime oro wam, nü be zasnarnü a, bjkwata nhne nkari.

⁴⁵ O jeezne chíri rënu ojo eßau ibne a ele nwernu risi rikne karü a, be bna wuru nü rime nye wam, onodi ipne-aznü ke nye wam johnsasi bujo karü kpa o zi nü mbom. O bu kpa o jöponu n'ebiri ojo ka."

*Nne Jizozi nu rümu nne a
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Nga o nookwunu agida ele badnü wam oka, nne a nü rümu nne a varü gwuzoru n'ederezi noopio o kwunu a oka.

⁴⁷ Otu badnü kanü a, "Le, nne i nü rümu nne i gwuzogwu n'ederezi noopio i o kwunu i oka."

⁴⁸ Jizozi sarü a, "Nyele bu nne m, ele kele bu rümu nne m?"

⁴⁹ O dösnima aka nü hne ele sno apna a zi, kaa, "Anü le nne m nü rümu nne m."

⁵⁰ Kwnornu nü nye obula ke jeeme nhne Nda m ke zi n'oligwe noopio, nye wam bu nwene m rukna nü nwene m rinya, nü nne m."

13

*Elulu nye ogba mkkpuru
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ N'obochi wam Jizozi whuyaru nü rime ozo zne daziri eli nü ngeri osimini.

² Agida ele badnü gbakorù hne o zi, ke kparayü o jiri bna nü rime ogbo, daziri eli, agida ele badnü wam gwuzoru nü mkkpomkpo eli.

³ O ji elulu zi odo n'odo zni be agida nhne, kaa, "Otu nye érnu ékpu znernu agha mkkpuru.

⁴ Nga o naatha, agwna mkkpuru dna nü ngeri apna, rümu önunu varü tuturu be ta.

⁵ Agwna mkkpuru dnarnü n'eli rugwu, hne be nwée agida rızna, ngangam mkkpuru wam fuhiaru, kwnornu nü be nwée agida rızna.

⁶ Nga ehnam wasiri, be chnanwu, kwnornu nü be nwée egwnugwu.

⁷ Agwna mkkpuru berere dnarnü n'eli oma, be mi mkkpuru otu riwu, berere nri isunu, berere nri eto.

⁹ Nye nwernu nsnj, o nurnu."

Nhne o kwuo tnü elulu

(Mak 4:10-12; Luk 8:9,10)

¹⁰ Ele sno apna a vakwnus i a, sïkwa a, "Kini kparayü i nookwunu be oka n'elulu?"

¹¹ Jizozi sarü be, "Be mernu anü mahia nhne tugwaru otugwa ke eli-eze Chiokike, kóvu nü o buo be.

¹² Nye obula ke nwernu nhne, be jeenye hnasi a, o jeenye agida nhne, kóvu nye ke nwée, be jaanahoru a o bûbedi ke o nwernu.

¹³ Kam kparayü, me nootnunu be elulu. Be neele anya kóvu be zá nöowhnu, be noobno nsnj, be zá nöonu, be jöoghohia nhne.

¹⁴ Nhne Azaya nye gwlnurninya kwuru gbasiri be mezü nü risi be, ke kwuru, 'Anü joonu kpoi, kóvu anü jöomuhia ria ria, anü jöowhnu kóvu anü jöoghohia ria ria.

¹⁵ Kwnornu nü mkkoma ele ka gbasinem n'oto, nsnj kposninem be masi.

Be kpusninem anya be,

ma be gharü o ji anya be whnü osno, gharü o jiri nsnj be nüru nhne, gweru mkkoma be ghohia, ma be tñhnasna, ma m gwö m be.'

¹⁶ Anü bu ele qwa oma, kwnornu nü anya anü nöowhnu osno, nsnj anü nöonu nhne.

¹⁷ N'ezí me kanü anü, o gwlnurnu agida ele gwlnurninya nü ele oma ogwu o whnü nhne anü nöowhnu, kóvu nü be whnýna, nü o nüru nhne anü nöonu kóvu nü be nüna.

*Risi elulu
nye ogba mkkpuru*

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ "Anü bnote nsnj ma anü mühia risi elulu nye ogba mkkpuru wam.

¹⁹ Nye obula ke nüru ikwu-önü eli-eze Chiokike, kóvu o ghohiala a, nye ojo wam va,

nahoru a nhne be kpasiru nu mkipoma a. Ka bu mkipuru ke be ghasiri nu ngeri apna.

²⁰ Mkipuru ke be ghasiri nu rugwu bu ele nurnu ikwu-onu wam, ngangam be gweru snarnima nwugwu a.

²¹ Koyu nu be nwée egwnugwnu nu rime be, be dazi ige mati, nga mmekephni mobu awhnwuhnu varu kwnornu nu ikwu-onu wam, ngangam, be dnahnala aznu.

²² Mkipuru ke be ghasiri n'esilawuru ignwu bu ele nurnu ikwu-onu wam, koyu mmekephni ke owa ka nu aghigho qwhnu ekwu n'anya kpagburu ikwu-onu wam, o buro nhne mia mkipuru.

²³ Mkipuru ke be ghasiri n'eli bürü oma, bu ele ke nurnu ikwu-onu wam, be ghohia a, be mihiia mkipuru k'ezi, otu riwhu, ke berere nri isunu, berere nri eto."

Elulu achara atna

²⁴ Jizosi tnunu be elulu berere, kaa, "Eli-eze Chiokike nu lele hne badnu kpasiru mkipuru oma n'ekwu a.

²⁵ Nga ele badnu neezni anyarna, nye irno varu kpasiru atna n'ekwu wam, la.

²⁶ Nga mkipuru oma wam fuhiaru, o mi mkipuru, atna wam whoru iwhne.

²⁷ Ele izi nye nwe ekwu wam vakwnusi a, kanu a, 'Nda-ai-kwu, i kpasiла mkipuru oma n'ekwu i? O zi hnele fuhia atna?"

²⁸ "O kanu be, 'Ka bu aka ernu nye irno.'

"Ele izi a sikwa a, 'Ipioru a zne whome be?'

²⁹ "O kanu be, 'Oza! O zi kpa anu zi noowho atna anu whokota ikpa.'

³⁰ Anu gharu be lawuru sokota du ige o gwe nhne n'ekwu, nga wam, m jaakanu ele neegwe nhne n'ekwu be beru osno whome atna wam, kpukota be n'okwukwu, kpo be bekwnu. Koyu anu chibna ikpa wam n'obna m."

Mkipuru mositadi nu nhne whu bredi

(Mak 4:30-34; Luk 13:18-21)

³¹ Jizosi tnunu be elulu berere, kaa, "Eli-eze Chiokike nu lele mkipuru isisi be kwu mositadi, ke badnu kpasiru n'ekwu a.

³² O bu n'ezu nu o zi mati kakwo kpakara mkipuru, o ghø isisi kakwo kpakara nhne be kpasiru n'ekwu, ke onunu oligwe naava noornu aljiku nukala a."

³³ O tnunu be elulu berere, kaa, "Eli-eze Chiokike nu lele nhne whu bredi, ke nyerinya gweru gwasu nu rime agida ikpa, tem kpakara a whu."

³⁴ Kpakara ikwu-onu ka bu ke Jizosi kwunnu ighbudu badnu n'elulu. O kwugene be ikwu-onu hne o jile elulu.

³⁵ "Ka bu ma nhne be kwuru hite n'onu nye owhnurninya mezü, ke karu, 'M joopume onu m tnü elulu,

ma jaakahia nhne be bigwaru abigwa ke nga owa panizoru.'

Jizosi kowamarnu risi elulu achara atna

³⁶ Nga o ghasaru ighbudu badnu wam, o bna nu rime o. Ele sno apna a vakwnusiri a, naakaa, "Kowanu aji risi elulu atna wam zi n'ekwu wam."

³⁷ O kaa, "Nye naagha mkipuru oma bu Nnwø ke Badnu."

³⁸ Ekwu bu owa, mkipuru oma wam bu rumu eli-eze Chiokike, koyu atna wam bu ele ke nye ojo wam.

³⁹ Nye irno wam ke kpasiru be bu Ek-wensu, ogwe nhne n'ekwu bu okwukwo owa, ele wam neegwe nhne n'ekwu bu ele enine izi.

⁴⁰ Lele kpa be nookpnokota atna wam nookpo be bekwnu, o bu kpa o jaazi n'okwukwo owa.

⁴¹ Nnwø ke Badnu jeezhala ele enine izi a, be chikota n'eli-eze a kpakara ele naabahia aruru-eli nu ele neeme mmechie.

⁴² Be jootubna be n'okne bekwnu wam hne be jaazi naakwna ekwna, naata rukwnurnu-ize.

⁴³ Ige wam ele mee mma joonwu lele ehnam n'eli-eze Chiokike Nda be. Nye nwernu nsni, o nurnu.

Elulu eto

⁴⁴ "Eli-eze Chiokike nu lele ekwu be pigwaru n'ekwu, ke otu badnu whnurnu. O gweru nhne kpusnime a, gweru snarnima la, re kpakara nhne o nwernu, zuru eli wam.

⁴⁵ "Eli-eze Chiokike nu lele nye mgbamahia noopio palj owa.

⁴⁶ Nga o whnurnu otu palj gburu okne o, o zne re kpakara nhne o nwernu, zuru a.

⁴⁷ "Berere kwono eli-eze Chiokike nu lele igbo be wusiri nu rime osimini, ke gburu agida aznu zi odo n'odo.

⁴⁸ Nga o jiru, be dohia a nu mkipomkpo eli, daziri eli hoçi aznu ele ke bürü oma nu rime nhne, tuwhume aznu ele ke biyo oma.

⁴⁹ O bu kpa o jaazi n'okwukwo ke owa, ele enine izi jowhuya, kewahia ele ojo n'ehni ele mee mma.

⁵⁰ Be jootubna ele ojo n'okne bekwnu, hne be jaazi naakwna ekwna, naata rukwnurnu-ize."

⁵¹ Jizosi sikwaru be, "Anu ghohiaru kpakara nhne ka?"

Be kaa, "Owe."

⁵² O kanu be, "Nye zni iwu obula be znirni apna eli-eze Chiokike, nu lele nye nwe owo hiri n'ekwu a neegwehia nhne ikne nu nhne oknani."

Be juru Jizosi nu Nazareti

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Nga Jizosi tnukworu elulu, o hiri nu pii whoga.

⁵⁴ Nga o varu n'eli ke aka a, neezni nhne n'oro oqbako be, ke kpayarü nhne o znirni

duru be ęhni, be kaa, "Ndaa hne nwerukna ka nwehıarú akoniche nü ęrnu ndu-ęhni ka?

⁵⁵ Nyerukna ka o búo nnwó omenka a? O búo nne a bù nye be kwu Meri nü rúmu nne a rukna, Jemisi, nü Josefú, nü Saimoni nü Judasi?

⁵⁶ Rúmu nne a rinya be zía n'ésilawürü a? Ndaa hne nwerukna ka nwehıarú kpakara nhne ka?"

⁵⁷ Be we ovu ęhni megidne a.

Kovu Jizosí kanu be, "Okwolem nü ęli ke a nü ezi-nü-oro a bù hne nye ęwhurninya nwéé oso anya."

⁵⁸ O rnúna agida ęrnu ndu-ęhni nü pii kwnornu nü be nwéé ękwnata mkpoma.

14

*Enwu Jóni Nye Wú Mini
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)*

¹ N'ige wam Eze Erodu nye neechi Galili nünnu ętnutnu gbasiri Jizosí.

² O kanu ele neeznenu a izi, "Nyerukna ka bu Jóni Nye Wú Mini, o hilem n'enwu lizo, o bú nhne mernu o nwerunu rikne ka o ji nöörnu ęrnu ndu-ęhni."

³ N'ige wheru ewhe Erodu nwugwuru Jóni, kne a eriri, yisi a n'oro ikelu kwnornu nü Erodiasi nnwerne Filipu nwene a rukna.

⁴ Kwnornu nü Jóni kannu a, "O búo ęma n'iwu o lü nnwerne nwene i."

⁵ Erodu pioru o gbu a, kovu o turu ogwnu ele Ju, kwnornu nü be kwegwu Jóni bú nye ęwhurniya.

⁶ Nga ębuchi ochenwanya ęmumu Erodu duru, nnwó rinya Erodiasi neetne eri nü ruwhnu be, o soru Erodu n'önü k'esi,

⁷ o kwe a mkwna, kwesi a rikne nü o jeenye a nhne ębula o joorio.

⁸ Nne a zni a ezni o kaa, "Nyee m risi Jóni Nye Wú Mini n'agbugba hna."

⁹ O gburu eze ęgbubgu nü mkpoma, kovu kwnornu nü mkwna wam o kweru, nü ele ya nü be dazí neeri wiri, o karú be nyee a.

¹⁰ O zizne be gbuhiá risi Jóni n'oro ikelu.

¹¹ Be vuya risi a n'agbugba, nyee nnwó rinya wam, o nyee a nne a.

¹² Ele sno apna Jóni va, vuru iznu a, li a, be zne kanu Jizosí nhne mernu.

*Jizosí nyernu pokwu
badnu isne wiri*

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Nga Jizosí nünnu a, o hiri nü piám whoga, ya nü nsnunu a bna n'ogbo zne hne körü owu. Kovu ele badnu piohıarú hne o zi, be hi nü kpakara ęli-ęhna wam snornu a n'ochi ęli.

¹⁴ Nga Jizosí whuyaru n'ogbo whñu agida badnu, o donu be obirizi, gwo ele ke naaria nríria.

¹⁵ Nga o duru ogbednachi, ele sno apna a vakwnusiri a, kaa, "Hna kogwu owu, ębuchi

zneninem, zila ele ka ma be zne nü rime ęli-ęhna zne zırı nhne oriri."

¹⁶ Jizosí kanu be, "O zila mkpa nü be jaala, anu nyee be nhne be jeeri."

¹⁷ Be kanu a, "Nhne a nwernu hna kwolem ike brédi isne nü aznú lawürü."

¹⁸ Jizosí kanu be, "Anu chiyau m be hna."

¹⁹ O kanu kpakara ęgbudu badnu wam dazíri ęli n'olu achara. O gweru ike brédi isne nü aznú lawürü wam, le anya n'oligwe, tü mmamma, nyawama be, nyee ele sno apna a, be gweru a nyee ęgbudu badnu wam.

²⁰ Kpakara be ri, riji rúwho, ele sno apna a tutukota rúvnuruvnu ke gwnarnu agwna, ke jiharıarú nkıta nrı nü nkıta lawürü.

²¹ Ele riri wiri wam bù pokwu ele rukna isne, be gweme ele rinya nü rúmu takrı.

*Jizosí znernu izne
n'olu mini*

(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)

²² Ngangam Jizosí kanu ele sno apna a be bna n'ogbo, beru a ęsno whe aka osimini kiyari, ma o zila ęgbudu badnu wam.

²³ Nga o zilakworu ęgbudu badnu wam, o pneze n'olu rugwu nü nsnunu a zne kpe okpukpe. N'ige ogbednachi, ya nü nsnunu a zi piam.

²⁴ Kovu nü ęgbo wam zi ikere n'olu osimini, abaka-mini zi noovu a, kwnornu nü ruwhere neewhegidne a.

²⁵ Kovu n'önü ęsisi, Jizosí neezne izne n'olu mini ma ęvakwnusi be.

²⁶ Nga ele sno apna a whñuru a, hne o neezne izne n'olu mini, mkpoma whuru be, be tü ogwnu, si okokoba nü o bú ręnu.

²⁷ Ngangam Jizosí kanu be, "Mkpoma si anu rikne, o bú mawa. Anu túko ogwnu."

²⁸ Pita sa a, "Nyénwe a, o búru nü o bú jiwa, kanu m me vakwnusiri i n'olu mini."

²⁹ Jizosí kanu a, "Vaa."

Pita hi n'ogbo hiedna, zne izne n'olu mini, neeznekwnusi Jizosí.

³⁰ Kovu nga o whñuru okne ruwhere, o tü ogwnu, bete neemi, o siwama, "Nyénwe a, znohia m."

³¹ Ngangam Jizosí dosnihala aka a, nwugwuru a, kanu a, "Nye ękwnata mkpoma matı, kini kpayarú i jiri nwe mkpoma lawürü?"

³² Nga be bnarnu nü rime ęgbo, ruwhere wam whebiri.

³³ Ele zi nü rime ęgbo wam varu kponu a risi ęli, be naakaa, "N'ezí, i bú Nnwó Chiokike."

*Jizosí gworu ele nríria
n'eli Genezareti*

(Mak 6:53-56)

³⁴ Nga be wheru aznú mini wam, be va du n'eli Genezareti.

³⁵ Ele rukna eli wam mahiaru Jizosi, be zihala nü kpakara eli kwuyanu a ele nriria.

³⁶ Be riasno a ma be kpatu onu iwo a aka kppoi. O gworu kpakara ele kpaturu onu iwo a aka.

15

*Omen'eli ke ele mbom
(Mak 7:1-13)*

¹ Nga ele Farisi nü ele zni iwu ele Ju hiri nü Jerusélem vakwnusi Jizosi, be sikwa a,

² "Kini kpayarü ele sno apna i zá naabitä omen'eli ele mbom? Be zá nöökwo aka hne be ri wiri."

³ Jizosi saru be, "Kini kpayarü anu zá naabitä nhne Chiokike nyernu n'iwu kwnornu omen'eli anu?"

⁴ Chiokike karu, "Sobisinu nda i nü nne i," nü 'Nye obula ke jöovu nda a möbu nne a onu, be gbu a."

⁵ Kóvu anu karu nü nye obula ke jaakanu nda a möbu nne a, 'Nhne i jeerihja n'aka m bu nkesi me nyernu Chiokike,'

⁶ o zíma mkpa nü o jöosobisinu nda a möbu nne a ria ria. Anu neeme ikwu-onu Chiokike nhne etekne kwnornu omen'eli anu.

⁷ Ele ruwhnu lawürü, Azaya nye öwhurninya kwuru ezi oka gbasiri anu nga o kwuru,

⁸ 'Ele ka jí mgbele-onu etekne nöosobisinu m, kóvu nü mkpoma be zi ikere nü hne me zi.'

⁹ Be nöökponu m risi eli n'etekne, be neezni nhne badnú nyernu n'iwu lele nü o bu iwu Chiokike.'

*Nhne neemeru badnú
(Mak 7:14-23)*

¹⁰ Jizosi sukwuru ighbudu badnú wam, kanu be, "Anu bnote nsni, anu ghohia masi.

¹¹ O búo nhne bnarnu n'onu badnú bu nhne neemeru badnú, o bu nhne hi n'onu whuya bu nhne neemeru badnú."

¹² Ele sno apna a vakwnusiri a, kanu a, "T mahiaru nü ele Farisi weru ehni nga be nüunu oka wam?"

¹³ Jizosi saru be, "Be joowhohala isisi obula ke Nda m ke oligwe kpásila.

¹⁴ Anu gharu be, be bu ele kpuru isni noodoo ele kpuru isni. O bürü nü nye isni noodoo nye isni, be lawürü jaadnabna nü rime olulu."

¹⁵ Pita kanu a, "Kowanu aji risi elulu ka."

¹⁶ Jizosi kanu be, "Anu nwée ogohobia du kitna?

¹⁷ O bu anu máa nü nhne obula ke bnarnu n'onu neezne nü rüwhu, be nynohala a n'osoro?

¹⁸ Kóvu nü nhne ke hiri n'onu whuya hi nü mkpoma whuya, ka bu nhne ke neemeru badnú.

¹⁹ Kwnornu nü hite nü rime mkpoma bu hne kpakara oriri ojo hi nööwhuya, obgu badnú, ome oyi, ogba ewhere, oznu buznu, akebne aghalaghala nü okaja ele berere.

²⁰ Nhne ele ka bu nhne meru badnú, kóvu o ri wiri n'aka kwóge okwo méru badnú."

*Okwnata ovu otu nyerinya
(Mak 7:24-30)*

²¹ Jizosi hiri nü piam whoga, zne n'eli Taya nü Saidoni.

²² Otu nyerinya Kena, nye eli wam, whuyaru, siwama, "Nyenwe aij, Nnwó Devidi, dönu m obirizi, rënwu ojo nwügwisu nnwó m rinya aka rikne."

²³ Jizosi sála a nhne obula. Ele sno apna a vakwnusi a, riasno, kaa, "Chihala a, kwnornu nü o neesiso aij lulo."

²⁴ Jizosi saru, "Be ziyanu m kwnornu atnurnu whuru owhu ke ele Iziréli kpoi."

²⁵ Nyerinya wam varu kponu a risi eli, kaa, "Nyenwe aij, yisini m aka."

²⁶ Jizosi saru, "O búo oma o gweru wiri rümu takiri tühalanu rümu nkita."

²⁷ Nyerinya wam karu, "Owe, Nyenwe aij, kóvu nü rümu nkita neeri agwna rüvnuruvnu ke hi nü n'olu ikpechi ele nwé be naadna."

²⁸ Ige wam, Jizosi saru a, "Nyerinya, okwnata mkpoma i hna ezi, o dazinu ilele kpa i pioru." Ngangam, ehni bürü nnwó a rinya oma.

Jizosi gworu ele nriria

²⁹ Jizosi hi nü piam whuya, va nü ngeri Osimini Galili. O pnezne n'olu rugwu, daziri eli.

³⁰ Agida ele badnú vakwnusiri a, kwuru ele mgworo, nü ele isni, ele vu oru, nü ele mgbu, nü agida ele naarja nriria zi odo n'odo va. Be kwubita be n'eli n'ochi Jizosi, o gwó kpakara be.

³¹ Ka kpayarü o duru ele badnú wam ehni, nga be whnurnu ele mgbu hne be kwuru oka, ele vu oru, ehni bürü be oma, ele mgworo neezne izne, nü ele isni whnurnu osno. Be ja Chiokike ke Iziréli mma.

*Jizosi nyernu pokwu
badnú eno wiri
(Mak 8:1-10)*

³² Jizosi sukwu ele sno apna a, kaa, "M nöodonu agida ele badnú ka obirizi, kwnornu nü me nü be dazilam obochi éto kitna, be nwée nhne be jeeri, m jéezila be n'onu etekne, o zi be tübo n'apna."

³³ Ele sno apna a kanu a, "Ndaa hne a jeenwehia brédi n'eli-ikpa ka ke jeeji ighbudu badnú ka rüwhu?"

³⁴ Jizosi sikwa be, "Anu nwernu ike brédi ele?"

Be saru, "Esau, nü aznú mati ele nü ele."

³⁵ Jizosi kanu ighbudu badnú wam be daziri eli.

³⁶ O gweru ike brędi ęsau nü aznū wam, tu mmamma, o nyawama be, nyee ele sno apna a, ele sno apna gweru nyee igrbudu badnū wam.

³⁷ Kpakara be ri, riji rụwħo, be tütukota rüvnuruvnu ke gwarnu agwna, nkita ęsau jipiyaru.

³⁸ Ele riri a bù pokwu ele rukna ęno, be gweme ele rinya nü rümu takiri.

³⁹ Nga Jizosi zihalaru ele badnū wam, o bna n'ogbo zne n'eli Magada.

16

Ərio nhne elekema

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Ele Farisi nü ele Sadusi vaktwusiri Jizosi naakpa a iru, kanu a, o gesi be nhne elekema hi n'oligwe.

² O saru be, "N'ogbednachi, anu naakaa, 'Ruwħnu oligwe bħru qma, kwnornu nü oligwe naachna ihie ihie.'

³ N'qosi, anu naakaa, 'Ruwħnu oligwe bħu qma tna, kwnornu nü oligwe dugwu ruwħnu naachna ihie ihie.' Anu magħu kpa be le qwa nü ruwħnu oligwe anya gwnu nhne o joobu. Kovi ndaa kpa anu māa ige ka?

⁴ Ebiri ojo naagba ewhere, noopio nhne elekema, o zá nhne elekema be jeenye anu, okwolem nhne elekema Jona nye ḥawnurninya." O għarbi be, whoga.

Nħne whu brędi ke ele Farisi nü ele Sadusi

(Mak 8:14-21)

⁵ Nga ele sno apna a gawheru nü ngeri kiyari, be chezuru o gweru brędi.

⁶ Jizosi kanu be, "Anya du anu ēli, anu neeze nhne whu brędi ke ele Farisi nü ele Sadusi."

⁷ Be noqturita n'esilawu be, naakaa, "O bħu kwnornu nü a jile brędi?"

⁸ Nga Jizosi mahiaru a, o kaa, "Ele əkwonata ovu mati, kini kpayaru anu ji nookwu n'esilawu anu nü anu nwée brędi?"

⁹ Anu ghōħia koiri, anu chénwanyana ike brędi isne ke pokwu badnū isne, nü nkita ele anu pnojiri?

¹⁰ Mħobu nga me keru ike brędi ęsau ke pokwu badnū ęno wam, nkita ele anu pnojiri?

¹¹ Kini kpayaru anu ghōħiala nü o bħu brędi hne me naakaa? Kovi anu zeru nhne nqowħu brędi ke ele Farisi nü ele Sadusi."

¹² Nga be ghohiaru nü o kála be ze nhne nqowħu brędi, kovi be neeze iznizni ele Farisi nü ele Sadusi.

Pita kahiaru nye Jizosi bħu

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Nga Jizosi varu n'odoru ēli Sizaria Filippai, o sīkwa be sno apna a, "Ele badnū be naakaa nü Nnwō ke Badnū bħu nyele?"

¹⁴ Be kaa, "Agwna be kaa Joni Nye Wū Mini, ele berere kaa Elaija, ele berere kwno kaa Jerimaya mħobu otu nyenum nü rime ele ḥawnurninya."

¹⁵ O sīkwa be, "Anu n'iwhuru anu, anu kanu nü m bħu m nyele?"

¹⁶ Saimony Pita kanu a, "Ji n'iwhuru i bħu Karaisi wam, Nnwō Chiokike zj-ħudnu."

¹⁷ Jizosi kanu a, "I bħu nye qwa qma, Saimony nnwō Jona, kwnornu nü anq-ēħni nü qvarnara kpūmennu i ja, okwolem Nda m ke zj-noligwe.

¹⁸ Me kanu i, nü jid n'iwhuru i bħu Pita, o bħu n'lou rugwu ka hne me joowu oġbako ke m, iknernema ħenwa jaaka a rikne ria ria.

¹⁹ M jeenye i snambik ke ēli-eze Chiokike, nhne əbula ke i knernu eriri n'qwa Chiokike jeekne a eriri n'oligwe, nhne əbula ke i tħomarnu n'qwa, Chiokike joqtoma a n'oligwe."

²⁰ Ige wam Jizosi dō ele sno apna aka nü nsni, be kánukwadija nye əbula nü o bħu Karaisi.

Jizosi kwuru əqqa

gbasir ħenwa a

(Mak 8:31--9:1; Luk 9:22-27)

²¹ Hite n'ige wam Jizosi bete naakanu ele sno apna a nü o jeezerriri Jeruselém, ta aġida awħnwhn n'akka ele okno badnū nü ele risi arjhona nü ele zni iwu ele Ju, be joċċu a, għbu a, n'qobchi ke ēt-o, o jeehi n'ħenwa lizo.

²² Pita kwuhala Jizosi ichne, bete naabnanu a mbna, naakaa, "Chiokike kwé, Nyenwe aji, nhne ka jéeme i."

²³ Kovi Jizosi tħuħnasnaru kanu Pita, "Zne n'aznū m, Setani, i naadħnasnini m apna. Kwnornu nü i neeħe echiche lele badnū, o bħu lele Chiokike."

²⁴ Ige wam Jizosi kanu ele sno apna a, "O bħru nü nye əbula joosno m n'aznū, o joju ēħni a, vuru oġba a, sno m."

²⁵ Nye əbula ke noopio o doħia bħdnu a, joottuwhu a, kovi nye əbula ke joottuwhu bħdnu a kwnornu m, o joopioħha a.

²⁶ Mbarnara kini bħu nhne badnū jeenwe, o bħru nü o riħiha kpakara qwa n'iru, kovi tuwhum bħdnu a? Kini bħu nhne badnū jeeji għbanwo bħdnu a?

²⁷ Kwnornu nü Nnwō ke Badnū jaava n'iġwugħu ke Nda a, ya nü ele enine iżi a, iġe wam o joqkuwħnata nye əbula oġwo ħenwa nħne o rnyar.

²⁸ N'ezi, me kanu anu, nü agwna ele gwużo hna jónonw ħenwa tem be whnū Nnwō ke Badnū hne o naava chi lele eze."

17

Onwogħari ke Jizosi

(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Nga qobchi isunu whemernu, Jizosi kwuru Pita, nü Jemisi, nü Joni nwene a,

yisinu ehni a, kwuru be whoga ichne, pne olu rugwu hna n'olu.

² O nwogharị nü ruwhnu be, ruwhnu a noonwu lele ehnam, iwo a naachna lele iwhe.

³ Be whn̄ur̄u Mozizi nü Elaija hne be nü Jizosi nookwurita ọka.

⁴ Pita kanu Jizosi, "Nyenwe aj, o bürü ọma a daziri hna, o bürü nü ijeekwe, a wu ṽo-eka eto hna, otu bürü ke i, otu ke Mozizi, otu ke Elaija."

⁵ Nga o kpu ọka ka n'oni, erumeru oligwe ke chnaga r̄ichna kpusinri be, otu akp̄iri hiri n'erumeru oligwe wam dna, kaa, "Ka bu Nnw̄o m me whn̄ur̄u n'anya, nye nhne a masiri m, anu bnonu a nsn̄i."

⁶ Nga ele sno apna a nurnu a, be dna, kpute ruwhnu n'eli, tu ogwnu k'agida.

⁷ Jizosi vakwnusiri be, kpatu be aka, kaa, "Anu liz̄, anu tú ogwnu."

⁸ Nga be lelizoru anya, o zá nye be whn̄ur̄u, okwolem Jizosi kpoi.

⁹ Nga be hiri n'olu rugwu wam hiedna, Jizosi do be aka nü nsn̄i, kaa, "O zá nye anu kanu nhne anu whn̄ur̄u tem Nnw̄o ke Badn̄u hi n'enwu liz̄."

¹⁰ Ele sno apna a s̄ikwa a, "Kini kpayarū ele zni iwu ele Ju jiri kaa nü Elaija jeebe ọsno va?"

¹¹ Jizosi kanu be, "Elaija jeebe ọsno va n'ezi, o jaabikwata kpkara nhne.

¹² Kovi me kanu anu nü Elaija val̄em, be mahiala a, be mee a kpa o jiri masi be. O bu masi kpa be jeeme Nnw̄o ke Badn̄u ta awhn̄uwhnu n'aka be."

¹³ Ige wam ele sno apna a gphiaru nü o kannu be ọka gbasiri Joni Nye W̄u Mini.

*Jizosi gw̄oru wikoro rukna
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)*

¹⁴ Nga be vakwnusiri igbudu badn̄u wam, otu nyerukna vakwnusiri Jizosi gburu a mpnerne ọchi n'eli,

¹⁵ kaa, "Nyewenwe aj, dōnu nnw̄o m rukna obirizi, o naata awhn̄uwhnu k'agida kwnornu nü o naaria akw̄ukwu, agida ige, o naadnabna békwnu, agida ige masi o dnabna mini.

¹⁶ M kwuyanu a ele sno apna i, kovi nü be nw̄ee rikne gw̄o a."

¹⁷ Jizosi saru be, "Anu ebiri ka nw̄ee okwnta mkp̄oma, ele mkp̄oma h̄iri agh̄i, me nü anu jaadazi du ngele? Me jeesinu anu mkp̄oma du ngele? Anu kwuyanu m nnw̄o wam hna."

¹⁸ Jizosi bigbo r̄enwu ojo wam, o hi nü rime a whuya, Jizosi gw̄o nnw̄o wam ngangam.

¹⁹ Nga ele sno apna a vakwnusiri a ichne, be s̄ikwa a, "Kini kpayarū a nw̄e rikne chihala r̄enwu ojo wam?"

²⁰ Jizosi kanu be, "Kwnornu nü ọkwnnta ovu anu zi mat̄. N'ezi me kanu anu, o

bürü nü anu nwernu ọkwnnta ovu hna lele mkp̄uru mositadi, anu jaakanu rugwu ka, 'Hi nü hna zne hne berere,' o jeezne, o zá nhne jaara ehni hne anu zi." [

²¹ Kovi nü r̄enwu ojo nü kpa jóowhoga, okwolem hite n'okpukpe nü ovu onu.]

Jizosi kwukwnornu

*ọka gbasiri ẹnw̄u a
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)*

²² Nga Jizosi nü ele sno apna a gbakoru nü Galili, Jizosi kanu be, "Be jeegweru Nnw̄o ke Badn̄u resi n'aka ele badn̄u.

²³ Be joogbu a, kovi n'obochi ke eto, o jeehi n'ẹnw̄u liz̄." O gbu ele sno apna a ighbugbu k'agida.

Nt̄u ịwai ṽo Ns̄o

²⁴ Nga Jizosi nü ele sno apna a vaduru Kapanom, ele naana ịwai nt̄u ṽo Ns̄o Chiokike vakwnusiri Pita, s̄ikwa, "Nye-zni-nhne anu ọ zia nootu nt̄u ṽo Ns̄o?"

²⁵ Pita kaa, "Owe, o nootu."

Nga be bnarnu n'oro, Jizosi beru ọsno s̄ikwa Pita, "Sajmoni, k̄ini bu echiche i, o bu n'aka ele kele hne ele eze ọwa ka naarnu nt̄u ahia m̄obu nt̄u risi badn̄u, n'aka r̄umu be m̄obu n'aka ele izne?"

²⁶ Pita kanu a, "N'aka ele izne."

Jizosi kanu a, "O bürü kpam, r̄umu be z̄ila nü rime a.

²⁷ Kovi ma a gharu o mee nhne jeewe be ehni, zne n'osimini, t̄usi ari azn̄u, gweru azn̄u ọbula beru ọsno whuya, nga i kpmernu onu a, i joowhnu otu mkp̄uru ịwai, gweru a nyee be, o bürü ke me nü ji."

18

Nyele kakwo ibne a?

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ N'ige wam ele sno apna Jizosi vakwnusiri a, s̄ikwa a, "Nyele kakwo n'eli-eze Chiokike?"

² Jizosi sukwu otu watakiri, gwuzote a n'esilawuru be.

³ O kanu be, "Me kanu anu ezi ọka, okwolem ma anu t̄uhnasnaru lele r̄umu takiri, anu jáabna n'eli-eze Chiokike r̄ia r̄ia.

⁴ Nye ọbula ke jeegwenda ehni a lele watakiri ka, nye wam kakwo n'eli-eze Chiokike.

⁵ Nye ọbula ke jaanarnu otu watakiri nü kpa nü r̄ewhna m, nanabnanya m.

Nhe jeeme badn̄u mehie

(Mak 9:42-48; Luk 17:1,2)

⁶ "Kovi nye ọbula ke jeeme ma otu nü rime ele mat̄ ka kwehiaru nü me mehie, o jaakanu a mama o bürü be gweru okne rugwu ogwe-wiri nyasi a n'il̄i, migbu a nü rime osimini.

⁷ Awhn̄uwhnu jaazinu ọwa kwnornu nü nhne ɔrnurna ke neeme ele badn̄u neeme

mmechie. O zi mkpa nü ɔrnurna jaava, kovu awhn̄uhnu z̄inu nye wam ɔrnurna jeehi n'aka a va.

⁸ O b̄uru nü aka i, m̄obu ōchi i, jeeme i, i mee mmechie, bihala a, tuwhume a, o kanu i mma i bna nü budnu b̄uru nye mgworo m̄obu vuru oru, karu o nwernu aka law̄ru m̄obu ōchi law̄ru be tubna i nü bekwnu eli r̄enwu chn̄i echni.

⁹ O b̄uru masi nü anya i jeeme i, i mee mmechie, gweme a, tuwhume a, o kanu i mma i bna nü budnu nwernu otu anya, karu o nwernu anya law̄ru be tubna i nü bekwnu eli r̄enwu."

*Elulu atn̄urnu whuru owhu
(Luk 15:3-7)*

¹⁰ Anu whn̄u nü anu z̄ia neeedna otu nü rime ele mati ka anya, kwnornu nü me kanu anu, n'oligwe ele enine izi be noowhnu ruwhnu Nda m ke zi n'oligwe anya ige obula.

[¹¹ Kwnornu nü Nnw̄o ke Badn̄u varu o z̄nholia ele whuru owhu.]

¹² Kini bu echiche anu? O b̄uru nü badn̄u nwernu otu riwhu atn̄urnu, otu nü rime be kpawhu ori, o jáaghosa nri tolu nü tolu kiyari n'olu rugwu, zne noopio ke kpawhuru ori?

¹³ Me kanu anu ezi oka, nga o piohiaru a, o joonwudna nü risi a karu nü risi nri tolu nü tolu wam whûle owhu.

¹⁴ Kpam masi, o b̄uo echiche Nda anu ke zi n'oligwe, nü otu nü rime ele mati ka joowhu etekne.

*Nga nwene i mernu i nhne ojo
(Luk 17:3)*

¹⁵ "Berere, o b̄uru nü nwene i mee i nhne ojo, zne kanu a nhne o mernu i n'esilawru ji nü ya kpo. O b̄uru nü o n̄urnu nhne i karu, i rihiyalam nwene i n'iru.

¹⁶ Kovu o b̄uru nü o nuna, kwuru otu badn̄u m̄obu badn̄u law̄ru yisini ehni i, oka obula be kwuru jooboru nhne ele akebne law̄ru m̄obu eto jeemesi rikne.

¹⁷ O b̄uru nü o kwéle o bnonu be nsni, kanu ogbako Chiokike. O b̄uru nü o bnoge ogbako Chiokike nsni, gweru a lele nye maa Chiokike moju nye ona ntu.

¹⁸ "Me kanu anu ezi oka, nhne obula ke anu jeekne eriri n'owa, Chiokike jeekne a eriri n'oligwe, nhne obula ke anu joottoma n'owa, Chiokike joottoma a n'oligwe.

¹⁹ "Berere, me kanu anu, o b̄uru nü anu badn̄u law̄ru kwerekota nü nhne obula anu r̄ioru n'owa, Nda m ke zi n'oligwe jeemezunu anu ya.

²⁰ Kwnornu nü hne badn̄u law̄ru m̄obu eto gbakorū nü r̄ewhna m, m zi m hnam n'esilawru be."

Elulu ohi ke nwée mkp̄oma obirizi

* **18:24 nri pokwu talenti:** ka whuyaru nhne nü lele agida pokwu ndasi mkp̄uru iわi.

²¹ Pita vakwnusiri Jiz̄osi s̄ikwa a, "Nyene we aji, mgba ele bu hne nwene m jeemehie megidne m, m gbarunu a? Du mgba esau sa?"

²² Jiz̄osi kanu a, "M kágene m ji du mgba esau, kovu du nri esau mgba esau.

²³ Kam kpayarū, be jeeji eli-eze Chiokike neesnini otu nye eze, nye pioru ma ya nu eli ohi a piakota iわi.

²⁴ Nga o beteru naapi, be kwuyanu a otu badn̄u ke ji a nri pokwu talenti.*

²⁵ Kovu nü kpa o nwée rikne n̄okwu ogwo o ji, nyenwe a karu be re ya nu nnwerne a nü r̄umu a, nü kpakara nhne o nwernu, ma be kw̄uhnata ogwo o ji.

²⁶ "Ohi wam dnarnu n'eli kp̄onu a risi eli, kaa, 'Nyene we m, knatanu m mkp̄oma, m jokwuhnata i kpakara nhne me ji i.'

²⁷ Nyenwe ohi wam d̄onu a obirizi, o sigbas a, gbarunu a ogwo o ji a.

²⁸ "Kovu nü ohi wam wh̄ogaru, whn̄u otu nü rime ohi ibne a, ke ji a otu riwhu mkp̄uru iわi, o nw̄ugwusi a rikne, whatasi a n'akpiri, naakaa, 'Kw̄uhnata m nhne obula i ji m.'

²⁹ "Ohi ibne a dna n'eli r̄iasno a, kaa, 'Knatanu m mkp̄oma, m jokwuhnata i.'

³⁰ "O kwéle, tr̄unuma, o gweru a tubna a n'oro ikelu, du nga o jokwuhnata a ogwo o rigwu a.

³¹ Nga ele ohi ibne a whn̄urnu nhne mernu, o gbu be igbugbu k'agida, be zne tn̄usini nyenwe be kpakara nhne mernu.

³² Ige wam nyenwe ohi wam sukwuru a, kanu a, 'Ji ohi ojo, m gbarunu m i kpakara ogwo wam kwnornu nü i r̄iasnoru m.'

³³ O bu nü i kwésile o d̄onu ohi ibne i obirizi, lele kpa me jiri d̄onu i obirizi?

³⁴ Nyenwe be weru ehni k'agida, o gweru a iznne n'oro ikelu ma be ta a awhn̄uhnu du n̄ga o jokwuhnata kpakara ogwo o j̄igwu a.

³⁵ "O bu kpa Nda m ke oligwe jeeme anu, o b̄uru nü nye obula nü rime anu jáagbarunu nwene a hite nü mkp̄oma a."

19

*Ogba nnam
(Mak 10:1-12)*

¹ Nga Jiz̄osi kwukworu oka ka, o hi nü Galili whoga, zne n'ike eli Judiya n'azn̄u Osimini Jodani kiyari.

² Igbudu ele badn̄u snornu a, o gw̄o be nr̄iria be pii.

³ Agwna ele Farisi vakwnusiri Jiz̄osi, naakpa a iru, kaa, "O b̄uru oma n'iwu nyerukna gba nnwerne a nnam kwnornu nu nhne obula?"

⁴ O saru be, "Anu gwn̄una nü nye kp̄uru be hite n'opanizo 'kp̄uru be nyerukna nü nyerinya,'

⁵ kaa, ‘Ka kpayarü, nyerukna jaagharü nda a nü nne a, takwnusi n'ehni nnwerne a, be lawüru joogho otu anq-ehni?’

⁶ Kam kpayarü, be búma badnú lawuru, kóvu otu anq-ehni. Nhne Chiokike knekotaru, badnú tómama a.’

⁷ Be síkwa a, ‘Kini kpayarü Mozizi nyernu iwü, kaa be gba ókwukwo nnam nyee nyerinya, chíhalá a?’

⁸ Jizosi kanü be, ‘Mozizi kweru ka kwnornu mkpöma ojo anü, kweru anü gba nnwerne anü nnam, kóvu hite nü mbom, q búo kpa q zí.

⁹ Me kanü anü, nye obula ke jaagba nnwerne a nnam, hne q búo nü o neeme oyi, lürü nnwerne berere, o neeme masi oyi.’*

¹⁰ Ele sno apna a kanü a, ‘O búru kpam n'esilawüru nyerukna nü nyerinya, q ka mama badnú gharü q lü nnwerne móbü gbo nzi.’

¹¹ Kóvu Jizosi sarü be, ‘O búo kpakara badnú jeegweru qka ka, okwolem ele Chiokike nyernu rikne.

¹² Kwnornu nü agwuna ele rukna bù okirbadnú hité nü rüwhö nne be, q zí masi ele badnú ibné be meteru okiri-badnú, ele ke berere bù ele meteru ehni be okiri-badnú kwnornu éli-eze Chiokike. Nye nwernu rikne o gweru qka ka, gweru a.’

*Jizosi goziri rümu takiri
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)*

¹³ Be kwuyanu Jizosi rümu takiri ma o tükwasí be aka a lawüru, kpenu be okpukpe. Kóvu ele sno apna a bigboru ele kwuyaru be.

¹⁴ Kóvu nü Jizosi kanü be, ‘Anü gharü rümu takiri ma be vakwnusi m, anü bnósni be, kwnornu nü éli-eze Chiokike bù ke ele nü kpa.’

¹⁵ O tükwasí be aka a lawüru, hi nü pii whoga.

*Eze wikoro
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)*

¹⁶ Otu nyerukna vakwnusi Jizosi, sìkwa a, ‘Nye-zni-nhne, kini bù nhne qma me jeeme ma m nwe m bùdnú kwó okwo?’

¹⁷ Jizosi kanü a, ‘Kini kpayarü i néesikwa m nhne gbasíri nhne qma? Q zá nye bù nye qma okwolem otu badnú, bù Chiokike kpoí. Kóvu q búru nü i pioru q bna nü bùdnú, bítä nhne Chiokike nyernu n'iwu.’

¹⁸ O sìkwa a, ‘Ndaa iwü kó?’

Jizosi kanü a, ‘I gbúkó badnú, i mékó oyi, i znükó buznu, i gbákó akebne aghalaghala,

¹⁹ sobisínu nda i nü nne i, i joowhnu nye agbatibi i n'anya lele ehni i.’

²⁰ Wikoro wam kaa, ‘M bitarú m kpakara iwü ele ka. Kini gwarnarü berere me jeeme?’

²¹ Jizosi kanü a, ‘O búru nü i pioru nü i joozu ozu k'ezí, la, re kpakara nhne i nwernu, kesi ele mboni, i jeenwe ekwnu n'oligwe, vaa, sno m.’

²² Nga wíkoro wam nürnü ikwu-önü ka, o la, naagbarü ruwhnu, kwnornu nü o nwernu ekwnu k'agida.

²³ Jizosi kanü ele sno apna a, ‘Me kanü anü ezi qka, o jaara ehni nye nwernu ekwnu q bna n'éli-eze Chiokike.

²⁴ Berere kwno, me kanü anü, o zinu anohia be kwu kameli ewheke o gawhe n'anya alanga, karü nye nwernu ekwnu o bna n'éli-eze Chiokike.’

²⁵ Nga ele sno apna a nürnü qka ka, o du kpa be hna ehni, be sìkwa, ‘Ndakwanü nye be jooznohia?’

²⁶ Kóvu nü Jizosi legidnernu be anya, kanü be, ‘Nü hne badnú zí be jéemeli a, kóvu be meli kpakara nhne hne Chiokike zí.’

²⁷ Pita sìkwa a, ‘Le, a sigbasiri kpakara nhne a nwernu snornu i, kini bù nhne a jeekehia?’

²⁸ Jizosi kanü be, ‘Me kanü anü ezi qka, anü ele sno m, nga Nnwö ke Badnú jaadazí nü ngadna eze ke igwugwu a n'owa ikne wam, anü n'iwhuru anü joosno m daziri nü ngadna eze nri nü ébo neekpe ebñurnu nri nü ébo ke Izireli ikpe.

²⁹ Nye obula ke sigbasiri qro, móbü rümu nne rukna móbü rümu nne rinya, nda móbü nne, móbü rümu, móbü ekwu, kwnornu nü rëwhna m, o jeekehia otu riwhu nhne o sigbasiri, kehia masi bùdnú kwó okwo.

³⁰ Kóvu nü agida ele be qsnö jööbu ele ipne-aznö, ele ipne-aznö jööbu ele be qsnö.’

20

Elulu ele ernal ekwu vajin

¹ ‘Éli-eze Chiokike nü lele otu nyerukna nwernu ekwu ke whogaru n'önü osisi zne o gno ele ernal joornunu a ernal n'ekwu vajin a.

² Nga ya nü ele ernal wam kwekotaru nü o jookwu be otu mkpüru jwai n'obochi, o zizne be n'ekwu vajin a.

³ ‘O whoga masi nü nhne nü lele otnu-ige tolü n'osisi whñu ele berere nwée nhne be noornu hne be gwuzogwu n'ederezi ahia.

⁴ O kanü be, ‘Anü zne nü rime ekwu vajin m, nhne dñnum anü bù nhne me jeenyé anü.’

⁵ Be zne. O whoga kwno nhne nü lele otnu-ige ke nri nü ébo, nü otnu-ige ke éto n'esilawüru iwhnehnie, mee masi otu nhne wam.

⁶ O whoga masi n'otnu-ige ke isne n'ogbednachi whñu ele berere hne be gwuzogwu n'ederezi ahia, o sìkwa be, ‘Kini kpayarü anü gwuzogwu hna kpakara obochi, q zá nhne anü noornu?’

* ^{19:9} Qókwukwo berere kamasi: Nye jöolu nyerinya wam nga nzi a gbarü a nnam neeme masi oyi.

7 “Be kaa, ‘Kwnornu nü ɔ zá nye gnornu aị ɛrnū.’

“O kanu be, ‘Anu zne n'ekwu vajin m.’

8 “N'ogbednachi, nye nwe ekwu vaini wam kanu nye risi ele ɛrnū o sukwu ele ɛrnū wam, kwu be ogwo ɛrnū be. Ọ panizo nü ele ipne-aznū du nü ele be ɔsno.

9 “Nga ele be gnornu ɛrnū n'otnu-ige ke isnee varu, be nahiaru otu badnū otu mkpuru ịwai.

10 Kóvu nga ele be ɔsno varu, be cheru nü be jaanahia ke kakwo, be nahia kwno otu badnū otu mkpuru ịwai.

11 Nga be nahiaru a, be takponu nye nwe ékwu.

12 Be kaa, ‘Ele ipne-aznū ka rnurnu ɛrnū otu ɔtnu-ige, i kwuru aị nü be otu ɔnu ịwai, aị bù ele vuru ivu rịnya ke ɔbochi tna neerne bekwnu.’

13 “Kóvu ɔ saru nnim nü rime be, kaa, ‘Enyi m, m méhiele m i, me nü jí a kwékóritala nü m jeenyé i otu mkpuru ịwai?’

14 Gweru ke bù ke i, laba, ɔ masiri m me neye ipne-aznū lele kpa me nyernu i.

15 O kwésile n'iwu me gweru nhne m mee kpa me pioru sa? I neewe ɛhni kwnornu nü m neemenu ele badnū imerne ɔma sa?’

16 “Kpam masi, ele ipne-aznū jeebe ɔsno, ele be ɔsno ịjöbu ele ipne-aznū.”

Jizosí kwuru oka gbasíri

ɛnwu a ke mgba ẹto

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

17 Kpa Jizosí neezne Jerusélem, o kwuru ele sno apna a nri nü ẹbo wam zne ichne nü ngeri apna. O kanu be,

18 “Le, a neezne Jerusélem, be jeegweru Nnwò ke Badnù nyewhete n'aka ele risi arjhona nü n'aka ele zni iwu ele Ju, be jaama a ikpe ɛnwu,

19 be jeegweru a nyewhete n'aka ele bùo ele Ju, be jeeme a nhne mkpari, pnja a nhne, kpogidne a n'ogba, n'obochi ke ẹto, o jeehi n'ɛnwu lizò.”

Aririo ke nne rümu Zebidi

(Mak 10:35-45)

20 Nne rümu Zebidi vakwnusiri a, ya nü rümu a rukna, kpou a risi ẹli, nɔorio nhne n'aka.

21 Jizosí sìkwa a, “Kìni nhne i noopio?”

O kanu a, “Kweru rümu m rukna lawuru ka daziri otu n'akarikwnunga i, otu n'akarita i n'èli-eze i.”

22 Jizosí kanu be, “Anu máa nhne anu nɔorio. Anu joonwoli okiko ke me nɔonwo?”

Be kanu a, “A nwernu rikne.”

23 Jizosí kanu be, “Anu joonwo n'okiko m, kóvu ɔ dazí n'akarikwnunga m nü akarita m, o bùo ke m n'onyega, kóvu nü ɔ bù ke ele Nda m bìkwatannu a.”

24 Nga ele sno apna a nri ke gwnarnu nurnu a, o we be ɛhni k'agida kwnornu rümu nne lawuru ka.

25 Jizosí sukwukota be, kanu be, “Anu magwù nü ele risi ele bùo ele Ju neeme ele be neechi kpa ɔ masiri be. Ele kwu be ji aka rkine neechi ele zì nü mkpururu be.

26 O jáazi kpam n'esilawuru anu. Kóvu nye pioru ɔ bùru nye kwu n'esilawuru anu, o ịjöbu nye neeznenu anu izi,

27 nye ke pioru ɔ bùru nye mbom n'esilawuru anu ịjöbu ɔhí anu.

28 Lele kpa Nnwò ke Badnù váge ma be znenu a izi, kóvu ma o neeznenu ele berere izi, gweru masi bùdnu a nyee ma ɔ bùru nhne ɔgbahia agida badnù.”

Jizosí gworu ele isni

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 Kpa Jizosí nü ele sno apna a n'owhuya nü Jeriko, agida ele badnù noosno a.

30 Ele rukna lawuru kpuru isni dazigwu nü ngeri apna, nga be nurnu nü Jizosí neewhe, be si lulo, kaa, “Dönü aị obirizi, Nyenwe aị, Nnwò Devidi.”

31 Agida ele badnù wam bigboru be, kanu be, be kpusni ɔnu. Kóvu nü be siwama k'agida, kaa, “Dönü aị obirizi, Nyenwe aị, Nnwò Devidi.”

32 Jizosí gwuzoru, sukwu be, kaa, “Kìni bù nhne anu pioru me menu anu?”

33 Be kaa, “Nyenwe aị, a pioru ma i mee ma a whnụ ɔsno.”

34 Jizosí dònju be obirizi, ɔ kpatu be aka n'anya, ngangam be beteru ɔ whnụ ɔsno, be snornu a.

21

Jizosí bnazneru Jerusélem

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-38; Jon 12:12-19)

1 Nga be vaduru Jerusélem ndündu, be dñru Bétfagi, ke zì nü Rugwu Olivu, Jizosí ziznernu badnù lawuru ele sno apna a.

2 O kanu be, “Anu zne nü mgbu mati ke zì nü ruwhnu anu, ngangam anu ịjowhnu iyinya be kpokwnusiri, ya nü nnwò a, anu tòma be, toyanu m be.

3 Nye sìkwaru anu nhne ɔbula, anu kanu a, ‘Be zì Nyenwe aị mkpa,’ ngangam o jeenyé anu be.”

4 Ka bù ma nhne be kwuru hite n'ɔnu nye ɔwhnurninya mezu,

5 “Kanu ele Zayoni, ‘Le, eze i naavakwnusi i,

ɔ bù enwerne badnù, ɔ dazigwu n'olu iyinya,’

6 Ele sno apna a zne mee kpa Jizosí nyernu be iwu.

7 Be toya iyinya wam nü nnwò a, wùkwasí be iwo be, Jizosí daziri n'olu be.

⁸ Igbudu ele badnụ gbata iwo be n'apna, ele berere gbubihiaru nkala isisi, tusa be n'apna.

⁹ Igbudu badnụ ele neezne nü ruwhnu a nü ele snogwu a, neesi lulo, naakaa,

"Ozana^{*} zinu Nnwọ Devidi!

Chiokike gozi nye naava nü ręwhna

Nyenwe aij,

Ozana nü hne kakwo n'olu."

¹⁰ Nga o bnanyarnu nü Jeruselem, kpakara eli-ohna mernu imerne, naakaa, "Nyele bụ nyerukna ka?"

¹¹ Igbudu ele badnụ wam naakaa, "Nyerukna bụ Nye Ọwhurninya wam, Jizosị ke hi nü Nazareti ke Galili va."

Nhne Jizosị mernu

n'Oro Nsọ Chiokike

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-

22)

¹² Jizosị bna n'Oro Nsọ Chiokike chihala ele neere, n'ozu ahia n'Oro Nsọ. O kpute ikpechi kpakara ele naagbanwo iwai ruwhnu n'eli, nü ngadna ele neere nduru.

¹³ O kanu be, "Be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa, 'Be jookwu oro m'oro okpukpe,' kovu nü anu mernu a q'buru obna ele buzunu."

¹⁴ Ele isni nü ele mgworo vakwnusi a n'Oro Nsø, o gwø nriria be.

¹⁵ Kovu nga ele risi arjhona nü ele zni iwu ele Ju whnurnu kpakara ərnu ndu-ehni o noornu, nü rümu takiri neesi okokoba n'Oro Nsø, naakaa, "Ozana zinu Nnwọ Devidi," o we be ehni k'agida.

¹⁶ Be sịkwa a, "I nüru nhne rümu takiri ka nookwu?"

Jizosị kanu be, "Owe! Anu gwnúna nhne okwukwo nsø kwuru, 'Hite n'onu rümu takiri nü rümu n'onoworęma,

i mernu oznarni dna ođna.'"

¹⁷ O gharu be, whoga, zne Bętani, daziri chi bo.

Jizosị vüru isisi

be kwu figi ḥnu

(Mak 11:12-14,20-24)

¹⁸ N'osisi, nga Jizosị hiri nü Bętani naala Jeruselem, wiri gwnurnu a.

¹⁹ Nga o whnurnu isisi figi n'apna, o vadu a ehni, kovu o whnúna mkpuru əbula n'olu a, okwolem okwukwo bjudu kpoi, o kanu isisi wam, "Mkpuru miko n'olu i tim tóm." Isisi figi wam kpönwu ngangam.

²⁰ Nga ele sno apna a whnurnu a, o duru be ehni, be kaa, "Ndaa kpa isisi ka jiri kpönwu ngangam?"

²¹ Jizosị saru be, "Me kanu anu ezi əka, o buru nü anu nwernu okwnata mkpoma, nwée mkpoma lawüru, o búo nhne be mernu isisi figi ka bụ nhne anu jeemeli daj, kovu o buru

nü anu jaakanu rugwu ka, 'Lizø, dnabna osimini,' o jeeme.

²² Kpakara nhne əbula anu joorio n'okpukpe, anu jaanahia, o buru nü anu nwernu okwnata mkpoma."

Rikne Jizosị

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Nga o bnanyarnu n'Oro Nsø Chiokike, ele risi arjhona nü ele okno badnụ ele Ju vakwnusiri a. Nga o neezni nhne, be sịkwa a, "Rikne kini bụ nhne i ji neeme nhne i neeme? Nyele nyerunu i rikne i ji neeme kpakara nhne ka?"

²⁴ Jizosị saru be, "M jaasıkwa anu otu ajiji, o buru anu sa m, m jaakanu anu ręwhna rikne me ji neeme kpakara nhne ka.

²⁵ Qwu miini Joni o hi hnele va? O hi n'oligwe sa, m'obu n'aka badnụ?"

Be kwu a n'esilawüru əhni be, kaa, "O buru nü a kaa, 'O hiri n'oligwe,' o jaasıkwa aij, 'Kini mernu anu kwéle a?'

²⁶ Kovu o buru a kaa, 'O hi n'aka badnụ,' a n'otou ogwnu ele badnụ ka, kwnornu nü kpakara badnụ kweru nü Joni bụ nye Ọwhurninya."

²⁷ Be saru Jizosị, "A máá."

Jizosị kanu be, "M jáaka masinu anu ręwhna rikne me ji neeme kpakara nhne ka."

Elulu rümu rukna lawüru

²⁸ Jizosị kanu be, "Kini bụ nhne anu naari? Otu nyerukna nwernu rümu rukna lawüru, o znekwnusi ke mbom, kanu a, 'Nnwọ m, zne ərnu tra n'ekwu vajini m.'

²⁹ O kaa, 'M jéezne,' omekwo, o tühnasna mkpoma zne.

³⁰ Nda be znekwnusi ke ebo, kwu otu nhne wam, ke ebo kaa, 'Mjeezne, nyenwe m,' kovu nü o znége.

³¹ "Nyele nü rime be lawüru mernu nhne nda a pioru?"

Be kaa, "Nye ke mbom."

Jizosị kanu be, "Me kanu anu ezi əka, nü ele əna ntü nü ele naagba ewhere jeebe anu osno bna n'eli-eze Chiokike.

³² Kwnornu nü Joni varu gesi anu apna ome mma, anu kwéle, kovu ele əna ntü nü ele naagba ewhere kweruru. Nga anu whnurnu a, anu tühnasnana mkpoma, kweru a.

Elulu ele ərnu ekwu vajini

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ "Anu nüru elulu berere, otu nyerukna zi ke nwernu əkwi, o kparu vajini. O gba a mgbugba gburugburu, gwu igbodo hne be jaazi n'ozosna manya nü rime a, wu masi əro olu ele nse nü rime a. O gweru əkwi wam yisi n'aka ele jeelekota a, whoga zne n'eli berere.

* ^{21:9} N'ikwu-əmu ele Hiburu, Ozana bụ Znophia!

³⁴ Nga ige o ghø mkpuru dñru, o ziznernu ele izi be znekwnusi ele erno ekwu wam, nahia be mkpuru ke dunnu a.

³⁵ "Ele erno ekwu wam nwugwu ele izi wam, pnja otu nhne, gbu otu, lo kwno ke berere akaworugwu.

³⁶ O zizne kwno ele izi berere ke kakwo ele ke mbom, be mee kwno be kpam.

³⁷ N'ipne-aznu o ziznernu nnwo a, kaa, 'Be jooosobisinu nnwo m.'

³⁸ "Kovu nga ele erno ekwu wam whnurnu nnwo wam, be gba iznuznu, kaa, 'Ka bu nye jeeri mkpe nye nwé ekwu ka, anu va ma a bu, ri mkpe a.'

³⁹ Be nwugwu a, gwehala a n'aznu ekwu vajni wam, gbuma a.

⁴⁰ "Nga nye nwé ekwu vajni wam varu, kini bu nhne o jeeme ele erno ekwu wam?"

⁴¹ Be kanu a, "O jeeme ele ojo wam nwu enwu ojo, gweru ekwu vajni a nyewhete n'aka ele erno ekwu berere ele jeenyehnata a mkpuru a n'ige a."

⁴² Jizozi kanu be, "Anu gwnuna nhne be gbaru n'okwukwo nsø,

'Akaworugwu ke ele noowu qro juru,

kiyam gholañ risi nsukala qro.

Ka bu erno Nyenwe aij,

o bu nhne ndu-ehni n'anya aij.'

⁴³ "Me naakanu anu nu be jaanahoru anu eli-eze Chiokike, nyewhete ele berere ke jaami mkpuru a. [

⁴⁴ Nye obula ke jaadnakwasí akaworugwu ka, jaagbawa ibekala ibekala, kovu nye obula ke akaworugwu ka jaadnakwasí, o jeegwari a lele rëtnu.]

⁴⁵ Nga ele risi arjohna nu ele Farisi nurnu elulu ele ka, be mahjaro nu o nookwu qka gbasiri be.

⁴⁶ Be noopio kpa be jeeji nqowugwu a, kovu nu be tñru ogwnu igbudu badnu wam, kwnornu nu be gweruru a nu nye qwhnurninya.

22

Elulu olulu nnwerne (Luk 14:15-24)

¹ Jizozi tñkwnonu be elulu berere, kaa,

² "Be jeeji eli-eze Chiokike sninu otu nyerukna bu eze, ke menu nnwo a rukna iriri olu nnwerne.

³ O zihala ele izi a be sukwu ele be ziri va n'iriri olu nnwerne wam. Kovu be kwéle ova.

⁴ "O zihala ele izi a berere, kaa, 'Kanu be nñ m mekwatalam nhne iriri, be gbulem kpakara okne ehni m nu rñmu nnwo ehni m be znurnu qznu, be mekwakwolem kpakara nhne, anu vanu m iriri olu nnwerne.'

⁵ "Kovu nu be lewhuru a anya, znernu ke be, otu nyenum n'ekwu a, ke berere n'erno a.

⁶ Ele gwnarnu nwugwu ele izi a mee be nhne iwhnerne, gbu be.

⁷ Eze wam weru ehni k'agida, o zizne ele ogwnu a, be zne gbumekwo ele ogbu badnu wam, kpø eli-qhna be békwnu.

⁸ "O kanu ele izi a, 'M bjkwatakwolem nhne iriri olu nnwerne, kovu nu ele me sukwuru kwésile.

⁹ Anu zne nu kpakara ngeri apna, sukwu kpakara badnu anu whnurnu, be va ri wiri olu nnwerne ke m.'

¹⁰ Ele izi wam whøga n'apna, sukwu kpakara badnu be whnurnu, kpa be hna, ma ele ojo ma ele qma, qro olu nnwerne wam jipiyanu nu badnu.

¹¹ "Kovu nga eze wam bnanyarnu o lesi ele izne wam, o whnurnu otu nyerukna ke wóge iwo olu nnwerne.

¹² O sïkwa, 'Enyi m, ndaa kpa i jiri bnanya hna ma wóge iwo olu nnwerne?' Onu smirni a.

¹³ "Ige wam eze kannu ele izi a, 'Anu kne a eriri öchi nu aka, gwehala nederezi, biña a n'ochichiri hne be jaazi naakwna ekwna, naata rukwnurnu-ize.'

¹⁴ N'ochikota kpakara nhne n'otu, Jizozi kaa, "Be sukwuru agida badnu, kovu nu ele be hoiliaru zi ele nu ele."

Otu ntü-eli

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Ige wam ele Farisi znernu gba iznuznu kpa be jeeme ma o hite n'ikwu-önü gbu nu mbita be.

¹⁶ Be ziznenu a ele sno apna be nu ele dagwunu Erodu, kaa, "Nye-zni-nhne, a magwù nu i bu nye ezi qka, nye neezni apna Chiokike n'ezi qka, nu i sò badnu anya kwnornu nu i lè badnu anya nu ruwhnu.

¹⁷ Kanu aij, kini bu echiche i, o bñru qma n'iwu a tu ntü nye Siza, sobu o bñuo qma?"

¹⁸ Kpa Jizozi magwù nhne ojo be vu nu mkpoma, o sïkwa be, "Ndaa nhne anu kwno naakpa m iru, ele ruwhnu lawuru ka?

¹⁹ Anu gesi m mkpuru iwai ntü." Be gweyanu a otu mkpuru iwai.

²⁰ O sïkwa be, "Nyele nwé ruwhnu ka nu rëwhna be gbakwasiri a?"

²¹ Be kaa, "Siza nwe."

Q kanu be, "Anu nyee Siza nhne ke Siza, nyee masi Chiokike nhne ke Chiokike."

²² Nga be nurnu a, o duru be ehni, be whøga, gharu a lahna.

Ajiji gbasiri olizo n'enwu

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ N'obochi wam masi, ele Sadusi vakwnusiri a, ka bu ele karu nu olizo n'enwu ziña. Be sïkwa a,

²⁴ "Nye-zni-nhne, Mozizi karu, 'O bñru nu nyerukna nwé, nwé rñmu, nwene a rukna joñoluru nnwerne a muñianu nwene a rukna rñmu.'

25 Kịtna, rụmu nne rukna ęsa nü aị wuru hna, ke mbom luru nnwerne, nwuma nwée nnwọ, o sigbasinu nwene a rukna nnwerne a.

26 Otu nhne wam mernu nwene a rukna ke ębo, nü ke ęto, dụ nü ke ęsa.

27 Omekwo kpakara be nwụkworu, nwérinya wam masi nwurun.

28 N'olizö n'enwu, nwérinya wam o joobu nnwerne nyele nü rime ęsa wam? Kwnornu nü kpakara be luru a nü nnwerne."

29 Jizozi saru be, "Anụ gahieru apna, anụ māa nhne be gbaru n'okwukwo nsø, mōbu rikne ke Chiokike.

30 Kwnornu nü n'olizö n'enwu, be lü nnwerne, be gbó nzi. Be jōonu lele ele enine izi zì n'oligwe.

31 Kōvu nhne gbasiri olizö n'enwu ke ele nwurun ọnwu, anụ gwnúna nhne Chiokike kannu anụ? Ọ karu,

32 'Mawa bù Chiokike ke Ebereham, nü Chiokike ke Aziki, nü Chiokike ke Jekopu?' Chiokike búo Chiokike ke ele nwurun ọnwu. Ọ bụ Chiokike ke ele zì bùdnu."

33 Nga ighbudu badnụ wam nūrnu a, o du kpa be hna ęhni n'iznizni a.

Iwu ke kakwo ibne a

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 Nga ele Farisi nūrnu nü Jizozi mesnirni ele Sadusi ọnwu, be gbakorù n'otu.

35 Otu badnụ nü rime be, bù nye ögwnu iwu sìkwa a ajiji naakpa a iru. Ọ kaa,

36 "Nye-zni-nhne, ndaa iwu ke kakwo kpakara Iwu Mozizi nyernu aij?"

37 Jizozi saru a, "I jeegweru kpakara mkpoma i, gweru kpakara mkpuru ovu i, gweru kpakara ɔrirí i, whnụ Nyenwe aị Chiokike n'anya."

38 Ka bụ iwu ke kakwo nü nhne mbom be nyernu n'iwu.

39 Iwu ke ębo nü lele ya, 'I jowhnu nye agbatibi i n'anya lele ęhni i.'

40 Kpakara iwu nü kpakara iznizni ele ɔwhnurninya Chiokike knogwu aka n'iwu lawürü ka."

Karaisi bu nnwọ nyele?

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Kpa ele Farisi gbakorù, Jizozi sìkwa be,

42 "Kini bụ echiche anụ gbasiri Karaisi? O bu nnwọ nyele?"

Be kanu a, "O bụ Nnwọ Devidi."

43 Jizozi kanu be, "Kini mernu Enine Chiokike jiri mee Devidi sukwuru a 'Nyenwe m?' Devidi karu,

44 'Nyenwe aị kannu Nyenwe m,

Daziri ęli n'akarikwununga m, tem dụ nge ma jaabita ele irno i

nü mkpururu ǫchi i lawürü."

45 "O bürü nü Devidi sukwuru a 'Nyenwe m,' ndaa kpa o jeeji bürü kwno nnwọ a?"

46 Be máa nhne be jaasa a. Hite n'ige wam o zíma nye nwernu anya rikne o sìkwa a ajiji berere.

23

Ele Farisi nü

ele zni iwu ele Ju

(Mak 12:38-40; Luk 11:37-52; 20:45-47)

1 Nga wam, Jizozi kanu agida ele badnụ wam nü ele sno apna a,

2 "Ele zni iwu nü ele Farisi ji rikne Mozizi neezni iwu.

3 Anụ bnote nsn̄i, anụ mee nhne be karu anụ mee, kōvu anụ kpákwadiagwa lele be. Kwnornu nü be mée nhne be neezni.

4 Be noovute ele badnụ iwu rinya, kōvu be nwée rikne gweru otu mkpaka kpatu iwu wam.

5 "Kpakara nhne be neeme bụ ma ele badnụ lekiri be. Be neeme rękpa akpukpo anohia be hija iwu ziri rude, mee ọnwu iwo be zì ogologo.

6 O naamasi be o dazi nü risi ngadna nü ige iriri, ma nü risi ngadna n'oro ögabako ele Ju.

7 O naamasi be ele badnụ neebekwu be ikwu n'ahia, ele badnụ noosukwu be, 'Nye-zni-nhne.'

8 "Anụ kwékö be sukwu anụ 'Nye-zni-nhne,' kwnornu nü otu nyenum bụ 'Nye-zni-nhne' anụ, kpakara anụ bụ rụmu nda.

9 Anụ súkwu nye obula 'nda' n'owa, kwnornu nü otu nyenum bụ nda anụ, Nda ke oligwe.

10 Be súkwu anụ 'Nda-aj-kwu' kwnornu nü otu nyenum bụ Nda-aj-kwu, ya bụ Karaiṣi.

11 Nye kwu n'esilawürü anụ jōobu nye izi anu.

12 Nye obula ke jeegwelizö ehni a olu, be jeegwedna a ęli, nye obula ke jeegwedna ehni a ęli, be jeegwelizö a olu.

13 "Awhnúwhnu zìnu anụ, ele zni iwu nü ele Farisi, ele ruwhnu lawürü. Anụ naagbasni mgbo ęli-eze Chiokike nü ruwhnu ele badnụ, anụ zá naabna, anụ kwé ele naabna be bna. [

14 Awhnúwhnu zìnu anụ, ele zni iwu nü ele Farisi, ele ruwhnu lawürü, anụ neewhe okne osimini ma nü ęli etekne mee otu badnụ ǫburu nye sno anụ kpenu Chiokike, nga anụ mernu a, anụ mee nye wam ǫburu nye kwasiri o zne bekwu ęli ręnwu mgba lawürü karu anu.

15 "Awhnúwhnu zìnu anụ, ele zni iwu nü ele Farisi, ele ruwhnu lawürü, anụ neewhe okne osimini ma nü ęli etekne mee otu badnụ ǫburu nye sno anụ kpenu Chiokike, nga anụ mernu a, anụ mee nye wam ǫburu nye kwasiri o zne bekwu ęli ręnwu mgba lawürü karu anu.

16 "Awhnúwhnu zìnu anụ ele ndu isni, ele karu, 'Nye obula ke jeegweru Oro Nsø Chiokike dụ risi, o zá nhne o bụ, kōvu nye

qbula ke jeeji golu zi n'Qoro Nso du risi jigwu ogwo.'

¹⁷ Anu ele iwhnirniwhno whnu osno, ndaa ke kakwo, golu, sobo Qoro Nso ke bitaru golu ns?

¹⁸"Anu karu, 'Nye qbula ke jeeji ojo arjohna du risi, o za nhne o bu, kovu nye qbula ke jeeji nkesi zi n'olu a du risi jigwu ogwo.'

¹⁹ Ele whnu osno, ndaa ke kakwo, nkesi sobo ojo arjohna ke bitaru nkesi wam ns?

²⁰ Kam kpayar, nye ji ojo arjohna du risi, ji a, nu kpakara nhne zi n'olu a du risi.

²¹ Nye ji Qoro Nso Chiokike du risi, ji a, nu Nye wu nu rime a du risi.

²² Nye jimas oligwe du risi, ji ngadna eze Chiokike, nu nye dazi n'olu a du risi.

²³ "Awhnwhnu zinu anu, ele zni iwu nu ele Farisi, ele ruwhnu lawuru, anu noosu aznu okiko nu okwu be ziri richna, kovu nu rime be jipiyaru nu qwhnoanya nu badnu nwée rikne jikwaru ehni a.

²⁴ Anu ele ndu isni, anu naazahala ndna, kovu ro kameli.

²⁵ "Awhnwhnu zinu anu, ele zni iwu nu ele Farisi, ele ruwhnu lawuru, anu noosu aznu okiko nu okwu be ziri richna, kovu nu rime be jipiyaru nu qwhnoanya nu badnu nwée rikne jikwaru ehni a.

²⁶ Ji nye Farisi kpuru isni, beru osno mee ma rime okiko nu agbugba ziri richna, ma aznu a buru kwuo nhne zi richna.

²⁷ "Awhnwhnu zinu anu, ele zni iwu nu ele Farisi, ele ruwhnu lawuru, anu nu lele ilili be teru nznu, ke neegesi ehni a lele nhne marnu mma n'iwhe, kovu okpukpu ele nwurnu onwu nu kpakara nhne zila richna jihiaru nu rime a.

²⁸ O bu kpa anu neegesi ehni anu ele badnu lele ele oma, kovu ruwhnu lawuru nu agwa ojo jihiaru nu rime anu.

²⁹ "Awhnwhnu zinu anu, ele zni iwu nu ele Farisi, ele ruwhnu lawuru, anu noowu ilili ele qwhnurninya, bijkwata hne be liri ele oma.

³⁰ Anu naakaa, 'O buru nu a zi n'obochi ele nda aj, a bo snone be wusi ovnarna ele qwhnurninya.'

³¹ Kam kpayar, anu naagbagidne ehni anu akebne, anu bu rumu ele gburu ele qwhnurninya.

³² Anu mezute nhne otutu mmehie ke ele nda anu.

³³ Anu agwo, anu eburnu okpu-eli, ndaa kpa anu jaagbanahoru ikpe ke békwnu eli reñwu?

³⁴ M neeziyau anu ele qwhnurninya nu ele akoniche nu ele zni Iwu Mozizi. Kovu anu joogbu agwna be, kpogidne be n'ogba, anu jaapnia agwna be nhne n'oro ogbako anu,

kpagbu be hite nu otu eli-ohna du eli-ohna berere.

³⁵ Kam kpayar, ovnarna kpakara ele oma be wuwhuru n'owa jaadnakwas anu, hite n'ovnarna Ebeli nye oma du ovnarna Zakaraya nnwo Berekaya, nye anu gburu niketa hne zi ns ojo arjohna.

³⁶ Me kanu anu ezi oka, kpakara nhne ka jaadnakwas ebiri ka.

Jizosi whnurnu

Jeruselем n'anya

(Luk 13:34,35)

³⁷ "Chei! Jeruselem, Jeruselem, ji ke noogbu ele qwhnurninya, ke ji akaworugwu noolo ele be ziyannu i. Mgba ele kpa me pioru o chikota rumu i lele kpa enwerne ochichi nzechikota rumu a nu mkpururu aka nkwu a lawuru, kovu i kwéle.

³⁸ Le, be naaghasanu anu oro anu ma o tóbiri etekne.

³⁹ Kwnornu nu ka, me kanu, hite kitna, anu jóowhnu m berere du nga anu jaakaa, 'Chiokike gozi nye wam ke naava nu rëwhna Nyenwe ai.'

24

Be joolulu Qoro Nso

Chiokike

(Mak 13:1,2; Luk 21:5,6)

¹ Jizosi hi n'Qoro Nso Chiokike whoga, ele sno apna a vakwnusi a neegesi a kpa be jiri wu Qoro Nso Chiokike.

² Jizosi kanu be, "Anu whnurnu kpakara nhne ka? Me kanu anu ezi oka, otu akaworugwu joogwuzo n'olu ibne a, be jaakw-nadrua kpakara be n'eli."

Mmekpēhni nu

Okpakena ehni

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Nga Jizosi daziri eli n'olu Rugwu Olivu, ele sno apna a vakwnusi a ichne, be kaa, "Kanu aj nga kpakara nhne ele ka jeeme. Kini jeegesi nu qvuva i zi ndundu, ya nu okwukwo qwa?"

⁴ Jizosi saru be, "Anya du anu eli o zi nye obula duhie anu.

⁵ Kwnornu nu agida ele badnu jaava nu rëwhna m, naakaa, 'Mawa bu Karaisi', be jooduwuhu agida ele badnu.

⁶ Anu jøunu ogwnu nu qtnutnu ogwnu, kovu mkpoma lá anu mini. Kpakara nhne ka jeebe qsono mee, kovu okwukwo yóoduge.

⁷ "Mba jeelizo megidne mba, eli-eze jeelizo megidne eli-eze, okwnunyo nu eli otne enye jaaazi nu hne zi ichne ichne.

⁸ Kpakara nhne ka jøunu lele qapanizo igbugbu omumu nnwo.

⁹ "Ige wam be jeegweru anu nyee ma be kpakna anu ehni, gbu agwna anu, kpakara mba joosno anu irno kwnornu m.

¹⁰ Agida ele badnụ jáabitá ọkwnta mkpoma be, be jeere ibne be, sno ibne be irno.

¹¹ Agida ele ọwhnurninya aghalaghala jeel-izo masi, duwhu agida ele badnụ.

¹² Kwnornu nụ nhne ojo jaazi agida, ọwhnun'anya agida ele badnụ jeeji iyi.

¹³ Koyu be jooznhia nye ọbulu ke jaaknata mkpoma, dazigidne du okwukwo kpakara nhne.

¹⁴ Be jooopko okwo izi oma ka ke gbasiri ẹli-eze Chiokike nü kpakara ọwa ma ọ bürü nhne akebne nyee kpakara mba, ige wam okwukwo kpakara nhne jaava.

*Awhnụwhnu ke ele Jeruselem jaata
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)*

¹⁵ Anụ joojhnu nhne ruru ọru ke neeg-weya gba ẹso n'eli hne o gwuso nụ hne zi nsø, ke Daneli nye ọwhnurninya kwuru ọka gbasi a. (Bno nsní, nye ọbulu ke nqogwu nhne ka, ghohia a masi.)

¹⁶ Ige wam, ele zi nụ Judiya gbazne n'olu rugwu.

¹⁷ Nye zị n'olu ọro híedna ọ kwahala nhne zi n'oro a.

¹⁸ Nye zị n'ekwu láhna aznụ, chíri iwo a.

¹⁹ Awhnụwhnu jaazinu ele rinya zi rime nụ ele neechi nnwọ rëma n'ige wam.

²⁰ Anụ kpenu Chiokike ọgba ẹso anụ bükó n'ige okirika móbú n'Obochi Ozukwa Inwe.

²¹ Kwnornu n'ige wam okne mmekpēhni jaazi ke nụ lele ya zikolele hite n'opanizo ọwa du kítña, owe, ọ jáazima berere.

²² Ọ bürü nụ be méne ọbochi wam ziri ichichi, ọ zá badnụ ọbulu be jooznhiali, koyu kwnornu nụ ele Chiokike hohiaru, o mernu ọbochi wam ziri ichichi.

²³ Ige wam ọ bürü nụ nye ọbulu kanu i, 'Le Karaiṣi zị hna,' móbú, 'Ọ zị piari; i kwé.'

²⁴ Kwnornu nụ Karaiṣi aghalaghala zị odo n'odo, nụ ele ọwhnurninya aghalaghala zị odo n'odo jooWHO iwhne, n'orun agida ernal nduehni nụ ernal elekema zị odo n'odo, ma be duwhu ele Chiokike hohiaru ọ bürü nụ o jeekwe omume.

²⁵ Anụ bnote nsní, m bele m ọsno kanu anu.

²⁶ "O bürü nụ nye ọbulu kanu anu, 'Le o zị n'eli-ikpa,' anụ zné, móbú 'Ọ zị nụ rime ọro mati,' anụ kwé.

²⁷ Kwnornu nụ lele kpa amuma oligwe neehi n'obosi ehnam dna nụ ọdídna ehnam, bu kpa o jooonu nga Nnwọ ke Badnụ jaava.

²⁸ Henuhne ọbulu iznu dnarnu, idele jaag-bakó pii.

*Nnwọ ke Badnụ vawa
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)*

²⁹ "Wara wara mmekpēhni ka whemernu n'obochi wam, ehnam jaagba ọchichiri, enwa jéenye iwhne a,

mbø ke oligwe jaadna,
kpakara iknernema ke oligwe joohnio ohnio.

³⁰ "Ige wam, nhne elekema ke Nnwọ ke Badnụ joojhuya iwhne n'oligwe, kpakara mba jaagbanu a mkpe. Be joojhnu Nnwọ ke Badnụ hne o naava n'erumeru oligwe n'iknernema nü okne igwugwu.

³¹ Be joojbu okne okwodu, o jeezihala ele enine izi a, be chikotanu a ele ke Chiokike hohiaru hite nü ruwhere ẹno k'owa, hite n'osotoma ọwa du n'osotoma berere.

*Muhia nhne hite
n'isisi be kwu figi
(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)*

³² Anụ muhia nhne hite n'isisi figi, nga nkala a zilam pjali pjali nooru okwukwo ikne, anụ mahia nü ndurumini zi ndundu.

³³ Kpam masi, nga anụ joojhnu kpakara nhne ka, anụ mahia nü ige wam zi ndundu n'onyi-mgbø.

³⁴ Me kanu anụ ezi ọka, ebiri ka jéewhe tem kpakara nhne ka mee.

³⁵ Oligwe nü ọwa jaagawhe, koyu ikwunju m jáagawhe rịa rịa.

*O zá nye magwụ
ọbochi wam
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30,34-36)*

³⁶ "Zá nye magwụ ọbochi móbú ọtnu-ige wam, ele enine izi ke oligwe mámasi, Nnwọ wam mámasi. Okwolem Nda m kpoi bụ nye magwụ ọbochi wam.

³⁷ Lele kpa o nụ n'obochi Noa, ọ bụ kpa o jooonu ige Nnwọ ke Badnụ jaava.

³⁸ Hne o du ige mgba-mini ẹli wam, ele badnụ zi neeri, n'ōnōwo, n'ōnōlu nnwerne, n'ogbo nzi, du n'obochi Noa bnaznernu nụ rime ogbo.

³⁹ Be māa, tem mgba-mini ẹli wam va vuru kpakara be zne. Ọ bụ kpa o jaazi nga Nnwọ ke Badnụ jaava.

⁴⁰ Badnụ lawuru jaazi n'ekwu, be gweru otu ghasa ibne a.

⁴¹ Ele rinya lawuru jaazi neegwe wiri nụ hne be gwe wiri, be gweru otu ghasa ibne a.

⁴² "Kam kpayaru, anụ neese nse, kwnornu nụ anụ māa ọbochi Nyenwe anụ jaava.

⁴³ Koyu anụ mahia nü ọ bürü nụ nye nwe ọro mahiaru ọtnu-ige nye buznu jaava, o zneru ose ọro a, o békwele be lịwa ọro a.

⁴⁴ Kpam masi, anụ ziri nụ ojiknernu, kwnornu nụ Nnwọ ke Badnụ jaava ige anụ túge anya a.

*Ohi ke kwasiri
o kwnata ovu
(Luk 12:41-48)*

⁴⁵ "Nyele bụ ohi wam ke nwernu akoniche be kwasiri ọ kwnata mkpoma, nye nda a

kwu mernu nye risi ele ohi berere zi n'oro a ma o neenybe wiri n'ige kwsiri?

⁴⁶ Owa ọma ziñu n'ohi wam ke nda a kwu hiehnarnu whnụ nụ o neeme kpa nda a kwu karu.

⁴⁷ Me kanu anu ezi ọka, o jeeme a nye jeelekota kpakara ékwnu a.

⁴⁸ Koyu o bürü nụ ohi wam bụ ohi ojo, o kanu ehni a, 'Nda m kwu joogbu ọkwu.'

⁴⁹ o bete naaligbu ele ohi ibñe a, snornu ele manya noogbu, neeri nōonwo manya.

⁵⁰ Nda kwu ohi wam jaava n'ige o túge anya a, n'otnu-ige o māa.

⁵¹ O joogbubi a ichichi lawuru, mee ya nụ ele ruwhnu lawuru bna n'otu ogbo, hne be jaazi naakwna ékwna, naata rükwnurnu-ize."

25

Elulu nri rụmu oknornokno

¹ "Ige wam be jeeji eli-eze Chiokike sninu nri rụmu oknornokno ele chíri tọnji be zne o kwnusi nye nōolu nnwerne ikne.

² Isne n'esilawuru be bụ ele iwhnirniwhno, isne bụ ele nwernu echiche.

³ Ele iwhnirniwhno gweru tònji koyu be jíle mōno.

⁴ Ele nwernu echiche gweru tònji, gbaru mōno n'olori gweru zne.

⁵ Nyne nōolu nnwerne ikne vágé ngwa, anyarna tñru kpakara be, be zni anyarna.

⁶ "N'esilawuru abalí, be siri lúlo, 'Le nye nōolu nnwerne ikne, anu whuya, zne kwnusi a.'

⁷ "Kpakara rụmu oknornokno wam lizo, tulizo tònji be.

⁸ Ele iwhnirniwhno kanu ele nwernu echiche, 'Anu nyebosi aị agwna mōno anu, tònji aị neechni echni.'

⁹ "Rụmu oknornokno wam nwernu echiche saru be, 'Óza, mōno a nwernu jóozunu aị nụ anu, anu zne n'aka ele neere mōno zürü mōno ke anu.'

¹⁰ "Kpa be znernu o zu mōno, nye nōolu nnwerne ikne varu, rụmu oknornokno ele jiknernu snornu a bna n'iriri ọlu nnwerne. Be gbasni ọro.

¹¹ "Omekwo rụmu oknornokno iwhnirniwhno wam varu, nooznu aka n'ónu-mgbo, naakaa, 'Nyene aị, Nyene aị, gbamanu aị ọro.'

¹² "Koyu o saru be, 'Me kanu anu ezi ọka, m māam ele anu bụ.'

¹³ "Kam kpayarù, anu zìri nụ nse, kwnornu nụ anu māa ọbochi wam mōbu nga ọtnu-ige wam jōobu.

Elulu talenti*
(Luk 19:11-27)

¹⁴ "Berere kwno, be jeeji eli-eze Chiokike sninu otu nyerukna ke neezne izne, o sukwu ele ohi a, gweru ékwnu a nyewhete be n'aka.

¹⁵ O nyernu otu badnụ talenti isne, nye berere talenti lawuru, nyee masi nye ke berere otu talenti. O nyernu nye ọbula lele kpa rikne a hna. O lizò zne hne o znezne.

¹⁶ Nye ke o nyernu talenti isne znernu ngangam nōozu ahia, o nwehia mbnarna talenti isne berere.

¹⁷ Nye ke nahiaru talenti lawuru zne mee masi kpam, o nwehiaru mbnarna talenti lawuru berere.

¹⁸ Koyu nye ke nahiaru otu talenti znernu gwu eli, lite iway nyenwe a.

¹⁹ "Nga agida ige whemernu, nyenwe ele ohi wam varu ma ya nụ be piakota nhne o nyernu be.

²⁰ Nye wam ke nahiaru talenti isne gweru talenti isne berere va, kaa, 'Nyene m, i nyernu m talenti isne, koyu le, m nwehiaru m mbnarna talenti isne berere.'

²¹ "Nyene a kanu a, 'I mekwari nkari, ohi ọma, ke be kwesiri o kwnata mkpoma, i kwesiri be kwnata i mkpoma nụ nhne ele nụ ele, m jeeme i nye risi agida nhne. Vaa, snornu Nyene i n'ovu ọso n'ónu a.'

²² Nye ke nahiaru talenti lawuru varu masi, kaa, 'Nyene m, i nyernu m talenti lawuru, le m nwehiaru m mbnarna talenti lawuru berere.'

²³ "Nyene a kanu a, 'I mekwari nkari, ohi ọma ke be kwesiri o kwnata mkpoma, i kwesiri be kwnata i mkpoma nụ nhne ele nụ ele, m jeeme i nye risi agida nhne. Vaa, snornu Nyene i n'ovu ọso n'ónu a.'

²⁴ "Nye wam ke nahiaru otu talenti varu, kaa, 'Nyene m, m maam nye i bụ, nụ i bụ badnụ aka-nchñi, i neegwe nhne n'ekwu hne i kpála mkpuru, i naachikota nhne hne i ghála mkpuru.'

²⁵ Kam kpayarù, ogwu tñru m, m gweruru m talenti i lite n'eli, le, gwehnarnu ke bu ke i.'

²⁶ "Nyene a saru a, 'Ohi ojo, nye imemgwu, i magwu nụ m neegwe nhne n'ekwu hne me kpála mkpuru, naachikota nhne hne me ghála mkpuru?

²⁷ O bürü ọma, i znernu eyisi iway m n'aka ele gbanwo iway, nga me varu m znernu m anahorù iway m nụ mbnarna.

²⁸ "Anu nahia a talenti wam nyega a nye wam ke nwernu nri talenti.

²⁹ Kwnornu nụ nye ọbula ke nwernu nhne, be jeeny, o nwehnasiru, koyu nye ke nwée, be jaanahorù a, o bùbedi ke o nwernu.

³⁰ Anu tñbna ohi ke bnáge nụ nhne wam n'ederezi, o bna n'ochichiri hne be jaazi naakwna ékwna, naata rükwnurnu-ize.'

* ^{25:13} Talenti: N'ige mbom, ọgwo ẹrnu ọbochi bụ otu mkpuru iway. Otu talenti hna lele nri pokwu mkpuru iway.

Rumu owu nü atnūru

³¹ “Nga Nnwó ke Badnú jaava n’igwugwu a, ya nü kpakara ele enine izi a, o jaadazí əli nü ngadna eze ke igwugwu.

³² Be jaachikota kpakara mba nü ruwhnu a, o jeekeme ele badnú n’esilawuru ibne be, lele kpa nye n’ozonu atnūru neekewahala atnūru n’esilawuru owu.

³³ O jaabita atnūru n’akarikwnunga a, bita owu n’akarita a.

³⁴ “Eze wam jaakanu ele zi a n’akarikwnunga, ‘Anu va, ele Nda m góziri, anu kehia eli-eze be bítannu anu hite nga Chiokike kpúru ówa.

³⁵ Kwnornu nü wíri gwnurnu m, anu nyernu m wíri, akpíri kpóru m békwnu, anu nyernu m mini, m bu m nye izne, anu kwubnarnu m óro anu.

³⁶ M gbaru m éto, anu chítá m ikpe, m ríaru m nríria, anu leru nríria, m zi m n’óro ikelu anu varu lekwa m.”

³⁷ “Ige wam ele óma wam jaakaa, ‘Nyénwe aí, ndaa ige a whnurnu wíri n’ogwnu i, a nyega i wíri, móbu ige akpíri n’okpo i békwnu, a kwute i mini?

³⁸ Ndaa ige a whnurnu nü i bu nye izne, a kwubnarnu i n’óro aí, móbu nü i gba éto, a chítá i ikpe?

³⁹ Ndaa ige a whnurnu nü i naaria nríria móbu n’óro ikelu, a lekwa i?”

⁴⁰ “Eze wam jaasa be, ‘Me kanu anu ezi óka, kpakara nhne anu mènnu nye ka kakwo mati n’esilawuru rúmu nda m, anu mènnu me.’

⁴¹ “Nga wam, o jaakanu ele ke zi a n’akarita, ‘Anu whoga hne me zi, ele be vúru ónu, bna nü békwnu noonwu tím tóm ke be bítannu Ekwensu nü ele enine izi a.

⁴² Kwnornu nü wíri gwnurnu m, anu nyége m wíri, akpíri kpóru m békwnu, anu kwutege m mini.

⁴³ M bu m nye izne, anu kwúbnanyage m, m gbaru m éto, anu chítage m ikpe, m ríaru m nríria, m zi m n’óro ikelu, anu lékwalá m.”

⁴⁴ “Be jaasa a masí, ‘Nyénwe aí, ndaa ige a whnurnu nü wíri n’ogwnu i, móbu nü akpíri n’okpo i békwnu, móbu nü i bu nye izne, móbu nü i gba éto, móbu nü i naaria nríria, móbu nü i zí n’óro ikelu, a lékwalá i?’

⁴⁵ “O jaasa be, ‘Me kanu anu ezi óka, kwnornu nü anu mènnu a otu nye ke kakwo mati n’esilawuru ele ka, anu mènnu m.’

⁴⁶ “Ige wam be jeezne ta awhnúwhnu ke kwó okwo, kóvu ele óma jaabna nü bùdnú kwó okwo.”

26*Be gbaru iznuznu*

o gbu Jizosí

(Mak 14:1,2; Luk 22:1,2; Jon 11:45-53)

¹ Nga Jizosí kwukworu kpakara óka ka, o kanu ele sno apna a,

² “Anu magwú nü obochi lawuru wheme nü Iriri Ogawhe jaazi, be jeegweru Nnwó ke Badnú nyee ma be kpogidne a n’ogba.”

³ Ige wam ele risi arjohna nü ele okno badnú ke ele Ju gbakoru n’obiri nye risi arjohna be nookwu Kayafasi.

⁴ Be gba iznuznu kpa be jeeji aghigho nwugwu Jizosí, gbu a.

⁵ Kóvu be karu, “O jóbu n’Iriri ka, o zi a kpasu óhna.”

Be teru Jizosí móno

nü Béetani

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Nga Jizosí zi nü Béetani, n’óro Saímoni nye ríaru nchnichna,

⁷ otu nwerinya bnanyarnu nye vu móno otute zi gburu okne ónu ke nwernu éknarna óma ke zi n’ite alabasita, o wúsi móno otute ka nü risi Jizosí kpa o dazi eli neeri wíri.

⁸ Nga ele sno apna a whnurnu a, o we be éhni, be kaa, “Kíni kpayarú be wuhuru móno otute ka etekne?”

⁹ Be znérnu o re móno otute ka agida íwai, nyee ele mbóni.”

¹⁰ Kpa Jizosí mahíjáru nhne be nookwu, o kanu be, “Kíni kpayarú anu neemekpa nwerinya ka éhni? O rnurnu érnu óma n’éhni m.”

¹¹ Anu nü ele mbóni zi kpakara ige, kóvu nü me nü anu jáazi kpakara ige.

¹² O wúsi móno otute ka n’éhni m, o mernu a ma o békwtá m n’olili m.

¹³ Me kanu anu ezi óka, hne nü hne óbula be jookopó okwo izi óma ka nü kpakara ówa, be jookwuhlá nhne nwerinya ka mernu, ma o bùru nhne o chenwanya a.”

Judasí kweruru

o re Jizosí

(Mak 14:10,11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Ige wam otu badnú n’esilawuru ele sno apna a nri nü ébo wam, be kwu Judasí Isíkarjoti, znekwnusíri ele risi arjohna,

¹⁵ o síkwa be, “Kíni bu nhne anu jeenyé m, o bùru me gweru a nyee n’aka anu?” Be kwú a nri siliva éto.

¹⁶ Hite n’ige wam, o bete o pio ogħere o jeegweru Jizosí nyee be.

Jizosí nü ele sno apna a

ríri Iriri Ogawhe

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13; Jon 13:21-30)

¹⁷ N’obochi mbom ke Iriri Brédi Whúge Qwhu, ele sno apna a vakwnusíri Jizosí, síkwa a, “Ndaa hne i pioru ma a mekwatanu i ma i ri Iriri Ogawhe?”

¹⁸ O kanu be, “Anu zne eli-ohna ka, znekwnusí nye nü kpa, kanu a, ‘Nye-zni-nhne karu kpa, Ige m zi ndundu, me nü ele sno apna m jeeri Iriri Ogawhe n’óro i.’”

¹⁹ Ele sno apna a mee lele kpa Jizosi nyernu be iwu, be mekwata Iriri Ogawhe.

²⁰ N'ogbednachi, Jizosi nu ele sno apna a nri nu ębo wam daziri neeri wiri.

²¹ Kpa be neeri wiri, ękaa, "Me kanu anu ezi ęka, otu badnu n'esilawuru anu jeere m."

²² O gbu be ıgbugbu k'agida, kpakara be n'otu n'otu panizo naakanu a, "Nyenwe aij, ębu mawa sa?"

²³ Jizosi saru be, "Nye me nu a noosnukota aka n'otu agbugba wiri, nye wam jeere m."

²⁴ Nnwq ke Badnu jaala lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsq gbasiri a, kovu nu awhnunwhnu jaazinu nyerukna wam be jeehi n'aka a re Nnwq ke Badnu. ębu ąma ębu be muna nyerukna wam."

²⁵ Ige wam Judasi, nye reru a, ękaa, "Nye-zni-nhne, ębu mawa sa?"

Jizosi saru a, "Ji n'iwhuru i karu kpam."

Wiri Anyasnu Nyenwe aij

(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Jon 11:23-25)

²⁶ Kpa be neeri wiri, Jizosi gweru brédi, tñu Chiokike mmamma, nyawama a, nyee ele sno apna a, ękaa, "Anu gweru, ri, ka ębu ano-ehni m."

²⁷ O gweru okiko, tu mmamma, nyee be, ękaa, "Kpakara anu nwq nu rime a."

²⁸ Kwnornu nu ka ębu ıvnarna m ke ogbanjo-ehni ke be noowusi kwnornu agida badnu ma be gbarunu be mmehie be.

²⁹ Me kanu anu, hite kitna m jónowoma manya hi n'isisi vajin whuya ria ria tem du n'obochi me nu anu jónwo a ke ikne n'eli-eze nda m."

³⁰ Nga be gwnukparu eri, be whoga zne nu Rugwu Olivu.

Jizosi karu nu Pita

jógonahoru a

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

³¹ Nga wam, Jizosi kanu be, "Kpakara anu jaagbakwo ęso n'abalı tna, kwnornu nu be gbaru a n'okwukwo nsq, ękaa,

'M joogbu nye nooznu atnurnu, atnurnu a jaagbakemekwo.'

³² Kovu nga me hiri n'enwu lizo, m jeebe anu ısnre Zne Galili."

³³ Pita saru a, "O bürubedi nu kpakara badnu gbanahoru i, m jáagba ęso ria ria."

³⁴ Jizosi kanu a, "Me kanu i ezi ęka, n'abalı ka, ige okne ęchichi yáakwnana ękwna, i jögonahoru m mgba ęto."

³⁵ Pita kanu a, "O bürubedi nu ęzi mkpa me sno i nwuma, m jögonahoru i ria ria." ębu masi kpa kpakara ele sno apna a kwuru.

Jizosi kperu okpukpe

nü Gesemani

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Jizosi nu be vaduru n'ekwu Gësemani, o kanu ele sno apna a, "Anu daziri hna, me zne kpe okpukpe nu pjari."

³⁷ O kwuru Pita nu rümü rukna Zebidi lawuru yisinu ęhni a, ępanizo o gbu a ıgbugbu nu o wute a nu mkpoma.

³⁸ O kanu be, "O noogbu m mkpoma m ıgbugbu k'agida du ęnzu, anu dazigidne hna, snornu m se nse."

³⁹ O znetu nu ruwhnu mati, dna, kpu ruwhnu a n'eli, kpe okpukpe, ękaa, "Nda m, ębu nu o kwe omume, ma okiko awhnunwhnu ka whenahoru m, kovu ębú nhne me pioru, kovu nhne i pioru."

⁴⁰ O vakwnusi ele sno apna a, hne be neezni anyarna, ękanu Pita, "Kini, anu nwée rikne snornu m se nse otu ıtnu-ige?"

⁴¹ Anu se nse, neekpe okpukpe, ękanu dnabna n'orununa. Enine ke badnu ęzi bekwnu, kovu nu ano-ehni zila rikne."

⁴² O qharu be zne kwino berere ke mgba lawuru, kpe okpukpe, ękaa, "Nda m, ębu nu okiko awhnunwhnu ka jéewhenahoru m, okwolema m nwörnu m a, be mee nhne i pioru."

⁴³ Jizosi hiehna berere, whnu be neezni anyarna, kwnornu nuanya be ęzi rinya.

⁴⁴ O qharu be, zne kpe okpukpe ke mgba ęto, nookwu köriru otu ęka wam.

⁴⁵ Nga o hiehna hne ele sno apna a ęzi, o kanu be, "Anu ęzi köriru neezni anyarna, noozukwa inwe?" Le, ıtnu-ige ke m ęzi ndündu. Be neegweru Nnwq ke Badnu resi n'aka ele mmehie.

⁴⁶ Anu lizo, ma a zne. Anu le, nye neegweru m nyee ęzi ndündu."

Be nwudnernu Jizosi

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-13)

⁴⁷ Kpa Jizosi kpu ęka n'onu, le, Judasi, otu nu rime nri nu badnu lawuru wam varu, ya nu agida badnu ji ama-ogwnu nu okpiri. Be hi nu hne ele risi arıohna nu ele okno badnu ele Ju va.

⁴⁸ Judasi, nye wam reru a nyernu be nhne elekema, ękaa, "Nye ębula ke me joosnutu ęnu, nye wam bu ya, anu nwugwu a."

⁴⁹ Ngangam, o znekwnusi Jizosi, ękaa, "Nye-zni-nhne, m bekwulem ji." O snutu a ęnu.

⁵⁰ Jizosi kanu a, "Enyi m, mee nhne i varu o mee."

Be vakwnusi Jizosi, be tükwası a aka, nwugwusi a rikne.

⁵¹ Otu badnu nu rime ele sno apna Jizosi dosnimarnu aka, mnjohia ama-ogwnu a, gbu nye izi nye risi arıohna,bihala a n'sni.

⁵² Jizosi kanu a, "Mnjohiası ama-ogwnu i n'obu a, kwnornu nu kpakara ele gbu ama jaala n'ama.

* 26:53 Lijon: bu pokwu ele ęgwnu isunu.

⁵³ O bụ nụ i māa nụ m nwernu m rikne kanụ Nda m, o ziyanu m nhne kakwo lijoni * nri nụ ębo ele enine izi a?

⁵⁴ Kọvu me mee kpam, nhne be gbaru n'ökukwwo nsø nụ o jeemeriri, ndaa kpa o jeemezu?"

⁵⁵ Ige wam, Jizosí kanu agida ele badnụ wam varu ọ nwügwü a, "Anụ varu chiri amagwu nụ okpiri ọ nwudne m lele nụ bụ m nye neemegidne iwu ęli. Kpakara ębochi m daziri m n'Oro Nsø Chiokike neezni nhne, anụ nwúdnene m.

⁵⁶ Kpakara nhne ka mernu ma nhne ele ọwhurninya gbaru n'ökukwwo nsø mezü." Ige wam kpakara ele sno apna a ghasar a, gbawhu.

*Jizosí gwuzo nụ ruwhnu
ele eze-ikpe*
(Mak 14:53-65; Luk 22:54,55,63-71; Jon 18:13,14,19-24)

⁵⁷ Ele nwudnernu Jizosí duru a zne n'oro Kayafasi, nye risi arıohna, hne ele zni iwu nụ ele okno badnụ gbagogwu.

⁵⁸ Pita snornu a, be zıtágwo ndundu. O bna nụ rime ederezi nye risi arıohna, daziri ęli n'esilawuru ele nse, ma ọ whnụ risi nhne neeme.

⁵⁹ Ele risi arıohna nụ kpakara ele eze-ikpe noopio ele akebne aghalaghala gbagidne Jizosí ma be gbu a.

⁶⁰ O bụ n'ezí nụ agida ele akebne aghalaghala whuyaru, kọvu be nwée rikne piohiá nhne.

N'ipne-aznụ, badnụ lawuru whuyaru,

⁶¹ be kaa, "Nyerukna ka karu nụ o nwernu rikne kwadna Qro Nsø Chiokike ka, wu a n'obochi ęto."

⁶² Nye risi arıohna lizo sıkwa Jizosí, "O zá nhne i naasa? Kini bụ akebne ka ele badnụ ka naabagidne i?"

⁶³ Kọvu nụ Jizosí kpusinri ọnụ. Nye risi arıohna kanu a, "M ji m Chiokike ke zì bùdnu kwusi a rikne, ma i kanu aị, ji n'iwhuru i bụ Karaşı, Nnwø Chiokike."

⁶⁴ Jizosí saru a, "Owe! Ji n'iwhuru i karu. Kọvu me kanu anu,

Hite kítña, anu joowhnu Nnwø ke Badnụ

hne o dazi n'akarikwnunga Chiokike ke
bụ Dikne,

naava maşı n'erumeru oligwe."

⁶⁵ Nye risi arıohna dòwama iwo a, kaa, "O kwululem Chiokike, ndaa nhne a kwno noopio ele akebne berere? Anu nñrnu kpa o kwuluru Chiokike.

⁶⁶ Kini bụ echiche anu?"

Be saru, "O kwesiri ọ nwü ęnwü."

⁶⁷ Ige wam be bete nöogbu a onu mini, naapniá a nhne. Ele berere nöogbo a aka,

⁶⁸ be kaa, "Whnụ nụ aị ọwhurninya, Karaşı, nyele gboru i aka?"

*Pita Gonahoru Jizosí
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18,25-27)*

⁶⁹ Pita dazı n'ederezi, otu nnwø oknorokno ele neezne izi vakwnusi a, kaa, "Ji nü Jizosí nye Galili sno masi."

⁷⁰ Kọvu Pita goru nü ruwhnu kpakara be, kaa, "M mám nhne i naakaa."

⁷¹ Nga ọ whogaru n'ọnụ-mgbø, nnwø oknorokno berere whnụ a, ọ kanu ele zì pii, "Nyerukna ka nü Jizosí nye Nazareti sno."

⁷² Pita kwusi a rikne, gø kwno berere, kaa, "M mám nyerukna ka."

⁷³ Ige mati berere, ele gwuzo ndundu vakwnusiri Pita, kanu a, "N'ezi, ji n'iwhuru i bụ otu badnụ nü rime be, kwnornu nü ikwu-önü i neegwehja i iwhne."

⁷⁴ Ige wam ọ panizo nqogo ęhni a ngugo, nqodu risi, kaa, "M mám nyerukna ka." Ngangam, okne ęchichi kwnarnu ękwna.

⁷⁵ Pita chenwanya ikwu-önü Jizosí kwuru, kaa, "Ige okne ęchichi yáakwnana ękwna, i joogonahoru m mgba ęto." O whoga ederezi kwna ękwna mkpuru ovu k'agida.

27

Be kwuznennu Paileti

Jizosí

(Mak 15:1; Luk 23:1,2; Jon 18:28-32)

¹ N'önü ǫsisi, kpakara ele risi arıohna nụ ele okno badnụ ele Ju gbaru iznuznu, kpebi o gbu Jizosí.

² Be kne a eriri, duru a zne, gweru a nyewhete n'aka Paileti nye nęechi.

Enwu Judasi
(Ernu 1:18,19)

³ Nga Judasí nye reru a whnurnu nü be kperu Jizosí ikpe ęnwü, marnuñminí mernu a k'agida, ọ chijinalanu ele risi arıohna nü ele okno badnụ nri siliva ęto wam,

⁴ kaa, "M mmechiele m nü ogweru ǫvnarna nye ikpe māna resi anu."

Be kanu a, "Ndaa ke gbasiri ai? Kị bụ nkpa i?"

⁵ Judasí tusa ịwai wam nü rime Qro Nsø Chiokike, whoga, kpogbu ęhni a.

⁶ Ele risi arıohna gweru kpakara ịwai wam, kaa, "O megidhernu iwu aị o yisi ịwai ka nü nhne be biتا ịwai n'Oro Nsø Chiokike, kwnornu nü ọ bụ ịwai ǫvnarna."

⁷ Be kpebi o gweru ịwai wam zü ęli ele kpü ite hne be jeeli ele izne.

⁸ Ka kpayarụ be nookwu a Eli Ǫvnarna dñtna.

⁹ Nhne ka mernu ma nhne Jerimaya nye ọwhurninya kwuru mezü,

"Be gweru

nri siliva ęto

bụ ọnụ ahia

ele Iziréli whnurnu ọnụ a,

¹⁰ be gweru a zuya əli ele əkpu ite,
lele kpa Nyenwe a i nyernu m n'iwu."

*Jizosi gwuzo nu
ruwhnu Paileti*

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)

¹¹ Koyu nü Jizosi gwuzo nü ruwhnu nye
n'eechi echi, nye əchichi wam sikhwa a, "I bù
Eze ele Ju?"

Jizosi saru a, "Owe! Jì n'iwhuru i karu
kpm."

¹² Nga ele risi arjohna nü ele okno badnù
noobno a nhne, o sála be nhne əbula.

¹³ Paileti sikhwa a, "I n'una kpakara nhne be
noobno i?"

¹⁴ Koyu nü Jizosi sála a əka əbula, ke mernu
o gbagwojiri nye əchichi anya k'agida.

*Be marnu Jizosi
ikpe enwu*

(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:39--
19:16)

¹⁵ N'Iriri Ogawhe əbula, nye n'eechi echi
neesigbasinu be otu nye ikelu be rioru a.

¹⁶ Be nwernu otu nye ojo ke əhna marnu zi
n'oro ikelu be nookwu Barabasi.

¹⁷ Nga igbudu badnù wam gbakoru, Paileti
sikhwa be, "Ndaa nye anu pioru me sigbasinu
anu, Barabasi* sôbu Jizosi, nye be kwu
Karaisi?"

¹⁸ Paileti kwuru ka kwnornu nü o magwù
nu be kwuyannu a Jizosi kwnornu əwhonu
anya.

¹⁹ Kpa Paileti daziri nü ngadna ikpe a,
nnwerne a ziznenu a izi, kaa, "Aka i zì nü
nhne gbasiri nye mee mma wam, kwnornu
nu m taru m agida awhnuywhnu nü mboro tna
kwnornu a."

²⁰ Koyu nü ele risi arjohna nü ele okno
badnù sigidnernu igbudu ele badnù wam
be rìo a Barabasi, gbu Jizosi.

²¹ Paileti sikhwa be, "Ndaa nye anu pioru me
sigbasinu anu n'ehni badnù lawuru ka?"

Be kaa, "Barabasi."

²² O sikhwa be, "Kini bù nhne anu pioru me
mee Jizosi, nye be kwu Karaisi?"

Kpakara be siwama, "Kpogidne a n'ogba."

²³ Paileti sikhwa, "Kini mernu? Kini bù nhne
oji ke o mernu?"

Be siwama okokoba ke kakwo, kaa,
"Kpogidne a n'ogba."

²⁴ Nga Paileti whnurnu nü o nwée rikne
mee nhne əbula, koyu agida əgbugbo dnarnu,
o gweru mini kwò aka a lawuru nü ruwhnu
kpakara be, kaa, "Aka m zì rìchna n'ovnarna
nwerukna ka, anu n'iwhuru anu magwù
nhne gbasiri a."

²⁵ Kpakara be karu, "Ovnarna a zì nü risi
ai, zì masi nü risi rñmu ai!"

* ^{27:17} Barabasi: Agwna əkwukwo kwuru Jizosi Barabasi
kwuru hite n'ənu nye əwhurninya mezu, "Be keri iwo m n'esilawuru be, gweru iwo m vu əgbanuchi."

²⁶ Paileti sigbasinu be Barabasi. Nga o
pnjarnu Jizosi nhne, o gweru a nyewhete be
ma be kpogidne a n'ogba.

Ele əgwnu kpariri Jizosi

(Mak 15:16-20; Jon 19:2,3)

²⁷ Ele əgwnu nye əchichi duru Jizosi zne
n'əbna ele əgwnu hne kpakara odobiri ele
əgwnu əbaru a əburugburu.

²⁸ Be tuma a iwo a, wosi a iwo ihie ihie.

²⁹ Be kpa okpu igwnu, kpusi a nü risi,
nyee a mkpara n'akarikwnunga, gbnunu a
mpnerne əchi nü ruwhnu a, kpari a, be kaa,
"A bekwulem ji, Eze ele Ju."

³⁰ Be əbù a ənu-mini, gweru mkpara wam
n'elé a nü risi.

³¹ Nga be kparikworu a, be tuma a iwo
wam, wosi a kpakara iwo a, duru a zne ma
be kpogidne a n'ogba.

Be kpogidnernu

Jizosi n'ogba

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-
27)

³² Nga be whuyaru, be whnurnu otu
nwerukna Sirini, rëwhna a bù Saïmoni, be
sigidne a ma o vuru əgba a sno be.

³³ Nga be vadur hne be kwu Gölugota, ke
bù "Hne Okpokoro Risi,"

³⁴ be nyee Jizosi manya be gwaru nhne lu
nlulu. Koyu nga Jizosi raturu a riro, o kwéle
o nwo a.

³⁵ Be kpogidne a n'ogba, ele əgwnu ke iwo a
n'esilawuru be nga be vukworu əgbanuchi. †

³⁶ Be daziri əli neese a.

³⁷ Be hitaru n'olu risi a nhne be bnornu a,
"Ka bù Jizosi, Eze ele Ju."

³⁸ Be kpogidnernu ele buznu lawuru nü
Jizosi n'olu əgba, otu badnù n'akarikwnunga
a, nye ke berere n'akarita a.

³⁹ Ele naagawhe naakaja a, neewhu-
nuwhne risi,

⁴⁰ O bù masi kpa ele risi arjohna nü ele zni
iwu nü ele okno badnù naakpari a.

⁴² Be kaa, "O zñphiaru ele berere, koyu o
nwée rìchra zñphia ehni a, o bù eze Izirèli, o
hi n'olu əgba hiedna kitna, a jeekwero nü a.

⁴³ O tükwasiri Chiokike mkpoma, o zñphia
a kitna, o bù nü o masiri a, kwnornu nü o
karu. 'M bù m Nnwø Chiokike.'

⁴⁴ O bù masi kpa ele buznu wam be
kpogidnernu be nü Jizosi n'olu əgba zì masi
naakpari a.

Enwu Jizosi

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-
30)

† ^{27:35} Agwna əkwukwo kwuru: Be mernu ka ma nhne be
kwuru hite n'ənu nye əwhurninya mezu, "Be keri iwo m vu əgbanuchi."

⁴⁵ Hite n'esilawuru iwhnehnie,[‡] ochichiri gbasirni kpakara eli wam du n'otnu-ige ke eto.[§]

⁴⁶ N'otnu-ige ke eto, Jizosi jiri okne nkoli siwama, kaa, "Eloi, Eloi, lama sabatanj," ke bu, "Chiokike m, Chiokike m, kini mernu i ghasarū m?"

⁴⁷ Agwna ele gwuzo ndundu nurnu a, be kaa, "O noosukwu Elaija."

⁴⁸ Ngangam, otu badnū gba eso gweru sponji gbajite a nu manya gbaru oka, tukwasi a n'olu isisi, nyee a ma o nwō.

⁴⁹ Ele berere kaa, "Gharu a, a lesi ma Elaija ava o znohia a."

⁵⁰ Nga Jizosi jiri okne nkoli si okokoba berere, o nwembe inwe.

⁵¹ Ige wam ikpe obnosni ke Oro Nso Chiokike gbawarū ibekala lawuru hite n'olu du n'eli. Eli otne enye dnarnu, agida rugwu gbawarū.

⁵² Ilili kpumernu, agida ele nsø hiri n'enwu lizo,

⁵³ Be whuya nu rime ilili. Nga Jizosi hiri n'enwu lizo, be bnazne nu rime eli-ohna nsø, gesi agida ele badnū ehnī be.

⁵⁴ Nga nye nēechi otu riwhu ele ogwnu nu ele ogwnu a zi neese Jizosi whn̄rnu eli otne enye nu kpakara nhne mernu, be tu ogwnu k'agida, be kaa, "N'ezí, nyerukna ka buri Nnwó Chiokike."

⁵⁵ Agida ele rinya zi masi hne zi ikere neelekiri, ele hi nu Galili snornu Jizosi va, neeznenu a izi.

⁵⁶ N'esilawuru be bu Meri Magidalini, nu Meri nne Jemisi nu Josefu, nu nne r̄umu Zebidi.

Be liri Jizosi

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷ Nga ogbednachi, otu nye eze be kwu Josefu, nye Arimatiya, nye sno apna Jizosi,

⁵⁸ znekwnusiri Pajleti, r̄io a iznu Jizosi. Pajleti nyernu iwu be vute a iznu Jizosi.

⁵⁹ Josefu vuru iznu wam, whu a n'ikpe abochna marnu mma,

⁶⁰ zne lite a nu rime ilili ikne ke aka a, ke o gwuwaru nu rime rugwu. O vuru otu rugwu hna ezi kpusni onu-mgbo ilili wam.

⁶¹ Meri Magidalini nu Meri kiyari zi ndundu, kete ruwhnu n'ilili wam.

⁶² N'ekile a, ke bu obochi ke sno obochi ojiknernu, ele risi arjhona, nu ele Farisi gbakorū znekwnusiri Pajleti,

⁶³ kaa, "Nda-ai-kwu, a chenwanyarnu nu nye nduwuru wam karu nga o zi budyu, 'Nga obochi eto whemernu, m jeehi n'enwu lizo.'

⁶⁴ Kam kpayarū, nyee iwu ma be mesni ilili wam rikne du obochi eto, ma ele sno apna a gharu o znurnu a n'abalj, kanu ele

badnū nu o hiri n'enwu lizo. Aghalaghala ke ipne-aznū jaakakwo ke mbom."

⁶⁵ Pajleti kanu be, "Anu zne, gweru ele ogwnu, be se, anu mesni ilili wam rikne kpa anu nwernu rikne o mee a."

⁶⁶ Be zne, mesni ilili rikne, kasj ilili a akara n'olu akaworugwu, biṭa masi ele nse.

28

Jizosi lizoru n'enwu

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ Nga Obochi Ozukwa Inwe whemernu, n̄ga chi n̄obo n̄obochi mbom n̄ikwezu, Meri Magidalini, nu Meri kiyari varu lekasi ilili.

² Ngangam, eli tnernu enye, enine izi Nyenwe aji hiri n'oligwe hiedna, vume akaworugwu wam, daziri eli n'olu a.

³ Ruwhnu a nu lele am̄ma, iwo a naachna lele mkpuru-mini.

⁴ Ogwnu t̄ru ele nse wam, be ma ririri dna n'eli lele ele nw̄rnu ḥn̄u.

⁵ Enine izi wam kanu ele rinya wam, "Ogwnu tú anu, m maam nu anu noopio Jizosi, nye be kpogidhernu n̄ogba.

⁶ O z̄la hna, kwnornu nu o hilem n'enwu lizo, lele kpa o kwuru. Anu va whn̄ hne be liru a.

⁷ Anu zne wara wara kanu ele sno apna a, nu o hilem n'enwu lizo, o belem anu osno neezne Galili, anu joowhnu a pi. Le, m bele m osno kanu anu."

⁸ Be gweru eso, gweru izne hi n'ilili wam gbawhu, be n̄oŋtu ogwnu, mkpoma n̄oso masi be n̄onu k'agida. Be zne kanu ele sno apna a.

⁹ Jizosi kwnusiri be kpa be neezne n'apna, o kanu be, "M bekwulem anu." Be bna a n'ochi lawuru, kp̄onu a risi eli.

¹⁰ Jizosi kanu be, "Ogwnu t̄ku anu, anu zne kanu r̄umu nda m, be zne Galili, o hne be joowhnu m."

Otnutnu ele nse

¹¹ Kpa ele rinya wam naala, agwna ele ogwnu wam neese ilili znernu n'eli-ohna kanu ele risi arjhona kpakara nhne mernu.

¹² Ele risi arjhona nu ele okno badnū gba iznuznu, be kwu be agida iwayi.

¹³ Be kaa, "Anu kaa, 'Ele sno apna a varu n'abalj nga a neezni anyarna znurnu iznu a.'

¹⁴ O b̄ru nu nye nēechi echi nu a, a jeeme o kweru nu ikpe mána anu, anu jáabna nu mmekpēhnī."

¹⁵ Ele ogwnu wam gweru iwayi wam mee nhne ele risi arjhona nu ele okno badnū karu be mee. Be wheke otnutnu ka kpakara n'esilawuru ele Ju du tna.

[‡] 27:45 n'esilawuru iwhnehnie: qkwukwo ke mbom kwuru ige awa isunu
[§] 27:45 otnu-ige ke eto: qkwukwo ke mbom kwuru ige awa tolū

[§] 27:45 otnu-ige ke eto: qkwukwo ke mbom

*Jizosi mernu ele sno apna a
whnụ a anya*
(*Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Ernu 1:6-8*)

¹⁶ Ele sno apna a nri nụ otu wam zne nụ Galili n'olu rugwu lele kpa Jizosi kanụ be.

¹⁷ Nga be whnụrnu a, be kpọṇu a risi ẹli, kọvu agwna be nwernu mkpoma lawụru.

¹⁸ Jizosi vakwnusi be, kaa, “Be nyernu m kpakara rikne ke zi n'oligwe ma n'owa.

¹⁹ Anụ zne nụ kpakara ọwa mee ele badnụ be bụru ele sno apna m, nọowu be mini nụ ręwhna ke Nda, nụ ke Nnwọ nụ ke Enine Nsọ.

²⁰ Anụ zni be bija kpakara nhne me nyernu anụ n'iwu. N'ezi, me nụ anụ zị kpakara ige dù ọkwunkukwnu.”

Izi ọma lele kpa Makị gbaru a n'okwukwo

Nhne gbasiri okwukwo ka
Izi ọma lele kpa Makị gbaru a n'okwukwo jiri mkpuru oka ka panizo, "Opanizo izi ọma Jizosi Karaishi, Nnwọ Chiokike." Makị gesiri nụ Jizosi bụ badnụ ke nɔornu ərnu ndu-əhni nụ nye nwernu rikne. Iknernema a whuyaru iwhne nụ nhne o znirni, nụ rikne megidne renwu ojo, nụ rikne ə gbarunu ele badnụ mmechie. Jizosi kwuru əhni a Nnwọ ke Badnụ, nye varu o gweru bjudu a nye ma o dohia ele badnụ hite nụ mmechie be.

Makị gbaru nhne Jizosi mernu karu ikwụ-onu o kwuru nụ nhne o znirni. O gbaru nhne matị gbasiri Joni Nye Wụ Mini, Ọwu mini a, nụ ɔrnurna Jizosi. O zneru nụ ruwhnu kwu nhne gbasiri ele sno apna Jizosi nụ ele irno a. N'ipne-aznụ okwukwo a, o kwuru gbasiri ənwu Jizosi nụ olizọ n'ənwu a.

Nhne zi n'okwukwo ka

Opanizo izi ọma (1:1-13)

Ernu Jizosi nụ rime Galili (1:14---9:50)

Jizosi znirni nhne rnụ ərnu ndu-əhni nụ Judiya (10:1-52)

Hite nụ Galili du Jereṣelem (11:1---15:47)

Olizọ n'ənwu Jizosi (16:1-8)

Jizosi gesiri əhni a, mekwo lahna oligwe (16:9-20)

Nye gbaru okwukwo ka: Makị

Risi nhne o kwuo gba a: O gesi nụ Jizosi bụ Nnwọ Chiokike, hite nụ ərnu ndu-əhni a.

*Ikwu-Onu Joni
Nye Wụ Mini*

(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ *Opanizo izi ọma Jizosi Karaishi, Nnwọ Chiokike.*

² *Lele kpa Azaya nye əwhnurninya gbaru a n'okwukwo, Chiokike karu,*

*"Bno nsni, le, m neezizne nye izi m nụ ruwhnu i,
nye jeemekwata apna i.*

³ *Akpri otu badnụ nɔokpo okwo n'eli-ikpa,
naakaa,*

*'Anụ mekwata apna Nyenwe aj,
anụ mee ma apna a snirni asnj.'*

⁴ *Joni Nye Wụ Mini bụ nye wam whuyaru iwhne n'eli-ikpa nɔokpo okwo naakaa ele badnụ tühnasna mkpoma ma be wụ be mini, ma Chiokike gbarunu be mmechie.*

⁵ *Kpakara ele zi nụ mgbu Judiya nụ əli Jereṣelem whokwnusiri a. O wụ be mini n'Osimini Jodani, be nookwuhi mmechie be.*

⁶ *Joni wogwu iwo rijni akpukpo anghia be kwu kameli. Ajní o snu n'ikwu bụ akpukpo*

anghia. Wiri a bụ igwurube nụ mono ebeka ohia.

⁷ *O nɔokpo okwo naakaa, "Nye kakwo m rikne vawa n'aznụ m, nye me kwésile o whudnahie əli tọma eriri okoro-ochi a lawuru.*

⁸ *M ji m mini wụ anụ mini, kọvu nụ nye wam jeeji Enine Nsọ nɔowu anụ mini."*

Ọwuwu mini Jizosi

nụ ɔrnurna a

(Mat 3:13---4:11; Luk 3:21,22; 4:1-13)

⁹ *N'ige wam, Jizosi hiri nụ Nazareti ke zị n'eli Galili va, Joni wụ a mini nụ rime Osimini Jodani.*

¹⁰ *Ngangam Jizosi hiri nụ mini nɔowhuya, o whnurnu oligwe hne o kpumernu, o whnụ Enine Nsọ hne o neewhekwasi a lele nduru.*

¹¹ *Otu akpiri hiri n'oligwe kaa, "Ji bụ Nnwọ m me whnurnu n'anya, nhne i masiri m."*

¹² *Ngangam Enine Nsọ wam duru a bna eli-ikpa.*

¹³ *O zị n'eli-ikpa nri əbochi əno. Ekwensu naarna a ɔrnurna, ya nụ rụmu anghia zị. Kọvu nụ ele enine izi neezenu a izi.*

Jizosi sukwuru ele

noogbu aznụ

(Mat 4:12-22; Luk 4:14,15; 5:1-11)

¹⁴ *Nga be yisiri Joni n'ikelu, Jizosi zneru Galili neezni izi ọma Chiokike gweyaru.*

¹⁵ *O naakaa, "Ige zulem, əli-eze Chiokike zị ndündu, anụ tühnasna mkpoma kweru izi ọma."*

¹⁶ *Nga o zneru nụ ngeri Osimini Galili, o whnụ Sajmoni nụ Anduru nwene a rukna hne be zị nɔowu iga nụ rime osimini, kwnornu nụ be bụ ele noogbu aznụ.*

¹⁷ *Jizosi kanu be, "Anụ va sno m n'aznụ, m jeeme anụ bürü ele jɔokwnuhia ele badnụ lele kpa anụ noogbu aznụ."*

¹⁸ *Ngangam be sigbasi iga be, sno a.*

¹⁹ *O zne nụ ruwhnu matị, o whnụ Jemisi nnwọ Zebidi nụ Joni nwene a rukna zị n'ogbo berere, neemekwata iga be.*

²⁰ *O sukwu be, ngangam be gharu Zebidi nda be n'ogbo, ya nụ ele be gnornu ərnu, snornu a.*

*Jizosi chihalaru
rẹnvwu ojọ*

(Luk 4:31-37)

²¹ *Be nụ Jizosi zne n'eli-əhna Kapanom bna n'oro əgbako ele Ju n'Obuchi Ozukwa Inwe neezni nhne.*

²² *Nhne o neezni duru be əhni, kwnornu nụ o znirni nhne lele nye nwernu rikne, o bụo lele ele zni iwu ele Ju.*

²³ *Otu nwérukna rẹnvwu ojọ nwugwu bnanyarnu nụ rime əro əgbako be, siwama,*

²⁴ “Kini bū nhne aij nū jī nwekogwu, Jizosī nye Nazareti? I varū ma i gbumekwo aij? M maam nye i bū, i bū nye nsō ke Chiokike.”

²⁵ Jizosī bigboru a, kaa, “Kpusnime oñu i, hi nū rime a whuya.”

²⁶ Rēnwu ojo wam dōsiri a rikne. O gweru okne nkoli si okokoba, hi nū rime a whuya.

²⁷ O duru kpakara be ēhni ke mernu be bete nēesikarita ēhni be, “Ka bū kini? O bū o zni nhne ikne sa? O nwernu rikne ke o jī nōotunu rēnwu ojo ɔka, be bnotenu a nsni.”

²⁸ Be trūsi ɔtnutnu a nū kpakara eli Galili.

Jizosī gworu ele nrīria

(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Nga Jizosī hiri n'oro ogbako ele Ju wam whuya, ya nū Jemisi nū Joni, be bna n'oro Sajmoni nū Anduru.

³⁰ Ige wam nne nnwerne Sajmoni dnanyi naaria ēhni orne bekwnu, ngangam be kanu Jizosī nhne gbasiri nwerinya wam.

³¹ O znekwnusi a, jiri a n'aka, dolizo a olu. Ngangam ēhni orne bekwnu wam sīgbasi a, o bete neeznenu be izi.

³² N'ogbednachi, nga ēhnam dnarnu, be kwuyanu Jizosī kpakara ele nrīria, nū ele rēnwu ojo nwugwu.

³³ Kpakara ele zī n'eli wam gbakoru n'ono-mgbo neelekiri.

³⁴ O gworu agida ele nrīria zī odo n'odo, o chīmarnu agida rēnwu ojo. O kwéle rēnwu ojo kwu ɔka, kwnornu nū be magwū nye o bū.

Jizosī znirni izi ɔma nū Galili

(Luk 4:42-44)

³⁵ N'ono osisi, nga chi yóobochnage, o lizō zne hne koru owu, neekpe okpukpe.

³⁶ Sajmoni nū ele ya nū be zī noopio a.

³⁷ Nga be piohiaru a, be kanu a, “Kpakara ele badnu noopio i.”

³⁸ Kovu Jizosī kanu be, “A jeezne n'eli ele ke berere ma m zni m be izi ɔma, kwnornu ka bū nhne me kwnornu va.”

³⁹ O zne nū rime kpakara oro ogbako ele Ju zī nū kpakara Galili neezni izi ɔma, chīhalala masi rēnwu ojo.

Jizosī gworu nye nchnichna

(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Ottu nye naaria nchnichna vakwnusiri a, riasno a, gbumu a mpnerne öchi, kaa, “O būru nū i pioru, i nwernu rikne mee m zīri rīchna.”

⁴¹ Jizosī dōnu a obirizi, dōsnima aka a, kpatu a, kaa, “M pioru m, zīri rīchna.”

⁴² Ngangam be gworu a nchnichna wam, o zīri rīchna.

⁴³ Jizosī dōru a aka nū nsnī k'agida chīhalala a.

⁴⁴ O kanu a, “O zá nye ɔbula i kanu, kovu la, gweru ēhni i gesi nye ɔkwa arīohna, gweru masi nhne Mozizi nyeru n'iwu kwa

arīohna ma o būru nhne akebne nyee be nū i zī rīchna.”

⁴⁵ Kovu o whogaru bete nōotnunu ele badnu, neewheke ɔka wam, ke kpahiaru nū Jizosī nwéma rikne berere o bna nū rime ɔlī-ɔhna hne ele badnu joowhnu a, kovu o zneru hne koru owu, ele badnu neehi penupe ɔbula naavakwnusia.

2

Jizosī gworu nye ēhni a

dōnwurnu ɔdonwu

(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Nga Jizosī lahnarnu n'eli Kapanom, kpa ɔboci ele nū ele whemernu, agida ele badnu nūrnu nū o zī n'oro.

² Agida ele badnu varu jipiya kpa o zīma oghere zī, ma n'ono-mgbo. O zī masi nookwunu be ikwu-ɔnu Chiokike.

³ Be vakwnusi a, vuyanu a otu nye ngeri ēhni a dōnwurnu ɔdonwu, badnu ɔno vu a.

⁴ Nga be nwé rikne dū a ēhni kwnornu nū agida ele badnu wam, be koma olu oro hne o zī. Nga be dōkamarnu a, be vudna ɔkpata ke nye ngeri ēhni a wam dōnwurnu ɔdonwu danyi.

⁵ Nga Jizosī whnurnu ɔkwnata ovu be, o kanu nye wam ngeri ēhni a nwurru ɔnzu, “Nnwō m, be gbarunam jī kpakara mmechie i.”

⁶ Kovu nū agwna ele zni iwu ele Ju dazi eli pii, zī nēesikwa nū mkpoma be,

⁷ “Kini mernu nwerukna ka jiri kwu ɔka kpa? O kwululem Chiokike. Ndāa nye nwernu rikne o gbaru mmechie hne o būo Chiokike kpo?”

⁸ Ngangam, Jizosī mahiaru nū rime enine a nū be zī naari ɔka wam nū rime mkpoma be, o sīkwa be, “Kini kpahiaru anu naari oriri ka nū mkpoma anu?”

⁹ Ndāa ke zī ewheke, o kanu nye ngeri ēhni a dōnwurnu ɔdonwu, ‘Be gbarunam jī kpakara mmechie i,’ möbu o kaa, ‘Lizō, chíri etere i, zne izne.’

¹⁰ M pioru m anu mahia nū Nnwō ke Badnu nwernu rikne n'owā o gbaru mmechie.” Jizosī kanu nye wam ngeri ēhni a dōnwurnu ɔdonwu,

¹¹ “M ka m ji, lizō, chíri etere i, la oro i.”

¹² Ngangam, o lizō, chíri etere a, whoga nū ruwhnu kpakara be, o du kpakara be ēhni, be znarñi Chiokike, naakaa, “A whnūlele nhne nū kpa.”

Jizosī sukwuru Livai

(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Jizosī whoga kwuo berere nū ngeri Osimini Galili, agida ele badnu vakwnusiri a. O bete neezni be nhne.

¹⁴ Nga o neewhe, o whnū Livai nnwō Alifayosi, hne o dazi n'oro ntū. O kanu a, “Sno m.” O lizō snornu a.

¹⁵ O dù nga Jizòsi dazì neeri wiri n'oro Lìvai, agida ele ọna ntù nü ele mmehie snornu Jizòsi nü ele sno apna a neeri wiri. Ige wam, ele sno a zì agida.

¹⁶ Nga ele zni iwu ele Ju ele bù ele Farisi whnùrnu nü ele mmehie nü ele ọna ntù sno a neeri wiri, be sìkwa ele sno apna a, "Kini mernu o nooson ele ọna ntù nü ele mmehie neeri wiri?"

¹⁷ Nga Jizòsi nùrnu a, o kanu be, "Mkpà dìbìa zìkò naakpa ele ẹhnì bùru ọma, okwolem ele nrìria. M vágé m o sukwu ele ọma, okwolem ele mmehie."

*Ajìjì gbasiri ovu ọnu
(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)*

¹⁸ O dù nga ele sno Jònì nü ele Farisi noovu ọnu, agwna ele badnù vakwnusì Jizòsi sìkwa a, "Kini mernu ele sno Jònì nü ele sno ele Farisi noovu ọnu, kòvu ele sno apna i zà noovu ọnu."

¹⁹ Jizòsi sarù be, "Ele varù hne be noòlu nnwerne ikne be joovu ọnu hne nyerukna wam noòlu nnwerne ikne nü be zì? Kpakara ige ke be nü nye noòlu nnwerne ikne zì, be joovu ọnu.

²⁰ Kòvu obochi wawa nga be jaanahoru be nye noòlu nnwerne ikne. Obochi wam be joovu ọnu.

²¹ "O zá nye jeegweru mkpekele ikpe ikne dnùsni n'iwo oknnani. O mene kpam, iwo ke ikne jòdokahala nhne n'ehni ke oknnani. O joodoka ke kakwo agida.

²² O zì masì nye jeegweru manya ikne gbasì n'olori akpukpo oknnani. O mene kpam, manya wam jaagbwama, manya nü olori akpukpo whume etekne. Kòvu be gbasì manya ikne n'olori akpukpo ikne."

*Ajìjì gbasiri
Obochi Ozukwa Inwe
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³ O dù n'otu Obochi Ozukwa Inwe, Jizòsi nü ele sno apna a naagawhe n'esilawuru èkwu ikpa. Ele sno apna a bete o ghò ikpa kpa be znezne.

²⁴ Ele Farisi kanu a, "Le, kìnì mernu be neeme nhne kwésile o mee n'Obochi Ozukwa Inwe?"

²⁵ Jizòsi sarù be, "Anu gwnúna nhne Devidi mernu nga o zì nü mmekpèhni, nga wiri gwnùrnu a, ya nü ele snogwu a?

²⁶ O bnaznernu n'oro nsò Chiokike, nga Abijata bù nye risi arìjhona, o ri brèdi be bìtaru nü ruwhnu Chiokike ke kwésile n'iwu o ri, okwolem ele ọkwa arìjhona bù ele kwesiri n'iwu o ri a, o nyee masì ele nü ya snogwu."

²⁷ O kanu be, "Chiokike mernu Obochi Ozukwa Inwe kwnornu badnù, be méne badnù kwnornu Obochi Ozukwa Inwe.

²⁸ O nhne kpahiaru Nnwò ke Badnù jiri bùru masì Nyenwe Obochi Ozukwa Inwe."

*Nyerukna aka
dònwurnu Ọdonwu
(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)*

¹ Jizòsi bna kwno berere n'oro ọgbako ele Ju, otu nwerukna aka dònwurnu Ọdonwu zì pii.

² Ele Farisi zì neese a, ma o joogwo a n'Obochi Ozukwa Inwe, ma be bno a nhne.

³ O kanu nyerukna wam aka a dònwurnu Ọdonwu, "Lízo, gwuzoru nü ruwhnu kpakara ele badnù."

⁴ O sìkwa be, "O bùru ọma n'iwu o mee nhne ọma, móbu o mee nhne bùro ọma n'Obochi Ozukwa Inwe? O zìohia bùdnù móbu o gbu ogbu?"

Kòvu be nyasimernu bidim.

⁵ Nga o lekparù anya ngaramanga o we ehni, o nwe ovu ojo kwnornu nü mkpòma ojo be. O kanu nyerukna wam, "Dòsnima aka i." O dòsnima aka a, aka a bùru ọma lele kpa o zì nü mbòm.

⁶ Ele Farisi whoga, ngangam be nü ele dagwùnu Eròdu zne gbagidne a iznuznu, kpa be joogbu a.

*Agida ele badnù
snornu Jizòsi*

⁷ Jizòsi nü ele sno apna a whogaru zne ngeri Osimini Galili. Agida ele badnù hi n'eli Galili snornu a, ma ele hi nü Judiya,

⁸ ma ele hi n'eli Jeruselem, nü eli Idumiya, ma n'obosi ẹhnam ke Osimini Jodani nü gburugburu Taya nü Saídoni, vakwnusiri Jizòsi nga be nñrunu kpakara nhne o mernu.

⁹ O kanu ele sno apna a be mee kpa otu ogbo matì jaazìri a ndundu kwnornu agida ele badnù wam, o zì be kpagbu a.

¹⁰ Ige wam, Jizòsi gwòru agida ele nrìria, ke kpahiaru agida ele nrìria ojo zì odo n'odo n'okpù n'ehni a ma be kpatu a aka.

¹¹ Nga obula ele rènzu ojo whnùrnu a, be dna n'eli nü ruwhnu a, siwama, kaa, "Jìwa bù Nnwò Chiokike."

¹² Jizòsi dò be aka nü nsnì be mékò ele badnù mahia nye o bù.

*Jizòsi horuru nri nü
badnù lawùru ele izi*

(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Jizòsi pnezne n'olu rugwu, sukwu ele o pioru. Be znekwnusi a.

¹⁴ O horù ele rukna nri nü ẹbo ma ya nü be dazìri, kwu be ele izi, ma o zihala be zne kpò okwo izi ọma.

¹⁵ O nyerunu be rikne o chìhala rènzu ojo.

¹⁶ Ka bù nri nü badnù lawùru wam o horuru, Saimoni, nye Jizòsi jìri rèwhna Pita,

¹⁷ nü Jemisi nnwò Zebidi, nü Jònì nwene Jemisi, o jì kwno be rèwhna Banajisi, ke bù rùmu egbe oligwe,

¹⁸ nü Anduru, nü Filipu, nü Batolomi, nü Matiyu, nü Tomosi, nü Jemisi nnwo Alifayosi, nü Tadiyosi nü Sajmoni nye zi n'esilawuru ele noonwu békwnu nü m kpoma,

¹⁹ nü Judası Isikarloti, nye reru a.

Jizosi nü Bélizibolu

(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Jizosi bna n'otu oro, agida ele badnu jipiya kwuo berere, ke kpayarü o nwééoghore ri wiri.

²¹ Nga rümu nne a nüru a, be whoga ma be nwugwu a, kwnornu nü be karu, "Mkpoma a züle ozu."

²² Agwna ele zni iwu ele Ju hiri nü Jerusélem va, kaa, "O nwernu Bélizibolu, o ji riknye risi rümu ojo naachihala rümu ojo."

²³ Jizosi sukwukota be, tnunu be elulu zi odo n'odo, "Setani o jaachihalati Setani?

²⁴ O bürü nü eli-eze kewama megidne ehni a, eli-eze wam jóogwuzoli.

²⁵ O bürü masi nü ezi-nü-oro kewama megidne ehni a, ezi-nü-oro wam jóogwuzoli.

²⁶ O bürü masi nü Setani lizoru megidne ehni a, kewama, o jóogwuzoli, enwu a valem.

²⁷ "O zá nye jaabnalı n'oro nye dikne, naahoru a kpakara nhne a, o bürü nü o béle ɔsno kne dikne wam eriri. Ige wam o jenewe rikne naahoru a nhne zi n'oro a.

²⁸ "Owe! M naakanu anu ezi ɔka, Chiokike jaagbarunu rümu badnu kpakara aruru-eli be rüru nü ɔka ojo be nookwu,

²⁹ Koyu nye obula ke kwuru kwugidne Enine Nso jenewe ɔgbarunu tim tóm. Kwnornu nü nye wam rülam aruru-eli nwéé ɔgbarunu ɔkwnukokwu."

³⁰ Jizosi kwuru ka kwnornu nü be naakaanu nü o nwernu rümu ojo.

Nne Jizosi nu rümu nne a

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Nne Jizosi nü rümu nne a varu, be gwuzoru n'ederezzi, zizzenu a izi, noosukwu a.

³² Agida ele badnu wam zi a gburugburu kanu a, "Le, nne i nü rümu nne i zi n'ederezzi noopio i."

³³ Jizosi sikhwaru be, "Nyele bü nne m nü rümu nne m?"

³⁴ O lehnata anya ele дажи a gburugburu, kanu be, "Anü le nne m nü rümu nne m.

³⁵ Nye obula ke neeme nhne Chiokike noopio, nye wam bü nwene m rukna nü nwene m rinya nü nne m."

4

Elulu nye ogha m kpuru

(Mat 13:1-9; Luk 8:4-6)

¹ Jizosi panjoo neezni kwuo nhne nü ngeri osimini. Agida ele badnu jihiaru hne o zi, ke kpayarü o bnazne n'ogbo, дажи eli. Kpakara igbudu badnu wam gwuzoru nü m kpomkpo eli.

² O ji elulu neezni be agida nhne zi odo n'odo. Nü nhne o neezni, o kaa,

³ "Anü bnote nsnj, otu nye ərnu əkwa znernu agha m kpuru.

⁴ O du nga o naagha m kpuru, agwna m kpuru dnarnu nü ngeri apna. Rümu ənunu tuturu be ta.

⁵ Agwna m kpuru dnarnu n'eli rugwu hne be nwéé agida rüza, ngangam m kpuru wam fuhiaru, kwnornu nü be nwéé agida rüza.

⁶ Koyu nga ehnam wasiri, be chnanwu, kwnornu nü be nwéé egwugwun.

⁷ Agwna m kpuru berere dnarnu n'eli búru oma, fuhja, nooso, naaba, mihiya nri m kpuru eto, berere nri isunu, berere otu riwu."

⁸ Agwna m kpuru berere dnarnu n'eli búru oma, fuhja, nooso, naaba, mihiya nri m kpuru eto, berere nri isunu, berere otu riwu."

⁹ O kanu be, "Nye nwernu nsnj o ji o nü nhne, o nüru."

Nhne o kwuo tnü elulu

(Mat 13:10-17; Luk 8:9,10)

¹⁰ Nga Jizosi nü ele sno apna a nri nü badnu lawuru wam zi, nü agwna ele berere, be sikwaru a nhne gbasiri agida elulu.

¹¹ O kanu be, "Be mernu anü mahia nhne tugwaru otugwa ke eli-eze Chiokike, koyu ele zi n'ederezzi, be naakanu be kpakara nhne n'elulu,

¹² ma

'Be neele anya kpöi, gharu o whnu,

nönonu nü nsnj, gharu o ghohia, o zi be tuhnasa m kpoma hne Chiokike zi, nwéhia ɔgbaru.'

Risi elulu nye

oghá m kpuru wam

(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Jizosi sikhwa be, "Anü ghohiage elulu ka? Ndaa kpa anu jeeji ghohia kpakara elulu?

¹⁴ Nye ərnu əkwa naagha m kpuru ghasiri ikwu-ɔnu Chiokike.

¹⁵ M kpuru ele ke dnarnu nü ngeri apna nü lele ele ke nüru ikwu-ɔnu wam, koyu nga be nüru a, ngangam Ekwensi varu gweme oka wam nü m kpoma.

¹⁶ M kpuru ke be ghasiri nü hne rugwu zi nü lele ele ke nüru ikwu-ɔnu wam, ngangam be gweru snarnima gweru a.

¹⁷ Koyu nü be nwéé egwugwun, be дажи ige mati, omekwo, nga mmekpēhni möbu awhnwuhnu varu kwnornu nü ikwu-ɔnu wam, ngangam be dnahnala aznu.

¹⁸ M kpuru ke be ghasiri n'esiawuru igwunu nü lele ele ke nüru ikwu-ɔnu wam,

¹⁹ koyu mmekpēhni ke owa ka, nü aghigho o whnu ekwnu n'anya, nü nkoli ke nhne berere, bnayarnu, kpagbu ikwu-ɔnu wam. O ghohiage nhne m kpuru.

²⁰ M kpuru ke be ghasiri n'eli bürü oma nü lele ele ke nüru ikwu-ɔnu wam, be narnu

a, o mipiya nri mkipuru éto, berere nri isunu, berere otu riwu."

*Elulu tonyi n'olu ikpechi
(Luk 8:16-18)*

²¹ Jizosi kanu be, "Anu neegweya tonyi bita a nü mkipururu nkita, mgbu nü mkipururu okpata? O bùo n'olu nhne be bita tonyi?"

²² Kwnornu nü o zá nhne be bigwaru abigwa, ke be jéeme o whuya iwhne, be jookpume kpakara nhne be kpusnirni okpusni.

²³ O bùru nü nye nwernu nsnì o ji o nü nhne, o nñrnu."

²⁴ O kanu be, "Anu bnote nsnì nkari nkari nhne anu nñonu. Nhne anu jiri tñnu nye berere bù nhne be jeeji tñnu anu, be jeenye anu karukwo.

²⁵ Nye nwernu nhne bù nye be jeenye, nye nwéé, be jaanahoru a, o bùbedi ke o nwernu."

Elulu mkipuru nooso oso

²⁶ Jizosi kaa, "Eli-eze Chiokike nü lele nga badñu kpasiри mkipuru n'eli.

²⁷ O zni anyarna n'abalì tñnya n'iwhnehnie, mkipuru wam fuhìa, nooso, nye wam máa kpa o ji neeme kpam.

²⁸ Eli nü nsnñnu a neeme isisi nooso, naamìhia mkipuru, ke mbòm, o fuhìa, omekwo igwugwere, omekwo ikpa karù aka ke hi n'igwugwere.

²⁹ Kóvu nga ikpa wam karù, ngangam, o gweru ama bete o gbu ikpa kwnornu n'ige o gwe nhne n'ekwu dùlam."

Mkipuru mòsitadi

(Mat 13:31,32,34; Luk 13:18,19)

³⁰ Jizosi kaa, "A jeeji kini gbu esni éli-eze Chiokike? Mgbu ndaa kpa a jeeji nòotnu elulu a?

³¹ O nü lele mkipuru isisi be kwu mòsitadi, ke, nga be kpasiри a n'eli, o bù mkipuru isisi zi mati kakwo kpakara mkipuru n'òwa.

³² Kóvu nga be kpasiри a, o sohia bùru nhne kakwo kpakara nhne be kpasiри n'eli, wahìa agida nkala hna ezi, ke mernu ònunu nòornu alikwu nü mkipururu idno a."

³³ Jizosi jiri agida elulu nü kpa nookwunu be ikwu-ònu Chiokike, lele kpa be joonuli.

³⁴ O kwúgene be ikwu-ònu hne o jile elulu. Kóvu nga ya nü ele sno apna a kpoi dazìri, o kowanu be risi kpakara elulu ka.

*Jizosi bigboru
ruwhere osimini*

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ O dñru n'ogbednachi, o kanu ele sno apna a, "Ngwa ma a whe aka osimini kiyari."

³⁶ Nga be whogaru n'igbudu badñu wam, be bnakwnusi Jizosi n'ogbo ke o zì, be nü ya snornu. Ogbo ele ke berere sno be.

³⁷ Okne abaka-mini lizò, mini nòowubna nü rime ogbo wam, ke kpahìaru mini jihìa n'ogbo wam.

³⁸ Kóvu nü Jizosi zì n'azñu ogbo neezni anyarna n'olu nhne oche-risi. Be kpatnenya a, kanu a, "Nye-zni-nhne, o gbásila i nü a noowhu sa?"

³⁹ O tñnya, bigbò ruwhere, kanu okne osimini, "Udno! Dazìri bii." Ruwhere whebiri, ohna dna bii.

⁴⁰ Jizosi kanu be, "Kini mernu anu nòotu ogwnu? O bù nü anu nwéé òkwnata mkipoma sa?"

⁴¹ Be tñru ogwnu k'agida, be nèesikwarita èhni be, "Nye ka bù nyele? Ke ruwhere nü okne osimini noobnotenu nsnì?"

5

*Jizosi gwòru nye
rènzu ojo nwùgwu
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)*

¹ Jizosi nü ele sno apna a vadu ngeri Osimini Galili kiyari, n'eli ele Gerasa.

² Nga o hiri n'ogbo whuya, otu nyerukna rènzu ojo nwùgwu hiri nü hne be li iznu kwnusni a.

³ O wu nü hne be li iznu, o zìma nye nwernu rikne tu a ijigba,

⁴ kwnornu nü be tüsìlam a ijigba nü nhne ikelu agida ige, o gbajikwo ijigba, lìjikwo nhne ikelu be tìgwu a. O zìma nye nwernu rikne mee anya dño a.

⁵ Ige óbula, abalì nü iwhnehnie o zì nü hne be li iznu ma n'olu rugwu, neesi okokoba, gweru akaworugwu bùko nòodowa èhni a èhni.

⁶ Kóvu nga o whñrnu Jizosi nü hne zì ikere, o gba èso, kpònu a risi éli.

⁷ O gweru okne nkoli si okokoba, naakaa, "Kini bù nhne me nü ji nwékogwu, Jizosi Nnwò ke Chiokike Kakwo Nhne Dum Olu?"

⁸ Ka bù kwnornu nü Jizosi kannu a, "Hì nü rime a whuya, ji rènzu ojo."

⁹ Jizosi sìkwa a, "Kini bù rëwhna jì?"

O kaa, "Rëwhna m bù Lijoni, kwnornu nü a zì agida."

¹⁰ O rìasnosì Jizosi rikne o chìhalà be n'eli wam.

¹¹ Kóvu agida ezni zì pìam naata wìri nü ngeri rugwu zì ndùndu.

¹² Kpakara rènzu ojo wam rìasno Jizosi, kaa, "Zizne aì nü rime ezni ma a bna nü rime be."

¹³ Jizosi kweru be, kpakara rènzu ojo wam whuyarì zne bna nü rime ezni wam, kpakara rùmu anòhià wam, ke dñru pokwu lawuru, gbadnarnu nü ngwulangwu ngeri mini, rìnwu nü rime mini.

¹⁴ Ele nòoznu be gbawhuru, tnùsi a n'eli-ghna ma nü rime èkwu. Be va whñu nhne mernu.

¹⁵ Be vakwnusi Jizosi, whnū nye wam agida rēnwu ojo nwugwu nū mbom, hne o dazī elli, woru iwo, m̄kpōma a zumasiri ozu, be tū ogwu.

¹⁶ Ele whnūrnu a tnūrnu nhne mernu nye wam rēnwu ojo nwugwu nū odokwnu ezni wam.

¹⁷ Be bete ariasno Jizosi o whoga nū ngeri elli be.

¹⁸ Nga o naabna nū rime ogbo, nye wam rēnwu ojo nwugwu nū mbom r̄iasno a ma o snornu a la.

¹⁹ Jizosi kwéle. Kōvu o kanu a “La n'oro i, lakwnusi ele ke i, tnūsinu be kpakara nhne Nyenwe aji menu, nū kpa o dōnnu i obirizi.”

²⁰ Nwerukna wam la, panizo noqtnu nū rime Dekapolisi nhne Jizosi menu a, o duru kpakara ele badnū elli.

Nnwō rinya mati nū

nwerinya ntū ɔvnarna

(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Nga Jizosi lahnarnu aznū bna n'ogbo dū nū aznū osimini kiyari, agida ele badnū jihiaru nū hne o zì. O daziri nū ngeri osimini.

²² Otu nū rime ele risi oro ogbako ele Ju, nye rēwhna a bu Jarijosi, varu, nga o whnūrnu Jizosi, o dna n'eli n'ochi a,

²³ r̄iasno a, kaa, “Nnwō m rinya mati zì n'oru enwu, va soso tukwasí a aka i lawuru ma i dōhia a, o ziri bñdnu.”

²⁴ Jizosi snornu a zne. Agida badnū snornu a naakpagbu a.

²⁵ Otu nyerinya ke naarja ntū ɔvnarna nri nū awha lawuru sno nū igbudu ele badnū wam,

²⁶ ke whnūrnu agida awhnūwhnu n'aka agida ele dibia, tuwhukwo kpakara nhne o nwernu, kōvu o bnána m̄bnarna ɔbula, o jōru bujo ke agida.

²⁷ Nga o nrñnu nhne gbasiri Jizosi, o va n'aznū a n'igbudu badnū wam, kpatu iwo a aka,

²⁸ kwnornu nū o karu, “O bñru me kpatu iwo a aka kpōi, o jeeme elli bñru m ɔma.”

²⁹ Ngangam ɔvnarna a gbabiri, o metu a n'ehni nū be gwplam a nr̄iria ojo wam.

³⁰ Ngangam Jizosi mahiaru nū rikne hilem n'ehni a whoga. O tñhinasna n'igbudu badnū wam sikkwa, “Nyele kpaturu iwo m aka?”

³¹ Ele sno apna a kanu a, “I whnūrnu igbudu badnū naadnagidne i, i naakaa, “Nyele kpaturu m aka?”

³² O le anya gburugburu ma o jōwhnu nye ke mernu nhne ka.

³³ Nwerinya wam, kpa o mahiaru nhne mernu a, o yahna n'ogwu naama a ririri, dna n'eli n'ochi a, kōwanu a kpakara ezi oka zi a.

³⁴ Jizosi kanu a, “Nnwō m rinya, ɔkwnata m̄kpōma i znōhialam jì, la nū udno, nr̄iria i la.”

³⁵ Nga Jizosi kpü oka n'oru, ele hi n'oro nye risi oro ogbako ele Ju wam va, naakaa, “Nnwō i rinya nwunam. Ndaa ke i naakpak-nata Nye-zni-nhne elli?”

³⁶ Jizosi bnōge nsnj nū nhne be nookwu, o kanu nye risi oro ogbako ele Ju wam, “I tūko ogwu, kweru kpōi.”

³⁷ O kwéle nye ɔbula snornu a zne, okwolem Pita, nū Jemisi nū Joni nwene Jemisi.

³⁸ Nga be vaduru n'oro nye risi oro ogbako ele Ju wam, o whnūrnu m̄kpakpo, nū agida ele naakwna ekwna, neesi okokoba.

³⁹ Nga o bnaznernu, o sikkwa be “Ndaa nhne anu naakpakpo, naakwna? Nnwō rinya ka nwñna onwu, kōvu o zì n'anyarna.”

⁴⁰ Be mū a rñmu. Nga o chihalaru kpakara be, o kwuru nda watakiri wam nū nne a nū ele nū ya sno bna nū hne watakiri wam dnanyi.

⁴¹ O nwugwuru watakiri wam n'aka, kanu a, “Talita kumi,” ke bu, “Nnwō rinya mati, m ka m jì, lizo.”

⁴² Ngangam, nnwō rinya mati wam lizo, neezne izne (o gbaru nri nū awha lawuru). O duru be elli k'agida.

⁴³ Jizosi do be aka nū nsnj o ziko nye mahia nhne mernu. O kaa masi be nyee a nhne o ri.

6

Be juru Jizosi nū Nazarëti

(Mat 13:53-58; Luk 4:15-30)

¹ Jizosi hi hnam whoga, va n'eli a, ele sno apna a snornu a.

² O dū n'Obuchi Ozukwa Inwe, o panizo o zni nhne n'oro ogbako ele Ju. Nga be nrñnu nhne o neezni, o duru be elli, be neesikwa, “Ndaa hne nwerukna ka nwehiaru kpakara nhne ka? Kini bu akonike ke be nyeru a. Ndaa kpa o jì noornu kpakara ernu ndu-ehni ka?

³ Ka o bñru nye ɔkwa-nka wam, nnwō Meri, nū nwene Jemisi nū Josef, nū Judasi, nū Sajmoni? O bñru rñmu nne a rinya zì n'esilawuru aji hna?” Be we ovu elli megidne a.

⁴ Jizosi kanu be, “Okwolem nū elli ke a nū ezi-nū-oro a, ma nū esilawuru ele ke a, bu hne nye ɔwhnurninya nwée ɔsobisini.”

⁵ O rnūlige ernu ndu-ehni n'eli kì, okwolem nū o bikwasiri ele nr̄iria ele nū ele aka, me elli siri be rikne.

⁶ Ókwe ekwe be duru a elli.

Jizosi zihalaru ele izi a

(Mat 10:5-15; Luk 9:1-5)

Jizosi zne nū rime elli-ohna zì ichne ichne zi be ndundu, neezni nhne.

⁷ O sukwu ele izi nri nū ɔbo wam, panizo neezihala be ɔbo ɔbo, nyee masi be rikne nū hne rēnwu ojo zì.

⁸ O nyee be iwu be jíkò nhne obula n'izne be, okwolem mkpara, be jíkò nhne oriri, móbu rékpa, móbu íwai nü rékpa iwo be.

⁹ O karù be woru okoro-ochi, be wóko iwo lawúru.

¹⁰ O kanù be, "Anu dazigidne n'oro obula anu jaabna, tem anu whoga n'eli wam."

¹¹ Hne obula be nábnanyana anu móbu bnóne nsní n'ikwu-ónu anu, anu jowhogha pii, lisnama rízna ke zì n'ochi anu, ma o bürü nhne akebne megidne be."

¹² Be whoga nookwunu ele badnú ikwunu Chiokike, be tuhnasna mkpoma.

¹³ Be chíjhalaru agida rënu ojo, tesi masi agida ele naarja arìa móno, me éhni siri be rikne.

*Enwu Jóni Nye Wú Mini
(Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)*

¹⁴ Eze Eròdu nñrnu a, kwnornu nü rëwhna Jízosi whòlun iwhne. Agwna badnú naakaa nü Jóni Nye Wú Mini hilem n'ènzu lizo, o bu nhne mernu kpakara rikne ka ji nòornu èrnú ndu-éhni nü rime a.

¹⁵ Ele berere karù, "O bu Élaija."

Ele berere kaa, "O bu nye ówhurninya, lele otu nü rime ele ówhurninya gbaka."

¹⁶ Kóvu Eròdu nñrnu a, o kaa, "O bu Jóni Nye Wú Mini, nye me biri risi, o lizolam."

¹⁷ Eròdu karù nü mbòm be nwudue Jóni, kne a eriri n'oro ikelu kwnornu nü Erodiasi nnwerne Filipu nwene a, nye o luru.

¹⁸ Jóni kannu Eròdu, "O bú oma n'iwu olu nnwerne nwene i."

¹⁹ Erodiasi beteru o vunu Jóni irno nü mkpoma, o pioru o gbu a, kóvu nü o nwé rikne,

²⁰ kwnornu nü Eròdu tñru ogwnu Jóni. O mahíjaru nü o bu nye mee mma nü nye zì nso, o bjkwata a nkari. Íge obula o nñrnu ikwu-ónu a, oriri jihia mkpoma, kóvu nü o ji snarníma nñrnu ikwu-ónu a.

²¹ N'ipne-aznú, oghere whuyanu Erodiasi. Eròdu siri wíri o chenwanya ómumu a. O sukwu ele nü ya so nñechi, nü ele risi ogwnu nü ele risi éli Galili.

²² Nga nnwò rinya Erodiasi bnanyarnu tne eri sòru Eròdu nü ele nü ya zì n'ónu k'agida, eze kanù woknornokno wam, "Rìo m nhne obula masíri i, m jeenyé i."

²³ O kweru a mkwna kwesi a rikne, kaa, "Nhne obula i rioru m, m jeenyé i, o bùbedi o keme éli-eze m ébo."

²⁴ O whoga sìkwa mne a, "Kini bu nhne me joorio?"

O kanù a, "Risi Jóni Nye Wú Mini."

²⁵ Nnwò rinya wam gba éso kwnusi eze, kanu a, "M choru m i nyee m risi Jóni Nye Wú Mini n'agbugba kítña."

²⁶ Éhni nwurñu eze, kóvu kwnornu mkwna wam o kweru nü ele ya nü be dazi neeri

wiri, o másila a o la aznú nü mkwna o kweru a.

²⁷ Ngangam, o zihala nye gbu badnú, nyee a iwu o bihja risi Jóni. O zne bihja risi Jóni n'oro ikelu.

²⁸ O vuya risi a n'agbugba, nyee a nnwò rinya wam, nnwò rinya wam nyee a nne a.

²⁹ Nga ele sno apna Jóni nñrnu a, be va vuru iznu a lite.

Jízosi nyernu pokwu badnú isne wíri

(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

³⁰ Ele izi Jízosi hiebnanyarnu hne Jízosi zì, be trñsinu a kpakara nhne be mernu nü kpakara nhne be znirni ele badnú.

³¹ Kwnornu nü agida ele badnú naava, naala, oghere o ri wíri zìla, Jízosi kanù be, "Anu va ichne nü hne kóru owu, zukwaru inwe."

³² Be nü nsnñnu be bna n'ogbo zne hne kóru owu.

³³ Agida badnú whnurnu nga be neezne. Be mahíjaru be, be hi nü kpakara éli-óhna gwérú o baki gba nü pii, beru be ósno dù.

³⁴ Nga Jízosi whuyaru n'ogbo, o whnú igbudu ele badnú, o dònu be obirizi, kwnornu nü be nü lele atnurnu nwéye nye nñoznu be. O panjò neezni agida nhne.

³⁵ Nga obochi znemirnu, ele sno apna a vakwnusí a, kaa, "Hna kogwu owu, obochi zneminem.

³⁶ Zihala ele ka ma be zne nü rime ékuwa ma nü rime éli-óhna zne zuru nhne oriri."

³⁷ Kóvu Jízosi kanù be, "Anu nyee be nhne be jeeri."

Be sìkwa a, "A jeezne zuya brédi riwu mkpuru íwai lawúru, nyega be, ma be ri?"

³⁸ O sìkwa be, "Anu nwernu ike brédi ele? Zne lekasi."

Nga be mahíjaru, be kaa, "Ike brédi isne, nü aznú lawúru."

³⁹ Jízosi kanù be mee kpakara be daziri éli nü mkpuru nü mkpuru n'olu achara bùdnu.

⁴⁰ Be daziri éli nü mkpuru nü mkpuru, ele otu riwu nü ele nri isne.

⁴¹ Jízosi gwérú ike brédi isne wam nü aznú lawúru wam, le anya n'oligwe, tì mmamma, nyawama ike brédi isne wam, nyee ele sno apna a ma be nyee ele wam. O keme aznú lawúru wam n'ésilawúru kpakara be.

⁴² Kpakara be ri, riji rùwho.

⁴³ Ele sno apna a tutukota rùvnuruvu bredi nü aznú ke gwnarnu ke jihíjaru nri nü nkíta lawúru.

⁴⁴ Ele riri brédi wam bu pokwu ele rukna isne.

Jízosi znernu izne n'olu mini

(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)

⁴⁵ Ngangam o mee ele sno apna a bna n'ogbo, beru a osno kwowhe aznū osimini dū əli Bētesaida, nga o neezila igbudu badnū wam.

⁴⁶ Nga o zilakworu be, o zne n'olu rugwu zne kpe okpukpe.

⁴⁷ N'ogbednachi, ogbo wam zì n'esilawuru okne osimini, ya nū nsnlunu a zì n'olu əli.

⁴⁸ O whnū be hne be zì npodoli nōokwo ogbo kwnornu nū ruwhere neewhegidne be. O vakwnusi be nū onu əsisi neezne izne n'olu mini. O pio o whe be,

⁴⁹ kovu nga be whnūru a hne o neezne izne n'olu osimini, o nū be lele rēnwu. Be si okokoba k'agida.

⁵⁰ Kpa kpakara be whnūru a, mkpoma la be mini.

O kanu be, "Mkpoma si anu rikne, o bū mawa. Anu tūkō ogwnu."

⁵¹ O pnekevnusi be nū rime ogbo, ruwhere wam whebir. O duru kpakara be əhni k'agida.

⁵² Be ghoyage ərnu ndu-əhni gbasiri ike brēdi isne wam, mkpoma be ghoyagele a.

*Jizosi gworu ele nr̄iria
n'eli Genezareti*

(Mat 14:34-36)

⁵³ Nga be wheru, be vadu n'eli Genezareti kpokwnusi ogbo be.

⁵⁴ Kpa be whūyaru n'ogbo, ngangam agida ele badnū mahiāru Jizosi.

⁵⁵ Be gbasiri kpakara əli wam, panizo noovuya n'okpata ele nr̄iria penupe əbula be nūru o zì.

⁵⁶ Hne nū hne əbula o bnazneru, n'eli mati, mōbu əli hna ezi, mōbu n'ekwu, be dnanyita ele nr̄iria n'ahia, be naarijasno a ma be kpatu ke bū onu iwo aka. O gworu kpakara ele kpatu onu iwo a aka.

7

Omen'eli ke ele mbom
(Mat 15:1-9)

¹ Nga ele Farisi nū agwna ele zni iwu ele Ju hiri nū Jerusēlem vakwnusi Jizosi,

² be whnūru nū ele sno apna a ji aka kpuru rune neeri wiri, ke bū aka be kwōla okwo.

³ Ele Farisi nū kpakara ele Ju rí wiri hne be kwōla aka nkari. Be naabiāta omen'eli ke ele mbom znirni be.

⁴ Be hi ahia yahna, be rí nhne əbula hne be hnīage əhni. O zì masi omen'eli berere ke be nāhjaru, noosno, lele kpa be snū okiko, nū ite, nū okwu.

⁵ Ele Farisi nū ele zni iwu ele Ju sīkwa Jizosi, "Kini kpayarū ele sno apna i zā naabiāta omen'eli ele mbom? Be gweru aka be kwōkwala nkari neeri wiri."

⁶ Jizosi saru be, "Azaya whnūru owhnurninya gbasiri anu k'ezi, naakaa, anu

bū ele ruwhnu lawuru, lele kpa be gbaru a n'okwukwo nso, naakaa,

'Ele ka ji mgbele-ənu etekne nōosobisinu m, kovu mkpoma be zì ikere nū hne me zì.

⁷ Be nōokponu m risi əli n'etekne, neezni nhne badnū nyernu n'iwu lele nū o bu iwu ke Chiokike.'

⁸ Anu naaghāru iwu ke Chiokike, nwylkwaru omen'eli ke badnū."

⁹ Jizosi kanu be, "Anu marnu ama gharu nhne Chiokike nyernu n'iwu ma anu biā omen'eli anu."

¹⁰ Kwnornu nū Mozizi karu, 'Sōbisinu nda i nū nne i, nū 'Nye əbula ke jōovu nda a mōbu one a onu, be gbu a.'

¹¹ Kovu anu karu nyē əbula ke jaakanu nda a mōbu nne a, 'Nhne i jeerihia n'aka m bū Kōbani' (ke bū nkesi o nyernu Chiokike)

¹² ige wam anu jēekwe o menu nda a mōbu nne a nhne berere.

¹³ Anu neeme nhne ka neegweru ikwu-ənu Chiokike neeme nhne etekne hite n'omen'eli ke anu, neenyewhete a n'aka ele berere. Nū agida nhne nū kpa anu neeme."

Nhne neemeru badnū

(Mat 15:10-20)

¹⁴ Jizosi sukwuru igbudu badnū wam berere kanu be, "Anu bnote nsn̄i n'ikwu-ənu m, anu ghohia a masi.

¹⁵ O zā nhne ke hi n'ederezi bna nū rime badnū ke nwernu rikne meru a. Kovu nhne ke hiri nū rime badnū whūya bū nhne neemeru badnū."

¹⁶ Nye nwernu nsn̄i o ji o nū nhne o nūru.]

¹⁷ Nga o għarlu agida ele badnū wam bna nū rime əro, ele sno apna a sīkwaru a ajiji gbasiri elulu wam.

¹⁸ O saru be, "Ke bū nū anu nwée əghohia? Anu māa nū nhne ke hiri n'ederezi bna nū rime badnū nwée rikne meru a?

¹⁹ Kwnornu nū o bnāna nū rime mkpoma a, hne o bnarnu bū rūwho a, be synqħala a n'osoro." (Ka bū ke Jizosi jiri kaa nū kpakara wiri zi riċħna.)

²⁰ Jizosi zi koriri nookwu, "Nhne ke hiri nū rime badnū whūya bū nhne neemeru badnū.

²¹ Kwnornu nū o bū nū rime mkpoma badnū bū hne kpakara ərri qo hi nōowħu, ome oyi, oznu buznu, ogbu badnū,

²² ome oyi ele nwernu mnwerne nū ele nwernu nzi, anyakwu, aruru-əli, aghīgħo, əgħba ewher, əwħo-anja, əkaja, oknomokno, iwhinriñiwhno,

²³ Kpakara nhne qo ka hi nū rime badnū whūya, be meru badnū."

*Okwnata ovu otu
nwerinya Sirofinisa*
(Mat 15:21-28)

²⁴ Jizosi hi nü rime pii whoga, zne n'eli zi Taya ndundu. O bna n'otu owo, o piole ele badnù mahja, kóvu nü be nwéé rikne bigwa a.

²⁵ Ngangam, otu nyerinya ke nnwò a rinya matì nwernu rènwu ojo nùrnù nhne gbasiri Jizosi, o varu dna n'eli n'ochi a.

²⁶ Nwerinya wam búo nye Ju, be murnu a nü Sirofinisa. O riasno a ma o chihala rènwu ojo wam n'ehni nnwò a rinya.

²⁷ Jizosi kanu a, "Beru osno nyejite rùmu takiri wiri rùwhò, kwnornu nü o búo oma o gweru wiri rùmu takiri tuhanlu nkita."

²⁸ Kóvu o saru, "Nyenwe aij, o bùbedi rùmu nkita ke zi nü mkpururu ikpechi neeri rùvnuruvnu wiri rùmu takiri."

²⁹ Jizosi kanu a, "Kwnornu nü nhne ka i kwuru, la, rènwu ojo wam whògalan n'ehni nnwò rinya."

³⁰ O la n'oro a, whnu nü nnwò a dnanyi n'olu ɔkpata, nü rènwu ojo wam whògalan masi.

Jizosi gwòru nye mgbu nu nsnì ìnyo

³¹ Jizosi whògaru nü ngeri Taya gawhe n'esilawuru Saïdoni, hi n'esilawuru eli Dekapolisi du Osimini Galili.

³² Be kwuyanu a otu nyenum ke dnarnu mgbu ke nü nsnì, be riasno a ma o bikwasì a aka a.

³³ Jizosi kuuhala a n'esilawuru agida badnù whòga ichne, o yisi mkpaka a nü nsnì a lawuru, gbu qunu-mini, kpatu riro a aka.

³⁴ O leliòanya n'oligwe, snu idne, kaa, "Efata," ke risi a bu, "Kpume."

³⁵ Ngangam nsnì a lawuru kpumernu, nhne knesnirni a riro tòmarnu, o kwukwata oka.

³⁶ Jizosi kasinu be rikne be kànukwadiya nye obula, kóvu kpa o naakanusinu be rikne bu kpa be neewheke a.

³⁷ O duru kpa be hna ehni k'agida, be naakaa, "O neeme kpakara nhne búru oma. O mernu ele nsnì ìnyo nü nsnì, ele mgbu kwu oka."

8

Jizosi nyernu pokwu badnù éno wiri (Mat 15:32-39)

¹ N'ige wam nga agida ele badnù gbakoru berere, be nwéé masi nhne be jeeri. Jizosi sukwu ele sno apna a, kanu be,

² "M nòdonon agida ele badnù ka obirizi, kwnornu nü me nü be dazilam óbochi éto, be nwéé nhne be jeeri.

³ O búru nü me zihala be n'ónu etekne, anya-ajú joovu be n'apna, agwna be hi hne zi ikere va."

⁴ Ele sno apna a sìkwa a, "Ndaa kpa badnù jeeji nyeji ele badnù ka wiri rùwhò n'eli-ikpa hna?"

⁵ O sìkwa be, "Anü nwernu ike brèdi ele?"

Be kaa, "Ésaú."

⁶ O kanu agida ele badnù wam daziri eli. O gweru ike brèdi èsau wam, tñu Chiokike mmamma, o nyawama be, nyee ele sno apna a be bete neenye ele badnù, ele sno apna a kesiri ele badnù wam wiri.

⁷ Be nwemasiri aznù matì ele nü ele, o tu kwno mmamma, kaa be nyee ele wam.

⁸ Be ri, rùwhò ji be, be tütukota rùvnuruvnu brèdi ke gwnarnu, ekperi nkita èsau jihiaru.

⁹ Be dûru pokwu éno, Jizosi zihala be.

¹⁰ Jizosi bna nü rime ogbo, ya nü ele sno apna a, be va nü eli Dalamanuta.

Ele Farisi pioru nhne elekema

(Mat 16:1-4)

¹¹ Ele Farisi varu panizo néesikwa a ajiji, noopio nhne elekema hi n'oligwe, naakpa a iru.

¹² O snu idne k'agida nü rime ovu a, kaa, "Kini kpahiaru ebiri ka noopio nhne elekema? N'ezí me kanu anü, o zá nhne elekema be jeenyé ebiri ka."

¹³ O gharu be bna kwno nü rime ogbo whe aznù osimini kiyari.

Nhne whù brèdi ele Farisi nü Èrođu

(Mat 16:5-12)

¹⁴ Ele sno apna a chezuru o gweru brèdi, be ji otu ike brèdi kpo nü rime ogbo.

¹⁵ Jizosi kasinu be rikne, "Anyà dù anü eli, anü neeze nhne whù brèdi ke ele Farisi nü Èrođu."

¹⁶ Be nötöturita n'esilawuru be, naakaa, "O bu kwnornu nü a jíle brèdi."

¹⁷ Nga Jizosi mahiaru a, o kanu be, "Kini kpahiaru anü naakaa nü anü jíle brèdi? Anü yóoghoyage? Nduu otula anü sa?

¹⁸ Anü nwernu anya, anü whnu osno? Anü nwernu nsnì, anü nü nhne? Anü gbádiyalá?

¹⁹ Nga me keru ike brèdi isne n'esilawuru pokwu badnù isne, nkita ele jihiaru nü rùvnuruvnu anü vulizoru?"

Be kaa, "Nri nü ébo."

²⁰ "Nga me keru èsau nye pokwu badnù éno, rùvnuruvnu nkita ele bu nhne anü vulizoru?"

Be kaa, "Ésaú."

²¹ O kanu be, "O bu nü anü yóoghohiala köriri?"

Jizosi gwòru nye isni nu Betesaïda

²² Jizosi nü ele sno apna a va n'eli Bëtesaida. Be kwuyanu a otu nye isni, riasno a ma o kpatu a aka.

²³ O nwugwuru nye isni wam n'aka, duru a zne n'aznū eli-ohna wam. O gbusi a onu mini n'anya, tukwasí a aka a lawürü, o sikkwa, "O zi nhne i nqowhnu?"

²⁴ O le anya n'olu, kaa, "M nqowhnu badnu, koyu be nu lele isisi neezne izne."

²⁵ Jizosi tukwasí kwno a aka a lawürü n'anya a berere, o legidene anya, anya a bürü qma, o whnusnama kpakara nhne nkari.

²⁶ O zihala a n'oro a, kanu a, "I láhnakwadia nü rime eli-ohna berere."

*Pita kahiaru nye Jizosi bu
(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)*

²⁷ Jizosi whoga, ya nü ele sno apna a bna nu kpakara eli-ohna mati zi ndundu Sizaria Filipai. Nga be zi n'apna, o sikkwa ele sno apna a, "Ele badnu be naakaa nü me bu nyele?"

²⁸ Be saru a, "Agwna be naakaa Joni Nye Wü Mini, ele ke berere naakaa Elaija, ele ke berere kaa otu nu rime ele qwhurniniya."

²⁹ O sikkwa, "Anu n'iwhuru anu, anu kanu nu m bu m nyele?"

Pita saru a, "Ji n'iwhuru i bu Karaisi wam."

³⁰ O dö be aka nu nsni, kaa, "O zá nye anu kanu nhne gbasiri m."

*Jizosi kwuru oka
gbasiri enwu a
(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)*

³¹ Jizosi panizo neezni be nhne, naakaa, "Nnwö ke Badnu jaatariri agida awhnwuhnu, ele okno badnu nu ele risi arjhona nu ele zni iwu ele Ju jooju a, be gbu a, nga qbochi eto whemernu, o jeehi n'enwu lizo."

³² O kwuru ka kpa nye qbulu jøoghohia. Pita kwuhala a, naabnanu a.

³³ Nga o tuhnasarnu whnu ele sno apna a, o bigbo Pita, kanu a, "Zne n'aznū m, Setani, kwnornu nu i neeché echiche lele badnu, o bú lele Chiokike."

³⁴ O sukwu igbudu badnu wam nu ele sno apna a, o kanu be, "O búru nu nye qbulu joosno m n'aznū, o jooju ehni a, vuru ogba a sno m.

³⁵ Nye qbulu ke noopio o døhia búndu a joottuwuhu a, koyu nye qbulu ke joottuwuhu búndu a kwnornu m nu izi qma, o jøoznohia a.

³⁶ Mbnarna kini bu nhne badnu jeenwe o búru nu o rihiä kpakara qwa n'iru tuwhume búndu a?

³⁷ Kini bu nhne badnu jeeji gbanwo búndu a?

³⁸ Nye qbulu ke iwhnerne m nu ikwu-onu m joottu n'ebiri ewhere nu aruru-eli ka, iwhnerne nye wam joottu Nnwö ke Badnu nga o jaava n'igwugwu ke Nda a, ya nu ele enine izi a zi nsö."

¹ Jizosi kanu be, "Me kanu anu ezi qka, agwna ele gwuzo hna jóonwu enwu tem be whnu eli-eze Chiokike hne o ji iknernema va."

*Onwoghari Jizosi
(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)*

² Nga qbochi isunu whemernu, Jizosi kwuru Pita, nu Jemisi, nu Joni duru be pnezne n'olu rugwu zi olu whoga ichne. O nwogharu nu ruwhnu be.

³ Iwo a noonwu va-a-a ke o zá nye zi n'qwa ka joosnuli iwo ki.

⁴ Be whnurnu Elaija nu Mozizi, be nu Jizosi nookwurita qka.

⁵ Pita kanu Jizosi, "Nda-ai-kwu, o búru qma a daziri hna, ngwa ma a wu oro-eka eto, otu búru ke i, otu ke Mozizi, otu ke Elaija."

⁶ Ogwnu tñru be ke kpayarü o máa nhne o nookwu.

⁷ Erumeru oligwe varu kpusni be, akpíri hiri nu erumeru oligwe wam whuya, kaa, "Ka bu Nnwö m we whnurnu n'anya, anu bnotenu a nsni."

⁸ Kpurugadnam, nga be leru anya gburugburu, o zá nye be whnurnu, okwolem Jizosi kpo.

⁹ Nga be hiri n'olu rugwu wam hiehna, o kasinu be rikne, be kánu nye qbulu nhne be whnurnu, tem Nnwö ke Badnu hi n'enwu lizo.

¹⁰ Be biña ka nu mkpoma be. Be nesikwa n'esilawuru ehni be, "Kini bu risi olizo n'enwu?"

¹¹ Be sikkwa a, "Kini kpayarü ele zni iwu ele Ju jiri kaa nu Elaija jeebe osno va?"

¹² Jizosi saru be, "O bu n'ezí nu Elaija jeebe osno va, bikwata kpakara nhne lele kpa o zi nu mbom. Kini merunu be gbaru a n'ókukwuko nsö gbasiri Nnwö ke Badnu, nu o jaata agida awhnwuhnu, be jú masi a?"

¹³ Koyu me kanu anu nu Elaija valem, be mee a kpa o jiri masi be, lele kpa be gbaru a n'ókukwuko nsö gbasiri a,"

*Jizosi gworu nnwö rukna
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43a)*

¹⁴ Nga Jizosi nu badnu eto ele sno apna a vakwnusiri ele sno apna a ele berere, be whnurnu igbudu badnu gbaru be gburugburu, whnu masi ele zni iwu ele Ju hne be nqodogbuta.

¹⁵ Ngangam o du kpa be hna ehni k'agida ngea be whnurnu a, be gbazne, bekwu a.

¹⁶ Jizosi sikkwa ele sno apna a, "Kini bu nhne anu nu be nqodogbuta?"

¹⁷ Otu nyenum nu rime igbudu badnu wam saru a, "Nye-zni-nhne, m kwuyannu m ji nnwo m rukna ke nwernu rënwu dnarnu mgbu.

¹⁸ Penupe əbula o nwügwuru a, o vudna a n'eli, o noogbo okoto n'onu, naata rukwnurnuze, röknete ehni. M kanu ele sno apna i ma be chihala a, kovu nu be nwéé rikne."

¹⁹ Jizosi saru be, "Anu ebiri ke nwéé əkwanta mkgoma, me nu anu jaadazi du ngele? Me jeesinu anu ovu du ngele? Anu kwuyanu m nnwo wam hna."

²⁰ Be kwuyanu a nnwo rukna wam. Nga rënu ojo wam whnurnu Jizosi, ngangam, o dosi nnwo rukna wam rikne. O dna n'eli nootnurni a, o noogbo okoto n'onu.

²¹ Jizosi sïkwa nda a, "Ndaa nga nhne ka beteru eme a?"

O kaa, "Hite nga o bu nnwo mati.

²² Agida ige, o dobnaru a nu rime békwnu ma nu rime mini ma o gbu a. O bürü nu o nwernu nhne i jeemeli, dönu aï obirizi, yisinu aï aka."

²³ Jizosi kanu a, "I naakaa, o bürü nu o nwernu nhne me jeemeli? Kpakara nhne jeemelinu nye nwernu əkwanta ovu."

²⁴ Ngangam, nda nnwo watakiri wam siwama, "M kweru m, yisinu ókwe ekwe m aka."

²⁵ Nga Jizosi whnurnu nu agida badnù naagbaya, o bigbø rënu ojo wam kaa, "Ji rënu ke dnarnu mgbu nu nsni iñyo, m neenye i iwü, hi nu rime a whuya, i bnáma nu rime a berere."

²⁶ Rënu ojo wam si okokoba, dosi a rikne, hi nu rime a whuya. Nnwö wam dna lele nye nwurnu onwu, ke kpayarü agida badnù jiri kaa, "O nwünam we."

²⁷ Kovu Jizosi nwügwuru a n'aka dolizo a, o lizo.

²⁸ Nga Jizosi bnanyarnu n'oro, ele sno apna a sïkwa a ichne, "Kini kpayarü a nwéne rikne chihala rënu ojo wam."

²⁹ O kanu be, "Rënu nu lele ka jóowhogha nu nhne əbula, okwolem n'okpukpe."*

*Jizosi kwukwnornu oka
gbasiri ènwu a*

(Mat 17:22,23; Luk 9:43b-45)

³⁰ Be hi nu pii whuya gawhe n'esilawuru Galili. O kwéle nye əbula mahia hne be zi,

³¹ kwnornu nu o neezni ele sno apna a nhne, naakaa, "Be jeegweru Nnwö ke Badnù resi n'aka ele badnù, be joogbu a, nga qbochi éto whemernu, o jeeji n'enwu lizo."

³² Kovu nu be ghöhiala oka wam, ogwnu kwéle be sïkwa a nhne gbasiri a.

Nyele kakwo ibne a?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Be vadu Kapanom, nga Jizosi bnarnu n'oro, o sïkwa be, "Kini bu nhne anu nookwu n'apna?"

³⁴ Kovu be mesnirni onu be, kwnornu nu be noodogbuta n'apna nye kakwo ibne a n'esilawuru be.

³⁵ Jizosi daziri eli suku ele sno apna a nri nu ébo wam. O kanu be, "O bürü nu nye əbula noopio o bu nye risi, o joobu nye ipneaznu, nu nye neeznenu kpkara ele badnù izi."

³⁶ O kwuru otu watakiri gwuzote a n'esilawuru be, o jiri a n'aka a, kanu be,

³⁷ "Nye əbula ke jaanarnu otu nu rime watakiri ka nu rëwhna m, nanarnu m, nye əbula ke jaanarnu m k'ezí, o buo me bu nye o nanarnu k'ezí, o bu nye ziyanu m."

*Nye zá neemegidne ai
dagwunu ai*
(Luk 9:49,50)

³⁸ Jóni kanu a, "Nye-zni-nhne, a whnurnu otu badnù hne o naachihala rënu ojo nu rëwhna i, a bnosni a, kwnornu nu o zá noosno aij."

³⁹ Jizosi kaa, "Anu bnósní a, kwnornu nu o zá nye jörnu érnu ndu-ehni nu rëwhna m, ke jaakaa m oka ojo ngwa ngwa.

⁴⁰ Nye zá neemegidne aj dagwunu aij.

⁴¹ M naakanu anu ezi oka, nye əbula ke jookwute anu otu okiko mini anu nwö kwnornu nu anu bu ele Karaishi jaanahiariri ogwo érnu a."

Nhnejeme badnù mehie
(Mat 18:6-9; Luk 17:1,2)

⁴² "Nye əbula ke jeeme otu nu rime ele mati ka mehie, bu ele kweru nu me, o jaakanu a mma nu be gweru okne rugwu ogwe-wiri nyasi a n'ilí, migbu a n'okne osimini."

⁴³ O bürü nu aka i jeeme i, i mee mmehie, ghubime a, o jaakanu i mma o bna nu bñdnu kwó okwo vuru oru karu o nwernu ochi lawuru i, be tñbna i nu békwnu eli rënu. [

⁴⁴ Kí bu hne rukpurukpuru be nwü onwu, békwnu be chní echni.]

⁴⁵ O bürü masi nu ochi i jeeme i, i mee mmehie, ghubime a, o jaakanu i mma o bna nu bñdnu kwó okwo nu mgwöro karu o nwernu ochi lawuru i, be tñbna i nu békwnu eli rënu. [

⁴⁶ Kí bu hne rukpurukpuru be nwü onwu, békwnu be chní echni.]

⁴⁷ O bürü masi nu anya i jeeme i, i mee mmehie, gwupu a, o jaakanu i mma o bna n'eli-eze Chiokike nwernu otu anya karu o nwernu anya lawuru be tñbna i nu békwnu eli rënu.

⁴⁸ Kí bu hne rukpurukpuru be nwü onwu, békwnu be chní echni.

* ^{9:29} Agwna əkwukwo kwuru: hite n'okpukpe nu ovu onwu.

⁴⁹ “Lele kpa a ji arùa mee wiri so n'ònù, o bu kpa Chiokike neeji békwnu awhnùwhnu mee ele ke a bùru ele agwa òma.

⁵⁰ “Arùa bùru òma, kòvu arùa tuwuhu oso n'ònù a, be jeeji kini mee a o so n'ònù? Anù nwernu arùa nü rime anù ma anù nü ibne anù zìri n'udno.”

10

Ogba nnam

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Jizosì whòga zne n'ike eli Judiya n'aznù Osimini Jodani kiyari, agida ele badnù jípiya kwno hne o zì. Lele kpa o mesi, o neezni be nhne.

² Agwna ele Farisi vakwnusi a, sìkwa a, “O bùru òma n'iwu nyerukna gba nnwerne a nnam?” Be naakpa a iru.

³ O sìkwa be, “Kini bu nhne Mozizi nyernu anù n'iwu?”

⁴ Be kaa, “Mozizi kweruru nyerukna gba òkwukwo nnam nyee nnwerne a, chìhala a.”

⁵ Jizosì kanù be, “Kwnornu nü mìkpoma ojo anù kpayarù Mozizi gbarù iwu ka n'òkwukwo.

⁶ Kòvu hite n'òpanizo okike òwa, Chiokike kpuru be nyerukna nü nyerinya.

⁷ Kwnornu nü ka, nyerukna jaaghàrù nda a nü nne a, takwnusi n'èhni nwernerne a,

⁸ be lawùru joogho otu anò-èhni. Be búma badnù lawùru, kòvu otu anò-èhni.

⁹ Nhne Chiokike knekòtaru, badnù tómána a.”

¹⁰ Nga be bnarnu nü rime òro, ele sno apna a sìkwa a ajìi gbasiri òka ka berere.

¹¹ O kanù be, “Nye òbula ke jaagba nnwerne a nnam lü nwernerne berere, neemegidne a oyi.”

¹² O bùru masi nü nwernerne gba nzi a nnam, gboru nzi berere, o neeme masi oyi.”

Jizosì góziri rùmu takíri

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Ele badnù nookwuyanu Jizosì rùmu takíri ma o kpatù be aka, kòvu ele sno apna a bigòrù ele kwuyaru be.

¹⁴ Nga Jizosì whñùrnu a, o we èhni k'agida, o kanù be, “Anù gharù rùmu takíri ma be vakwnusi m, anù bnòsni be, kwnornu nü elí-eze Chiokike bu ke ele nü kpa.

¹⁵ Me kanù anù ezi òka, nye òbula ke jéegweru elí-eze Chiokike lele nnwò matì, o jáabna nü rime a rià rià.”

¹⁶ O kwuru be n'aka a lawùru, tükwasí be aka a, gozi be.

Otu nye ochichi

(Mat 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ Nga Jizosì whògaru n'apna, otu nyenum gbakwnusi a, gbunu a mpnerne òchi, sìkwa a, “Òmamarna Nye-zni-nhne, kini bu nhne me jeeme ma m kehìa m bùdnù kwò okwo?”

¹⁸ Jizosì sarù a, “Kini kpayarù i noosukwu m nye òma? O zá nye bu nye òma, okwolem otu badnù, bu Chiokike kpoi.

¹⁹ I maam kpakara nhne be nyernu n'iwu, i gbúkò badnù, i mékò oyi, i znúkò buznu, i gbáko akebne aghalaghala, i mégbukò badnù, sòbisinu nda i nü nne i.”

²⁰ O kanù a, “Nye-zni-nhne, kpakara nhne ka bu nhne me bitaru hite n'ikoro m.”

²¹ Jizosì leru a anya òma, kanù a, “Otu nhne gwnarnu i jeeme, la, re kpakara nhne i nwernu, kesi ele mbóni, i jeenwe èkwnu n'oligwe, vaa, sno m.”

²² Ruwhnu gbarùru a n'òka wam, o la, naagbarù ruwhnu, kwnornu nü o nwernu èkwnu k'agida.

²³ Jizosì leru anya gburugburu, kanù ele sno apna a, “Le kpa o jiri ra èhni ele nwernu èkwnu o bna n'eli-eze Chiokike!”

²⁴ Òka wam du ele sno apna a èhni, kòvu nü Jizosì ka masinu be, “Rùmu m, le kpa o jiri ra èhni o bna n'eli-eze Chiokike.”

²⁵ O zìnu anòhia kaméli ewheke o gawhe n'anya alanga karù ele nwernu èkwnu o bna n'eli-eze Chiokike!”

²⁶ O du kpakara ele sno apna a èhni k'agida, be sìkwarita èhni be, “Ndakwanu nye be jøoznobia?”

²⁷ Jizosì leru be anya kaa, “Hne badnù zi be jéemeli a, kòvu o bùo hne Chiokike zì. Be meli kpakara nhne hne Chiokike zì.”

²⁸ Pita panjò naakanu a, “Le, a sìgbasiri kpakara nhne a nwernu, snornu i.”

²⁹ Jizosì kanù, “Me kanù anù ezi òka, o zá nye òbula ke sìgbasiri òro, móbu rùmu nwene rukna, móbu rùmu nwene rinya, móbu nne, móbu nda, móbu rùmu, móbu èkwi kwnornu m nü izi òma,

³⁰ ke jáanahà karù riwuhu nga riwuhu n'ige ka, òro nü rùmu nwene rukna, nü rùmu nwene rinya, nü nne, nü rùmu, nü èkwi, be nü mmekpèhni masi, nü bùdnù kwò okwo n'ige vagwù nü ruwhnu.

³¹ Kòvu agida ele be òsno jòbù ele ipne-aznù, ele ipne-aznù jòbù ele be òsno.”

*Jizosì kwuru òka gbasiru
enwu a ke mgba eto*

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Nga be zì n'apna neezne Jerusélem, Jizosì neezne nü ruwhnu be, o du ele sno apna a èhni, ele snogwu a n'aznù nòotu ogwu. O kwuru kwno nri nü badnù lawùru wam ichne, panjò naakanu be nhne jeeme a.

³³ O kanù be, “A neezne Jerusélem, be jeegweru Nnwò ke Badnù nyewhete n'aka ele risi arìohna nü n'aka ele zni iwu ele Ju, be jaama a ikpe ènwu, gweru a nyee n'aka ele bùo ele Ju.”

³⁴ Be jeeme a nhne r̄umu, ḡbu a ɔnu mini, pnia nhne, ḡbu a, nga ɔbochi ẹto whemernu o jeehi n'ènwu lizo.”

*Arj̄io r̄umu Zebidi
(Mat 20:20-28)*

³⁵ Jemisi nü Joni r̄umu Zebidi, vakwnusi Jiz̄osi, r̄io a, “Nye-zni-nhne, a nɔorio ma i menu aị nhne ɔbula a jorior i.”

³⁶ O s̄ikwa be, “Kini b̄u nhne anu noopio me menu anu?”

³⁷ Be kanu a, “Mee kpa a jaadaziri otu n'akarikwnunga i, otu n'akarita i, n'igwugwu i.”

³⁸ Jiz̄osi kanu be, “Anu māa nhne anu nɔorio. Anu jōonwoli okiko ke me nōonwo? Mōbu be w̄uli anu mini ke be nōowu m?”

³⁹ Be kanu a, “A nwernu rikne.”

Jiz̄osi kanu be, “Okiko me nōonwo b̄u ke anu jōonwo, mini be w̄uru m b̄u ke be jōowu anu.”

⁴⁰ K̄ovu o dazi n'akarikwnunga m nü akarita m b̄uo ke m n'onyega. O b̄u ke ele Chiokike b̄ikwatannu a.”

⁴¹ Nga ele sno apna a nri ke ḡwnarnu n̄nru a, be wesanu Jemisi nü Joni ehni k'agida.

⁴² Jiz̄osi sukwukota be, kanu be, “Anu magw̄u nü ele be ḡwnurnu n'ele risi ke ele b̄uo ele Ju neeme ele be n̄echi kpa o masiri be, ele kwu be ji aka rikne n̄echi ele zì nü mkpururu be.”

⁴³ K̄ovu o b̄uo kpam n'esilaw̄uru anu. Nye pioru o b̄uru nye kwu n'esilaw̄uru anu jōobu nye neeznenu anu izi.

⁴⁴ Nye pioru o b̄uru nye mb̄om n'esilaw̄uru anu, jōobu ohi kpakara anu.

⁴⁵ K̄wnornu nü Nnw̄o ke Badn̄u vágé ma be znenu a izi, k̄ovu ma o neeznenu ele berere izi, ma o gweru masi b̄udnu a nyee, ma o b̄uru nhne ɔgbahia agida badn̄u.”

*Jiz̄osi gw̄oru Batim̄osi
nye isni*

(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Be vadu Jeriko, nga Jiz̄osi n̄owhoga nü Jeriko, ya nü ele sno apna a nü agida ele badn̄u, Batim̄osi nnw̄o rukna Tim̄osi nye k̄puru isni dazi nü ngeri apna nɔorio nhne.

⁴⁷ Nga o n̄nru nü o b̄u Jiz̄osi nye Nazaretí neewhe, o panizo neesi okokoba, naakwnakwu a, “Jiz̄osi, Nnw̄o Devidi, d̄onu m obirizi.”

⁴⁸ Agida ele badn̄u bigboru a ma o kpus-nime ɔnu a, k̄ovu o siwama k'agida, “Ji Nnw̄o Devidi, d̄onu m obirizi.”

⁴⁹ Jiz̄osi gwuzoru, kaa, “Anu sukwu a.”

Be sukwu nye isni wam, kanu a, “Mkpoma si i rikne, lizo, o noosukwu i.”

⁵⁰ O ch̄ijwhume iwo a, w̄ulizo, kwnusi Jiz̄osi.

⁵¹ Jiz̄osi s̄ikwa a, “Kini b̄u nhne i pioru me menu i?”

Nye isni wam kaa, “Nyenwe aị, mee ma m whn̄urnu m ɔsno.”

⁵² Jiz̄osi kanu a, “La, ɔkwnata mkpoma i zn̄ohialam ji.”

Ngangam o bete ɔ whn̄u ɔsno, snornu Jiz̄osi n'apna.

11

*Jiz̄osi bnaznernu
Jeruselem*

(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ Nga Jiz̄osi nü ele sno apna a naavadu Jeruselem ndündu, n'eli B̄etifagi nü B̄etani, be vadu nü Rugwu Ölivi, o zizne badn̄u law̄uru nü rime ele sno apna a.

² O kanu be, “Anu zne nü mḡbu mat̄i ke zi nü ruwhn̄u anu, ngangam anu naabna nü rime a, anu jōowhnu nnw̄o iyinya be kpogwu eriri, ke o z̄iko nye daziri n'olu a, anu t̄oma a, t̄oya hna.”

³ O zi nye s̄ikwaru anu, “Kini mernu anu neeme nhne ka?” Anu kaa, “O zi Nyenwe aị mkpa, o jeegwehnahie a k̄itna.”

⁴ Be zn̄ernu whn̄u nnw̄o iyinya be kpogwu n'önü-mgbo oro zi n'apna, be t̄opiya a.

⁵ Ele gwuzogwu pii s̄ikwa be, “Kini b̄u nhne anu neeme, n̄oto nnw̄o iyinya wam?”

⁶ Be kanu be nhne Jiz̄osi karu, be gharu be.

⁷ Be t̄oyanu Jiz̄osi nnw̄o iyinya wam, wukwasi a iwo be n'olu a, o daziri n'olu a.

⁸ Agida ele badn̄u gbata iwo be n'apna, ele berere nkala isisi ke be gbuhiaru n'ohia.

⁹ Ele neezne nü ruwhn̄u nü ele noosno, neesi okokoba, naakaa, “Ozana!

Chiokike gozi nye ke naava nü r̄ewhna Nyenwe aị.

¹⁰ Nhne be ḡoziri ɔgozi b̄u ɔli-eze nda i Devidi! Ozana nü hne kakwo n'olu!”

¹¹ Jiz̄osi bna nu rime Jeruselem, bnazne Oro Ns̄o, nga o lekworu kpakara nhne anya, kpa o b̄u ogbednachi, o whoga zne B̄etani, ya nü nri nü badn̄u law̄uru wam, ele sno apna a.

*Jiz̄osi v̄uru isisi
be kwu figi ɔnu*

(Mat 21:18,19)

¹² N'ekile a, nga be hiri nü B̄etani naava, wiri ḡwnurnu Jiz̄osi.

¹³ Nga o whn̄urnu isisi figi nü hne zi ikere ke nwernu ɔkwukwo b̄udnu, o zne ma o zi nhne o jōowhnu n'olu a. Nga o vaduru a ehni, o whn̄una nhne ɔbula okwolem ɔkwukwo b̄udnu, k̄wnornu nü o b̄uo ige mkpuru figi.

¹⁴ O kanu isisi figi wam, “O zá badn̄u ɔbula jeeri mkpuru hi n'olu i berere.” Ele sno apna a n̄nru a.

*Nhne Jiz̄osi mernu
n'Or̄o Ns̄o Chiokike*

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹⁵ Be vadu Jerusèlem, Jizòsi bna Qro Nsò Chiokike panizo o chihala ele neere, nù ele noozu ahia n'Qro Nsò Chiokike. O kputè ikpechi kpakara ele naagbanwo iwai ruwhnu n'eli nù ngadna ele neere nduru.

¹⁶ O kwéle badnù obula vuru nhne gawhe Qro Nsò Chiokike.

¹⁷ O neezni nhne, naakaa, "Be gbaru a n'òkukwuo nsò, kaa,
'Be jookwu qro m qro okpukpe ke kpakara mba.'

Kòvu anù mernu a o bùru obna ele buznu."

¹⁸ Ele risi arìjohna nù ele zni iwu ele Ju nùrnu a, pio kpa be joogbu a. Kòvu nù be tûru ogwnu o mee a nhne obula, kwnornu nù nhne o znrni duru agida ele badnù èhni.

¹⁹ N'ige ogbednachi, Jizòsi whoga n'eli ohna Jerusèlem, ya nù ele sno apna a.

Isisi figi wam kpònwurnu

(Mat 21:20-22)

²⁰ Nga be neezne n'òsisi, be whnù isisi figi wam nù o kpònwinam dì egwugwun a.

²¹ Pita chenwanya, kanu a, "Nda-ai-kwu, le isisi figi wam i vùru ònu kpònwinam."

²² Jizòsi saru be, "Anù nwe òkwnata ovu nù Chiokike.

²³ N'ezi me kanu, nye obula ke jaakanu rugwu ka, 'Lizò, dnabna osimini,' ke nwéé mkpoma lawùru, kòvu nù o kweruru nù nhne o kwuru jeeme, o jeemenu a kpam.

²⁴ Kam kpayarù, me naakanu anù, nhne obula anù joorio n'okpukpe, kweru nù anù nwehialam a, o joobu masì ke anù.

²⁵ Berere, nga anù gwuzoru neekpe okpukpe, anù gbarunu nye obula nhne ojo o mernu anù, ma Nda anù ke zì n'oligwe garun anù kpakara nhne ojo anù. [

²⁶ Kòvu o bùru nù anù jáagbarunu badnù, Nda anù ke zì n'oligwe jáagbarunu anù nhne ojo anù.]

Rikne Jizòsi

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Be va kwno berere nù Jerusèlem. Nga Jizòsi neeznegharì nù rime Oro Nsò Chiokike, ele risi arìjohna nù ele zni iwu ele Ju nù ele okno badnù vakwnusiri a.

²⁸ Be sìkwa a, "Rikne kini bù nhne i ji neeme kpakara nhne ka? O bù nyele nyernu i rikne neeme i ji neeme be?"

²⁹ Jizòsi saru be, "M jaasìkwa anù otu ajiji, anù sa m, omekwo, m jaakanu anù rëwhna rikne me ji neeme kpakara nhne ka.

³⁰ Qwu mini Jòni, o hiri n'oligwe móbu n'aka badnù? Anù sa m."

³¹ Be kwu a n'ësilawùru be, kaa, "O bùru nù a kaa, 'O hiri n'oligwe,' o jaasìkwa aj, 'Kini mernu anù kwéle a?'

³² Kòvu o bùru nù a kaa, 'O hi n'aka badnù...' (Be nòtotu ogwnu ele badnù kwnornu nù kpakara badnù kweru nù Jòni bù nyé ówhnurninya n'ezi.)

³³ Be saru Jizòsi, "A máa."

Jizòsi kanu be, "M jáaka masinu anù rëwhna rikne me ji neeme kpakara nhne ka."

12

Elulu ele èrnu èkwu vajinì

(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Jizòsi panizo nookwunu be oka n'elulu, "Otu nyerukna kparu vajinì, o gba a mgbugba burugburu. O gwu igbodo hne be zoşna mkpuru isisi. O wuru qro olu ele nse, o gweru ekwu wam yisi n'aka ele jeelekòta a, whoga zne n'eli berere.

² Nga ige o ghò mkpuru dìru, o ziznenu ele èrnu èkwu wam otu ohi, ma o nahia be agwna mkpuru hi n'èkwu wam.

³ Be nwùgwu a, pnìa nhne, zihala a n'aka etekne.

⁴ O zizne kwno ohi berere, be liwa nye ki risi, mee kwno a nhne iwhnerne.

⁵ O zizne kwno nye berere, be gbu nye ki, nù agida ele berere, be pnìa agwna nhne, gbu agwna be.

⁶ "Nyerukna wam nwernu otu badnù ke gwarnarù, bu nnwò o whmàrnu n'anya, o zizne a n'ipne-aznù, kaa, 'Be jòosobisinu nnwò m.'

⁷ "Kòvu nù ele èrnu èkwu wam kwuritaru n'ësilawùru be, 'Ka bù nye jeeri mkpe nye nwe èkwu ka, anù va ma a gbu a, nhne mkpe a joobu ke aj.'

⁸ Be nwùgwu a gbu a, tuwhume a n'aznù èkwu wam.

⁹ "Kini bù nhne nye nwe èkwu wam jeeme? O jaava, gbumekwo ele èkwu wam, gweru èkwu wam nyewhete n'aka ele berere.

¹⁰ Anù gwnúna nhne be gbaru n'òkukwuo nsò,

'Akaworugwu ke ele noowu qro jùru, kiyam gholam risi nsukala qro.

¹¹ Ka bù èrnu Nyenwe aj,

o bù nhne ndu-ehni n'anya aj?"

¹² Be pio kpa be joonwugwu a, kwnornu nù be mahìaru nù be bù ele o kwno tnù elulu ka. Kòvu nù be tûru ogwnu agida ele badnù wam, be gharu a lahna.

Otu ntù-èli

(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Be ziznenu a agwna ele Farisi nù ele dagwùnu Eròdu ma be nwùgwu a n'ikwu-ònu a.

¹⁴ Be vaa, kanu a, "Nye-zni-nhne, a magwù nù i kwu ezi oka, i só badnù anya, kwnornu nù i lé badnù anya nù ruwhnu, kòvu i neezni apna Chiokike n'ezi oka, o bùru òma n'iwu a tû ntù nyee Siza, sòbu nù o búo òma? A tû sòbu a tû?"

¹⁵ Jizòsi mahìaru ruwhnu lawùru be. O kanu be, "Anù kwno kini naakpa m iru?

Gweyanu m otu mkpuru iwai me ledu aanya."

¹⁶ Be gweyanu a, o sìkwa be, "Nyele nwe ruwhnu nü rëwhna ka?"

Be kaa, "Siza nwe."

¹⁷ Jizosi kanu be, "Anu nyee Siza nhne ke Siza, nyee masi Chiokike nhne ke Chiokike."

O du kpakara be ehni nü hne o zi.

*Ajiji gbasiri olizo n'enwu
(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)*

¹⁸ Ele Sadusi, ka bu ele karu nü olizo n'enwu zá, vakwnusi Jizosi, sìkwa a,

¹⁹ "Nye-zni-nhne, Mozizi gbaru n'okwukwo nyee aij, kaa, 'O buru nü nwene rukna nyerukna nwü, ghasa nnwerne a, kovu nü o nwée rümu, nwene a rukna jooloru nnwerne a myhianu nwene a rukna rümu.'

²⁰ Rümu nne ęsau zi, ke mbom luru nnwerne nwüma, nwée nnwo,

²¹ ke ébo kwuru a, o nwü masi, o nwéen nwü, ke éto masi otu aka wam.

²² Ele rukna ęsau wam nwée nnwo, n'ipne-aznù kpakara be nü nwerinya wam nwükparu.

²³ N'olizo n'enwu, nyerinya wam o jöobu nnwerne nyele n'esilawuru be, kwnornu nü be ęsau luru a nü nnwerne?"

²⁴ Jizosi saru be, "Anu gahieru apna, anu maa nhne be gbaru n'okwukwo nsø, mobu rikne ke Chiokike.

²⁵ Kwnornu nü nga be jeehi n'enwu lizo, be lü nnwerne, be gbó nzi, kovu nü be nü lele ele enine izi n'oligwe.

²⁶ Nu nhne gbasiri olizo n'enwu ke ele nwüru onwu, anu gwnuna n'okwukwo Mozizi nü hne be gbaru nhne gbasiri isisi mati wam nearerne bekwnu, kpa Chiokike jiri kanu a, 'Mawa bu Chiokike ke Ebereham, nu Chiokike ke Aziki, nu Chiokike ke Jekopu?'

²⁷ O buo Chiokike ke ele nwüru onwu, kovu Chiokike ke ele zi bñdu. Anu naagahie apna k'agida."

*Iwu ke kakwo ibne a
(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)*

²⁸ Otu nü rime ele zni iwu ele Ju varu, nü hne be nesikwarita ehni be aij, o mahiaru nü Jizosi sakwaru be nkari, o sìkwa a, kaa, "Ndaa ke bu ke mbom nü kpakara nhne be nyernu n'iwu?"

²⁹ Jizosi saru a, kaa, "Ke mbom bu ka, 'Anu bnote nsni Iziréli, Nyenwe aij Chiokike aij, Nyenwe aij bu otu.

³⁰ I jöowhnu Nyenwe aij bu Chiokike i n'anya, hite nü kpakara mkpoma i, hite nü kpakara enine i, hite nü kpakara örüri i, hite nü kpakara iknerema i."

³¹ Ke ébo bu ka, 'I jöowhnu nye agbatibi i n'anya lele ehni i.' O zá nhne berere be nyernu n'iwu ke kakwo ka."

³² Nye zni iwu ele Ju wam kaa, "Owe! Nye-zni-nhne, i kalam n'ezí nü o bu otu Chiokike, nü o zá nye berere, okwolem ya,

³³ nü o whnú a n'anya hite nü kpakara mkpoma i, hite nü kpakara oghohia i, hite nü kpakara iknerema i, nü o whnú nye agbatibi i n'anya lele ehni i, kakwo kpakara ariohna okporne bekwnu nü ariohna berere."

³⁴ Nga Jizosi whnúru nü o sakwayaru a lele nye nwerneru akoniche k'ezi, o kanu a, "I zila ikere nü hne éli-eze Chiokike zi."

Nga ka wheru, o zima nye berere nwerneru rikne sìkwa a ajiji berere.

*Karaisi bu nnwo nyele?
(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)*

³⁵ Nga Jizosi neezni nhne n'Oro Nso Chiokike, o sìkwaru, "Ndaa kpa ele zni iwu ele Ju jiri naakaa nü Karaisi bu Nnwö Devidi?

³⁶ Enine Nso hiri n'onu Devidi kwu oka, kaa,

"Nyenwe aij kannu Nyenwe m,
Daziri éli n'akarikwununga m,
tem dù nga me jaabita ele irno i
nu mkpururu ochi i lawuru."

³⁷ Devidi n'iwthuru a noosukwu a Nyenwe a, ndaa kpa o jeeji buru nnwo Devidi?"

*Anu zeru ele zni iwu
ele Ju
(Mat 23:1-36; Luk 20:45-47)*

Agida ele badnu wam jiri snarnima nüru ikwu-onu a.

³⁸ Kpa Jizosi neezni nhne, o kaa, "Anu zeru ele zni iwu ele Ju, ele o naamasi be o wo iwo awura ogologo naagaghari, o naamasi be ele badnu neebekwu be ikwu n'ahia,

³⁹ nü o dazi nü risi ngadna n'oro ogbako ele Ju, ma nü ngadna kakwo mma n'ogbako iriri anu.

⁴⁰ Be bu ele neeridna oro ele rinya nzi be nwüru, neekpe ogologo okpukpe ma ele badnu whnú be. Be jaata awhnúwhnu ke kakwo."

*Nkesi ke nwerinya
nzi a nwüru*
(Luk 21:1-4)

⁴¹ Jizosi daziri n'Oro Nso Chiokike kete ruwhnu nü hne be bñtaru nhne ntü, o whnúru agida ele badnu hne be nötutu iwu nü nhne be nötubna iwai. Agida ele kwu nötutu k'agida.

⁴² Otu nyerinya, bu wòmponi ke nzi a nwüru varu, tñbna mkpuru iwai mati lawuru, ke whuyaru iwai mati.

⁴³ O sukwu ele sno apna a, kanu be, "Me kanu anu ezi oka, nwerinya ka bu wòmponi ke nzi a nwüru, tñsiri iwai kakwo ke kpakara ele berere tñbnaru hne be bi iwu."

⁴⁴ Kpakara be masiri aka n'agida ékwnu be nwernu gweboru tüsü, kovu nü ya, wɔmboni wam, tüsikworu kpakara nhne o nwernu o jiri wuru."

13

*Be joolulu Oro Nsø
Chiokike*

(Mat 24:1,2; Luk 21:5,6)

¹ Nga Jizosí whüyüaru n'Oro Nsø Chiokike, otu nü rime ele sno apna a karu, "Nye-zni-nhne, le kpa oro ele ka nü akaworugwu be jiri wu be nü mma."

² Jizosí saru a, "I whnuna kpakara oro kwu ele ka? Otu akaworugwu jóogwuzo n'olu ibñe a hna, be jaakwnadna kpakara be n'eli."

*Mmekpèhni nü
okpakna ehni*

(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Nga o daziri eli n'olu Rugwu Olivu ke kegwu ruwhnu n'Oro Nsø Chiokike, Pita nü Jemisi, nü Jöni, nü Anduru, sıkwa a ichne, kaa,

⁴ "Kanu aj nga kpakara nhne ele ka jeeme. Kini jeegesi ige nhne ka jeemezu?"

⁵ Jizosí kanu be, "Anya du anu eli, o zì nye obula duhie anu.

⁶ Kwnornu nü agida ele badnu jaava nü rëwhna m, naakaa, 'Mawa bu Karaisi,' be jooduwhu agida ele badnu.

⁷ Nga anu jönonu ogwnu nü qtnutnu ogwnu, anu túko ogwnu. Kpakara nhne ka jeebe osno mee, kovu okwukwo nhne yóoduge.

⁸ Mba jeelizo megidne mba berere, eli-eze jeelizo megidne eli-eze berere, eli otne enye jaazi nü hne zì odo n'odo, okwnunyo jaazi. Kpakara nhne ka jönonu lele qpanizo igbugbu qumumu nnwo.

⁹ "Kovu anya du anu eli hne anu zì. Be jeegweru anu nyee n'aka ele ikpe zi odo n'odo, be jaapnja anu nhne n'oro ogbako ele Ju zì odo n'odo, anu joogwuzo nü ruwhnu ele risi nü ele eze kwnornu nü me, ma o bürü nhne akebne.

¹⁰ Be jeeberu osno kpø okwo izi oma nü kpakara mba.

¹¹ Nga be nwugwuru anu gweya anu n'oro ikpe, anu békwdadia qsnø rigbu ehni anu n'oriri nhne anu jaakaa. Anu kwu nhne obula Chiokike karu anu kwu ige wam, kwnornu nü Enine Nsø jookwunu anu qnua anu.

¹² Nwene jeegweru nwene a nyee n'aka enwu, nda jeegweru nnwo a nyemakø. Rñmu jeelizo megidne ele mñrnu be, mee ma be nwü ñenwu.

¹³ Kpakara ele badnu joosno anu irno kwnornu nü me. Kovu be jöoznobia nye obula ke jaaknata mkpøma, dazigidne du okwukwo kpakara nhne.

*Awhnúwhnu ke
ele Jeruselem jaata*
(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ "Nga anu joowhnu nhne ruru qru ke zi nü hne o kwésile o zì, nye nqogwnu nhne ka, ghohia, ele zì nü eli Judiya n'ige wam gbazne n'olu rugwu.

¹⁵ Nye ke zì n'olu oro, o hiednakø, mòbu bna nü rime qro zne kwahala nhne zì nü rime qro a.

¹⁶ Nye zì masi n'ekwu, o láhna aznú zne chiri iwo a.

¹⁷ Awhnúwhnu jaazinu ele rinya zì rime nü ele neechi nnwo rëma n'ige wam.

¹⁸ Anu kpe okpukpe o búko n'ige okirika.

¹⁹ Kwnornu nü ige wam agida mmekpèhni jaazi ke zíkolele ke nga owa ke Chiokike kpuru panizoru du kitna, owe, o jáazì kwuo berere.

²⁰ O bürü nü Nyenwe aj méne qbochi wam zì ichichi, o zá badnu obula be jooznohiali. Kovu kwnornu nü ele o hojhiaru, o mernu qbochi wam zìri ichichi.

²¹ "N'ige wam, o bürü nü badnu obula jaakanu anu, 'Le, Karaïsi zì hna,' mòbu 'O zì piari,' anu kwéko.

²² Karaïsi aghalaghala zì odo n'odo, nü ele òwhnurninya aghalaghala zì odo n'odo jowio iwhne, neegesi nhne elekema nü nhne ndu-ehni zì odo n'odo, ma be duwhu ele Chiokike hojhiaru, o bürü nü o jeekwe omume.

²³ Kovu anya du anu eli, m bele m osno kak-wnonu anu kpakara nhne nga be yéemene eme.

Nnwø ke Badnu vawa
(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ "N'ige wam, nga mmekpèhni wam whe-mernu,

'Ehnam jaagba qchichiri,

enwa jéenyé iwhne a,

²⁵ mbo ke oligwe jaadna,

kpakara iknernema ke zì oligwe joohnio ohnio.'

²⁶ "N'ige wam be jöowhnu Nnwø ke Badnu hne o naava n'okne iknernema nü ig-wugwu.

²⁷ O jeezihala ele enine izi a be hite nü ruwhere eno k'qwa chikota ele ke a Chiokike hojhiaru, hite n'otu qsoñoma qwa du n'osotoma berere.

*Muhia nhne hite n'isisi
be kwu figi*

(Mat 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ "Anu muhia nhne hite n'isisi figi. Nga nkala a zìlam pialí pialí, nooruhia masi qkukwukio ikne, anu mahia nü nduru-mini zì ndundu.

²⁹ Kpam masi, nga anu joowhnu kpakara nhne ka hne be beteru neeme, anu mahia nü n'ige wam zì ndundu, n'önü-mgbo.

³⁰ Me kanù anù ezi ọka, ebiri ka jéewhe rìa
rìa tem kpakara nhne ka mezu.

³¹ Oligwe nü owa jaagawhe, kòvu kpakara
ikwu-ọnmu m jáagawhe rìa rìa.

*O zá nye magwụ
Ọbochi wam*

(Mat 24:36-44)

³² “Kòvu ọ zá nye magwụ Ọbochi wam
mòbu ọtnu-ige wam, ele enine izi zì n'oligwe
máa masi, Nnwò wam máa masi. Okwolem
Nda m kpoị bù nye magwụ.

³³ Anya dù anù eli, anù se nse, kpe
okpukpe, kwnornu nü anù máa nga ige
jaava.

³⁴ O nü lele hne badnụ neezne nhne, nga o
n'owohoga n'oro a, o nyewhete oro a n'aka ele
oḥi a, ma be legidne a anya. O nyee kwno
nye Ọbula nhne ọ jɔornu, nyee masi nye ke zì
n'ọn-mgbo iwu o se nse.

³⁵ Kam kpayarụ, anù neese nse, kwnornu
nu anù máa nga nyenwe oro jaava, mòbu
n'anyasnu, mòbu n'esilawuru abalị, mòbu
ige ọchichi kwnarnu ékwna, mòbu n'osisi.

³⁶ Anù se nse, o zì ọ va kpurugadnam,
whnụ hne anù neezni anyarna.

³⁷ Nhne me naakanu anù bù nhne me
naakanu kpakara badnụ, anù se nse.”

14

*Be gbaru iznuzu
o gbu Jizosí*

(Mat 25:1-5; Luk 22:1,2; Jon 11:45-53)

¹ O gwnarnu Ọbochi lawuru ọ dù Iriri
Ogawhe nü Iriri Brèdi Whúge Owhu. Ele risi
arjohna nü ele zni iwu ele Ju noopio apna be
joonwugwu Jizosí n'aghigo, ma be gbu a.

² Be karu, “Kòvu ọ jóbü n'Iriri ka, o zì a
kpasu ọhna.”

*Be teru Jizosí mōno
nu Bétaní*

(Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)

³ Nga Jizosí zì nü Bétaní n'oro Saimoni nye
riaru nchnichna, o dazi neeri wiri. Otu nyerinya
bnanyarnu, nye vu mōno otute zì
n'ite alabasita gburu ọnmu be ji eknarna nadì
zì snam mee. O lìwama ite wam, wusi mōno
otute wam nü risi Jizosí.

⁴ Agwna ele zì pìj weru ẹhní k'agida
naakaa, “Kini kpayarụ be wuwhuru mōno
otute ka etekne?

⁵ Be znernu ere ya riwu mkpuru ịwai ẹto
nyee ele mboni.” Be naatamụnu nwérinya
wam.

⁶ Jizosí kanu be, “Anù gharu a! Ndaa nhne
anù kwno neemeka a ẹhní? O rnurun ेrnú
oma n'ehni m.

⁷ Ele mboni nü anù zì ige Ọbula, ige Ọbula
anù pioru, anù nwérnu rikne menu be nhne
oma, kòvu nü anù jéenwehia m ige Ọbula.

⁸ O mernu nhne o nwérnu rikne o mee. O
beru ọsno te ẹhní m mōno, bìkwata m n'olili
m.

⁹ Me kanù anù ezi ọka, hne nü hne Ọbula be
kpuru okwo izi ọma ka nü kpakara ọwa, be
jookwuhia nhne nwérinya ka mernu, ma ọ
bùru nhne be jeeji neechenwanya a.”

*Judasí kweruru o re Jizosí
(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)*

¹⁰ Judasí Isikariotí, otu nü rime nri nü
badnụ lawuru ele sno apna a, znekwnusiri
ele risi arjohna, ma o gweru Jizosí nyee n'aka
be.

¹¹ Nga be nñrnu a, be nwùdnarnu, be kwe o
nyee a iwai. O bete o pio oghere o jeegweru
Jizosí nyee be.

*Jizosí nü ele sno apna a
riri Iriri Ogawhe*

(Mat 26:17-25; Luk 22:7-14,21-23; Jon
13:21-30)

¹² N'obochi mbom ke Iriri Brèdi Whúge
Owhu, nga be naakwa arjohna atnurnu
Ogawhe, ele sno apna a sìkwa Jizosí, “Ndaa
hne i pioru ma a mekwatanu i ma i ri Iriri
Ogawhe?”

¹³ O zihala badnụ lawuru nü rime ele
sno apna a, o kanu be, “Anù zne nü rime
Jeruselem, otu nyerukna vugwu idudu mini
jaavakwnusi anù, anù sno a.

¹⁴ Anù snornu a zne n'oro Ọbula o bnaznernu,
anù kanu nyenwe oro wam, ‘Nye-zní
nhne karu, Ndaa hne ọro ele izne m zì, hne
me nü ele sno apna m jeeri Iriri Ogawhe?’

¹⁵ O jeegesi anù otu ọnmu-oro zì rude n'oro
olu be mekwataru, bìkwata masi. Anù mekwatanu
ai pìj.”

¹⁶ Ele sno apna a whoga, bna nü Jeruselem
whnükpa kpakara nhne lele kpa Jizosí karu.
Be mekwata Iriri Ogawhe.

¹⁷ N'ogbednachi, Jizosí nü nri nü badnụ
lawuru ele sno apna a snornu va.

¹⁸ Nga be daziri eli neeri wiri, Jizosí kaa,
“N'ezí me kanu anù, otu badnụ n'esilawuru
anù, bù nye me nü a neeriko wiri, jeere m.”

¹⁹ O panjzo noogbu be ighbugbu n'ovu, be
nëesikwa a n'otu n'otu, “O bù mawa sa?”

²⁰ O kanu be, “O bù otu nyenum nü rime
anù nri nü badnụ lawuru, nye me nü a
noosnukota wiri n'otu agbugba wiri.

²¹ Nnwò ke Badnụ jaala lele kpa be
gbaru a n'okwukwo nso gbasiri a, kòvu nü
awhnúwhnu jaazinu nyerukna wam be jeehi
n'aka a re Nnwò ke Badnụ. O bùru ọma ọ
bùru be múnà nyerukna wam.”

*Wiri Anyasnu Nyenwe ai
(Mat 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Kor 11:23-
25)*

²² Nga be zì neeri wiri, Jizosí gweru brèdi,
tunu Chiokike mmamma, nyawama a, nyee

ele sno apna a, kaa, "Anu gweru, ka bu anogheni m."

²³ O gweru okiko, tu mmamma o nyee be, kpakara nwornu nu rime a.

²⁴ O kanu be, "Ka bu ovnarna m ke ogba-njogheni be noowusi kwnornu agida badnu."

²⁵ Nezi me kanu anu, m jyonwoma m manya hi nisisi vajin whuya ria ria tem du n'obochi me jyonwo a ke ikne n'eli-eze Nda m."

²⁶ Nga be gwnukparu eri, be whoga zne nu Rwgwu Olivu.

*Jizosi karu nu Pita
joogonahoru a
(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)*

²⁷ Jizosi kanu be, "Kpakara anu jaagbakwo eso, kwnornu nu be gbaru a n'okwukwo nsq, kaa,
'M joogbu nye nooznu atnurnu, atnurnu a jaagbakeme.'

²⁸ Koyu nga me hiri n'enwu lizo, m jeebe anu osno zne Galili."

²⁹ Pita kanu a, "O burubedi nu kpakara badnu gbakwo eso, koyu m jaagba eso."

³⁰ Jizosi kanu a, "Nezi me naakanu i, n'abali ka, nga okne ochichi naakwnana ekwna mgba lawuru, i joogonahoru m mgba eto."

³¹ Koyu o kwusiri rikne k'agida kaa, "O buru nu o zi mkpa nu m joosno i nwu, m jyogonahoru i ria ria." Kpakara be kakwnornu kpam.

*Jizosi kperu okpukpe
nu Gesemani
(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)*

³² Be vadu nu hne be kwu Gesemani, Jizosi kanu ele sno apna a, "Anu daziri hna, me kpe okpukpe."

³³ O kwuru Pita nu Jemisi nu Joni, o panizo o gbu a ighbugbu nu o wute a nu m kpkoma.

³⁴ O kanu be, "O noogbu m mkkoma m ighbugbu k'agida du enwu, anu dazigidne hna, se nse."

³⁵ O znetu nu ruwhnu, dna kpu ruwhnu n'eli kpe okpukpe, ma ige awhnuywhnu ka gawheru a, o buru nu o jeekwo omume.

³⁶ O kaa, "Papa, Nda m, i meli nhne dum, gwemenu m okiko awhnuywhnu ka, koyu o buo nhne me pioru, koyu nhne i pioru."

³⁷ O va whnu hne be neezni anyarna, o kanu Pita, "Sajmoni, i neezni anyarna? I nwée rikne se nse otu qtnu-ige?

³⁸ Anu se nse, kpe okpukpe, o zi anu dnabna nu rime ornurna. Enine ke badnu zi békwnu, koyu nu anogheni zila rikne."

³⁹ O zne kwno berere kpe okpukpe, nookwu otu oka wam.

⁴⁰ O yahna berere whnu ele sno apna a hne be neezni anyarna kwnornu nu anya be zi riyna, be máa nhne be jaasa a.

⁴¹ O va ke mgba éto, o kanu be, "Anu zi koriri neezni anyarna, noozukwa inwe? O kwna kpam, o dulum, be neegweru Nnwó ke Badnu resi n'aka ele mmehie."

⁴² Anu lizo, ma a zne. Le nye neegweru m nyee zi ndundu."

Be nwudnernu Jizosi

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴³ Ngangam Jizosi kpugwu oka wam n'onu, Judasi, otu nu rime nri nu badnu lawuru wam ele sno apna a varu, ya nu agida badnu ele ji ama-ogwnu nu okpiri hite nu hne ele risi arjhona nu ele zni iwu ele Ju nu ele okno badnu zi va.

⁴⁴ Nye reru a nyenem be nhne elekema, kaa, "Nye obula ke me joosnutu onu nye wam bu ya, anu nwugwu a, duru a zne."

⁴⁵ Ngangam Judasi varu, o znekwnusi Jizosi, sukuw a, "Nye-zni-nhne." O snutu a onu.

⁴⁶ Be tukwasí Jizosi aka, nwugwusi a rikne.

⁴⁷ Otu n'ele gwuzogwu ndundu mnjohiaru ama-ogwnu a, gbu nye izi nye risi arjhona, bihala a nsn.

⁴⁸ Jizosi kanu be, "Anu kpagwu amagowunu nu okpiri whuya o nwugwu m lele m bu m nye neemegidne iwu eli?"

⁴⁹ Kpakara obochi me nu anu zi n'Oro Nso Chiokike hne me neezni anu nhne, anu nwuge m, koyu kpakara nhne ka mernu ma nhne be gbaru n'okwukwo nsq mezu."

⁵⁰ Kpakara ele sno apna Jizosi ghasar a gbawhu.

⁵¹ Otu wikoro snogwu Jizosi, nye ji iwo abochna kpusni ehni a. Be nwugwu a,

⁵² o sigbasí iwo abochna a, gbaru éto gbawhu.

Jizosi gwuzo nu ruwhnu ele eze-ikpe

*(Mat 26:57,57-68; Luk 22:54,55,63-71;
Jon 18:13,14,19-24)*

⁵³ Be duru Jizosi znekwnusi nye risi arjhona, kpakara ele risi arjhona nu ele okno badnu nu ele zni iwu ele Ju gbakoru.

⁵⁴ Pita snornu a nu hne zi ikere, bna nu rime ederezi nye risi arjhona, o daziri n'esilawuru ele nse, naanya bekwnu.

⁵⁵ Ele risi arjhona nu kpakara ele eze-ikpe pioru nhne be ji gbagidne Jizosi akebne ma be gbu a, be piohiala.

⁵⁶ Agida ele badnu gbaru akebne aghalaghala gbagidne a, naakaa,

⁵⁷ "A nurnu hne o karu, 'M jaakwnadna Oro Nso Chiokike ka be jiri aka wu, n'obochi éto m joowu Qro Nso berere ke be jile aka wu.'

⁵⁸ Koyu nu akebne be dnákötala.

⁶⁰ Nye risi arìòhna lizòru n'esilawuru be sìkwa Jìzòsì, kaa, "O zá nhne i naasa? Kìni bù akebne ka ele badnù ka naagbagidne i?"

⁶¹ Kòvu Jìzòsì kpusnirnu ònu, o zá nhne o sarù. Nye risi arìòhna sìkwa kwno a, "O bù jìwa bù Karajì, Nnwò Chiokike be gózì?"

⁶² Jìzòsì kaa, "O bù mawa, anù jòowhnu masì Nnwò ke Badnù hne o dazì n'akarikwnunga Chiokike ke bù Dikne, naava masì r'erumeru oligwe."

⁶³ Nye risi arìòhna dòwama iwo a, kaa, "Ndaa nhne a kwno noopio ele akebne berere?

⁶⁴ Anù nùrnu okwulu wam o kwuru kwugidne Chiokike, kìni bù echiche anù?"

Kpakara be marnù a ikpe ènzu, kaa, "O kwasiri o nwù ènzu."

⁶⁵ Agwna be panìzo o gbùsi a ònu-mini, nù o knesni a ruwhnu, nòogbo a aka, naakanu a, "Whnñu ai ówhnurnanya." Ele nse dònawhuru be Jìzòsì, nòogbo aka.

Pita gonahorù Jìzòsì
(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Luk 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Nga Pita zì nù ederezi, otu nnwo oknorokno ele neeznenu nye risi arìòhna izi varù.

⁶⁷ Nga o whnñru Pita naanya békwnu, o le aanya, kaa, "Jì n'iwhhuru i nù Jìzòsì nye Nazaretì zi."

⁶⁸ Kòvu o góru kaa, "M máam, m ghòhiala m nhne i naakaa." O whoga zne n'ònu-mgbo, okne óchichi kwna èkwna.

⁶⁹ Woknornokno wam whnù a, o naakanu kwno ele gwuzo ndùndu, "Nwerukna ka bù otu nù rime be."

⁷⁰ Pita gó kwno berere.

Nga ige matì whemernu ele gwuzo ndùndu kanu Pita berere, "N'ezi, i bù otu nù rime be, kwnornu nù i bù nye Galili."

⁷¹ O panìzo nòogo ngugo, nòodu risi, naakaa, "M máam nyerukna ka anù nookwu òka a."

⁷² Ngangam, okne óchichi kwnarnu èkwna ke mgba lawuru. Pita chenwanya ikwù-ònu wam Jìzòsì kwunnu a, "Nga okne óchichi yáakwnana èkwna mgba lawuru, i jòogonahorù m mgba eto." Nga o chenwanyarnu a, o kwna èkwna.

15

*Jìzòsì gwuzo nù
ruwhnu Pajleti*
(Mat 27:1,2,11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38)

¹ N'ònu qòsì, ele risi arìòhna nù ele okno badnù nù ele zni iwu ele Ju nù kpakara ele eze-ikpe gbarù iznuznu, be kne Jìzòsì eriri, duru a zne, gweru a nyewhete n'aka Pajleti.

² Pajleti sìkwa a, "I bù eze ele Ju?"

Jìzòsì sarù a, "Owe! Jì n'iwhhuru i karù kpam."

³ Ele risi arìòhna noobno a agida nhne.

⁴ Pajleti sìkwa kwno a berere, "O zá nhne i naasa? Le agida nhne be noobno i."

⁵ Kòvu Jìzòsì sála nhne óbulu. Ka duru Pajleti èhnì.

Be marnù Jìzòsì ikpe ènzu
(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39--19:16)

⁶ N'Iríri Ogawhe óbulu Pajleti nègesigbasinu be otu nye ikelu, nye be riòru a.

⁷ Ottu nye zì n'ikelu be nookwu Barabasi nye zì n'ikelu ya nù ele lizòru lusi ele risi óchichi ógwnu. Ógburu badnù n'ogwnu wam.

⁸ Agida ele badnù wam panìzo nòorio Pajleti ma o menu be lele kpa o jì neemenu be.

⁹ Pajleti sìkwaru be, "Anù pioru me sigbasinu anù eze ele Ju?"

¹⁰ O mahiari nù ele risi arìòhna kwuyannu a Jìzòsì kwnornu ówho-anaya.

¹¹ Kòvu ele risi arìòhna sigidnernu igbusu ele badnù wam be kaa o sigbasinu be Barabasi, o bùo Jìzòsì.

¹² Pajleti sìkwaru berere, "O bù kìni nhne anù pioru me mee nye wam anù nookwu eze ele Ju?"

¹³ Be siwama okokoba berere, "Kpogidne a n'ogba."

¹⁴ Pajleti sìkwa be, "Kìni mernu? Kìni bù nhne ojo ke o mernu?"

Be siwama okokoba ke kakwo, "Kpogidne a n'ogba."

¹⁵ Kpa Pajleti pioru o mee nhne jaamasì agida ele badnù wam, o sigbasinu be Barabasi. Nga o pnìakworu Jìzòsì nhne, o gweru a nyewhete be ma be kpogidne a n'ogba.

Ele ogwnu kparìri Jìzòsì
(Mat 27:27-31; Jon 19:2,3)

¹⁶ Ele ogwnu duru Jìzòsì bna n'òbna nye óchichi. Be sukwukòta kpakara odobiri ele ogwnu.

¹⁷ Be wosi a iwo naachna odno odno, be kpa okpu igwnu, kpusi a nù risi.

¹⁸ Be panìzo neebekwu a, naakaa, "A bekwulem jì, Eze ele Ju."

¹⁹ Be gweru isisi nèeli a nù risi, nòogbu a ònu-mini, gbu mpnerne óchi n'èli, kpònu a risi eli.

²⁰ Nga be mekworu a nhne rùmu, be tuma a iwo odno odno wam, wosi a kpakara iwo a. Be duru a zne ma be kpogidne a n'ogba.

Be kpogidnernu Jìzòsì
n'ogba

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

²¹ Be sigidne otu nye neewhete ewhe, kanu a, o vuru ogba a. Nye ka bù Sàjmoni nye

Sirini, nda Alékizanda nü Rufosi, hne o hi n'aznū mba naabnanya Jerusélem.

²² Be duru Jizōsi zne nü hne be kwu Gologota, ke bu "Hne Okpokoro Risi."

²³ Be nyega a manya be gwaru maa, kovu nü o nwónwa a.

²⁴ Be kpogidne a n'ogba, ele ogwnu ke iwo a n'esilawuru be nga be vukwori ogbanuchi ke gesiri ke nye obula jeegwe.

²⁵ O bu nü otnu-ige tolu* n'qṣisi nga be kpogidneru a n'ogba.

²⁶ Be gbahiaru nhne be bnornu a, "Eze ele Ju."

²⁷ Be kpogidneru ya nü ele rukna lawuru nooznu buznu n'olu ogba, otu badnu n'akarikwnunga a, nye ke berere n'akarita a. [

²⁸ Nhne be gbaru n'okwukwo nsó mezuruh ke karu, "Be gwnukotaru ya n'ele aruru-eli."]

²⁹ Ele naagawhe naakaja a, neewhnunwhne risi be, naakaa, "Ngwanu! Ji nye jaakwnadna Oro Nsø Chiokike, wu kwno a n'obochi eto.

³⁰ Znophia ehni i, hi n'olu ogba hiedna."

³¹ O bu masi kpa ele risi arjhona nü ele zni iwu ele Ju naakpari a n'esilawuru be, naakaa, "O znophiaru ele berere, o nwée rikne znophia ehni a.

³² Karaşı eze Iziréli, hi n'olu ogba hiedna kitna, ma a whnū, kweru masi."

Ele be kpogidneru be nü Jizōsi n'olu ogba zi masi naakpari a.

Enwu Jizōsi

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

³³ Hite n'esilawuru iwhnehnie,[†] oħħichiri għbasnirni kpakara ēli wam dū n'otnu-ige ke eto.[‡]

³⁴ N'otnu-ige ke eto, Jizōsi jiri okne nkoli siwama, "Eloī, Eloī lama sabatānī," ke bu, "Chiokike m, Chiokike m, kini mernu i għas-Sar u m?"

³⁵ Agwna ele gwuzogwu ndundu, nga be nurnu a, be naakaa, "Bno nsni, o noosukwu Elaija."

³⁶ Ottu nyenum gbaru ęso, gweru manya għbaru oħra sponji ke zi n'isisi nü rime a, nyee Jizōsi ma o nwo, kaa, "Għarū a, a lesi ma Elaija jaava o għedna a n'ogba."

³⁷ Jizōsi gweru okne nkoli si okokoba, nwebime inwe.

³⁸ Ikpe obnosni ke Oro Nsø Chiokike gbawar ębo hite n'olu dū ēli.

³⁹ Nga nye risi ogwnu n'eċċi otu riwhu ele ogwnu gwuzzo ndundu kela ruwhn hne ozi, whnūn kpa o jiri kna inwe, o kaa, "N'ezi, nyerukha ka buri Nhwq Chiokike."

* ^{15:25} otnu-ige tolu: qkwickwo ke mbɔm kwuru ige awa ke eto
ige awa isunu   † ^{15:33} n'esilawuru iwhnehnie: qkwickwo ke mbɔm kwuru

⁴⁰ Ele rinya zi ikire neelekiri nhne neeme, agwna be bu Meri Magħidlini, nü Meri nne Jemisi ke mati nü Josis, nü Salomi.

⁴¹ Ele ka snornu Jizōsi nga o zi nü Galili, ele neeznenu a izi. Nü agida ele rinya berere ele snornu a va Jerusélem.

Be liri Jizōsi

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁴² Nga o dħru ogbednachi, hne o bu oħbochi ojiknernu, ke bu oħbochi begwu Oħbochi Ozukwa Inwe osno,

⁴³ Josefū nye Arimatiya varu, nye bu otu nü ele ikpe, bu masi nye be nqosobisini, nye nees ēli-eze Chiokike, nwerukna ka ji anya rikne znekwnusi Paġleti rjo a iznu Jizōsi.

⁴⁴ O għbagwojiri Paġleti anya nü Jizōsi nwnqnam. O sukku nye risi ogwnu wam sikkwa a ma o nwnqa.

⁴⁵ Nga o mahiaru n'qonu nye risi ogwnu wam nü Jizōsi nwnqnam, o kweru be vute Josefū iznu a.

⁴⁶ Josefū zuxxa ikpe marnu mma, nga o vudnarnu iznu a, o whu a n'ikpe marnu mma wam, vubna a nü rime ilili ke be gwilħiġu nü rime rugwu. O gweru otu rugwu kpusni qonu ilili wam.

⁴⁷ Meri Magħidlini, nü Meri nne Josis whnūn hne o liri a.

16

Jizōsi lizorū n'ēnzu

(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ Nga Oħbochi Ozukwa Inwe wheru, Meri Magħidlini nü Meri nne Jemisi, nü Salomi, zuyaru mqoно neesni ēknarna qma zi qed o n'qdo ma be zne te iznu Jizōsi mqoно.

² N'qonu qisini n'ħobchi mbɔm n'ikwezu, be zneru n'ilili a naga ċehnaw waru.

³ Be nookwurita n'elhni be, "Nyele jookpumenu aji rugwu wam n'qonu ilili?"

⁴ Nga be lelizorū anya be whnūn nü be vumenem rugwu wam. O zi rinya k'agida.

⁵ Be bna rime ilili whnū wikoro dazigu n'akarikwnunga, o wogwu awura abochna, ogħġi tħru be.

⁶ O kanu be, "Ogħġi tħu kien. Anu noopio Jizōsi nye Nazaréti, nye be kpogidneru n'ogħba. O lizolam, o zilla hna. Le hne be biżtar a.

⁷ Kovi anu la, kanu ele sno apna a nü Pita, 'O belem anu osno neezne Ġalili, anu joowħiha a pji, lele kpa o kannu anu.'

⁸ Be whoga, hi n'ilili wam għbahala, ċehni naama be rirri nü ogħagħi jippro jidher, o zá nye be kannu nhne obula, kwnornu nü ogħġi nqotu be.

Jizosi mernu Meri Magidalini

whnụ a anya

(Mat 28:9,10; Jon 20:11-18)

[

⁹ Nga Jizosi hiri n'enwu lizọ n'ọnụ ṣisisi n'obochi mbom n'ikwezu, o beru ṣosno gesi ẹhní a Meri Magidalini, nye ọ chihalaru rẹnwu ojo esanu nụ rime a.

¹⁰ O zne kanụ ele nü Jizosi dazigwu nü mbom hne be zi naagba mkpe, naakwna ekwna.

¹¹ Nga be nurnu nü Jizosi zi bjudnu, nü ya n'iwhuru a whnurnu a, be kwéle.

¹² Nga ka wheru, Jizosi mernu badnụ lawụru whnụ a n'ozizi berere nga be neezne aznụ mba.

¹³ Be lahna zne kanụ ele gwnarnụ, be kwéle nhnbe kwuru masi.

¹⁴ Omekwo, Jizosi whuya iwhne hne nri nü otu badnụ wam ele sno apna a zi neeri wiri. Ọ bnanụ be mbna kwnornu n'ókwe ekwe be nü mkpoma osi rikne be, ke mernu be kwéle ikwu-ọnụ ele whnurnu a nga o hiri n'enwu lizo.

¹⁵ Ọ kanụ be, "Anụ zne nü kpakara ọwa kpomu kpakara badnụ okwo izi ọma.

¹⁶ Nye kweruru, be wụ a mini, bu nye be jooznohia a, nye ke kwéle, be jaama a ikpe.

¹⁷ Nhne elekema ele ka joosno ele kweru, be jaachihala rẹnwu ojo nü rẹwhna m, be jookwu ọka nü riro ikne zi odo n'odo.

¹⁸ Be jaachi agwọ n'aka, ọ bụru nü be nwọ nhnbe ọbula ke jaakpaya ẹnwu, ọ zá nhne o jeeme be, be joötukwasi ele nriria aka, mee ẹhní bụru be ọma."

Jizosi laru n'oligwe

(Luk 24:50-53; Ernu 1:9-11)

¹⁹ Nga Nyenwe aị Jizosi kwukwonnu be ọka, be gwelizọ a la n'oligwe, ọ daziri ẹli n'akarikwnunga Chiokike.

²⁰ Ele sno apna a whogaru nqokpo okwo izi ọma hne ọbula, Nyenwe aị noosno be, nqornu ẹrnu, neegesi nü ikwu-ọnụ Chiokike bụ ezi ọka, hite n'érnu ndu-ehni zi ọdo n'qdo ke be nqornu.]

Izi oma lele kpa Lukwu gbaru a n'okwukwo

Nhne gbasiri okwukwo ka

Izi oma lele kpa Lukwu gbaru a n'okwukwo neegesi Jizosi lele Nye Oznohia Iziréli nü Nye Oznohia ke kpakara ele badnú zi n'owá. Lukwu gbaru nü Enine Nyenwe aij sukwuru Jizosi ma o zni "ele mboni izi oma." Lukwu nye dibia snornu ele sno apna Jizosi n'izi oma be znirni, ma Polu nye izi Jizosi. O sikhawiaru nhne n'onu ele whnurnu Jizosi inga q zi n'owá. Ka mernu o nwernu onu rikne o gbanu Tiofilosi okwukwo. Lukwu kwuru nhne gbasiri bñdnu Jizosi, hite n'omumua a, ige o bu wikoro, érnu a, énwu a, olizo n'enwu tem du nga Jizosi laru oligwe.

Nhne zi n'okwukwo ka

Omumu Jizosi nü wikoro a (1:1--2:52)

Qwuwu mini Jizosi nü ornurna a (3:1--4:13)

Érnu Jizosi nü rime Galili (4:14--9:50)

Érnu Jizosi nü apna nga o neezne Jerusélem (9:51--19:27)

Érnu Jizosi nü rime Jerusélem (19:28--20:47)

Qka Jizosi kwuru gbasiri nhne ke jeeme nü ruwhnu (21:1-38)

Énwu Jizosi nü olizo n'enwu a (22:1--24:53)

Nye gbaru okwukwo ka: Lukwu nye dibia Risi nhne o kwno gba a: O gesi otmutnu zuru ozu gbasiri bñdnu nü érnu Jizosi Karaishi, obirizi a n'éhni ele be neemegbu, nü oznohia ke ele bùo ele Ju.

¹ Tiofilosi, agida ele badnú yisiri aka be n'ogba okwukwo gbasiri nhne be mernu n'esilawuru aij,

² lele kpa be nyernu aij n'aka a bita. Ele nyernu aij bu ele hiri n'opanizo gweru anya be whnú be, bñru ele izi ikwu-önü Chiokike.

³ Q bñru oma hne me snornu kpakara nhne nkari hite nü mbom, me gbanu i okwukwo nü ekere nü ekere, Tiofilosi zi ig-wugwu,

⁴ mee ma i mahia nü kpakara nhne be jiri ikwu-önü onu zni i bu nhne kwesiri okwnata mkpoma.

Omumu Joni Nye Wu Mini

⁵ N'ige Erodu bu eze Judiya, otu nye okwa arjohna zi, be kwu Zakaraya, ke hi n'oro Abija, nnwerne a bu Elizabeti nye hi n'ebnurnu Eroni.

⁶ Be lawuru bu ele oma nü ruwhnu Chiokike, be naabita kpakara nhne Nyenwe ai nyernu n'iwu, be nwée oru.

⁷ Kóvu nü be nwée nnwó, kwnornu nü Elizabeti bu nyerinya rækpa nnwó a mesinri emesni. Be lawuru menem okno badnú.

⁸ Otu obochi, ige ele otu Zakaraya noornu érnu, Zakaraya zi noornu érnu nye arjohna nü ruwhnu Chiokike,

⁹ lele kpa érnu arjohna jiri zi, o dnabnarnu nü o bu ya jøokporne isensi n'Qro Nsö Nyenwe aij.

¹⁰ Kpakara ele Ju neekpe okpukpe nederezi ige o nøokporne isensi.

¹¹ Enine izi Nyenwe aij mernu Zakaraya whnú a anya hne o gwuso n'akarikwnunga ojo arjohna hne be nøokporne isensi.

¹² Nga Zakaraya whnurnu a, mkpoma laru a mini, ogwnu tñumako a.

¹³ Enine izi wam kanu a, "Ogwnu tñiko i, Zakaraya, Chiokike nñuna m okpukpe i. Elizabeti nnwerne i joomunu i nnwó rukna, i jookwu rëwhna a Joni.

¹⁴ I joonwudna, mkpoma jooso masi i n'onu, agida ele badnú jeenwe snarnima kwnornu omumua a.

¹⁵ O joobu nye kwu n'anya Nyenwe aij. O jónono manya móbu nhne obula ke bna n'anya ria ria. Enine Nsö Chiokike jeejhia nü rime a, hite nü rime rüwho nne a.

¹⁶ O jeeme agida ele Iziréli hiehnakwnusi Nyenwe aij Chiokike be.

¹⁷ O jeezne nü ruwhnu Nyenwe aij n'enine nü rikne Elaija. O jeeme ele nda tuhnsana mkpoma hne rñmu be zi, ma ele zá noobno nsñi bna n'apna akñiche ele oma, o jikneru Nyenwe aij ele kwesiri a."

¹⁸ Zakaraya sikhwa enine izi wam, "Ndaa nhne me jeeji mahia ka? Le, me nü nnwerne m menem okno badnú k'agida."

¹⁹ Enine izi wam saru a, "Mawa bu Gebureli, nye noogwuzo nü ruwhnu Chiokike. Chiokike ziyanu m me kanu i òka ka nü o zni i izi oma ka.

²⁰ Le, i jaadna mgbu, i jéenwe rikne kwu òka tem du obochi kpakara nhne ka jeeme, kwnornu nü i kwéle ikwu-önü m ke jeemezu n'ige a."

²¹ Ele badnú wam zi neese Zakaraya nederezi, be naari nhne kpayarü o gburu okwu n'Qro Nsö Chiokike.

²² Nga o whñyaru, o nwée rikne o kwunu be òka. Be mahia nü o whnurnu owhnurninya n'Qro Nsö Chiokike, o neewhenu be aka, kóvu o nwée rikne kwunu be òka.

²³ Nga ige érnu a zuru n'Qro Nsö Chiokike, Zakaraya lahna òra a.

²⁴ Nga nhne ka mekworu, Elizabeti nnwerne a tñru rime, o tugwa éhni a énwa isne nü rime òra.

²⁵ Q kaa, "Ka bu nhne Nyenwe aij mennu m, o gesilem ruwhnu oma a, ma o kwnos-nama iwhnerne m n'esilawuru ele badnú."

*Be kwuru qka gbasiri
omumu Jizosi*

²⁶ N'enwa isunu a,* Chiokike ziznernu enine izi Gebureli zne n'eli Nazareti ke zi nü Galili,

²⁷ znekwnusi otu nnwö oknornokno máa nyerukna be kwu Meri, nye Josefu ke hi n'ebnurnu Devidi kweru o lu.

²⁸ Enine izi wam zne hne o zi, kaa, "M bekwulem o, ji nye Nyenwe aị dagwunu, i bụ nye owa qma."

²⁹ Mkpoma laru Meri mini nga o nurnu ikwu-qn̄u a, o naagbadi nü mkpoma a okpa ibekwu ke nü kpa.

³⁰ Koyu enine izi wam kanu a, "Meri, ogwu tuko i, Chiokike menu i oru k'agida.

³¹ I jootu rime, m̄uhia nnwö rukna, i jookwu a Jiz̄osi.

³² O joobu nye kwu, be jookwu a Nnwo Nye Kakwo Nhne Dum Olu. Nyenwe aị Chiokike jeenyen a ngadna eze nda a, Devidi.

³³ O jaachi ḡo Jekopu tim t̄om, eli-eze a jookwo okwo."

³⁴ Meri saru enine izi wam, "Ndaa kpa be jeeme nhne ka, hne me máa nyerukna?"

³⁵ Enine izi wam saru a, "Enine Nṣo jaadnakwasị i, iknernema ke Nye Kakwo Nhne Dum Olu jookpusni i. Be jookwu nnwö wam zi nṣo ke i joomu Nnwö Chiokike.

³⁶ Le, Elizabeti nwene i rinya zi rime omumu n'okno badnu a, o bụ nye be nookwu nnwerne nwée nnwö, ka bụ enwa isunu a.

³⁷ O zá nhne nyirni Chiokike."

³⁸ Meri saru, "Le, m bụ m nnwö izi ke Nyenwe aị, o menu m lele kpa i kwuru." Enine izi wam gharu a la.

Meri znernu o lekasi

Elizabeti

³⁹ Ige wam, Meri jiknernu wara wara zne n'otu eli rugwu ke zi nü Judiya.

⁴⁰ O bna n'oro Zakaraya bekwusi Elizabeti.

⁴¹ Nga Elizabeti nurnu ibekwu Meri, nnwö zi a nü rūwō wulizorū olu. Enine Nṣo jipiyaru Elizabeti.

⁴² O gweru okne nkoli kwu ọka kaa, "I bụ nye owa qma n'esilawuru ele rinya, nnwö ke i joomu bụ masi nye owa qma.

⁴³ M bụ m nye ruwhnu ọma nü nne ke Nyenwe m jaava lekasi m.

⁴⁴ Kwnornu nü kpa me nurnu ibekwu i, nnwö zi m nü rūwō wulizorū olu nü snarnjima.

⁴⁵ I bụ nye owa qma kwnornu nü i kweru nhne Nyenwe aị kwuru nü o jeemezu a."

Meri gwñurnu eri ojija

⁴⁶ Meri kaa,

"Mkpoma m ja Nyenwe aị,

⁴⁷ ovu m n'oonwudna onwudna kwnornu

nü Chiokike Nye Oznohia m,

⁴⁸ kwnornu nü o chenwanyarnu
nnwö izi a ovu hieru ẹli.

Hite nü kitna kpakara ele ebiri jookwu m
nye owa qma,

⁴⁹ kwnornu nü Chiokike Nye bu Dikne
mennu m nhne hna ezi,
rēwhna a zi ns̄o.

⁵⁰ Chiokike n̄odonu ele n̄otu ogwnu a obi-
rizi,

hite n'otu ebiri du ebiri berere.

⁵¹ O ji aka dikne a mee nhne hna ezi,
o chisaru kpakara ele oknomokno nü
kpakara mm̄uma be.

⁵² O gwedarnu ele eze nü ngadna eze be,
o gwelizorū ele ovu hieru ẹli.

⁵³ O nyejilem ele wiri n̄ogognu rūwho,
koyu o gbataru ele eze aka.

⁵⁴ O yinu nye izi a Iziréli aka,
o chenwanyarnu o donu a obirizi,

⁵⁵ ke o kweru Ebereham nü əbnurnu a mk-
wna tim t̄om,
lele kpa o kanu ele nda aị."

⁵⁶ Meri daziri n'oro Elizabeti enwa eto, lahna
oro a.

Omumu Jóni Nye Wú Mini

⁵⁷ Ige omumu nnwö Elizabeti d̄ru, o m̄uhia
nnwö rukna.

⁵⁸ Ele agbatibit̄ a nü r̄umu nwene a nurnu
nū Nyenwe aị d̄onnu a obirizi k'agida, be
snornu a nwündna.

⁵⁹ O du n'obochi ẹsato, be varu o kpa nnwö
wam nka. Be noopio o ji a rēwhna Za-
karaya ma o bụru ogbo nda a,

⁶⁰ koyu nne a karu, "Óza, rēwhna a bụ Jóni."

⁶¹ Be kanu a, "O zá nye naaza rēwhna ka
n'esilawuru ele ke i."

⁶² Be whenu nda a aka, jikwa a rēwhna be
jookwu nnwö wam.

⁶³ O kaa be nyee a nhne ọgbà okwukwo, o
gbagwojuru be anya nga o gbasiri, "Rēwhna
a bụ Jóni."

⁶⁴ Ngangam, ọnu a kpumernu, riro a t̄oma,
o bete nookwu ọka, naaznarni Chiokike.

⁶⁵ Ognwu t̄uru kpakara ele agbatibib̄ be, be
wheke otnutnu ka kpakara eli rugwu Judiya.

⁶⁶ Nye ọbulu ke nurnu a zi n̄echenwu, be
n̄esikwa, "Okpa badnụ kini bụ nhne nnwö
ka joobu?" Kwnornu nü be whnurnu nü aka
Nyenwe aị z n̄ehni a.

*Zakaraya gwñurnu
eri ojija*

⁶⁷ Enine Nṣo jipiyaru Zakaraya nda Jóni, o
whnū əwhnurninya, kaa,

⁶⁸ Ojija zinu Nyenwe aị, Chiokike ke Iziréli,
kwnornu nü o lekasiri ma o gbahia ele
ke a.

⁶⁹ O gweyaru nye dikne jooznohia aị
hite n'oro nnwö izi a Devidi,

⁷⁰ lele kpa o kwuru hite n'oru ele
əwhnurninya a zi nṣo agida ige wheru
ewhe.

* ^{1:26} Ka bụ kpa Elizabeti t̄uru rime. † ^{1:58} agbatib̄: ele ya nü a wuta ndundu

71 O jøoznhia aị hite n'aka kpakara ele sno aị irno.
 72 O donnu ele nda aị obirizi, o chenwanyarnu ṥgba-njọ-ehni nsò a.
 73 O kwesiri Ebereham nda aị mkwina rikne,
 74 o døhia aị n'aka ele irno aị, ma a kpenu aị n'énwa ogwnu,
 75 ma a ziri nsò nụ ele mee mma nụ ruwhnu a kpakara bñdnu aị.
 76 Ji, nnwò m mati, be jookwu i nye ḥwñurninya ke Nye Kakwo Nhne Dum Olu,
     kwnornu nụ i jeezne nụ ruwhnu Nyenwe aị neemekwatanu a apna.
 77 I jeeme ele ke a mahia ɔznobia, hite n'ogbarunu be mmehie be.
 78 Hite n'obirizi nụ ovu ọma ke Chiokike aị, o jeeme ehnam nqomukwasi aị hite n'oligwe,
 79 iwhne joomukwasi ele zì n'ochichiri nụ ele zì n'oynyo ke ẹnwu, noodumakó ochi aị n'apna udno."
 80 Nnwò wam nooso oso, gbasí rikne nụ enine, o wu n'eli-ikpa tem dù nga be gesiri a ele Iziréli.

2

*Omumu Jizosi
(Mat 1:18-25)*

1 N'ige wam, eze Siza Ogositosi yiri iwu be gbasí rëwhna kpakara ele wu n'eli ele Rom neechi n'okwukwo.

2 (Ka bù ṥgba rëwhna n'okwukwo ke mbom nga Kwirinosisi bù nye n'echi Siriya.)

3 Nye ọbula la n'eli a zne gba rëwhna n'okwukwo.

4 Josefu hiri n'eli Nazarëti ke zì nụ Galili zne Bëtilehem nụ Judiya, eli be mñrnü Devidi, kwnornu nụ o hi n'ebnurnu ṥro Devidi.

5 O znermu ma be gbasí rëwhna ya nụ Meri n'okwukwo, bù nwerinya o kweru nụ o ọjolu, nye zì rime ọmumu.

6 Nga be zì nụ Bëtilehem, ige Meri jomu nnwò dñru.

7 O mñhia ɔziri nnwò rukna a, o whu a n'ikpe nute a nụ rime nhne be biganu anohia wiri, kwnornu nụ o zá ọro zinu be n'oro ele izne.

*Ele nqoznu atnurnu
nụ ele enine izi*

8 Ele nqoznu atnurnu zì n'eli wam nụ rime ọhia neese atnurnu be n'abalí.

9 Enine izi Nyenwe aị mernu be whnu a anya, igwugwu Nyenwe aị mukwasiri be, ogwnu tñru be k'agida.

10 Kóvu enine izi wam kanu be, "Ogwnu tuko anu. Anu bno nsni, m gweyan m anu izi ọma ke snarnima ke jaazinu kpakara ele badnụ.

11 Tnawa, n'eli Devidi be mñnnu anu Nye ɔznobia, Karaisi Nyenwe aị.*
 12 Ka bù nhne anu jeeji mahia a, anu joowhnu nnwò ikne be whñru n'ikpe nute nụ rime nhne be biganu anohia wiri."

13 Ngangam, agida ele enine izi whñyaru snornu enine izi wam naaznarni Chiokike, naakaa,
 14 "Oson'anya dum bñru ke Chiokike nụ hne kakwo n'olu, udno ziri n'owa n'esilawuru ele nhne be naamasí a."

15 Nga ele enine izi wam lahnarnu oligwe, ele nqoznu atnurnu wam kanu ehni be, "Anu va ma a zne Bëtilehem whñru nhne mernu ke Nyenwe aị kannu aị."

16 Be gweru eso gweru izne zne whñru Meri nụ Josefu, nụ nnwò ikne wam be nuteru nụ rime nhne be biganu anohia wiri.

17 Nga be whñrñru a, be tñysa nhne enine izi kwuru gbasiri nnwò ikne ka.

18 O duru kpakara ele nñrnu nhne ele nqoznu atnurnu wam kwuru ehni.

19 Kóvu Meri bñtaru kpakara nhne ka nụ mkpoma a, n'echinwu a.

20 Ele nqoznu atnurnu wam lahnarnu, nqogwnu eri, naaja Chiokike kwnornu nụ nhne be nñrnu, whñru masi lele kpa enine izi wam kanu be.

Be jiri Jizosi rëwhna

21 N'obochi েsato, be va o kpa nnwò wam nka, be jitা rëwhna a Jizosi, bù rëwhna enine izi wam kwuru a sụ be tñru rime a.

Be kwubnarnu Jizosi

Oro Nsò Chiokike

22 Ige dñru ma Josefu nụ Meri mee ma be zì rñchha lele kpa Iwu Mozizi kwuru, be kwuru nnwò wam zne Jerusélem, chete a nụ ruwhnu Nyenwe ai.

23 Lele kpa be gbaru a n'iwu Nyenwe aị, "Be jaabitau Nyenwe aị nnwò rukna ọbula be beru oso mñ nso."

24 Be kwa arjohna lele kpa iwu Nyenwe aị kwuru, "Nduru lawuru móbu rñmu weresi lawuru."

25 Otu nwerukna zì nụ Jerusélem, nye rëwhna a bù Simion, nye mee mma, nye nqotu ogwnu Chiokike. O bù nye neese ɔznobia ke Iziréli, Enine Nsò zì n'ehni a.

26 Enine Nsò kannu a nụ o jónowu ẹnwu tem o whñru Karaisi Nyenwe aị.

27 Enine Nsò duru a zne n'Oro Nsò Chiokike nga ele mñrnü Jizosi varu o menu a lele kpa Iwu Mozizi kwuru.

28 Simion kwuru nnwò wam n'aka a, znarni Chiokike, kaa,

29 "Nyenwe m, kweru ma nnwò izi i la n'udno, lele kpa i kweru m mkwna,

* 2:11 Karaisi: Karaisi bù Nye ɔznobia wam Chiokike kweru mkwna o ziya.

30 kwnornu nü anya m whnunam ozhobia i,

31 ke i bıkwaru n'anya kpakara ele
badnu,

32 iwhne ke jookpume nhne gbasiri i nyee
ele búo ele Ju,

nü igwugwu ke ele ke i Izireli."

33 Nhne be kwuru gbasiri nnwo ikne ka
duru nda a nü nne a éhni.

34 Simioni gozi be, kanu Meri, nne a,
"Nnwö ka jooburu nhne jaakpahia odidua nü
olizo agida badnu n'Izireli, búru masi nhne
elekema be jookwu oka megidne.

35 O jookpume echiche agida ele badnu.
Kovu nhne igbugbu jooduwa mkpoma i lele
ama-ogwu."

36 Otu nweringa ówhnurninya zi, nye
rewhma a bu Ana, adna Fanueli, ke hi
n'ebnurnu Asa whuya. Nweringa ka nü nzi a
wuru awha ésaú kpoi,

37 Kovu o menem okno badnu ke gbaru
nri awha ésaú nü éno, o bu nnwerne nzi
a nwurnu ónzu. O zá n'owohoga n'Oro Nso
Chiokike iwhnehnie nü abalí, o zi neekpe
okpukpe, noovo ónzu.

38 O bnanyarnu n'ige wam, o tñu
Chiokike mmamma, kwu oka gbasiri nnwo
ikne wam, kanu kpakara ele neese ogbahia
ke Jerusélem.

Be kwuru Jizosi lahna Nazareti

39 Nga Josef u nü Meri mekworu kpakara
nhne iwu Nyenwe aij kwuru, be lahma Galili
zne eli ke be, Nazareti.

40 Watakiri wam nooso, gbasí rikne,
akoniche jihiaru nü rime a, oru Chiokike zi
masi a n'éhni.

Wikoro Jizosi zi n'Oro Nso Chiokike

41 Ele murnu a neezne Jerusélem kpakara
awha n'Iriri Ogawhe.[†]

42 Nga Jizosi gbaru nri nü awha lawuru, be
zne Iriri Ogawhe lele kpa be mesi.

43 Nga be mekworu Iriri wam, be bete o
lahna owo be, kovu wikoro Jizosi daziri nü
Jeruselem, kovu ele murnu a máa.

44 Be neeché nü o zi n'igbudu badnu, be
zne izne otu obochi, be noopio a n'esilawuru
ele enyi be nü rumu nwene be.

45 Nga be whnuna a, be hiehna nü
Jerusélem noopio a.

46 N'obochi ke éto, be whnú a n'Oro Nso
Chiokike, hne o dazí n'esilawuru ele zni
iwu ele Ju, noobno nsni nhne be nookwu,
néesikwa be ajiji.

47 Kpakara ele nurnu ikwu-onu a nü akó zi
nu nhne o saru be, o duru be éhni.

48 Nga ele murnu a whnurnu a, o du be
éhni, nne a kanu a, "Nnwö m, kini kpayarú

i jiri mee me nü nda i kpa? Me nü nda i ji
anya-mini noopio i."

49 O sìkwa be, "Kini kpayarú anu noopio
m? Anu máa nü m joornu érnu Nda m?"

50 Kovu be ghoyage nhne o kannu be.

51 Jizosi snornu be la Nazareti, noobnonu
be nsni. Kovu nne a bitaru kpakara nhne ka
nu mkpoma a.

52 Jizosi nooso n'akoniche nü dimkpa,
neenwe oru nü ruwhnu badnu nü Chiokike.

3

Ikwu-onu Joni

Nye Wü Mini

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

1 N'awha ke nri nü isme ke óchichi Taberçsi
Siza, nga Pontios Paileti nêechi Judiya, nga
Erodu nêechi Galili, nwene a rukna Filipu
nêechi Ituria nü Tirakonitisi, Lisanasi nêechi
Abilini,

2 Anasi nü Kayafasi bu ele risi arjohna,
ige wam ikwu-onu Chiokike dñru Joni, nnwo
Zakaraya nsni n'eli-ikpa.

3 O zne nü kpakara eli ke zi Osimini
Jodani gburugburu, nôokpo okwo naakaa ele
badnu tñhnasna mkpoma ma be wü be mini,
ma Chiokike gbarunu be mmehie.

4 Lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsö hite
n'önü Azaya nye ówhnurninya, kaa,
"Akpiri otu badnu nôokpo okwo n'eli-ikpa,
anu mekwata apna Nyenwe aij,
anu mee apna a sni asni.

5 Be jeemesini kpakara ngwulangwu,
be jaakwnadna kpakara rugwu nü
rugwu mati.

Kpakara apna zi mgbahirigodo jaasnji asni,
kpakara apna zi ndagwurugwu jaazi
snam.

6 Kpakara ele badnu jowhnu ózhobia
Chiokike."

7 Joni kanu igbudu badnu n'owohokwnusi
a ma o wü be mini, "Anu ébnurnu agwo,
hyele kannu anu gbanahoru ovu owe éhni
Chiokike ke naava?

8 Anu mínya mkpuru ke neegesi nü anu
tñhnasnaru mkpoma. Anu káa nü Ebereham
bu nda anu. Kwnornu me kanu anu ezi
oka, Chiokike nwernu rikne mee kpakara
akaworugwu ka ghò rumu Ebereham.

9 Be bitalam éhnigwe n'ikwnu kpakara
isisi, isisi óbula ke mínyaala mkpuru óma, be
joogbuda a, tñbna nü rime bekwu."

10 Ele badnu wam sìkwa a, "Kini bu nhne a
jeeme?"

11 Joni saru be, "Nye nwernu iwo lawuru,
o kesi nye nwéé otu, nye nwernu wiri, mee
masi kpam."

[†] **2:41 Iriri Ogawhe:** Iriri Ogawhe bu ige ele Ju neechenwanya nga Chiokike dohiaru be n'ohi n'aka ele Ijipiti. Okwnehala 12:1-27; Ditaronomi 16:1-8.

¹² Ele ḥna ntū varū ma Jōni wū be mini, be sīkwa a, "Nye-zni-nhne, kīnī bū nhne a jeeme?"

¹³ Jōni sarū be, "Anū nāhīa ele badnū īwai kakwo kpa be nyeru anū īwū."

¹⁴ Ele ḥgwnu sīkwa a, "Kīnī bū nhne a jeeme?"

Q kanū be, "Anū mée ele badnū nhne rikne, mōbū bno ele badnū nhne aghalaghala, ogwo ḥrnu anū jī anū rūwhō."

¹⁵ Ele badnū neele anya nū Jōni bū Karaīsi.

¹⁶ Jōni kanū be, "M jī m mini wū anū mini, kōvū nū nye kakwo m rikne vawa, nye me kwēsile o whudniahie tōma eriri okoro-očhi a lawūru. Nye wam jeeji Enine Nsō nū békwnu wū anū mini.

¹⁷ Nye nhne owhusna ikpa zī n'aka a, q jōwhusna ikpa a nkari, chībna ikpa a n'obna, kōvū o jeeji békwnu chnī echni kpōrne ruznurnuzu ikpa."

¹⁸ Jōni jī agida ikwu-ōnu zī ichne ichne zni izi ḥma, naariasno be tūhnasna mkpōma.

¹⁹ Kōvū nū Jōni bigbōru Eze Erōdu kwnornu Erodias nnwerne nwene a, nū agida nhne ojo berere ke Erōdu mernu.

²⁰ Erōdu tukwasiri n'olu nhne ojo ka, ngā o yisiri Jōni ikelu.

*Owuwu mini Jiz̄osi
(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)*

²¹ Nga Jōni wukparu ele badnū mini, q wūru Jiz̄osi mini masi.* Nga Jiz̄osi neekpe okpukpe, oligwe kpumernu.

²² Enine Nsō whekwasiri a lele nduru, otu akpīri hiri n'oligwe dna kaa, "Jī bū Nnwō m, me whnūru n'anya, nhne i masiri m."

*Osnusno ḥmumu Jiz̄osi
(Mat 1:1-17)*

²³ Nga Jiz̄osi gbarū nri awha eto, q panizo ernu izi ḥma a, ele badnū naari nū q bū nnwō Josefū,

nnwō Hili,

²⁴ nnwō Matati,

nnwō Livai, nnwō Meliki,

nnwō Janai, nnwō Josefū,

²⁵ nnwō Matatayasi, nnwō Emosi,

nnwō Nahum, nnwō Eṣili,

nnwō Nagai,

²⁶ nnwō Mati,

nnwō Matatayasi, nnwō Sēmeni,

nnwō Joseki, nnwō Joda,

²⁷ nnwō Jonani, nnwō Resa,

nnwō Zerubabeli, nnwō Seateli,

nnwō Neri,

²⁸ nnwō Meliki,

nnwō Adi, nnwō Kosam,

nnwō Elimadam, nnwō Er,

²⁹ nnwō Josua, nnwō Eleza,

nnwō Jorim, nnwō Mataṭi,

nnwō Livai,

* ^{3:21} Nhne ka mernu tūtu Erōdu yisiri Jōni n'ikelu.

³⁰ nnwō Simiqoni, nnwō Juda, nnwō Josefū, nnwō Jonam, nnwō Eliakim, ³¹ nnwō Mela, nnwō Mena, nnwō Matata, nnwō Natani, nnwō Devidi, ³² nnwō Jesi, nnwō Obedi, nnwō Boazi, nnwō Salimoni, nnwō Nasoni, ³³ nnwō Aminadabū, nnwō Ram, nnwō Hezirōni, nnwō Pērezi, nnwō Juda, ³⁴ nnwō Jekopu, nnwō Aziki, nnwō Ebereham, nnwō Tera, nnwō Nahō, ³⁵ nnwō Sērugi, nnwō Ru, nnwō Pelegi, nnwō Ebe, nnwō Selā, ³⁶ nnwō Kainani, nnwō Afazadi, nnwō Sēm, nnwō Noa, nnwō Lamēki, ³⁷ nnwō Metusela, nnwō İnoku, nnwō Jarēdi, nnwō Mahalaleli, nnwō Kainani, ³⁸ nnwō Enōsi, nnwō Sēti, nnwō Adam, nnwō Chiokike.

4

*Ornurna Jiz̄osi
(Mat 4:1-11; Mak 1:12,13)*

¹ Enine Nsō jihjāru nū rime Jiz̄osi īga o hiri nū Osimini Jōdāni hiehna, Enine Nsō duru a zne n'eli-ikpa.

² Q zī n'eli-ikpa nri ḥbochi ēno, Ekwensu naarna a ḥrnurna, q zā nhne o riri kpakara ḥbochi wam, omekwo, wiri gwnurnu a.

³ Ekwensu kanū a, "Q būru nū ī bū Nnwō Chiokike, kanū akaworugwu ka q ḥgo brēdi."

⁴ Jiz̄osi sarū a, "Be gbarū a n'okwukwo nsō, kaa, 'Q būo brēdi bū nhne badnū kpōi jeeri zīri būndu.' "

⁵ Ekwensu duru a pnezne n'olu rugwu gerisi a kpakara eli-eze k'owā n'ige mati.

⁶ Q kanū a, "M jeenyē i kpakara rikne ka nū īgwugwu be, kwnornu nū be nyeru m be, m jeenyē a nye obula masiri m.

⁷ Q būru nū ī jōokponu m risi eli, kpakara a jōbu ke i."

⁸ Jiz̄osi sarū a, "Be gbarū a n'okwukwo nsō, kaa, 'I jōokponu Nyenwe i, Chiokike i risi eli, q bū ya kpōi bū nye i jeekpenu.' "

⁹ Ekwensu duru a zne nū Jeruselem, mee o gwuzoru n'olu tōwa Oro Nsō Chiokike, kanū a, "Q būru nū ī bū Nnwō Chiokike, gburđna īhni ī n'eli hna.

¹⁰ Be gbarū a n'okwukwo nsō, kaa, 'O jeenyē ele enine izi a iwū gbasiri ī ma be chekwata ī nkari.'

11 Be jeegheru i n'aka be,
ma i gharu o kprob i ochi nu rugwu.' "

12 Jizosi saru a, "Be gbakwnoru a
n'okwukwo nsq, kaa, 'I rná Nyenwe i,
Chiokike i ornurna.' "

13 Nga Ekwensu rnakworu a ornurna, o
gharau ige mati.

*Jizosi panizorú ərnu a
(Mat 4:12,17; Mak 1:14,15)*

14 Jizosi lahna Galili nu rikne Enine Nsq,
be tnusi otnutu a kpakara qhna.

15 O zni nhne kpakara n'oro ogbako ele Ju,
kpakara ele badnu naaznarni a.

*Be jüru Jizosi nu Nazareti
(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)*

16 Jizosi zne nu Nazareti hne o soru, o bna
n'oro ogbako ele Ju n'Qobochi Ozukwa Inwe ele
Ju lele kpa o mesi, o lizo ma o gwnu okwukwo
nsq.

17 Be nyee a okwukwo Azaya nye
owhnurninya, o kpume a whn hne be gbaru,

18 "Enine Nsq Nyenwe aij zj n'ehni m,
kwnornu nu Chiokike aij teru m mo, o zni ele mboni izi oma.

O ziyanu m o kpó okwo ogbahia ele zj
n'oro ikelu, mee ele isinu whnurnu osno,
nu o dohia ele be neemegbu,

19 nu o kpó okwo awha Nyenwe aij
joznohia ele ke a."

20 O kpusni okwukwo wam nyehnata nye
neezne izi, daziri eli. Kpakara ele zj n'oro
ogbako ele Ju legidne a anya.

21 O panizo naakanu be, "Be mezuru nhne
okwukwo nsq kwuru n'anya anu tna."

22 Kpakara ele badnu kwuru a oka oma,
ikwu-omu oma a duru agida be ehni, be
neesika, "Ka o býo nnwø Josef?"

23 Jizosi kanu be, "N'ezí anu joþnunu m
elulu ka, 'Wodibia digba ehni i, kpakara nhne
a nurnu i mernu nu n'eli Kapanom, mee be
hna n'eli i."

24 "Me kanu anu ezi oka, nye owhnurninya
nwé oso anya n'eli a.

25 Kóvu me kanu anu, agida ele nnwerne
nzi be nwurnu zj n'eli Iziréli n'ige Elaija,
nga Chiokike mesnirni oligwe, mini zóge
awha éto nu énwa isunu, ke kpahiaru okne
okwnunyo dnarnu nu kpakara eli.

26 Be zíznege Elaija znekwnusi nye obula
nu rime be, okwolem otu nnwerne nzi a
nwurnu ke zj nu Zerefati* ke zj ndundu
Saidoni.

27 Agida ele nchñichna zj masi n'eli Iziréli
n'ige Elisia nye owhnurninya, o zá nye be
mernu o zjri ríchna, okwolem Nemanj nye
Siriya."

28 Onuma jihiaru kpakara ele zj n'oro
ogbako ele Ju mkpoma nga be nurnu nhne ka.

* 4:26 Zerefati: Ka býo eli Iziréli.

29 Be lizo, chihala a n'eli be, duru a zne
n'omu rugwu hne be wukwasiri eli be ma be
kwnadna a n'eli.

30 Kóvu o hiri n'esilawuru be whoga.

*Jizosi chihalaru rənzu ojo
(Mak 1:21-28)*

31 Jizosi zne Kapanom n'eli Galili, n'Qobochi
Ozukwa Inwe neezni ele badnu nhne.

32 Ehni duru be nu nhne o neezni,
kwnornu nu o neezni nhne lele nye nwernu
rikne n'aka Chiokike.

33 Otu nwernukena ke rənzu ojo nwugwu zj
n'oro ogbako ele Ju wam, o gweru okne nkoli
si lulo.

34 "Kini bu nhne aij nu ji nwekogwu, Jizosi
nye Nazareti? I varu ma i gbumekwo aij? M
maam nye i bu, i bu nye nsq ke Chiokike."

35 Jizosi bigboru a, kanu a, "Kpusni qnji hi,
hi nu rime a whuya." Rənzu ojo wam vudna a
n'eli nu ruvhnu ele badnu wam, hi nu rime
a whuya, o mékasila a nhne.

36 O duru kpakara ele badnu ehni, be
néesikwarita ibne be, "Ka bu izinizni kini?
Nwerukena ka nwernu rikne o ji nootunu
renzu ojo oka, be whuya masi."

37 Otnutu gbasiri a gbasari kpakara eli zj
be gburugburu.

*Jizosi gworu ele badnu
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)*

38 Jizosi hi n'oro ogbako ele Ju wam whuya,
bna n'oro Saimoni. Nne nnwerne Saimoni
naarja ehni orne bekwnu, be riasno Jizosi o
yinu a aka.

39 O zne gwuzoru nu ngeri okpata a, bigbó
ehni orne bekwnu wam, o sigbasi a. O lizo
ngangam neeznenu be izi.

40 Nga ehnam dnarnu, be kwuyanu Jizosi
kpakara ele naarja ehni ighbagbu zj qdo n'odo,
o tukwasí be aka a otu otu, gwó kpakara be.

41 Rənzu ojo hi nu rime agida ele badnu
whuya, neesi lulo. "Ji bu Nnwø Chiokike."

Kóvu Jizosi bigboru be, o kwéle be kwu oka,
kwnornu nu be magwú nu ya bu Karaísi
wam.

*Jizosi znirni izi oma
n'oro ogbako ele Ju
(Mak 1:35-39)*

42 Nga chíboru, o zne nu hne kóru owu. Ele
badnu noopio a, nga be piohiaru a, be kwéle
o gharu be whoga.

43 Kóvu Jizosi kanu be, "M jeezne n'eli ele
ke berere zni be izi oma eli-eze Chiokike,
kwnornu nu ka bu nhne Chiokike kwno
ziya m."

44 O neezni izi oma nu kpakara ogo ogbako
ele Ju zj nu rime Judiya.

5

*Ele mbom sno apna Jizosi
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)*

1 Otu obochi Jizosi gwuzo nü ngeri Osimini Genezareti, agida ele badnụ naadnagidne a, nqonu ikwu-onu Chiokike.

2 O whnu ogbo lawuru zị nü ngeri mini, ele noogbu aznụ whogaru nü rime be nqosnu igbo be.

3 Jizosi bna n'otu ogbo ke bu keru Sajmoni, kanụ a o nubna matị nü rime mini, o daziri eli nü rime ogbo wam neezni ele badnụ nhne.

4 Nga o znikworu nhne, o kanụ Sajmoni, "Nubna ogbo nü rime mini wusi igbo i, gbu aznụ."

5 Sajmoni saru a, "Nda-ai-kwu, a doligburu ehni a n'ērnu kpakara abalị ka, o zia nhne obula a gburu, kovu kwnornu nü ikwu-onu i, m jowusi igbo."

6 Nga be wusiri igbo, be gbu agida aznụ, ke mernu igbo bete nqodoka.

7 Be whenu ele ibne be aka ele zị n'ogbo berere, be va yinu be aka. Be va gbuji ogbo lawuru wam n'aznụ, be bete neemi.

8 Nga Sajmoni Pita whnurnu nhne mernu, o dna n'eli n'ochi Jizosi kaa, "Nyenwe aị, hi nü hne me zị whoga kwnornu nü m bu m nye ojo."

9 Aznụ be gburu duru be ehni k'agida.

10 O bu masi kpa o duru Jemisi nü Joni rumu Zebidi ehni, ele be nu Sajmoni sno noogbu aznụ. Jizosi kanụ Pita, "Ogwnu tuk'o i, hite nü kțnja i jobu nyę jokwnuhia badnụ."

11 Be kwphia ogbo be n'onu mini, sigbasi kpakara nhne snornu Jizosi.

*Jizosi gworu
nye nchñichna*

(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

12 Nga Jizosi zi rime eli-ohna, otu nwerukna naaria nchñichna vakwnusiri a. Nga o whnurnu Jizosi, o dna n'eli nü ruwhnu a, riasno, kaa, "Nyenwe aị, o bürü nü i pioru, i nweru rikne mee m ziri rjchna."

13 Jizosi dōsnima aka a, kpataj a, kaa, "M pioru m, ziri rjchna." Ngangam, nchñichna wam whogaru n'ehni a.

14 Jizosi dōru a aka nü nsnị kanụ a, "O zá nye obula i kanụ, kovu la, gweru ehni gesi i nye okwa ariohna, gweru nhne Mozizi nyernu n'iwu kwa ariohna ma o bürü nhne akebne nyee be nü i zị rjchna."

15 Kovu otnutnu a gbasarụ k'agida, ke kparyarụ agida ele badnụ naava nqonu ikwu-onu a, ma o gwó nriria be.

16 Agida ige Jizosi whoga, zne hne körö ouw, neekpe okpukpe.

*Jizosi gworu nye ehni a
dōnwurnu ɔdonwu*

(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

17 O du n'otu obochi, nga Jizosi neezni nhne, ele Farisi nü ele zni iwu ele Ju ele hi nü kpakara mgbu ke zị n'eli Galili nü Judiya nü Jerusélem va, be dazi, rikne Nyenwe aị zị n'ehni a, o nqogwo ele nriria.

18 Ele rukna vuyanu a otu nye ngeri ehni a dōnwurnu ɔdonwu, nye dnanyi n'olu ɔkpata, be pio kpa be joovubna nü ruwhnu Jizosi.

19 Nga be nwée rikne du a ehni kwnornu nü agida ele badnụ wam, be pne n'olu oro, hi nü hne be dōkahalaru nhne vudna a n'olu ɔkpata o dnanyi n'esilawuru ighbudu badnụ wam nü ruwhnu Jizosi.

20 Nga Jizosi whnurnu ɔkwnta mkpoma be, o kaa, "Nwerukna, be gbarunam jị kpakara mmehie i."

21 Ele Farisi nü ele zni iwu ele Ju néesikwa nü mkpoma be, "Nwerukna ka bu nyele ke nookwulu Chiokike? Ndaa nye nwernu rikne o gbaru mmehie, hne o búo Chiokike kpo?"

22 Jizosi mahiaru nhne be naari nü mkpoma be, o sikwa be, "Kini kpahiaru anu naari oriri ka nü mkpoma anu?

23 Ndaa ke zị eweheke nü o kaa, 'Be gbarunam jị kpakara mmehie,' sọbu o kaa, 'Lizo zne izne?'

24 M pioru m anu mahia nü Nnwọ ke Badnụ nwernu rikne n'owa o gbaru mmehie." O kanụ nwerukna wam ngeri ehni a dōnwurnu ɔdonwu, "M ka m ji, lizo, vuru ɔkpata i, la oro i."

25 Ngangam, o lizo nü ruwhnu be, chíri etere o dnanyi n'olu a, la n'oro a, naaznarni Chiokike.

26 Ehni du kpakara be, be tu ogwnu znarni Chiokike, naakaa, "A whnurnam nhne ikne tna."

*Jizosi sukwuru Livai
(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)*

27 Nga nhne ka mekworu, Jizosi whogaru whnụt u nye ona ntụ be kwu Livai, hne o dazi n'oro ntụ, Jizosi kanụ a, "Sno m."

28 Livai lizo, sigbasi kpakara nhne snornu a.

29 Livai sinu Jizosi okne iriri n'oro a, agida ele ona ntụ nü ele berere snornu be neeri wiri.

30 Ele Farisi nü ele zni iwu ele Ju sikwa ele sno apna a, "Kini mernu anu noosno ele ona ntụ nü ele mmehie neeri wiri?"

31 Jizosi saru be, "Mkpa dibia zíko naakpa ele ehni bürü ọma, okwolem ele nriria.

32 M väge m o sukwu ele ọma, kovu ele mmehie ma be tūhnasna mkpoma."

*Ajiji gbasiri ovu ọna
(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)*

33 Be kanụ a, "Ele sno apna Joni noovu onu neekpe okpukpe ige obula, ma ele sno ele Farisi neeme masi kpam, kovu ele sno apna i neeri, nqonwo."

³⁴ Jizosi saru be, “Ele varu hne be noqolu nnwerne ikne be joovu onu hne be nü nye noqolu nnwerne ikne zi?

³⁵ Koyu qbochi vawa, nga be jaanahoru be nye noqolu nnwerne ikne, o bu nga be joovu onu n'qbochi wam.”

³⁶ Jizosi trunu be elulu ka, “O zá nye joodokaru mkpekele ikpe ikne dnusni n'iwo oknani, o mene kpam, o jodoka ke ikne, ikpe ikne nü ke oknani jáadnabna.

³⁷ O zí masi nye jeegweru manya ikne gbası n'olori akpukpo oknani, o mene kpam, manya ikne wam jaagbawama olori akpukpo oknani, manya nü olori akpukpo whume etekne.

³⁸ Koyu be gbası manya ikne n'olori akpukpo ikne.

³⁹ O zá nye ke nwörnu manya oknani noopio ke ikne, kwnornu nü o karu ke oknani ka mma.”

6

*Ajiji gbasıri
Qbochi Ozukwa Inwe
(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)*

¹ O du otu Qbochi Ozukwa Inwe, Jizosi nü ele sno apna a naagawhe n'esilawuru ekwu ikpa, ele sno apna a bete noqoho ikpa, naata, naariha a n'aka be.

² Agwna ele Farisi sıkwa, “Kjni mernu anu neeme nhne kwésile n'iwu n'Qbochi Ozukwa Inwe?”

³ Jizosi saru be, “Anu gwnúna nhne Devidi mernu nga wiri gwnúrnu a, ya nü ele sno a?

⁴ O bnazneru n'oro nsø Chiokike, gweru bredi be bitaru nü ruwhnu Chiokike ke ele arjohna bu ele kwasiri o ri, ri a, nyee masi ele nü ya sno.”

⁵ Jizosi kanu be, “Nnwö ke Badnu bu Nyenwe Qbochi Ozukwa Inwe.”

*Nwerukna aka
dönwurnu qdonwu
(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)*

⁶ O du n'Qbochi Ozukwa Inwe berere, Jizosi bna n'oro ogbako ele Ju neezni nhne, otu nwerukna aka dönwurnu qdonwu zi pii.

⁷ Ele Farisi nü ele zni iwu ele Ju noopio nhne be jeeji bno Jizosi nhne, be needne a ma be joowhnu ma o jogwo nriria n'Qbochi Ozukwa Inwe.

⁸ Koyu nü Jizosi mahiaru nhne be naari nü mkpoma be. O kanu nwerukna wam aka dönwurnu qdonwu, “Lizo, gwuzoru nü ruwhnu kpakara ele badnu.” O lizo, gwuzoru.

⁹ Jizosi kanu be, “Me sikhwa anu, o bürü oma n'iwu o mee nhne oma n'Qbochi Ozukwa Inwe sôbu o mee nhne búo oma, o znöhia bûdnu sôbu o gbu ogbu?”

¹⁰ O lezute be anya, kanu nwerukna wam, “Dosnima aka i.” O dosnima aka a, aka a bürü oma lele kpa o zi nü mbom.

¹¹ Koyu ovu weru be ehni k'agida, be bete nesikwarita ehni be nhne be jeeme Jizosi.

Jizosi hohiaru nri nü

badnu lawuru ele izi

(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² N'ige wam Jizosi whogaru zne nü rugwu zne kpe okpukpe, o neekpenu Chiokike tem chi bo.

¹³ Nga chi boru, o sukwukota ele sno apna a, horu nri nü badnu lawuru nü rime be, suku be ele izi.

¹⁴ Ka bu rëwhna be, Sajmoni, nye o sukwuru Pita, nü Anduru nwene a, Jemisi, Joni, Filipu, Batolomi,

¹⁵ nü Matiyu, Tomosi, Jemisi nnwo Alifayosi, Sajmoni nye zi n'esilawuru ele noonwu bekwu nü mkpoma,

¹⁶ nü Judasi nnwo Jemisi, nü Judas Isikarjoti, nye reru a.

Jizosi znirni nhne

gwö nriria

(Mat 4:23-25)

¹⁷ Nga ya nü be hiri nü olu rugwu hiedna, be gwuzoru n'eli etekne, agida ele sno apna a nü agida ele badnu ele hiri nü kpakara Judiya, nü Jerusélem ma ele wu nü ngeri mini eli Taya nü Saïdoni varu gbakö nü hne be zi.

¹⁸ Kpakara ele ka varu ma be nüru ikwu-
onu a, ma Jizosi gwö be nriria be. O gworu ele
renwu ojo nwugwu.

¹⁹ Kpakara ele badnu wam noopio ma be
kpatu a aka, kwnornu nü rikne hiri n'ehni a
noqwo kpakara be nriria be.

Ovu oso n'ónu nü

nhne igbugbu ke mkpoma

(Mat 5:1-12)

²⁰ Jizosi gwelizö anya a olu le ele sno apna a, kaa,

“Qwa oma zinu anu ele mboni,
kwnornu nü anu jeenwe eli-eze
Chiokike.

²¹ Qwa oma zinu anu ele wiri noqgnu kitna,
kwnornu nü rüwho jeeji anu.

Qwa oma zinu anu ele naakwna ekwna kitna,
kwnornu nü be jöomu rümu.

²² Qwa oma zinu anu nga ele badnu snornu
anu irno,

nga be jaachjhala anu n'ogbako be, kpari
anu,

kaa nü anu bu ele ojo kwnornu Nnwö
ke Badnu.

²³ “Anu nwüdnha onwudna, anu tne eri
snarnima, ogwo ernu anu zi agida n'oligwe.
Kwnornu nü o bu kpa ele nda be mernu ele
qwhnurninya.

²⁴ Koyu nü awhnüwhnu jaazinu anu ele eze,

kwnornu nü anu rilem iru ke anu.
 25 Awhnūwhnu jaazinu anu ele neeriji rūwhu
 kitna,
 kwnornu nü wiri jōogwru anu.
 Awhnūwhnu jaazinu anu ele nōomu rūmu
 kitna,
 kwnornu nü anu jaakwra ḡekwra, gba
 masi mkpe.
 26 Awhnūwhnu jaazinu anu nga kpakara ele
 badnū naakaa anu ḥoka ḥoma,
 o bū kpa ele nda be mernu ele
 ḥowhnurninya aghalaghala.

*Whnū ele irno anu n'anya
 (Mat 5:38-48; 7:12a)*

27 "Kōvu me naakanu anu, anu ele nōonu
 ikwu-önü m, anu whnū ele irno anu n'anya,
 anu menu ele snoru anu irno nhne ḥoma.

28 Anu gozi ele nōovu anu ḥoma, kpenu ele
 neemegebu anu okpukpe.

29 O bürü nü nye ḥobula gboru i aka nü nti,
 chetenu a berere masi. O bürü nü nye ḥobula
 chinahoru i iwu olu i, chita masi a iwo rime i.

30 Nyega nye ḥobula nōorio i nhne, o bürü nü
 nye ḥobula nahorū i nhne i, i káa o nyehnata i.

31 Lele kpa anu pioru ma ele badnū menu
 anu, anu menu be kpam.

32 "O bürü nü anu whnūrnu ele wam
 n'anya bū ele nōowhnu anu n'anya, kini bū
 mbnarna anu nwernu? O būbedi ele mme-
 hie nōowhnu ele whnūrnu be n'anya n'anya.

33 O bürü masi nü anu neemenu ele
 neemenu anu nhne ḥoma nhne ḥoma kpōi, kini
 bū mbnarna anu nwernu? Ele mmechie
 neeme kpam.

34 O bürü nü anu gbaznisiri ele anu
 jaanahia nhne n'aka be nhne kpōi, mbnarna
 kini anu nwernu? Ele mmechie naagbaznisi
 ele mmechie be jaanahoru nhne n'aka be
 nhne.

35 Kōvu anu nōowhnu ele irno anu n'anya,
 anu menu be nhne ḥoma, anu gbaznisi be
 nhne, lé anya nü anu jaanahia nhne ḥobula
 n'aka be. Ige wam ḥogwo ērnu anu jaazj agida,
 anu joobu rūmu Nye Kakwo Nhne Dum Olu,
 kwnornu nü Chiokike neemenu ele nwée
 mkpōma mmamma nü ele ojo imerne ḥoma.

36 Anu nwē mkpōma obirizi lele kpa Nda
 anu nwernu mkpōma obirizi.

*O kpe ele berere ikpe
 (Mat 7:1-5)*

37 "Anu kpé ikpe, ma Chiokike gharu o
 kpe anu ikpe. Anu máa nye ḥobula ikpe, ma
 Chiokike gharu ama anu ikpe. Anu gbarunu
 ele mernu anu nhne ojo, ma Chiokike
 gbarunu anu masi.

38 Anu nyega, be jeenyega masi anu. Nhne
 otutu bürü ḥoma, be bnjarnu aka, yuyo ke ji-
 wheru ejiwhe, bū nhne Chiokike jeenyē i ke
 ji nü nsñunu i jéenwe rikne vuli. Kwnornu
 nü nhne anu jiri tñunu nye berere bū nhne be
 jeeji tñunu anu."

39 Jizosí tnñunu be elulu ka, "Nye isni o
 nwernu rikne noodoo nye isni? Be lawñru be
 jáadnabna nü rime olulu?

40 Nye sno apna nye-zni-nhne jáakawo
 nye zni a nhne. Kōvu nye ḥobula mñhiaru
 nhne nkari joonu lele nye znirni a nhne.

41 "Kini kpahjaru i neele nhne mati ke zi
 n'anya nwene i, kōvu i zá naari oriri gbasiri
 igwe-isisi ke zi n'anya i?

42 Ndaa kpa i jeeji kanu nwene i, 'Nwene,
 sete me gweme nhne mati ke zi n'anya i, nga
 i whñuna igwe-isisi ke zi i n'anya?' Ji nye
 ruwhnu lawñru, beru ḥosno gweme igwe-isisi
 ke zi n'anya ke i, ige wam i jōowhnuusna ḥosno
 o gweme nhne mati ke zi n'anya nwene i.

*Isisi nü mkpuru a
 (Mat 7:16-20; 12:33-35)*

43 "O zá isisi ḥoma ḥobula ke jaamí mkpuru
 ojo, isisi ojo nwée rikne mji mkpuru ḥoma.

44 Be mahja isisi hite nü mkpuru a. Ele
 badnū zá nōogho mkpuru figi hite n'isisi
 akukara, mōbu mkpuru vajini n'igwnu-ogna.

45 Badnū ḥoma neegwehia nhne bürü ḥoma
 hite n'ekwnu ḥoma ke zi nü mkpōma a. Badnū
 ojo hite n'ekwnu ojo ke mkpōma a neegwehia
 nhne ojo. Kwnornu nü ḥoma nookwu hite nü
 nhne ke zi nü mkpōma a.

*Ntu-eli lawñru
 (Mat 7:24-27)*

46 "Kini kpayaru anu noosukwu m,
 'Nyewne aij, Nyewne aij, kōvu anu zá neeme
 nhne me kwuru?'

47 Nye ḥobula ke vakwnusiri m, nñrnu ikwu-
 önü m, neeme masi be, m jeegesi anu nye o
 yiri.

48 O yiri otu nwérulkna noowu ḥoro, o
 gwubna eli nkari, tu ntú-eli a n'olu rugwu.
 Nga mgba-mini eli gbaru, kwna ḥoro wam, o
 nwée rikne kwnadna ḥoro wam, kwnornu nü
 be wusiri a rikne.

49 Kōvu nye ḥobula ke nñrnu ikwu-önü m o
 zá neeme be, yiri otu nwérulkna wuru ḥoro
 a n'olu rizna, ke gwúmigwo eli nkari, mini-
 eli gba, kwna ḥoro wam, o dna girigidim, tu
 ogwnu."

7

*Jizosí gworu nnwø izi
 nye risi ogwnu
 (Mat 8:5-13)*

1 Nga Jizosí kwukworusi kpakara ḥoka ka nü
 nsnj ele badnū wam, o bna Kapanom.

2 Otu nye ogwnu nēechi otu riwhu ele
 ogwnu nwernu otu nnwø izi zi a mkpa
 K'agida, ke zi n'önü enwu.

3 Nga o nñrnu nhne gbasiri Jizosí, o ziz-
 nenu a ele okno badnū ele Ju, riasno a ma o
 va gwo nnwø izi a.

4 Nga be vakwnusiri Jizosí, be riasnos a
 rikne, "Nwerukna ka kwesiri nye i jeemenu
 nhne nü kpa.

⁵ Nweruknka ka whnūrnu əli aij n'anya, o wunnu aij ogo bako."

⁶ Jizosi snornu be zne.

Nga əzidindu n'oro a, nye ogwun wam izznenu a ele enyi a, kanu a, "Nyenwe aij, i dōgbu ehni əva, m kwésile m nye i va ogo a."

⁷ Ka mernu me gwnūsige ehni m nū nye kwsiri o vawknusisi i. Kouvku əka kpoj, be joogwo nnwō izi m.

⁸ Kwnornu nū m bu nye əzidindu n'ochichi, m nwernu m ele ka m, nū ele me ka. Me kanu nye ka 'Zne,' o zne, kanu nye berere 'Vaa,' əva. Me kanu nnwō izi m 'Mee ka,' o mee a."

⁹ Nga Jizosi nūrnu əka ka, o duru a ehni, o tuhnasna, kanu igbudu badnū wam sno a, "Me kanu anu ezi əka, m whnūlele m okwnata ovu hna kpa n'Izireli."

¹⁰ Ele wam o ziyanu lahna n'oro a, be whnūrnu nū be gwolam nnwō izi wam.

*Jizosi gworu nnwō rukna
nwerinya nzi a nwyrnu*

¹¹ Kpa ige mati whemernu, Jizosi zne otu əhna be kwu Neni, ele sno apna a nū igbudu badnū snornu a zne.

¹² Kpa be naabna n'ənuhna əli-əhna wam, ele badnū vu iznu, otu nnwō nwerinya nzi a nwyrnu nwernu, agida ele əli wam sno a.

¹³ Nga Nyenwe aij whnūrnu a, əq dōnu a obirizi, kanu a, "I kwnāma ekwna."

¹⁴ O znekwnusisi ele vu okpata-iznu wam, kpatu a aka, be gwuzor. Jizosi kaa, "Wikoro rukna, m ka m jí, lizó."

¹⁵ Nye wam nwyrnu ənwlu lizó, daziri əli nookwu əka, Jizosi kwuru a nyehnata nne a.

¹⁶ Kpakara ele badnū tū ogwun naajia Chiokike. Be kaa, "Otu nye əwhnurninya hna ezi whiyalam n'əsilawuru aij, Chiokike valəm o yinu ele ke a aka."

¹⁷ Əsusu gbasiri Jizosi gazu kpakara Judiya nū kpakara əli zj a gburugburu.

Jizosi nū Joni

Nye Wú Mini

(Mat 11:2-19)

¹⁸ Ele sno apna Joni kanu a kpakara nhne ka. O sukwu badnū lawuru nū rime be,

¹⁹ Be zne sikwa Nyenwe aij, "O bu jiwa bu nye ke jaava, səbu a le anya nye berere?"

²⁰ Nga be vawknusiri Jizosi, be kaa, "Joni Nye Wú Mini ziyanu a sikwa i, 'O bu jiwa bu nye ke jaava, səbu a le anya nye berere?'"

²¹ Ige wam Jizosi gworu agida ele nriria zj ədo n'ədo, rənwu ojo hiri nū rime ele badnū whuya, ele isni whnūrnu əsno.

²² O saru ele izi wam, "Anu lahna kanu Joni kpakara nhne anu whnūrnu nū ke anu nūrnu. Ele isni whnūrnu əsno, ele mgworo znernu izne, be neeme ele nchinchna zjri rīchna, ele nsni ənyo nəonu nhne, ele nwyrnu ənwlu lizorū n'ənwu, be neezni ele mboni izi əoma.

²³ Chiokike jøogozi nye əbulu ke júla m kwnornu nhne me mernu."

²⁴ Nga ele izi Joni laru, Jizosi bete naakanu igbudu badnū wam nhne gbasiri Joni. "Kini bu nhne anu znernu əwhnū n'əli-ikpa? Ekere achara ruwhere noovu?

²⁵ O bu kini bu nhne anu znernu əwhnū? Nweruknka wogwu iwo marnu mma sa? Le, ele noowo iwo marnu mma, ele wu bñdnu oriri nū ənwunwo zi n'oro ele eze.

²⁶ M ka m, risi kini bu nhne anu znernu əwhnū? Nye əwhnurninya sa? Owe! Me kanu anu, o bu nye kakwo nye əwhnurninya.

²⁷ Ka bu nye wam be gbaru nhne n'əkwukwo nəq gbasiri a, "M jeezizne nye izi m nū ruwhnu i, nye jeemekwata apna nū ruwhnu i."

²⁸ Me kanu anu, n'əsilawuru ele ele rinya marnu, o zá nye kakwo Joni, kouvku nye zikaru mati n'əli-eze Chiokike kakwo Joni."

²⁹ (Nga kpakara ele badnū, ma ele ona ntu nūrnu nhne Jizosi kwuru, be kweru nū apna Chiokike zj snam, kwnornu nū Joni wuru be min.)

³⁰ Kouvku ele Farisi nū ele zni iwu ele Ju jūru mmyma Chiokike, kwnornu nū Joni wúge be min.)

³¹ Jizosi sikwa be, "Ndaa nhne me jeeji sninu ebiri ka? Be nū lele kini?

³² Be nū lele rümu takiri dazigwu n'ahja noosukwu ibne be ikwu, kaa, "A kwannu anu eri,

anu tnége eri,

A gwnu eri mkpe

anu kwnágé ekwna."

³³ Joni Nye Wú Mini varu, o rile wiri, nwóge manya, anu kaa, 'O nwernu rənwu ojo.'

³⁴ Nnwō ke Badnū varu, neeri wiri, nəonwo manya, anu kaa, 'Nye ka bu nye okne wiri nū nye nwō okne manya, enyi ele ona ntu nū ele mmehie.'

³⁵ Kouvku nhne ele magwū Chiokike neeme neegesi nū akoniche Chiokike ziri ezi."

Be teru Jizosi mono

³⁶ Otu nye Farisi sukwuru Jizosi wiri n'oro a, o zne n'oro nye Farisi wam daziri n'ikpechi neeri wiri.

³⁷ Otu nwerinya ke wu bñdnu mmehie n'eli wam mahiaru nū Jizosi neeri wiri n'oro nye Farisi, o zne zjya mono otute zj n'ite alabasita.

³⁸ O gwuzorū n'aznū Jizosi naakwna ekwna n'əchi a, anya-mini a nəonu n'əchi Jizosi. O gweru rukeri-ize a kwnosnama be, snutu əchi a onu, gweru mono otute wam te əchi a lawuru.

³⁹ Nga nye Farisi wam sukwuru Jizosi wiri whnūrnu a, o kaa nū mkpoma a, "O bu nū nweruknka ka bu nye əwhnurninya, o znernu a mahia nū nwerinya ka naakpatu aka bu nye mmehie."

⁴⁰ Jizosi saru a, "Saimoni, o nwernu nhne me jaakanu i."

O kaa, "Kanu m, Nye-zni-nhne."

⁴¹ Jizosi kanu a, "Otu nwerukna ke naagbaziisi ele badnu iwayi nwernu ele rukna lawuru ji a ogwo. Otu nyenum ji a riwu mkpuru iwayi isne, nye berere jiri nri isne."

⁴² Be lawuru nwéee nhne be jeeji n'okwu ogwo, o gbarunu be ogwo wam be ji a. Nyele n'esilawuru be jowhunu a n'anya karukwo?"

⁴³ Saimoni saru, "M che m nu o bu nye wam o gbarunu ogwo zi agida."

Jizosi kanu a, "Ikperu ikpe oma."

⁴⁴ Jizosi tughnasna hne nwerinya wam zi kanu Saimoni, "I whnunru nwerinya ka? M varu m oro i, i nyége m mini me snu ochi m, kovu o jì anya-mini a snu ochi m lawuru, gweru rukeri-ize a kwnosnama be."

⁴⁵ I snige m onu, kovu be jowhunu qsn, hite n'ige me varu, zi noosnutu ochi m lawuru onu.

⁴⁶ I tége risi m mono, kovu o wusiri mono eknara oma n'ochi m lawuru.

⁴⁷ Kam kpayar, me kanu i, lele kpa be gbarunu a agida mmehie, qwhnun'anya a zi agida. Nye be gbarunu nhne mati nwernu qwhnun'anya zi mati."

⁴⁸ Jizosi kanu nwerinya wam, "Be gbarunam ji mmehie i."

⁴⁹ Ele nu Jizosi dazj neeri wiri nookwurita n'ehni be, "Nye ka bu nyele ke naagbaru mmehie?"

⁵⁰ Jizosi kanu nwerinya wam. "Qkwata mkpoma i znöhialam ji, la n'udno."

8

Agwna ele rinya ke snornu Jizosi

¹ Nga ka mekworu, Jizosi znernu hite n'otu eli mati du n'eli agida berere n'okpo okwo izi oma eli-eze Chiokike. Nri nu badnu lawuru wam ele izi a sno a,

² ma agwna ele rinya be gworu renwu ojo nu nriria zi odo n'odo, Meri, nye be kwu Magidalini, nye Jizosi chihalaru renwu ojo esau nu rime a,

³ Joana nnwerne Kuza, nye neelegidne oro Erodu, ele rinya berere sno a bu Suzana nu agida ele berere. Ele rinya ka neeyinu be aka nu mkpa be hite nu nhne hi n'aka be whuya.

Elulu nye ogha mkpuru (Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Kpa igbudu badnu naagbakó hne Jizosi zi, hite n'agida eli-ohna, o tnunu be elulu ka.

⁵ "Otu nye ernu ekwu znernu agha mkpuru. Kpa o naaghá mkpuru, agwna mkpuru dna nu ngeri apna, ele badnu zo be ochi, rumu onunu tuturu be ta.

⁶ Agwna be dnarnu n'olu rugwu, nga be furu, be chnanwu kwnornu nu be nwéee mini.

⁷ Agwna mkpuru berere dnarnu n'esilawuru igwnu, igwnu wam sohia kpabgu be.

⁸ Agwna mkpuru berere dnarnu n'eli buru oma, be so, minya mkpuru, otu riwu kakwo kpa be kparu be."

Nga o kwukworu oka ka, o kaa, "Nye nwernu nsnj o ji o nu nhne, o nñrunu."

Nhne o kwino tnú elulu

(Mat 13:10-17; Mak 4:10-12)

⁹ Ele sno apna a sikhwa a risi elulu ka.

¹⁰ Jizosi kanu be, "Be mernu ma anu mahia nhne tugwaru otugwa ke eli-eze Chiokike, kovu be jookwunu ele berere oka n'elulu, ma,

'Be neele anya, kovu be jowhunu qsn, be noobno nsnj, kovu be jöoghohia.'

Risi elulu nye

ogha mkpuru wam

(Mat 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹ "Ka bu risi elulu wam. Mkpuru wam bu ikwu-onu Chiokike.

¹² Mkpuru ke zi nu ngeri apna nu lele ele nñrunu ikwu-onu Chiokike, Ekvensu va gweme ikwu-onu wam nu mkpoma be, ma be gharu o kweru, be zñohia be.

¹³ Ele ke zi nu rugwu nu lele ke nñrunu ikwu-onu wam gweru snarnima nwugwu a, kovu nu be nwéee egwnugwu, be kweru ige mati, kovu nga nhne oqpa iru varu, be dnahnala aznu.

¹⁴ Mkpuru ke dnarnu n'esilawuru igwnu nu lele ele nñrunu ikwu-onu wam, kovu kpa be nooso, oriri nu ekwu nü nhne qso n'onu k'owa ka, kpabgu be, o ghø nhne mína mkpuru.

¹⁵ Kovu ele ke dnarnu nu hne eli buru oma bu ele ke ji mkpoma oma be nu ezi oka, bita ikwu-onu ka nga be nñrunu a, be hite n'osnuta mkpoma mínya mkpuru.

Tonji zi olu nhne tonji

(Mak 4:21-25)

¹⁶ "O zá nye noomusi tonji bita a nu mkpuru okpata, móbu kpusni a nhne, tnunuma, o bita a n'olu nhne be bita tonji, ma ele naabnanya owo whnunru iwhne a.

¹⁷ Nhne obula be tugwaru otugwa joowhuya iwhne, be jookpume kpakara nhne be kpusnirni okpusni ma ele badnu whnunru be.

¹⁸ Kam kpayar, anya du anu eli nhne anu ononu. Be jeenye nye obula ke nwernu, kovu nye nwéee, be jaahahoru a o bùbedi, ke o riři nu o nwernu."

Nne Jizosi nu rumu nne a

(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Nne Jizosi nü rümu nne a varu ma be whnū a anya, kovu nü be nwée rikne zne ndündu kwnornu igbudu badnū wam.

²⁰ Be kanu Jizosi, "Nne i nü rümu nne i gwuzogwu nederezi noopio o whnū i."

²¹ Jizosi saru be, "Nne m nü rümu nne m bu ele nürnü ikwu-önü Chiokike, neeme be."

*Jizosi bigbörü
ruwhere osimini*
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Otu ɔbochi Jizosi kanu ele sno apna a, "Anü ngwa ma a whe aka osimini kiyari." Be bna nü rime otu ogbo zneba.

²³ Kpa be neezne, Jizosi znirni anyarna. Okne ruwhere neewhe, mini nqowubna nü rime ogbo, ogbo noopio o mii.

²⁴ Ele sno apna a vakwnusi a, kpatnenya a, kaa, "Nda-aj-kwu, mini neeri aj."

O lizo, bigbölü ruwhere wam nü abakamini wam, be whebi, qhnna dna bii.

²⁵ Jizosi sikwa ele sno apna a, "Ndaa hne ökwnata mkpoma anu zi?"

Be tū ogwnu, o ji be anya, be necessitàta ibne be, "Nye ka bu nyele? O nqotunu ruwhere nü abaka-mini ɔka, be bnonu a nsni."

*Jizosi gworu nye
rənu ojo nwügwü*
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Jizosi nü ele sno apna a kworu ogbo be zne n'eli ele Gerasa ke zi n'aznū Osimini Galili.

²⁷ Nga Jizosi hiri n'ogbo whuya, otu nye rənu ojo nwügwü hi n'eli wam kwnusia. Nwerukna ka gbulem ɔkwu o wó iwo, o wú n'oro, oro a bu n'ilili.

²⁸ Nga o whnūnru Jizosi, o si lulo dna n'eli n'ochi a, siwama n'okne nkoli, "Kini bu me nü ji nwekogwu, Jizosi Nnwö ke Chiokike Kakwo Nhne Dum Olu? Bikno, i tá m awhnūwhnu."

²⁹ O kwuru kpa kwnornu nü Jizosi nyernu renwu ojo wam iwu o hi nü rime a whuya. Agida ige be kpagidneru nwerukna wam, be tū a ijigba ɔchi nü aka, be neese a nse, o gbajikwo ijigba, rənu ojo chibna nü hne körö owu.

³⁰ Jizosi sikwa a, "Kini bu rəwhna i?"

Q kaa, "Lijoni,"* kwnornu nü agida rənu ojo bnarnu nü rime a.

³¹ Be riasno Jizosi o chibna be n'olulu awhnūwhnu.

³² Odokwnu ezni zi nü ndündu naata wiri n'olu rugwu, rənu ojo riasno Jizosi o kweru be zne bna nü rime ezni wam, o karu be zne.

³³ Rənu ojo wam hiri nü rime nwerukna wam whuya, bna nü rime ezni wam, odokwnu ezni wam gbadna ngwulangwu wam, dnabna nü rime mini, rınwu nü rime mini.

³⁴ Nga ele nqozu ezni wam whnūnru nhne mernu, be gbawhu, zne tnüşinu ele zi nü rime eli-qhnna ma nü ekwu.

³⁵ Ele badnū whoga zne whnū nhne mernu, be vakwnusi Jizosi, whnū nwerukna wam rənu ojo whogaru nü rime a hne ɔ dazi eli n'ochi Jizosi, woru iwo, echiche a zuru ozu, ogwnu tu be.

³⁶ Ele whnūnru nhne mernu kanu ele badnū kpa be gworu nwerukna wam rənu ojo nwügwü.

³⁷ Kpakara ele wu n'eli Gerasa gburugburu kanu Jizosi ɔ whoga n'eli be, kwnornu nü ogwnu nqotu be. O bna nü rime ogbo lahna.

³⁸ Nwerukna wam rənu ojo whogaru nü rime a riasno a ma o snornu a la, kovu Jizosi chihala a, kanu a,

³⁹ "La n'oro i, kanu ele badnū nhne Chiokike mennu i."

Nwerukna wam la, nqotnusa kpakara n'eli-qhnna nhne Jizosi mennu a.

*Nnwö rinya mati nü
nwerinya ntü ɔvnarna*
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Nga Jizosi lahnarnu, igbudu badnū nabnanyarnu a, kwnornu nü be neele anya a.

⁴¹ Otu nwerukna rəwhna a bu Jarjosi, nye risi ɔro ogbako ele Ju, vakwnusiri a, dna n'eli n'ochi Jizosi, riasno a ɔ va ɔro a.

⁴² O riasno a kwnornu nü o nwernu otu nnwö rinya kpoi, ke gbaru nri nü awha lawuru, nye zi n'onu ənwu.

Kpa Jizosi neezne n'apna, igbudu badnū snornu a naadnagidne a.

⁴³ Otu nwerinya ke naarja ntü ɔvnarna nri nü awha lawuru, zi n'esilawuru igbudu badnū wam, tuwhukwo kpakara nhne o nwernu n'aka ele dibia, kovu ɔ zá nye nwernu rikne gwö a.

⁴⁴ O varu n'aznū Jizosi kpatu ɔnu iwo a aka, ngangam, ɔvnarna a gbabiri.

⁴⁵ Jizosi sikwa, "Nyele kpatu m aka?"

Kpakara be goru. Pita kaa, "Nda-aj-kwu, igbudu badnū ka naadnagidne i."

⁴⁶ Kovu Jizosi karu, "Otu badnū kpatu m aka, ma maam nü rikne hiri n'ehni m whoga."

⁴⁷ Nga nwerinya wam whnūnru nü o nwée rikne tugwa, ehnai naama a ririri, o dna n'eli n'ochi Jizosi, kahia nü ruwhnu igbudu badnū wam nhne mernu o jiri kpatu iwo a aka, nü kpa be gworu a ngangam.

⁴⁸ Jizosi kanu a, "Nnwö m rinya, ökwnata mkpoma i znhialam ji, la n'udno."

⁴⁹ Kpa Jizosi kpu ɔka n'önü, otu badnū hiri n'oro Jarjosi va, kanu Jarjosi nye nnwö a naarja aria, "Nnwö i rinya nwünam. I kpáknama Nye-zni-nhne ehnai berere."

⁵⁰ Nga Jizosi nürnü a, o kanu Jarjosi, "I túko ogwnu, kweru kpoi, be joogwo a."

* 8:30 Lijoni ke bu agida ele ogwnu.

⁵¹ Nga o vaduru n'oro, o kwéle nye obula snornu a bna nü rime owo, okwolem Pita, Jöni nü Jemisi, nü nda nü nne nnwö rinya wam.

⁵² Kpakara ele badnü zì naakwna ekwna, naagbanu nnwö rinya wam mkpe. Jizosi kanu be, "Anü kwnáma ekwna, nnwö rinya ka nwúna ɔnwu, o neezni anyarna."

⁵³ Be mü a rümu, kwnornu nü be magwü nü nnwö rinya wam nwürnu ɔnwu.

⁵⁴ Kóvu nü Jizosi nwugwuru a n'aka, kaa, "Nnwö, lizo."

⁵⁵ Enine a hiehnarnu, o lizo ngangam. Jizosi kanu be, be nyee a nhne, ma o ri.

⁵⁶ O duru ele murnu a ɬhni, kóvu Jizosi kanu be, be káhianu nye obula nhne mernu.

9

Jizosi zihalaru nri nü badnü lawüru

(Mat 10:5-15; Mak 6:7-13)

¹ Jizosi sukwukota ele izi nri nü əbo wam n'otu, nyee be rikne nü rikne ɔchichi o chihala rənwu ojo nü o gwö nriria.

² O zihala be zne kpö okwo əli-eze Chiokike, gwö ele nriria.

³ O kanu be, "Anü jí nhne obula kpa anu neezne. Anü jí mkpara mōbu rëkpa, mōbu brëdi, mōbu iわi, anü chí iwo lawüru.

⁴ Oro obula anu bnarnu, anu daziri pi tem anu whoga n'eli-ɔhna wam.

⁵ O bürü nü ele badnü näbnanyana anu, anu whoga n'eli-ɔhna wam, lisnama rijzna ke zì n'ochi anu, ma o bürü nhne akebne megidne be."

⁶ Be whoga, zne hite n'otu əli zne əli berere, nɔokpo okwo izi ɔma, nɔogwo ele nriria kpkara ɔhna.

O gbagwojiri Erödu anya

(Mat 14:1-12; Mak 6:14-29)

⁷ Nga Erödu nye nèechi Galili nürnü kpkara nhne neeme, o gbagwojiri a anya, kwnornu nü agwna ele badnü naakaa nü Jöni hilem n'enwu lizo,

⁸ ele berere naakaa nü ɬlaja whüyaru iwhne, ele berere naakaa nü otu nü rime ele ɔwhnurninya gbaka hiri n'enwu lizo.

⁹ Erödu kaa, "M biri m Jöni risi, nyele bü nye ka me nöonu nhne gbasjiri a?" O pio o whnụ Jizosi.

Jizosi nyeru pokwu badnü isne wiri

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jöni 6:1-14)

¹⁰ Nga ele izi wam hiehnarnu, be kanu Jizosi nhne be mernu. O kwuru be whoga ichne, zne əli Bëtesaida.

¹¹ Nga igbedu badnü wam mahiaru, be snornu a. O kwubnanya be, kwunu be əka gbasiri əli-eze Chiokike, gwö masi ele nriria.

¹² N'ogbednachi nga chi neeji, nri nü badnü lawüru wam vakwnusi Jizosi, kanu

a, "Zihala ele ka ma be zne nü rime əli-ɔhna ma nü rime ekwu, züru nhne oriri, dnanyi n'abalj a, kwnornu nü a zì nü hne körü owu."

¹³ Jizosi saru be, "Anü nyee be nhne be jeeri."

Be saru a, "Nhne a nwernu hna kwolem ike brëdi isne nü aznü lawüru, okwolem ma a jeeze züya wiri a jeenyé igbedu badnü ka."

¹⁴ Pokwu ele rukna isne zi pii.

Kóvu Jizosi kanu ele sno apna a, "Anü mee ma be daziri əli nü mkpuru nri badnü isne, mkpuru nri badnü isne."

¹⁵ Ele sno apna a mee kpam, nye obula daziri əli.

¹⁶ Jizosi gweru ike brëdi isne wam nü aznü lawüru wam, le anya n'oligwe, tü mmamma, nyawama be. O nyee be ele sno apna a, be nyee igbedu badnü wam.

¹⁷ Kpakara be ri, riji rüwho, ele sno apna a tütükota rüvnuruvnu ke gwarnu, nri nü nkita lawüru jihiaru.

Pita kahiaru nye Jizosi bü

(Mat 16:13-19; Mak 8:27-29)

¹⁸ Otu qobochi, nga Jizosi neekpe okpukpe ichne, ele sno apna a nü ya zì, o sikkwa be, "Ele badnü be naakaa nü me bü nyele?"

¹⁹ Be saru a, "Agwna be naakaa, Jöni Nye Wü Mini, ele berere naakaa, ɬlaja, ele berere masi naakaa, otu nü rime ele ɔwhnurninya gbaka hiri n'enwu lizo."

²⁰ Kóvu Jizosi sikkwa be, "Anü n'iwhuru anu, anu kanu nü m bü m nyele?"

Pita saru a, "I bü Karaishi ke Chiokike."

Jizosi kwuru əka

gbasiri ənwu a

(Mat 16:20-28; Mak 8:30—9:1)

²¹ Jizosi dö be aka nü nsnj be kánü nye obula.

²² O kanu be, "Nnwö ke Badnü jaatariri agida awhnüwhnu, ele okno badnü nü ele risi arjhona nü ele neezni iwu ele Ju joju a, be gbu a, nga qobochi eto whemernu, o jeehi n'enwu lizo berere."

²³ O kanu kpkara be, "O bürü nü nye obula joosno m i'aznü, o joju əhni a, vuru ɔgba a kpkara qobochi sno m."

²⁴ Kwnornu nü nye obula ke noopio o znohia bñdnu a, joottuwhu a, kóvu nye obula ke joottuwhu bñdnu a kwnornu m, jøoznhia a.

²⁵ Mbnarna kini bü nhne badnü jeenwe o bürü nü o rihiä kpkara əwa n'iru, kóvu tuwhume bñdnu a?

²⁶ Nye obula ke iwhnerne m nü ikwü-ɔnju m jøotu, Nnwö ke Badnü jøotu iwhnerne nye wam nga o jaava n'igwugwu a nü n'igwugwu ke Nda a nü ke ele enine izi nsø.

²⁷ N'ezi me kanu anu, agwna ele gwuzo hna jónowu ənwu tem be whnu əli-eze Chiokike."

*Onwoghari ke Jizosi
(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)*

²⁸ Nga əbochi əsato whemernu kpa Jizosi kwuru ikwu-ənu ka, o kwuru Pita, Jóni nü Jemisi yisini əhni a zne n'olu rugwu kpe okpukpe.

²⁹ Kpa o zi neekpe okpukpe, ruwhnu a gbanwornu, iwo naacha va-a-a, neeke eke lele amuma.

³⁰ Ngangam, be whnu ele rukna lawuru nü ya nookwurita əka, be bù Mozizi nü Elaija.

³¹ Be whuyaru n'igwugwu, be nü Jizosi kwu əka gbasiri ənwu a ke jeemezu nü Jeruselem.

³² Anyarna tñru Pita nü ele nü ya zi, kóvu nga anya dnornu be, be whnñrnu igwugwu Jizosi nü ele rukna lawuru be nü a gwuzo.

³³ Kpa be nqowhoga hne Jizosi zi, Pita kanu a, "Nda-ai-kwu, o bñru əma a daziri hna. Ngwa ma a wu qro-əka eto hna, otu ke i, otu ke Mozizi, otu Elaija." (O máa nhne o jookwu.)

³⁴ Kpa o kpu əka ka n'ənu, erumeru oligwe whuyaru kpusni be, ogwnu tñru be kpa be zi n'erumeru oligwe wam.

³⁵ Otu akpíri hiri n'erumeru oligwe wam, kaa, "Ka bù Nnwò m, nye me hohiaru, anu bnotuen a nsni."

³⁶ Nga akpíri wam kwukworu, be whnñrnu Jizosi nsnñnu a. Ele sno apna a bitaru nhne be whnñrnu nü mkpoma be, o zá nye be kannu nhne be whnñrnu ige wam.

*Jizosi gworu
wikoro rukna
(Mat 17:14-18; Mak 9:14-27)*

³⁷ N'ekile a, nga be hiri nü rugwu wam hiedna, ibrudu badñu vawknusiri Jizosi.

³⁸ Otu nwérunkna hiri n'igbudu badñu wam siwama lulo, "Nye-zni-nhne, bñkno le nnwò m rukna anya, kwnornu nü o bù otu nnwò m me nwernu.

³⁹ Rènzu ojo nwñgwu a, o si lulo, o vudna n'eli nqodo a, o npogbo okoto n'ənu, o gbu əkwunu sù o sigbasi a, ma o gbu a.

⁴⁰ M riasondo ele sno apna i ma be chjhala a, kóvu be nwéé rikne."

⁴¹ Jizosi saru be, "Anu ebiri ka nwéé əkwnata mkpoma, ele mkpoma hiri aghí, me nü anu jaadazi dñ ngele? Me jeesinu anu mkpoma dñ ngele?" O kanu nwérunkna wam, "Kwuya nnwò i rukna hna."

⁴² Nga nnwò rukna wam naava, rènzu ojo wam vudna a n'eli, dñsi a rikne. Kóvu Jizosi bigboru rènzu ojo wam, gwo a, kwuhnata a nda a.

⁴³ Rikne ərnu Chiokike duru kpakara be əhni.

*Jizosi kwukwnornu əka
gbasiri ənwu a
(Mat 17:22,23; Mak 9:30-32)*

Kpakara nhne o neeme noodu ele badñu əhni, Jizosi kanu ele sno apna a,

⁴⁴ "Anu bno nsnj nhne me naakanu anu. Be jeegweru Nnwò ke Badñu resi n'aka ele badñu."

⁴⁵ Kóvu be ghóyage nhne o nookwu. O bu nhne tugwaru otugwa n'anya be, be máa nhne o bu. Ognu kwéle be sikhwa a nhne gbasiri a.

Nyele kakwo ibne a?

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ Ele sno apna a bete neesigha əka n'esilawuru be nye kakwo ibne a.

⁴⁷ Nga Jizosi mahiaru nhne zi be nü mkpoma, o kwuru otu watakiri gwuzote a nü ngeri a.

⁴⁸ O kanu be, "Nye əbula ke jaanarnu watakiri ka nü rëwhna m, nanarnu m, nye əbula ke nanarnu m, nanarnu nye ziyaru m. Kwnornu nü nye kakwo mati n'esilawuru anu, nye wam bu nye kakwo."

*Nye zá neemegidne anu,
dagwunu anu
(Mat 9:38-40)*

⁴⁹ Jóni kanu a, "Nda-ai-kwu, a whnñrnu otu badñu ke naachihala rènzu ojo nü rëwhna i, a bnosni a, kwnornu nü o zá noosno aij."

⁵⁰ Jizosi kaa, "Anu bnósni a, kwnornu nü nye zá neemegidne anu, dagwunu anu."

*Otu mgbu kwéle
o nabnanya Jizosi*

⁵¹ Kpa ige nqodu o jaala oligwe, Jizosi kpebilem o zne Jeruselem.

⁵² O zihala ele izi nü ruwhnu a, be zne otu əli Sameria ma be mekwatanu a nhne.

⁵³ Kóvu ele əli wam kwéle o nabnanya a, kwnornu nü o nü lele nü o neezne Jeruselem.

⁵⁴ Nga ele sno apna a Jemisi nü Jóni whnñrnu ka, be sikhwa a, "Nyenwe aij, i pi-oru ma a sukwduna békwnu n'oligwe rnég-bukwo kpakara be?"

⁵⁵ Kóvu nü Jizosi tñhnasnarnu, bigbø be.

⁵⁶ [O kaa, "Anu máa enine anu nwernu. Nnwò ke Badñu väge ma o gbu badñu, kóvu o zñohia bñdnu badñu."] Be whe zne əli berere.

*Nhne o joowhu ele
sno apna Jizosi
(Mat 8:19-22)*

⁵⁷ Kpa be neezne nü apna, otu nwérunkna kanu a, "M joosno i hne əbula i neezne."

⁵⁸ Jizosi kanu a, "Edu nwernu mkpewu hne be dnanyi, ənunu oligwe nwernu alikwu hne be zukwa inwe, kóvu Nnwò ke Badñu nwéé hne o jaabitá risi a."

⁵⁹ O kanu nye berere, "Sno m."

Kovu nwerukna wam kaa, "Nyenwe aij, kweru me beru osno lite nda m."

⁶⁰ Jizosi kanu a, "Gharu ele nwurunu onwu ma be lite ele nwurunu onwu ibne be, kovu zne kpō okwo izi oma eli-eze Chiokike."

⁶¹ Nye berere kwono kaa, "Nyenwe aij, m joosno i, kovu kweru m me beru osno zne bekwu ele ogo m ikwu ipne-aznu."

⁶² Jizosi kanu a, "O zá nye obula ke yisiri aka nü mfama ekwu ke anō ogo noopnughari, daziri neele anya n'aznu, kwesiri eli-eze Chiokike."

10

Jizosi zihalaru nri badnu esau nu ebo

¹ Nga ka mekworu, Jizosi hohiaru nri badnu esau nu ebo, ma o zihala be ebo ebo nü rime eli-ohna nü mgbu obula o jaabna.

² O kanu be, "Ogwe nhne ekwu zi agida, kovu nü ele ərnu zi ele nü ele. Kam kpayar, anu rjo Nyenwe ogwe nhne ekwu ma o zizne ele ərnu n'ekwu a.

³ Anu zne, m neezizne anu lele rümu atnurnu n'esilawuru edu.

⁴ Anu jí rekpa iwai, möbu rekpa, möbu okoro-ochi, anu békwu nye obula n'apna.

⁵ "Nga anu bnarnu ogo obula, anu beru osno kaa, 'Udno zinu ogo ka.'

⁶ O bürü nü nye udno zi n'oro wam, udno anu jaazinu a, o bürü nü nye udno zifa, udno anu jaahiehnakwnusi anu.

⁷ Anu dazigidne n'oro wam, neeri, noonwo nhne be jeenyey anu. Ka bu kwnornu nü nye ərnu kwesiri əgwo ərnu a. Anu znéko n'oro n'oro.

⁸ "Nga anu bnarnu eli-ohna obula ke be nabnanyarnu anu, anu ri nhne obula be jeenyey anu.

⁹ Anu gwø ele nriria zi pii, anu kanu be, 'Eli-eze Chiokike zi anu ndundu.'

¹⁰ Kovu nü eli obula anu bnarnu ke be nabnanyana anu, anu zne n'apna a, kaa,

¹¹ 'Q bñbedi rjzna eli anu ke takwnusiri n'ochi aij, a ljsnarun a megidne anu. Kovu anu mahia nü eli-eze Chiokike zi ndundu.'

¹² Me kanu anu, Chiokike jøodonu eli Sodom obirizi karu eli wam n'obochi ikpe.

Eli-ohna kwé ekwe (Mat 11:20-24)

¹³ "Awhnúwhnu jaazinu i, jí Korazini. Awhnúwhnu jaazinu i, jí Bëtesaida. Kwnornu nü ərnu ndu-ehni ke be rnrunu nü rime anu, o bürü nü be rnü be nü eli Taya nü eli Saïdoni, be znernu ətuhnasna mkpoma agida ige wheru ewhe, daziri n'ikpe mkpe nü retnu.

¹⁴ Kovu be jøodonu Taya nü Saïdoni obirizi n'ikpe karu anu.

¹⁵ Jiwa masi, Kapanom, be jeegwelizo i olu du oligwe? Be jeegwedna i eli, du békwnu eli reñwu.

¹⁶ "Nye noobnonu anu nsni noobnonu m nsni, nye jüru anu nooji m. Nye obula ke jüru m nooji nye ziyanu m."

Nri badnu esau nu ebo wam hieharnu

¹⁷ Nri badnu esau nü ebo wam jiri snarnima hiehna, kaa, "Nyenwe aij, ele reñwu ojo bnonnu aij nsni nü rëwhna i."

¹⁸ Jizosi kanu be, "M whñrunu m Ekwensi hne o hi n'oligwe dna lele amuma.

¹⁹ M nyernu m anu rikne o zökwasí agwo nu akpi ochi nü o megbu kpakara rikne ke nye irno, o zá ke nwernu rikne mekasi anu nhne ria ria.

²⁰ Kovu mkpoma só anu n'önü kwnornu nü reñwu ojo noobnonu anu risi, kovu anu nwudna nü be gbaru rëwhna anu n'ókwukwo n'oligwe."

Jizosi nwüdnarnu (Mat 11:25-27; 13:16,17)

²¹ Ige wam Jizosi nwüdnarnu k'agida nü rime Ènìne Nsø, kaa, "Meka, Nda, Nyenwe oligwe nü owa, kwnornu nü i bigwaru nhne ka n'anya ele ako nü ele marnu nhne, kovu i kpumennu be rümu takiri. Owe! Nda, meka, kwnornu nü o bürü oma kpam n'anya i.

²² "Nda m yisiri kpakara nhne n'aka m. O zá nye magwü nye Nnwö wam bu, okwolem Nda. O zá nye magwü masi nye Nda bu, okwolem Nnwö wam, nü ele Nnwö wam pioru o kpumenu a."

²³ Ige wam o tuhnasna hne ele sno apna a zi, kanu be ichne, "Owa oma zinu anya ke whñrunu nhne anu whñrunu.

²⁴ Me kanu anu, agida ele owhnurninya nü ele eze pioru o whñu nhne anu noowhnu kovu be whñuna, nü o nñrunu nhne anu nönü, kovu nü be nüna."

Elulu nye Sameria oma

²⁵ Otu mgba, nye ogwu iwu lizoru naakpa Jizosi iru, sikwa a, "Nye-zni-nhne, kini bu nhne me jeeme ma m kehja m bñdnu kwó okwo?"

²⁶ Jizosi saru a, "Kini bu nhne be gbaru n'iwu? Ndaa kpa i noogwunu a?"

²⁷ O saru, "I jeegweru kpakara mkpoma i nü kpakara mkpuru ovu i, nü kpakara iknerema i nü kpakara echiche i whñu Nyenwe aij Chiokike i n'anya. Whñu masi nye agbatibí i n'anya lele ehni i."

²⁸ Jizosi kanu a, "I sakwahiaru a, mee kpam, i jaazi bñdnu."

²⁹ Kovu o pioru o mee ehni a nye oma, o sikwa Jizosi, "Nyele bu nye agbatibí m?"

³⁰ Jizosi saru a, "Otu nwerukna hiri nü Jerusélem neezne Jeriko, o dnabna n'aka ele

buznu. Be woru iwo a, lị a nhne, gbawhu, sigbasi a n'önü enwu.

³¹ O dnabna nü otu nye ariohna neewhe n'apna wam, nga o whnuru a, o garu ngeri berere znernu hne o znezne.

³² Kpam masi, otu nye Livai, nga o vaduru hne o zi, whnru a, o garu ngeri berere znernu hne o znezne.

³³ Kqvou otu nye Sameria neewhe n'apna wam, vaduru hne o zi, nga o whnuru a, o donu a obirizi.

³⁴ O znekwnusi a, wusi a mono nü manya, knesi enya a. O vukwasị nwerekuna wam n'olu anqoro a, kwuzne a n'oro ele izne, legidne anya nkari.

³⁵ N'ekile a, o nyee nyenwe qro ele izne wam iway, kanu a, 'Legidne a anya nkari, me hiehna, m'jokwu i nhne obula i mewhuru nü risi.'

³⁶ "N'esilawuru badnụ ẹto ka, ndaa nye i cheru gesiri nü nye wam dnabnarnu n'aka ebe buznu bù nye agbatibì a?"

³⁷ Nye ogwun iwu wam kaa, "Nye wam ke donu a obirizi."

Jizosi kanu a, "Zne, mee kpam."

Jizosi znernu qro Mata nü Meri

³⁸ Nga be neezne n'apna, Jizosi nü ele sno apna a va otu eli-ghna, zne n'oro Mata nye gbamani a qro a.

³⁹ Mata nwernu otu nwene rinya rəwhna a bù Meri, Meri znernu daziri eli n'ochi Nyenwe aij, nqonu ikwu-önü a.

⁴⁰ Kqvou echiche Mata jihiaru n'ernu o noornu, o vakwnusi Jizosi kaa, "Nyenwe aij, o gbásila i nü nwene m rinya sigbasiri me nñnsnu m noornu ernote? Kanu a ma o yisini m aka."

⁴¹ Jizosi saru a, "Mata, Mata, i naari oriri, neemekpa ehni i ehni kwnornu agida nhne.

⁴² Kqvou otu nhne zi mkpa. Meri hórlum nhne ke ka mma, o zá nye jeenwe rikne nahoru a ya."

11

Jizosi znirni nhne gbasiri okpukpe

(Mat 6:9-13; 7:7-11)

¹ O dù otu obochi Jizosi zi neekpe okpukpe n'otu hnanum, nga o kpekworu, otu nü ele sno apna kanu a, "Nyenwe aij, zni aij kpa be kpe okpukpe lele kpa Joni znirni ele sno apna a."

² O kanu be, "Nga anu neekpe, anu kaa, 'Nda aij,

rəwhna i bürü nhne zi nsø.

Eli-eze i va.*

* ^{11:2} Agwna nhne be gbaru kwuru be mee nhne i noopio n'owà lele kpa be mee a n'oligwe   † ^{11:4} Agwna nhne be gbaru kwuru døhia n'aka nhne ørnurna   ‡ ^{11:11} Agwna nhne be gbaru kwuru brèdi

³ Nyee aij wiri tna, ke joozunu aij obochi tna.

⁴ Gbarunu aij mmehie aij,
lele kpa a jaagbarunu ele mehieru aij.
I yisi aij nü rime nhne ørnurna." *†

⁵ O kanu be, "O bürü nü otu nü rime anu nwernu enyi, o znekwnusi a n'esilawuru abali, kaa, 'Enyi m, gbaznisi m ike brèdi eto.

⁶ Otu enyi m berere vakwnusiri m, m nwéé m nhne me jeenye a."

⁷ "Enyi a hi nü rime qro sa a, 'I kpákna m ehni. M tüsniilem qro, me nü rümu m dnanyi n'ökpat. M jéenwe rikne lizo nye i nhne obula.'

⁸ Me kanu anu, o bù n'ezi nü o jéelizò nye a kwnornu nü o bù enyi a, kqvou kwnornu nü iwhnerne zá nqotu nye qrio, o jeelizò nye a.

⁹ "Kpam masi, me kanu anu, anu río, be jeenye anu, anu pio, anu joopiohia, anu znu aka n'önü-mgbo, be jaagbamanu.

¹⁰ Kwnornu nü nye obula ke nqorio, nqorohia, nye noopio, noopiohia, nye nooznu aka nü mgbo be jaagbamanu a.

¹¹ "Ndaa nye bù nda n'esilawuru anu, nye nnwo a jöorio aznu, o nyee a agwo? *

¹² Mòbu o río a ekwna ouchichi, o nyee a akpi?

¹³ O bürü anu ele jöogburu ehni anu nü bujo mahiaru o nyee rümu anu nkesi bürü oma, o kò bürü Nda anu ke oligwe, o bù nü o jéenye ele nqorio a Enine Nsø?"

Jizosi nü Béлизибу (Mat 12:22-30; Mak 3:20-27)

¹⁴ Jizosi naachihala rənwu ojo ke dnarnu mgbu. Nga rənwu ojo wam whögaru, nwerekuna wam ke dnarnu mgbu kwuru oka, o du kpakara ele badnụ ehni.

¹⁵ Kqvou agwna be kaa, "O ji rikne Béлизибу nye risi ele rənwu ojo naachihala rənwu ojo."

¹⁶ Ele berere naakpa a iru, kaa, o gesi be nhne elekema hi n'oligwe.

¹⁷ Jizosi mahiaru mkpoma be, o kanu be, "Eli-eze obula kewama megidne ehni a, o jötubiri etekne, qro obula kewama megidne ehni a, o jaadna.

¹⁸ O bürü nü Setani kewama megidne ehni a, eli-eze a jöogwuzoli. M nookwu ka kwnornu nü anu karu nü m ji m rikne Béлизибу naachihala rənwu ojo.

¹⁹ Kitna, o bürü nü m ji m rikne Béлизибу naachihala rənwu ojo, ele sno anu ji rikne nyele naachihala be? Be joobu ele ikpe anu.

²⁰ Kqvou o bürü nü m ji m aka Chiokike naachihala rənwu ojo, eli-eze Chiokike dülam anu ehni.

²¹ "Nga nye dikne woru mgwna ogwun a, neese qro a, ekwnu a zi n'udno.

22 Kóvu nga nye kakwo a rikne varú, megbú a, o náhóru a kpakara mgwna ógwñu a ke o tükwasiri mkpoma, kesa ékwnu a.

23 "Nye dágwñu m, neemegidne m, nye snóne m chikota nhne, nqobosa qobosa.

*Rénu ojo hiehnarnu
(Mat 12:43-45)*

24 "Nga rénu ojo hiri nü rime badnú whóga, o znegharí n'eli chna chna chna, noopio hne o joozukwa inwe. O bürü nü o whñúna, o kaa, 'M jaalahna n'oro me hiri whuya.'

25 Nga o vaduru, o whñu nü be zasnarnu qro wam bijkwata nhne nkari.

26 O jeezne chíri rénu ojo ésaú ibne a ele nwernu risi rikne karu a, be wuru nü rime nye wam. Qnodi ipne-aznuy ne wam johinasi bujo karu kpa o zì nü mbom."

Nye qwa qma n'ezí

27 Kpa Jizosí zì nookwu qka ka, otu nwerinya siwama n'igbudu badnú wam, "Rúwho ke vuru i nü réma ke i nwörnu bù nhne be goziri ogozí."

28 Jizosí saru, "Ele qwa qma karukwo bù ele nqonu ikwu-ouñu Chiokike, neeme be."

*Nhne elekema ke Jona
(Mat 12:38-42)*

29 Kpa igbudu badnú wam gbakoru hne Jizosí zì, o kanü be, "Ebiri ojo ka noopio nhne elekema, o zá nhne elekema be jeenyé be, okwolem nhne elekema Jona.

30 Lele kpa Jona bù nhne elekema ke ele Ninive, o bù kpa Nnwó ke Badnú jöobunu ebiri ka.

31 Eze nyerinya Seba jeelizo ya nü ele ebiri ka bna n'ikpe, o jaama be ikpe, kwnornu nü o hiri n'osotoma k'owa va nñrnu aköniche Solomoni. Kóvu le, nhne kakwo Solomoni zì hna.

32 Ele Ninive jeelizo, be nü ebiri ka bna n'ikpe, be jaama be ikpe, kwnornu nü be tñhñsnarnu mkpoma n'ókpo okwo Jona. Kóvu le, nhne kakwo Jona zì hna.

*Iwhne ke ehni
(Mat 5:15; 6:22,23)*

33 "O zá nye joomusi tñjí biña a nü hne tugwaru otugwa, móbu biña nü mkpururu nkita. Tññuma, be biña a n'olu nhne be biña tñjí, ma ele naabnanya qro whñúrnú iwhñe a.

34 Anya bù iwhne ke ehni. O bürü nü anya i bürü qma, kpakara ehni i jøobu iwhne iwhne. Kóvu o bürü nü anya i bùo qma, kpakara ehni i jaagba ochichiri.

35 Anu ledukom anya o zì iwhne ke zì anu n'ehni bø ghø ochichiri.

36 Ka kpayarú, o bürü nü kpakara ehni i bù iwhne iwhne, o zá ngeri ke gbaru ochichiri, kpakara ehni i joobu iwhne lele nga tñjí nqomukwasi i iwhne a."

Ele Farisi nü

ele zni iwu ele Ju

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

37 Nga Jizosí kwukworu qka ka, otu nye Farisi sukwu a, o va snornu a ri wiri, o snornu a zne, o daziri n'ikpechi.

38 Nye Farisi wam whñúrnú nü Jizosí kwóge aka bete ri wiri, o du a ehni.

39 Nyenwe aij kanu a, "Kítna anu ele Farisi beru qsnosn aznú okiko nü agbugba wiri, kóvu nü ówho-anya nü agwa ojo jíhíaru nü rime anu.

40 Anu ele iwhnirniwhno! O bùo otu badnú wam mernu rime okiko nü aznú a?

41 Anu gweru nhne zì nü rime agbugba wiri dñnu ele mbóni obirizi, kpakara nhne jaazinu anu richna.

42 "Awhñúwhnu zìnu anu ele Farisi, kwnornu nü anu nookwu otu nga nü nri ke kpakara mkporo okwukwo nwernu ekarna qma ke ekwu, kóvu anu jüru ikpe zì snam nü ówhñun'anya Chiokike. O zì mkpa nü anu znernu eme nhne ka nü ke berere.

43 "Awhñúwhnu zìnu anu, ele Farisi, kwnornu nü anu whñúrnú risi ngadna n'oro qgbako anu n'anya, o naamasí anu ele badnú neebekwu anu ikwu n'ahia.

44 "Awhñúwhnu zìnu anu, ele Farisi, kwnornu nü anu nü lele ilili ke ele badnú máa nqozo ochi n'olu a."

45 Otu nye ogwñu iwu saru Jizosí, "Nye-znínhne, qka ka i nookwu naakpasí aij iwhn-erne."

46 Jizosí saru nye ogwñu iwu wam, "Awhñúwhnu jaazinu anu ele ogwñu iwu, kwnornu nü anu noovute ele badnú ivu rinya be vuru, kóvu anu n'iwhuru anu jéegweru otu mkpaka anu yinu be aka.

47 Awhñúwhnu zìnu anu, kwnornu nü anu noowu ilili ele ówhñurninya, ele nda anu qknani gburu.

48 Anu bù ele akebne nü ele kwnagid-nernu nhne ele nda anu qknani mernu, be gburu ele ówhñurninya, anu wu ilili be.

49 Chiokike nü nhne omuma a karu, 'M jeeizznenu be ele ówhñurninya nü ele izi, be joogbu agwna be, be jaakpkana ele berere ehni.'

50 Kam kpayarú, ebiri ka jaata awñúwhnu kpakara qvnarna ele ówhñurninya be gburu hite n'ópanizo qwa,

51 hite n'óvnarna Ebeli dñ n'óvnarna Zákaraya, nye be gburu n'iketa ojo arjohna nü hne zì nsø. Owe! Me kanu anu, ebiri ka jøokwu kpakara ogwo qvnarna ka.

52 "Awhñúwhnu zìnu anu ele ogwñu iwu, kwnornu nü anu gwemernu snambi ke naagbama onuhna aköniche, anu bnáge, anu kwélé ele pioru o bna be bna."

53 Nga Jizosí hiri nü pii whóga, ele Farisi nü ele zni iwu ele Ju nookwunu a qnú rikne, nqesikwa ajiji agida nhne.

⁵⁴ Be needne, noopio ma be joonu nhne be jeeji bno a nhne.

12

*O dō aka nū nsn̄i
gbasiri ruwhnu lawuru
(Mat 10:26,27)*

¹ Nga igbudu ele badn̄u gbakoru hne Jizosi zi ke mernu be nqozo ibne be öchi, Jizosi beru qsn̄o naakanu ele sno apna a, “Anu neeze nhne whu bredi ke ele Farisi, ke bu ruwhnu lawuru.”

² Kwnornu n̄u be jookpume kpakara nhne be kpusirni okpusni, kpakara nhne be tugwaru otugwa joowhuya iwhne.

³ Nhne anu kwuru n'öchichiri, be jookwuhja n'iwhnehnie, ke anu tukasiri n̄u nsn̄i n̄u rime owo mati, be jookwuhja n'olu owo.

*Nye anu kwesiri
o t̄u ogwnu
(Mat 10:28-31)*

⁴ “Ele enyi m, me kanu anu, anu t̄u ogwnu ele noogbu ano-ehni, ele nwée rikne o mee nhne berere.

⁵ Koyu me kanu anu nye anu joottu ogwnu a, anu t̄u ogwnu nye wam ke nwernu rikne gbu ano-ehni, t̄ubna enine n̄u rime békwnu. Owe! Me kanu anu, anu t̄u ogwnu a.

⁶ Be zá neere wönzna isne mkipuru iway mati lawuru? Koyu Chiokike zá neechezu otu n̄u ruwhnu a.

⁷ N'ezi, be gwnl̄nu kpakara rukeri-ize ke risi anu onu. Ogwnu t̄u anu, anu zi okne onu ahia karu agida wönzna.

*O kwuhja n̄u o ju Karaisi
(Mat 10:32,33; 12:32; 10:19,20)*

⁸ “Me kanu anu, nye obula ke jookwuhja m n̄u ruwhnu ele badn̄u, Nnwö ke Badn̄u jookwuhja nye wam n̄u ruwhnu ele enine izi Chiokike.

⁹ Koyu nye obula ke joogonahoru m n̄u o máa nye me bu n̄u ruwhnu ele badn̄u, m joogonahoru a n̄u ruwhnu ele enine izi Chiokike.

¹⁰ Nye obula ke kwuru oka ojo megidne Nnwö ke Badn̄u, be jaagbarunu a, koyu nye obula ke kwuru kwugidne Enine Nsö, be jaagbarunu a.

¹¹ “Nga be jookwuru anu zne n'oro ogbako ele Ju, n̄u ruwhnu ele öchichi n̄u ele risi, kpe anu ikpe, mkipoma lákó anu miní kpa anu joogoru onu anu mobü nhne anu jookwu.”

¹² Enine Nsö jeezni anu n'ige wam nhne anu jookwu.”

*Elulu nye eze
iwhnirniwhno*

¹³ Otu badn̄u n'esilawuru igbudu badn̄u wam, kanu Jizosi, “Nye-zni-nhne, kanu nwene m rukna ma o keme mkpe ai.”

¹⁴ Jizosi saru a, “Enyi m, nyele mernu m nye ikpe möbü nye ke mkpe n'esilawuru anu?”

¹⁵ Q kanu be, “Anya du anu eli gbasiri kpakara qwho-anya, kwnornu n̄u bëdnu badn̄u hige n'agida ekwnu o nwernu whuya.”

¹⁶ Jizosi trunu be elulu ka, “Ekwu otu nye eze mîrni agida mkipuru.

¹⁷ Nye eze wam naari n̄u mkipoma a, ‘Ndaa nhne me jeeme? M nwée m obna hne me jaabita mkipuru m.’

¹⁸ “O kaa, ‘Ka bu nhne me jeeme, m jaakwnadna kpakara obna m, wu obna ikne ke zi rude, m jaabiita kpakara mkipuru m n̄u ekwnu m n̄u rime be.’

¹⁹ M jaakanu ehni m, I nwernu agida ekwnu i kpabitannu agida awha, zukwaru inwe, ri, nwö, mkipoma so i n'önöu.”

²⁰ “Koyu Chiokike kannu a, ‘Ji nye iwhnirniwhno, be noopio bëdnu i n'aka i n'abalı ka. Nyele jeenwe kpakara nhne i kpabitannu ehni?’”

²¹ “Ka bu kpa o jaazinu kpakara ele kpabitannu ehni be ekwnu, koyu be nwée ekwnu n̄u ruwhnu Chiokike.”

*Anu kwnata Chiokike
mkipoma*

(Mat 6:25-34)

²² Jizosi kanu ele sno apna a, “Ka bu nhne me kwno naakanu anu, anu rigbuko ehni anu n'oriri gbasiri bëdnu anu, nhne anu jeeri, möbü gbasiri ehni anu, iwo anu joowo.”

²³ Bëdnu kakwo wiri, ehni kakwo iwo.

²⁴ Anu le rümu onunu, be ghá mkipuru, be zá neegwe nhne n'ekwu, be nwée obna hne be biña mkipuru, koyu Chiokike nooznu be. Anu zi okne onu ahia karukwo rümu onunu.

²⁵ Ndaa badn̄u n'esilawuru anu ke nwernu rikne tükwası nhne n̄u bëdnu a hite n'origbu ehni a?

²⁶ Hne o bu n̄u anu nwée rikne mee nhne mati n̄u kpa, kini mernu anu naarigbu ehni anu gbasiri nhne ke berere?

²⁷ “Anu lekóm atna kpa be nooso. Be zá nqodogbu ehni be n'érnu, be kwné ikpe. Koyu me kanu anu, o bùbedi Solomoni n'iwhuru a n̄u kpakara igwugwu a, yíge eyi lele otu n̄u rime be.”

²⁸ Q bu n̄u Chiokike noowosi achara ke zi n'ekwu iwo, bu ke zi tna, ekile be kpörne be n̄u békwnu, o koyu bu n̄u, o joowosi anu iwo, anu ele qkwata ovu mati.

²⁹ Anu tükwası mkipoma anu n̄u nhne anu jeeri möbü nhne anu joonwo, anu rigbuko ehni anu gbasiri a.

³⁰ Kwnornu n̄u kpakara nhne ka bu nhne ele máa Chiokike noopio, Nda anu magwu n̄u kpakara nhne ka zi anu mkpa.

³¹ Koyu anu pio eli-eze Chiokike, o joottukwasinu anu kpakara nhne ka masi.

*Ekwnu ke zi n'oligwe
(Mat 6:19-21)*

³² “Anu tú ogwnu, ogbori atnurnu mati, kwnornu nü o masiri Nda anu o nyee anu éli-eze a.

³³ Anu re nhne anu nwernu kesi ele mboni. Anu mehianu éhni anu rækpa ìwai ke ká aka, anu kpabita èkwnu n'oligwe ke kwó okwo, hne nye buznu nwéé rikne zne, akíka zá naata èkwnu zi pji.

³⁴ Kwnornu nü hne èkwnu anu zi bù hne mkpoma anu jaazi masí.

Ele izi anya dìru eli

³⁵ “Anu jiknernu nòornu èrnu, ele tònji be noonwu onwu.

³⁶ Lele ele neese nyenwe be znernu iriri olulu nnwerne ikne ma o hiehnna, nga o hieru, znu aka n'ònu-mgbo, be gbamanu a owo wara wara.

³⁷ Owa óma zinu ele izi wam nyenwe be jowhnu hne be neese nse nga o hiehnarnu. Me kanu anu ezi ọka, o jòosuru ajní n'ikwnu, kanu be, be daziri eli ri wiri, o búru nye izi be.

³⁸ Owa óma zinu ele izi wam, o búru nü nyenwe be varu n'ésilawuru abalí mòbù n'ònu osisi, o jowhnu nü be zi neese nse.

³⁹ Kòvu anu mahia nü o búru nü nye nwe owo mahiaru otnu-ige nye buznu jaava, o békwele be liwa owo a.

⁴⁰ Kam kpayaru, anu neese masí nse, kwnornu nü Nnwò ke Badnù jaava ige anu túge anya a.”

*Ohi ke kwasiri
o kwnata mkpoma
(Mat 24:45-51)*

⁴¹ Pita sìkwa a, “Nyenwe ai, i nòotnunu ai elulu ka, sòbu kpakara badnù.”

⁴² Nyenwe ai saru a, “Nyele bù ohi wam ke be kwasiri o kwnata mkpoma, nye nyenwe a mernu nye risi owo a, ma o neenyé ele ohi wiri n'ige kwasiri?

⁴³ Nye risi owo wam jòobu nye ówa óma o búru nü nyenwe a jaava whnu nü o mernu nhne kwasiri.

⁴⁴ Me kanu anu ezi ọka, nyenwe a jeeme a nye jeelekota kpakara èkwnu a.

⁴⁵ Kòvu o búru nü ohi wam jaakaa nü mkpoma a, ‘Nda m kwu gbulue okwu’ o bête naaligbu ele ohi rukna nü rinya, neeri, n'òonwo manya, manya noogbu masí a.

⁴⁶ Nda kwu ohi wam jaava n'òbochi o túge anya a nü n'ige o máa. O joogbubi a ichichi lawuru, mee ya nü ele kwé ekwe takò awhnúwhnu.

⁴⁷ “Nye izi ke marnu nhne nda a kwu pioru, o jiknernune o mee a, be jaapnià agida mbjìnibini.

⁴⁸ Kòvu nye ke máa, ke mernu nhne kwasiri be ta a awhnúwhnu, be jaapnià a mbjìnibini mati. Kwnornu nü nye be nyernu

agida nhne, bù nye be joopio agida nhne n'aka a. Nye be nyernu agida nhne o legidne anya, be joopio nhne zi agida karukwo n'aka a.

*Jizosi, nhne neegweya
okewa*

(Mat 10:34-36)

⁴⁹ M varu m o gweya békwnu n'òwa, nhne me noopio o bù nü o noonwu kitna.

⁵⁰ M nwernu m mini be jòowu m, m jóozukwa inwe tem be mez a.

⁵¹ Anu cheru nü m gweyaru m udno n'òwa? Óza! Me kanu anu, m gweyaru m okewa.

⁵² Hite nü kitna zne nü ruwhnu, badnù isne zi n'otu owo jeekeawa, badnù éto megidne badnù lawuru, badnù lawuru megidne badnù éto.

⁵³ Be jeekeawa
Nda megidne nnwò a rukna,
nnwò rukna megidne nda a,
nne megidne nnwò a rinya,
nnwò rinya megidne nne a,
nne nzi megidne nnwerne nnwò a,
nnwerne nnwò megidne nne nzi a.”

Anu ghohia ige ka

(Mat 16:2,3)

⁵⁴ Jizosi kanu igbudu badnù wam, “Nga anu whnurnu rùnwurnu oligwe hi n'odidna éhnam, ngangam anu kaa, ‘Mini joozo,’ mini zo masí.

⁵⁵ Nga anu whnurnu ruwhere ndidna hne o newhe, anu jaakaa, ‘O jeerne békwnu,’ o ziri kpam.

⁵⁶ Anu ele ruwhnu lawuru! Anu magwù kpa be le ówa nü ruwhnu oligwe anya gwnu nhne o jòobu. Kòvu ndaa kpa anu máa ige ka?”

Jì nü nye irno i mee udno

(Mat 5:25,26)

⁵⁷ “Kini mernu anu máa nhne búru óma nü omure?

⁵⁸ Nga jì nü nye kwu i neezne ikpe zi n'apna, gbalí ma jì nü a mee udno n'apna, o búla kpam, o joopnurnu i nye risi ikpe, nye risi ikpe nyewhete i nye neelekota ele ikelu, o tóbna a n'oro ikelu.

⁵⁹ Me kanu i, i jòowhuya piì tem i kwùhnata kpakara ìwai ipne-aznù i jigwu.”

13

*Tùhnasna mkpoma hite nü
mmechie móbu nwò enwu*

¹ Agwna ele zi nü piì kanu Jizosi nhne gbasiri ele Galili ele Pajleti jiri ɔvnarna be gwasí n'ariohna be.

² Jizosi saru be, “Anu che nü ele Galili ka bù ele mmechie kakwo ele Galili berere kwnornu nü be taru awhnúwhnu kpa?

³ Me kanu anu, óza. Kóvu okwolem ma anu tühnasnarnu mkipoma, anu jöonwu lele be.

⁴ Móbú anu che nü nri nü badnú èsato ele oro olu ke zi nü Sajlom dnagburu, nü be bù ele ikpe marnu karu ele berere ele zi nü Jerusélem?

⁵ Me kanu anu, óza. Kóvu o búru nü anu tühnasnana mkipoma, anu jöonwu lele be."

Elulu isisi figi

⁶ Jizosí tnunu be elulu ka, "Otu nwerukna kpasíri figi n'ékwu a, o zne noopio mkipuru n'olu a, kóvu o whnúna mkipuru óbula.

⁷ O kanu nye neelekwa ékwu figi wam, 'Ka bù awha éto me naava hna noopio mkipuru n'olu isisi figi ka, kóvu m zá nqowhnu mkipuru óbula. Gbudna a! Ndaa ke o noolulu éli n'etekne?'

⁸ "O saru a, Nda-aj-kwu, 'Gharu a otu awha berere, m joogwu éli gburugburu wusi a nsni ano.

⁹ O búru nü o mínya mkipuru, o búru óma, kóvu o búru nü o mínyage mkipuru, i gbudna a."

Jizosí gworu nríria n'Obuchi Ozukwa Inwe

¹⁰ N'otu Obuchi Ozukwa Inwe, Jizosí zi neezni nhne n'oro ogbako ele Ju,

¹¹ otu nwerinya zi nü nríria nri awha nü èsato, ke kpayarú nü o gbewhu egbewhu, o nwéé rikne gwuzorú kwem ria ria.

¹² Nga Jizosí whnúna a, o sukwu a, kanu a, "Nwerinya, nríria i lalam."

¹³ O tükwasí a aka a lawuru, ngangam, nwerinya wam gwuzorú kwem, znarní Chiokike.

¹⁴ Kóvu ovu weru nye risi oro ogbako ele Ju éhni k'agida kwnornu nü Jizosí gworu nríria n'Obuchi Ozukwa Inwe. O kanu ele badnú wam, "Awérnu obochi isunu a ji nqornu érnu, anu va ma be gwó anu nríria n'obochi ele ka, kóvu o búru n'Obuchi Ozukwa Inwe."

¹⁵ Nyenwe aí saru a, "Anu ele ruwhnu lawuru, anu zá nqotoma éhni anu móbu iyinya anu n'Obuchi Ozukwa Inwe zne nyee a mini?

¹⁶ Nwerinya ka ke bù nnwo rinya Ebereham nne Ekwensu knernu eriri nri awha nü èsato ka, o búru óma be toma a eriri ka ma o nwérnu éhni a n'Obuchi Ozukwa Inwe?"

¹⁷ Nga o kwuru ka, iwhnerne tükakara ele noogwuzogidne a. Kóvu igbudu badnú wam nwédnarnu kwnornu agida érnu ndu-éhni o nqornu.

Mkipuru mositadi nu nhne whu bredi

(Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Jizosí síkwa be, "Éli-eze Chiokike, o yiri lele kini? Kini bù nhne me jeeji gbu esi a?

¹⁹ O nü lele mkipuru isisi be kwu mositadi ke badnú kpasíri n'ékwu a. O so, ghó isisi ke rümu qonunu oligwe noornu alíkwu nü nkala a."

²⁰ Berere kwno, o kaa, "Ndaa nhne me jeeji sninu éli-eze Chiokike?

²¹ O nü lele nhne whu bredi ke nyerinya gweru gwasí n'agida ikpa tem kpakara a whu."

Onu-mgbo ke zi nworonwo (Mat 7:13,14,21-23)

²² Jizosí neezne hi nü otu éli-óhna dù éli-óhna berere neezni nhne kpa o neezne Jerusélem.

²³ Otu badnú síkwa a, "Nyénwe aí, okwole badnú ele nü ele bù ele be jøoznohia?"

Jizosí saru be,

²⁴ "Anu yisi éhni garu n'ónu-mgbo ke zi nworonwo, me kanu anu ezi óka, agida ele badnú joopio o bna, kóvu be jéenwe rikne bna.

²⁵ Nga nda kwu nwe oro lizoru gbasni oro, anu joogwuzo n'ederezi nooznu aka, naarjasno, 'Nda-aj-kwu, bikno, gbamanu aí oro.'

"O jaasa anu, 'M máam ele anu bù móbu hne anu hi va.'

²⁶ "Ige wam anu jaakaa, 'A sno i ri wiri, nwó nhne qonunwo, i zmirni nhne n'éli aí.'

²⁷ "Kóvu o jaasa anu, 'M máam ele anu bù móbu hne anu hi va. Anu hi hne me zi whoga, anu ele aruru-éli.'

²⁸ "Ókwa ékwa nü ota rukwnurnu-ize jaazi nü pii nga anu joowhnu Ebereham, Aziki nü Jekopu nü kpakara ele qwhnurninya n'éli-eze Chiokike, kóvu anu búru ele be chíjhalaru n'ederezi.

²⁹ Ele badnú jeehi n'obosi éhnám nü qidna éhnám, hi nü rugwu nü qidna va, daziri éli n'iriri ke éli-eze Chiokike.

³⁰ N'ezí óka, agwna ele ipne-aznú jóbu ele be ósno, agwna ele be ósno jóbu ele ipne-aznú."

Jizosí whnúnu Jerusélem n'arya (Mat 23:37-39)

³¹ Ige wam agwna ele Farisi vakwnusiri Jizosí kanu a, "Hi nü hna whoga, zne hne berere. Erodu pioga o gbu i."

³² Jizosí saru be, "Anu zne kanu edu wam, m jaachíhala rënwu ojo, gwó masí ele nríria tna nü ekile, n'obochi ke éto, m joromu érnu m."

³³ Kpa o zi, m jeezneriri tna nü ekile nü obochi ke sno a, kwnornu nü o kwésile be gwó nye qwhnurninya nü hne búro Jerusélem.

³⁴ "Chei! Jerusélem, Jerusélem, ji ke noogbu ele qwhnurninya, ke ji akaworugwu nqolo ele be ziyannu i. Mgba ele kpa me pioru o chikota rümu i lele kpa enwerne

ochichi nēechikota r̄umu a nū mkpururu aka nk̄wu a law̄uru, k̄ovu i kwéle.

³⁵ Le, be nēesigbasinu anu oro anu ma o tōbiri etekne. Me kanu anu, anu jōowhnu m berere tem d̄u nga anu jaakaa, ‘Chiokike gozi nye wam ke naava nū r̄ewhna Nyenwe aij.’

14

Jiz̄osi zi n'oro nye Farisi

¹ O d̄u otu Qbochi Ozukwa Inwe, nga Jiz̄osi zi n'oro otu nye Farisi be marnu r̄ewhna a neeri wiri, ele badnū zi needne a.

² Otu nwerukna ochi a law̄uru nū aka a zaru aza zi nū ruwhnu a.

³ Jiz̄osi sīkwa ele Farisi wam nū ele zni iwu, “Q̄ b̄uru q̄ma n'iwu o gwō nr̄iria n'Qbochi Ozukwa Inwe, sōbu o b̄uo q̄ma?”

⁴ K̄ovu be kpusnirni q̄nu be. Jiz̄osi nwugwu nwerukna wam n'aka gwō a nr̄iria wam, zihala a.

⁵ Jiz̄osi sīkwa be, “Q̄ b̄uru nū i nwernu nnwō rukna m̄obu ehni ke dnabnarnu q̄mi n'Qbochi Ozukwa Inwe, anu jéegwehia a n'Qbochi Ozukwa Inwe?”

⁶ O zā nhne be saru a.

*Badnū o gwedna ehni a eli
nū ovu q̄ma*

⁷ Nga Jiz̄osi whnurnu kpa ele be sukwuru nōhoru risi ngadna be jaadz̄i, o tn̄unu be elulu ka,

⁸ “Nga badnū q̄bula sukwuru i ikwu iriri olulu nnwerne, i dāz̄i nū risi ngadna, kwnornu nū nye nwernu igwugwu kakwo i nwernu rikne va.

⁹ O b̄uru kpam, nye sukwuru anu law̄uru jaavakwnusi i, kanu i, ‘Nyee nwerukna ka ngadna i.’ Ige wam i jeeji iwhnerne daz̄iri nū ngadna ke z̄i eli eli.

¹⁰ K̄ovu nga be sukwuru i, daz̄iri eli nū ngadna ke z̄i eli eli. Nye wam ke sukwuru i jaavakwnusi i, kanu i, ‘Enyi m, zne nū ngadna ke ka mma.’ Ige wam i jeenwe igwugwu nū ruwhnu ele varu pii.

¹¹ Kwnornu nū be jeegwedna nye q̄bula ke gweliz̄oru ehni a olu, nye q̄bula ke gwelarnu ehni a eli, be jeegweliz̄o a.”

¹² Jiz̄osi kanu nye wam sukwuru a, “Nga i siri wiri q̄sisi m̄obu ke anyasnu, i sīkwa ele enyi i kpoj, nū r̄umu nwene i m̄obu ele ibne i ele eze, i mee kpam, be jeesi wiri sukwu kwno i, ige wam be kwulam ji ogwo.

¹³ K̄ovu nga i mernu iriri, sukwu ele mboni, nū ele oru, nū ele mgw̄ro nū ele isni,

¹⁴ be joogoz i. O b̄u n'ezi nū be nwēe rikne kwu i ogwo, k̄ovu Chiokike jōokwuhnata i nga ele q̄ma jeehi n'enwu liz̄o.”

*Elulu okne iriri
(Mat 22:1-10)*

¹⁵ Nga otu nye daz̄i neeri wiri n̄uru a, o kanu Jiz̄osi, “Owa q̄ma z̄inu nye jeeri wiri n'eli-eze Chiokike.”

¹⁶ Jiz̄osi saru a, “Otu nwerukna siri okne iriri sukwu agida ele badnū.

¹⁷ N'ige iriri wam, o zihala nye izi a, o kanu ele be sukwuru, ‘Vaa, be mekwolem kpakara nhne.’

¹⁸ “K̄ovu kpakara be n'otu bete nōorio be gharu be. Nye ke mbom kaa, ‘M z̄uru m ̄eli ̄ekwu, m jeezne lekwa a, bikno gwnusi m n'ele i gharuru.’

¹⁹ “Nye berere kaa, ‘M z̄uru m nri ehni be kneqotaru ̄eo ̄eo, m neezne ̄tule be, bikno gwnusi m n'ele i gharuru.’

²⁰ “Nye berere kaa, ‘M l̄uru m nnwerne ikne, m jéenwe rikne va.’

²¹ “Nye izi wam hiehna kanu nda a kwu kpakara nhne ka. Ige wam ovu weru nda nwe oro wam ehni, o kanu nye izi a, ‘Wara wara, zne nū ngeri apna nū kpakara apna ke eli-ohna kwubnanya ele mboni, nū ele oru nū ele isni nū ele mgw̄ro.’

²² “Nye izi wam zne, hiehna, kaa, ‘Nda-ai-ku, m mene m nhne i karu me mee, k̄ovu oghere z̄i k̄oriri.’

²³ “Nda a kwu kanu a, ‘Zne n'apna ma nū ̄ekwu, kwnagidne ele badnū ma be bnanya, ma ele badnū jihia n'oro m.’

²⁴ Me kanu i, kpakara ele wam me sukwuru ikwu nū mbom, o zā otu badnū nū rime be ke jeeri iriri m.”

*Nhne nye sno apna Jiz̄osi
jōowhnu*

(Mat 10:37,38)

²⁵ Agida ele badnū sno Jiz̄osi neezne, o tuhnasna kanu be,

²⁶ “Q̄ b̄uru nye q̄bula vakwnusiri m, k̄ovu o snōne nda a nū nne a, nū nnwerne a, nū r̄umu a, nū r̄umu nne a rukna nū r̄umu nne a rinya irno, ma b̄udnu ke a masi, o jōobuli nye sno apna m.”

²⁷ Nye q̄bula ke vürule ogba a sno m, jōobuli nye sno apna m.

²⁸ “Ndaa otu badnū n'esilaw̄uru anu ke noopio o wu oro olu, o jéebe ̄osno daz̄iri eli gwnu nhne o jeege w a, ma o nwernu ̄wai o jeeji wukwo a?”

²⁹ Kwnornu nū o b̄uru nū o wa eli, k̄ovu o nwēe rikne wukwo a, nye q̄bula ke whnurnu a joomu a r̄umu,

³⁰ kaa, ‘Nwerukna ka pamizorū o wu oro, k̄ovu o nwēe rikne wukwo a.’

³¹ “M̄obu ndaa eze ke neezne ogwu megidne eze berere, ke jéebe ̄osno daz̄iri eli tule ma o nwernu rikne gweru nri pokwu ele ogwu gwuzogidne nye chi nri pokwu law̄uru megidne a?”

³² O b̄uru nū o nwēe rikne, nga nye wam z̄i ikere, o jeezizne ele izi r̄o nhne udno.

³³ Kpam masi, o zá nye obula nü rime anu ke joobu nye sno apna m, o bürü nü o gharula kpakara nhne o nwernu.

*Arụa bnána iru
(Mat 5:13; Mak 9:50)*

³⁴ “Arụa bürü oma, kovu o bürü arụa tuwhu oso n’onu a, be jeeji kini mee a o so n’onu?

³⁵ O búma oma n’eli móbú nü mkpomkpo. Be jootuhu a n’ederezi.

“Nye nwernu nsní o ji o nü nhne, o nüru.”

15

*Elulu atnüru whuru owhu
(Mat 18:12-14)*

¹ Ele ona ntú nü ele mmehie gbakoru noónu ikwu-onu Jizosi.

² Kovu ele Farisi nü ele zni iwu ele Ju naatamu, be kaa, “Nwerukna ka nanabanya ele mmehie, ya nü be sno neeri wiri.”

³ Jizosi tnunu be otu elulu,

⁴ “O bürü nü otu badnú n’esilawuru anu nwernu otu riwhu atnüru, otu kpawhu ori. O jáaghosa nri tolu nü tolu ke gwnarnu n’ohia zne pio otu ke kpawhuru akpwahu tem o piohia a?

⁵ Nga o piohiaru a, o tükwasí a n’obe-aka a, noónwudna.

⁶ O la oro sukwu ele enyi a nü ele agbatibí a, kaa, ‘Anú snornu m nwüdnu, nü m piohiaru m atnüru m ke kpawhuru ori.’

⁷ Me kanu anu, o bù kpa snarníma jaazi n’oligwe nü risi otu nye mmehie ke tñhnasnaru mkpoma, kakwo nri tolu badnú nü tolu ele oma ke otuhnasna mkpoma za mkpa.

*Elulu mkpuru iわai
whuru owhu*

⁸ “O bürü nü nyerinya nwernu nri mkpuru iわai, otu whunahoru a. O joomusi tonjí, za oro a, piosi a rikne tem o piohia a.

⁹ Nga o piohiaru a, o sukwu ele enyi a nü ele agbatibí a, kaa, ‘Anú snornu m nwüdnu, m piohiaru m iわai m me tuwhuru.’

¹⁰ Me kanu anu, o bù kpa snarníma jaazi nü ruwhnu ele enine izi Chiokike nü risi otu nye mmehie ke tñhnasnaru mkpoma.”

Elulu nnwö whuru owhu

¹¹ Jizosi tnú kwno elulu berere, kaa, “Otu nwerukna nwernu rümu rukna lawýru.

¹² Ke matí kanu nda a, ‘Nda m, kesi m mkpe ke m.’ Nda a keme ékwnu a n’esilawuru be lawýru.

¹³ “Nga obochi ele nü ele whemernu, nnwö ke matí chikota kpakara ékwnu a, lizo, zne mba zí ikere, daziri pii lulukwo kpakara ékwnu a nü bùdnu ojo.

¹⁴ Nga o mewhukworu kpakara nhne o nwernu, okne ückenyo dnarnu n’eli wam, o bna nü mkpa.

¹⁵ O zne yisi ehni n’erunu n’aka otu nye eli wam, nye wam zizne a o znu ezni n’ohia.

¹⁶ O masiri a o ri ori ezni, kovu o zá nye nyernu a.

¹⁷ “Nga anya dormu a nü risi, o kaa, ‘Kpakara ele nda m gornu erunu nwernu wiri be ri, nootuhu agwna a, kovu m zí m hna noónwu n’ogwuru wiri.

¹⁸ M jeelizo, lahnakwnusi nda m, m jaakanu a, Nda m, m mehiele megidne oligwe ma ji.

¹⁹ M kwésile m be kwu m nnwö i berere, kovu me bürü otu nü rime ele i gornu erunu.”

²⁰ Ngam, o lizo, znekwnusi nda a.

“Kovu nga o zí hne zí ikere, nda a whnúrnu a, dñu a obirizi k’agida, gba ęso kwnusi a, pnagidne a, snutu a onu.

²¹ “Nnwö wam kanu nda a, ‘Nda m, m mehiele m megidne oligwe ma ji. M kwésile m be kwu m nnwö i berere.’

²² “Kovu nda a kanu ele izi a, ‘Wara wara, anu chíya iwo ke kakwo mma, anu wosi a, gbasí a arí mkpaka n’aka a, anu wosi a okoro-ochi n’ochi a.

²³ Anu tþya nnwö ehni be znúrnu őznu gbu a, mee iriri ma a nwüdnu.

²⁴ Kwnornu nü nnwö m ka nwürnu őnzu, kovu o zí bùdnu, o whuru owhu, be piohia a.’ Be bete noónwudna.

²⁵ “Kpa nhne ka neeme, őpnarna a zí n’ekwu. Nga o vaduru oro ndündu nü eri nü eri be netnee,

²⁶ o sukwu otu nye izi sìkwa nhne be neeme.

²⁷ O saru a, ‘Nwene i rukna hiehnarnu, nda i őgbulem nnwö ehni be znúrnu őznu, kwnornu nü o whnúrnu a n’ehni siri rikne.’

²⁸ “Ovu weru nwene a rukna ke sòru a ehni k’agida, o kwéle ő bna n’oro. Nda a vakwnusi a, rjasno a.

²⁹ O saru nda a, ‘Le, agida awha me zí noornunu i erunu lele őhi, o zá ige me mernu risi rikne nü nhne i nyernu n’iwu. Kovu i nyélele m otu nnwö owu me nü ele enyi m ri.

³⁰ Kovu nga nnwö i ka ke mewhukworu kpakara ékwnu i, ya nü ele rinya ewhere varu, i őgbunnu a nnwö ehni be znúrnu őznu.’

³¹ “Nda a kanu a, ‘Nnwö m, me nü ji zí ige dum, kpakara nhne me nwernu bù ke i.

³² A kwesiri ő nwüdnu, kwnornu nü nwene i rukna ka nwürnu őnzu, kovu o zí bùdnu, o whuru owhu, kovu be piohiaru a.’”

16

Elulu nye neelekóta ékwnu

¹ Jizosi kanu ele sno apna a, “Otu nye eze nwernu nye neelekóta ékwnu a, be kanu nye eze wam nü nye neelekóta ékwnu a noolulu kpakara ékwnu a.

²O sukwu a, sìkwa a, ‘Kìni bụ ọtnutnu ka me noonu gbasiri i? Vaa ma a piakota kpakara nhne i nòornu, kwnornu nü i jéelekötama èkwu m berere.’

³“Nye neelekota wam kanu èhni a, ‘Kìni bụ nhne me jeeme? Nda m kwu neegweme m n’èrnu. M nwée m iknernema me jeeji rnụ èrnu rikne, iwhnerne o bụ nye ọrio nötötu m.

⁴ M maam nhne me jeeme, nga me whogaru n’èrnu, ele badnụ jeekweru me bnanya ọro be.’

⁵“O sukwu ele jigwu nda a kwu ọgwo n’otu n’otu. O sìkwa nye mbom, ‘I ji nda m kwu kini?’

6 “O kaa, ‘Otu riwu obele mono.’

“Nye neelekota èkwu wam kanu a, ‘Gweru ọkwukwo, daziri ẹli, gbasị nri isne wara wara.’

⁷“O sìkwa nye ke ẹbo, ‘I ji nda m kwu ịwai ele?’

“O kaa, ‘Otu pokwu ọtutu ikpa wheti.’

“O kanu a, ‘Gweru ọkwukwo gbasị riwu ẹsato.’

⁸“Nda kwu nye neelekota wam ke kpary agwa ojo znarni a, kwnornu nü o mernu lele nye nwernu echiche. Kwnornu nü rụmu ke ọwa ka nwernu echiche o mee nhne gbasiri be kakwo rụmu ke iwhne.

⁹Me kanu anu, anu gweru èkwu k’ọwa ka mee ele badnụ enyi, nga èkwu anu jookwome, be kweru anu bnanya n’oro kwó okwo.”

¹⁰“Nye be kwesiri ọ kwnata mkpoma nü nhne matị, kwesiri be kwnata a mkpoma nü nhne hna ezi. Nye bụ masị badnụ ojo nü nhne matị bụ badnụ ojo nü nhne hna ezi.

¹¹ O bürü nü anu búo ele be kwnata mkpoma n’èkwu k’ọwa, nyele jeenyen anu ezi èkwu?

¹² O bürü nü anu búo ele be kwnata mkpoma n’èkwu nye berere, nyele jeenyen anu èkwu ke aka anu?

¹³“O zá ọhi ke nwernu rikne bürü ọhi nda kwu lawuru. O bürü kpam, o joosno otu irno, whnu ke berere n’anya. Mọbu ọ joosobisın otu k’agida, ledna ibne aanya. Anu jóboli ọhi Chiokike nü ọhi èkwu.”

Agwna ikwu-ọnụ Jizosi

(Mat 11:12,13; 5:31,32; Mak 10:11,12)

¹⁴ Nga ele Farisi ele whnurnu ịwai n’anya nñrnu ikwu-ọnụ ka, be mụ Jizosi rụmu.

¹⁵ Jizosi kanu be, “Anu bụ ele ọnogwu ehni anu nü anu bụ ele ọma nü ruwhnu ele badnụ, kovu Chiokike magwụ mkpoma anu. Nhne zì okne ọnụ n’anya ele badnụ bụ nhne rụru oru n’anya Chiokike.

¹⁶“Nhne be nyeru n’iwu nü ele ọwhnurninya zì tem Jóni, hite n’ige wam, be n’okpo okwo izi ọma ẹli-eze Chiokike, nye ọbula neeyisi èhni ma ọ bna nü rime a.

¹⁷ O zì ewheke nü oligwe nü ọwa jaagawhe kakwo otu nhne ke zìkakworu matị n’iwu jaadna.

¹⁸“Nye ọbula ke jaagba nnwerne a nnam, lụ nyerinya berere neeme ọyi, nyerukna ọbula ke luru nnwerne be gbaru nnam neeme ọyi.

Nye eze nü Lazarosi

¹⁹“Otu nye eze zi, ke noowo iwo odno nü abocha marnụ mma, wu bùdnu iríri kpakara obochi.

²⁰ Otu nye mboni be dnanyitaru n’ogodo ọnu-mgbø a, nye rëwhna a bụ Lazarosi, nye ẹnya kpuru kpakara èhni.

²¹ O ọnogwu a ma be nyee a rụvnuruvu wirike hi n’ikpechi nye eze wam dna. Rụmu nkita varu naarasna ẹnya a.

²²“Ige dürü nü nye ọrio wam nwurun, ele enine izi vuru a zne hne Ebereham zì. Nye eze wam nwụ masiri, be lite a.

²³ Nü rime békwnu ẹli ręnwu hne ọ zì ọnōwhnuji anya, o le anya n’olu whnu Ebereham nü hne zì ikere nü Lazarosi zì n’akwankø a.

²⁴ Nye eze wam sukwu a, ‘Nda aị Ebereham, dọnu m obirizi, zizne Lazarosi o rusi ọnụ mkpaka a nü mini mejị riro m, kwnornu nü m ọnōwhnuji anya nü rime békwnu ka.’

²⁵“Kovu Ebereham saru a, ‘Nnwø m, chenwanya nü nga i zì bùdnu i riru nhne ọma, kovu Lazarosi naahiaru nhne búo ọma. Kítma be naakasi a mkpoma, kovu i ọnōwhnuji anya.

²⁶ Be gweme kpakara nhne ka, be gwuru otu olulu hna ezi n’iketa aị nü anu, ke kpyarụ ele noopio o hi nü hna vakwnusi anu jéenwe rikne, ọ zì masị nye nwernu rikne hi hne anu zì vakwnusi aị.’

²⁷“Nye eze wam saru, ‘Bikno, nda, zizne Lazarosi ọro nda m,

²⁸ kwnornu nü m nwernu rụmu nne rukna isne, ọ dø be aka nü nsní, ma be gharu ọ va hne ọwhnuji anya ka.’

²⁹“Ebereham saru a, ‘Be nwernu Mozizi nü ele ọwhnurninya, be bnonu be nsní.’

³⁰“Nye eze wam karu, ‘Ọza, nda Ebereham, o bürü nü badnụ hi n’ènwu lizø znekwnusi be, be jootuhnasna mkpoma.’

³¹“Ebereham kanu a, ‘O bürü nü be jólobonu Mozizi nü ele ọwhnurninya nsní, be jótuhnasna mkpoma ọ bùbedi nü badnụ hiri n’ènwu lizø.’”

17

Mmehie, ọkwnata mkpoma

nü ẹrun

(Mat 18:6,7,21,22; Mak 9:42)

¹Jizosi kanu ele sno apna a, “Nhne neeme ma badnụ mee mmehie jaavariri, kovu awhnụwhnu jaaziṇu nye o jeehi n’aka a va.

² O jaakanu nye wam mma o bürü nü be gweru okne rugwu ogwe-wiri nyasi a n'ili tübna n'osimini karu o mee ma otu nü rime ele ka zi mati mehie.

³ Anu ledu anya nü nhne anu neeme.

"O bürü nü nwene i rukna mmehie i, bigbo a, o bürü nü o tühnsna mkpoma a, gbarunu a."

⁴ O bürü nü o mehieru i mgba ęsau n'obochi, tühnsna masi mgba ęsau, kaa 'M tühnsnarnu m,' gbarunu a."

⁵ Ele sno apna a kanu Nyenwe aij, "Mejitemu aij ękwnata mkpoma."

⁶ Jizosi saru be, "O bürü nü anu nwernu ękwnata mkpoma lele mkpuru mösitudi, anu jaakanu okne isisi ka, 'Be whome i kpasí i n'esilawuru osimini,' o joobnonu anu nsni."

⁷ "O bürü nü otu badnu nü rime anu nwernu otu nye izi ke noornu ękwa a mobu nooznu atnuru a, nga o hiri ękwa hiehna, o jaakanu a, 'Vaa daziri eli, ri wiri?'

⁸ Öza! Koyu o jaakanu a, 'Mesinu m wiri, woru iwo i, sete m me rikwo wiri, omekwo, i ri ke i.'

⁹ Be zá naakanu nye izi meka nü o mernu nhne be karu o mee.

¹⁰ O bu kpa o zinu anu, nga anu mernu kpakara nhne be karu anu mee, anu kaa, 'A bu ele izi etekne, a rnurnu ęrnu aij.'

Jizosi gworu nri ele nchnjchna

¹¹ Nga Jizosi zi nü apna neezne Jerusélem, o naagawhe n'esilawuru Sameria nü Galili,

¹² kpa o naabna nü rime otu eli-ohna, nri ele rukna nchnjchna kwnusiri a. Be gwuzoru nü hne zi ikere,

¹³ be gweru okne nkoli siwama, "Nda-ai-ku, Jizosi, donu aij obirizi."

¹⁴ Nga Jizosi whnurnu be, o kaa, "Anu zne gesi ele arjohna ehni anu." Kpa be neezne, be gworu be nchnjchna wam.

¹⁵ Nga otu nyenum nü rime be whnurnu nü be gwolam a, o lahna, gweru okne nkoli naaja Chiokike.

¹⁶ O dna n'eli n'ochi Jizosi tñnu a mmamma. Nwerukna ka bu nye Sameria.

¹⁷ Jizosi sikhwa a, "Be gwola nri badnu? Ndaa badnu tolou ele berere?

¹⁸ O zá nye varu o tñnu Chiokike mmamma, okwolem nye izne ka?"

¹⁹ Jizosi kanu a, "Lizo, la, ękwnata mkpoma i döhialam i!"

Ige eli-eze Chiokike (Mat 24:23-28,37-41)

²⁰ Agwna ele Farisi sikhwa Jizosi nga ige eli-eze Chiokike jaava. Jizosi saru be, "Eli-eze Chiokike jáava lele kpa ele badnu neele anya a.

²¹ O zá nye jaakaa, 'Le o zi hna,' mobu 'Piari,' kwnornu nü eli-eze Chiokike zi nü rime anu."

²² Ige wam Jizosi kanu ele sno apna a, "Ige vawa nga o joogwnu anu o whnun otu rime obochi ke Nnwó ke Badnu, koyu anu jöowhnu a.

²³ Ele badnu jaakanu anu, 'Le, Nnwó ke Badnu zi pii,' mobu 'O zi hna.' Anu snó be zne.

²⁴ Lele kpa amuma oligwe neehi n'otu qosotoma oligwe mukesi n'qosotoma berere, bu kpa obochi ke Nnwó ke Badnu jaazi.

²⁵ Koyu o jeeberu qosno ta agida awhnunhnu, ebiri ka joju a.

²⁶ "Lele kpa o nü n'obochi Noa, o bu kpa o joonu n'obochi Nnwó ke Badnu.

²⁷ Ele badnu zi neeri, noonwo, noolu nnwerne, nögbo nzi, du n'obochi Noa bnazerneru nü rime ęgbo, mgba-mini ęli gbulwo kpakara be.

²⁸ "O bu masi kpam n'obochi Lotu, kpakara be zi neeri, noonwo, neere, noozu ahia, naakpa mkpuru, noowu qro.

²⁹ Koyu n'obochi Lotu whogaru nü ęli Sodom, Chiokike wüdnarnu békwnu nü rugwu békwnu lele mini ozozo, gbulwo kpakara be.

³⁰ "O bu kpa o jaazi n'obochi be jookpume Nnwó ke Badnu.

³¹ N'obochi wam, nye ębula ke zi n'olu qro a, o bná nü rime qro a zne kwahala nhne a, kpam masi, nye ke zi n'ekwu láhna aznú kwnornu nhne ębula.

³² Anu chenwanya nnwerne Lotu.

³³ Nye ębula ke noopio o znhia bündu a, jootuwhu a, nye nootuwhu bündu a, jöoznobia a.

³⁴ Me kanu anu, n'abalı wam, badnu lawluru jaadnanyi n'ıkpata, be gweru otu gharu ibne a.

³⁵ Ele rinya lawluru jaazi neegwe wiri, be gweru otu, gharu ibne a. [

³⁶ Ele rukna lawluru jaazi n'ekwu, be gweru otu ghasa ibne a.]

³⁷ Ele sno apna a sikhwa a, "Ndaa po, Nyenwe aij?"

Jizosi saru be, "Idele jaaziri hne ębula iznu nwurunu ęnwu zi."

18

Nwerinya nzi a nwürtu nu nye ikpe

¹ Jizosi tñnu be otu elulu neezni be kpa be kpe okpukpe kpakara ige néegweme aka.

² O kaa, "Otu nye ikpe zi n'otu eli, nye zá nootu ogwnu Chiokike mobu so badnu anya.

³ Otu nyerinya nzi a nwürtu zi masi n'eli wam, o neezne qro nye ikpe ka, naarjasno a, 'Bikno, kpenu m ikpe oma megidne nye neemegbu m.'

⁴ "O kwéle o yinu a aka gbu ękwnu. Omekwo, o kanu ęhni a, 'O bu n'ezí nü m

zá m nqotu ogwnu Chiokike, mōbu sō badnū anya.

⁵ Kóvu kwnornu nü nwerinya ka nzi a nwurnu naakpkakna m éhni, m jeekpenu a ikpe oma, q zì rikne gwü m kwnornu nü o naava ige óbula."

⁶ Nyenwe aï kaa, "Anü bno nsnj nhne nye ikpe ojo wam kwuru.

⁷ Chiokike, o jöoznobia ele ke a, ele o hohiaru, bu ele naakwnakwu a iwhnehnie nü abali? O jöogbu ókwnu o döhia be.

⁸ Me kanu anü, o jöoznobia be wara wara. Kóvu nga Nnwö ke Badnū jaava, o jöowihnu ele kwesiri ókwnata mkpoma n'qwa?"

Elulu nye Farisi nuy nye òna ntü

⁹ Jizosí tnunu ele kwnataru mkpoma n'imerne oma be, kóvu ledna ele berere anya elulu ka.

¹⁰ "Ele rukna lawuru znernu Oro Nsö Chiokike zne kpe okpukpe, otu nye Farisi nü otu nye òna ntü.

¹¹ Nye Farisi gwuzoru ichne kpenu éhni a okpukpe, kaa, 'Chiokike, meka nü m búo m nye ówho-anya, mōbu nye ojo, mōbu nye neeme qyi lele ele berere. Meka nü m búo m nye ojo lele nye òna ntü ka.

¹² M noovu ònu mgba lawuru n'ikwezu, m nqokwu otu nü nri nga kpakara nhne me nwernu."

¹³ "Kóvu nye òna ntü wam gwuzoru nü hne zi ikere, o nwéé rikne gwelizö a anya le oligwe, kóvu o kwa aka nü mkpoma, o wute a, kaa, 'Chiokike, dönu m me nye mmehie obirizi.'

¹⁴ Jizosí kaa, "Me kanu anü, nye òna ntü ka nü Chiokike mernu udno sú o larü oro a, o búo nye Farisi, kwnornu nü be jeegwedna nye obula ke gwelizorü ehni a olu, nye obula ke gwednarnü ehni a eli, be jeegwelizö a."

Jizosí goziri rümu takiri (Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ Agwna ele badnū nookwuyanu Jizosí rümu takiri be ma o kpatü be aka. Nga ele sno apna a whñurnu be, be bñanu be mbna.

¹⁶ Kóvu Jizosí sukwuru rümu takiri vakwnusi a, kaa, "Anü gharü rümu takiri ma be vakwnusi m, anü bnósni be, kwnornu nü eli-eze Chiokike bu ke ele nü kpa.

¹⁷ Me kanu anü ezi oka, nye obula ke jeegweru eli-eze Chiokike lele nnwö mati, o jáabna nü rime a ri a ri."

Otu nye óchichi (Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ Ottu nye nqechi ele Ju sikkwaru Jizosí, "Nye zni-nhne oma, kini bu nhne me jeeme ma m kehiá m budnú kwó okwo?"

¹⁹ Jizosí saru a, "Kini kpayarü i noosukwu m nye oma? O zá nye bu nye oma, okwolem otu badnū, bu Chiokike kpoí.

²⁰ I maa m nhne be nyeru n'iwu, 'I méko oyi, i gbukó badnū, i znukó buznu, i gbákó akebne aghalaghala, sôbisinu nda i nü nne i.'

²¹ Nye óchichi wam kaa, "M bitaru m kpakara nhne hite n'ige me bu wikoro."

²² Nga Jizosí nürru nhne ka, o kaa, "I jeeme otu nhne kpoí. La, re kpakara nhne i nwernu, kesi ele mboni, i jeenwe ekwnu n'oligwe, vaa, sno m."

²³ Nga nye óchichi wam nürru ka, o wuteru a k'agida, kwnornu nü o nwernu ekwnu k'agida.

²⁴ Jizosí le a anya, kaa, "O bu nhne rarü éhni k'agida nü ele nwernu ekwnu o bna n'eli-eze Chiokike.

²⁵ N'ezí, o zinu anohia be kwu kameli ewheke o gawhe n'anya alanga karü ele nwernu ekwnu o bna n'eli-eze Chiokike."

²⁶ Ele nürru oka ka, sikkwa, "Ndakwanu nye be jöoznobia?"

²⁷ Jizosí saru, "Nhne rarü éhni hne badnū zi, be meli kpakara nhne hne Chiokike zi."

²⁸ Pita kanu a, "Le, a sigbasiri kpakara nhne snornu i."

²⁹ Jizosí kanu be, "Me kanu anü ezi oka, o zá nye óbula ke sigbasiri oro, mōbu nnwerne, mōbu nwene, mōbu ele mürnu a, mōbu rümu, kwnornu eli-eze Chiokike,

³⁰ ke jáanahia karukwo n'ige ka, n'ige ke jaava, budnú kwó okwo."

Jizosí kwuru oka gbasiri enwu a ke mgba éto

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Jizosí kwuru nri nü badnū lawuru wam, kanu be, "A neezne Jerusélem, kpakara nhne ele ówhnurninya gbarü n'ókwukwo gbasiri Nnwö ke Badnū jeemezu.

³² Be jeegweru a nyewhete n'aka ele búo ele Ju. Be jeeme a nhne rümu, nyee a mkpari, gbu a ònu mini,

³³ pnja a nhne, gbu a. N'obochi k'etö, o jeehi n'enwu lizo."

³⁴ Ele sno apna a ghóyage kpakara nhne ka. Be kpusnirni oka ka n'anya be. Be máa risi nhne o nookwu.

Jizosí gworu nye orio isni

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Nga Jizosí naavadu Jeriko, otu nye isni dazi nü ngeri apna noorio nhne.

³⁶ Nga o nürru agida badnū neewhe, o sikkwa be nhne neeme.

³⁷ Be kanu a, "Jizosí nye Nazaréti neewhe hna."

³⁸ O siwama lulo, "Jizosí, Nnwö Devidi, donu m obirizi."

³⁹ Ele be Jizosí ósno bigboru a, o kpusni ònu a, kóvu, o siwama k'agida, "Ji Nnwö Devidi, donu m obirizi."

⁴⁰ Jizosí gwuzoru, kaa, be kwuyanu a ya. Nga o varu, Jizosí sikkwa a.

⁴¹ “Kini bù nhne i pioru me menu i?”

Nye isni wam kaa, “Nyenwe aj, mee ma m whnurnu m osno.”

⁴² Jizosi kanu a, “Whnurnu osno, ọkwnata mkpoma i gwołam ji.”

⁴³ Ngangam, o bete o whnu osno, snornu Jizosi n'apna, naaznarni Chiokike. Kpakara ele whnurnu a znarni Chiokike.

19

Jizosi nü Zakiyosi

¹ Jizosi bnazne nü rime Jeriko, neewhe n'esilawuru a.

² Otu nye risi ele ọna ntu rəwhna a bù Zakiyosi zì pii, o bù nye baru aba.

³ O noopio kpa o joowhnu Jizosi, kovu o nwée rikne kwnornu nü o bù nye zì ichichi n'esilawuru ighbudu badnu.

⁴ O gba ẹso zne nü ruwhnu, pne n'olu isisi sikamo ma o whnu Jizosi nga o jeewhe nü apna wam.

⁵ Nga Jizosi dñru nü piyam, o le anya n'olu, kanu a, “Zakiyosi, hiedna wara wara, kwnornu nü m jaadazi n'oro i tna.”

⁶ Zakiyosi mee wara wara hiedna, nab-nanya a nü mkpoma oso n'onu.

⁷ Kpakara ele badnu whnurnu a, be bete naatamu, kaa, “Nwerukna ka znernu o bùru nye izne n'oro nye mmechie.”

⁸ Zakiyosi lizò kanu Nyenwe aj, “Nyenwe aj, m jeekewa kpkara nhne me nwernu eli lawuru, kesi ele mboni, nye obula ke me ghogburu, m joochwuhata a eli ẹno.”

⁹ Jizosi kanu a, “Oznohia varu n'oro ka tna, kwnornu nü nwerukna ka bù masi nnwo Ebereham.

¹⁰ Kwnornu nü Nnwó ke Badnu varu o pio nu o znohia ele whuru owhu.”

*Elulu nri mkpuru ịwai
be kwu mìnasi.**

(Mat 25:14-30)

¹¹ Kpa be zi noobno nsni, Jizosi zne nü ruwhnu tnñu be otu elulu, kwnornu nü o zì Jerusèlem ndundu, ele badnu wam naari nü eli-eze Chiokike joowhuya iwhne kitna.

¹² O kaa, “Otu nwerukna be marnu rəwhna a znernu mba zì ikere ma be chni a eze sù o hiehna eli a.

¹³ Hne o zne, o sukwu nri ele ọhi a, nyee be nri mkpuru ịwai, kanu be, ‘Anu zù ahia tem m hiehna.’

¹⁴ ‘Kovu ele eli wam snornu a irno, be zizne izi kaa, ‘A chòla nwerukna ka bùru eze ai.’”

¹⁵ “Be chni a eze, o hiehna. O sukwu ele ọhi a ele o nyeru ịwai ma o mahia mbnarna be nwehiaru nü ịwai o nyeru be.

¹⁶ “Nye ke mbom varu, kaa, ‘Nyénwe aj, mkpuru ịwai i nyeru m nwehiaru nri mkpuru ịwai mbnarna berere.’”

¹⁷ “Nyénwe a kanu a, ‘I mekwára nkari, ọhi oma. Kwnornu nü i kwesiri be kwnata i mkpoma nü nhne mati, nèechi nri mba.’”

¹⁸ “Nye ke ẹbo varu, kaa, ‘Nyénwe aj, mkpuru ịwai i nwehiaru mkpuru ịwai isne berere.’”

¹⁹ “Nyénwe a saru a, ‘Bùru nye neelekota eli-ohna isne.’”

²⁰ “Nye ke ẹto varu kaa, ‘Nyénwe aj, le ịwai i, m knernu m ịwai i n'ikpe tugwatanu i ya.’”

²¹ Ogwu i tñru m, kwnornu nü i bù nye anya rikne. I neegweru nhne búo ke i, neegwe nhne n'ekwu hne i kpála mkpuru.”

²² “Nyénwe a saru, ‘M jeeji nhne hi n'onu i kpe i ikpe, jì ọhi ojo. I magwù nü m bù m nye anya rikne, neegweru nhne búo ke m, m neegwe nhne n'ekwu me kpála mkpuru.”

²³ Kini mernu i yísige ịwai m n'aka ele owo ịwai? Kpa me hiehnarnu, m znernu m anaḥoru ịwai m nü mbnarna a.”

²⁴ “O kanu ele gwuzo ndundu, ‘Anu nahia a ịwai kì nyega nye wam ke nwernu nri.’”

²⁵ “Be kanu a, ‘Nda-aj-kwu, o nwernu nri.’”

²⁶ “O saru be, ‘Me kanu anu, nye obula ke nwernu be jeenyé a, o nwéhnasiru, kovu nye ke nwée, be jaanahoru a o bùbedi ke o nwernu.”

²⁷ Kitna, ele irno m ele kwége me bùru eze be, anu kwuya be hna gbumekwo kpkara be nü ruwhnu m.”

Jizosi bnaznernu

Jerusèlem

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

²⁸ Nga Jizosi kwukworu ọka ka, o beru be qso neezne Jerusèlem.

²⁹ Nga o vaduru Bétfagi nü Bétni nü Rugwu Olivu o zizne ele sno apna a lawuru, kanu be,

³⁰ “Anu zne nü mgbu mati ke zì nü ruwhnu anu, kpa anu naabna, anu joowhnu otu nnwo iyinya be kpogwu pii, ke o zá nye daziri n'olu a, anu tòma a, toya hna.”

³¹ O bùru nü badnu obula sìkwa anu, ‘Kini mernu anu nqotoma a,’ anu kanu a, ‘O zì Nyenwe aj mkpa.’”

³² Ele o dusiri zne whnu lele kpa Jizosi kanu be.

³³ Kpa be nqotoma nnwo iyinya wam, ele nwe a sìkwa be, “Kini mernu anu nqotoma nnwo iyinya wam?”

³⁴ Be saru be, “O zì Nyenwe aj mkpa.”

³⁵ Be toyanu a Jizosi, wùkwasí iwo be n'olu a, dazita Jizosi n'olu a.

³⁶ Kpa Jizosi neezne, ele badnu naagbasa iwo be n'apna.

* **19:10 mìnasi:** Jizosi tnñru elulu mkpuru ịwai be kwu mìnasi. N'ige mbom, ogwo ेrnu ọbochi bù otu mkpuru ịwai etekne. Otu mìnasi hna lele otu riwhu mkpuru ịwai.

³⁷ Nga o vaduru hne apna laru Rugwu Olivu, ighbudu badnu ele sno apna a bete nqonwudna, nqotunu Chiokike mmamma n'okne nkoli kwnornu agida ernu ndu-ehni be whnurnu.

³⁸ Be naakaa,
“Chiokike gozi eze
ke naavaa nü rəwhna Nyenwe ai,
Udno n'oligwe,
qnarni zinu Chiokike nü hne kakwo
n'olu.”

³⁹ Agwna ele Farisi ele sno ighbudu badnu wam kanu Jizosi, “Nye-zni-nhne, bigbo ele sno apna i ma be kpusni onu.”

⁴⁰ Jizosi saru be, “Me kanu anu, o bürü nü ele ka kpusni onu be, akaworugwu ele ka jeesi luloo.”

Jizosi kwnanu Jeruselem əkwna

⁴¹ Jizosi vadu Jeruselem ndundu, whnu a, kwnanu a ekwna.

⁴² O kaa, “O bürü nü i mahiaru qbochi tna nhne jeegweyanu anu udno, koyu anya anu kpuru isni.

⁴³ Qbochi vawa nga ele irno anu jaadazigidne anu, gbagidne anu n'apna obula.

⁴⁴ Be jozopnia anu nü rümu takiri anu, be joolulu eli ka nü ele wu nü rime a, be jéesibasi otu akaworugwu n'olu ibne a hna, kwnornu nü anu maa ige Chiokike varu o znohia anu.”

*Nhne Jizosi mernu
n'Oro Nso Chiokike*
(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

⁴⁵ Jizosi bnazne Oro Nso Chiokike, chihala ele neere ahia pii.

⁴⁶ O kanu be, “Be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa,
‘Oro m joobu oro okpukpe,’

koyu anu mernu a o bürü qbna ele buznu.”

⁴⁷ Jizosi zi neezni nhne kpakara qbochi n'Oro Nso Chiokike. Ele risi arjohna nü ele zni iwu ele Ju nü ele okno badnu Izireli needne kpa be joogbu a.

⁴⁸ Koyu be maa nhne be jeeme, kwnornu nü kpakara ele berere zi köriri noobno nsni nü nhne o nookwu.

20

Rikne Jizosi (Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ O du otu qbochi nga Jizosi zi n'Oro Nso Chiokike neezni izi oma, ele risi arjohna nü ele zni iwu ele Ju, be nü ele okno badnu Izireli varu.

² Be kanu a, “Kanu aji rəwhna rikne i ji neeme kpakara nhne ka. Nyele nyeru i rikne ka?”

³ Jizosi saru be, “M jaasikwa anu otu ajiji masi, anu kanu m,”

⁴ “owu mini Joni, o hiri n'oligwe mobu n'aka badnu va?”

⁵ Be kwu a n'esilawuru be, kaa, “O bürü nü a kaa, ‘O hiri n'oligwe,’ o jaasikwa aji, ‘Kini mernu anu kwéle a?’”

⁶ “Koyu a kaa nü o hi n'aka badnu, kpakara ele badnu ka jootugbu aji aka-worugwu, kwnornu nü be kweru nü Joni bu nye əwhnurninya.”

⁷ Be saru a, “A maa hne o hi va.”

⁸ Jizosi kanu be, “M jáaka maşinu anu rəwhna rikne me ji neeme kpakara nhne ka.”

Elulu ele ernu əkku vajni
(Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ Jizosi tnunu ele badnu elulu ka, “Otu nyerukna kparu vajni, gweru əkku wam yisi n'aka ele jeelekota a, whoga gbu əkwnu.”

¹⁰ Nga ige o ghø mkpuru dñru, o zizne otu nye izi o znekwnusi ele ernu əkku wam ma be nyee a agwna mkpuru vajni. Koyu ele ernu əkku wam pnja a nhne, zila a n'aka etekne.

¹¹ O zizne kwono nye izi berere, ele ernu əkku wam li a nhne, kpası a iwhnerne, zila a n'aka etekne.

¹² O zizne kwono nye izi ke eto, be mekasi a nhne, tuwhu a n'ederezi.
¹³ “Ige wam nye nwe əkku vajni wam karu, ‘Ndaa nhne me jeeme? M jeezinne nwuo m me whnurnu n'anya, eleghi anya be joso a anya.’”

¹⁴ “Koyu nga ele ernu əkku wam whnurnu a, be kanu ehni be, ‘Ka bu nye jeeri mkpe nye nwe əkwnu ka, anu va ma a gbu a, a jeekeri mkpe a.’”

¹⁵ Be tuwhu a n'aznu əkku wam gbu a.

¹⁶ “Kini bu nhne nye nwe əkku wam jeeme ele ojo wam?”

¹⁷ “Q jaava gbumekwo ele ernu əkku ojo wam, gweru əkku wam nyewhete n'aka ele berere.”

¹⁸ Nga ele badnu wam nüru əka ka, be kaa, “Chiokike kwé.”

¹⁹ Jizosi le be anya, sikhwa be, “Kini bu risi nhne be gbaru n'okwukwo nsø?

²⁰ ‘Akaworugwu ke ele noowu oro jüru kiyam gholam risi nsukala oro.’”

²¹ Nye obula ke jaadnakwası akaworugwu ka, jaagbawa ibekala ibekala, koyu nye obula ke akaworugwu ka jaadnakwası, o jeegveri a lele rëtnu.”

²² Ele zni iwu ele Ju nü ele risi arjohna pio kpa be joonwugwu Jizosi ngangam, kwnornu nü be magwu nü o tnunu be elulu ka. Koyu be nötou ogwnu ele badnu.

Otu ntü-əli
(Mat 22:15-22; Mak 12:3-17)

²⁰ Be zizne ele naadna ndj dna ele mernu lele nü be bu ele ezi oka. Be noopio kpa be jeeji nwugwu Jizosi hite n'ikwu-önü a ma be gweru a nyewhete n'aka nye ochichi.

²¹ Be sıkwa Jizosi, "Nye-zni-nhne, a magwü nü i kwu ezi oka neezni nhne kwsiri, i za neele badnu anya nü ruwhnu, kovu i neezni apna Chiokike n'ezi oka.

²² O bürü oma a tü ntü nyee Siza sobu o búo oma?"

²³ Jizosi whnuru aghigho ke mkpoma be, o kanu be,

²⁴ "Anu gesi m otu mkpuru iwai. Nyele nwe ruwhnu ka nü nhne be gbakwasiri n'olu a?"

²⁵ Be saru a, "Siza nwe."

Jizosi kanu be, "Anu nyee Siza nhne ke Siza, nyee masi Chiokike nhne ke Chiokike."

²⁶ Be nwée nhne be jeeji nwugwu a hite n'ikwu-önü o kwuru nü ruwhnu ohna. Osisa o saru be jiri be anya, be daziri bii.

Ajji gbasiri olizo n'enwu
(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Agwna ele Sadusi, ka bu ele karu nü olizo n'enwu zlä, vakwnusiru Jizosi, sıkwa a ajji,

²⁸ "Nye-zni-nhne, Mozizi gbaru n'okwukwo iwu nyee aj, 'O bürü nü nyerukna nwurunu sigbasi nnwerne a, hne be nwée rümu, nwene a rukna jöolru nnwerne nwene a wam mühianu nwene a rukna rümu.'

²⁹ Rümu nne ęsau nü aijzi, ke mbom luru nnwerne, nwuma hne o nwée nnwo.

³⁰ Nye ke ębo luru a,

³¹ nye ke eto lü a, otu aka wam kpa rümu nne ęsau wam luru nwerinya wam, kpakara be nwée nnwo, be nwukwo.

³² N'ipne-aznun nwerinya wam nwü masi.

³³ Kitä, n'qbochi olizo n'enwu, nwerinya wam jöobu nnwerne nyele n'esilawru be, kwnornu nü be ęsau luru a?"

³⁴ Jizosi saru be, "Ele badnu k'owa ka nqolu nnwerne, neekesi nzi.

³⁵ Kovu ele kwsiri o kehia igwe n'olizo n'enwu ma be zü bñdnu n'ige ke jaava, be lü nnwerne, be gbó nzi.

³⁶ Be jónownu ęnwü berere, kwnornu nü be nü lele ele emine izi. Be bu rümu Chiokike kwnornu nü be hiri n'enwu lizo.

³⁷ Kovu Mozizi neegesi nü ele nwurunu ęnwü jeehi n'enwu lizo, hite nü nhne o gbaru n'okwukwo gbasiri isisi mati wam neerne bekwnu. O sukwuru Nyenwe aij 'Chiokike ke Ebereham, Chiokike ke Aziki, nü Chiokike ke Jekopu.'

³⁸ Chiokike bu Chiokike ke ele zü bu bñdnu, o búo ke ele nwurunu ęnwü, kpakara ele badnu zü bñdnu n'anya Chiokike."

³⁹ Agwna ele zni iwu ele Ju karu, "Nye-zni-nhne, i sakwaru nkari."

⁴⁰ O zíma nye nwernu rikne sükwa a ajji berere.

Karaisi bu nnwo nyele?
(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Jizosi kanu be, "Ndaa kpa be naakaa nü Karaisi bu Nnwö Devidi?

⁴² Kwnornu nü Devidi n'iwhuru a kwuru n'okwukwo Eri Qma,

'Nyenwe aij kannu Nyenwe m,

Daziri eli n'akarikwnunga m

⁴³ tem dù nga me jaabita ele irno i lele nhne i jootukwası öchi i lawuru.'

⁴⁴ Devidi sukwuru a 'Nyenwe m,' ndaa kpa o jeeji bürü kwno nnwo a?"

Anu zeru ele zni iwu
ele Ju

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 11:37-54)

⁴⁵ Kpa kpakara ele badnu wam zi noobno nsnj, Jizosi kanu ele sno apna a,

⁴⁶ "Anu neeze ele zni iwu ele Ju. O naamasi be o wo awura ogologo naagaghari, o naamasi be ele badnu neebekwu be ikwu n'ahja, be nohoru risi ngadna n'oro ogbako ele Ju, ma ngadna kakwo mma n'ogbako iriri anu."

⁴⁷ Be bu ele neeridna qro ele rinya nzi be nwurunu, neekpe ogologo okpukpe ma ele badnu whnurnu be. Be jaata awhnunwhmu ke kakwo."

21

Nkesi nwerinya
nzi a nwurunu

(Mak 12:41-44)

¹ Jizosi leru anya whnun ele eze nqotusi nhne nkesi be nü hne be nqotusi iwai n'Qro Nsö Chiokike.

² O whnun otu wömboni nzi a nwurunu hne o nqotusi mkpuru iwai mati lawuru.

³ Jizosi kaa, "Me kanu anu ezi oka, nwerinya ka bu wömboni nzi a nwurunu tüsiri karukwo kpakara ele nqotusi iwai.

⁴ Kpakara ele badnu ka masiri aka n'agida ękwnu be nwernu gweboru tüsiri, kovu nwerinya mboni ka tükparu kpakara nhne o nwernu."

Be jooolulu Qro Nsö
Chiokike

(Mat 24:1,2; Mak 13:1-2)

⁵ Agwna ele sno apna a nookwu, naajakiri Qro Nsö Chiokike nü akaworugwu be jiri a wu mma, ya nü nkesi be jiri cho Qro Nsö Chiokike mma. Kovu Jizosi kaa,

⁶ "Kpakara nhne anu nqowhnu, ige vawa nga otu akaworugwu jöogwuzo n'olu ibne a, be jaakwnadna kpakara be n'eli."

Mmekpehnı nü

okpakna ęhni

(Mat 24:3-14; Mak 13:3-13)

⁷ Be sīkwa a, "Nye-zni-nhne, ndaa nga nhne ka joobu? Kini jōobu nhne jeegesi nga nhne ka jeeme?"

⁸ Jizōsi sarū be, "Anya dū anū eli, anū kwé be duhie anū. Agida ele badnū jaava nū rēwhna m, naakaa, 'O bū mawa, ige valēm,' kōvu anū snō be."

⁹ Nga anū jōonu otnutnu ogwnu nū omegidne, ogwnu tūkō anū. Kpakara nhne ka jeebe ɔsno mee, kōvu okwukwo nhne yōoduge."

¹⁰ O kanū be, "Mba jeelizō megidne mba, eli-eze jeelizō megidne eli-eze."

¹¹ Okne eli otne enye jaazi nū hne zī ichne ichne, ɔkwnunyō nū nrīja ojo jaazi nū hne zī ichne ichne. Nhne zī ogwnu nū okne nhne elekema jeehi n'oligwe va.

¹² "Kōvu sū kpakara nhne ka mee, be jōonwugwu anū, kpakna anū əhni, gweru anū nyee n'aka ele ikpe be kpe anū ikpe n'oro ɔgbako ele Ju, be yisi anū n'oro ikelu. Anū joogwuzo nū ruwhnu ele eze nū ele əchichi kwnornu nū rēwhna m.

¹³ Ka jōobu oghere anū jeeji gba akebne izi ɔma.

¹⁴ Kōvu anū bérū ɔsno rīgbu əhni anū kpa anū jeeji əgoru ɔnu anū.

¹⁵ Kwnornu nū m jeeyisi ɔka nū akoniche ke ele irno anū jénwe rikne gwuzogidne mōbu megbu anū.

¹⁶ Ele murnu anū jeegweru anū nyewhete, rūmu nne anū nū rūmu nwene nū ele enyi, be joogbu agwna anū.

¹⁷ Kpakara ele badnū joosno anū irno kwnornu nū me.

¹⁸ Kōvu otu rukeri-ize ke risi anū jáadna n'eli mōbu whu etekne.

¹⁹ Anū gwuzosi rikne ma anū znōhia būdnu anū.

Be joolulu Jerusēlem

(Mat 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ "Nga anū jōowhnu ele ogwnu ele irno gbaru Jerusēlem ngaramanga, anū mahia n'olulu a zī ndündu.

²¹ Ige wam ele zī nū Judiya gbazne n'olu rugwu, ele zī n'eli-ohna whoga, ele zī n'ekwu be láhna nū rime eli-ohna.

²² Kwnornu nū ka bū ige o ta awhnūwhnu ma kpakara nhne be gbaru n'okwukwo nsō mezu.

²³ Aw hnūwhnu jaazinu ele rinya zī rime nū ele neechi nnwō rēma n'ige wam. Okne aw hnūwhnu jaadnakwasí eli ka, Chiokike jōonwudna ovu owe əhni a megidne ele badnū ka.

²⁴ Be jeegweru ama-ogwnu gbu agwna badnū, be jōodoru ele berere lele ele ikelu zne kpakara mba. Ele būo ele Ju jōozodna Jerusēlem tem ige be zu.

Nnwō ke Badnū vawa

(Mat 24:29-31; Mak 13:24-27)

²⁵ "Nhne elekema jaazi n'ehnam nū ənwa nū mbo. N'owā mkpoma ola mini jaazi n'esilawūru kpakara mba, be jōotu ogwnu abaka-mini nū ruwhere osimini.

²⁶ Ele badnū jōotubo kwnornu ogwnu nū nhne be nōowhnu jeeme n'owā, kwnornu nū kpakara iknernema ke oligwe joohnio ohnio.

²⁷ Ige wam be jōowhnu Nnwō ke Badnū hne o naava n'erumeru k'oligwe, n'iknernema nū okne igwugwu.

²⁸ Nga kpakara nhne ka beteru neeme, anū lizō, gwelizō risi anū olu kwnornu nū ɔznhia anū zī ndündu."

*Muhia nhne hite n'isisi
be kwu figi*

(Mat 24:32-33; Mak 13:28-31)

²⁹ Jizōsi tnūnū be elulu ka, "Anū le isisi figi nū kpakara isisi berere.

³⁰ Nga anū nōowhnu nū be nooruhia ɔkwukwo būdnu, anū mahia nū nduru-mini zī ndündu.

³¹ Kpam masi, nga anū jōowhnu kpakara nhne ka neeme, anū mahia nū eli-eze Chiokike zī ndündu.

³² "Me kanū anū ezi ɔka, ebiri ka jéewhe su kpakara nhne ka mee.

³³ Oligwe nū ɔwa jaagawhe, kōvu ikwu-ɔnu m jáagawhe rīa rīa.

Odo aka nū nsñi

³⁴ "Anya dū anū eli, anū kwé okne nhne oriri nū nhne ɔnwunwo nū ɔriri ke būdnu ka, jihia mkpoma anū, ke jeeme ɔbochi wam vakwnusi anū nū nga anū tūge anya a.

³⁵ Kwnornu nū ɔ jaavakwnusi kpakara ele zī n'owā lele mbiāt be sninnu anōhia.

³⁶ Anū neese nse ige obula, anū kpe okpukpe ma anū nwe rikne gbanahoru kpakara nhne ka jeeme, nū o gwuzo nū ruwhnu Nnwō ke Badnū."

³⁷ Jizōsi zī neeznī nhne kpakara ɔbochi n'Qro Nsō Chiokike, n'ige ogbednachi ɔ whoga zne Rugwu Olivu zukwaru inwe nū ɔ dnānyi tem chi bō.

³⁸ Kpakara ele badnū neeznē Qro Nsō Chiokike n'ɔnu ɔsisi ma be nūrnu nhne o neeznī.

22

*Be gbaru iznuznu
o gbu Jizōsi*

(Mat 26:1-5; Mak 14:1,2; Jon 11:45-53)

¹ Ige Iriri Brēdi Whúge ɔwhu ke be kwu Ogawhe zī ndündu.

² Ele risi arjohna nū ele zni iwu ele Ju noopio oghere be jeeji gbu Jizōsi, kpa be nōotu ogwnu ele badnū.

*Judasī kweruru
o re Jizōsi*

(Mat 26:14-16; Mak 14:10,11)

³Ekwensu bna nü rime Judasị nye be kwu Isikarijoti, nye bu otu nü rime ele sno apna a nri nü ębo wam.

⁴Judasị znekwnusi ele risi arıjohna nü ele risi ele neese Oro Nsɔ Chiokike, gba iznuznu kpa o jenye be Jizosị.

⁵Ovu soru be n'önü, be kwe o nyee a iわi.

⁶Judasị kweru, o noopio kpa o jenwe oghere o gweru Jizosị nyee be nga ele badnụ māa.

*Be jiknernu o ri
Iriri Ogawhe*

(Mat 26:17-25; Mak 14:12-21; Jon 13:21-30)

⁷O du n'obochi ke Iriri Brędi Whúge Qwhu, nga be naakwa arıjohna atnurnu Ogawhe.

⁸Jizosị zizne Pita nu Jomı, "Anu zne bıkwatanu aị Iriri Ogawhe."

⁹Be sıkwa a, "Ndaa hne i pioru a bıkwata a?"

¹⁰Jizosị kanu be, "Kpa anu naabna n'eli ka, anu jowhnu otu nwerukna vugwu idudu mini, anu snornu a bna n'oro ke o jaabna.

¹¹Anu kanu nyenwe oro wam, 'Nye-zni-nhne kaa a sıkwa i, Ndaa oro ele izne hne me nü ele sno apna m jeeri Iriri Ogawhe?'

¹²O jeegesi anu otu onu-oro zị rude n'oro olu, be mekwataru, anu mekwata kpakara nhne."

¹³Be zne whnu kpakara nhne lele kpa Jizosị kannu be. Be mekwata Iriri Ogawhe.

*Wiri Anyasnu Nyenwe aị
(Mat 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Kor 11:23-25)*

¹⁴Nga ige dürü, Jizosị nü ele izi a daziri neeri wiri.

¹⁵O kanu be, "N'ezi o gwnüsiri m rikne me nü anu rikò Iriri Ogawhe ka sị me ta awhnuyhnu.

¹⁶Kwnornu me kanu anu, m jéeri kwno a berere tem o mezu n'ige eli-eze Chiokike."

¹⁷Jizosị gweru okiko, tñu Chiokike mmamma, kaa, "Anu gweru ka, keme n'esilawuru anu.

¹⁸Kwnornu me kanu anu, m jónowoma manya hi n'isisi vajni whuya ria ria tem eli-eze Chiokike va."

¹⁹O gweru brędi, tñu Chiokike mmamma, nyawama a, nyee be, kaa, "Ka bu anq-ehni m me nyernu kwnornu anu, anu neeme ka neechenwanya m."

²⁰Kpam masi, nga wiri anyasnu wheru, o gweru okiko, kaa, "Okiko ka bu ogba-njo-ehni ikne ke ɔvnarna m, ke me wüsiri kwnornu anu.

²¹Kovu anu le, nye neere m nü me dazigwu n'ikpechi neeri wiri.

²²Nnwö ke Badnụ jaala lele kpa Chiokike kpebiri a, kovu awhnuyhnu jaazinu nyerukna wam be jeehi n'aka a re Nnwö ke Badnụ."

²³Be néesikwarita ęhni be nye jeeme nhne ka.

Nye kakwo ibne a

²⁴Ele sno apna a bete nqodogbuta nye kakwo n'esilawuru be.

²⁵Jizosị kanu be, "Ele eze ele búo ele Ju néechi ele ke be n'aka rikne, ele nwernu rikne hne be zị kaa nü be bu enyi ele badnụ.

²⁶Kovu o kwésile ɔ zị kpam n'esilawuru anu. Nye kakwo ibne a n'esilawuru anu jōonu lele watakiri, nye noodu anu lele nye izi.

²⁷Kwnornu nyele kakwo, nye neeri wiri n'ikpechi sobu nye neezne izi? Ọ bụ nyе dazị eli neeri wiri. Kovu m zị m n'esilawuru anu lele nye izi.

²⁸"Anu dazigdnernu m n'ornurna m.

²⁹M jeenyne anu rikne ɔ chị eli-eze lele kpa Nda m nyernu m,

³⁰ma anu snornu m ri wiri, nwö masi nü eli-eze m, daziri nü ngadna eze neekpe ębnurnu nri nü ębo ke Iziréli ikpe.

Jizosị karu nü Pita

jøogonahoru a
(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38)

³¹"Sajmoni, Sajmoni, le, Ekwensu rjorū ɔ yọ i lele kpa be yọ ikpa.

³²Kovu m kpennu m jị okpukpe, Sajmoni, ma okwnata mkpoma i ziri kwem. Nga i tuhnsarnu, kwnagidne r̄umu nda i."

³³Kovu Pita saru, "Nyenwe aị, m jiknernu m s̄o i zne ikelu mobu nw̄uma."

³⁴Jizosị saru a, "Pita, me kanu i, su okne ochichi kwna ękwna tra, i joogonahoru m mgba eto."

*Rékpa mati, rékpa nü
ama-ogwnu*

³⁵Jizosị sıkwa be, "Nga me zihalaru anu, anu jile rékpa iわi, mobu rékpa, mobu okoro-ochi, o nwernu nhne kóru anu?"

Be saru a, "O zá nhne kóru aị."

³⁶O kanu be, "Kovu kítna, nye nwernu rékpa iわi gweru a, nye nwernu rékpa berere, gweru a, ɔ buru nü i nwée amogwnu, re iwo olu i, zuru otu.

³⁷Kwnornu nü be gbaru a n'okwukwo nsɔ, 'Be gwnükotaru ya nü ele mmehe,' be jeemezu nhne ka. Owe! Nhne be gbaru gbasiři m jeemezu."

³⁸Ele sno apna a kaa, "Nyenwe aị, le amogwnu lawuru."

Jizosị kanu be, "O joozu."

*Jizosị kperu okpukpe
nu Rugwu Olivu*
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹Jizosị whoga zne nü Rugwu Olivu lele kpa o mesi, ele sno apna a snornu a.

⁴⁰Nga ɔ vaduru p̄i, ɔ kanu be, "Anu kpe okpukpe ɔ zị anu dnabna nü rime ɔrnurna."

⁴¹ O whoga zne nü ruwhnu mati, gbu mpnerne ochi n'eli kpe okpukpe, kaa,

⁴² "Nda m, o bürü nü o masiri i, gwemenu m okiko awhnwuhnu ka, kovu o búo nhne me pioru, kovu nhne i pioru."

⁴³ Enine izi hi n'oligwe varu gba inwe.

⁴⁴ Hite n'igbugbu, o kpe okpukpe k'ezi, rühara baru a nü lele okne okpurukpu ɔvnarna naadnasa n'eli.

⁴⁵ Nga o kpe kworu okpukpe, o lah-nakwnusi ele sno apna a, whnu nü be neezni anyarna hite nü nhne igbugbu nü rikne gwuru be.

⁴⁶ O sìkwa be, "Kini mernu anu neezni anyarna? Anu lizò kpe okpukpe o zi anu dnabna nü rime ɔrnurna."

Be nwudnernu Jizosi

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11)

⁴⁷ Kpa Jizosi kpu oka n'onu, Judasi, otu nü rime ele sno apna a nri nü ébo wam, duru igbudu ele badnù va, o znekwnusi Jizosi, snutu a qunu.

⁴⁸ Kovu Jizosi sìkwaru a. "Judasi, i ji osnutu qunu neere Nnwó ke Badnù?"

⁴⁹ Nga ele sno Jizosi whnurnu nhne neeme, be kaa, "Nyenwe aj, a gweru amaqgnu aij lü ogwnu sa?"

⁵⁰ Otu nyenum n'esilawuru be, ji amaqgnu gbu, bihala nnwó izi nye risi arjohna nsnì akarikwnunga a.

⁵¹ Kovu Jizosi saru be, "Ozulem!" O kpatu nsnì nwerukna wam aka, gwo a.

⁵² Jizosi kanu ele risi arjohna nü ele risi ele neese Oro Nso Chiokike nü ele okno badnù, ele varu o nwugwu a, "Anu ji ama-ogwnu nü okpiri va lele nü m bu m nye neemegidne iwu eli.

⁵³ Me nü anu zi kpakara obochi n'Oro Nso Chiokike, anu nwéé rikne nwugwu m. Kovu ka ige ke anu, ige rikne ɔchichiri nèechi."

Pita gonahoru Jizosi

(Mat 26:57,58,69-75; Mak 14:53,54,66-72; Jon 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Kpa be nwugwu Jizosi, be duru Jizosi zne n'oro nye risi arjohna, Pita snornu nü be nü hne zi ikere.

⁵⁵ Nga be kpawhusiri békwnu n'esilawuru ederezi, Pita snornu be daziri eli nü ngeri békwnu.

⁵⁶ Otu nnwó oknornokno ele neezne izi whnurnu Pita hne o zi nü ngeri békwnu. O legidne a anya, kaa, "Nwerukna ka nü Jizosi sno."

⁵⁷ Pita go, kaa, "Nwerinya, m máam nye o bu."

⁵⁸ Ige mati wheme, otu nwerukna whnurnu a, kaa, "I bu otu nü rime be."

Pita saru a, "Nwerukna, m búla m."

⁵⁹ Nga otu awa whemernu, nye berere kwusi a rikne kaa, "N'ezí oka, nwerukna ka nü ya sno, kwnornu nü o bu nye Galili."

⁶⁰ Pita saru, "Nwerukna, m máam nhne i nookwu." Kpa o kpu oka n'onu, okne ɔchichi kwarnu ekwna.

⁶¹ Nyenwe aj tuhnasna legidne Pita anya. Pita chenwanya ikwu-qunu Nyenwe aj kwunnu a, "Sü okne ɔchichi kwna ekwna tna, i jøogonahorù m mgba éto."

⁶² Pita whoga ederezi kwna ekwna mkpuru ovu k'agida.

Jizosi zi nü ruwhnu

ele eze-ikpe

(Mat 26:67,68; Mak 14:65)

⁶³ Ele neese nse bete naapnià Jizosi nhne nqomu a rümu.

⁶⁴ Be gweru ikpe knesi a anya, kaa, "Whnurnu aij ɔwhnurninya, nyele gbörü i aka?"

⁶⁵ Be kwu nhne berere zi ichne ichne, kpasi a iwhnerne.

Jizosi gwuzo nü

ruwhnu ele eze-ikpe

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24)

⁶⁶ Nga chi bürü, ele okno badnù ele Ju, nü ele risi arjohna nü ele zni iwu ele Ju, gbakoru n'otu, be kwuyanu be Jizosi n'ikpe be.

⁶⁷ Be kaa, "O bürü nü i bu Karaïsi, kanu aij."

Jizosi saru be, "O bürü nü me kanu anu, anu jéekweru m.

⁶⁸ O bürü me sìkwa anu ajiji, anu jáasa.

⁶⁹ Kovu hita nü kitna zne nü ruwhnu, Nnwó ke Badnù jaadazi n'akarikwnunga ke Chiokike be bu Dikne."

⁷⁰ Be sìkwa a, "O bu jiwa bu Nnwó Chiokike?"

Q saru be, "Anu karu nü m bu m."

⁷¹ Be kaa, "A píole akebne berere, a nurnu nhne hi n'onu a whuya."

23

Jizosi gwuzo nü

ruwhnu Pajleti

(Mat 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38)

¹ Ele iznuznu ikpe ele Ju lizò duru Jizosi zne nü ruwhnu Pajleti,

² be bete noobno a nhne, be kaa, "A whnurnu nwerukna ka hne o nooduwu ele ke aij, o nookwu be túkwadiá ntü nye Siza, naakaas masi nü o bu Karaïsi, eze aij."

³ Pajleti sìkwa a, "I bu eze ele Ju?"

Jizosi saru a, "Owe! Jí n'iwhuru i karu kpm."

⁴ Pajleti kanu ele risi arjohna nü igbudu badnù wam, "O zá nhne ojo me whnurnu nü rime nwerukna ka."

⁵ Kovu be kwusiri a rikne, "O neegweya qunu gharu qunu n'esilawuru ele Ju zi nü

Judiya hite nü nhne o neezni. O panjorou a nü Galili tem o vadu hna."

Jizəsi gwuzo nu ruvhnu Erodu

⁶ Nga Pajleti nürnü a, o sıkwa be ma nwerukna ka o bu nye Galili.

⁷ Nga o mahiaru nü Jizəsi hi n'eli ke Erodu n'echi, o ziznenu a Erodu nye zi nü Jerusèlem n'ige wam.

⁸ Mkpoma soru Erodu n'önü k'agida nga o whnurnu Jizəsi, kwnornu nü o noopio o whnlu a agida ige wheru ewhe. Hite nü nhne o nürnü gbasiri a, o neeleanya nü Jizəsi joornu ərnü ndu-ehni nü ruvhnu a.

⁹ Kam kpayarü, Erodu sıkwa Jizəsi agida ajiji, kovu nü Jizəsi sála a əka qbulu.

¹⁰ Ele risi arıohna nü ele zni iwu ele Ju gwuzoru pii noobno Jizəsi agida nhne.

¹¹ Erodu nü ele ogwuna a mee Jizəsi nhne rümu, kpası a iwhnerne. Be wosi a iwo marnu mma, zihznaznenu a Pajleti.

¹² Pajleti nü Erodu bürü enyi hite n'obochi wam, kwnormu nü be bu ele irno nü mbom.

Be marnu Jizəsi ikpe ənwu

(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39--19:6)

¹³ Pajleti sukwukota ele risi arıohna nü ele n'echi echi nü kpkara ele badnü,

¹⁴ o kanu be, "Anu kwuyannu m nwerukna ka nü o bu nye nooduhie ele badnü, m lebnana m anya nü kpkara nhne anu bnornu nwerukna ka nü ruvhnu anu, o za nhne me whnurnu bu risi nhne anu noobno a.

¹⁵ Erodu masi whnuge nhne ojo qbulu nü rime a, kwnornu nü o zihnzayarnu aji ya, o za nhne kwsiri ənwu ke o mernu.

¹⁶ M jaapnia nhne, gharu a, o la." [

¹⁷ N'ige Iriri Ogawhe qbulu, Pajleti neesigbasinu be otu nye ikelu.]

¹⁸ Kpkara igbudu badnü gweru otu nkoli siwama, "Gbu nwerukna ka, sigbasinu aji Barabasi."

¹⁹ (Be yisiri Barabasi n'oro ikelu kwnornu nü o yiri aka n'ele megidnernu nye n'echi echi, o gburu badnü.)

²⁰ Pajleti pioru ma o sigbasi Jizəsi, o riasno igbudu badnü wam.

²¹ Kovu be siwama köriri, "Kpogidne n'ogba, kpkogidne a n'ogba."

²² Pajleti sıkwa be ke mgba eto, "Kini mernu? Kini bu nhne ojo ke o mernu? M whnuge m nhne ojo ke o mernu ke kwsiri ənwu. M jaapnia nhne, sigbasi a, o la."

²³ Kovu be zi köriri neesi lulo n'okne nkoli be kpkogidne a n'ogba, be nwehiaru nhne be neesi.

²⁴ Pajleti marnu Jizəsi ikpe, o nyee be nhne be pioru.

²⁵ O sigbasinu be nye wam zi n'oro ikelu nye megidnernu ele n'echi echi, gbu masi badnü, nye be rjoru a. O gweru Jizəsi nye-whetbe be.

Be kpogidnernu Jizəsi n'ogba

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

²⁶ Be duru Jizəsi zne, n'apna be sigidne Sajmoni nye Sirini, nye hi n'aznū mba naabnanya, be vukwası a qgba, ma o vuru a snornu Jizəsi n'aznū.

²⁷ Agida ele badnü snornu a, ma ele rinya ele naakwananu Jizəsi ekwna.

²⁸ Jizəsi tühnasnaru, kanu be, "Ele rinya Jeruselem, anu kwnanu m ekwna, kovu anu kwanu ehni anu nü rümu anu ekwna.

²⁹ Kwnornu nü ige vawa nga be jaaka, "Ele rinya nwée nnwö bu ele əwa ərma, nü ele müge nnwö nü ele chige rümu rema."

³⁰ Ige wam, Ele badnü jaakanu rugwu, 'Dnagidne aji,' nü rugwu mati 'Kpusni aji.'

³¹ O bürü nü ele badnü mee kpa nga isisi zi bñdnu, ndaa kpa o joonu nga o kporu bekñdu?"

³² Be kwuru ele ojo lawuru berere ma be gbu be nü Jizəsi.

³³ Nga be vaduru nü hne be kwu Okpokoro Risi, be kpogbu a, ya nü ele ojo wam, otu badnü n'akarikwnunga a, nye ke berere n'akarita a.

³⁴ Jizəsi kaa, "Nda m, gbarunu be kwnornu nü be máa nhne be neeme."

Be keri iwo a n'esilawuru be, nga be vukworu ogbanuchi.

³⁵ Ele badnü gwuzoru neelekiri, ele risi ele Ju nöomu a rümu. Be kaa, "O znohiaju ele berere, o znohia ehni a, o bürü nü o bu Karaşı wam, nye Chiokike hohiaru."

³⁶ Ele ogwunu nöomu a rümu. Be nyee a manya gbaru əka,

³⁷ be kaa, "O bürü nü i bu eze ele Ju, znohia ehni i."

³⁸ Be gbaru nhne gbasiri a n'olu qgba a, "Ka bu Eze ele Ju."

³⁹ Otu nyenum nü rime ele be kpogidnernu ya nü be, noogo a ngugo, "Kwa i bu Karaşı, znohia ehni i, znohia masi aji."

⁴⁰ Nye ke berere bigbo a, kaa, "I tú ogwunu Chiokike, i zi n'otu ikpe wam.

⁴¹ A naata awhnurnu kwsiri aji, kwnornu nü a nanahja ogwo ərnü aji. Kovu nwerukna ka méne nhne ojo qbulu."

⁴² O kanu Jizəsi, "Jizəsi, chenwanya m nga i jaava chi lele eze."

⁴³ Jizəsi saru a, "Me kanu i ezi əka, me nü i jaazi tna nü Paradası."

Enwu Jizəsi

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

⁴⁴ Hite n'esilawuru iwhnehnie,* ọchichiri gbasinri kpakara ẹli wam dū n'ọtnu-ige ke ẹto,[†]

⁴⁵ kwnornu nụ ẹhnam gbaru ọchichiri. Ikpe ke bnosnirni hne zị nsọ n'Oro Nsọ Chiokike gbawar nga lawuru.

⁴⁶ Jizosi gweru okne nkoli siwama lulo, "Nda m, m neeyisi enine m n'aka i." Nga o kwuru ka, o kna inwe.

⁴⁷ Nga nye neechi otu riwu ele ogwu whnurnu nhne mernu, o znarni Chiokike, kaa, "N'ezi, nwerukna ka bụ nyee mee ọma."

⁴⁸ Nga ele gwuso neelekiri whnurnu nhne mernu, be kwa aka nụ mkpoma, whoga.

⁴⁹ Kqv u kpakara ele magwu Jizosi nụ ele rinya ele snornu a hite nụ Galili gwuzo nụ hne zi ikere, nqowhnu nhne neeme.

*Be liri Jizosi
(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)*

⁵⁰ Otu nwerukna rəwhna a bụ Josefu, nye bu otu nụ ele ikpe, nye be nooso anya, nye ọma.

⁵¹ O bụ nye ikpe, kqv o snóge be kwekorita nụ nhne be kpebiri nụ nhne be mernu, nye hi nụ Arimatiya ke zị nụ Judiya, nye neese nga ige ẹli-eze Chiokike jaava.

⁵² O znekwnusi Pajleti, rjo a iznu Jizosi.

⁵³ O vudna iznu Jizosi n'olu ogba, gweru ikpe marnu mma whu a, lite a nụ rime ilili ke zị nụ rime rugwu ke ọ zá nye be liru nụ rime a nụ mbom.

⁵⁴ O bụ ọbochi ojiknernu, Obochi Ozukwa Inwe ele Ju gwnarnu mati ọ panizo.

⁵⁵ Ele rinya wam hi nụ Galili va snornu Josefu whnụ kpa ilili a nụ, nụ kpa ọ dnanyitaru a Jizosi.

⁵⁶ Be lahna oro, gwakota mono otute nwernu ẹknarna ọma be jeete iznu a.

Be zukwa inwe n'Qbochi Ozukwa Inwe lele kpa nhne be nyernu n'iwu kwuru.

24

*Jizosi lizoru n'ẹnwu
(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)*

¹ N'onu ọsisị n'obochi mbom n'ikwezu, ele rinya wam gweru mono otute wam be gwakotaru ke nwernu ẹknarna ọma, zne ilili Jizosi.

² Be whnurnu nụ be vumernu akaworugwu be jiri kpusni ọnu ilili wam.

³ Be bnazne nụ rime ilili, be whnúge iznu Nyenwe aij Jizosi.

⁴ Be gwuzororua naari nhne ka bụ, ngangam, ele rukna lawuru wogwu iwo abochna noogbu amuma gwuzororua nụ ngeri be.

⁵ Ogwu tñru ele rinya wam, be dna kpu ruwhnu n'eli, kqv ele rukna wam kanu

be, "Kini kpayarụ anu noopio nye zị bjudnu n'esilawuru ele nwururu ọnwu?"

⁶ O zìla hna, o hilem n'enwu lizo. Anu chenwanya nhne ọ kannu anu nga o zì nü Galili,

⁷ nụ be jeegweru Nnwo ke Badnu nyega ele mmehie, be kpogidne a n'ogba, n'obochi ke eto, o jeehi n'enwu lizo."

⁸ Ele rinya wam chenwanya ikwu-ọnu a.

⁹ Be hi n'ilili wam lahma, kanu nri nụ otu badnu ele sno apna a nụ ele berere nhne be whnurnu.

¹⁰ Ele rinya wam bu Meri Magdalini, nü Joana, nü Meri nne Jemisi, be nü ele rinya berere kanu ele izi wam ọka ka.

¹¹ Kqv be kwége nhne ele rinya kwuru, be naari nụ ọ bu ọka etekne.

¹² Pita lizo, gba ẹso zne n'ilili, o whudna, whnụ ikpe iznu, ọ zá nhne berere ọ whnurnu. O lahma ọro naari nhne mernu.

*N'apna zne Emaosi
(Mak 16:12,13)*

¹³ N'obochi wam, ele sno apna a lawuru neezne ẹli Emaosi, nhne nü lele maiji ẹsa.

¹⁴ Be nookwurita kpakara nhne mernu.

¹⁵ Kpa be neezne nookwu nhne ka, Jizosi n'iwhuru a kpayabeturu ndundu, snornu be neezne.

¹⁶ Be whnu a, kqv be maa nü ọ bu Jizosi.

¹⁷ Jizosi sìkwa be, "Kini bụ nhne anu nötunru kpa anu neezne?"

Be gwuzororua bii, gbaru ruwhnu.

¹⁸ Otu nụ rime be rəwhna a bụ Kilopasi, sìkwa a, "Okwole jiwa bụ nye izne ke zị nụ Jeruselém nye maa nhne mernu ọbochi ele nü eke la wheru ewhe?"

¹⁹ Jizosi sìkwa a, "Kini bụ nhne ko?"

Be kaa, "Nhne gbasiri Jizosi nye Nazaréti, nwerukna ka bụ ny ọwhnurninya Chiokike, ọ bụ dikne n'ikwu-ọnu ma nụ ेrnu nụ ruwhnu Chiokike ma nụ ruwhnu ele badnu.

²⁰ Ele risi arjohna nü ele risi aij gweru a nyee ma be kpe ikpe ẹnwu, be kpogidne a n'ogba.

²¹ Kqv a leru anya nü ọ bu nye jaagbahia Izireli. Ke kakwo, tna bụ ọbochi ẹto a kpa nhne ka mernu.

²² Agwna ele rinya aij nü be zì kpasiri aij ogwu nta. Be zneru n'ilili a n'onu ọsisị,

²³ kqv be whnúge iznu a. Be va kanu aij nü be whnurnu ọwhnurninya ele enine izi, ke kannu be nü ọ zì bjudnu.

²⁴ Agwna ele aij nü be zì zneru ilili a, whnụ masi lele kpa ele rinya wam kwuru, kqv be whnúge iznu a."

²⁵ Jizosi kanu be, "Anu bụ ele iwhnirnu whno, anu zìla gnarnagnarna nü okweru nhne kpakara ele ọwhnurninya kwuru.

* 23:44 n'esilawuru iwhnēhnie: ọkwukwo ke mbom kwuru ige awa isunu   † 23:44 ọtnu-ige ke ẹto: ọkwukwo ke mbom kwuru ie awa tolù

²⁶ O zì mkpa nü Karaïsi jaata kpakara awhnñwhnu, bna n'igwugwu a."

²⁷ Jizosi kowamanu be nhne be gbaru n'okwukwo nsø gbasiri ehni a, hite n'okwukwo Mozizi nü ele qwhnurninya.

²⁸ Kpa be vaduru eli wam be neezne, Jizosi mee lele o newehe ruwuhu,

²⁹ be sigidne a, kaa, "Snornu aij daziri, qobochi zneminem." O snornu be daziri.

³⁰ O snornu be daziri eli n'ikpechi wiri, o gweru brédi, tu mmamma, nyawama a, bete neenye be.

³¹ Anya be kpume, be mahia a, kovu o whnue n'anaya be.

³² Be kwukwarita n'ehni be, "O nü lele nü békwnu neerne nü mkpoma aij nga o nookwunu aij oka n'apna, noökowanu aij okwukwo nsø."

³³ Be lizo ngangam lahna Jerusélem. Be whnú ele sno apna a nri nü otu wam, hne be gbakogwu nü otu nü ele berere.

³⁴ Be naakaa, "O bu n'ezi, Nyenwe aij hillem n'enwu lizo, o mernu Sajmoni whnú a anya."

³⁵ Badnú lawúru wam kowanu be nhne mernu n'apna, nü kpa be jiri mahia Nyenwe aij nga o nyawaru brédi.

*Jizosi mernu ele sno apna a
whnú a anya*

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23; Ernu 1:6-8)

³⁶ Kpa be zì nookwu oka ka, Jizosi gwuzoru n'esilawúru be, kanu be, "Udno zinu anu."

³⁷ Ogwnu tñru be k'agida, be che nü be whnñrnu rñwu.

³⁸ Jizosi kanu be, "Kini mernu ogwnu nötötu anu? Kini mernu anu neenwe mkpoma lawúru nü mkpoma anu?

³⁹ Anu le aka m lawúru nü öchi m lawúru. O bu mawa. Anu kpatu m aka whnñrnu, rñwu nwée anq-ehni nü ökpukpu, lele kpa anu whnñrnu me nwernu."

⁴⁰ Nga o kwuru ka, o gesi be aka a lawúru nu öchi a lawúru.

⁴¹ Be nwée rikne kweru kwnornu ovu oso n'onu nü otun'anya, o sïkwa be, "Anu nwernu wiri o riri hna?"

⁴² Be nyee a otu aznú be siri esi,

⁴³ o gweru a ri nü ruwhnu be.

⁴⁴ O kanu be, "Ka bu nhne me kannu anu nga me nü anu zi. Kpakara nhne be gbaru n'okwukwo nsø gbasiri m n'iwu Mozizi jeeme, ma ke ele qwhnurninya nü Eri Qma."

⁴⁵ O kpume echiche be ma be ghøhia nhne be gbaru n'okwukwo nsø.

⁴⁶ O kanu be, "Ka bu nhne be gbaru n'okwukwo nsø, nü Karaïsi jaatariri awhnñwhnu, nü o jeehi n'enwu lizo n'obochi ke eto,

⁴⁷ nü be jeeji rewhna a kpø okwo otuhnasna mkpoma nü rime kpakara mba, ma

Chiokike gbaru mmehie be. Be jeehite nü rime Jerusélem panjø nookpo okwo.

⁴⁸ Anu bu ele akebne kpakara nhne ka.

⁴⁹ M jeeziyanu anu nhne Nda m kweru nü mkwna, kovu anu daziri nü Jerusélem tem rikne ke hi n'oligwe dnakwasí anu."

Jizosi laru n'oligwe

(Mak 16:19,20; Ernu 1:9-11)

⁵⁰ Jizosi duru be whøga zne n'eli Bëtani, o chilizo aka lawúru olu, gózi be.

⁵¹ Kpa o zì nöogozi be, be gwelizø a la n'oligwe.

⁵² Be kpønu a risi eli, lahna Jerusélem, snarnjma jihia mkpoma be.

⁵³ Be dazigidne n'Oro Nsø Chiokike nötötu Chiokike mnamma.

Izi ọma lele kpa

Joni

gbarù a n'okwukwo

Nhne gbasiri okwukwo ka

Izi ọma lele kpa Joni gbaru a n'okwukwo gwehiaru Jizosi iwhne lele Ikwu-Ọnu Chiokike, nye "ghoru badnụ, va wuru n'esilawuru aij" (1:14). Lele kpa okwukwo wam kwuru, be gbaru izi ọma ka ma ele badnụ kweru nụ Jizosi bụ Nye Oznohia wam, Nnwọ Chiokike, hite n'okwnata mkpoma nụ rēwhna a, be nwēhia būdnu (20:31).

Joni mernu a mahia nụ Jizosi bụ Ikwu-Ọnu Chiokike. Ernu ndu-ehni Jizosi gesiri nụ ọ bụ Nye Oznohia wam Chiokike kweru mkwna. Okwukwo ka gesiri nụ agwna ele badnụ kweru nụ Jizosi ghø ele sno apna a, kovu ele berere kwéle nụ a, be bürü ele neemegidne Jizosi dū n'enwu a.

Joni kwusiri nhne gbasiri nkesi būdnu kwó okwo rikne hite nụ Karaịsi, nookwu nụ Jizosi bụ apna, ezi ọka nụ būdnu. Nụ okwukwo Joni, a whnurnu nụ nhne a noowhnu anya kpakara obochi lele mini, brédi, iwhne, nye znụ atnurnu nụ atnurnu a, isisi nụ mkpuru a, neegesi nhne ke Enine.

Nhne zi n'okwukwo ka

Opanizo (1:1-18)

Joni Nye Wụ Mini nụ ele sno apna Jizosi mbom (1:19-51)

Ernu Jizosi nụ ọhna (2:1--12:50)

Obochi ipne-aznụ nụ rime Jerusélem (13:1-19:42)

Olizo n'enwu nụ ọwhuya iwhne Nyenwe aij (20:1-31)

Ọ whuyay iwhne nụ Galili (21:1-25)

Nye gbaru okwukwo ka: Joni

Risi nhne o kwno gba a: Ma ele badnụ kweru nụ Jizosi bụ Karaịsi wam, ma hite n'okwnata mkpoma nụ rēwhna a, be nwēhia būdnu.

Ikwu-Ọnu ke ghoru badnụ

¹ Nụ mbom hne Ikwu-Ọnu wam zi, Ikwu-Ọnu wam nụ Chiokike zi nụ mbom, Ikwu-Ọnu wam bụ Chiokike.

² Ya nụ Chiokike zi nụ mbom.

³ Be keru kpakara nhne hite n'aka a, ọ zá nhne ke be keru hne ọ zíla.

⁴ Ikwu-Ọnu wam bụ risi būdnu, būdnu wam bụ masi iwhne ke badnụ.

⁵ Iwhne wam nōomu nụ rime ḡchichiri, ḡchichiri nwée rikne nwēgidne a.*

⁶ Chiokike ziyan otu nyerukna rēwhna a bụ Joni.

⁷ Joni varu lele nye akebne ke iwhne wam, ma kpakara ele nūrnu izi a kweru n'iwhne wam.

⁸ Joni bùo iwhne wam, kovu ọ bụ nyé akebne iwhne wam.

⁹ Ka bụ iwhne wam n'ezi bụ ke varu n'owá, ke enye kpakara ele badnụ iwhne.

¹⁰ Ikwu-Ọnu wam zi n'owá, ọ bụ n'ezi nụ Chiokike keru ọwa hite nụ rime a, kovu ọwa máa nye ọ bụ.

¹¹ Ọ vakwnusiri ele ke a, kovu ele ke a nābnanyana a.

¹² Kovu kpakara ele nabnanyarnu a, kwerumakò nụ rēwhna a, o nyernu be rikne be būru rūmu Chiokike.

¹³ Be mūge ele ka lele kpa be mūrnu ele badnụ. Be mūge be hite n'echiche ke badnụ, mōbu hite nụ nda k'owá, kovu Chiokike bụ Nda be.

¹⁴ Ikwu-Ọnu wam ghoru badnụ, va wuru n'esilawuru aij. A whnurnu igwugwu a, bụ igwugwu ke Nnwọ Nda a mūrnu kpoí, oru nụ ezi ọka jihiaru nụ rime a.

¹⁵ Joni gbaru akebne gbasiri a, siwama, kaa, "Ka bụ nyé me nookwu ọka a nụ o snogwu m n'aznụ, kovu ọ kakwo m, kwnornu nụ ọ zí sú be mūrnu m."

¹⁶ Hite n'orú a zi agida, a nwernu ngozi tükwasí nụ ngozi.

¹⁷ Chiokike hiri n'aka Mozizi nyee iwu, Chiokike nyee masíri oru nụ ezi ọka hite n'aka Jizosi Karaịsi.

¹⁸ Ọ zá nye whnuleru Chiokike anya. Nnwọ Nda a mūrnu kpoí, nye bụ Chiokike, nye zi n'akwankò ke Nda a, mernu ele badnụ mahia Nda a.

Joni karu nụ ọ bùo

Karaịsi

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Ka bụ akebne Joni gbaru nga ele risi ele Ju zi nụ Jerusélem ziznernu ele arjhona nụ ele Līvai be sīkwa a, "I bụ nyele?"

²⁰ Joni saru be, ọ góla ego, kovu o kwusiri a rikne, kaa, "M bùla m Karaịsi."

²¹ Be sīkwa a, "I bụ kọ nyele? I bụ Elaija sa?"

Joni kaa, "Óza."

Be sīkwa a, "I bụ Nye Owhnurninya wam?"†

Ọ saru be, "Óza."

²² Be kaa, "Kanu aij nye i bụ, ma a mahia nhne a jaakanu ele dusiri aij. Kini bụ nhne i kwuru gbasiri ehni i?"

²³ Joni saru be,

"M bụ m akpiri nye nōokpo okwo n'eli-ikpa, 'Anụ mekwata apna Nyenwe aij ma ọ snirni asní,"

lele kpa Azaya nye ọwhnurninya kwuru."

²⁴ Ele izi ele Farisi ziyan.

* 1:5 nwēr rikne nwēgidne a: mōbu nwēr rikne ghøhia a.
Ele Iz 3:22

† 1:21 Nye Owhnurninya wam: Gwnu Ditaronomi 18:15; Ernu

25 s̄ikwari Joni, "I b̄uo Karāisi, m̄obu Elaija, m̄obu Nye Owhnurninya wam, k̄ini mernu i n̄owu ele badn̄u mini?"

26 Joni saru be, "M ji m mini n̄owu ele badn̄u mini, k̄ovu otu nyenum gwuzo n̄esilawuru anu, nye anu m̄aa."

27 O snogwu m n̄azn̄u, k̄ovu m kwésile m o toma eriri okoro-qchi a."

28 Kpakara nhne ka mernu nu B̄etani n̄obosi ēham ke azn̄u Osimini J̄odani kiyari, hne Joni n̄owu ele badn̄u mini.

Jiz̄osi, Nnw̄o

Atn̄uru Chiokike

29 N'ekile a, Joni whn̄urnu Jiz̄osi hne o naavakwnusi a, o kaa, "Anu le, ka bu Nnw̄o Atn̄uru ke Chiokike, nye noovume mmehie k̄owa."

30 Ka bu nye wam me nookwu oka nga me karu, 'Otu nyenum sno m n̄azn̄u, k̄ovu o kakwo m, kwornoru nu o zi su be m̄urnu m.'

31 M māam nye o bu, k̄ovu m n̄owu ele badn̄u mini ma ele Izireli mahia nye o bu."

32 Ka bu akebne Joni gbaru, "M whn̄urnu m Enine Ns̄o hi n̄oligwe lele nduru dnakwas̄i a, daz̄iri n'olu a.

33 K̄ovu nu m māam nye o bu. Chiokike nye ziyan m me wu ele badn̄u mini kannu m, 'I joowhnu Enine Ns̄o hi n̄oligwe dnakwas̄i otu badn̄u dazigidne nu ya, nye wam bu nye jeeji Enine Ns̄o n̄owu ele badn̄u mini.'

34 Me nu iwhuru m whn̄urnu a, gba akebne nu nye ka bu Nnw̄o Chiokike."

Ele mb̄om sno

apna Jiz̄osi

35 N'ekile a, Joni nu ele sno apna a lawuru gwuzo.

36 Nga o whn̄urnu Jiz̄osi hne o neewhe, o kaa, "Anu le Nnw̄o Atn̄uru ke Chiokike."

37 Ele sno apna a lawuru wam n̄urnu a, be snornu Jiz̄osi.

38 Jiz̄osi t̄uhnasnaru whn̄u nu be noosno a n̄azn̄u, o s̄ikwa be, "K̄ini bu nhne anu noopio?"

Be kaa, "Rabai" (ke bu, Nye-zni-nhne), "Ndaa hne i wu?"

39 Jiz̄osi saru be, "Anu va whn̄urnu." O bu nhne nu lele qtnu-ige ke eno n̄iwhnehnie,[‡] be snornu a zne whn̄urnu hne o wu, be nu a daz̄iri kpakara obochi wam.

40 Otu nu rime ele n̄urnu nhne Joni kwuru ke snornu Jiz̄osi bu Anduru nwene rukna Sajmoni Pita.

41 Ngangam, o piohiar nwene a rukna, Sajmoni, o kanu a, "A whn̄una m Mezaya" (ke bu Karāisi).

42 O kwuznenu Jiz̄osi Sajmoni.

Jiz̄osi legidne Pita anya kaa, "I bu Sajmoni n̄nw̄o Joni, be jookwu i Kifasi," be t̄uhnasna a, Pita, ke bu rugwu.

Jiz̄osi sukwuru Filipu

nu Nataneli

43 N'ekile a, Jiz̄osi kpebi o zne Galili, o piohia Filipu, o kanu a, "Snornu m zne."

44 Filipu, Anduru nu Pita hi nu eli B̄etesaida.

45 Filipu pohia Nataneli, o kanu a, "A whn̄urnu nye wam Mozizi nu ele owhnurninya gbaru nhne gbasiri a n̄okwukwo ns̄o, Jiz̄osi nye Nazareti, nnw̄o Josef."

46 Nataneli s̄ikwa a, "Eli Nazareti, o nwernu nhne oma obula ke jeehi n̄eli Nazareti whuya?"

Filipu saru a, "Vaa, whn̄urnu."

47 Nga Jiz̄osi whn̄urnu Nataneli naavakwnusi a, o kwu nhne gbasiri a, "Ka bu nye Izireli n̄ezi, nye aghigho z̄la nu rime a."

48 Nataneli s̄ikwa a, "Nda kpa i jiri mahia m?"

Jiz̄osi saru a, "M whn̄urnu m ji nu mkpuru isisi figi su Filipu sukwuru i."

49 Nataneli saru a, "Nye-zni-nhne, i bu Nnw̄o Chiokike. I bu eze Izireli."

50 Jiz̄osi s̄ikwa a, "I kweruru kpoj kwnornu nu m karu m nu m whn̄urnu m ji nga i zi mkpuru isisi be kwu figi? I joowhnu nhne ke kakwo ka."

51 O kanu be, "Me kanu anu ezi oka, anu joowhnu hne oligwe kpumernu, nu ele enine izi Chiokike neepnezne, neehidna n'olu Nnw̄o ke Badn̄u."

2

Jiz̄osi mernu mini

gho manya

1 N'obochi ke eto, olulu nnwerne zi n̄eli Kana n̄eli Galili, nne Jiz̄osi zi masi pii.

2 Be sukwuru Jiz̄osi nu ele sno apna a n̄olulu nnwerne wam.

3 Nga manya be noonwo kworu, nne Jiz̄osi kanu a, "Be nwéma manya."

4 Jiz̄osi saru a, "O gbásila m, si nwerinya. Ige m yóoduge."

5 Nne a kanu ele neezne izi, "Anu mee nhne obula o karu anu mee."

6 Idudu mini isunu gwuzo ndundu be jiri rugwu kpu, ke ele Ju ji n̄osnu nhne lele kpa omen'eli be jiri ziri, ke otu jeeri nri lawuru m̄obu nri eto galoni mini.

7 Jiz̄osi kanu ele neezne izi, "Anu gbajite be nu mini." Be gbaji be mini du n̄onu be.

8 O kanu be, "Anu kwuhia agwna mini wam gweznenu nye risi ngadna iriri."

Be gweznenu a.

9 O detu mini wam ke ghoro manya riro. O māa hne manya wam hi, k̄ovu ele neezne izi ele gbaru mini wam magwū. O sukwu nye noolu nnwerne,

10 o kanu a, "Nye obula neekesi manya kakpa mma n̄oziri, nga ele izne nwókparu

[‡] 1:39 Qtnu-ige ke eno n̄iwhnehnie: qkwukwo ke mb̄om kwuru ige nri awa

manya, o ke manya ojo. Kóvu i bitaru manya kakpa mma dû kítna."

¹¹ Ka bu érnu ndu-éhni mbom Jizosí rnurnu. O rnurnu a nü Kana n'eli Galili, o gesi igwugwu a, ele sno apna a kwnata a mkpoma.

¹² Nga ka whemernu, Jizosí nü nne a, nü rümu nne a, nü ele sno apna a zne Kapanom, be dazíri pií qobochi ele nü ele.

*Nhne Jizosí mernu
n'Oro Nsø Chiokike
(Mat 21:12,13; Mak 11:15-17; Luk 19:45,46)*

¹³ Iriri Ogawhe ele Ju zi ndündu, Jizosí zne Jerusélem.

¹⁴ O whnurnu ele neere atnurnu nü ehni nü nduru nü ele naagbanwo iwai dazigwu n'ikpechi n'Oro Nsø Chiokike.

¹⁵ O gweru eriri mee mbínibini, chihala kpakara be, ma ehni ma atnurnu. O kputé ikpechi kpakara ele naagbanwo iwai ruwhunu n'eli, chisakwo iwai be.

¹⁶ O kanü ele neere nduru, "Anü whoga hna, anü méma qro Nda m qro ahia."

¹⁷ Ele sno apna a chenwanya nhne be gbaru n'okwukwo nsø, "Nhne gbasíri Oro Nsø Chiokike neerne lele békwnu nü rime m."

¹⁸ Ele Ju sikkwa a, "Ndaa érnu ndu-éhni ke i joornu ke neegesi nü i nweru rikne mee nhne i neeme?"

¹⁹ Jizosí sarü be, "Anü kwnadna Qro Nsø ka, m joowulizo a n'obochi éto dai."

²⁰ Ele Ju sarü a, "Be jiri nrí awha éno nü isunu wu Qro Nsø ka, i joowu a n'obochi éto?"

²¹ Kóvu Jizosí kwuru qka gbasíri éhni a lele Qro Nsø Chiokike.

²² Nga Jizosí hiri n'enwu lizo, ele sno apna a chenwanya nü o kwuru qka ka, be kweru nhne okwukwo nsø kwuru nü nhne Jizosí kwuru.

²³ Kpa Jizosí zi nü Jerusélem nü Iriri Ogawhe, agida ele badnú kweru nü ya kpa be whnurnu agida érnu ndu-éhni o noornu.

²⁴ Kóvu Jizosí kwéle o nyeé be éhni a, kwnornu nü o magwú kpakara badnú nkari nkari.

²⁵ O zíla mkpa nü be kanü a nhne gbasíri nye obula, kwnornu nü o magwú nhne zi nü mkpoma be.

3

Jizosí nü Nikodimösi
¹ Otu nwerukna be kwu Nikodimösi, otu nü rime ele Farisi, nye risi ele Ju,

² vakwnusiri Jizosí n'abalí. O kaa, "Rabai, a magwú nü i bu Nye-zni-nhne ke Chiokike ziýaru, kwnornu nü o zá nye joornuli érnu ndu-éhni i noornu okwolem ma Chiokike dagwánu a."

* 3:3 be mügele a berere: móbu be mügele a hite n'oligwe.

³ Jizosí sarü, "Me kanü i ezi qka, o zá nye joowhnu n'eli-eze Chiokike anya, o búru nü be mügele a berere."*

⁴ Nikodimösi sikkwa a, "Ndaa kpa be joomu badnú berere nga o mernu okno badnú? O jaabna nü rüwho nne a berere, be mü a?"

⁵ Jizosí sarü a, "Me kanü i ezi qka, o zá nye jaabna n'eli-eze Chiokike o búru nü be mügele a hite nü mini nü Enine.

⁶ Nye ke badnú etekne mürnu bu anq-éhni, nye Enine mürnu bu enine.

⁷ O gbágwoji i anya nü m karü m nü be joomuriri anq berere.

⁸ Ruwhere neewhe hne o masigwu a, i nónou imerne a, kóvu i máa hne o hi móbu hne o neezne. Nye obula ke be mürnu hite n'Enine nü kpam."

⁹ Nikodimösi sikkwa a, "Ndaa kpa be jeeme nhne nü kpa?"

¹⁰ Jizosí sarü a, "I bu nye-zni-nhne n'eli Iziréli, kóvu i máa nhne ka.

¹¹ Me kanü i ezi qka, a nookwu nhne a magwú, a naagba akebne nhne ke a whnurnu, kóvu anü kwé o naohoru akebne aj.

¹² Anü kwé nhne me kwuru gbasíri nhne k'ówa. Ndaa kpa anü jeekweru o búru me kanü anü nhne k'oligwe?

¹³ O zá badnú obula ke znernu oligwe nü mbom, okwolem Nnwó ke Badnú nye hiri n'oligwe hiedna.

¹⁴ Lele kpa Mozizi gwelizorú agwó n'olu isisi n'eli chna chna chna, o bu kpa be jeeg-welizorú Nnwó ke Badnú olu,

¹⁵ ma nye obula ke kweru nü ya jeenwe budnu kwó okwo.

¹⁶ Kwnornu nü Chiokike whnurnu ówa n'anya kpa, o gweru Nnwó o mürnu ya nü nsñunu a kpoí nyega, ma nye obula ke kweru nü ya jóonwu énwu, kóvu o jeenwe budnu kwó okwo.

¹⁷ Kwnornu nü Chiokike zíyage Nnwó a n'ówa o búru nye kpe k'ówa, kóvu ma o búru Nye Oznohia k'ówa.

¹⁸ Be jéekpe nye obula ke kweru nü Nnwó wam ikpe, kóvu nye obula ke kwége bu nye be kperu ikpe, kwnornu nü o kwége nü Nnwó Chiokike mürnu ya nü nsñunu a.

¹⁹ Ka bu ikpe wam be kperu ówa, iwhne varu n'ówa, ele badnú whnurnu ochichiri n'anya karü iwhne, kwnornu nü be noornu érnu ojo.

²⁰ Nye obula ke noornu érnu ojo bu nye irno ke iwhne, o jáava nü rime iwhne o zi iwhne kpume érnu ojo a.

²¹ Kóvu nye obula ke noornu érnu óma jaava nü rime iwhne ma iwhne gesi nü érnu a bu nhne o rnurnu hite nü Chiokike."

*Jizosí nü Joni
Nye Wü Mini*

²² Nga ka mekworu, Jizosi nü ele sno apna a zneru n'eli Judiya, ya nü be daziri ige mati, o wü ele badnü mini.

²³ Joni masi zi noowu mini n'Enoni ke zi Salim ndündu, kwnornu nü agida mini zi pi. Ele badnü neeznekwnusi a, o noowu be mini.

²⁴ (Be yéeyisige Joni n'oro ikelu n'ige ka.)

²⁵ Agwna ele sno apna Joni nü otu nye Ju noodogbuta nhne gbasiri ɔsnusnu nhne lele kpa omen'eli ele Ju jiri ziri.

²⁶ Be vakwnusi Joni kanu a, "Nye-zni-nhne, nwerukna wam ji nü a zi n'aznū Osimini Jodani kiyari, nye i gbaru akebne gbasiri a, o noowu ele badnü mini, agida ele badnü neeznekwnusi a."

²⁷ Joni saru be, "O zá nye ɔbula ke jeenwe nhne ke Chiokike késile a.

²⁸ Anu bu ele akebne m nü m karu m, 'M buo m Karaisi, kovu be beru ɔsno ziya m nü ruwhnu a.'

²⁹ Nye noolu nnwerne ikne bu nye nwe nnwerne ikne, kovu enyi nye noolu nnwerne ikne, nye noogwuzo noobno nsnj, mkpoma nooso a n'onu nü o nurnu nkoli nye wam noolu nnwerne ikne. O bu kpa snarnima m jiri zu ozu kijtna.

³⁰ Q jaazi naaba aba, kpa me jaazi naaya eli eli."

Nye ke hiri n'oligwe va

³¹ Nye wam ke hiri n'oligwe va kakwo kpakara badnü, nye hi n'owa bu nye ke ɔwa, o nookwu nhne ke ɔwa. Nye hiri n'oligwe kakwo kpakara badnü.

³² O nookwu nhne o whnurnu nü nhne o nurnu, kovu o zá nye neekweru izi a.

³³ Nye ɔbula ke jeegweru izi a naakahia nü Chiokike bu nye ezi ɔka.

³⁴ Nye Chiokike ziyanu nookwu ikwu-ɔnu Chiokike, kwnornu nü Chiokike nyé a Enine a n'apna zi mati.

³⁵ Nda whnurnu Nnwö a n'anya, gweru kpakara nhne yisi n'aka a.

³⁶ Nye ɔbula ke kweru nü Nnwö wam nwernu bñdu kwó okwo, nye ɔbula ke zá noobnonu Nnwö wam nsnj, jénwe bñdu, kovu ovu owe əhni Chiokike jaazi nü risi a ɔkwunkokwnu.

4

Jizosi nü nwerinya Sameria

¹ Ele Farisi nurnu nü Jizosi neewehia ele sno apna a, noowu be mini karu Joni,

² o bu n'ezí nü Jizosi wüge ele badnü mini, kwolem ele sno apna a.

³ Nga Jizosi nurnu a, o whuya nü Judiya naalahna Galili.

⁴ O zi mkpa nü o jaagawhe n'esilawuru əli Sameria.

⁵ O vadu n'otu əli-ohna Sameria be kwu Sajka, ke zi ndündu otu əli Jekopu nyernu nnwö a rukna Josefu.

⁶ Qmi Jekopu zi pi. Inwe gwuru Jizosi kwnornu nü izne wam, o daziri əli nü ngeri omi wam n'iwhnehnie.*

⁷ Otu nwerinya Sameria varu o tñru mini n'omi, Jizosi kanu a, "Kesi m mini."

⁸ (Ele sno apna a zneru nü rime əli-ohna o zü wiri.)

⁹ Nwerinya Sameria wam kanu a, "I bu nye Ju, m bu m nye Sameria, ndaa kpa i noorio m mini?" (Ele Ju nü ele Sameria mékota nhne.)

¹⁰ Jizosi saru a, "O bñru nü i magwü nkesi Chiokike, nü nye ke noorio i mini, i jorior a ma o kesi i mini ke bñdu."

¹¹ Nwerinya wam kaa, "Nda-aj-kwu, i nwée nhne i jeeji ngotu mini, omi ka miri emi k'agida, ndaa hne i jeegwehia mini bñdu ka."

¹² I kakwo nda ai Jekopu nye nyernu aij omi ka, o nwörnu mini hi nü rime a, ma rñmu a, ma rñmu anqohia a?"

¹³ Jizosi saru a, "Nye ɔbula ke joonwo mini ke hi n'omii ka, akpiri jookpo a bëkwu berere,

¹⁴ kovu nye ɔbula ke joonwo mini ke me jeenye a, akpiri jookpo a bëkwu berere. Mini ke me jeenye a joogho risi mini ke jaagba du bñdu kwó okwo."

¹⁵ Nwerinya wam kaa, "Nda-aj-kwu, kesi m mini ka ma akpiri gharu o kpó m bëkwu, ma m gharu m o va o tñru mini n'omii ka."

¹⁶ Jizosi kanu a, "Zne, sukuu nzi i, va hna."

¹⁷ Nwerinya wam kaa, "M nwée m nzi."

Jizosi kanu a, "I kwukwaru nkarí nü i nwée nzi,

¹⁸ kwnornu nü i gbolam nzi isne, nye ke ji nü a wu kitna buo nzi i. I kwuru ezi ɔka nü i nwée nzi."

¹⁹ Nwerinya wam kaa, "Nda aij-kwu, m whnurnu nü i bu nye owhnurninya."

²⁰ Ele nda aij kpóru risi eli n'olu rugwu ka, kovu anu ele Ju karu nü nhne be kwsesiri o kpó risi eli bu nü Jeruselem."

²¹ Jizosi kanu a, "Nwerinya, kweru nhne me naakanu i, ige vawa nga ele badnü jöökponu Nda risi eli n'olu rugwu ka möbu nü Jeruselem.

²² Anu ele Sameria máa nye anu nöökponu risi eli, aij ele Ju magwü nye a nöökponu risi eli, kwnornu nü ɔznobia hi n'aka ele Ju va.

²³ Kovu ige vawa, owe, ige wam valém masi, nga ele nöökponu Nda risi n'eli n'ezí jöökponu a risi eli n'enine nü n'ezí ɔka. Ka bu ele Nda pioru kpónu a risi eli.

²⁴ Chiokike bu enine, ele nöökponu a risi eli jöökporirinu a risi eli n'enine nü n'ezí ɔka."

* ^{4:6} n'iwhnehnie: ɔkwukwo ke mbom kwuru qtnu-ige ke isunu

25 Nwerinya wam kanu a, "M maam nu Mezaya, nye be kwu Karaisi, jaava. Nga o varu, o jaakanu aij kpackara nhne."

26 Jizosi kanu a, "Me nye nookwunu i qka, bu ya."

27 Ige wam ele sno apna Jizosi hiehna, o jiri be anya nu ya nu nyerinya nookwurita oka. Koyu o za nyne sikkwaru, "Kini bu nhne i noopio?" mobju, "Kini mernu i nookwunu nwerinya ka qka?"

28 Nwerinya wam sigbasi idudu mini a, lahna nu rime eli-ohna, kanu ele badnu,

29 "Anu va whnurnu nwerukna ke kannu m kpackara nhne me mernu. Nye ka o jooburu Karaisi sa?"

30 Be gbahala nu rime eli-ohna znekwnusi Jizosi.

31 Koyu ele sno apna a zi naariasno Jizosi, kaa, "Nye-zni-nhne, ri wiri."

32 Jizosi kanu be, "M nwernu m wiri ke anu maa."

33 Ele sno apna a nesikwarita ehni be, "O nwernu nye gweyannu a wiri sa?"

34 Jizosi kanu be, "Wiri m bu o bija echiche nye ziyanu m nu o rnukpa ernu o nyernu m."

35 Anu naakaa, "O gwnarnu enwa eno, anu gwe nhne n'ekwu." Koyu me kanu anu, anu le anya n'ekwu, mkipuru chnanam ma be ghoro nhne n'ekwu.

36 Nye neegwe nhne n'ekwu nwernu ogwo ernu, o chibna ele badnu lele mkipuru ma be nwehja bndnu kwó okwo. Kpam, nye ke kparu mkipuru nu nye ke gweru nhne n'ekwu jeenwekota snarnima.

37 Nhne be kwuru bu ezi oka, 'Otu badnu kpasiri mkipuru, nye berere ghoru mkipuru.'

38 M ziznernu m anu ghoro mkipuru n'ekwu ke anu rnuge ernu nu rime a. Ele berere rnurnu ernu, anu nwehja mbnarna n'ernu be."

39 Agida ele Sameria ele wu nu rime eli-ohna wam kweru nu Jizosi kwnornu nu nhne nwerinya wam kwuru, "O kanu m kpackara nhne me mernu."

40 Nga ele Sameria vakwnusiri a, be riasno a ma ya nu be daziri, Jizosi daziri pii qobochi lawuru.

41 Agida ele berere kweru kwnornu nu izi oma o znirni be.

42 Be kanu nwerinya wam, "A kweru kitna, o buo nu nhne i kannu aij, koyu kwnornu nu a nurnu nhne o kwuru, a magwuu nu nye ka bu Nye Oznoha ke qwa n'ezi."

Jizosi gworu nnwo rukna nye risi

43 Nga qobochi lawuru wam whemernu, o whoga pii zne Galili.

44 Jizosi niwhhuru a karu, "Nye qwhnurninya nwéee igwugwu n'eli a."

45 Nga o vaduru eli Galili, ele zi nu Galili naakweru a kwnornu nu be znernu Iriri Ogawhe nu Jerusélem, be whnurnu kpackara nhne o mernu n'iriri Ogawhe wam.

46 Jizosi lahna nu Kana ke Galili hne o mernu minigho manya. Otu nye risi ochichi ke nnwo a rukna zi n'ehni ighbugbu nu Kapanom.

47 Nga o nurnu nu Jizosi hiri nu Judiya va Galili, o znekwnusi a, kanu a, o va gwó nnwo a rukna ehni ighbugbu, nye zi n'qonu énu.

48 Jizosi kanu a, "Anu jéekweru kwekolam ma anu whnurnu énu ndu-ehni nu énu rikne."

49 Nwerukna wam kaa, "Nda-ai-kwu, snornu m zne, o zi nnwo m nwú."

50 Jizosi kanu a, "La, nnwo i rukna zi bndnu."

Nwerukna wam kweru nhne Jizosi kanu a, la.

51 Nga o zi n'apna, ele izi a kwnusi a, kanu a, "Nnwó i rukna zi bndnu."

52 O sikwa be ige ehni buru nnwo a rukna oma, be kanu a, "N'otnu-ige ke mbom n'iwhnehnie[†] n'ekile wheru ewhe, ehni orne békwnu wam sigbasiri a."

53 Nda nnwo wam chenwanya nu o bu ige wam Jizosi kannu a, "Nnwó i rukna zi bndnu." Kam kpayarú, ya nu kpackara ele oro a kweru.

54 Ka bu ernu ndu-ehni ke ebo Jizosi rnurnu nga o hiri nu Judiya va Galili.

5

Ogwugwo n'Olulu Mini

Betisaida

1 Nga ka whemernu, Jizosi znernu iriri ele Ju nu Jerusélem.

2 Otu olulu mini zi ngeri Onu-Mgbo Atnurnu nu Jerusélem ke nwernu mgbe-mgbe oro isne, ke ele Hiburu nookwu Bétilizata.

3 Agida ele nriria naadnanyi nu ngeri a, ele isni, nu ele mgworo, nu ele ngeri ehni be dñowuru qdonwu. [Be zi neese ma be gbaru mini wam.

4 Kwnornu nu enine izi Nyenwe aij neehiedna hite n'ige du n'ige gbaru mini wam. Nye nriria qbulu ke beru osno dnabna nu rime mini wam nga enine izi gbarukparu a, ehni a jooburu oma hite nu nriria qbulu o naaria.]

5 Otu nwerukna ke naaria nriria nri awha éto nu esato zi pii.

6 Nga Jizosi whnurnu a hne o dnanyi, o mahiaru nu o zi nu nriria gbu okwuu, o sikwa a, "I pioru be gwó i nriria i?"

7 Nye nriria wam saru a, "Nda-ai-kwu, m nwéee m nye jeeyisi m nu rime olulu mini

[†] 4:52 Otnu-ige ke mbom n'iwhnehnie: qkwukwo ke mbom kwuru ige awa ke esau

nga be gbaru mini, kpa me neezne, nye berere beru m ɔsno dnabna."

⁸ Jizosi kanu a, "Lizo, chiri etere i, zne izne."

⁹ Ngangam, be gworu nwerukna wam. O chiri etere a, zne izne.

Nhne ka mernu n'Qobochi Ozukwa Inwe.

¹⁰ Ka mernu ele Ju kanu nwerukna wam Jizosi gworu nriria, "Tna bu Qobochi Ozukwa Inwe, o megidnernu n'iwu nu i nεechiri etere i."

¹¹ Nwerukna wam saru be, "Nwerukna ke gworu m nriria kannu m, 'Chiri etere i, zne izne.'

¹² Be sijkwa a, "Nyele bu nye ke karu ji chiri etere i zne izne?"

¹³ Koyu nu nwerukna wam be gworu māa nye Jizosi bu, kwnornu nu Jizosi bnanam n'esilawuru ighbudu badnu wam whoga.

¹⁴ Omekwo, Jizosi piohjaro a n'Oro Nso Chiokike, o kanu a, "Le, be gworu i nriria i, i mēma mmehie, o zi nhne ojo ke kakwo ka dnawasaki."

¹⁵ Nwerukna wam whoga kanu ele risi ele Ju nu o bu Jizosi gworu a nriria a.

Budnu hi nu Nnwō

Chiokike

¹⁶ Ele Ju bete o mekpa Jizosi ehni kwnornu nu o gworu nriria n'Qobochi Ozukwa Inwe.

¹⁷ Jizosi kanu be, "Nda m noornu ērnu kpakara ige, o bu masi kpa me noornu."

¹⁸ Ikwu-onu ka mernu ele risi ele Ju ovu owe ehni k'agida, be noopiosi rikne o gbu Jizosi, o búo nu o luluru Qobochi Ozukwa Inwe be kpoi, koyu nu o karu nu Chiokike bu Nda a, naakaa nu ya nu Chiokike hna n'otu.

¹⁹ Jizosi kanu be, "Me kanu ezi ɔka, o zá nhne ke Nnwō nwernu rikne o mee n'ehni a, koyu o neeme nhne o whnurnu Nda a neeme. Kwnornu nu Nnwō noornu nhne Nda a, noornu.

²⁰ Nda whnurnu Nnwō a n'anya, neegesi a kpakara nhne o neeme. O jeegesi a nhne ke kakwo ka ke jaagbagwoji anu anya.

²¹ Lele kpa Nda neeme ele nwurnu onwu hi n'enwu lizo, nyee be budnu, o bu masi kpa Nnwō neenye ele masiri a budnu.

²² Nda zá neekpe nye obula ikpe, koyu o yisiri kpakara ikpe n'aka Nnwō a,

²³ ma kpakara ele badnu sɔbisinu Nnwō a lele kpa be nɔsobisinu Nda. Nye obula ke zá nɔsobisinu Nnwō, zá nɔsobisinu Nda nye ziyanu a.

²⁴ "Me kanu anu ezi ɔka, nye obula ke nɔonu ikwu-onu m kweru nu nye wam ke ziyanu m, nwernu budnu kwó okwo. Be jáama a ikpe, koyu o hilem n'enwu whe nu budnu.

²⁵ Me kanu anu ezi ɔka, ige vawa, ige wam valəm masi, nga ele nwurnu onwu jɔonu nkoli ke Nnwō Chiokike, ele nurnu a jaazi budnu.

²⁶ Kwnornu lele kpa Nda nwernu budnu nu rime a, o bu masi kpa o mernu Nnwō nwernu budnu nu rime a.

²⁷ O nyernu Nnwō rikne o kpe ikpe, kwnornu nu o bu Nnwō ke Badnu.

²⁸ "O gbágwoji anu anya nu ige vawa, nga ele zi n'ilili jɔonu nkoli a,

²⁹ be jeehi n'ilili lizo, ele mernu mma jeelizò n'enwu ziri budnu, ele mmehie jeelizò n'enwu bürü ele be jaama ikpe.

³⁰ "M nwée m rikne mee nhne ɔbula nu rikne ke aka m. M neekpe ikpe kpa Nda m kannu m me kpe. Ka neegesi nu ikpe m zi snam, kwnornu nu m zá neeme nhne me pioru, koyu kwekolam nhne nye ziyanu m pioru.

Akebne gbasiri Jizosi

³¹ "O bürü nu me naagbanu ehni m akebne, akebne m búo ezi.

³² Koyu o zi nye naagbanu m akebne, m magwū m nu akebne a zi kwem.

³³ Anu zizzernu ele izi znekwnusi Joni, o kwuru nhne gbasiri ezi ɔka.

³⁴ Ka zá neegesi nu m neegweru akebne ke badnu, m nookwu nhne ka ma anu nwéhia ɔznhia.

³⁵ Joni nu lele tonji ke noonwu, nɔomuke, anu kpebiri o nwudna ige mati n'iwhne a.

³⁶ "M nwernu m nhne akebne ke kakwo akebne Joni gbaru. M noornu ērnu ke Nda m nyernu m, ērnu wam naagbanu m akebne, neegesi nu Nda m ziyanu m.

³⁷ Nda m nye ziyanu m naagbanu m akebne. Anu nylele nkoli a móbu whnū ruwhnu a.

³⁸ Anu zá naabitā ikwu-onu a nu mkpoma anu, kwnornu nu anu kwéle nu nye wam o ziyanu.

³⁹ Anu tusa ehni nyosna nhne be gbaru n'okwukwo nsq anu, anu neeche nu anu jeenew budnu kwó okwo hite nu nhne be gbaru nu rime a, be naagbanu m akebne.

⁴⁰ Koyu anu kwé o vakwnusi m, ma anu nwéhia budnu kwó okwo.

⁴¹ "M zá m nanarnu ɔznarni hite n'aka badnu.

⁴² M magwū m anu, anu nwée ɔwhnun'anya Chiokike nu mkpoma anu.

⁴³ M ji m rēwhna Nda m va, anu kwége m, koyu o bürü nu nye berere jiri rēwhna a va, anu jeegweru a.

⁴⁴ Ndaa kpa anu jeekwe, hne anu noopio ɔznarni ke badnu, koyu anu nwée rikne pio ɔznarni ke hi n'aka nye ke bu Chiokike kpoi va.

⁴⁵ "Anu chéko nu m joobno anu nhne nu ruwhnu Nda m. Koyu o bu Mozizi nye anu kwnataru mkpoma, joobno anu nhne.

⁴⁶ O bürü nu anu kweruru Mozizi n'ezi, anu jeekweru m, kwnornu nu o gbaru nhne gbasiri m.

⁴⁷ Kqv hne anu kwége nhne Mozizi gbaru n'okwukwo nsø, ndaa kpa anu jeekweru nhne me nookwu?"

6

*Jizosi nyernu pokwu
badnu isne wiri*
(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Nga ka mekworu, Jizosi whe aznø Osimini Galili (ka bu Osimini Taberasi).

² Agida ele badnu snornu a, kwnornu nu be whnurnu érnu ndu-éhni o rnurnu, nga o gworu ele nríria.

³ Jizosi pnezne n'olu rugwu daziri eli, ya nu ele sno apna a.

⁴ Ige Iriri Ogawhe ele Ju zi ndundu.

⁵ Nga Jizosi lehnataru anya whnun agida ele badnu naavakwnusi a, o kanu Filipu, "Ndaa hne a joozuya wiri a jeenye igbudu ele ka?"

⁶ Ka bu ma o kpa Filipu iru, kwnornu nu o magwø nhne o jeeme.

⁷ Filipu saru a, "O bürü nu a zü brëdi riwhu mkipuru iwai lawuru, o jéezu ma nye obula ri mati mati."

⁸ Otu nu rime ele sno apna a, Anduru, nwene rukna Sajmoni Pita, kaa,

⁹ "Otu wikoro mati zi hna nye ji ike brëdi balí* isne nu aznø mati mati lawuru. O zá nhne kam bu n'esilawuru igbudu ele badnu ka."

¹⁰ Jizosi kanu be, "Anu kanu be daziri eli." Agida achara zi pii. Kpakara ele badnu wam daziri eli, be hna lele pokwu ele rukna isne.

¹¹ Jizosi gweru brëdi wam, tu mmamma, nyee kpkakara ele wam dazigwu eli. O gweru aznø wam mee kwno kpam. Be ri, riji rüwho be.

¹² Nga be rikworu, Jizosi kanu ele sno apna a, "Anu tutukota kpkakara rüvnuruvnu ke gwnarnu, o zá ke whu."

¹³ Be tutukota kpkakara rüvnuruvnu a, ke jiri nri nu nkita lawuru hite n'ike brëdi balí isne wam ke ele badnu riri.

¹⁴ Ele zi nga Jizosi rnurnu érnu ndu-éhni ka karu, "N'ezí òka, ka bu nye ówhurninya wam ke jaava n'òwa."

¹⁵ Nga Jizosi whnurnu nu be noopio o chni a eze nu rikne, o hi n'esilawuru be whoga, ya nu nsnunu a zne n'olu rugwu.

*Jizosi znernu izne
n'olu mini*

(Mat 14:22,33; Mak 6:45-52)

¹⁶ N'ogbednachi, ele sno apna a zne osimini.

¹⁷ Be bna n'ogbo neewhe aznø osimini kiyari neezne Kapanom. Jizosi ýáavage hne be zi tem du n'abalí.

¹⁸ Okne ruwhere nu abaka-mini neewhe n'olu mini.

¹⁹ Ele sno apna a kwø ogbo nhne nu lele maili eto móbu eno nga be whnurnu Jizosi naavakwnusi be, neezne izne n'olu mini. Be tu ogwnu k'agida.

²⁰ Kqv Jizosi kanu be, "Anu túko ogwnu, o bu mawa."

²¹ Be kweru a, o bnakwnusi be nu rime ogbo, ngangam ogbo be du n'eli wam be neezne.

Ele badnu noopio Jizosi

²² N'ekile a, agida ele badnu ele zi n'aznø osimini kiyari mahjaro nu otu ogbo mati zi pii whogalam vuru ele sno apna Jizosi kpó. Jizosi snoge be.

²³ Ogbo ele ke berere hiri nu Taberasi va nu ngeri hne ele badnu wam riri brëdi, nga Nyenwe aj tükpari mmamma.

²⁴ Nga ele badnu wam whnurnu nu Jizosi ziła pii, ma ele sno apna a, be bna n'ogbo wam zne Kapanom noopio Jizosi.

Jizosi bu Wiri ke Budnu

²⁵ Nga ele badnu wam whnurnu a n'aznø osimini kiyari, be sïkwa a, "Nye-zni-nhne, ndaa nga i varu hna?"

²⁶ Jizosi saru be, "Me kanu anu ezi òka, anu noopio m kwnornu nu anu rijiri rüwho nu brëdi me nyernu anu, o buo kwnornu nu anu whnurnu érnu ndu-éhni."

²⁷ Anu dögbo éhni anu n'érnu kwnornu nu wiri ke nooro oro, trñnuma, anu dögbo éhni anu n'érnu kwnornu nu wiri ke jaazi tem du budnu kwó okwo, ke Nnwó ke Badnu neenye anu. Ya bu nye Chiokike nyernu rikne o mee kpam."

²⁸ Be sïkwa Jizosi, "Kini bu nhne a jeeme ma a rnú érnu Chiokike?"

²⁹ Jizosi saru be, "Ka bu érnu Chiokike, anu kweru nu nye wam o ziyaru."

³⁰ Be sïkwa a, "Kini bu érnu ndu-éhni i jeeji gesi ma a whnurnu, kweru? Kini bu nhne i jeeme?

³¹ Ele nda aï oknani riri mana n'eli chna chna chna, lele kpa okwukwo nsø kwuru, 'O nyernu be brëdi ke hi n'oligwe va, be ri.'

³² Jizosi kanu be, "Me kanu anu ezi òka, o buo Mozizi nyernu anu brëdi ke hi n'oligwe va, kqv Nda m neenye anu ezi brëdi ke hi n'oligwe va."

³³ Kwnornu nu brëdi ke Chiokike neenye bu nye wam ke hi n'oligwe va, bu nye neenye ele owa budnu."

³⁴ Be kaa, "Nda-ai-kwu, neenye aï brëdi ka kpkakara ige."

³⁵ Jizosi kanu be, "Mawa bu brëdi ke neenye budnu, nye vakwnusiri m, wiri jöyogwu a rja rja, nye kweru nu me, akpíri jöyokpo a békwnu rja rja."

³⁶ M karu m, anu whnurnu m, kqv anu kwége.

* ^{6:9} balí Ka bu ikpa be ji neeme brëdi.

³⁷ Nye əbula ke Nda m nyernu m jaavakwnusi m, m jáachihala a ria ria.

³⁸ Kwnornu nü m hiri m n'oligwe hiedna mee echiche nye ziyanu m, o býo o mee echiche m.

³⁹ Ka bu echiche nye ziyanu m, me túwhu nye əbula ke o nyernu m, kóvu me mee ma be hi n'enwu lizo n'qobochi ipne-aznu.

⁴⁰ Kwnornu nü ka bu nhne Nda m noopio, nye əbula ke joowhnu Nnwö wam, kweru nü a, jeenwe býdnu kwó okwo, m jeeme nye wam hi n'enwu lizo n'qobochi ipne-aznu.

⁴¹ Ele Ju bete o takpo megidne a, kwnornu nü o karu, "Mawa bu Brédi ke hiednarnu n'oligwe."

⁴² Be kaa, "Nye ka o býo Jizösi nnwö Josefus? A magwü nda a nü nne a, ndaa kpa o naakaa nü o hi n'oligwe hiedna?"

⁴³ Jizösi kanu be, "Anü tákroma n'esilawuru ehni anü."

⁴⁴ O zá nye jaavakwnusi m okwolem ma Nda m nye ziyanu m jöodoru a vakwnusi m, m jeeme o lizo n'enwu n'qobochi ipne-aznu.

⁴⁵ Ele qwhnurninya gbaru a n'okwukwo nsö, 'Chiokike jeezni kpakara ele badnu nhne.' Nye əbula ke bnoteru Nda nsñi myhia nhne n'aka a, jaavakwnusi m.

⁴⁶ O zá nye əbula ke whnuleru Nda anya nu mbom, kwekelem nye wam ke hi hne Chiokike zi whnurnu Nda anya.

⁴⁷ Me kanu anü ezi oka, nye əbula ke kweru nwernu býdnu kwó okwo.

⁴⁸ Mawa bu wiri ke býdnu.

⁴⁹ Ele nda anü oknani riri mana n'eli chna chna chna, be nwü.

⁵⁰ Kóvu wiri ke hi n'oligwe hiedna, nye əbula ke riri a, jöonwu enwu.

⁵¹ Mawa bu wiri ke zi býdnu ke hi n'oligwe hiedna. O býru nü badnu əbula ri wiri ka, o jaazi býdnu tim tom. Ano-ehni m bu wiri ke me jeenyre òwa ma be ziři býdnu."

⁵² Ka kpayarü qdogbuta whüyaru n'esilawuru ele Ju. Be kaa, "Nwerukna ka, o jeenye aij ano-ehni a ma a ri?"

⁵³ Jizösi kanu be, "Me kanu anü ezi oka, okwolem ma anü riri ano-ehni ke Nnwö ke Badnu, nwö ɔvnarna a, anü jéenwe býdnu nu rime anü."

⁵⁴ Nye əbula ke jeeri ano-ehni m, nwö masi ɔvnarna m nwernu býdnu kwó okwo.

⁵⁵ Kwnornu nü ano-ehni m bu wiri n'ezi, ɔvnarna m bu masi nhne be nwö ɔnwo n'ezi.

⁵⁶ Nye əbula ke jeeri ano-ehni m, nwö ɔvnarna m, wu nü rime m, m wu masi m nü rime a.

⁵⁷ Lele kpa Nda ke zi býdnu ziyanu m, m zi m býdnu kwnornu nü Nda m, kpam masi, nye əbula ke jeeri ano-ehni m jaazi býdnu kwnornu me.

⁵⁸ Ka bu wiri wam ke hi n'oligwe hiedna, o býo kpa nda anü oknani riri mana be nwü.

Nye əbula ke jeeri wiri ka jaazi býdnu tim tom."

⁵⁹ Ka bu nhne Jizösi kwuru nga o neezni nhne nü oqo qgbako ele Ju zi nü Kapanom.

Ikwu-önü ke býdnu kwó okwo

⁶⁰ Nga agida ele sno apna a nürnü oka a, be kaa, "Ikwu-önü ka siri rikne, nyele jeemeli a?"

⁶¹ Nga Jizösi mahiaru nü ele sno apna a naatakpo gbasiri oka ka, o kanu be, "Ka o mernu ovu we anü ehni sa?"

⁶² Ndaa kpa o jöonu nga anü jöowhnu Nnwö ke Badnu lahna hne o zi nü mbom?

⁶³ Enine neenye býdnu, badnu etekne nwée rikne mee nhne əbula. Oka me nookwunu anü bu enine bu masi býdnu.

⁶⁴ Kóvu agwna anü kwége." Jizösi magwü hite n'oziri ele kwé ekwe nü nye jeere a.

⁶⁵ O kanu be, "Ka kpayarü me jiri kanu anü nü o zá nye jaavakwnusi m, okwolem ma Nda m nyernu a rikne o mee kpam."

⁶⁶ Hite nü nhne Jizösi kwuru, agida ele sno apna a lahna aznü kwnornu nü ikwu-önü ka, be snóge a berere.

⁶⁷ Jizösi slikwa nri nü badnu lawuru wam ele sno apna a, "Anü jaalahna masi?"

⁶⁸ Sajmoni Pita, kaa, "Nyenwe aj, a jaalakwnusi nyele? I nwernu ikwu-önü ke neenye býdnu kwó okwo.

⁶⁹ Kitna, a kweru, mahia masi nü i bu nye nsö ke Chiokike."

⁷⁰ Jizösi kanu be, "Me hohiaru anü nri nu ebo, kóvu otu nyenum nü rime anü bu ekwensu."

⁷¹ O nookwu gbasiri Judasi, nnwö Sajmoni Isikarjoti, kwnornu nü Judasi jeere a, o bu n'ezi nü o bu otu nü rime nri nü badnu lawuru wam ele sno apna Jizösi.

7

Jizösi nü rümu nne a

¹ Nga ka mekworu, Jizösi neeznegharı nü rime Galili. O chóla o zne Judiya kwnornu nü ele Ju noopio o gbu a.

² Ige Iriri Oro Igwugwu ele Ju zi ndündu.

³ Rümu nne Jizösi kanu a, "Whoga hna zne Judiya ma ele sno apna i whnurnu erneru i nöornu.

⁴ Nye pioru ma ele badnu mahia nye o bu rnü erneru tugwaru otugwa. Mee ma òwa whnurnu erneru i nöornu."

⁵ Rümu nne a kwuru ka kwnornu nü be kwéle nü ya.

⁶ Jizösi kanu be, "Ige m yóoduge, kóvu ige anü zi n'aka anü."

⁷ Ele òwa jéenwe rikne sno anü iro, kóvu be snorru m irno, kwnornu nü m naakaa nü erneru be býo qma.

⁸ Anü zne n'Iriri ka, m jáava n'Iriri ka kitna, kwnornu nü ige m yóoduge."

⁹ Nga Jizosi kwukworu kpa, o dazigidne nū Galili.

*Jizosi znernu Iriri
Qro Igwugwu*

¹⁰ Nga r̄yūmu nne a znernu Iriri wam, Jizosi snornu be zne Iriri wam nū mgwugwa, o búo nū ruwhnu ḡħna.

¹¹ Ele Ju zj̄i noopio a n' Iriri wam, be neesika, "Ndaa hne o zj̄i?"

¹² Agida ele badnū nootnurita n'esilawuru be, be naakaa, "O búo nye ɭoma." Ele berere naakaa, "Óza, o nooduhwu ele badnū."

¹³ Kōvu o zá nye nookwuhia nhne għbasiri a nū ruwhnu ḡħna, kwnornu nū be noottu ogħnu ele risi ele Ju.

¹⁴ N'esilawuru Iriri wam, Jizosi znernu n'Oro Nsø Chiokike bete neezni nhne.

¹⁵ Nhne o neezni jiri ele risi ele Ju anya, be kaa, "Nwerukna ka műlele nhne, ndaa kpa o jiri mahia nhne?"

¹⁶ Jizosi saru be, "Nhne me neezni búo ikwu-qnū ke m, kōvu ke nye ziyanu m.

¹⁷ Nye ɭobula ke jeeme echiche nye ziyanu m, nye wam jaamahja ma nhne me neezni ma o hi n'aka Chiokike mōbu o hi n'aka ke m.

¹⁸ Nye nookwu nhne aka ke a, noopio igwugwu ke ċehni a, kōvu nye noopio igwugwu nye ziyanu a búo nye ezi ɭoka, aghigho zj̄la nū rime a.

¹⁹ O búo Mozizi nyernu anū iwu? Kōvu o zá otu nū rime anū ke naabiha iwu. Kini mernu anū noopio o għbu m?"

²⁰ Ele badnū wam kaa, "I búo nye rēnzu ojo nwgħu. Nyele noopio o għbu i?"

²¹ Jizosi kanu be, "M rnurnu m otu ħernu ndu-ċehni, o ji anū anya.

²² Mozizi nyernu anū iwu o kpa r̄ymu anū nka (o búo n'ezi nū ɭokpa nka hígħi n'aka Mozizi, kōvu o hi n'aka ele gbaka), anū naakpa r̄ymu anū nka n'Obochi Ozukwa Inwe.

²³ O bħru nū anū naakpa r̄ymu anū nka n'Obochi Ozukwa Inwe, ma anū biha Iwu Mozizi, ndaa kpa ovu ji neewe anū ċehni kwnornu nū m gworr u m nye nriria n'Obochi Ozukwa Inwe?

²⁴ Anū kpé ike hite nū nhne anya nqowħinu, kōvu anū kpe ike bħru ɭoma."

Jizosi, o búya bú Mezaya?

²⁵ Agwna ele zj̄i nū Jerusèleem kaa, "Ka o búo nye be noopio o għbu?"

²⁶ Le, o nookwu ɭoka n' ḡħna, o zá nye nookwu nhne ɭobula megidne a. Ele risi aji be magħwix nū nye ka bħu Karaishi n'ezi?"

²⁷ Kōvu nga Karaishi jaava, o zá nye jaamahja hne o jeehi va. Kōvu kpakara aji magħwix hne nwerukna ka hi wa.

²⁸ Kpa Jizosi neezni nhne n'Oro Nsø Chiokike, o għeru okne nkoli siwama luu, kaa, "Anū magħwix nye me bħu, anū magħwix maši hne me hi va, kōvu m väge m nū rikne

aka m, nye ziyanu m bħu ezi ɭoka. Anū māa nye o bħu.

²⁹ Kōvu m maam nye o bħu, kwnornu m hi m hne o zj̄i va, ya ziyanu m."

³⁰ Be pio kpa be jōonwugwu a, kōvu o zá nye tukwasiri a aka, kwnornu nū ige a yóoduge.

³¹ Kōvu agida ele badnū n'esilawuru igħibdu badnū wam kweru nū ya, be kaa, "Nga Karaishi jaava, o joorġu ħernu ndu-ċehni kakwo ke nwerukna ka nqorġi?"

*Be znernu ele nse
be nwudne Jizosi*

³² Ele Farisi nurnu nhne igħibdu ele badnū wam nookwu għbasiri a, be nū ele risi arjhona zizne ele neese Qro Nsø Chiokike ma be nwugħu Jizosi.

³³ Jizosi kaa, "Me nū anū jaazi ige mati, omekwo, m lakkwnus niye ziyanu m."

³⁴ Anū joopio m, anū jōowħnu m, kwnornu nū anū jéenwe rikne va nhne me naala."

³⁵ Ele risi ele Ju sikkwa ċehni be kaa, "Ndaa hne o jeezne hne a joopioħiha a? O jeezne hne ele Ju wu n'esilawuru ele Giriki, zni ele Giriki nhne?

³⁶ Kini bħu risi nhne o nookwu? O karu, 'Anū joopio m, kōvu anū jōowħnu m, hne me neezne anū jéenwe rikne va.'

Osimini ke neenye budnu

³⁷ N'okne ɭobochi ipne-aznū ke Iriri wam, Jizosi gwuzoru, għeru okne nkoli siwama, kaa, "Nye ɭobula ke akpīri nookpo békunu, o vakkunus i m, nwarek minni."

³⁸ Lele kpa ɔkukwko nsø kwuru, 'Nye ɭobula ke kweru nū me, osimini ke mini bjudnu jieħi nū rime rūwħo a naagħbaħja.'

³⁹ Jizosi kwuru ka kwnornu nū Enine Nsø ke ele kweru nū ya jaanahja. N'ige wam be ēnnejen Enine Nsø, kwnornu nū be ēnnejen Jizosi igwugħu.

*Okewa n'esilawuru
ele badnū*

⁴⁰ Agwna ele zj̄i n'igħibdu ele badnū wam, naga be nurnu ikwu-qnū ka, be kaa, "N'ezi, nwerukna ka bħu nye ɭohħnurniha wam."

⁴¹ Ele berere kaa, "O búo Karaishi."

Kōvu ele berere kaa, "Karaishi o jeehi nū Galili va?

⁴² ɔkukwko nsø kwuru nū Karaishi jeehi nū avnurnu Devidi va, nū be joomu a nū Betelehem, ċeli-ġħna hne Devidi wuru."

⁴³ Ka kpayari okewa n'esilawuru igħibdu ele badnū wam kwnornu nū Jizosi.

⁴⁴ Agwna be pioru o nwudne a, kōvu o zá nye tukwasiri a aka.

*Okwe ekwe ke ele risi
ele Ju*

⁴⁵ Omekwo, ele neese Qro Nsø Chiokike lahnakwnus ele risi arjhona nū ele Farisi, be sikkwa be, "Kini mernu anū nwuyagħe a?"

⁴⁶ Ele nse wam saru be, "O zá nye kwuleru oka lele kpa nwérunkna ka kwuru."

⁴⁷ Ele Farisi sìkwa be, "O duhie masila anu sa?"

⁴⁸ O nwérnu otu nye Farisi móbu ele risi ele Ju ke kweru nü ya sa?

⁴⁹ Ele ka máa nhne óbula gbasíri iwu, óvu ónu Chiokike zì nü risi be."

⁵⁰ Otu nye Farisi rëwhna a bù Nikodimòsi, nye znekwnusiri Jizòsi n'abali, kanu be,

⁵¹ "Iwu aì zá naama badnù ikpe sì o núnha nhne hi n'ónu a, nü nhne o mernu."

⁵² Be saru a, "I bù masí nye Galili sa? Lekasi nü nhne be gbaru n'ókwukwo nsò, o zá nye ówhnurninya ke hi nü Galili whuya."

[

⁵³ Be gbasa, nye óbula la n'oro a.

8

Nwérinya be nwúgwuru

n'oyi

¹ Jizòsi znernu nü Rugwu Olivu.

² N'ónu ósisi, o lahna n'Oro Nsò Chiokike, kpakara ele badnù gba a gburugburu, o dazíri éli bete neezni be nhne.

³ Ele zni iwu ele Ju nü ele Farisi kwuyanu a otu nwérinya be nwúgwuru n'oyi, be gwuzote a n'esilawuru be.

⁴ Be kaa, "Nye-zni-nhne, a nwúgwuru nwérinya ka hne ya nü nyerukna dnanyi."

⁵ N'iwu aì, Mozizi karu be gweru aka-worugwu tágwu a. Kini bù nhne i kwuru?"

⁶ Be kwuru ka naakpa a iru ma be bno Jizòsi nhne.

Kovu Jizòsi whudnahie éli gweru mkpaka a gba nhne nü rízna.

⁷ Be zì koriri néesikwa a, o lizo, kanu be, "Nye óbula n'esilawuru anu ke mékolele mmehie beru osno tì a akaworugwu."

⁸ O whudnahie éli berere naagba nhne nü rízna.

⁹ Nga be nürnü a, be hite nü nye okno badnù dù nü nye mati, otu otu be whoga kwo. O gwnata Jizòsi nü nwérinya wam.

¹⁰ Jizòsi lizo, sìkwa a, "Nwérinya, ndaa ele noobno i nhne? O zá nye gwnarnu ke jaama i kpe?"

¹¹ Nwérinya wam kaa, "O zá, sù Nda-ai-kwu."

Jizòsi kanu a, "M mágé m masí m jì ikpe, kovu la, i méma mmehie berere.]

Jizòsi, iwhne ke ówa

¹² Jizòsi kakwnonu be, "Mawa bù iwhne ke ówa. Nye óbula ke joosno m jeenwe iwhne ke bùdun, o jéezne izne n'ochichiri."

¹³ Ele Farisi kaa, "I naagbanu éhni i akebne kitna, nhne i nookwu bù ezi óka."

¹⁴ Jizòsi saru be, "O bùbedi nü m naagbanu éhni m akebne, nhne me nookwu bù ezi óka, kwnornu nü m magwù m hne me hi nü hne me neezne.

¹⁵ Anu neekpe ikpe lele badnù. M zá m neekpe nye óbula ikpe.

¹⁶ O bùru nü me kpe ikpe, ikpe m ziri ezi kwnornu nü me nü nsnunu m zá n'ikpe, me nü Nda m nye ziyanu m zì.

¹⁷ Be gbaru a n'iwu anu, nü akebne badnù lawuru gbaru bù ezi óka.

¹⁸ M gbanu m éhni m akebne, Nda m nye ziyanu m gbakwnonu m akebne."

¹⁹ Be sìkwa a, "Ndaa hne Nda i zì?"

Jizòsi saru be, "Anu máa m, anu máa masí Nda m. O bùru nü anu magwù nye me bù, anu znernu amahia Nda m."

²⁰ Jizòsi kwuru kpakara nhne ka nga o neezni nhne n'Oro Nsò Chiokike, nü rime hne be naabiita igbe iわi. O zá nye tukwasiri a aka megidne a kwnornu nü ige a yáavage.

Anu jéezneli hne me neezne

²¹ Jizòsi kanu be berere, "M jaala, anu joopio m, anu jónowu nü rime mmehie anu. Anu jéenwe ríkne va hne me jaala."

²² Ele risi ele Ju kaa, "O kaa nü a jáavalí hne o naala. O joogbu éhni a sa?"

²³ Jizòsi kanu be, "Anu hi hna, kovu m hi m n'olu va. Anu bù ele ówa ka, kovu m bú m nye ówa ka.

²⁴ O bù nhne me jiri kanu anu nü anu jónowu nü rime mmehie anu. O bùru nü anu kwége nü m bù m nye me bù, anu jónowu nü rime mmehie anu."

²⁵ Be sìkwa a, "I bù nyele?"

Jizòsi kanu be, "M bù m nye me karu nü m bù m n'oziri."

²⁶ M nwérnu m agida nhne me jookwu n'ikpe megidne anu. Kovu nye ziyanu m bù ezi óka, m jaakanu ówa nhne me nürnü hite n'ónu a."

²⁷ Be ghóyage nhne o nookwu gbasíri Nda.

²⁸ Ka kpayarù, Jizòsi kannu be, "Nga anu jeegwelizò Nnwò ke Badnù olu, ige wam anu jaamahia nü m bù m nye me bù. O zá nhne ke me neeme nü ríkne aka ke m, kovu m neezni kpakara nhne Nda m znirni m."

²⁹ Nye wam ziyanu m dagwunu m, o ghárula me nü nsnunu m rìa rìa, kwnornu nü m neeme nhne naamasí a kpakara ige."

³⁰ Agida ele nürnü nhne Jizòsi kwuru kweru nü ya.

Badnù nwérnu éhni a n'ezí

³¹ Jizòsi kanu ele Ju ele ke kweru nü ya, "O bùru nü anu dazigidne n'ikwu-ónu m, anu jòoburu ele sno apna m n'ezí."

³² Anu jaamahia ezi óka, ezi óka wam jeeme anu nwérnu éhni anu."

³³ Be saru Jizòsi, "A bù rùmu Ebereham, a bùkolele ohi n'aka badnù óbula. Ndaa kpa i naakaa nü a jeenwernu éhni aij?"

³⁴ Jizòsi saru be, "Me kanu anu ezi óka, nye óbula ke neeme mmehie bù ohi ke mmehie.

³⁵ Ohi zá naadazigidne n'oro tim tóm, kóvu nnwó nwé qro okwnukokwu.

³⁶ Q bürü nü Nnwó jeeme anú nwernu éhni anú, anú jeenwernu éhni anú n'ezi.

³⁷ M magwú m nü anú bü rümu Ebereham, kóvu anú noopio o gbu m, kwnornu nü anú kwége ikwu-önü m.

³⁸ M naakanu anú nhne Nda m gesiri m, kóvu anú neeme nhne nda anú kannu anú."

³⁹ Be saru a, "Ebereham bü nda aij."

Jizosí kanu be, "Q bürü nü Ebereham bü nda anú n'ezi, anú jöornu érnu Ebereham rnurnu.

⁴⁰ Nhne me mernu bü q kanu anú ezi öka me nürmu n'önü Chiokike, anú noopio o gbu m. Ebereham méne kpam.

⁴¹ Anú neeme nhne anú nda anú mernu."

Be kaa, "Chiokike bü Nda a nwernu kpöi. A býo rümu qyi."

Rümu ke Ekwensu

⁴² Jizosí kanu be, "Q bürü nü Chiokike bü Nda anú n'ezi, anú znernu öwhnu m n'anya, kwnornu nü m hi m hne Chiokike zí whuya, va hna. M väge m nü rikne aka ke m, kóvu ya ziyyaru m.

⁴³ Nhne mernu anú ghóyage nhne me nookwu, q bü nü anú bnöge nsní n'ikwu-önü m.

⁴⁴ Anú bü rümu nda anú Ekwensu, anú jöornu érnu nda anú noopio. Q bü nye noogbu badnu hité n'öpanizo. Q zíla n'ezi öka, kwnornu nü ezi öka zá nü rime a. Omen'eli a bü q gha aghalaghala, kwnornu nü o bü nye aghalaghala nü nda kpakara aghalaghala.

⁴⁵ Me nookwunu anú ezi öka, kóvu anú zá neekweru m.

⁴⁶ Nyele n'esilawuru anú jaama m ikpe mmehie? Q bürü nü me kanu anú ezi öka, kini mernu anú kwége m?

⁴⁷ Nye obula bü ke Chiokike joobno nsní ikwu-önü Chiokike. Kóvu anú jöobno nsní kwnornu nü anú býo ele ke Chiokike."

Jizosí nu Ebereham

⁴⁸ Ele Ju saru Jizosí, "A kwukwaru nkari nga a kwuru nü i bü nye Sameria ke rënu ojo nwugwu."

⁴⁹ Jizosí kanu be, "Q zá rënu ojo nwugwu m, kóvu m neene Nda m igwugwu, kóvu anú zá neene m igwugwu.

⁵⁰ M zá m noopio igwugwu ke m. O nwernu nye ke noopio igwugwu m, nye wam bü nye ikpe.

⁵¹ Me kanu anú ezi öka, q bürü nü nye obula býta ikwu-önü m, o jöowhnu énzu anya ria ria."

⁵² Ele Ju kanu a, "Kitna hne a mahjáru nü renwu ojo nwugwu i. Ebereham nü kpakara ele öwhnurninya nwurru énzu. I zí hna naakaa nü nye obula ke jaabitá ikwu-önü i jónowu önü ria ria."

⁵³ Nda aij Ebereham nwurru énzu. I kákwole Ebereham nü ele öwhnurninya ele nwurru énzu. I che nü i bü dí nyele?"

⁵⁴ Jizosí saru, "Q bürü nü me nyee éhni m igwugwu, q zá nhne q bü. Nda m nye anú naakaa nü q bü Chiokike anú neenyé m igwugwu.

⁵⁵ Q bü n'ezi nü anú máa nye q bü ria ria. Kóvu m maam nye q bü. Q bürü me kaa nü m máam nye q bü, m jöoburu nye aghalaghala lele anú, kóvu m magwú m nye q bü, m naabítá ikwu-önü a.

⁵⁶ Nda anú Ebereham nwernu ovu oso n'önü nü q jöowhnu öbochi m, q whnu masi a, o nwüdnarnu."

⁵⁷ Ele Ju kanu a, "I yóoduge nri awha isne, i whnurnu Ebereham n'ezi?"

⁵⁸ Jizosí kanu be, "Me kanu anú ezi öka, m zí m sú be mürnu Ebereham."

⁵⁹ Be chíri akaworugwu be jötugbu a, kóvu Jizosí tugwa éhni a, hi n'Oro Nsö Chiokike whöga.

9

Jizosí gworu nye be mürnu n'isni

¹ Kpa Jizosí newehe, q whnu otu nyerukna be mürnu n'isni.

² Ele sno apna a sükwa a, "Nye-zni-nhne, q bü mmehie nyele mernu be mürnu nwerukna ka n'isni? Mmehie ke a sôbu ke ele mürnu a?"

³ Jizosí kaa, "Isni kpuru a býo kwnornu nü mmehie ke a móbü ke ele mürnu a. Kóvu o kpuru isni ma érnu Chiokike whüya iwhne n'éhni a.

⁴ A jaaziq noornu érnu nye wam ziyyaru m kpa öbochi gwnarnu, kwnornu nü abalí vawa, nga o zá nye jeenwe rikne rnü érnu.

⁵ Kpa me ziko n'öwa, mawa bü iwhne ke owa."

⁶ Nga o kwukworu ka, q gbusa önü-mini n'eli, gweru önü-mini wam me örüra, o te örüra wam n'anya nwerukna wam.

⁷ O kanu a, "Zne snü ruwhnu i n'Olulu Mini Sailom" (ke bü nye be ziznernu). Nwerukna wam zne, snü ruwhnu a, hiehna nöowhnu ösno.

⁸ Ele agbatibi a nü ele whnurnu hne o nöorio nhne nü mbom sükwa, "Ka q býo nwerukna wam dazí eli nöorio nhne?"

⁹ Agwna be kaa, "O býu ya."

Ele berere kaa, "Óza, o yiri ya."

Kóvu nwerukna wam karu, "O býu mawa."

¹⁰ Be sükwa a, "Ndaa kpa anya i jiri kpume?"

¹¹ Q saru, "Otu nwerukna be kwu Jizosí mernu orura tesí n'anya m, kanu m, 'Zne n'Olulu Mini Sailom snü ruwhnu,' kpa me snürnü, m whnurnu m ösno."

¹² Be sükwa a, "Nda hne q zí?"

Ọ kaa, "M máam."

*Ele Farisi nqotule
ogwugwo wam*

¹³ Be kwuznenu ele Farisi nwerukna wam kpuru isni nü mbom.

¹⁴ Jizosi mernu orura kpume anya nwerukna wam n'Qobochi Ozukwa Inwe.

¹⁵ Ele Farisi sìkwa nwerukna wam berere kpa o jiri nqowhnu osno. Ọ kanu be, "O yisir orura n'anya, m snu ruwhnu m, kitna, m nqowhnu osno."

¹⁶ Agwna ele Farisi kaa, "Nwerukna ka hige nü hne Chiokike zi va, kwnornu nü o zá naabieta iwu ke Qobochi Ozukwa Inwe."

Ele berere kaa, "Ndaa kpa nye mmehie jeenwe rikne rnü erno ndu-ehni ele ka?" Ka vuyarü okewa n'esilawüru be.

¹⁷ Ele Farisi sìkwa kwino nwerukna wam berere, "Ndaa nhne i kwuru gbasiri nye wam kpumeruanya i?"

Ọ saru be, "O bu nye qwhurninya."

¹⁸ Koyu ele risi ele Ju kwége nü o kpuru isni nü mbom koyu nqowhnu osno kitna tem be sukwu ele mürnu nwerukna wam.

¹⁹ Be sìkwa be, "Ka o bu nnwö anu, nye anu karu nü o kpuru isni nga anu mürnu a? Ndaa kpa o jiri nqowhnu osno kitna?"

²⁰ Ele mürnu a saru be, "O bu n'ezi nü o bu nnwö aji, nye a mürnu n'isni."

²¹ Koyu a máa kpa o jiri nqowhnu osno kitna möbu nye kpumeruanya a. Anu sìkwhia a, o bu okno badnu, o jookwulinu ehni a."

²² Ele mürnu a kwuru ka kwnornu nü be nooto ogwnu ele risi ele Ju. Kwnornu nü ele risi ele Ju kwekötari nü nye obula ke jookwuhja nü Jizosi bu Karaishi, be jaachihala a n'oro ogbako ele Ju.

²³ Ka kpahiaru ele mürnu a karu, "O bu okno badnu, anu sìkwa a."

²⁴ Be sukwu kwino nwerukna wam be mürnu n'isni, be kanu a, "Nyee Chiokike qzarni, a magwü nü nwerukna ka bu nye mmehie."

²⁵ Nwerukna wam kaa, "M máam ma o bu nye mmehie, ma o búo nye mmehie. Koyu otu nhne bu ke me mahiaru, m kpuru m isni nü mbom, kitna m nqowhnu osno."

²⁶ Be sìkwa kwino a, "Kini bu nhne o mernu i? Ndaa kpa o jiri kpume anya i?"

²⁷ Ọ saru be, "M kannu m anu nü mbom, anu kwéle o bno nsnj. Anu pioru o nü a berere? Anu noopio o bu ele sno apna a sa?"

²⁸ Be kpasí a iwhnerne, kaa, "I bu nye sno apna nye ka, a bu ele sno apna Mozizi.

²⁹ A magwü nü Chiokike kwunnu Mozizi oka, koyu nye ka, a máa hne o hi va."

³⁰ Nwerukna wam saru be, "Ka bu nhne tü n'anya, anu máa hne o hi va, koyu o kpumeruanya m."

³¹ A magwü nü Chiokike zá noobnonu ele mmehie nsnj, koyu o noobnonu ele nqosobisinu a nsnj bu ele neeme nhne naamasj a.

³² Ke ọwa panjoror, ọ zá nye nuleru nü o nwernu nye kpumernu anya nye be mürnu n'isni.

³³ O buru nü nwerukna ka hige n'aka Chiokike, o jénwe rikne mee nhne obula."

³⁴ Be saru a, "Be mürnu i, znulizo i nü rime mmehie. I jojobu nye jeezni aji nhne sa?" Be chihala a nü rime ọro ögaboko ele Ju.

Isni ke Enine

³⁵ Nga Jizosi nñrnu nü be chihalaru a, o pojia a, kaa, "I kweru nü Nnwö ke Badnu?"

³⁶ Nwerukna wam sìkwa Jizosi, "Nda-aj-kwu, kanu m nye ọ bu ma m kweru m nü ya."

³⁷ Jizosi kanu a, "I whnunam a, ọ bu nye nookwunu i ọka kitna."

³⁸ Nwerukna wam kaa, "Nyenwe aji, m kweru m." Ọ kpónu a risi n'eli.

³⁹ Jizosi kaa, "M varu m n'owá o kpe ikpe, ma ele kpuru isni whnurnu osno, ma ele nqowhnu osno kpu isni."

⁴⁰ Agwna ele Farisi zi hne o zì nñrnu nhne o kwuru, be sìkwa a, "A bu ele isni masi?"

⁴¹ Jizosi kaa, "O buru nü anu kpuru isni, ikpe mmehie ba máana anu, koyu anu karu nü anu nqowhnu osno, anu bu ele ikpe mmehie marnu."

10

Jizosi omamarna nye zñu atnñrnu

¹ Jizosi kaa, "Me kanu anu ezi ọka, nye obula ke gála nü ọnú-mgbo bna n'oro atnñrnu, koyu garu apna berere bna, bu nye buznu n'ezí.

² Nye ke garu n'ònú-mgbo bna n'oro atnñrnu bu nye nqoznu atnñrnu.

³ Nye neese ọnú-mgbo jaagbanu a ọro, rümu atnñrnu a nñrnu nkoli a, o sukwu rümu atnñrnu a nü rëwhna be, duru be whoga.

⁴ Nga o chihiaru be, o beru be osno, rümu atnñrnu a snornu a n'aznú, kwnornu nü be magwü nkoli a.

⁵ Be jósosn nye berere, koyu be jaag-bawhu, kwnornu nü be máa nkoli nye izne."

⁶ Ka bu elulu Jizosi tnñnnu be, koyu be ghóyage nhne ọ naakanu be.

⁷ Jizosi kanu be berere, "Me kanu anu ezi ọka, mawa bu ọnú-mgbo ke atnñrnu.

⁸ Kpakara ele beru m osno va bu ele buznu n'ezí. Atnñrnu wam bnóne be nsnj.

⁹ Mawa bu ọnú-mgbo. Be jóoznobia nye obula ke jeehi nü rime m bna, o jaabna nü rime, whoga kwino n'ederezi, whnun ori ọ jaata.

¹⁰ Nye buznu varu ma o znu buznu, gbu ogbu, lulu nhne, koyu m varu m ma be nwehia bùdnu, bu bùdnu ke zuru ozu.

11 "Mawa bù ḥmamarna nye znù atnùrnu. Ḫmamarna nye znù atnùrnu jiknernu o nwunu atnùrnu a ḫnwu.

12 Nye be gnornu ḫrn, nye atnùrnu wam bùo ke a, jeesigbasi atnùrnu gbawhu nga o whnùrnu edu naava. Edu tagbu atnùrnu, chikeme kwo be.

13 O gbaru ḥso kwnornu nu atnùrnu bùo ke a, o bùo nye be gnornu ḫrn, bùdnu rùmu atnùrnu wam zìla a mkpa.

14 "Mawa bù ḥmamarna nye znù atnùrnu. M maam atnùrnu m, atnùrnu m magwù m masi.

15 Lele kpa Nda m magwù m, bùo kpa me magwù Nda m. M nòotusanu rùmu atnùrnu m bùdnu m.

16 M nwernu m rùmu atnùrnu berere ke zá n'ogbori atnùrnu ka, m jeegwéa be. Be masi jøonu nkoli m, kpakara be jøoburu otu ogbori atnùrnu. Be jeenwe otu nye znù atnùrnu.

17 Ka bù nhne kpayarù Nda m jiri whnù m n'anya kwnornu nu m kweru m o tibita bùdnu m, ma m gwelizò a berere.

18 O zá nye nanahìa m bùdnu m. Mawa bìtaru a hite nu m kpmoma m. M nwernu rikne o bìta a, m nwe masiri m rikne o gwelizò a. Ka bù nhne Nda m nyernu m n'iwu."

19 Ka kpayarù okewa kwno n'esilawuru ele Ju.

20 Agida be naakaa, "Rènzu ojo nwugwu a, o bùo nye era. Kìni mernu anu noobno a nsñi?"

21 Kòvu ele berere kaa, "Nye rènzu ojo nwugwu, o jookwu òka kpa? Ndaa kpa rènzu ojo jookpumeli anya nye isñi?"

Ókwe ekwe ke ele Ju

22 N'ige Iriri Onyewhete Ḫro Nsò Chiokike dñru nu Jeruselem, n'ige okirika,

23 Jizosì zì n'Qro Nsò Chiokike neezne izne nu mgbemgbé owo Solomoni.

24 Ele Ju gba a gburugburu, znekwnusi a, kaa, "I bìtaru a n'ochichiri ogologo ige, kawamanu aji o bùru nu jiwa bù Karaìsi."

25 Jizosì saru be, "M kannu m anu, kòvu anu kwéé. Èrnu ndu-ehni me noornu nu röhwhna Nda m naagbanu m akebne.

26 Kòvu anu kwéé kwnornu nu anu bùo atnùrnu ke m.

27 Atnùrnu ke m noonu nkoli m, m maam be, be noosno m n'azñu.

28 M neenyé be bùdnu kwó okwo, be jøonwu rìa rìa. O zá nye nwernu rikne dòhalà be n'aka m.

29 Nda m nye nyernu m be kakwo kpakara nhne berere. O zá nye nwernu rikne dòhalà be n'aka Nda m.

30 Me nu Nda m bùo otu."

31 Ele risi ele Ju tüturu kwno akaworugwu be jøotu a.

32 Jizosì kanu be, "M rnùrnu m agida ḫrn ndu-ehni nu ruwhnu anu ke Nda m nyernu m, ndaa ḫrn ke anu kwnornu nu a nòotu m akaworugwu?"

33 Ele Ju saru a, "A jòotu i akaworugwu kwnornu nu ḫrn ḥma, kòvu kwnornu nu i kwuluru Chiokike hne i bùo badnu etekne, i neeme ehni i Chiokike."

34 Jizosì saru be, "Okwuko nsò anu kwuru nu Chiokike sukwuru be chi.

35 O sukwuru be chi bùo ele nùrnu ikwù-ònu Chiokike, aghalaghala zìla nu nhne be gbaru n'òkukwo nsò.

36 Nda m hoħiaru m, bìta m nsò, ziya m n'òwa. Ndaa kpa me nookwulu Chiokike kwnornu nu m karu m nu m bùo m Nnwò Chiokike?

37 Anu kwéé, o bùru nu m zá m nòornu ḫrn Nda m.

38 Kòvu o bùru nu m nòornu ḫrn Nda m, o bùbedi nu anu kwéé nu me, anu kweru n'èrnu m, ma anu mahja nu Nda m zì nu rime m, me nu rime Nda m."

39 Be pio o nwudne a berere, kòvu o hi n'aka be whöguru.

40 Jizosì lahna n'azñu Osimini Jodani kiyari, hne Joni wùru mini nu mbom. O daziri pii.

41 Agida ele badnu vakwnusi a, kaa, "Joni rnúge ḫrn ndu-ehni, kòvu kpakara nhne Joni kwuru gbasiri nwerukna ka bùo ezi òka."

42 Agida be kweru nu ya pii.

11

Enwu Lazarosi

1 Ottu nwerukna röhwhna bù Lazarosi, nye wu nu Betani, dnarnu ehni igbugbu. Betani bù hne Meri nu nwene a rinya Mata wu.

2 Ka bù Meri wam ke wüsiri Jizosì mono otute, gweru rukeri-ize a kwnosnama ochi a, bùo nye nwene a rukna Lazarosi dnarnu ehni igbugbu.

3 Rùmu nne a rinya ziznenu Jizosì izi kaa, "Nyenwe aj, enyi i ke i whnùrnu n'anya naaria aria."

4 Nga Jizosì nùrnu a, o kaa, "Ehni igbugbu ka jøobu enwu Lazarosi, kòvu ojeenyé Chiokike igwugwu ma be hite nu a nyee Nnwò Chiokike igwugwu."

5 Jizosì whnùrnu Mata nu nwene a rinya nu Lazarosi n'anya.

6 Kòvu nga o nùrnu nu Lazarosi naarija ehni igbugbu, o daziri nu hne o zì obochi lawuru berere.

7 Omekwo, o kanu ele sno apna a, "Anu va ma a lahna Judiya."

8 Ele sno apna a kanu a, "Nye-zni-nhne, o gbûle okwu ele Ju pioru o tû akaworugwu, i naalahna köriri pii?"

9 Jizosì saru be, "Otu obochi nwernu nri nu awa lawuru, nye obula ke znernu izne

n'iwhnehnie jóokpobi ochi, kwnornu nü o noowhnu iwhne k'owa.

¹⁰ Kóvu o bürü nü o zne izne n'abalí, o jóokpobi ochi, kwnornu nü o zí iwhne zí nü rime a."

¹¹ Nga Jizösi kwukworu kpa, o kaa, "Lazarösi enyi aji neezni anyarna, kóvu m jeezne ma m kpatne a."

¹² Ele sno apna a kaa, "Nyenwe aji, o bürü nü o neezni anyarna, ehni joooburu a qoma."

¹³ Kóvu nhne Jizösi nookwu bu nü Lazarösi nwünam, Kóvu be neeche nü o bu ozni anyarna etekne.

¹⁴ Jizösi kawhnomenu be, "Lazarösi nwünam.

¹⁵ Mkpöma nöoso m n'qunu kwnornu anu, nü m zíla m hne o nwünam, ma anu kweru. Anu lizo ma a znekwnusi a."

¹⁶ Tomosi, nye be kwu Didimosi (ke bu ejima) kanu ele sno apna a ibne a, "Anu lizo ma a snornu a zne, ma a snornu a nwü enwu."

*Jizösi, olizo n'enwu
nü budyu*

¹⁷ Nga Jizösi vaduru, o whnürnu nü be lilem Lazarösi obochi éno wheru ewhe.

¹⁸ Béhani dýla maiili lawuru hite nü Jerusélem.

¹⁹ Agida ele Ju varu o kasi Mata nü Meri mkpöma kwnornu enwu nwene be rukna.

²⁰ Nga Mata nüru nü Jizösi vawa, o whoga znekwnusi a, kóvu Meri daziri n'oro.

²¹ Mata kanu Jizösi, "Nyenwe aji, o bürü nü i zí hna, nwene m rukna bó o nwüna.

²² Kóvu m maam nü nhne obula i rijor n'aka Chiokike, o jeenyen i ya."

²³ Jizösi kanu a, "Nwene i rukna jeelizo berere."

²⁴ Mata sa a, "M maam nü o jeelizo berere n'obochi ipne-aznu."

²⁵ Jizösi kanu a, "Mawa bu olizo n'enwu nu budyu. Nye obula ke kweru nü me, o bürubedi nu o nwüru onwu, o jaazi budyu."

²⁶ Berere kwono, nye obula ke zí budyu kweru nü me jónowu enwu tim tóm. Mata, i kweru nhne me nookwu?"

²⁷ Mata saru, "Owe! Nyenwe aji, m kweru m nü ji bu Karaishi, Nnwö Chiokike ke varu n'qwa."

Jizösi kwnarnu ekwna

²⁸ Nga Mata kwukworu ka, o lahna, sukwu Meri nwene a rinya ichne kanu a, "Nye-zni-nhne zí hna, o noosukwu i."

²⁹ Nga Meri nüru ka, o lizo wara wara ma o kwnusi Jizösi.

³⁰ Jizösi yáavaduge nü rime eli-ohna, o zí körirí nü hne Mata kwnusiri a.

³¹ Ele Ju be nü Meri zí n'oro naakasi a mkpöma, snornu a nga be whnürnu nü o lizo wara wara whoga. Be neeche nü o neezne akwna ekwna n'ilili.

³² Nga Meri dýru hne Jizösi zí, whnü a, o dna n'eli n'ochi a, kaa, "Nyenwe aji, o bürü nü i zí hna, nwene m rukna bó o nwuna."

³³ O meturu Jizösi nü mkpöma nga o whnürnu Meri nü ele Ju sno a naakwna ekwna, o gbu a igbugbu nü mkpöma.

³⁴ O sikhwa be, "Ndaa hne anu vubiri a?"

Be kaa, "Nyenwe aji, va whnürnu."

³⁵ Jizösi kwnarnu ekwna.

³⁶ Ele Ju kaa, "Le, o whnürnu a n'anya k'agida."

³⁷ Kóvu agwna be kaa, "O kpumernu anya nwerukna kpuru isni, o bu nü o jéenwe rikne mee Lazarösi gharu o nwü énwu?"

*Jizösi mernu Lazarösi hi
n'enwu lizo*

³⁸ O gbu kweno Jizösi igbugbu nü mkpöma, o zne n'ilili be gwuru nü rime rugwu, be jiri rugwu kpusni onu a.

³⁹ Jizösi kaa, "Anu gweme rugwu ka."

Mata, nwene rinya nwerukna wam nwüru onwu kaa, "Nyenwe aji, o jeenwe eknarna ojo, kwnornu nü tna bu obochi éno be lira a."

⁴⁰ Jizösi kaa, "Me kannu i nü i joowhnu igwugwu Chiokike o bürü nü i jeekweru kpoi?"

⁴¹ Be vume rugwu wam. Jizösi lelizo anya n'olu, kaa, "Nda m, meka, kwnornu nü i bnömen me nsni."

⁴² M magwu m nü i noobnonu m nsni ige obula, kóvu kwnornu nü ele ka zí hna m nookwu a ma be kweru nü ji ziyanu m."

⁴³ Nga o kwukworu ka, o gweru okne nkoli siwama, "Lazarösi, whuya."

⁴⁴ Nwerukna wam nwüru onwu whuya, nye be ji ikpe iznu whu a aka lawuru nü ojchi lawuru, nü ikpe be jiri whu ruwhnu a. Jizösi kanu be, "Anu tóma a, ma o la."

*Be gbaru iznuznu
o gbu jizösi*

(Mat 25:1-5; Mak 14:1,2; Luk 22:1,2)

⁴⁵ Agida ele Ju ele varu elekwa Meri whnürnu nhne Jizösi mernu, kweru nü ya.

⁴⁶ Kóvu agwna be lahna kanu ele Farisi nhne Jizösi mernu.

⁴⁷ Ele Farisi nü ele risi arjohna kwu ikwu kaa, "Ndaa nhne a neeme? Nwerukna ka nöörnu agida énu ndu-ehni."

⁴⁸ O bürü nü a gharu a, o neezne nü ruwhnu, kpakara ele badnú jeekweru nü ya. Ele Rom jaava lulu eli aji ma Oro Nsö aji."

⁴⁹ Otu nyenem n'esilawuru be, rëwhna a bu Kayafası, nye bu nye risi arjohna n'awha wam, kaa, "Anu máa nhne ria ria."

⁵⁰ O bürü oma nü otu badnú nwühanu kpakara badnú enwu, ma kpakara mba gharu o whu etekne."

⁵¹ N'ezi oka, o kwúge nhne ka hite nü mkpöma a, kóvu lele nye risi arjohna n'awha

wam, o whnurnu owhnurninya nū Jizōsi joonuhianu ele Ju ḥenwu.

⁵² O būo ele Ju kpoi, kovu kwnornu kpakara rūmu Chiokike be chīṣarū nū kpakara ḥwa, chikota be ma be būru otu.

⁵³ Hite n'obochi wam ele risi ele Ju bete o gba iznuznu kpa be joogbu Jizōsi.

⁵⁴ Kam kpayaru, Jizōsi zīma neezne izne nū ruwhnu ḥhna n'esiławuru ele Ju, kovu o whoga zne hne zī ndundu n'eli-ikpa, bna n'otu eli be kwu Ifirem, ya nū ele sno apna a daziri pii.

⁵⁵ Ige Iriri Ogawhe ele Ju zī ndundu, agida ele Ju zne Jerusēlem, zne o biṭa ḥhnī be nsō su o du Iriri Ogawhe be.

⁵⁶ Be noopio Jizōsi, be gbakō n'Oro Nsō Chiokike, be neesikwa ibne be, "Ndaa nhne bu echiche anū? O bu nū o jáava Iriri ka sa?"

⁵⁷ Ele risi arjhona nū ele Farisi nyernu iwu, kaa, nye ḥbula ke magwū hne Jizōsi zī kanū be ma be nwudne a.

12

*Be teru Jizōsi mōno
nū Bētāni*

(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ O gwnarnu ḥbuchi isunu Iriri Ogawhe ele Ju du. Jizōsi znernu Bētāni hne Lazarosi nwerukna wam o mernu o hi n'ēnzu lizō.

² Be sinu Jizōsi wiri anyasnu, Mata neezne izi, Lazarosi bu otu nū ele Jizōsi dazī neeri wiri.

³ Meri gweru otu olori mōno otute zī gburu ḥnu be jiri nadi zī snam mee, ke nwernu eknarna ḥma wusi n'ochi Jizōsi, gweru rukeri-ize a kwnosnama a. Eknarna mōno wam jihia rime ḥro.

⁴ Otu nū rime ele sno apna Jizōsi be kwu Judasi Isikarioti, nye jeere Jizōsi, kaa,

⁵ "Kini mernu be réle mōno otute ka riwhu mkpuru īwai eto, kesi ele mboni?"

⁶ O būo nū nhne ḥbasiri ele mboni neemetu a nū mkpoma mernu o jiri kwu kpa. Kovu kwnornu nū o bu nye buznu, ya neeji ḥekpa īwai be, neeri nhne zī a nū rime.

⁷ Jizōsi saru a, "Gharu nwerinya ka, o bītaru ka kwnornu ḥbuchi be jeeli m.

⁸ Jī nū ele mboni zī kpakara ige, me nū ji jāzī kpakara ige."

*Be gbaru iznuznu
o gbu Lazarosi*

⁹ Agida ele Ju nūrnu nū Jizōsi zī nū Bētāni, be va, o būo kwnornu Jizōsi kpoi, kovu ma be whnurnu Lazarosi nye Jizōsi mernu o hi n'ēnzu lizō.

¹⁰ Ele risi arjhona ma mmūma kpa be joogbu Lazarosi masi.

¹¹ Agida ele Ju gharuru ele risi ele Ju kweru nū Jizōsi kwnornu Lazarosi.

Jizōsi bnazneru

Jerusēlem

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² N'obochi ke sno a, agida ele badnū ele varu Iriri Ogawhe nūrnu nū Jizōsi vawa Jerusēlem.

¹³ Be gburu igwugwu būkwu whoga zne kwnusia, neesi lulo,

"Ozana! * Chiokike gozi nye naava nū rēwhna Nyenwe aij,
Chiokike gozi eze Izirēli."

¹⁴ Jizōsi pohia otu nnwō iyinya daziri n'olu a, lele kpa ḥkwukwo nsō kwuru,

¹⁵ "I tūko ogwnu, jī adna Zayoni,
Le, eze i gba nnwō iyinya naava."

¹⁶ Ele sno apna a ghōyage n'ige wam, kovu nga Jizōsi hiri n'ēnzu lizō n'igwugwu, be chenwanya nhne ḥkwukwo nsō kwuru gbäsiri a nū be mernu a nhne ka.

¹⁷ Agida ele badnū wam whnurnu nga Jizōsi sukuwuhiaru Lazarosi n'ilili, mee ma o hi n'ēnzu lizō. Be kahiaru nhne mernu.

¹⁸ Kā kpayaru agida ele badnū znekwnusi a, kwnornu nū be nūrnu nū o rnūrnu ērnu ndu-ēhni ka.

¹⁹ Ele Farisi kanū ibne be, "Le, o zā nhne a neemeli, kpakara ḥwa sno a n'aznū."

Agwna ele Giriki noopio

Jizōsi

²⁰ Agwna ele Giriki znernu Jerusēlem n'ige Iriri wam zne kpōnu Chiokike risi eli.

²¹ Be vakwnusi Filipu nye Bētesaida nū eli Galili, kaa, "Nda-aj-kwu, a noopio o whnū Jizōsi."

²² Filipu zne kanū Anduru, be lawuru zne kanū Jizōsi.

²³ Jizōsi saru be, "Ige wam valēm ma be nyee Nnwō ke Badnū igwugwu.

²⁴ M kanū anū ezi ḥka, otu mkpuru ikpa zī etekne nga be kpásila a nū rime n'eli. Nga be kpasisi a, o nwūma, fuhja, mījī agida ike ikpa berere.

²⁵ Nye ḥbula ke nōowhnu būdnu a n'anya joottuwhu a, kovu nye sno būdnu a irno n'ōwa ka jaabitā a dū būdnu kwō okwo.

²⁶ Nye ḥbula ke nōornunu m ērnu joosno m n'aznū. Hne me zī nnwō izi m jaazi pii. Nda m joosobisinu nnwō izi m.

*Jizōsi kwuru ḥka
gbasiri ḥnzu a*

²⁷ "Kītna mkpoma m naala mini. Ndaa nhne me jaakaa? M jaakaa, 'Nda m, i kwéko ige ka va?' Kovu ka bu risi nhne me kwnornu va.

²⁸ Nda m, nyee rēwhna i igwugwu."

Otu nkoli hiri n'oligwe dna, kaa, "M nyene m a igwugwu, m jeenyē kwno a igwugwu berere."

* 12:13 Ozana n'ikwu-ṣnu ele Hiburu, ke bu "Znōhia!"

29 Igbudu ele badnụ wam gwuzo piị kaa, “Egbe oligwe gbaru.” Ele berere kaa, “Enine izi kwunnu a ọka.”

30 Kọvu Jizosí karu, “O búo kwnornu me nhne nkoli ka kwuru ọka, o bụ kwnornu anu.”

31 Kịtna bụ ige be jeekpe ọwa ka ikpe, kịtna be jeechihala nye risi ke ọwa ka.

32 Kọvu me, o bùru nụ be gwelizo m olu n'owa, m joodoru kpakara badnụ nyee ẹhni m.”

33 O kwuru ka ma o gesi ọkpa ẹnwu o jooonwu.

34 Igbudu ele badnụ wam kaa, “A n'urnu hite n'iwu aị nụ Karaisi jaazi tim tóm. Ndāa kpa i naakaa nụ be gwelizo Nnwọ ke Badnụ olu? Nyele bù Nnwọ ke badnụ?”

35 Jizosí kanu be, “Anụ jeenwe iwhne ige mati, anụ zne izne nụ rime a, o zì ọchichiri vakwnusi anụ. Kwnornu nụ nye neezne izne n'ọchichiri máa nhne o neezne.

36 Anụ tükwasí ovu n'iwhne kịtna anụ nwernwa a, ma anụ bùru rụmu ke iwhne.” Nga Jizosí kwukworu ọka ka, o whoga, tugwa ẹhni a.

Ókwe ekwe ke ele Ju

37 O bụ n'ezi nụ Jizosí rnurnu kpakara ेrnu ndu-ehni ka n'anya be, be kwéruge nụ ya.

38 Ka bụ ma nhne Azaya nye ọwhurninyi kwuru mezu,

“Nyenwe aị, nyele kweru izi a ziri,

ndaa nye Nyenwe aị kpumennu aka dikne a?”

39 Kwnornu nụ be kwéle, Azaya kwuru nụ hne berere,

40 “Chiokike mernu be kpu isni,

mee mkpoma be bùru nhne nwurun
onwu,

ma be gharu o ji anya be whnụ ọsno,
gweru mkpoma be ghogbia, ma be
tuhnasna,

ma m gwó m be.”

41 Ka bụ nhne Azaya kwuru kwnornu nụ
o whnurnu igwugwu Jizosí, o kwu ọka gbasiri
a.

42 N'ige wam agida ele risi ele Ju kweru nụ Jizosí, kọvu kwnornu nụ ele Farisi, be nwé
rikne kwuhia nhne gbasiri a, o zì be chihala
be n'oro ogbako ele Ju.

43 Be mernu kpa, kwnornu nụ be
whnurnu ọzarni ke badnụ n'anya kakwo
Ọzarni ke Chiokike.

Ikwu-onu Jizosí jeekpe ikpe

44 Jizosí gweru okne nkoli siwama, kaa,
“Nye ọbula ke kweru nụ me, o kwéruge nụ
me kpói, kọvu ma nụ nye ziayaru m.”

45 Nye ọbula ke neele m anya jowhnu nye
ziayaru m.

46 M varu m n'ọwa lele iwhne, ma nye
obula ke jeekweru nụ me jáadazigidne
n'ọchichiri.

47 “Nye ọbula ke joonu ikwu-onu m, kọvu zá
naabíta be, m jéekpe a ikpe, kwnornu nụ m
vágé m o kpe ọwa ikpe, kọvu ọ znobia ọwa.

48 Nye ke zúsaru m, zá naabíta ikwu-onu
m nwernu nye jeekpe a ikpe. Ikwu-onu me
kwuru jeekpe a ikpe n'obochi ipne-aznụ.

49 Kwnornu nụ m kwúge m ọka ke m, kọvu
Nda m nye ziayaru m nyeru m iwu nhne me
jaakaa, nụ nhne me jookwu.

50 M magwụ m nhne o nyeru n'iwu bụ
budnụ kwó okwo. Nhne me kwuru bụ nhne
Nda m karu me kwu.”

13

Jizosí snurnu ọchi ele sno apna a

1 N'obochi ke bòru ọbochi Iriri Ogawhe, Jizosí
magwụ nụ ige o jaaghosa ọwa ka lakwnusi
Nda a dulum. O whnurnu ele ka ele zì n'ọwa
n'anya. O whnurnu be n'anya dụ ipne-aznụ.

2 Kpa be neeri wiri anyasnu, Ekwensi
yisiri a nụ mkpoma Judasị Isikariotị nnwọ
Saimoni o re Jizosí.

3 Jizosí magwụ nụ Nda a yisilem kpakara
nhne n'aka a, nụ o hi hne Chiokike zì va, o
naalahnakwnusi Chiokike.

4 O lizò n'olu wiri, wopu iwo olu a, gweru
akata kne n'ikwnu a.

5 O wusi mini nụ rime agbugba, bete
n'osnu ọchi ele sno apna a, gweru akata o
kne n'ikwnu nookwnosna be.

6 O va hne Saimoni Pita zì, Pita sìkwa a,
“Nyenwe aị, i jósnu ọchi m?”

7 Jizosí saru a, “I māa nhne me neeme
kọvu, kọvu omekwo, i jaamahi.”

8 Pita kaa, “I jósnu ọchi m ria ria.”

Jizosí saru a, “O bùru nụ m snúge m ọchi i,
me nụ ji nwéko nhne ọbula.”

9 Pita saru a, “O bùru kpam, i snú ọchi m
kpói, kọvu snu ma aka m lawuru ma risi m.”

10 Jizosí saru a, “Nye hnjaru ẹhni zì ríchna
kpam kpam, o kwésile o snu ẹhni a berere,
okwolem o snu ọchi a. Kpakara anụ zì
ríchna, kọvu o búo kpakara anụ.”

11 Kwnornu nụ Jizosí magwụ nye jeere a,
bù nhne o kwuno kaa nụ kpakara be zì ríchna,
okwolem otu badnụ kpói nye zíla ríchna.

12 Nga o snukparu be ọchi, o woru iwo olu
a berere daziri ẹli nụ hne o zì nụ mbom.
O sìkwa be, “Anụ ghohiaru nhne me mennu
anụ?”

13 Anụ noosukwu m Nye-zni-nhne, nụ
Nyenwe anụ, o bụ ezi ọka, kwnornu nụ o
nhne me bụ.

14 Kịtna, me bụ Nyenwe anụ nụ Nye-zni-
nhne snurnu ọchi anụ, anụ kwesiri o snurita
ọchi ibne anụ.

¹⁵ M gesiri m anu nhne atu ma anu mee kpa me mernu.

¹⁶ Me kanu anu ezi oka, o za ohi ke kakwo nyenwe a, o za nnwo izi ke kakwo nye dusiri a izi.

¹⁷ Mkpooma jooso anu n'onu, o buru nu anu mahiaru nhne ka, neeme be.

¹⁸ M za m nookwu kwnornu kpakara anu. M magwụ m ele me hohipara, kovu nhne okwukwo nsq kwuru jeemezuriri, 'Nye riri wiri m lizoru megidne m.'

¹⁹ M naakanu anu ezi oka kitna si o mee, ma nga o jeeme anu kweru nu m bu m ya.

²⁰ Me kanu anu ezi oka, nye obula ke jaanabnanya nye me ziznernu, nabnanyarnu m, nye nabnanyarnu m, nabnanyarnu nye ziyanu m.'

*Jizosi kwuru oka
gbasiri o rure a*
(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ Nga Jizosi kwuru ka, o gbu a igbugbu nu mkpooma k'agida, o kaa, "Me kanu anu ezi oka, otu badnu n'esilawuru anu jeere m."

²² Ele sno apna a lehnata ehni be anya. Be mama nye o naakaa.

²³ Otu nye sno apna a Jizosi whnurnu n'anya ke dazi Jizosi ndundu n'ehni.

²⁴ Saimoni Pita kanu a, "Sikwahia a nye o bu."

²⁵ Nye sno apna wam dnabnernu nu mkpooma Jizosi sikwa a, "Nyenwe aj, o bu nyele?"

²⁶ Jizosi saru a, "O bu nye me jeerusi bredi ka nu rime wiri nyee." O gweru otu ibekala bredi, rusi a nu wiri nyee Judasi, nnwo Saimoni Isikarioti.

²⁷ Ngangam Judasi gweruru bredi wam, Ekwensi bna nu rime a. Jizosi kanu a, "O zi nhne i neeme, mee a wara wara."

²⁸ O za nye zi pii neeri wiri mahiaru nhne Jizosi nookwu.

²⁹ Hne o bu Judasi vugwu rekpa iwai, agwua ele sno apna Jizosi neeche nu Jizosi kannu a o zne zuya nhne be jeeri n'Irri wam, mboju o kesi ele mboni iwai.

³⁰ Judasi narnu bredi wam, o whoga ngangam. Ka neeme n'abalj.

Iwu ikne

³¹ Nga Judasi whogaru, Jizosi kaa, "Kitna, be jeenyen Nnwuo ke Badnu igwugwu, be jeenyen masi Chiokike igwugwu nu rime a.

³² O buru nu be nyee Chiokike igwugwu nu rime a, Chiokike jeenyen Nnwuo a igwugwu n'iwhuru a. O jeeme a kitna.

³³ "Rumu m, me nu anu jazai gbu okwu. Anu joopio m, kovu me kanu anu nhne me kannu ele risi ele Ju, anu jéenwe rikne va hne me neezne.

³⁴ "M neenye anu iwu ikne, anu whnun ibne anu n'anya. Lele kpa me whnurnu anu n'anya, anu ji ogwo o whnun ibne anu n'anya.

³⁵ Kpakara ele badnu jaamahia nu anu bu ele sno apna m, o buru nu anu whnun ibne anu n'anya."

Jizosi kwuru nu Pita

jogonahor a

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Saimoni Pita sikhwa a, "Nyenwe aj, i zne hnle?"

Jizosi saru a, "Anu jéenwe rikne sno m hne me neezne kitna, kovu omekwo, anu joosno m."

³⁷ Pita sikhwa a, "Kini mernu me jéenwe rikne sno i kitna? M joonwunu i enwu."

³⁸ Jizosi saru a, "I joonwu kwnornu m n'ezi? Me kanu i ezi oka, su okne ochichi kwana ekwna, i jogonahor a m mgba eto."

14

Jizosi bu apna

¹ "Mkpooma lakkadia anu mini. Anu kweru nu Chiokike, anu kweru masi nu me.

² Agida oro jiri n'oro Nda m, m naala zne mekwatanu anu onodi. O buru o buo kpam, m znernu m okanu anu.

³ Me zne mekwatanu anu onodi, m jeehiehna, kwuru anu yisi n'ehni m, ma me nu anu daziri n'otu hnanum.

⁴ Anu magwụ apna hne me neezne."

⁵ Tomosi kanu a, "Nyenwe aj, a mama hne i neezne, ndaa kpa jaamahia apna a?"

⁶ Jizosi saru a, "Mawa bu apna nu ezi oka nu buidnu. O za nye jeezne hne Nda m zi okwokolam ma o hiri nu me."

⁷ O buru nu i magwụ m n'ezi, i jaamahia Nda m masi. Hite kitna anu magwụ Nda m, anu whnurnu aanya."

⁸ Filipu kaa, "Nyenwe aj, gesi aj Nda i, o joozoon aj."

⁹ Jizosi saru a, "Filipu, me nu anu zi ogologo ige ka, i mama nye me bu? Nye obula ke whnurnu m, whnurnam Nda m. Ndaa kpa i naakaa, 'Gesi aj Nda.'

¹⁰ O buru nu i kwége sa nu m zi m nu rime Nda m, Nda m zi nu rime m? Ikwu-onu me nookwu buo ke m. Nda m ke zi nu rime m n'orun erunu a.

¹¹ Anu kweru nga me karu nu m zi m nu rime Nda m, Nda m zi nu rime m. O buru nu o za nhne berere, anu kweru kwnornu nu erunu ele ka.

¹² Me kanu anu ezi oka, nye obula ke kweru nu me joornu erunu me noornu. Owe! O joornu erunu ke kakwo ka kwnornu nu m naalakwnusi Nda m.

¹³ Kpakara nhne anu joorio nu rewhna m, m jeeme a, ma be nyee Nda igwugwu hite nu Nnwuo a.

14 Nhne əbula anu rioru nu rəwhna m, m jeeme a.

*Jizəsi kweru mkwna
Enine Nso*

15 “O bürü nu anu whnurnu m n’anya, anu jaabiṭa nhne me nyernu n’iwu.

16 M jaarjasno Nda m, o jeeanye anu Nye Okasi Mkpoṭa berere, nye jaadazinu anu tim tom.

17 O bürü Enine ezi ḥka, ke ḥwa jáanahiali, kwnornu nu ele zj n’owha nwée rikne whnur a mōbu mahia a. Kōvu anu magwū a, kwnornu nu o wu nu rime anu, o jaadazigidnenu anu.

18 M jáagħarū anu etekne, m jee-hiehnakwru anu.

19 Ige mati ḥwa jowhnu m, kōvu anu jowhnu m. M zj m bħudnu, kam kpayarū anu jaazi masi bħudnu.

20 N’obochi wam, anu jaamahia nu m zj m nu rime Nda m, anu nu rime m, lele kpa me zi nu rime anu.

21 “Nye əbula ke jaabiṭa nhne me nyernu n’iwu, bürü nye whnurnu m n’anya. Nye whnurnu m n’anya bürü nye Nda m jowhnu n’anya, m jowhnu masi a n’anya, gweru īnhni m gesi a.”

22 Judas (o bürü Isikariot) kaa, “Nyenwe ai, ndaa kpa i jeegeesi ai īnhni i, o bürü ele ḥwa?”

23 Jizəsi saru a, “Nye əbula ke whnurnu m n’anya, jaabiṭa ikwu-önü m. Nda m jowhnu a n’anya, me nu Nda m jaavakwru a, aij nu ya joowu.

24 Nye əbula ke whnūge m n’anya, jáabiṭa ikwu-önü m. Ikwu-önü ke anu nūrnu bürü ke m. Be hi n’aka Nda m, nye ziyaru m.

25 “M naakanu anu ka kpa me nu anu zj.

26 Kōvu Nye Okasi Mkpoṭa wam, Enine Nso, nye Nda m jeeziyanu anu nu rəwhna m, jeezni anu kpakara nhne. O jeeme anu chenwanya kpakara nhne me znirni anu.

27 M nəesigbasinu anu udno, m neenyen anu udno m, o bürü lele kpa ḥwa neenyen bürü kpa me neenyen anu. Mkpoṭa lākwadia anu min. Anu tūkō ogwnu.

28 “Anu nūrnu kpa me karu nu m jaala, kōvu m jeehiehnakwru anu. O bürü nu anu whnurnu m n’anya, anu znernu önüwudna, kwnornu nu m naalakwru Nda m, kwnornu nu Nda m kakwo m.

29 M kannu m anu kītna hne o yéemege, ma nga o jeeme anu kweru.

30 M jáakanu anu agida ḥka berere, kwnornu nu nye nēechi ḥwa ka vawa. Kōvu o nwée rikne hne me zj.

31 Kōvu ḥwa jaamahia nu m whnurnu Nda m n’anya, bürü nhne kpayarū me neeme kpakara nhne lele kpa o nyernu m iwu. Anu va ma a whōga hna.

15

*Isisi vajni nu nkala a
1 “Mawa bürü isisi vajni n’ezzi, Nda m bürü nye īnhni.*

2 Nkala əbula ke míge mkpuru nu rime m, o gbukwama a. Q kwnasna nkala əbula ke naamí mkpuru ma o miy়া agida mkpuru, ma o zjri rjchha.

3 Anu zj rjchha hite n’ikwu-önü me kwuru.

4 Anu dazigidne nu rime m, me nu rime anu. O zá nkala ke nwernu rikne mi mkpuru n’elhi a, okwolem ma o zj n’isisi, otu aka wam, anu nwée rikne mi mkpuru, okwolem ma anu dazigidnernu nu rime m.

5 “Mawa bürü isisi vajni, anuwa bürü nkala a. Nye əbula ke jaadazigidne nu rime m, me nu rime a, jaamí agida mkpuru, kwnornu nu anu nwée rikne meli nhne əbula hne me zjla.

6 Nye əbula ke dazigidnene nu rime m, be jootuwhu a lele nkala ke míge mkpuru. O kpōnlu, ele badnū chikota kpōrne a nu békwnu.

7 O bürü nu anu dazigidne nu rime m, ikwu-önü m dazigidne nu rime anu, anu jorjio nhne əbula zj anu mkpa, o joroburu ke anu.

8 Ka bürü nhne neenyen Nda m igwugwu, anu miy়া agida mkpuru, ke jeegeesi nu anu bürü ele sno apna m.

9 “Lele kpa Nda m whnurnu m n’anya, bürü me whnurnu anu n’anya. Anu dazigidne n’owhnu n’anya m.

10 O bürü anu bitä nhne me nyernu n’iwu, anu jaadazigidne n’owhnu n’anya m, lele kpa me bitäru nhne Nda m nyernu n’iwu, m dazigidne n’owhnu n’anya a.

11 M naakanu anu nhne ka ma ovu qso n’önü m zjri nu rime anu, ma ovu qso n’önü anu zu ozu.

12 Ka bürü nhne me nyernu n’iwu, anu whnūrita ibne anu n’anya lele kpa me whnurnu anu n’anya.

13 O zá m noosukwu anu ele izi berere, kwnornu nu nnwō izi máa nhne nyenwe a neeme. Kōvu m sukwuru m anu ele enyi m, kwnornu nu kpakara nhne me nūrnu n’önü Nda m bürü nhne me kannu anu.

16 O bürü anu hōhiaru m, kōvu me hōhiaru anu, bitä anu ichne, ma anu zne miy়া mkpuru, ma mkpuru anu dazigidne. Ka jeeme, nhne əbula anu jorjio Nda m nu rəwhna m, o jeeanye anu.

17 Ka bürü nhne me nyernu n’iwu, anu whnūrita ibne anu n’anya.

*Owa snornu ele sno apna
Jizəsi irno*

18 "O bürü n'owa sno anü irno, anü chenwanya nü o beru oso sno m irno.

19 O bürü nü anü bu ke owa, owa jöowhnu anü n'anya lele nhne ke a. Koyu m hohiaru m anü hite n'owa, anü búo ke owa, ka kpayarü owa snornu anü irno.

20 Anü chenwanya nhne me kannu anü, O zá ohi ke kakwo nyenwe a. O bürü nü be kpaknarnu m ehni, be jaakpakna anü ehni masi. O bürü nü be bitaru ikwu-onu m, be jaabita ke anü.

21 Be jeeme anü kpakara nhne ka kwnornu nü anü kweru nü rëwhna m, be maa nye ziyanu m.

22 O bürü nü m väge m kwunu be oka, ikpe mmehie báamana be. Kitna be jeeji kini góhoru ehni be hite nü mmehie?

23 Nye obula ke snornu m irno, snornu Nda m irno.

24 O bürü nü m rnúge m éru n'esilawuru be ke o zá nye berere rnúrnu, ikpe mmehie báamana be. Kitna be whñrnu nhne me rnúrnu, be sno me nü Nda m irno.

25 Ka bu ma nhne be gbaru n'okwukwo nsø mezu, 'Be snornu m irno hne o zá nhne me mernu be.'

26 "Nga Nye Okasi Mkpoma wam varu, Enine ke ezi oka, Nye me jeeziya hite nü hne Nda m zí, nye hi hne Nda m zí va, o jaagbanu m akebne.

27 Anü joobu masi ele akebne m kwnornu nü me nü anü zí hite n'opanizo.

16

1 "M kannu m anü kpakara nhne ka o zí anü dnahnala hite n'okwnata ovu anü.

2 Be jaachihala anü n'oro ogbako ele Ju, ihe vawa nga nye obula ke gburu anü jeeche nü o noorme ernu Chiokike.

3 Be jeeme anü nhne nü kpa kwnornu nü be máa Nda m móbu me.

4 M kannu m anü nhne ele ka, ma nga be jeeme anü chenwanya nü m kannu m anü nhne gbasiri be. M káge m be nü mbom kwnornu nü me nü anü zí.

Ernu ke Enine Nsø

5 "Kitna, m naalahna hne nye ziyanu m zí. Koyu o zá nye n'esilawuru anü nesikwa m, 'Ndaa hne i neezne?'

6 Kitna me kannu anü, o noogbu anü igbugbu nü m kpoma.

7 Koyu me kannu anü ezi oka, o kanu anü mma me lahna, kwnornu nü o bürü m lágé m, Nye Okasi Mkpoma wam jáavakwnusi anü. Koyu me la, m jeeziyanu anü ya.

8 Nga o varu, o jaabanu owa mbna kwnornu mmehie, nü ome mma nü ikpe.

9 O jaabanu owa mbna gbasiri mmehie, kwnornu nü be kwége nü me,

10 gbasiri ome mma, kwnornu nü m naalakwnusi Nda m, anü jöowhnuma m anya berere,

11 gbasiri ikpe, kwnornu nü ikpe hieru nye risi nèechi owa ka.

12 "Agida nhne zí ke me jaakanu anü, koyu anü jénwe rikne vuru be kitna.

13 Koyu nga Enine ezi oka wam varu, o jooduru anü bna nü kpakara ezi oka. O jöokwu nhne aka ke a, koyu kpakara nhne o joonu bu nhne o jaakanu anü. O jaakanu anü nhne ke jaava nü ruwhnu.

14 O jeenyé m igwugwu kwnornu o jeeg-weru nhne me kwuru kanu anü.

15 Kpakara nhne Nda m nwernu bu ke m. O bu nhne me jiri kaa nü Enine Nsø jeegweru nhne ke m kanu anü.

Nhne igbugbu nü snarnima

16 "Ige mati anü jöowhnu m berere, omekwo, ige mati anü jöowhnu m."

17 Agwna ele sno apna a nesikwarita ibne be, "Kini bu risi nhne ka? O karu, 'Ige mati anü jöowhnu m, ige mati anü jöowhnu m,' berere, 'M naalakwnusi Nda m.'"

18 Be nesikwarita ibne be, "Kini bu ige mati? A máa nhne o nookwu oka a."

19 Jizosí whñrnu nü be noopio o sikkwa a, o kanu be, "M karu m ige mati anü jöowhnu m, omekwo, ige mati anü jöowhnu m. O bu nhne anü nesikwarita n'esilawuru anü?"

20 Me kanu anü ezi oka, anü jaakwna ekwna, gba mkpe, koyu owa jöonwudna. Anü jeenwe nhne igbugbu, koyu nhne igbugbu anü joogho ovu oso n'onu.

21 Nga nyerinya nöomu nnwø, o zí nü nhne igbugbu kwnornu nü rime neeme a, koyu nga o müdnaru nnwø, o chezu kpakara nhne igbugbu a, kwnornu snarnima nü o murnu nnwø ikne n'owa.

22 Kpam masi, anü nwernu nhne igbugbu kitna, koyu m jöowhnu anü anya berere, anü jeenwe snarnima, o zá nye jienwe rikne nahoru anü ovu oso n'önü anü.

23 N'obochi wam, anü jöorio m nhne obula, me kanu anü ezi oka, Nda m jeenyé anü nhne obula anü jöorio a nü rëwhna m.

24 Tem dù kitna, o zá nhne obula anü riöru nü rëwhna m. Anü riö, anü jenwehia, ma ovu oso n'önü anü zu ozu.

Mmeri megidne owa

25 "M ji m elulu kwunu anü oka, ige vawa nga me jöokwunu anü oka n'elulu berere. M jookwunu anü oka zí snam nhne gbasiri Nda m.

26 N'obochi wam, anü jöorio nhne nü rëwhna m, m jáakaa nü m jöorio Nda m nü risi anü.

27 Kwnornu nü Nda m n'iwhuru a whñrnu anü n'anya, kwnornu nü anü whñrnu m n'anya, anü kweru nü m hi m hne Chiokike zí va.

²⁸ M hi m hne Nda m zi va bna n'owa, kitna, m neesigbasi ọwa naalahna hne Nda m zi."

²⁹ Ele sno apna a kaa, "Kitna, i nookwunu ai ọka dnornu ai anya, i zá nookwu n'elulu.

³⁰ Kitna a magwụ nü i magwụ kpakara nhne. Ọ zá mkpa nü nye ọbula sìkwa i ajiji. Ka mernu a kweru nü i hi hne Chiokike zi va."

³¹ Jizosi saru be, "Anụ kweru kitna?

³² Ige wava, ige wam valém, nga be jeechisa kpakara anụ, nye ọbula n'oro ke a. Anụ jeesigbasi me nü nsnunu m, kovu m zá m nü nsnunu m, kwnornu nü me nü Nda m zi.

³³ "M kannu m anụ nhne ka ma anụ nwe udno nü rime m. N'owa anụ jeenwe mmekpēhni, kovu mkpoma si anụ rikne, m megbulem ọwa."

17

Jizosi kpennu ele sno apna a okpukpe

¹ Nga Jizosi kwukworu ọka ele ka, o lelizo anya n'oligwe, kaa,

"Nda m, ige wam valém, nyee Nnwö i igwugwu, ma Nnwö i nyee i igwugwu.

² I nyernu a iknernema nü hne kpakara ele badnụ zi, ma o kesi kpakara ele ke i nyernu a budnu kwó okwo.

³ Ka bụ budnu kwó okwo, ma ele badnụ mahia i, bụ otu Chiokike ke bụ ezi, nü Jizosi Karaịsi nye i ziyaru.

⁴ M nyernu m i igwugwu n'owa hite n'ørnukpa ेrnu i nyernu m me rnü.

⁵ Kitna Nda m, nyee m igwugwu nü ruwhnu i, bụ igwugwu ke me nwernu sụ i kpuru ọwa.

⁶ "M mernu ele badnụ mahia rewhna i bụ ele i nyernu m hite n'owa. Be bụ ele ke i. Jí nyernu m be. Be bitaru ikwu-ọnu i.

⁷ Kitna, be magwụ nü kpakara nhne i nyernu m hi n'aka i va.

⁸ M nyernu m be ikwu-ọnu ke i nyernu m. Be gweru a, be magwụ n'ezi nü m hi m hne i zí whuya, be kweru nü jí ziyaru m.

⁹ M neekpenu be okpukpe. M zá m neekpenu owa okpukpe, kovu ele wam i nyernu m, kwnornu nü be bụ ke i.

¹⁰ Kpakara nhne me nwernu bụ ke i, kpakara nhne i nwernu bụ ke m masi, be bụ igwugwu m.

¹¹ M zíma m n'owa berere, kovu be zí n'owa, m naavakwnusi i, Nda zí nsq, bìkwata be hite nü rikne ke rewhna i, rewhna ke i nyernu m, ma be zíri n'otu lele kpa a zí n'otu.

¹² Nga me nü be zí, m bitaru m be nü rewhna i, bụ rewhna ke i nyernu m, m segidnernu m be. Ọ zá nye whuru owhu nü rime be, okwokolam nye wam whuzne owhuzne, ma nhne be gbaru n'okwukwo nsq mezu.

¹³ "M naavakwnusi i kitna, m nookwu nhne ka n'owa ma be nwernu ovu oso n'ọnu m, ma ovu oso n'ọnu be zu ozu.

¹⁴ M nyernu m be ikwu-ọnu i, ọwa snornu be irno kwnornu nü be bìo ke ọwa, lele kpa me bìo ke ọwa.

¹⁵ M zá m naakaají gweme be n'owa. Koyu m nqorí i ma i bìta be zoma n'aka nye ojo wam.

¹⁶ Be bìo ke ọwa, lele kpa me bìo ke ọwa.

¹⁷ Bìta be nsq hite n'ezi ọka i, ikwu-ọnu i bụ ezi ọka.

¹⁸ Lele kpa i ziyaru m n'owa, bụ kpa me neezine be n'owa.

¹⁹ M kwnornu be bìta ehni m nsq, ma be bìta be nsq n'ezi ọka.

²⁰ "M zá m neekpenu be okpukpe kpoi, kovu m neekpekotanu ele jeekweru nü me hite n'ikwu-ọnu be.

²¹ M neekpe ma kpakara be zíri n'otu, Nda m, lele kpa i zí nü rime m, me nü rime i. Kpakara be zíri n'otu ma ọwa kweru nü jí ziyaru m.

²² M nyernu m be igwugwu ke i nyernu m, ma be zíri n'otu lele kpa a zí n'otu.

²³ Me zíri nü rime be, jí nü rime m, ma be zu ozu n'qzi n'otu, ma ọwa mahia nü jí ziyaru m, nü i whnunru be n'anya lele kpa i whnunru m n'anya.

²⁴ "Nda m, jí nyernu m be, m noopio be daziri hne me zí, ma be whnunru m, ka bụ igwugwu ke i nyernu m kwnornu nü i whnunru m n'anya sì i kpuru ọwa.

²⁵ "Nda ke mee mma, ọwa maa nye i bụ, kovu m magwụ m nye i bụ, ele ka magwụ masi nü jí ziyaru m.

²⁶ M mernu m be mahia i, m jaazi neeme kpam ma ọwhnnun'anya ke i whnunru m zíri nü rime be, ma me nü be bìru otu."

18

Be nwudnernu Jizosi (Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Nga Jizosi kpekworu okpukpe ka, ya nü ele sno apna a whoga whe mini Kidironi. Be bna n'otu ékwu ke zí pii.

² Judasị nye reru a magwụ pii, kwnornu nü Jizosi nü ele sno apna a neezne pii ige ọbula.

³ Judasị chíri ele ọgwunu nü ele neese Oro Nsq Chiokike, ele ele risi arionha nü ele Farisi ziznernu, be vu tɔnjí nü ọwa, nü mgwuna ọgwunu.

⁴ Kpa Jizosi magwụ kpakara nhne jaadnakwasí a, o znekwnusi be, sìkwa be, "Anụ noopio nyele?"

⁵ Be kaa, "Jizosi, nye Nazarëti."

Jizosi kaa, "O bụ mawa." Judasị nye reru a nü be gwuzo.

⁶ Nga Jizosi karu, "O bụ mawa," Be lahna aznụ, dna n'eli.

⁷ Jizosi sikwa kwno be, "Ndaa nye anu noopio?"

Be kaa, "Jizosi, nye Nazareti."

⁸ Jizosi kanu be, "M kannu m anu nụ me bụ ya. O bụru nụ anu noopio m, anu gharu ele ka ma be la."

⁹ Ka bụ ma nhne o kwuru mezu, "Kpakara ele i nyernu m, o zá otu ke me tuwhuru."

¹⁰ Sajmoni Pita ji ama-ogwnu, o mnjohia a, gbu nye izi nye risi arjohna, bihala a nsni akarikwnunga. Rèwhna nye izi wam bụ Makosi.

¹¹ Jizosi kanu Pita, "Mnjohnasi ama-ogwnu i n'obo a. O bụ nụ m jónwo okiko awhnwuhnu Nda m nyernu m me nwó?"

Jizosi gwuzo nụ ruwhnu Anasi

(Mat 26:57,58; Mak 14:53,54; Luk 22:54)

¹² Ele ogwnu nụ nye risi be, nụ ele neese Oro Nsø Chiokike nwudne Jizosi, be kne a eriri.

¹³ Be beru ọsno gwezne a nụ ruwhnu Anasi, nda nnwerne Kayafasi, nye risi arjohna n'awha wam.

¹⁴ O bụ Kayafasi nye kannu ele Ju nụ o bụru ọma otu bađnụ nwuhianu kpakara be ẹnwu.

Pita gònahoru Jizosi

(Mat 26:69,70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Sajmoni Pita nụ nye sno apna Jizosi ke berere snornu Jizosi. Nye risi arjohna magwu nye sno apna a ka, o snornu jizosi bna n'ederezi nye risi arjohna.

¹⁶ Kọvu Pita daziri nụ ngeri mgbo n'ederezi, nye sno apna wam ke nye risi arjohna magwu zne kanu nnwó rinya zi n'ọnụ-mgbo, o kwubnanya Pita.

¹⁷ Nnwó rinya zi n'ọnụ-mgbo kanu Pita, "I bụ otu nụ rime ele sno apna nwerukna ka."

Pita saru, "M bùla m."

¹⁸ Iyi nötü, ele izi nụ ele neese nhne kpawhisi békwnu, be gwuzor gburugburu békwnu wam naakwna iyi. Pita gwuzo masi n'esilawürü be, naakwna iyi.

Nye risi arjohna nèsesikwa Jizosi ajiji

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Nye risi arjohna sikhwa Jizosi ajiji gbasiri ele sno apna a, nụ nhne o neezni.

²⁰ Jizosi saru a, "M kwuru m ọka nụ ogbo ọhna, kpakara nhne me znirni bụ n'oro ogbako ele Ju nụ n'oro Nsø Chiokike hne kpakara ele Ju naagbakọ. O zá nhne me kwuru nụ mgwugwa.

²¹ I sikhwa m ajiji, sikhwa ele nyrnu nhne me kwuru. Be magwu masi nhne me kwuru."

²² Nga Jizosi kwuru ka, otu nye neese nhne gbo a aka, kaa, "Kini mernu i nookwunu nye risi arjohna ọka kpa?"

²³ Jizosi saru a, "O bụru nụ m kwuru m nhne bùo ọma, gba akebne nhne ojo me kwuru. Kọvu ọ bụru nụ m kwuru m ezi ọka, kini mernu i gbóru m aka?"

²⁴ Anası zizne a ke Kayafasi nye risi arjohna, hne o kne köriri eriri.

Pita gònahoru Jizosi berere

(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Kpa Sajmoni Pita gwuzo naakwna iyi, be sikhwa a, "I bùo otu nụ rime ele sno apna a sa?"

Pita gó, kaa, "M bùla m."

²⁶ Otu nụ rime ele izi nye risi arjohna nwene nwerukna wam Pita bihalaru nsni a, gwelizò onu, sikhwa a, "O bùo ji nye me whnurun n'ekwu wam?"

²⁷ Berere kwno, Pita gó, ngangam, okne ọchichi kwna ẹkwuna.

Jizosi gwuzo nụ ruwhnu Paileti

(Mat 27:1,2,11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Be hi n'oro Kayafasi kwuru Jizosi zne n'obna nye ochichi, n'onu osisi. Ele Ju bnána nụ rime n'obna kwnornu nụ be noopio ọ bita ẹhni be ríchna ma be nwe rikne ri Iriri Ogawhe.

²⁹ Paileti whókwnusi be n'ederezi sikhwa be, "Ndaa nhne anu noobno nwerukna ka?"

³⁰ Be saru a, "O bụru nụ o bùo nye aghorome, a znéne okwuyanụ i ya."

³¹ Paileti kaa, "Anụ kwuru a kpe a ikpe lele kpa iwu anu kwuru."

Be kaa, "A nwé rikne gbu nye ọbula."

³² Ka bụ ma nhne Jizosi kwuru mezu ke gbasiri ọkpa ẹnwu ọ jónwu.

³³ Paileti lahma n'obna, sikhwa Jizosi, "I bụ eze ele Ju?"

³⁴ Jizosi sikhwa a, "Kị o bụ echiche i, sôbu ele berere kannu nhne gbasiri m?"

³⁵ Paileti sa a, "M bụ nye Ju? O bụ ele ke i nụ ele risi arjohna be kwuyannu m ji. I mernu kini?"

³⁶ Jizosi kaa, "Eli-eze m bùo ke ọwa ka. O bụru nụ o bụ ke ọwa ka, ele izi m znernu ọlu ọgwnu ma ele risi ele Ju gharu o gweru m nyee n'raka be. O zá, eli-eze m bùo ke ọwa ka."

³⁷ Paileti sikhwa a, "Ke bụ nụ i bụ eze?"

Jizosi saru a, "Jiwa karu nụ m bụ m eze. Ka bụ risi nhne be kwnornu mụ m nụ nhne me kwnornu va nụ rime ọwa, ma m gbanu m ezi ọka akebne. Nye ọbula ke zi n'ezi ọka noobnonu m nsni."

³⁸ Paileti sikhwa a, "Kini bụ ezi ọka?"

*Be marnu Jizosi ikpe enwu
(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-*

25)

Paijeti whokwnusi kwno ele risi ele Ju nederezi kanu be, "O zá nhne ojo me whnurnu nü rime nwerukna ka ria ria.

³⁹ O bu omen'eli anu me sigbasinu anu otu nye ikelu n'ige Iriri Ogawhe. Anu pioru me sigbasinu anu eze ele Ju?"

⁴⁰ Kpakara be siwama, "Óza, o búo nwerukna ka, sigbasinu aí Barabasi." (Barabasi bu nye buznu.)

19

¹ Paijeti kwuru Jizosi pnja nhne.

² Ele ogwnu kpa okpu igwnu kpusi a nü risi, be wosi a iwo odno odno.

³ Be znekwnusi a, kaa, "A bekvwulem ji, Eze ele Ju." Be gbó aka nü ruwhnu.

⁴ Paijeti lahna kwno hne ele risi ele Ju zi, o kanu be, "Anu le, m jookwuyanu anu ya, ma anu marnu nü o zá nhne ojo me whnurnu nü rime a."

⁵ Jizosi woru iwo odno odno nü okpu igwnu whuya ederezi, Paijeti kanu be, "Anu le nwerukna wam."

⁶ Nga ele risi arjohna nü ele neese Oro Nso Chiokike whnurnu a, be siwama, "Kpogidne a n'ogba, kpogidne n'ogba."

Paijeti kanu be, "Anu kwuru a kpogidne a n'ogba n'aka anu. Kovu me kanu anu, o zá nhne ojo me whnurnu nü rime a."

⁷ Ele risi ele Ju kwusi rikne, "A nwernu iwu, iwu aí kwuru nü o kwesiri énwu kwnornu nü o kanu nü o bu Nnwó Chiokike."

⁸ Nga Paijeti nurnu ka, o tu ogwnu k'agida.

⁹ O lahna kwno n'obna, o sikwa Jizosi, "Ndaa hne i hi va?" Kovu Jizosi sála a óka óbulu.

¹⁰ Paijeti kanu a, "I zá naasa m óka, o bu nü i máa nü m nwernu m rikne o sigbasi i móbu o kpogidne i n'ogba?"

¹¹ Jizosi kaa, "I bénwene rikne megidne m o búru nü be nyéne i rikne hité n'oligwe, nye kwuru m nyee n'aka i nwe mmehie ke kakwo."

¹² Nga Paijeti nurnu ka, o gbalí o sigbasi Jizosi. Kovu ele risi ele Ju si olo, "O búru nü i sigbasi a, i búo enyi Siza. Nye óbulu ke neeme éhni a eze neemegidne Siza."

¹³ Nga Paijeti nurnu nhne ka, o kuhala Jizosi ederezi, daziri éli nü ngadna nü hne be jiri akaworugwu mee, be kwu n'ónu Hiburu Gabata.

¹⁴ Nhne ka mernu n'iwhnehnie, n'otnu-ige ke nri nü ébo* n'obochi ojiknernu Ogawhe.

Paijeti kanu be "Anu le eze anu."

¹⁵ Be siwama, "Gwepu a, gwepu a, kpogidne a n'ogba."

Paijeti sikwa be, "Me kpogidne eze anu n'ogba?"

Ele risi arjohna saru a, "A nwée eze berere kwolem Siza."

¹⁶ Paijeti nyewhete be Jizosi, ma be kpogidne a n'ogba.

*Be kpogidnernu Jizosi n'ogba
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-*

43)

Ele ogwnu kwuru Jizosi.

¹⁷ Jizosi vuru ogba a, o whoga zne hne be kwu Hne Okpokoro Risi (ke bu n'ónu Hiburu Golugota.)

¹⁸ Be kpogidne a n'ogba pii, ya nü ele rukna lawürü berere, otu badnú n'akarikwnunga a, nye ke berere n'akarita a. Jizosi ziri n'esilawürü be.

¹⁹ Paijeti gbasiri nhne be joogwnu tükwasí a n'olu ogba a, "Jizosi, nye Nazaréti, Eze ele Ju."

²⁰ Agida ele Ju gwnurnu a, kwnornu nü hne be kpogidnernu Jizosi n'ogba zíla ikere nü rime eli-óhna. Be gbaru nhne ogwnugwnu wam n'ónu Hiburu, Latíni nü Giriki.

²¹ Ele risi arjohna ele Ju kanu Paijeti, "Í gbási 'Eze ele Ju,' kóvu gbasí, 'Nwerukna ka karu nü o bu eze ele Ju.'

²² Paijeti saru be, "Nhne me gbaru dazím kpa me gbaru a."

²³ Nga ele ogwnu kpogidnernu Jizosi n'ogba, be gweru kpakara iwo a keri n'esilawürü be, keme be nga éno, be gweru a otu otu. Be chíri iwo olu a ke be dówala ódowa be dñru hi n'olu dù n'éli.

²⁴ Be kaa, "A jódowa iwo ka, kóvu a joovu ogbanuchi ma a mahia nye jeenwe a." Ka bu ma nhne be gbaru n'ókukwko nsó mezú, ke kwuru,

"Be keriri kpakara iwo m n'esilawürü be, be ji iwo m vu ogbanuchi."

Ka bu nhne ele ogwnu wam mernu.

²⁵ Ele gwuzo ndýndu nü hne ogba wam zi bu nne Jizosi nü nwene rinya nne a, nü Meri nnwerne Kilopasi, nü Meri Magidalini.

²⁶ Nga Jizosi whnurnu nne a nü nye sno apna a wam o whnurnu n'anya, o kanu nne a, "Nwerinya, le nnwo l!"

²⁷ O kanu nye sno apna a wam, "Le nne i." Hite n'ige wam, nye sno apna a wam kwuru a la n'qro a.

*Enwu Jizosi
(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)*

²⁸ Kpa Jizosi magwü nü be mezulem kpakara nhne, o mee ma nhne be gbaru n'ókukwko nsó mezú, o kaa, "Akpirí n'ókpo m békwnu."

²⁹ Otu idudu manya gbaru óka zi pii, be rusi sponji nü rime a, knesi a nü nkala hisopu, gwelizó nü mgbele-ónu Jizosi.

* 19:14 Òtnu-ige ke nri nü ébo: ókwukwo ke mbóm kwuru ige awa ke isunu

³⁰ Kpa Jizosi nwɔrnu manya wam, o kaa, "Okwolem." O piaya risi a nwumá.

*Be dñru Jizosi ara
nñ ikpurutu*

³¹ Nhne ka mernu n'obochi ojiknernu, ke bu obochi ke sno Obochi Ozukwa Inwe. O másila ele risi ele Ju o sigbasi iznu be n'olu ogba n'Obochi Ozukwa Inwe kwnornu nñ o bu okne obochi. Be riasno Paileti ma be gbaraj kpkakara be öchi ma be vudna iznu be n'olu ogba.

³² Ele ogwnu wam zne gbaraj öchi nye ke mbom nñ nye ke berere ele be kpogidnernu be nñ Jizosi n'ogba.

³³ Kóvu nga be vaduru hne Jizosi zi, be whnurnu nñ o nwunam, be gbajile öchi a.

³⁴ Otu nye ogwnu gweru ara du Jizosi nñ ikpurutu, ngangam, ovnarna nñ miní gbahia.

³⁵ Nye wam ke whnurnu nhne ka gbaraj akebne, akebne a bu ezi öka. O magwú nñ o nookwu ezi öka ma anú kweru.

³⁶ Kpkakara nhne ka mernu ma nhne be gbaraj n'okwukwo nsø mezu, "Be jáagbaji otu ökpukpu a."

³⁷ Nhne be gbaraj n'okwukwo nsø ke berere kwuru, "Ele badnú jeele anya nye wam be dñru ara."

*Be liri Jizosi
(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)*

³⁸ Omekwo, Josefu nye Arimatiya, zne riø Paileti ma o vuru iznu Jizosi. Josefu bu nye sno apna Jizosi nñ mgwugwa, kwnornu nñ o nqotu ogwnu ele Ju. Paileti kweru, o va vuru iznu a whoga.

³⁹ Nikodimosi nye znekwnusiri Jizosi n'abalí, snornu Josef, o gweya mono nwernu èknarna qma be gwaru nhne be kwu maa nu alosi, zi agida.

⁴⁰ Ele rukna lawuru ka vuru iznu Jizosi, whu a n'ikpe marnu mma nñ mono wam, kwnornu nñ kpam bu kpa ele Ju neeme iznu si be li.

⁴¹ Otu èkpu zì ndundu hne be kpogburu Jizosi, otu illili be gwuru ikne zì nñ rime èkpu wam, o zá nye be liru nñ rime a nñ mbom.

⁴² Kwnornu nñ o bu obochi ojiknernu Obochi Ozukwa Inwe ele Ju, illili wam zì masi ndundu, be lite Jizosi nñ rime a.

20

Iiliti ke o zá nye zì a

(Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ N'qunu qisi n'obochi mbom n'ikwezu, o gba koriri öchichiri, Meri Magidalini zneru illili wam whnurñ bu be vumenem rugwu be jiri kpusni önu illili wam.

² O gba eso znekwnusiri Sajmoni Pita nñ nye sno apna a wam Jizosi whnurnu n'anya. O kanu be, "Be vumenem iznu Nyenwe aij n'ilili, a maa hne be bñtaru a."

³ Pita nñ nye sno apna a wam whoga, neezne n'ilili.

⁴ Be lawuru bete agba eso, kóvu nye sno apna a kiyari gbawhe Pita, beru Pita qsnø gbadu ilili.

⁵ O whudnahie eli whnurñ ikpe marnu mma wam, kóvu o bnáge nñ rime.

⁶ Sajmoni Pita va, bna nñ rime ilili. O whnurnu ikpe marnu mma wam dazi etekne,

⁷ n'ikpe be jiri whu risi Jizosi, ya nñ ikpe be piakotaru be n'otu ichne.

⁸ Nye sno apna a wam ke beru qsnø va, bna nñ rime ilili, o whnurnu, kweru masi.

⁹ Be ghoyage nhne be gbaraj n'okwukwo nso, nñ o jeehi n'enwu lizo.)

¹⁰ Ele sno apna a wam lahna.

*Jizosi gesiri Meri Magidalini
ehni a*

(Mat 28:9,10; Mak 16:9-11)

¹¹ Kóvu Meri gwuzoru n'ederezi ilili wam naakwna èkwna. Kpa o naakwa èkwna, o whudnahie le anya nñ rime ilili wam.

¹² O whnurñ ele enine izi lawuru wogwu iwo abochna dazi eli nñ hne iznu Jizosi zi nñ mbom, otu nñ risi a, otu n'ochi a.

¹³ Be sïkwa a, "Nwerinya, kini neeme i èkwna?"

O kaa, "Be vumenem Nyenwe m, m máam hne be vubiri a."

¹⁴ Nga o kwuru ka, o tuhnasna whnurñ Jizosi, kóvu o maa nñ o bu Jizosi.

¹⁵ Jizosi sïkwa a, "Nwerinya, kini neeme i èkwna? Ndaa nye i noopio?"

Meri che nñ o bu nye èrnu èkwnu, o kaa, "Nda-ai-kwu, o buru nñ o bu ji vumernu a, kanu hne i vubiri a, m jeezne vuru a."

¹⁶ Jizosi sukwu a, "Meri."

Meri tuhnasna, kete a ruwhnu, siwama n'qunu Hiburu, "Raboni!" (ke bu Nye-znínhne).

¹⁷ Jizosi kanu a, "I kpákwidia m aka, kwnornu nñ m yáalakwnuznege m Nda m. Kóvu znekwnusi rümu nda m, kanu be m naalakwnusi Nda m nñ Nda anú, nñ Chiokike m nñ Chiokike anú."

¹⁸ Meri Magidalini zne kanu ele sno apna a nñ o whnurnu Nyenwe aij, nñ ka bu nhne o kanu a.

*Jizosi gesiri ele sno apna a
ehni a*

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ N'ogbednachi, n'obochi mbom wam n'ikwezu, ele sno apna a gbakoru n'otu qro tugiidne ehni be onuhna, kwnornu be nqotu ogwnu ele risi ele Ju. Jizosi varu gwuzoru n'esilawuru be, kaa, "Udno zinu anú."

²⁰ Nga o kwuru ka, o gesi be aka a lawuru nñ ikpurutu a. Mkpoma so ele sno apna a n'qunu kpa be whnurnu Nyenwe aij.

²¹ Jizosi kaa kwno berere, "Udno zinu anu, lele kpa Nda m ziyaru m, o bu kpa me neezni anu."

²² Nga o kwuru ka, o nwesi be inwe, kaa, "Anu nahoru Enine Nso."

²³ O bürü nü anu gbarunu ele badnu mmechie be, be jaagbarunu be mmehie be, kovu o bürü nü anu jáagbarunu be, be jáagbarunu be."

Jizosi nü Tomosi

²⁴ Otu nü nri nü badnu lawuru wam sno apna Jizosi, nye rëwhna a bu Tomosi, nye be kwu Didimosi nü be ziла nga Jizosi varu.

²⁵ Ele sno apna a ele berere kanu a, "A whnurnu Nyenwe ai."

Tomosi kanu be, "Okwolem ma m whnurnu m anunu ituru nü aka a lawuru, m yisi mkpaka aka m nü rime be, yisi aka m n'ikpuruta, a m jéekwera."

²⁶ N'ikwezu a, ele sno apna Jizosi gbakogwu kwno n'otu qro, tugidne ehni ounuhna, Tomosi nü be zi masi. Be tüsñirni qro, kovu Jizosi varu gwuzoru n'esilawuru be, kaa, "Udno zinu anu."

²⁷ O kanu Tomosi, "Yisi aka i hna, le aka m lawuru, dnosnima aka i yisi n'ikpurutu m, i nwéma mkpoma lawuru, kweru."

²⁸ Tomosi saru a, "Nyenwe m nü Chiokike m."

²⁹ Jizosi kanu a, "I kweruru kwnornu nü i whnurnu m, ngozi zinu ele whnúge, kovu be kweru."

Risi okwukwo ka

³⁰ Jizosi rnurnu agida ernalu ndu-ehni berere nü ruwhnu ele sno apna a ke be gbáge n'okwukwo ka.

³¹ Kovu be gbaru ka ma anu kweru nü Jizosi bu Karaisi wam, Nnwø Chiokike, ma hité n'ókwnata mkpoma nü rëwhna a, anu jeenwe bñdu.

21

Jizosi gesiri ele sno apna a esau ehni a

¹ Omekwo, Jizosi gesiri ele sno apna a ehni a n'apna berere, nü ngeri Osimini Taberasi.

² Saimoni Pita, Tomosi nye be kwu Didimosi, nü Nataneli nye Kana ke Galili, nü rümu rukna Zebidi, nü ele sno apna a lawuru berere zi.

³ Saimoni Pita kaa, "M neezne o gbu aznu."

Be kanu a, "A joosno i zne." Kpakara be zne bna n'otu ogbo, kovu o zá nhne be gburu kpkara abalí wam.

⁴ N'önü osisi, Jizosi gwuzoru n'önü mini, kovu ele sno apna a máa nü o bu Jizosi.

⁵ O sïkwa be, "Rümu takiri, o zi aznu anu gbuhiaru?"

Be sa a, "Óza."

⁶ Jizosi kanu be, "Anu wusi igbo anu n'akarikwnunga ogbo, anu joowhnu aznu." Be wusi igbo be, be nwée rikne doli igbo wam kwnornu nü be gburu agida aznu.

⁷ Nye sno apna wam Jizosi whnurnu n'anya kanu Pita, "O bu Nyenwe ai." Kpa Saimoni Pita nurnu nü o bu Nyenwe ai, o jeru ikpe a (kwnornu nü o gba éto) dnabna mini.

⁸ Ele sno apna a ele berere kworu ogbo, doru igbo wam aznu jiri va mkpomkpo éli. Be zá ikere nü mkpomkpo éli, nhne hne lele riwu rula éto.

⁹ Nga be dñru mkpomkpo éli, be whnurnu esekere békwnu nü aznu nü zi n'olu a nü bredi zi pii.

¹⁰ Jizosi kanu be, "Anu gweya agwna aznu anu gburu."

¹¹ Saimoni Pita zne doru igbo wam nü mkpomkpo éli, aznu okpotokpo jiri a, otu riwu nü nri isne nü éto, Igbo wam dökala, o bu n'ezi nü aznu zi agida.

¹² Jizosi kanu be, "Anu va ri wiri." O zá nye sno apna a ke nwernu rikne o nyipohia sïkwa a, "I bu nyele?" Be magwü nü o bu Nyenwe ai.

¹³ Jizosi gweru brédi wam nyee be, ya nü aznu.

¹⁴ Ka mernu mgba éto Jizosi gesiri ele sno apna a ehni a kpa o hi n'enwu lizo.

Jizosi nü Pita

¹⁵ Nga be rikworu wiri, Jizosi kanu Saimoni Pita, "Saimoni nnwø Joni, i whnurnu m'nanya kakwo nhne ele ka?"

O sa a, "Owe, Nyenwe ai, i magwü nü m whnurnu m ji n'anya."

Jizosi kanu a, "Nyee atnurnu m wiri."

¹⁶ Jizosi kanu a ke mgba lawuru, "Saimoni, nnwø Joni, i whnurnu m'nanya n'ezi okia?"

O sa a, "Owe, Nyenwe ai, i magwü nü m whnurnu m ji n'anya."

Jizosi kanu a, "Nqoznu atnurnu m."

¹⁷ Jizosi kanu a ke mgba éto, "Saimoni, nnwø Joni, i whnurnu m'nanya?"

O gbu Pita igbugbu nü Jizosi kannu ke mgba éto, "I whnurnu m'nanya?" O kaa, Nyenwe ai, i magwü kpakara nhne, i magwü nü m whnurnu m ji n'anya.

Jizosi kanu a, "Nyee atnurnu m wiri.

¹⁸ Me kanu i ezi oka, nga i bu wikoro, i nqosnu ajní n'ikwnu i zne hne obula o masiri i. Kovu, nga i jeeme okno badnu, i jodosni aka i, nye berere snusi i ajní, kwuru i zne hne másila i."

¹⁹ Jizosi kwuru ka ma o gesi kpa Pita joonwu enwu, ma o nyee Chiokike igwugwu. Jizosi kanu a, "Sno m."

*Jizosi nü nye sno apna a
ke berere*

²⁰ Pita tūhnasna whnụ nye sno apna a wam, nye Jizosi whnurnu n'anya, nye dnabnernu Jizosi nga be neeri wiri anyasnu wam, sīkwa a, "Nyenwe aj, nyele jeere i?"

²¹ Nga Pita whnurnu a, o kanu Jizosi, "Nyenwe aj, ndaa nhne i kwuru gbasiri nwerukna ka?"

²² Jizosi saru a, "O bürü nü m pioru m o ziri bündu tem m va, o gbásila i, sno m."

²³ Be tnusa a n'esilawuru ele sno apna Jizosi nü nye sno apna a ka jónonwu ἐνω. Kóvu Jizosi kála nü o jónonwu ἐνω, kóvu o karu, "O bürü nü m pioru m o ziri bündu tem m va, o gbásila i."

²⁴ Ya bù nye sno apna a ke kwuru kpakara nhne ka, nye gba masiri a n'okwukwo, a magwú nü nhne o gbaru bù ezi ọka.

Okwukwo

²⁵ Agida nhne ele berere ke Jizosi mernu, o bürü nü be gba kpakara be n'okwukwo, m che m nü kpakara ọwa n'iwhuru a jéenwe rikne vuli kpakara okwukwo be jaagba.

Ernu Ele Izı

Nhne gbasiri ọkwukwo ka

Ernu Ele Izı sno izi ọma lele kpa Lukwu gbaru n'ọkwukwo n'aznụ. Risi ọka a bụ o gesi kpa ele sno apna Jizosí panịzorу ẹrnu izi ọma be. Enine Nsø duru be gbasa Izi Oma gbasiri Jizosí hite nü Jerusélem, nü kpakara Judiya nü Sameria, tem dū n'osotoma ọwa (1:8). Nye gbaru ọkwukwo ka mernu ma ele noogwunu a mahia nü ele Chiokike (Kirisiteni) bħo otu ele nqodo ọchichi ke neemegidne ọchichi ele Rom.

Be kewarụ ọkwukwo ka nga ẹto, ke neegesi kpa be kpɔru okwo Izi Oma gbasiri Jizosí nü opanizo ɔgbako Chiokike. (1) Opanizo otu ele Chiokike nü Jerusélem nga Jizosí lahnarnu oligwe. (2) Ọgbasa izi ọma nü kpakara eli Palēsитini. (3) Ọgbasa izi ọma dū kpakara ọwa, dū Rom.

Otu nhne zi okne mkpa nü *Ernu Ele Izı* bụ ẹrnu Enine Nsø, nye nyernu be rikne n'obochi Pëntikosi, nye zi köriri naagba ɔgbako Chiokike inwe nü ele risi a. Okwukwo *Ernu Ele Izı* neegesi iknernema ikwu-ọnụ Chiokike nü bħdnu ele kweru nü omekorita ele ɔgbako Chiokike.

Nhne zì n'ọkwukwo ka

Ojiknernu ọ gba akebne (1:1-26)

Nhne Jizosí nyernu n'iwu ipne-aznụ nü mkwna (1:1-14)

Nye gweruru onodi Judasí (1:15-26)

Akebne be gbaru nü Jerusélem (2:1---8:3)

Akebne nü rime Judiya nü Sameria (8:4---12:25)

Ernu Poju (13:1---28:31)

Ogaghari neezni izi ọma ke mbom (13:1---14:28)

Ogbo ke zì nü Jerusélem (15:1-35)

Ogaghari neezni izi ọma ke ẹbo (15:36---18:22)

Ogaghari neezni izi ọma ke ẹto (18:23---21:16)

Poju nye ikelu nü Jerusélem, Sizeria nü Rom (21:17---28:31)

Jizosí kweru mkwna

Enine Nsø

¹ Tiofilosi, n'ọkwukwo mbom ke me gbaru, m gbaru m kpakara nhne Jizosí mernu nü nhne o znirni hite n'ige o panịzorу ẹrnu a,

² tem dū n'obochi be gweruru a la n'oligwe. Si o laru oligwe, o nyernu ele rukna wam ọ hojhioru iwu hite nü rikne ke Enine Nsø.

³ Nga o takworu awhnuyhnu, o gesiri ele izi wam o hojhioru ehnai a, nyee be agida nhne mesiri a rikne nü o zì bħdnu. Be whnurnu a, ya nü be kwu ọka gbasiri eli-eze Chiokike nri obochi ẹno.

⁴ Nga be gbakoru n'otu, o nyernu be iwu ka, "Anu hikò nü Jerusélem whoga, kóvu anu seru nkesi ke Nda m kweru mkwna, ke anu nñrnu nhne me kwuru gbasiri a.

⁵ Joni jiri mini wü ele badnụ mini, kóvu be jeeji Enine Nsø nqowu anu mini nga obochi ele nü ele whemernu."

Jizosí laru oligwe

(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

⁶ Nga ele izi wam gbakoru n'otu, be sikhwa Jizosí, "Nyenwe ał, i jeegweru ọchichi ka nyehnata ele Izireli kitna?"

⁷ Jizosí kanu be, "Nda m ji iknernema a bítá ige nü obochi, o kwésige anu mahia a.

⁸ Kóvu nü anu jaanahja rikne nga Enine Nsø wam dnakwasiri anu, anu joobü ele akebne m nü rime Jerusélem, ma nü kpakara Judiya, nü Sameria nü hne ọwa sotoru."

⁹ Nga o kwukworu ọka ka, kpa be neele a anya, be gwelizö a la n'oligwe, erumeru gweme a n'anya be.

¹⁰ Kpa be zì neelegidne anya n'oligwe kpa ọ naala, ele rukna lawuru wogwu iwo abchona gwuzoru n'esilawuru be.

¹¹ Be kaa, "Ele rukna Galili, ndaa kpa anu gwuzo neele anya n'oligwe? Jizosí ka, nye be gweruru la oligwe, jaava berere lele kpa anu whnurnu a la oligwe."

Matayasi gweruru

Onodi Judasí

¹² Ele izi wam lahna Jerusélem hite nü Rugwu Olivu, nhne nü lele izne otu Obochi Ozukwa Inwe.

¹³ Be zne Jerusélem, bna nü rime ọro olu hne be wu. Pita, Joni, Jemisi, nü Anduru, Filípu nü Tōmosi, Batolomi nü Matiyu, Jemisi nnwò Alifayosi, Saimoni nye zì n'esilawuru ele noonwu békwnu nü mkpoma nü Judasí nnwò Jemisi.

¹⁴ Kpakara be zì n'otu neekpe okpukpe ige ọbula, be nü ele rinya wam nü Meri nne Jizosí nü rümü nne a.

¹⁵ N'obochi wam, Pita gwuzoru n'esilawuru ele sno apna Jizosí, be bħu otu riwhu nü nri lawuru.

¹⁶ O kaa, "Rümü nda m, nhne be gbaru n'ọkwukwo nsø ke Enine Nsø kwuru hite n'onyi Devidi gbasiri Judasí nye duru ele nwugwuru Jizosí, jeemezu.

¹⁷ Judasí bħu otu badnụ nü rime aij, be hojhioru a ma o kehia igwe n'érnu aij."

¹⁸ (Judasí bħu nye ji iwai be kwuru a n'érnu aruru-eli a zü otu eli, ọ dna, kpu ruwhnu n'eli, kpakara nhne zì a nü rħwħo wħħia.

¹⁹ Kpakara ele wu nü Jerusélem nñrnu a, be kwu eli wam n'ikwu-önü be, Akelidama, ke bħu Eli Ovnarna.)

²⁰ "Kwnornu nü be gbaru n'ọkwukwo Eri Oma,
'Oro a daziri etekne,

o zá nye wu nü rime a.'
Be gba kwno a nü nhne berere,
'Nye berere gweru onodi ernu a.'

²¹ Kitna, o zí mkpa a hóru otu nyerukna
n'esilawuru ele sno aí n'ige Nyenwe aí Jizösi
snornu aí whoga, bnanya masi n'esilawuru
aí,
²² hite n'owu mini Joni du nga Jizösi laru
n'oligwe. Nye wam jooburu nye joosno aí
gba akebne nü Jizösi hiri n'enwu lizo."

²³ Be hohia ele rukna lawuru, Josefu nye
be kwu Basabasi nye röhwna a berere bù
Jositosi nü Matayasi.

²⁴ Be kpe okpukpe kaa, "Nyenwe aí, jí nye
magwü mkpoma kpakara ele badnú, bikno,
Nyenwe aí, gesi aí nye i hohiaru n'esilawuru
ele rukna lawuru ka,

²⁵ nye jeegweru onodi ernu nye izi ke Ju-
dası ghasarú zne hne o kwestiri."

²⁶ Be vu ogbanuchi, ogbanuchi wam
dnakwası Matayasi, be gwñusi a
n'esilawuru ele izi nri nü otu wam.

2

Enine Nso varu n'obochi Pëntikosi

¹ Nga obochi Pëntikosi zuru, kpakara be
gbakorù n'otu owo.

² Ngangam, imerne ke nü lele okne
ruwhere hiri n'oligwe va, jipiya kpakara owo
wam be zi.

³ Be whñurnu nhne nü lele riro bekwnu ke
daziri n'olu risi be otu otu.

⁴ Enine Nso mejihiaru be, be bete nookwu
oka nü riro ele berere lele kpa Enine Nso
wam nyernu be iknernema o kwu oka.

⁵ Agwna ele Ju ele nqoto ogwnu Chiokike
wu nü Jerusélem, ele hi nü kpakara mba ke
zi nü mkpururu oligwe va.

⁶ Nga be nñrnu mkpapkpo ka, be gbakó, o
turu be n'anya kwnornu nü be nñrnu kpa
ele sno apna Jizösi nookwu oka nye obula nü
ikwu-önü ke a.

⁷ Ehni nwñurnu be, be kaa, "Kpakara ele ka
nookwu oka, be býo ele Galili sa?

⁸ Ndaa kpa a nqonu be nookwu oka n'ikwu-
önü be jiri m'ü ai?

⁹ Ele Patja, nü Midia, ele Elam, ele hi nü
Mesopotemia, Judiya nü Kapadosia, nü ele
hi nü Pontosi nü Esia,

¹⁰ ele hi nü Firigia nü Pamfilia, ele hi nü
Ijipiti nü ele hi agwna eli Libiya ke zi Sirini
ndñndu, nü agwna ele hi nü Rom,

¹¹ ma ele Ju ma ele bnarnu okpukpe ele
Ju, ele Kiriti nü ele Arabu, a nñrnu kpa be
nookwu oka n'ikwu-önü aí gbasiri ernu ndu-
ehni Chiokike."

¹² O gbagwojiri be anya, kpakara be
nëesikwa, "Ka bu kini?"

¹³ Kovu ele berere mernu be nhne mkpari,
be kaa, "Manya noogbu ele ka."

Pita kwunnu igbudu badnú

o ka

¹⁴ Pita gwuzoru ya nü nri badnú nü otu
wam bete nookwunu ele badnú wam oka
n'okne nkoli, kaa,

"Ele Ju ibne m nü kpakara anu ele wu
nú Jerusélem, anu bnote nsni nü nhne me
nookwu gbasiri nhne anu whñurnu.

¹⁵ Q zá manya noogbu ele rukna ka lele
kpa anu cheru, o bu ötnu-ige tolü ke qsisı.*

¹⁶ Kovu ka bu nhne nye öwhñurninya Juweli
kwuru oka gbasiri a,

¹⁷ Chiokike karu kpa,

'Ka bu nhne me jeeme n'obochi ipne-aznu,
m joowukwasi Enine m n'ehni kpakara
ele badnú,

rumu anu ele rukna nü ele rinya jookpo
okwo ikwu-önü Chiokike,
rumu ikoro anu joowhnu öwhñurninya,
ele okno badnú anu joro mboro.

¹⁸ M joowukwasi ele izi m rukna nü rinya
Enine m n'obochi wam,
be joowhnu öwhñurninya.

¹⁹ M jeegesi ernu ndu-ehni n'oligwe
nu nhne elekema n'owa nü mkpururu
oligwe,
ovnarna nü bekwnu nü okne rñnwurnu
bekwnu.

²⁰ Ehnam jaagba öchichiri,
enwa jaachna ihie ihie lele ovnarna,
ka jeeme si okne obochi ke zi igwugwu
ke Nyenwe aí va.

²¹ Be jooznobia nye obula ke noosukwu
röhwna Nyenwe aí.'

²² "Ele Iziréli, anu bnote nsni n'oka ka,
Chiokike jiri kpakara ernu ndu-ehni nü
nhne tu n'anya nü elekema ka n'esilawuru
anu gesi nü ya ziyaru Jizösi nye Nazaréti.
Kpakara anu magwü kpam.

²³ Chiokike marnu ama kweru be gweru a
nyega anu, anu gweru a nyee n'aka ele máa
Chiokike, be kpogidne a n'ögba, gbu a.

²⁴ Kovu nü Chiokike mernu o hi n'enwu
lizo, gweme nhne igbugbu ke enwu
kwnornu nü enwu nwére rikne nwugwu a.

²⁵ Ka bu nhne Devidi kwuru gbasiri a,
'M whñurnu m Nyenwe aí nü ruwhnu m
kpakara igé.

O zi n'akarikwnunga m,
ovu jáala m mini.

²⁶ Ka kpayaru ovu soru m n'ona, riro m
nwñdnaru k'agida,
anq-ehni m jaazi búdnu n'olile anya.

²⁷ Kwnornu nü i jéesigbasi mkpuru ovu m
n'ilili,
i jéekwe nye nsq ke i ro oro.

²⁸ I gesiri m apna ke búdnu,

* 2:15 ötnu-ige tolü ke qsisı: qkwukwo ke mbom kwuru ige awa ke eto

ruwhnu i mernu snarnıma jihıa
mkpoma m.'

²⁹ "Rumu nda m, m nookwunu anu oka
n'anya rikne nhne gbasiri nda aij oknani bı
Devidi, o nwurunu ı̄nzu, be li a, ilili a zı hna
du tna.

³⁰ O bu nye ı̄whnurninya, o magwu nü
Chiokike kwasiri a mkwna rikne nü o jeeme
otu nye hi nü avnurnu a dazırı nü ngadna
eze a.

³¹ O whnurnu nü hne zi nü ruwhnu, o kwu
oka gbasiri olizo n'ı̄nzu Karaısi, Chiokike
jéesigbasi a n'ilili, anı̄-ehni a jóoro oro.

³² Chiokike mernu Jızosı ka hi n'ı̄nzu lizo.
A bu ele akebne ezi oka ka.

³³ Be gwelizoru a olu n'akarikwnunga
Chiokike, o nahiaru n'aka Nda a mkwna
ke Enine Nsö bu ke o wulkwasiri aij, ke anu
whnurnu, nurnu ması̄.

³⁴ Devidi lage olu nü rime oligwe, kovu o
kwuru,

'Nyenwe aji kannu Nyenwe m,

Dazırı ı̄li n'akarikwnunga m,

³⁵ tem du nga me jaabı̄ta ele irno i

lele nhne ī joottukwasi ochi ī lawuru.'

³⁶ "Kam kpayarı̄, kpakara ele Izireli, anu
mahıa n'ezi oka nü o bu Jızosı ka, nye anu
kpogidnernu n'ı̄gba bu nye Chiokike mernu
Nyenwe aji nü Karaısi."

³⁷ Nga be nurnu ka, o gburu be igbugbu
k'agida nü mkpoma, be kanu Pita nü ele
izi berere, "Rumu nda aij, kını̄ bu nhne a
jeeme?"

³⁸ Pita kanu be, "Nye obula hi nü mmehie
a tı̄hnasna, ma be wü anu mini nü rı̄ewhna
Jızosı Karaısi, ma Chiokike gbarunu anu
mmehie anu. Ige wam anu jeenwehı̄a nkesi
Chiokike ke bu Enine Nsö.

³⁹ Kwnornu nü mkwna Chiokike ka zı̄nu
anu, nü rumu anu, nü kpakara ele zı̄ ikere,
ele Nyenwe aji Chiokike joosukwu."

⁴⁰ Pita ji agida ikwu-ı̄nu berere do be
aka nü nsrı̄, kaa, "Anu gweme ehni anu
awhñwhnu ke ebiri ojo ka."

⁴¹ Be wı̄ru ele kweru izi ı̄ma ka mini. Be
tukwasinu be pokwu badnı̄ eto n'otu obochi.

Mmekota ke ele kweru ekwe

⁴² Be dazigidne nü iznizni ele izi, snornu
be mekoṭa nhne, ri wiri nü neekpe okpukpe.

⁴³ Ele izi wam rnurnu agida ı̄nzu ndu-ehni
nu elekem ke mernu ogwnu tı̄ ele badnı̄.

⁴⁴ Kpakara ele kweru ekwe dazıkota n'otu,
neekeri nhne n'otu.

⁴⁵ Be re ekwu be nü ekwnu be nwernu,
keme ı̄wai n'esilawuru be lele kpa mkpa
kparu nye obula.

⁴⁶ Be dazigidne n'otu n'Oro Nsö Chiokike
kpakara obochi. Be neezne n'oro nü oro,

gweru mkpoma zı̄ rı̄chna neeri wı̄ri n'otu nü
ovu oso n'ı̄nu.

⁴⁷ Be naaznarnı̄ Chiokike, neenwe
ruwhnu ı̄ma nü hne ele badnı̄ zı̄. Nyenwe
aij nootukwasinu be ele badnı̄ n'ı̄bochi
n'ı̄bochi ele be jooznohia.

3

Pita gwı̄ro nye mgwı̄ro

¹ Otu obochi, Pita nü Jönü znernu Oro Nsö
Chiokike n'ı̄tnu-ige ke eto n'iwhnehnie,* ke
bu ı̄ge okpukpe.

² Otu nyerukna ke dnarnı̄ mgwı̄ro hite
nga be murnu a, ele badnı̄ nookwuru a
zne n'ı̄odoq Onuhna Marnı̄ Mma ke Oro
Nsö Chiokike kpakara obochi, ma o rı̄ nhne
n'aka ele naabna Oro Nsö Chiokike.

³ Nga o whnurnu Pita nü Jönü hne be
naabna Oro Nsö Chiokike, o rı̄ be nhne.

⁴ Pita nü Jönü legidne a anya, Pita kaa, "Le
aı̄ anya."

⁵ Nyerukna wam legidne be anya ma o
jaanahı̄a nhne n'aka be.

⁶ Pita kaa, "M nwée m siliva móbu golu,
kovu m jeenyi nhne me nwernu, nü rı̄ewhna
Jızosı Karaısi nye Nazareti, lizo, zne izne."

⁷ O nwı̄gwruru a n'akarikwnunga a, dolizo
a olu, ngangam, ochi nyerukna wam nü
ekenkele-ochi a lawuru nwehı̄a rı̄kne.

⁸ O wı̄lizo olu, gwuzoru, bete neezne izne.
O snornu be bna n'Oro Nsö Chiokike, neezne
izne, nı̄owulizo olu, naaznarnı̄ Chiokike.

⁹ Kpakara igbudu ele badnı̄ wam
whnurnu a hne o neezne izne, naaznarnı̄
Chiokike.

¹⁰ Be mahıa nu o bu nye ı̄rio wam naadazi
n'ı̄odoq Onuhna Marnı̄ Mma. O duru be
ehni, tu be n'anya k'agida nü nhne mernu.

Pita znırı̄ iži ı̄ma n'Oro Nsö Chiokike

¹¹ Kpa nye mgwı̄ro wam nwı̄gwruru Pita
nu Jönü n'aka, ogwnu tı̄ru kpakara ele
badnı̄ wam, be gbako nü mgbemgbı̄ ı̄ro
Solomonı̄.

¹² Nga Pita whnurnu be, o kanu be, "Ele
Izireli, ndaa kpa nhne ka noodu anu ehni,
anu neele aı̄ anya lele nü a ji rı̄kne aka aı̄
móbu ozi nı̄so aı̄ mee nyerukna ka zne izne."

¹³ Chiokike ke Ebereham, nü ke Aziki, nü
ke Jekopu, Chiokike ke ele nda aı̄ oknani,
nyernu Nwı̄o Jızosı igwugwu. Ya bu nye
anu reru, anu gonahoru a nü ruwhnu Pajleti,
o bu n'ezi nü Pajleti kweru o sigbasi a.

¹⁴ Anu gonahoru nye nsı̄ nü nye mee mma,
gweru nye noogbu badnı̄.

¹⁵ Anu gburu nye nwe bı̄dnu. Kovu
Chiokike mernu o hi n'ı̄nzu lizo, a bu ele
akebne a.

* ^{3:1} ı̄tnu-ige ke eto n'iwhnehnie: qkwukwo ke mbom kwuru ı̄ge awa ke tolu

¹⁶ Anu le nwerukna ka anu magwu, o bu okwnata ovu nu rəwhna Jizosi nyernu a rikne. O bu rəwhna Jizosi nu okwnata ovu nu rəwhna a nyernu nwerukna ka əgwugwo zuru ozu, kpa anu whnurnu.

¹⁷ “Kithna, r̄mu nda m, m maam nu nhne anu nu ele risi anu mernu Jizosi bu nu anu māma ama.

¹⁸ K̄vnu nu Chiokike hiri n'ou kpakara ele əwhnurninya agida ige wheru ewhe kwu nu Karaisi jaata awhn̄whnu, o mezuru nhne o kwuru.

¹⁹ Anu t̄l̄nasna, kete ruwhnu hne Chiokike zi, ma o kwnosnama kpakara mmehie anu,

²⁰ ma anu nwehja rikne ikne hite nu ruwhnu Chiokike, ma o ziyana anu Jizosi bu Karaisi nye ə hohianu anu.

²¹ O jaadazi n'oligwe tem ige Chiokike jeeme kpakara nhne ziri ikne, lele kpa o kweru mkwna agida ige wheru ewhe hite n'ou ele əwhnurninya a zi ns̄.

²² Kwnornu nu Mozizi karu, ‘Nyenwe aij Chiokike anu jeeziyanu anu nye əwhnurninya lele me, hite nu ele ke anu, anu joobno ns̄ni nu kpakara nhne ə jaakanu anu.

²³ Nye obula ke joochno ns̄ni nu nhne nye əwhnurninya wam kwuru, be jeekehala a n'esilawuru ele ke Chiokike.’

²⁴ “N'ez iqa, kpakara ele əwhnurninya hite nu Sameli nu ele sno a n'azn̄u kwuru nhne gbasiri obochi ele ka.

²⁵ Kpakara mkwna Chiokike hite n'ou ele əwhnurninya a zinu anu, anu nwernu igwe nu əgba-njø-əhni Chiokike gbaru ya nu ele nda anu, lele kpa ə kannu Ebereham, ‘M jøgozzi kpakara ele zi n'owu hite avn̄urnu i.’

²⁶ Nga Chiokike gwelizoru Nnwø a Jizosi, o beru osno ziyana anu ya, ma ə gozi anu, ma anu hi nu rime apna ojo anu yahna.”

4

Pita nu Jóni zi nu ruwhnu ele eze-ikpe

¹ Kpa Pita nu Jóni zi nookwunu ele badn̄u əka n'Oro Ns̄o Chiokike, ele arjohna nu nye risi ele neese Oro Ns̄o Chiokike nu ele Sadusi vakwnusiri be.

² Ovu weru be əhni nu ele izi lawuru wam neezni ele badn̄u nu Jizosi hiri n'enwu lizo, ke neegesi nu ele nwurnu ənwu jeehi n'enwu lizo berere.

³ Be nwudne be, yisi be ikelu tem chi bo, kwnornu nu obochi zneninem.

⁴ K̄vnu agida ele nurnu izi əma be kweruru, onu əgnugwu be bu pokwu badn̄u isne.

⁵ N'ekile a, ele risi ele Ju nu ele okno badn̄u nu ele zni iwu ele Ju gbakoru nu Jerus̄el.

⁶ be nu nye risi arjohna Anası, nu Kayafası, nu Jóni nu Alékizanda, nu ele əro nye risi arjohna.

⁷ Be kwuya Pita nu Jóni gwuzote be nu ruwhnu be, be s̄ikwa be, “Ndaa rikne mōbu rəwhna nyele hne anu jiri neeme nhne ka?”

⁸ Enine Ns̄o jipiharu nu rime Pita, ə kaa, “Ele risi nu ele okno badn̄u Izireli,

⁹ anu n̄esikwa aij ajiji tna kwnornu nu nhne əma ke be menu nye mgworo ka nu kpa be jiri gw̄o a.

¹⁰ Kpakara anu ma kpakara ele Izireli mahia, nu nyerukna ka gwuzo hna nu ruwhnu anu n'əhni zuru ozu, bu nye be gw̄o hite nu rikne ke zi nu rəwhna Jizosi Karaisi nye Nazareti. Anu kpogidneru a n'ogba, k̄vnu Chiokike mernu o hi n'enwu lizo.

¹¹ Ya bu
‘akaworugwu ke anu ele noowu əro j̄uru,
kiyam gholam risi nsukala əro.’

¹² “Qznohia zi nu rəwhna a kpoj. Kwnornu nu ə zá rəwhna berere nu mkpururu oligwe be nyernu ke badn̄u jeenew əznohia.”

¹³ Onu rikne Pita nu Jóni duru ele risi ikpe əhni. Be mahiaru nu be bu ele ə zá nhne be bu, ele mûge əkwukwo. Be mahiaru kwno nu be nu Jizosi ziři.

¹⁴ O zá nhne be nwernu rikne kwu kwnornu nu be whn̄urnu nyerukna wam be gw̄o gwuzo nu ngeri Pita nu Jóni.

¹⁵ Be kanu be whoga n'oro ikpe, be gba iznuznu n'esilawuru be.

¹⁶ Be kaa, “Ndaa nhne a jeeme ele rukna ka. Kpakara ele wu nu Jerus̄el magwu nu be rn̄urnu okne ərn̄u ndu-əhni ka, a nwée rikne ḡonahoru a.

¹⁷ K̄vnu a jéekwe be gbasa ətnutnu ka n'esilawuru ele badn̄u, a dø be aka nu ns̄ni be kwú əka berere nu rəwhna Jizosi.”

¹⁸ Be sukwu ele rukna wam, kanu be, be kwúma əka ria ria mōbu zni nhne nu rəwhna Jizosi.

¹⁹ K̄vnu Pita nu Jóni saru be, “Anu tule a ma ə buru əma nu anya Chiokike, a bnonu anu ns̄ni əsobu a bnonu Chiokike ns̄ni.

²⁰ Kwnornu nu a nwée rikne gharu o kwu nhne a whn̄urnu nu nhne a nurnu.”

²¹ Ele ikpe wam døsi be aka nu ns̄ni rikne, sigbası be la. Be nwée nhne be jeeji ta be awhn̄whnu kwnornu nu ele badn̄u naazarn̄i Chiokike nu nhne mernu.

²² Nyerukna be gw̄o ərn̄u ndu-əhni ka wheru nri awha əno.

Ele Karaisi kperu okpukpe

²³ Nga be sigbası be, Pita nu Jóni lakwnusı ele ke be, kanu be nhne ele risi arjohna nu ele okno badn̄u kwuru.

²⁴ Nga be nurnu a, be yisi ənu n'otu kwakwu Chiokike n'okpukpe, kaa, “Nyenwe aij Chiokike, nye keru oligwe nu əwa, nu

okne osimini, nü kpakara nhne zi nü rime be.

²⁵ I jiri Enine Nsø kwu oka hite n'onu ohi i Devidi, nda aï ückenani, kaa,
'Kini vuteru ele búo ele Ju ückenana

kini mernu ele badnú naagba iznuznu etekne?

²⁶ Ele eze k'owá ka gwuzoru
be nü ele n'echi échi, gba iznuznu
megidne Nyenwe aï

megidne nye ke a o teru mono.*

²⁷ N'ezí oka, Erodu nü Pontiosi Paileti gbakorú n'otu n'eli ka, be nü ele búo ele Ju nü ele Iziréli, megidne Nnwó nsø i Jizösi, nye i teru mono.

²⁸ Be gbakorú ma be mee nhne i jiri rikne i nü echiche i kaa nü o bu nhne be jeeme.

²⁹ Nyenwe aï, bikno, le be naakpași aï ogwunu, nyega aï ele izi i, onu rikne a jeeji zni izi oma i.

³⁰ Dösnihala aka i nü ogwo éhni igbugbu nü ornu elekema nü érnu ndu-éhni hite nü rëwhna ohi i zi nsø Jizösi."

³¹ Nga be kperu okpukpe, hne be zi neekpe okpukpe znurnu biri biri. Enine Nsø dnakwasí kpakara be, be bete nookwu ikwu-onu Chiokike n'önü rikne.

Ele kweru neekeri kpakara nhne n'otu

³² Kpakara ele kweru ekwe bu otu nü echiche be ma nü mkpoma be. O zá nye kanú nhne o nwernu bu ke a, kovu be neekeri kpakara nhne be nwernu.

³³ Ele izi wam ji onu rikne naagba akebne olizo n'enwu Nyenwe aï Jizösi. Chiokike tükwasinu be agida oru.

³⁴ O zá nye obula n'esilawuru be nhne kogwu. Ele nwernu eli móbu qro re be, gweya iわi be reru a,

³⁵ be nyee a ele izi, ele izi keme iわi wam lele kpa mkpa kparu nye obula.

³⁶ Josefu, nye Livař be murnu nü Saiporosi, nye ele izi jiri Banabasi, ke bu "Nnwó ückenana mkpoma."

³⁷ o re eli o nwernu, gweya iわi a bija a n'ochi ele izi.

5

Ananayasi nü Safira

¹ Kovu otu nyerukna rëwhna a bu Ananayasi, ya nü nnwerne a Safira, reru ekwu be.

² Ya nü nnwerne a kwekötaru o bija agwna iわi, o gweya ke gwnarnu bija n'ochi ele izi.

³ Pita kanu a, "Ananayasi, ndaa kpa Ek-wensu jihiaru mkpoma i, mee i ghanu Enine Nsø aghalaghala, i bijar u agwna iわi i reru ekwu.

⁴ Jíwa nwe ekwu su i reru a. Nga i reru a, iわi wam zi n'aka i o mee kpa o jiri masi i. Ndaa kpa i jiri ri oriri o mee nhne nü kpa? I ghanu Chiokike aghalaghala, o búo badnú."

⁵ Nga Ananayasi nurnu ückenana ka, o dna n'eli, nwuma. Ogwnu tûru kpakara ele nurnu nhne mernu.

⁶ Rûmu ikoro ele rukna va whu a n'ikpe, vuru iznuznu a zne, lite a.

⁷ Nga nhne nü lele awa éto wheru, nnwerne a varu, kovu o máa nhne mernu.

⁸ Pita sîkwa a, "Kanu m, ka o bu onu iわi anu reru eli wam?"

O kaa, "Owe, o bu onu ahja a."

⁹ Pita kanu a, "Kini mernu ji nü nzi i kwekötaru o rna Enine Chiokike ückenana? Ele rukna ele liri nzi i gwuzo n'önü-mgbo kîtna, be joovuru i zne."

¹⁰ Ngangam, o dna n'eli n'ochi a, nwuma. Be vuru a whoga, lite a nü ngeri nzi a.

¹¹ Kpakara ogbako Chiokike nü ele berere ke nurnu a tûru ogwnu k'agida.

Ele izi wam gworu ele nriria

¹² Ele izi rnurnu agida ernu ndu-éhni nü érnu elekema n'esilawuru ele badnú. Kpakara ele kweru naagbakó nü mgbe-mgbé qro Solomoni.

¹³ O zá nye berere nwernu rikne sno be, o bu n'ezí nü ele badnú naakaa be oka oma.

¹⁴ Kovu agida ele badnú snornu ele kweru ekwe, ele rukna nü ele rinya.

¹⁵ Ka mernu be kwuya ele naarja éhni igbugbu, dnanyiata be nü ngeri apna n'olu okpata be nü etere be, ma kpa Pita naagawhe enine a metu agwna be.

¹⁶ Igbudu ele badnú hi n'eli gbaru Jerusélem gburugburu va kwuya ele ke be naari éhni igbugbu, ma ele rënwu ojo nwugwu, be gworu kpakara be.

Be kpakarnu ele izi éhni

¹⁷ Ige wam okwno-awuwa jihiaru nye risi arjohna nü ele nü ya sno, bu ele otu Sadusi, mkpoma.

¹⁸ Be nwudne ele izi, yisi be ikelu nü ruwhnu qhna.

¹⁹ Kovu enine izi Nyenwe aï varu n'abalí, gßamanu be qñuhna ikelu, kwuhja be.

²⁰ O kanu be, "Anu zne gwuzoru n'Oro Nsø Chiokike, kanu ele badnú kpakara izi ke badnú ikne ka."

²¹ Ele izi wam zne n'Oro Nsø Chiokike ke chi boru neezni ele badnú nhne.

Nga nye risi arjohna nü ele nü ya sno varu, be sukwukota ele eze-ikpe nü kpakara ele risi Iziréli, zizne izi ma be kwuhianu be ele izi wam.

²² Ele be ziznernu qro ikelu, whnúge be n'qro ikelu. Be lahna kanu ele dusiri be,

* 4:26 nye ke a o teru mono: Ke bu Mezaya, Karaşı.

23 "Nga a dđuru qro ikelu, qro tđuru qtu, kpakara ele nse neese onuhna, kovu nga a gbaumarnu qro, o zá nye zi nü rime qro."

24 Nga nye risi ele neese Oro Nsø Chiokike nü ele risi arjohna nñrnu a, o gbagwojiri be anya.

25 Ige wam otu badnú va, kanú be. "Anú le, ele rukna wam anú yisiri n'ikelu zi n'Oro Nsø Chiokike neezni ele badnú nhne."

26 Nye risi ele neese Oro Nsø Chiokike nü ele ya nü be neese Oro Nsø zne kwuya ele izi wam, be méne be nhne rikne kwnornu nü be nqotu ogwnu ele badnú jötö be akaworugwu.

27 Be kwuya ele izi wam gwuzote be nü ruwhnu ele eze-ikpe. Nye risi arjohna sikkwa be,

28 kaa, "A dđoru anú aka nü nsnj anú zní nhne nü rëwhna Jizösi. Anú mernu kpakara eli Jeruselem jihja n'iznizni anú, anú noovukwasi aijenwu ɔvnarna Nyerukna ka."

29 Pita nü ele izi saru be, "A kwasiri obnonu Chiokike nsnj karu badnú.

30 Chiokike ke ele nda aij mernu Jizösi hi n'enwu lizö, bu nye anú gburu, kpogidne a n'olu ogba.

31 Chiokike gwelizoru a olu n'akarikwnunga a ma o bürü Nye Risi nü Nye Oznohia, ma ele Izireli tuhnasna, ma Chiokike gbarunu be mmehie be.

32 A bu ele akebne nhne ele ka, ma Enine Nsø, ke bu nkesi Chiokike nyernu ele noobnonu a nsnj."

33 Nga be nñrnu oka ka, ovu weru be ehni k'agida, be kpebi o gbu ele izi wam.

34 Kovu otu nye Farisi rëwhna a bu Gamalieli, nye zni iwu ele Ju, nye ele badnú nqoso anya, gwuzoru n'esilawuru ele ikpe, kaa ele izi wam whoga n'ederezi.

35 O kanú ele ikpe wam, "Ele Izireli, anya du anú eli nhne anú noopio o mee ele rukna ka.

36 N'ige wheru ewhe, Tadiyosi whuyaru neeme ehni a nü o bu nye zi rikne, riwhu badnú éno snornu a. Be gburu a, kpakara ele snornu a gbasarú, otu a nwñrnu.

37 Omekwo, Judasî nye Galili whuyaru n'ige be gwnurnu ele badnú, o döru agida ele badnú, be gburu a masi, kpakara ele snornu a gbasarú.

38 Kitna me kanú anú, anú mée nhne obula megidne ele rukna ka. Anú sigbasi be. O bürü nü nhne ka bu ęrnu aka ke badnú, o joowhu.

39 Kovu o bürü nü o hi n'aka Chiokike, anú nwéé rikne megbu be. Anú joowhnu nü anú nqolusi Chiokike ogwnu."

Be kweru nhne o kwuru bu ezi oka.

40 Be sukwu ele izi wam, pnja be nhne, kanú be kwúma oka berere nü rëwhna Jizösi, be sigbasi be, be la.

41 Ele izi wam whoga nü ruwhnu ele ikpe, ovu nqoso be n'önü kwnornu nü Chiokike gwnusiri be ele kwasiri o ta awhnñwhnu kwnornu nü rëwhna Jizösi.

42 Kpakara qbochi be zi n'Oro Nsø Chiokike, neezne n'oro n'oro ele badnú nqokpo okwo izi ąma nü Jizösi bu Karajsi.

6

Ele ęrnu ęsau

1 N'ige wam, nga ąnu ogwnugwnu ele kweru ekwe zi naaba abä, odogbuta whuyaru n'esilawuru ele Ju nookwu Giriki nü ele Ju nookwu Hiburu. Ele Ju Giriki kanu be lewhuru ele rinya be nzi be nwñrnu anya nü wiri be neeke n'obochi n'obochi.

2 Ele izi nri nü ębo wam sukwu kpakara ele sno apna Jizösi n'otu, kaa, "O búo ąma a gharu nhne gbasiri ikwu-önü Chiokike neeke wiri.

3 Kitna, rümu nda aij, anú hohia ele rukna ęsau n'esilawuru anú ele nwñrnu agwa ąma, ele Enine Chiokike nu akoniche jihiaru, ma a yisi be nü nhne gbasiri nhne ka.

4 Kovu aila jeegweru ehni aij yisi n'okpukpe nü okpo okwo ikwu-önü Chiokike."

5 Kpakara be kweru nhne ele izi wam kwuru. Be hohia Sitivini, nyerukna ke ękwnata ovu nü Enine Nsø jihiaru, nü Filipu nü Porokorosi, Nikano, Timoni, Pamenesi nü Nikolasi, nye Antjoku nye bnarnu okpukpe ele Ju.

6 Be gwuzote be nü ruwhnu ele izi, be kpe okpukpe tükwası be aka.

7 Ikwu-önü Chiokike neezne nü ruwhnu. Önö ogwnugwnu ele sno apna Jizösi nü rime Jeruselem zi köriri naaba abä. Agida ele ękwa arjohna kwnata Chiokike mkpoma.

Be nwudnernu Sitivini

8 Sitivini bu nwñrnu Chiokike goziri ke nwñrnu rikne o rnü ęrnu ndu-ehni nü nhne elekema n'esilawuru ele badnú.

9 Kovu nü agwna ele zi n'oro ogbako ele Ju, ele be kwu Ele Nwernu Ehni be, nü ele Ju hiri nü Sirini nü Alékizandaria, lizöru megidne a. Be nü ele Ju hi nü Silisia nü Esia nü Sitivini bete neesigha oka.

10 Kovu nü be nwéé rikne megidne Enine nu akoniche ke Sitivini ji nookwu oka.

11 Be gno ele badnú be kaa, "A nñrnu hne o nookwulu Mozizi nü Chiokike."

12 Ele ka kpakne ele badnú, be lizö, be nü ele okno badnú nü ele zni iwu, vakwnusi Sitivini, nwudne a, kwuzne a nü ruwhnu ele eze-ikpe.

13 Be kwuya agwna ele jaagba akebne aghalaghala megidne a. Be kaa, "Nwerukna ka ziko nookwu oka megidne Oro Nsø nü Iwu Mozizi.

14 A nñrnu hne o naakaa nü Jizösi nye Nazareti ka jaakwnadna Oro Nsø Chiokike

ka, gbanwo kpakara omen'eli aị ke Mozizi nyernu aị."

¹⁵ Kpakara ele eze-ikpe legidne Sitivini anya, be whnụ nụ ruwhnụ a nụ lele ruwhnụ enine izi.

7

Ikwu-ọnu Sitivini

¹ Nye risi arjonna sığwa Sitivini, "Nhne ka be nookwu megidne i, o bụ n'ezi?"

² Sitivini saru be, "Rumu nda m, nụ ele nda, anụ bnote nsni. Chiokike ke zị igwugwu mernu Ebereham, nda aị ọknani, whnụ a anya nga ọ zị n'eli Mesopotemia, sụ o znernu wuru nụ Haranị.

³ O kanu a, "Sigbasị ezi-nụ-oro i nụ eli i, zne n'eli ke me jeegesi i."

⁴ "O sigbasị eli Kalidia zne wuru nụ Haranị. Nga nda Ebereham nwyrnu, Chiokike mernu o bnanya n'eli ka, hne anụ wu kitna.

⁵ N'ige wam Chiokike nyéne Ebereham agwna eli ka ma ọ bụru ke a, ọ bụbedi otu rənu ọchi, kovu Chiokike kweru a mkwna nụ o jeenyé a eli ka, ma ọ bụru ke a nụ ẹbnurnu ele joosno a n'aznụ. Nga Chiokike kweru mkwna ka, Ebereham nwée rụmu.

⁶ Ka bụ nhne Chiokike kannu a, 'Rumu i joowu n'eli berere, hne be jooburu ele ọhi, be jeeme be nhne ojo riwu awha eno.'

⁷ Kovu Chiokike karu, 'M jeekpe ele wam be joobunu ọhi ikpe, omekwo, be jeehi n'eli wam whuya, be jooekponu m risi eli nụ hna.'

⁸ Chiokike mernu ogba-njo-ehni ọkpà nka ziri n'esilawurụ ya nụ Ebereham. Ebereham kparu Aziki nnwọ a nka nga ọ gbaru ọbochi esato kpa be murnu a, Aziki kpa Jekopu nka, Jekopu kpa nri nụ rụmu a lawurụ ele nda aị ọknani nka.

⁹ "Ele nda aị ọknani kwnosiri nwene be Josefus awuya, be rezne a Ijipiti lele ọhi, kovu Chiokike dagwụnu a,

¹⁰ döhia a nụ kpakara mkpa a. Nga Josefus gwuzo nụ ruwhnụ Fero, eze Ijipiti, Chiokike nyernu a ruwhnụ ọma nụ akoniche. Fero mernu a nye risi ọchichi kpakara Ijipiti nụ kpakara ozo eze.

¹¹ "N'ige wam okunyio dnarnu nụ kpakara eli Ijipiti nụ Kenanj, ke vuyaru agida awhnúwhnụ. Ele nda aị ọknani nwée wiri.

¹² Nga Jekopu nürnü nụ wiri zị nụ Ijipiti, o zizne ele nda aị ọknani piị nụ mbom.

¹³ Nga be znernu ke mgba lawurụ, Josefus mernu rụmu nne a mahia a, Fero mahia masi ezi-nụ-oro Josefus.

¹⁴ Nga ka mekworu, Josefus ziznenu Jekopu nda a izi, kanu a, o kwuru kpakara ezi-nụ-oro a va Ijipiti, be bụ nri badnụ esanu isne.

¹⁵ Jekopu zne Ijipiti hne ya nụ ele nda aị ọknani zị nwụ.

¹⁶ Be vuru iznu be zne Şekem hne be liri be n'ilili ke Ebereham zụnahorū avnụrnu Hamo n'iwai.

¹⁷ "Nga ige Chiokike jeemezu mkwna o kweru Ebereham dürü, ọnu Ọgwnugwu ele ke aị zị nụ Ijipiti zịlam agida.

¹⁸ N'ipne-aznụ, eze berere ke máa Josefus bete n'echi Ijipiti.

¹⁹ O mernu ele nda aị ọknani nhne rikne, għo be aghīgħo, mee be tuwhu rụmu be, ma be nwyma.

²⁰ "O bụ n'ige ke nụ kpa bụ nga be murnu Mozizi, nnwọ marnu mma nụ ole anya, be legidne anya n'oro nda a ẹnwa ẹto.

²¹ Nga be għasaru a n'ederezi, adna Fero kwuru a, znlulizo a lele nnwọ a rukna.

²² Be znirni a kpakara nhne Ọmumuna nụ akò ele Ijipiti, Mozizi bħru dikne n'ikwu-ọnu nụ dimkpa nụ rikne.

²³ "Nga Mozizi għarġu nri awha eno, o kpebi o zne lekasi rụmu nda a, ele Izireli.

²⁴ O whnụ hne otu nye Ijipiti neemegbu nye Izireli, o zne megwnahianu nye Izireli, għu nye Ijipiti.

²⁵ O che nụ ele ke a joogħohia nu Chiokike jeehi n'aka a dōħia be, kovu be ghōhiage.

²⁶ Ke chi a bħor, ọ whnurnu rụmu Izireli lawurū nqolu ọgwnu, o zne bno be, ọ kaa, 'Le, anu bụ rụmu nwene, kieni mernu anu nqolu Ọgwnu?'

²⁷ "Kovu nye ke mejoru nwene a kwnahala Mozizi, sığka a, 'Nyele mernu i nye risi nụ nye ikpe ai?

²⁸ I noopio o għu m lele kpa i għburu nye Ijipiti n'ekile sa?

²⁹ Nga Mozizi nürnü ka, ọ gbawħu, zne wuru nü Midia lele nye izne, hne ọ murnu rụmu rukna lawurū.

³⁰ "Nga nri awha eno whemernu, enine iżi Chiokike mernu ọ whnụ a anya nụ riro békwnu isisi mati n'eli-ikpa zị Rugwu Sajnā ndundi.

³¹ Nhne Mozizi whnurnu a jiri anya, o znedu isisi mati wam ndundi, ọ nürnü nkoli Nyenwe aị,

³² 'Mawa bụ Chiokike ele nda i ọknani, Chiokike ke Ebereham, nü Aziki nü Jekopu.' Mozizi tħru ọgwnu k'agida, o nwée rikne legidne anya.

³³ Nyenwe aị kanu a, 'Tuma okoro-ọchi i, kwnornu nụ hne i gwuzo bụ eli nsø.

³⁴ M leri m anya, whnụ awhnúwhnụ ele ke m n'Ijipiti. M nürnü m ọsnu-idne be, m hiednana m ma znoħia m be. Kien, va, m jeezizne i Ijipiti.'

³⁵ "Ka bụ Mozizi wam be jħru kaa, 'Nyele mernu i nye risi nụ nye ikpe ai?' Ya bụ nye Chiokike ziznernu lele nye risi nụ nye Ọznoħia, hite nụ oyi aka enine izi wam ke mernu ọ whnụ a anya n'isisi mati wam neerne békwnu.

³⁶ O duhia be hite nü Ijipiti hne o rnurnu ernu ndu-ehni nü nhne elekema, ma n'Okne Osimini Ihie, ma nü eli-ikpa nri awha éno.

³⁷ "O bù Mozizi kannu ele Iziréli, 'Chiokike jeeziyanu anu nye ɔwhnurninya lele me, hite nü ele ke anu.'

³⁸ O bù Mozizi ka bù nye zi n'esilawuru agida ele wam n'eli-ikpa, ya nü ele nda aij ɔknani, ma enine izi wam nye kwunnu a ɔka nü Rugwu Sajna. O nahiaru ikwu-onu ke zi bùdnu ke Chiokike, ma o nyewhete aij ya n'aka.

³⁹ "Kovu ele nda aij ɔknani bnógele a nsni, be kwnahala a n'otu nkø, nü be jaalahna Ijipiti.

⁴⁰ Be kanu Eroni, 'Menu aij rümü chi berere ke joodu aij. A maa nhne mernu Mozizi wam nye kwuhiaru aij n'Ijipiti.'

⁴¹ Nga wam be mee chi lele nnwø ehni, kwanu a arjohna, kwu ikwu iriri, kwnornu nü nhne be jiri aka be kpú.

⁴² Kovu Chiokike dasijinu be aznu, nyewhete be ma be kpenu mbø ke oligwe, lele kpa be gbaru a n'qkwukwo ele ɔwhnurninya, 'Ele Iziréli, anu kwannu m arjohna nü nhne nkesi

nri awha éno n'eli-ikpa?

⁴³ Anu vulizoru qro Moloku
anu vulizo mbø Refani,
ke bù chi anu kpuru, kpunu be risi eli.
M jeezihala anu whe Babiloni."

⁴⁴ "Ele nda aij ɔknani vu Oro-Éka ruwhnu Chiokike n'eli-ikpa. Be wuru a lele kpa Chiokike kannu Mozizi wu a, lele ɔdi ke be gesiri Mozizi.

⁴⁵ Omekwo, ele nda aij ɔknani ele nahoru Oro-Éka wam n'aka ele nda be, vuru a zne be nü Josua, nahoru ele mba wam eli be, bù ele Chiokike chihalaru nü ruwhnu be. Oro-Éka wam zi tem diu ige Devidi.

⁴⁶ Devidi nahiaru ruwhnu oma n'aka Chiokike, o rìo Chiokike o gharu a ma o wutenu Chiokike Jekopu qro.

⁴⁷ Kovu Solomoni bù nye wunnu a qro wam.

⁴⁸ "Kovu Nye Kakwo Nhne Dum Olu zá noowu n'oro badnù wuru, lele kpa nye ɔwhnurninya kwuru,

⁴⁹ 'Ka bù nhne Nyenwe aij kwuru,

Oligwe bù ngadna eze m,

owa bù nhne otukwasí òchi m lawuru,
Ndaa ɔkpa qro ke anu joowunu m?

Ndaa hne me jeezukwa inwe?

⁵⁰ Q bùo me keru kpakara nhne ka?"

⁵¹ "Anu ele risi rikne nü ele ke be kpáge nka nü mkpoma, anu mesirni nsni anu. Anu noogwuzigidne Enine Nsø, lele kpa ele nda anu ɔknani mernu.

⁵² Ndaa nyenum n'esilawuru ele ɔwhnurninya ke ele nda anu kpáknana ehni? Be gburu ele izi Chiokike ele kwuru n'ige

wheru ewhe nü nye mee mma jaava, kovu anu reru a, gbu a.

⁵³ Anu nahoru iwu Chiokike hite n'aka ele enine izi, kovu anu bítagele a."

Be turu Sitivini

akaworugwu

⁵⁴ Kpa ele eze-ikpe bnornu nsni nhne Sitivini nookwu, ɔnuma jihiaru be mkpoma, be ta rukwnurnu-ize megidine a n'ovu owe ehni.

⁵⁵ Enine Nsø jipiyaru Sitivini, o lelizo anya n'oligwe whnu igwugwu Chiokike, nü Jizosi hne o gwuzo n'akarikwnunga Chiokike.

⁵⁶ O kaa, "Anu le, m whnurnu m hne oligwe kpumernu, nü Nnwø ke Badnù hne o gwuzo n'akarikwnunga Chiokike."

⁵⁷ Be siwama lulo, gweru aka kpusnime nsni be, kpakara be gbagidne a.

⁵⁸ Be tóhalu a n'aznu eli-óhna, gweru akaworugwu lògbu a. Ele akebne chibita iwo be n'ochi otu nnwø ikoro rëwhna bù Sòlu.

⁵⁹ Be lògbu Sitivini, o kwnakwu Nyenwe aij, kaa, "Nyenwe aij Jizosi, narnu enine m."

⁶⁰ O gwute mpnerne ɔchi, gweru okne nkolí siwama lulo, "Nyenwe aij, bikno, i gwnú mmehie ka nü risi be." Nga o kwuru kpa, o nwuma.

8

1 Sòlu bnjasiri aka n'enwu Sitivini.

Sòlu kpaknarñu *ögbakò Chiokike èhni*

N'ögbochi wam, be bete naapkakna ögbakò Chiokike ke zi nü Jerusélem ehni, kpakara ele kweru ekwe gbasea nü rime kpakara eli Judiya nü Sameria, okwolem ele izi bù ele gwnarnu nü Jerusélem.

² Agwna ele nötou ogwnu Chiokike zne vuru iznu Sitivini lite, be kwnanu a ékwna k'agida.

³ Kovu Sòlu gbalì o lulu ögbakò Chiokike, o neezne hite n'oro dù n'oro, pñuhia ele rukna nü ele rinya bù ele kweru ekwe tübna be n'oro ikelu.

Filipu znirni izi ɔma *nü Sameria.*

⁴ Kpa kpakara ele kweru nü Nyenwe aij gbasarù, be zne neezni izi ɔma kpa be neezne.

⁵ Filipu zne n'eli Sameria kpò okwo izi ɔma Karaisi pii.

⁶ Nga ele badnù nünhne Filipu nookwu ya nü érnu ndu-ehni o nñornu, be bñotenu a nsni.

⁷ Renwu ojo hiri nu rime agida ele badnù neesi okokoba, be gworu agida ele ngeri ehni be dñowurnu ɔdonwu nü ele mgworo.

⁸ Okne snarnjima dnarnu nü rime Sameria.

⁹ Otu nwerukna rëwhna a bù Sajmoni wu nü eli wam, nye mernu anya ji ele Sameria

hite n'ērnu aghigho. O karu nü o bu nye siri rikne.

¹⁰ Kpakara ele wu n'eli wam nōsobisinu a, hite nü nye mati du nü nye zi n'olu. Be naakaa, "Nwerukna ka bu okne iknernema Chiokike."

¹¹ Ernu aghigho a bu nhne o jiri mee anya ji be gbu okwu.

¹² Koyu nga be kweru izi oma Filipu zniorni gbasiri eli-eze Chiokike nü rēwhna Jizosí Karaísi, be wu be mini, ma ele rukna ma ele rinya.

¹³ Sajmoni masi kweruru, nga be würu a mini, o dazitasi Filipu ndundu, ernu elekema nü ērnu ndu-ehni o whnurnu jiri a anya.

¹⁴ Ele izi ele zi nü Jerusélem nürnü nü ele Sameria kweruru ikwu-onu Chiokike, be zizne Pita nü Joni pii.

¹⁵ Nga be vaduru, be kpenu be okpukpe ma be nahoru Enine Nso.

¹⁶ Kwnornu nü Enine Nso yáadnakwasila nye obula n'esiwalwü be. Be würu be mini nü rēwhna Nyenwe aji Jizosí kpoj.

¹⁷ Pita nü Joni tükwasí be aka nü risi, be nahia Enine Nso.

¹⁸ Nga Sajmoni whnurnu nü be nyeru be Enine Nso hite n'otukwasí be aka, o nyee Pita nü Joni iawai.

¹⁹ kaa, "Anu nyee m rikne ka masi ma nye obula ke me tükwasiri aka m lawüru, o nahia Enine Nso."

²⁰ Pita kanu a, "Ji nü iawai i whu n'ohia, kwnornu nü i cheru nü i jöozuhiali nkesi Chiokike n'iawai.

²¹ I nwéé igwe nü ērnu aj, kwnornu nü mkpoma i zla snam n'anyia Chiokike.

²² Tühnasna hite nü mmüma ojo i, kpe okpukpe, ma Nyenwe aji gbarunu i.

²³ Kwnornu nü m whnurnu m nü agida okwuno-awüwa jiri nü rime mkpoma i, i bu nye ikelu ke mmechie."

²⁴ Sajmoni kanu Pita nü Joni, "Anu kpenu m okpukpe nü ruwhnu Nyenwe aji ma nhne anu kwuru ghary a dnakwasí m."

²⁵ Nga be gbaru ama, kpø okwo izi oma Nyenwe aji, Pita nü Joni lahnna Jerusélem. Nü apna kpa be naala be zni izi oma nü eli-ohna zi nü Sameria.

Filipu nü nye chi-iwai

²⁶ Enine izi Nyenwe aji kanu Filipu, "Liz, zne apna ke zi nü eli eli ke laru Jerusélem zne Gaza apna eli chna chna chna."

²⁷ Filipu liz, zne. Otu nwerukna Itiopia bu okiri badnu lazne eli a. Nwerukna ka bu nye zi mkpa n'eli Itiopia, o bu ochi-iawai eze nyerina Itiopia nye rēwhna bu Kandasi. O zneru o kpenu Chiokike nü Jerusélem.

²⁸ O dazi nü rime ogbo-eli a, nōogwunu okwukwo Azaya nye whnurninya.

²⁹ Enine Nso kanu Filipu, "Zne ndundu daziri n'ehni ogbo-eli wam."

³⁰ Filipu gba éso zne, nü kpa o nōogwunu hite n'okwukwo Azaya nye whnurninya, o sikhwa a, "I nōoghohia nhne i nōogwunu?"

³¹ O kaa, "Ndaa kpa me jeeji nōoghohia, okwolem ma o nwernu nye jōkowanu m?" O sukuu Filipu, o pnekewnusi a, daziri eli nü rime ogbo-eli a.

³² Nhne be gbaru n'okwukwo nsø o nōogwunu bu ka,
"O nü lele atnurnu be duru zne o gbu ogbu
lele nnwø atnurnu ke dnarnu mgbu nü
ruwhnu ele nōoko a rijni,
o kwüle öka.

³³ Be gwedarnu a n'eli, be gonahoru a n'ikpe
zi snam,
O zá nye jookwuli nhne gbasiri rümu a,
kwnornu nü be gwemernu bñdnu a
n'owa."

³⁴ Nwerukna wam sikhwa Filipu, "Bikno, kanu m, ndaa nye nye whnurninya ka nookwu nhne gbasiri a? O bu ehni a sobü nye berere?"

³⁵ Filipu bete nookwu öka, hite nü nhne be gbaru n'okwukwo nsø ka, zni izi oma gbasiri Jizosí.

³⁶ Kpa be neezne, be vadu hne mini zi, okiri badnu wam kaa, "Le mini, kini jeeme be gharu o wü m mini?"

³⁷ Filipu kaa, "Be nwernu rikne wü i mini, o buru nü i jiri kpakara mkpoma i kweru." O kaa, "M kweru m nü Jizosí Karaísi bu Nnwø Chiokike."

³⁸ Nwerukna wam kanu ogbo-eli a kwnusi, Filipu nü okiri badnu wam bna nü rime mini, o wü a mini.

³⁹ Nga be hiri nü mini whuya, Enine Nyenwe aji vuhalu Filipu. Okiri badnu wam whnúna a berere, koyu, o la n'eli a nü ovu qso n'önü.

⁴⁰ Filipu whnu ehni a nü Azotosi. O zne nü kpakara eli nōokpo okwo izi oma tem o vadu Sizaria.

9

Otuhanasna mkpoma Solu
(Ernu 22:6-16; 26:12-18)

¹ Solu zi köriri neemegidne ele noosno apna Nyenwe aji, naakpasi be ogwunu o gbu be. O znekwnusi nye risi arjohna,

² nahoru a okwukwo o jeenyé kpakara qro ogbako ele Ju zi nü Damasikosi, o buru nü o joowhnu nye obula ke noosno apna Nyenwe aji pii, ma o nwudne be, rukna nü rinya, ma o pnürnu be va Jerusélem.

³ Kpa o neezne, o gwnarnu mati o du Damasikosi, ngangam, okne iwhne hiri n'oligwe mukwasi a gburugburu.

⁴ O dna n'eli, o nürnü otu akpiri naakanu a, "Solu, Solu, kini mernu i naakpakna m ehni."

⁵ O sikhwa, "I bu nyele, Nyenwe aji?"

Akpiri wam kaa, "Mawa bu Jizosi, nye i naakpakna ehni.

⁶ Kouv lizo, bna nu rime eli-ohna, hne be jaakanu nhne i jeemeriri."

⁷ Ele rukna be nu Solu sno nwée rikne kwu oka, be nurnu akpiri wam, kouv o zá nye be whnúrnu.

⁸ Solu lizo n'eli, kpume anya a, kouv o nwée rikne whnú nhne obula. Be duru a n'aka bna nu rime Damasíkosi.

⁹ O whnúna osno obochi eto, o rile wiri, o nwóna mini.

¹⁰ Otu nye sno apna Nyenwe aij zí nu Damasíkosi, nye rëwhna a bu Ananayasi, o whnúrnu qwhnurninya, hne Nyenwe aij sukwuru a, "Ananayasi."

O naakwe, "Le m, Nyenwe aij."

¹¹ Nyenwe aij kanu a, "Jiknernu, zne n'apna be kwu Zirkwem, nu ogo Judasí, sikhwa otu nye be kwu Solu, nye Tasosi. O neekpe okpukpe.

¹² O whnúrnu qwhnurninya otu nwerukna rëwhna a bu Ananayasi, varu tükwasí a aka a lawuru nu risi ma o whnúrnu osno berere."

¹³ Ananayasi kaa, "Nyenwe aij, agida ele badnu kannu m nhne gbasíri nwerukna ka, nu kpakara nhne ojo o mernu ele ke i nu Jerusélem.

¹⁴ O jiri rikne ele risi arjohna va Damasíkosi ma o nwudne kpakara ele naakwnakwu rëwhna i."

¹⁵ Nyenwe aij kanu a, "Zne, kwnornu nu m hojiaru m a ma o znenu m izi, o jeeme ele búo ele Ju nu ele eze mahia rëwhna m ma ele Iziréli.

¹⁶ M jeegesi a kpakara awhnúwhnu o jaata kwnornu rëwhna m."

¹⁷ Ananayasi zne, bna n'oro wam, tükwasí aka a lawuru nu risi Solu, kaa, "Nwene rukna Solu, Nyenwe aij Jizosi, nye mernu ma i whnú a anya n'apna nga i naava, ziyanu m ma i whnúrnu osno berere, ma Enine Nso jihia nu rime i."

¹⁸ Ngangam, nhne nu lele rukporo aznú dnahnalá n'anya a, o bete o whnú osno, o lizo, be wu a mini.

¹⁹ Nga o riri wiri, rikne bna a n'ehni.

Solu znirni izi oma nu Damasíkosi

O daziri obochi ele nu ele ya nu ele sno apna Jizosi nu rime Damasíkosi.

²⁰ O bna kpakara oro ogbako ele Ju bete neezni izi oma gbasíri Jizosi, nu o bu Nnwó Chiokike.

²¹ O jiri kpakara ele nurnu a anya, be neesikwa, "Ka o búo nwerukna wam noogbu kpakara ele naakwnakwu rëwhna ka nu Jerusélem? O búo ma o pnurnu be zne nyee ele risi arjohna bu nhne o kwnornu va hna?"

²² Kouv Solu gwuzosiri rikne neezni izi oma, neegesi nu Jizosi bu Karaísi n'ezí oka, ke gbagwojiri ele Ju zí nu Damasíkosi anya.

²³ Nga agida obochi whemernu, ele Ju gba iznuznu o gbu a.

²⁴ Kouv Solu mahiaru mmuma be. Ele Ju zi neese önu-mgbo iwhnehnie nu abalí ma be gbu a.

²⁵ Kouv ele noosno a jiri abalí znuhala a nu rime nkita n'iketa mkpo.

Solu nu rime Jerusélem

²⁶ Solu zne Jerusélem, o gbalí ma o snornu ele sno apna Jizosi, kouv ogwnu túru be, kwnornu nu be kwéhíala nu o bu nye sno apna Jizosi.

²⁷ Banabási varu kwuru a kwuznenu ele sno apna Jizosi, o kowanu be kpa Solu whnúrnu Nyenwe aij n'apna, nu Nyenwe aij kwunnu a oka. O kanu be kpa Solu znirni izi oma n'anya rikne nu Damasíkosi.

²⁸ Be nu Solu daziri, o zne nu rime kpakara Jerusélem, gweru anya rikne nöökpo okwo izi oma nu rëwhna Nyenwe aij.

²⁹ Ya nu ele Ju nookwu Giriki nöodogbuta, be pio o gbu a.

³⁰ Nga rümu nda nurnu nhne gbasíri a, be kwuru Solu zne Sizaria, zizne a Tasosi.

³¹ Kpakara ogbako Chiokike ke zí nu Judiya nu Galili nu Sameria zukwaru inwe n'udno. Enine Nso mernu be gwuzosiri rikne, ba aba, kpa be noowu búdnu nöötü ogwnu Nyenwe aij.

Pita nu rime Lida nu Jopa

³² Kpa Pita neezneghari kpakara oħna neelekasi rümu Chiokike, o zne lekasi ele zí nu Lida.

³³ O whnú otu nwerukna rëwhna a bu Eniási, nye ngeri ehni a donwurnu qdonwu, nye zí n'olü okpata awha esato.

³⁴ Pita kanu a, "Eniási, Jizosi Karaísi mernu i ehni si rikne, lizo, gbawqata okpata i." Ngangam, o lizo.

³⁵ Kpakara ele wu nu Lida nu Saroni whnúrnu a, tuhnasna hne Nyenwe aij zi.

³⁶ Otu nwerinya rëwhna a bu Tabita (ke bu Dökasi), nye sno apna Jizosi, zí nu Jopa. O bu nye neeme nhne oma ige obula, neeyinu ele mboni aka.

³⁷ N'ige wam o rja ehni igbugbu, nwuma. Be hñia ehni a dobiba n'oro olu.

³⁸ Nga ele sno apna Jizosi nurnu nu Pita zí nu Lida, Jopa zila ikere nu Lida, be zizne ele rukna lawuru, riásno a, kaa, "Bikno, va wara wara."

³⁹ Pita jiknernu, snornu be zne. Nga o vadur be kwuzne a n'oro olu. Kpakara ele rinya nzi be nwurnu zí naakwna ekwna, neegesi a kpakara iwo Dökasi dñunu be nga ya nu be zí.

⁴⁰ Pita chjhala kpakara be ederezi, gwu mkpnerne-ochi n'eli, kpe okpukpe, o

tūhnasna hne iznu wam zj, kaa, "Tabita, lizo." O sama anya a, nga ɔ whnūrnu Pita, ɔ daziri eļi.

⁴¹ Pita yisinu a aka, o gwuzoru. O sukuw ele kweru ekwe nū ele rinya nzi be nwurun, gesi be ya nu būndu.

⁴² Otnutnu gbasiri nhne ka gbasa nū kpkara Jopa, agida ele badnū kweru nū Nyenwe aij.

⁴³ Pita daziri agida obochi nū rime Jopa n'oro otu nye noornu ərnu akpukpo anō be kwu Sajmoni.

10

Pita nū Kōneliosi

¹ Otu nwerukna rēwhna a bu Kōneliosi zi nū Sizaria, nye risi ele ogwnu Rom be kwu Otu ele Itali.

² O bu nye nootu ogwnu Chiokike, ya nu kpakara ele ɔro a neekpenu Chiokike. O neeyinu ele mboni Ju aka, neekpe okpukpe nyee Chiokike kpakara ige.

³ Otu obochi, n'otnu-ige ke eto n'iwhnehnie* ɔ whnūrnu enine izi Chiokike n'owhnurninya hne ɔ vakwnusiri a, kaa, "Kōneliosi."

⁴ Nga o lerus anya, ogwnu tūru a, ɔ kaa, "O kini, Nyenwe aij?"

Enine izi kaa, "Chiokike nūrnu okpukpe i, o chenwanyarnu ərnu oyinu ele mboni aka i.

⁵ Kītna, zizne ele badnū be zne Jopa, be sukuw otu nwerukna rēwhna a bu Sajmoni Pita.

⁶ O zj n'oro otu nwerukna rēwhna a bu Sajmoni nye ərnu akpukpo anō, nye ɔro a zj nū ngeri osimini."

⁷ Nga enine izi wam ya nū a nookwu ɔka lahnarnu, Kōneliosi sukuw ele izi a lawūru, nū otu nye ogwnu ke bu otu nū rime ele izi a, nye nootu ogwnu Chiokike.

⁸ O kanu be nhne mernu, zizne be Jopa.

⁹ N'ekile a, kpa be naavadu Jopa ndundu, Pita zne n'olu ɔro n'iwhnehnie† zne kpe okpukpe.

¹⁰ Nga wiri gwnūrnu a, o pio nhne o jeeri, be zi neesi wiri, o whnūrnu owhnurninya.

¹¹ O whnūrnu hne oligwe kpumernu, nū nhne nū lele etere be dōdnarnu nū nkala ɔno a du eli.

¹² Kpakara anohia obula ma agwo, ma ɔnunu oligwe zj nū rime a.

¹³ Otu akpiri kanu a, "Pita, lizo, gbu, ri."

¹⁴ Koyu Pita saru, "Óza, Nyenwe aij, kwnornu nū m rilefe m nhne obula rūru ɔru, mōbu ke zjla rīchna."

¹⁵ Akpiri wam kwu ke mgba lawūru, "Nhne obula Chiokike karu nū ɔ zj rīchna, i kwūla nhne zjla rīchna."

¹⁶ Nhne ka mernu mgba ɔto, kpakara be lahna nū rime oligwe.

¹⁷ Kpa Pita zj naagbadiri risi owhnurninya ka, ele rukna wam Kōneliosi ziyanu mahiaru o Sajmoni, be gwuzoru n'ogodo ɔnunha.

¹⁸ Be jīkwa, "O bu hna hne Sajmoni Pita zj?"

¹⁹ Nga Pita zj kɔriri naagbadiri risi owhnurninya ka, Enine Nsɔ kanu a, "Le, ele rukna ɔto noopio i.

²⁰ Jikneru əhni i, snornu be zne, i sigha ɔka o sno be zne, kwnornu mawa ziyanu be."

²¹ Pita hiedna n'olu ɔro, kanu be, "Me bu nye anu noopio. Ndaa nhne anu kwnornu va?"

²² Be kaa, "Kōneliosi nye risi nēechi ele ogwnu ziyanu aij, ɔ bu nye mee mma nū nye nootu ogwnu Chiokike. Kpakara ele Ju nooso a anya k'agida. Otu enine izi Chiokike kannu a o sukuw i n'oro a, ma o nūrnu nhne i jookwu."

²³ Pita kwubnanya be ɔro, be dnanyi chi bo. N'qisi a, Pita nū agwna rūmu nda ele zj nū Jopa snornu be zne.

Pita zj n'oro Kōneliosi

²⁴ N'ekile a, ɔ vadu Sizaria, hne Kōneliosi nū rūmu nwene a nū ele enyi a o sukwuru zj neese a.

²⁵ Kpa Pita naabna n'oro, Kōneliosi kwnusi a, dna n'eli n'ochi a, kpōnu a risi ɔli.

²⁶ Koyu Pita tolizo a, kanu a, "Lizo, kwnornu nū m bu m badnū etekne."

²⁷ Pita nookwunu Kōneliosi ɔka, be bna nū rime ɔro, ɔ owhnu agida ele badnū gbakoru.

²⁸ O kanu be, "Hite n'iwu aij, anu magwū nū nye Ju nwée rikne mekō nhne ya nū nye buo nye Ju mōbu zne ɔro be. Koyu nū Chiokike karu me kwū badnū nhne zjla rīchna mōbu nhne rūru ɔru.

²⁹ Nga anu sukwuru m, m nwée m rikne sīkwa ajiji. Kītna, ndaa nhne mernu anu jiri sukwu m."

³⁰ Kōneliosi kaa, "Obochi ɔno wheru ewhe, m zj m neekpe okpukpe n'otnu-ige ke eto n'iwhnehnie.‡ Ngangam, otu nwerukna wogwu iwo naacha va-a-a, gwuzoru nū ruwhnu m.

³¹ O kaa, 'Kōneliosi, Chiokike nūrnu okpukpe i, o chenwanyarnu ərnu oyinu ele mboni aka i.'

³² Zizne ele badnū Jopa be sukuw otu nyerukna rēwhna a bu Sajmoni Pita, ɔ bu nye izne n'oro Sajmoni nye ərnu akpukpo anō, nye wu nū ngeri osimini.'

* 10:3 ɔtnu-ige ke eto n'iwhnehnie: ɔkwukwo ke mbom kwuru ige awa ke tolu † 10:9 iwhnehnie: ɔkwukwo ke mbom kwuru ige awa isunu ‡ 10:30 ɔtnu-ige ke eto n'iwhnehnie: ɔkwukwo ke mbom kwuru ige awa ke tolu

³³ M ziyannu jí izi wara wara, i mekwárú nkari va. Kitna, kpakara aí zí nü ruwhnu Chiokike, neese o nürnú kpakara nhne Nyenwe aí nyernu n'iwu jí kanú aí."

Ikwu-önü Pita

n'oro Kóneliosi

³⁴ Pita bete o kwu ɔka, kaa, "M mahjáru m kitna n'ezí ɔka nü Chiokike zá neele badnú anya nu ruwhnu."

³⁵ Kóvu Chiokike nookwubnanya nye obula ke nqoto ogwnu a, nye neeme mama hite nü mba obula.

³⁶ Anú magwú izi Chiokike ziznenu ele Izireli, nqokpo okwo izi ɔma udno hite nü Jizösi Karaísi, nye bu Nyenwe kpakara badnú.

³⁷ Anú magwú nhne mernu nü kpakara Judiya hite nü Galili, kpa Jóni zníkworu izi ɔma ɔwu mini.

³⁸ Anú magwú masí nhne gbasíri Jizösi nye Nazaréti, kpa Chiokike nyernu a Enine Nsö nü rikne. O znegharíri nü rime kpakara eli neeme nhne ɔma, nqogwo kpakara ele rənwu ojo nwügwu, kwnornu nü Chiokike dagwunu a.

³⁹ "A bu ele akebne kpakara nhne o mernu n'eli ele Ju ma nü rime Jerusélem. Be kpogidne a n'ögba, gbu a.

⁴⁰ Kóvu Chiokike mernu ma o hi n'enwu lizo n'obochi ke eto, mee ma o whuya iwhne.

⁴¹ O býo kpakara ele badnú whnúrnú a, kóvu o bu aíwa ele akebne Chiokike hóhiaru. Ai nü a snornu ri wíri, nwö mini nga o hiri n'enwu lizo.

⁴² O nyee aí iwu a zne zni izi ɔma ka nyee ele badnú, a gba akebne nü o bu ya nye Chiokike hóhiaru o buyu nye ikpe kpakara ele zí býdnu nü ele nwürnú ɔnwu.

⁴³ Kpakara ele ɔwhnurninya gbaru nhne gbasíri a, nü kpakara ele jeekweru nü ya, be jaagbarunu be mmeheie be hite nü rikne ke zí nü rëwhna a."

Ele býo ele Ju

nahjáru Enine Nsö

⁴⁴ Kpa Pita zí nookwu ɔka, Enine Nsö dnakwasíri kpakara ele noobno nsní nü izi ɔma.

⁴⁵ O gbagwojiri ele Ju kweru ekwe ele snornu Pita hi nü Jópa va anya, nü Chiokike wükwasíri ele býo ele Ju Enine Nsö.

⁴⁶ Be nürnú kpa be naaznarní Chiokike n'ikwu-önü zí odo n'odo.

Pita kaa,

⁴⁷ "Ele ka nahjáru Enine Nsö lele aí, o zí nye joobnosni o wü be mini?"

⁴⁸ O nyee iwu be wü be mini nü rëwhna Jizösi Karaísi. Be rjasno Pita ma ya nü be dazíri ɔbochi ele nü ele.

11

Pita kówaru nhne o mernu

¹ Ele izi nü rümu nda zí nü kpakara Judiya nürnú nü ele býo ele Ju nahjáru ikwu-önü Chiokike.

² Nga Pita znernu Jerusélem, ele be kpáru nka lizo kwugidne Pita,

³ kaa, "I znernu n'oro ele be kpáge nka, ji nü be rikó wíri."

⁴ Pita kanú be nhne mernu hite n'ozíri du okwukwo,

⁵ "Kpa me zí neekpe okpukpe nü eli Jópa, m whnúrnú m ɔwhnurninya, m whnúrnú nhne nü lele etere be dödnarnu nü ngeri éno a hite n'oligwe, o kwüsí hne me zí.

⁶ M lebna anya n'olu a, m whnú nü rime a anohia, nü okne anohia ɔjo, nü agwó nü onunu oligwe.

⁷ M nürnú m otu akpíri naakanu m, 'Lizo, Pita, gbu, ri.'

⁸ "Kóvu m karú m, 'Óza, Nyenwe aí, o zá nhne obula rüru ɔru móbu ke zíla ríchna bnaleru m önü.'

⁹ "Akpíri wam kwu ke mgba lawüru, kaa, 'Nhne obula Chiokike karú nü o zí ríchna, i kwúla nhne zíla ríchna.'

¹⁰ Nhne ka mernu mgba éto, omekwo, kpakara be lahnarnu oligwe.

¹¹ "N'ige wam, ele rukna éto ele be ziyannu m hite nü Sizaria vaduru nü ɔro wam me zí.

¹² Enine Nsö kanú m me sığha ɔka, kóvu me snornu be zne. Rümu nda m isunu ka hiri nü Jópa snornu m zne Sizaria, kpakara aí bna n'oro Kóneliosi.

¹³ O kanú aí kpa o whnúrnú enine izi gwuzo n'oro a, ke kannu a, 'Zizne ele badnú zne Jópa, be sukwu otu nwerukna rëwhna a bù Saímoni Pita.'

¹⁴ O jaakanu i ɔka ke be jooznohia jí nü ezi-nü-ɔro i'

¹⁵ Kpa me panizornu nookwunu be ɔka, Enine Nsö dnakwasíri be lele kpa o dnakwasíri aí n'ozíri.

¹⁶ M chenwanya ikwu-önü Nyenwe aí kwuru, 'Jóni jiri mini wü ele badnú mini, kóvu be jeeji Enine Nsö nqowu anú mini.'

¹⁷ Chiokike nyernu be nkesi wam o nyernu aí kpa a kweru nü Nyenwe aí Jizösi Karaísi. M bu nyele ke me joobnosnilí Chiokike?"

¹⁸ Nga be nürnú nhne ka, be kpusni önü be, be znarní Chiokike, kaa, "Chiokike nyernu ele býo ele Ju obirizi ɔtuhnasna m kpóma ma be zíri býdnu."

Ogbako ke zí n'Antjoku

¹⁹ Kitna, okne ɔkpakna ęhni wam ke whuya kwnornu ęnwu Sitivini mernu ele kweru ekwe gbase du Fonisia nü Saíporosi nü Antjoku. Be neezni ele Ju kpói izi ɔma.

²⁰ Kóvu agwna ele kweru ekwe, ele rukna hiri nü Saíporosi nü Sirini znernu Antjoku,

be nü ele býo ele Ju nookwu ọka, nöokpo okwo izi oma gbasiri Nyenwe aị Jızosí.

²¹ Iknernema Nyenwe aị sno be, agida ele badnụ kweru, tñhñasna hne Nyenwe aị zi.

²² Otnutnu ka dýru ọgbako ke zi nü Jérusélem nsñi, be zizne Banabasi Antjoku.

²³ Nga ọ varu, whnụ ęrnu Chiokike n'ésilawuru ele ke a, mkpoma soro a n'ónu, ọ kanu be yisi ehni gweru kpakara mkpoma be tukwasi nü Nyenwe aị.

²⁴ Banabasi bu ọmamarna badnụ ke nwernu Enine Nso nü otukwasi ovu. Agida ele badnụ kweruru nü Nyenwe aị.

²⁵ Banabasi zne o pio Sòlu nü Tasosi.

²⁶ Nga o piohiaru a, o kwuya a Antjoku. Be lawuru zi neezni agida ele badnụ nhne nü Antjoku otu awha. Be sukwuru ele sno apna Jızosí "Kirisiteni" oziri n'Antjoku.

²⁷ N'ige wam, agwna ele ọwhnurninya hiri nü Jérusélem zne Antjoku.

²⁸ Otu nyenum nü rime be nye rëwhna a bu Agabosi, gwuzoru nü rikne Enine Nso whnụ ọwhnurninya nü okne ọknunyo jaazi ọknunyo ka dnarnu nga Kalaudişpi neechi.)

²⁹ Ele sno apna Jızosí kpebi nü nye ọbula jeezizne nhne kpa o nwernu rikne yisinu rümu nda ele zi nü Judiya aka.

³⁰ Ka bu nhne be mernu, be bita ịwai gwezen-nenu ele risi ọgbako hite n'aka Banabasi nü Sòlu.

12

*Erodu gburu Jemisi,
tu Pita ikelu*

¹ N'ige ka Eze Erodu panjoror ọ kpakna agwna ele zi n'ogbako Chiokike ehni.

² O gweru ama-ogwnu gbu Jemisi nwenerukna Jönü.

³ Nga o whnurnu nü ọ soro ele Ju ovu n'ónu, o zne nü ruwhnu nwudne Pita. (Ka mernu n'ige Iriri Bredi Whúge Owhu.)

⁴ Nga o nwudnernu Pita, o yisi a n'oro ikelu, o gweru a nyewhete n'aka otu ele ogwnu éno éno. Erodu neese o gwehia a n'ikpe ohna nga Iriri Ogawhe whemernu.

⁵ Pita zi n'oro ikelu, koyu ọgbako Chiokike neekpesi okpukpe rikne gbasiri a nü ruwhnu Chiokike.

Pita whuyaru n'oro ikelu

⁶ N'abalí ke joobo ọbochi Erodu jeegweya nü ruwhnu ele ohna, Pita zi neezni anyarnna n'ésilawuru ele ọgwunu lawuru ele neese a. Be tñru a ijigba lawuru, ele neese nhne gwuzo n'ónu-mgbo.

⁷ Ngangam, enine izi Nyenwe aị varu gwuzoru, iwhne mukwasi nü rime ogo ikelu. Enine izi wam kpatu Pita aka nü ngeri ehni,

ọ kanu a, "Lizó wara wara." Ijigba dnahnala n'aka Pita.

⁸ Enine izi wam kaa, "Suru ajni i, woru okoro-ochi i." Pita mee kpam, enine izi wam kanu a, "Worū iwo i, snornu m."

⁹ Pita snornu a whoga n'oro ikelu. O máa nü hne enine izi wam neeme bu nhne zi ire. O che nü o ọwhowhu ọwhurnurninya.

¹⁰ Be whe ele nse ke mbom, nü ke ẹbo, be va nü ke ipne-aznụ ke bu ọnu-mgbo rugwe bnarnu nü rime eli-ohna. Ọnu-mgbo wam gbama n'aka a. Be whoga, be neezne n'otu apna, ngangam, enine izi wam ghasa Pita.

¹¹ Pita mahia ehni a, ọ kaa, "Kịtna, m maam nü o bu n'ezí nü Nyenwe aị ziyan enine izi a, dòhia m n'aka Erodu, dòhia m nü kpakara nhne ele Ju neeleanya a."

¹² Nga ọ mahiaru nhne ka, o zne nü oro Meri nne Jönü Makì. Agida ele badnụ gbakoru pii neekpe okpukpe.

¹³ Pita znu aka nü ọnu-mgbo, otu nnwọ rinya rëwhna a bu Roda zne ọnakwe a.

¹⁴ Nga ọ mahiaru nkoli a, ovu ọso n'ónu mernu o nwé rikne gbama ọro, ọ gba ẹso zne kanu be nü Pita gwuzogwu nü ọnuhna.

¹⁵ Be kanu a, "Anya búo i ọma." Koyu o kwusi a rikne, be kanu a, "O bu enine a."

¹⁶ Koyu Pita zi kɔriri nooznu aka n'ónu-mgbo. Nga be gbamarnu ọro, whnụ a, ọ gbagwojiri beanya.

¹⁷ O whenu be aka be kpusnime ọnu be. Ọ kanu be kpa Nyenwe aị gwehia a n'oro ikelu. Ọ kanu be, "Anu kanu Jemisi nü rümu nda m ele berere." O whoga zne hne berere.

¹⁸ N'osisi, o mernu ele neese nhne anya aghari k'agida nhne mernu Pita.

¹⁹ Erodu kaa be pio a, koyu be nwé rikne piohia a, ọ kaa be sìkwa ele neese nhne ajiji, o nyee iwu be gbu kpakara be. Omekwo, Erodu hiri nü Judiya zne nü Sizaria daziri ige mati.

Ęnwu Erodu

²⁰ Ele Taya nü Sajdoni mernu Erodu ovu owe ehni, be ziři n'otu zne o whnụ a, be mee ma Bilatosi nye neelekwa ọro eze gbagwasinu be. Be zne riasno Erodu ma udno ziři, kwnornu nü ẹli be neenwehia nhne oriri hite n'eli a.

²¹ N'obochi be hoħiaru, Erodu woru iwo eze a daziri nü ngadna eze a, kwunu ele badnụ wam ọka.

²² Be siwama lulo, kaa, "O búo badnụ nookwu ọka ka, koyu o bu otu chi."

²³ Ngangam, enine izi Nyenwe aị lñdñna Erodu kwnornu nü o nyéne Chiokike igwugwu. Rukpurukpuru ri a, ọ nwumá.

²⁴ Ikwu-önü Chiokike neezne nü ruwhnu, naagbasa, nooso oso.

* 12:25 be hi nü Jérusélem hiehna kwuru Jönü Makì Ọkwukwo berere kwuru, be lahma Jérusélem, be nü Jönü Makì.

²⁵ Nga Banabasi nü Solu rnukworu ərnu be, be hi nü Jerusəlem hiehna kwuru Jönü Makı.

13

Be zihalaru Banabasi nu Solu

¹ N'ögбako Chiokike ke zi nü Antıoku, ele neezni nhne nü ele əwhnurninya zi, Banabasi, Simioni nye be kwu Najja, Lusosi nye Sirini nü Mane, nye ya nü Eze Erodu soru, nu Solu.

² Kpa be zi neekpenu Nyenwe aj, noovu ənu, Enine Nsö kaa, "Anu kewamanu m Banabasi nü Solu, ma be zne rnü ərnu me kwornu sukwu be."

³ Nga be vukworu ənu, kpe okpukpe, be tükwası be aka nü risi, zihala be.

Nü rime Saipuroşı

⁴ Kpa Enine Nsö zihalaru Banabasi nü Solu, be zne Selusia, hite nü pi zne Saiporosi.

⁵ Nga be duru Salamisi, be kpö okwo ikwunu Chiokike nü rime qro ögбako ele Ju, be nü Jönü Makı nye izi be.

⁶ Be zne n'eli əhia esilawuru tem be du əli-əhia Pafosi, be whnu otu nye ərnu aghigho rəwhna a bu Ba-jızosı, nye Ju kwuru əhnı a nye əwhnurninya.

⁷ O bu enyi nye neechi əli əhia esilawuru wam nye rəwhna a bu Sajosi Połosi, nye nwernu akoniche. Nye əchichi wam sukwuru Banabasi nü Solu nü ruwhnu a ma ənurnu ikwu-ənu Chiokike.

⁸ Koyu nye ərnu aghigho ka, Elimasi (ke bu rəwhna a nü ikwu-ənu Giriki), pioru əkwnama nye neechi əli wam ma ə gharu o kweru nü Jızosı.

⁹ Solu, nye rəwhna bu Połu, nye Enine Nsö jiharu a nü rime, lekwasıri a anya,

¹⁰ kaa, "Ji nnwö Ekwensu, nye irno kpakara nhne bürü əma. Ji nye kpakara ərnu aghigho nü aruru-eli jiri nü rime. Ijéesigbası o gbanwo apna ziri ezi ke Nyenwe ai?

¹¹ Kitna, le, aka Chiokike zi n'olu risi megidne i, jookpu isni, i jóowhnu iwhne ke əbochi ige matı."

Ngangam, Elimasi whnurnu nhne nü lele rijiriji nü əchichiri n'anya a, ə whoga noopio nyé joodu a n'aka.

¹² Nye neechi əli wam kweru nga ə whnurnu nhne mernu, iznizni ikwu-ənu Chiokike jiri a anya.

Nü rime Antıoku ke Pisidia

¹³ Połu nü ele nü ya sno kworu əgbo hiri nü Pafosi zne Pega nü rime Pamfilia, koyu Jönü Maki gharuru be, lahna Jeruselem.

¹⁴ Be hi nü Pega va nü Antıoku ke Pisidia nü Obochi Ozukwa Inwe, be bna nü rime qro ögбako ele Ju dazırı əli.

¹⁵ Nga be gwnurnu hite n'Iwu Mozizi nü nhne ele əwhnurninya gbaru, ele risi oro əgbako zi be izi, "Rumu nda aj, ə jaaması aj ə bürü nü anu ji izi əkwnata ovu anu jeezni ele ka."

¹⁶ Połu gwuzoru, whenu be aka, bete nookwu oka, "Ele Izireli ibne m, nü kpakara ele əli berere neekpenu Chiokike, anu bnote m nsni."

¹⁷ Chiokike ke ele Izireli hohiaru ele nda aj oknani, mee be okne mba nü ige be zi n'eli Ijipiti, Chiokike hiri n'eli Ijipiti kwuhıa be n'aka rikne.

¹⁸ O nagidneru be nri awha əno n'eli-ikpa.

¹⁹ O luluru mba əsau ke əli Kenanı, gweru əli be nyee ele ke a ma ə bürü ke be.

²⁰ Kpakara nhne ka mernu nhne nü lele riwhu awha əno nü nri isne.

"Omekwo, o nyee be ele ikpe, tem ə du ige Sameli nye əwhnurninya.

²¹ Nga be pioru eze, Chiokike nyeru be Solu nnwö Kisi, ke hi n'avnurnu Benjamini, bürü eze nri awha əno.

²² Nga o gwemernu a, Chiokike mernu Devidi eze be, ka bu nhne Chiokike kwuru gbasiri a, 'M whnurnu m Devidi nnwö Jesi, nye nü lele mkpoma m, nye jeeme kpakara nhne me pioru o mee.'

²³ "Hite n'avnurnu nwerukna ka, Chiokike gwelizoru Nye Oznohia Jızosı, nyee Izireli lele kpa o kweru mkwna.

²⁴ Si Jızosı panızoru ərnu a, Jönü beru əsno kpö okwo ma kpakara ele Izireli tühnsna mkpoma ma be wü be mini.

²⁵ Kpa Jönü noornukpa ərnu a, ə kaa, 'Anu neeche nü m bu m nyele? M býo m nye wam anu neele anya a. Koyu ə naava n'aznū m, m kwésige m owhudnahie tōma eriri okoro-əchi a lawuru.'

²⁶ "Rumu nda m, ele avnurnu Ebereham nü kpakara ele əli berere ele neekpenu Chiokike, izi əznohia ka bu nhne be neezni ai.

²⁷ Ele wu nü Jerusəlem nü ele risi be maa nü ya bu Nye Oznohia, be əghıage ikwu-ənu ele əwhnurninya be ənogwun kpakara Obochi Ozukwa Inwe. Koyu be mernu nhne ele əwhnurninya kwuru mezu nga be kperu a ikpe ənwu.

²⁸ O bu ezi nü be nwée nhne be ji ma a ikpe ənwu, be kaa Paileti gbu a.

²⁹ Nga be mezuru kpakara nhne be kwuru n'əkukwo nsö gbasiri a, be vudna n'olu əgba, lite a.

³⁰ Koyu Chiokike mernu o hi n'enwu lizo.

³¹ O mernu ele snornu a hi nü Galili va Jerusəlem whnu a anya. Be bu ele akebne nyee ele Izireli.

³² "A neezni anu izi əma Chiokike kweru ele nda aj oknani mkwna.

³³ Chiokike mezunnu aij r̄umu be mkwna wam, hite n̄u ome Jizosi hi n̄enwu lizo. Lele kpa be gbaru Eri Qma ke ebo,
‘Jiwa bu Nnw̄o m,
m m̄m̄nu m̄ ji tna.’

³⁴ “Nhne Chiokike kwuru gbasiri ome ma o hi n̄enwu lizo, o j̄oro oro, bu ka,
‘M jeenye i ngozi z̄i n̄so ke kwasiri ɔkwnata
ovu me kweru Devidi mkwna.’

³⁵ O kwuru n̄u hne berere,

‘I j̄eekwe ma nye n̄so ke i ro oro.’

³⁶ “Devidi mernu nhne Chiokike pioru o mee n̄ige ke a, o nw̄u, be lite a n̄u n̄geri illili ele ke a, o ro.

³⁷ Koyu nye wam Chiokike mernu o hi n̄enwu lizo r̄ōge oro.

³⁸ “R̄umu nda m, anu mahia n̄u o bu hite n̄u Jizosi hne a n̄okpo okwo ɔgbatu mmehie.

³⁹ Hite n̄u ya, kpakara ele kweru jeenwernu ehni be hite n̄u kpakara mmehie. Ka bu nhne Iwu Mozizi nw̄e rikne mee.

⁴⁰ Anya d̄u anu eli, o z̄i nhne ele ɔwhnurninya kwuru be mezu n̄ehni anu,

⁴¹ ‘Le, anu ele ɔnu ojo,

o ji anu anya, anu nw̄u ɛn̄wu,

kwnornu n̄u nhne me joorno n̄'qbochi anu,
bu nhne anu j̄eekweru,

o b̄ubedi n̄u nye berere kanu anu.’”

⁴² Kpa P̄olu n̄u Banabasi n̄oñohoga n̄'oro ɔgbako, be kanu be va n̄'Qbochi Ozukwa Inwe berere kwunu be oka.

⁴³ Nga ɔgbako gbasaru, agida ele Ju n̄u ele bnarnu okpukpe ele Ju snornu P̄olu n̄u Banabasi. Be nookwunu be oka ma be dazigidine n̄'oru ke Chiokike.

⁴⁴ N̄'Qbochi Ozukwa Inwe berere, kpakara ele zi n̄eli wam znernu o n̄urru ikwu-ɔnu Nyenwe ai.

⁴⁵ Nga ele Ju whn̄urru igbudu badn̄u wam, owho-anaya jihia n̄'ovu be, be kwu oka megidne nhne P̄olu kwuru, kpasi a iwhn̄erue.

⁴⁶ Koyu P̄olu n̄u Banabasi jiri anya rikne kwu oka, kaa, “O z̄i mkpa n̄u a znernu ebe osno kwunu anu ikwu-ɔnu Chiokike, koyu hne anu j̄uru a, gwnu ehni anu ele kwésile b̄udnu kwó okwo, a jaaghāru anu, znekwnusi ele b̄uo ele Ju.

⁴⁷ Kwnornu n̄u ka bu nhne Nyenwe ai nyernu n̄'iwu,

‘M ziznernu m anu ma anu b̄uru iwhne ke ele b̄uo ele Ju,

ma anu b̄uru apna ɔz̄ohia mmehie ke kpakara ɔwa.’”

⁴⁸ Nga ele b̄uo ele Ju n̄urru nhne ka, mkpoma soru be n̄'onu k'agida, be znarni zi ɔma Nyenwe ai, ele be hoñiaru kwnornu b̄udnu kwó okwo kweru.

⁴⁹ Ikwu-ɔnu Nyenwe ai gbasaru n̄u kpakara eli.

⁵⁰ Koyu ele Ju kpasu ele risi n̄u rime eli n̄u ele rinya kwu ele eli berere ele neekpenu

Chiokike, be bete o kpakna P̄olu n̄u Banabasi ehni, be chihala be n̄eli be.

⁵¹ Ele izi wam lisnama rizna ɔchi be megidne be, zne Aïkoniom.

⁵² Ele sno apna Jizosi z̄i n̄u Antjoku nw̄udna k'agida, Enine Ns̄o jihia be.

14

N̄u rime Aïkoniom

¹ N̄u rime Aïkoniom, P̄olu n̄u Banabasi znernu n̄u rime ɔro ɔgbako ele Ju lele kpa be mesi, be kwu ikwu-ɔnu Chiokike n̄u rikne ke mernu agida ele Ju n̄u ele b̄uo ele Ju ghø ele kweru ekwe.

² Koyu ele Ju ele kwé ekwe kpasuru ovu owe ehni ele b̄uo ele Ju megidne r̄umu nda ai.

³ P̄olu n̄u Banabasi daziri pi ɔgbu ɔkwnu, be kwusi nhne gbasiri oru Nyenwe aij rikne. Nyenwe aij mesiri ɔrnu izi ɔma be rikne hite n̄'eru ndu-ehni n̄u ɔrnu elekema ke be n̄ororu.

⁴ Koyu ele eli wam kewarü, agwna be danu ele Ju, ele berere dagwunu ele izi wam.

⁵ Ele Ju n̄u ele b̄uo ele Ju gba iznuznu, be n̄u ele risi be mee be nhne rikne, o tu be akaworugwu n̄u o gbu ele izi wam.

⁶ Kpa ele izi wam n̄urru a, be gbazne Lisitira n̄u Dëbi, eli ele Laïkonia, n̄u eli ke gbaru a gburugburu,

⁷ hne be zi neezni izi ɔma.

N̄u rime Lisitira n̄u Dëbi

⁸ Otu nwerukna z̄i n̄u Lisitira nye dnarnu mgworo n̄'ochi lawu, o bu nye mgworo kpa be m̄m̄nu a, o znekolele izne.

⁹ O dazi noobno ns̄ni nhne P̄olu nookwu, P̄olu le a anya whn̄u n̄u o nwernu ɔtukwasi ovu be ji o gwo a.

¹⁰ P̄olu gweru okne nkoli si okokoba kaa, “Lizo n̄'ochi i lawu.” Nwerukna wam gbu ɔwuru, bete neezne izne.

¹¹ Nga agida ele badn̄u wam whn̄urru nhne P̄olu mernu, be bete esi okokoba n̄'ikwu-ɔnu ele Laïkonia, kaa, “Chi aij għolam badn̄u va lekasi aij.”

¹² Be jita Banabasi Zusi, be jita P̄olu Hemisi kwnornu n̄u o bu ɔnu nookwu oka.

¹³ Nye naakwa arjhona Zusi ke o a z̄i n̄u ruwhnu eli-ɔħna gweya ehni n̄u igwugwre n̄'onuhna. Ya n̄u agida ele badn̄u wam noopio o kwanu ele izi wam arjhona.

¹⁴ Nga P̄olu n̄u Banabasi n̄urru nhne be noopio o mee, be dōwa iwo be, gba ɔso bna n̄'esilawu agida ele badn̄u wam, neesi okokoba,

¹⁵ “Ele nwe m, ndaa nhne anu kwno neeme nhne ka? A bu badn̄u etekne lele anu. A varu o kp̄o okwo izi ɔma ma anu hi n̄u kpakara nhne ka bnána iru whu, tħuñnasnakwani ke Chiokike z̄i b̄udnu, nye

mernu oligwe nü ọwa nü okne osimini nü kpakara nhne zi nü rime be.

¹⁶ N'ige wheru ewhe, Chiokike gharuru kpakara ele badnụ ma be zne n'apna ke be,

¹⁷ kovu, Chiokike mernu ẹhni a whuya iwhne hite nü nhne ọma o neeme, o neenye anụ mini ozuzu hite n'oligwe, nü mkpuru n'ige o kwesiri, o neenye anụ wiri, mee snarnima jihịa mkpoma anụ."

¹⁸ O bụ n'ezi nü ele izi wam kwuru ọka kpa, o bụ nhne rarụ ẹhni o mee be gharu ọ kwanu be arjohna.

¹⁹ Agwna ele Ju hiri nü Antioku ke Pisidia nü Aikoniom va, be doro ighedu ele badnụ wam yisi n'ehni be, be tụ Połu akaworugwu, döhala a nụ rime ẹli be, be neeché nü ọ nwudna k'agida.

²⁰ Kovu kpa rumu nda gbaru a gburugburu, o lizò lahna nü rime ẹli-ohna, ke chi boro ya nü Banabasi zne Dębi.

Be lahna Antioku nü rime Sırıya

²¹ Połu nü Banabasi zne zni izi ọma nü Dębi, be nwehia agida ele sno apna Jizoşı. Be lahna Lisisira, hite pii zne Aikoniom, zne Antioku nü rime Pisidia.

²² Be mee ele kweru ekwe gwuzosi rikne, kasi be mkpoma ma be dazigidne n'okwata ovu, be kaa, "A jeehi nü rime agida awhnwuhnu bna n'eli-eze Chiokike."

²³ Nü rime ogbako Chiokike ọbula, Połu nü Banabasi hohia ele okno badnụ, hite nü okpukpe nü ovu ọnu chete be nü ruvhnu Nyenwe aij, nye be kwnataru mkpoma.

²⁴ Nga be znezuru ẹli Pisidia, be va nü Pamfilia.

²⁵ Be kpo okwo izi ọma nü rime Pega, hite pii zne Atalia.

²⁶ Be hite n'Atalia kworu ogbo lahna Antioku, hne be gweru be nyewhete n'oru ke Chiokike nü ọrnu be rnukworu* kítina.

²⁷ Nga be vaduru nü rime Antioku, be sukwukota ele ogbako Chiokike kanu be kpakara nhne Chiokike jiri be rmụ, nü kpa o gbamanu ele bùo ele Ju ọnuhna ma be kweru.

²⁸ Be nü ele kweru ekwe daziri pii gbu ọkwnu.

15

Ogbako ke zi nü Jerusèle

¹ Agwna ele rukna hiri nü Judiya va Antioku bete neezini rumu nda, kaa, "Be nwée rikne znohia anụ okwolem ma be kparu anụ nka, lele kpa Iwu Mozizi kwuru."

² Połu nü Banabasi nü be nqodogbuta gbasiri nhne ka, be kwekota nü Połu nü Banabasi nü agwna ele zi nü Antioku jeezne

Jeruselem whnu ele izi Karaishi nü ele okno badnụ gbasiri nhne ka.

³ Ele ogbako Chiokike zizne be, be zne nü rime Fonia nü Sameria, be kwuhia kpa ele bùo ele Ju tħħnasnakwnusiri Chiokike. Qtutnun ka mernu kpakara rumu nda nwudna k'agida.

⁴ Nga be vaduru Jeruselem, ogbako Chiokike, nü ele izi nü ele okno badnụ nabnanyarnu be, be kanu be kpakara nhne Chiokike jiri be mee.

⁵ Kovu agwna ele kweru ekwe ele otu ele Farisi gwuzoru, kaa, "Be jaakpari be nka, kanu be bità Iwu Mozizi."

⁶ Ele izi nü ele okno badnụ zne iznuznu ma be lebna anya nhne gbasiri ọka ka.

⁷ Nga be kwuru agida ọka gbu ọkwnu, Pita gwuzoru, kaa, "Rumu nda m, anụ magwụ kpa n'ige wheru ewhe kpa Chiokike hohiaru m n'esiawürü anụ, zne zni ele bùo ele Ju izi ọma ma be nurnu, kweru masi."

⁸ Chiokike nye marnu mkpoma kpakara badnụ, gbaru akebne gbasiri be. O nyeru be Enine Nso lele kpa o nyeru aij.

⁹ O kpáge ike n'esiawürü aij nü be, o snusnarnu ovu be kwnornu nü be kweru.

¹⁰ Kini kpayarụ anụ jaakpa Chiokike iru kitna hite n'otukwasi ele kweru ekwe ivu ke aij nü ele nda ai oknani nwé rikne vuli.

¹¹ Ọza, a kweruru, be znohia aij hite n'oru Nyenwe aij Jizoşı lele be masi."

¹² Kpakara be daziri bii kpa be noobno nsnj nhne Banabasi nü Połu nookwu gbasiri kpakara ọrnu ndu-ehni Chiokike hiri n'aka be ọrnu n'esiawürü ele bùo ele Ju.

¹³ Nga be kwukworu, Jemisi gwelizò ọnu kaa, "Rumu nda m, anụ bnote m nsnj n'ọnụ.

¹⁴ Sajmoni karu kpa Chiokike hiri nü mbom gesi ele bùo ele Ju ruvhnu ọma a, o mernu agwna be bùru ele ke a.

¹⁵ Ikwu-ọnụ ele ọwhmurninya nü nhne ka dnakötaru n'otu, lele kpa ọkwukwo nsø kwuru,

¹⁶ 'Nyenwe aij karu, Omekwo, m jaalahna, m jeegwulizò oro Devidi dnarnu adna, m jeegweme mkpomkpo oro a, wulizo a, m jeeme a o gwuzosi rikne berere.

¹⁷ M jeeme ka ma kpakara ele badnụ pio Nyenwe aij, kpakara ele bùo ele Ju ele me sukwuru ma be bùru ke m.

Ka bụ nhne Nyenwe aij nye mernu kpakara nhne kwuru.

¹⁸ O bụ nye mernu ele badnụ mahia kpakara nhne hite nü mbom."

¹⁹ Jemisi nookwuzne, "Echiche m bụ ka, a kpákna ele bùo ele Ju ẹhni, bụ ele tħħnasnakwnusiri Chiokike.

²⁰ Kovu a gbanu be ọkwukwo, kanu be, be rí wiri ọbula zìla ríchna be kwaru arjohna

* 14:26 Gwnu Ęrnu Ele Izı 13:1,2.

nyee rənzu, be mékö oyi, be ríkó anq əbula be higburu əhigbu, be ríkó əvnarna.

²¹ Kwnornu nü be noogwru Iwu Mozizi agıda ige wheru ewhe n'oro əgbako be nü kpakara Qbochi Ozukwa Inwe, be noqkopko okwo ikwu-ənu Mozizi nü kpakara əli."

*Ele izi gbanu ele búo
ele Ju ele əkwukwo*

²² Ele izi nü ele okno badnu, be nü kpakara əgbako Chiokike, kpebi ə hohipia agwua ele badnu n'esilawuru be zizne be Antjoku, be nü Polu nü Banabasi. Be hohipia Judasi, nye be kwu Basabasi, nü Sajlasi, ele rukna lawuru berere ele rümu nda nəoso anya.

²³ Be gba əkwukwo izi ka zizne be,

"Ajwa ele izi Karaşı nü ele okno badnu, rümu nda anu, neebekwu kpakara rümu nda ele búo ele Ju wu nü rime Antjoku, Siriya nü Silisia. A bekwulem anu.

²⁴ A nüru nü agwua ele rukna n'esilawuru aị varu kpakara anu əhni, mee ovu la anu mini hite nü nhne be kwuru, be nüna nhne ka n'ənu aị gbasiri a.

²⁵ A gbaru iznuznu n'otu, a kwekorita o ziyanu anu ele izi a hophiaru, be nü ele enyi aị a whnurnu n'anaya, Banabasi nü Polu,

²⁶ ele gweru bñdu be nyee nü nhne oze bñdu kwnornu nü n'eru Nyenwe aị Jizosı Karaşı.

²⁷ A ziyanu anu Judasi nü Sajlasi, ele jaakanu anu nü ruwhnu nü ruwhnu nhne a gbaru n'əkwukwo.

²⁸ Aj nü Enine Nsə qwekoritaru, a túkwasi ivu berere, be gweme kpakara nhne ka zj mkpa.

²⁹ Anu ríkó wiri əbula be kwaru arjhona nyee rənzu, anu ríkó əvnarna, anu ríkó anq əbula be higburu əhigbu, anu mékö oyi. O joooburunu anu əma ə bñru anu mee kpam. Anu dazikwaru nkari."

³⁰ Be zizne ele izi wam Antjoku, nga be dñru Antjoku, be sukwukota kpakara ele kweru ekwe nyega be okwukwo izi wam.

³¹ Nga ele badnu wam gwnurnu əkwukwo izi wam, ovu soro be n'ənu k'agıda kwnornu nü izi əkwagnagidne wam.

³² Judasi nü Sajlasi, ele bu masi ele əwhnurninya, kwu əka gbu əkwnu naagba be inwe.

³³ Be daziri ige mati, be zihnalı be n'udno znekwnusı ele ziyanu be. [

³⁴ Koyu ə masi ə Sajlasi ə daziri pii.]

³⁵ Polu nü Banabasi daziri ige mati nü Antjoku be nü agıda ele berere, be zne kpo okwo ikwu-ənu Nyenwe aị.

Polu nü Banabasi kewarū

³⁶ Omekwo, Polu kanu Banabasi, "Ngwa ma a lahna, lekasi rümu nda aị nü kpakara əli-əhna hne a znirni izi əma Nyenwe aị, whnū kpa be naagbalı."

³⁷ Banabasi pioru ma be nü Jöni Makı snornu zne.

³⁸ Koyu Polu kwége o snornu be, kwnornu a dázigidne n'eru wam, koyu ə ghasarə be nü Pamfilia.

³⁹ Be dogbuta ka k'agıda, be kewa əhni be, Banabasi kwuru Makı kwowhe mini zne Saiporosi.

⁴⁰ Polu hñru Sajlasi, rümu nda gweru be yisi n'oru ke Nyenwe aị, be whoga.

⁴¹ O gawhe Siriya nü Silisia naagba kpakara əgbako Chiokike inwe.

16

*Timoti snornu Polu
nü Sajlasi zne*

¹ Polu zne Dəbı nü Lisitira. Otu nye sno apna Jizosı zj pii, nye rəwhna a bu Timoti, nne a bu nyerinya Ju ke kweru ekwe, koyu nda a bu nye Giriki.

² Kpakara rümu nda ele zj nü Lisitira nü Ajkoniom nookwu Timoti əka əma.

³ Polu pioru o kwuru Timoti zne, ə kpa a nka. O mernu ka kwnornu nü kpakara ele Ju wu n'eli ka maam nü nda a búo nye Ju.

⁴ Kpa be neezne hite n'otu əli-əhna du n'əli-əhna berere, be nyee ele kweru ekwe iwu ke ele izi nü ele okno badnu zj nü Jeruselem nyeru, kanu be be bita kpakara iwu ka.

⁵ Kpakara əgbako Chiokike gwuzosı rikne n'əkwunata ovu, naabahnası n'əbochi n'əbochi.

*Polu whnurnu əwhnurninya
nü Torasi*

⁶ Be gawhe n'esilawuru eli Firigia nü Galasia, kwnornu nü Enine Nsə kwéle be kpo okwo izi əma nü əli Esia.

⁷ Nga be dñru n'ike əli Misia, be pio o zne əli Bitinina, koyu Enine Jizosı kwéle be.

⁸ Kam kpayaru be jiri zne Misia nü Torasi.

⁹ Polu whnurnu əwhnurninya n'abalı hne ə whnurnu otu nwerukna Masidonia, gwuzo nü ruwhnu a naarjasno a, "Bikno, va Masidonia yisinu ai aka."

¹⁰ Kpa Polu whnurnu əwhnurninya ka, ngangam a jikneru o zne Masidonia, kwnornu nü a kweru nü Chiokike sukwuru aị kpo okwo izi əma pii.

Lidiya nü ele əro a

¹¹ A kworu əgbo hite nü Torasi otu ngam zne Samotirasi, n'ekile a zne Niapolisı.

¹² A hite nü pii zne Filipai, əli ele Rom neechi ke bu risi əchichi əli Masidonia. A daziri əbochi ele nü ele n'eli wam.

¹³ N'əbochi Ozukwa Inwe a whoga n'əli-əhna zne əngeri osimini, hne a lerus anya nü a jooobhnu hne be kpe okpukpe. A daziri əli bete o kwunu ele rinya ele əbakorū pii əka.

¹⁴ Otu nye bnoteru nsni bu Lidiya nye hi nü Taştira, nye neere iwo odno odno. O bu nwerinya neekpenu Chiokike, Nyenwe

ai kpume mkpoma a, o bno nsn̄i nhne Połu nookwu.

¹⁵ Nga be wuru a mini ya nu kpakara ele qro a, o sukwu aij, kaa, “Q búru nū anú kweru nū m bū m nye kweru nū Nyenwe aij, anú va daziri n'oro m.” O kwnagidne aij.

Połu nu Saı̄lasi n'oro ikelu

¹⁶ Otu qobochi kpa a neezne hne okpukpe, otu qhi rinya nye rēnwu ojo nwugwu zuru aij, nye nookwu nhne jeeme n'ige zj nū ruwhnu. Q naakpanu ele nwe a agida ıwai hite n'owhnuñinya.

¹⁷ Nnwō rinya ka snornu aij nū Połu neesi okokoba, kaa, “Ele rukna ka bū ele izi Chiokike ke Kakwo Nhne Dum Olu. Be neegesi anu apna anu jeenwe qznhia.”

¹⁸ Ka bū nhne o neeme agida qobochi, tem ovu we Połu ehni, q tūhnasna kanu rēnwu ojo wam, “M jí m rēwhna Jızosı Karaı̄si nyee i iwu, hi nū rime a whuya.” Rēnwu ojo wam hi nū rime a whuya ngangam.

¹⁹ Nga ele nwe a whnūrnu nū apna be neeji naakpa ıwai mesnirni, be pn̄nru Połu nū Saı̄lasi zne n'esilawru ahia n'aka ele neechi eli-ohna.

²⁰ Be gwuzote be nū ruwhnu ele risi, kaa, “Ele rukna ka bū ele Ju, be neegweya mkpako pnu rime eli-ohna aij.

²¹ Be neezni omen'eli ke megidnernu iwu ai ele Rom, ke a nwée rikne bitali mōbu mee nhne be neezni.”

²² Agida badnu wam yisi aka megidne be, ele risi dowa iwo Połu nū Saı̄lasi, nyee iwu be pn̄ia be nhne.

²³ Nga be pnjakworu be nhne k'agida, be tūbna be nū rime qro ikelu, kanu nye risi qro ikelu o legidne be anya nkari.

²⁴ Nga nye risi qro ikelu nūrnu iwu ka, q tūbna be nū rime rime qro ikelu, tusi qchi be nū rime igwe isisi.

²⁵ N'esilawuru abalı Połu nū Saı̄lasi bete neekpe okpukpe, n̄ogognunu Chiokike eri qznarni, ele ikelu berere noobnonu be nsn̄i.

²⁶ Ngangam, eli tnernu enye, ke mernu ntü-eli qro ikelu mernu imerne. Ngangam, kpakara ıqnuhna gbamarnu, ijigba dnahnala n'ehni kpakara ele ikelu.

²⁷ Nye risi qro ikelu wam tnenyarnu n'anyarna, nga q whnūrnu kpakara qro ikelu gbamarnu, o che nū kpakara ele ikelu gbawhulem, q mnioru ama-ogwnu a ma o gbu ehni a.

²⁸ Koyu Połu siwama okokoba, kaa, “I mékaşı ehni i nhne, kpakara aij zj hna.”

²⁹ Nye nye risi qro ikelu wam kaa be nyee a tɔnji, q gbabna rime qro ikelu, q marnu rūrūru dna n'eli n'ochi Połu nū Saı̄lasi.

³⁰ O kwuhı̄a be, sı̄kwa be, “Ele nwe m, kini bū nhne me jeeme ma be znhia m?”

³¹ Be kaa, “Kweru nū Nyenwe aij Jızosı, be joznhia jí nū ele qro i.”

³² Be kwunu a izi ıma Nyenwe aij, ya nū kpakara ele zj n'oro a.

³³ N'ige abalı wam, nye risi qro ikelu wam kwuru be, sn̄u ınya be, otu ngam be wu ya nū ele qro a mini.

³⁴ Nye risi qro ikelu wam kwuru Połu nū Saı̄lasi la n'oro a, nyee be wiri, mkpoma soru a n'ono, ya nū ele qro a, kwnornu nū be kweruru nū Chiokike.

³⁵ N'qısı, ele risi eli-ohna zizne ele badnu be sigbasi ele rukna wam la.

³⁶ Nye risi qro ikelu wam kanu Połu, “Ele risi nyernu iwu jí nū Saı̄lasi la. Anu la n'udno.”

³⁷ Koyu Połu kanu ele wam be duyaru, “Be mágéle ai ikpe nhne ojo obula, be pn̄ia ai nhne n'ahı̄a, hne a bū ele Rom. Be tūbna aij n'oro ikelu. Kıtña, be n̄esigbasi aij nū mgwugwa? Óza! Ele ıchichi ele risi eli-ohna jaava hna, gbahı̄a aij n'oro ikelu.”

³⁸ Ele wam znernu kanu ele risi eli-ohna nhne Połu kwuru. Nga be nūrnu nū be bū ele Rom, ogwnu tūru be.

³⁹ Be zne rıasno be, gbahı̄a be n'oro ikelu, kanu be whoga nū rime eli be.

⁴⁰ Połu nū Saı̄lasi whoga n'oro ikelu, zne n'oro Lidiya. Be nū rūmu nda whnu, be kwunu be ikwu-önü ısnuta mkpoma, gharu be, la.

17

Nu rime T̄esalonika

¹ Be gawhe nū rime Amfipolisi nū Apolonia, be vadu T̄esalonika, hne be whnūrnu qro ıgbako ele Ju.

² Lele kpa omen'eli Połu zj, o zne n'oro ıgbako ele Ju, n'Obuchi Ozukwa Inwe qobochi eto, ya nū ele badnu kwurita ıka nhne zj n'ıkukwko ns̄o.

³ O kowanu be, gesi be nū Karaı̄si jaata awhnūwhnu, omekwo, o hi n'enwu lız̄o. Połu kanu be, “Jızosı nye me n̄okpo okwo a, bū Karaı̄si wam.”

⁴ Agwna be kweru, snornu Połu nū Saı̄lasi, ma agida ele bı̄uo ele Ju neekpenu Chiokike nū agida ele rinya be marnu rēwhna be.

⁵ Koyu ele Ju kwnornu awı̄wa, chı̄kotka agwna ele ojo zj n'ahı̄a, be lız̄o megidne be. Okne mkpako dna n'eli wam. Be zne n'oro Jasoni ma be pn̄ıhı̄a Połu nū Saı̄lasi nyee ele wam.

⁶ Koyu kpa be whnūge be, be pn̄ıhı̄a Jasoni nū rūmu nda berere zne nū ruwhnu ele risi eli, neesi okokoba, kaa, “Ele rukna ka noovuya mkpaghası kpakara ıhna valım eli ai.

⁷ Jasoni bı̄kwataru be n'oro a. Be zá naabı̄ta iwu Siza, be naakaa eze berere zj, nye be nookwu Jızosı.”

⁸ Be ji ikwu-ونu nü kpa mee okne mkpakpo dna n'eli-ohna ma n'esilawuru ele risi eli.

⁹ Ele risi eli mee Jasoni nü ele ya nü be sno kwu iwu, be sigbasi be la.

Nü rime Beria

¹⁰ Nga chi jiri, rümu nda zihala Połu nü Sajłasi zne Beria. Nga be dürü, be zne n'oro ogbako ele Ju.

¹¹ Ele zì nü Beria nwernu ovu oma karu ele zì nü Tesalonika. Mkpoma be jiknernu o bno nsn̄i n'ikwu-ونu ka, be nyosna rime ıkukwo nsö kpakara qbochi ma be whn̄u nhne Połu nookwu ə bù ezi əka.

¹² Agida ele Ju kweru, ma agida ele búo ele Ju, ka bù ele rinya be marnu rëwhna be, nü ele rukna, kweru masi.

¹³ Kóvu nga ele Ju ele zì nü Tësalonika nürmu nü Połu nookpo okwo izi oma Chiokike nü rime Beria, be va kpakne ovu ele badnū megidne Połu.

¹⁴ Ngangam, rümu nda zihala Połu zne ngeri osimini, kóvu Sajłasi nü Timoti dazigidne nü Beria.

¹⁵ Ele rukna sno Połu snornu a du Atënsi. Połu kanu be, be kanu Sajłasi nü Timoti kwnusasi a wara wara. Ele rukna lahna Beria.

Nü rime Atënsi

¹⁶ Kpa Połu neese ma Sajłasi nü Timoti vak-wnusi a n'Atënsi, o gburu a ıgbugbu kpa ə whn̄urnu nü kpakara ele eli wam neekpenu reñru zì ədo n'odo.

¹⁷ Ya nü be kwurita əka n'oro ogbako ele Ju, ma ele Ju ma ele búo Ju ele neekpenu Chiokike. Ya nü kpakara ele ə whn̄urnu nü rime ahia kpakara qbochi nookwurita əka.

¹⁸ Agwna ele zni nhne be kwu ele Epikuri nü ele Sitoiki nü Połu nqodogbuta, ele ka kaa, "Ndaa nhne nye iwhnirniwhno ka nookwu?" Ele berere kaa, "Nookwu nhne gbasiri chi ikne." Be kwuru ka kwnornu nü Połu nookpo okwo izi oma gbasiri Jizoşı nü kpa o hiri n'enwu lizo.

¹⁹ Be kwuru Połu zne n'ogbo ele Ariopagosi, kaa, "A pioru ə mahia nhne gbasiri iznizni ikne i nookwu."

²⁰ Agwna nhne i nookwu bù nhne ikne nü nsn̄i aji, a pioru ə mahia risi əka ka."

²¹ (Kpakara ele Atënsi nü ele eli berere wu nü Atënsi nootuwuhu ige be noobno nsn̄i nü ətnutnu ikne əbula varu.)

²² Połu gwuzoru nü ruwhnu ogbako ele Ariopagosi, kaa, "Ele rukna Atënsi, m whn̄urnu m nü anu nwernu ovu okpukpe n'apna əbula.

²³ Kpa me neezne izne nü rime eli anu, m whn̄urnu m nhne zì ədo n'odo anu neekpenu, m whn̄urnu m masi otu ojo arıohna be gbasiri nhne n'olu a, 'Nyee Chi ke a máa.' Nye wam anu neekpenu, ə bù

n'ezı nü anu máa, bù nye me nookwu əka gbasiri a.

²⁴ Chiokike ke keru əwa nü kpakara nhne zì nü rime a, bù Nyenwe oligwe nü əwa, o wú n'oro okpukpe ke ele badnū jiri aka be wu.

²⁵ Nhne badnū mernu nyee a zila mkpa, hne ə bù ya neeney badnū bùdnu nü inwe nü kpakara nhne.

²⁶ Hite nü otu badnū o keru kpakara mba zì n'əwa, mee be wuru nü kpakara əwa. O jiri aka a kpa ike ige kwsiri nü hne ele badnū joowu n'əwa.

²⁷ O mernu ka ma ele badnū pio a, dna ndjandu gbasiri, pohja a. Kóvu Chiokike zila ikere hne a zì.

²⁸ Lele kpa otu badnū kwuru, 'A zì bùdnu, neezne izne nü rime a.' Agwna ele nkari əkukwo anu karu, 'A bù rümu a masi.'

²⁹ Hne a bù rümu Chiokike, a chéko nü Chiokike nü lele nhne əbula be pnjornu opnio lele golu móbu siliva, móbu akaworugwu ke badnū jiri nkari aka a nü akponiche a pnio.

³⁰ Chiokike lewhuru ige badnū máa nhne anya, kóvu, kitna, o nyernu iwu kpakara ele badnū hi nü nhne ojo be whuya.

³¹ Kwnornu nü ə bitaru otu əbuchi o jeeji ikpe zì snam kpe kpakara əwa ikpe, hite n'aka otu badnū o hohiaru. O mernu ka whuya iwhne kwnornu nü o mernu o hi n'enwu lizo.

³² Nga be nürmu Połu kwuru nhne gbasiri olizo n'enwu, agwna be mee a nhne rümu, kóvu agwna be kaa, "A pioru ə nürmu nhne ka n'önü i berere."

³³ Połu whoga nü rime ogbako be.

³⁴ Agwna ele rukna snornu Połu kweru, n'esilawuru be bù Dionisiosi nye otu ele Ariopagosi. Otu nwernerina rëwhna a bù Damarisi nü ele berere kweru masi.

18

Nü rime Kɔrinti

¹ Nga ka wheru, Połu whoga nü Atënsi zne Kɔrinti.

² O whn̄urnu otu nye Ju, rëwhna a bù Akwila, nye be mürnu nü Pɔntosi, nye hiri n'Itali va, ya nü nnwerne a Prisila, kwnornu Kalaudiyo nye nēechi nyernu iwu kpakara ele Ju whoga nü rime Rom. Połu zne ə whn̄u be.

³ Ya nü be wuru, o snornu be rnü ərnu ome tənti, kwnornu nü be nwernu otu aka ərnu.

⁴ O nookwu əka n'oro ogbako ele Ju kpakara Qbochi Ozukwa Inwe, naakanu ele Ju nü ele Giriki əka.

⁵ Nga Sajłasi nü Timoti hiri nü Masidonia va, Połu gweru kpakara ige yisi nü əkpo okwo izi oma, naagba ama nü Jizoşı bù Karajsi nyee ele Ju.

⁶ Nga be lizoru megidne Połu, kpari a, ə lışnama iwo a kanu be, "Qvnarna anu dazim

nü risi anü, aka m zi rıchna. Hite kıtña, m jeeznékwnusi elli ele bıo ele Ju."

⁷ O gharu be, zne wuru n'oro otu nye bıo nye Ju neekpenu Chiokike, rıwhna a bıu Taiıtosı Jıositosı, nye ıro a n'oro ıgbako ele Ju ıba.

⁸ Nye risi ıro ıgbako ele Ju wam, nye rıwhna a bıu Kirisiposi, kweru nü Nyenwe aı, ya nü ele ıro a, nü agıda ele berere nü rıme Kırıntı nırnı izi oma, kweru, be wü be mini.

⁹ Połu whnırnu ıwhnurnınya n'otu abalı, Nyenwe aı kanı a, "Ogwnu tıko ı, nıokpo okwo, i kpısnı ınu ı."

¹⁰ M dagwunu m ji, o zá nye jeenwe rıkne mekasi ınhne, m nwernu m agıda ele badnı n'eli ka."

¹¹ Połu dazırı n'eli wam otu awha n'enwa isunu, neezni ele badnı ikwu-ınu Chiokike.

¹² Nga Galio bıu nye neechi Akaya, ele Ju gbakorı n'otu mee mkpapkıp megidne Połu, be kweru a zne n'oro ikpe.

¹³ Be kaa, "Nwerukna ka neezni ele badnı kpa be jeekpenu Chiokike ke megidnernu iwı aı."

¹⁴ Połu noopio o kwu ıka nga Galio kanı ele Ju, "O buru nü ka bıu nhne ıjo ke megidnernu iwı ıli, m joobnonu anı nsnı."

¹⁵ Kouvı hne o bıu nhne gbasıri rıwhna, nıka ke iwu anü, anı lebna anya nü rıme a, m jıeenwe rıkne kpe ikpe gbasıri a."

¹⁶ O chıhıala be n'oro ikpe.

¹⁷ Be nwudne Sıstenisi, nye risi ıro ıgbako ele Ju, lı a nhne nü ruwhnu ıro ikpe. Kouvı o gbasıla Galio rıa rıa.

Połu lahnarnı Antıoku nü rıme Siriya

¹⁸ Połu nü rımu nda dazırı nü Kırıntı agıda obochi, o whoga, Prısilı nü Akwıla snornu a zne Siriya. O kı rukeri-ize a nü Kırıntı, kwnornu mkwna o kweru ıge wheru ewhe.

¹⁹ Be du Efesosı, Połu ghasa Prısilı nü Akwıla. O bna nü rıme ıro ıgbako ele Ju, ya nü ele Ju kwurita ıka.

²⁰ Be kanı a, o dazırı gbu ıkwınu, kouvı o kwéle.

²¹ Nga o naala, o kanı be, "O buru o maşı Chiokike, m jeehiehnakwnusi anı." O kworu ogbo whoga nü Efesosı.

²² Nga o dıru Sızaria, o zne Jeruselém bekwu ıgbako Karası, hite pıi zne Antıoku.

²³ O dazırı ıge matı pıi, o whoga zne nü rıme Galasıa nü Firigia, naagba kpakara ele kweru ekwe inwe.

Połu nü rıme Efesosı

²⁴ Otu nye Ju rıwhna a bıu Apolosi, nye be mırnı nü Alıkızandaria varı Efesosı, o bıu nye nkari ıka, nye marnı nhne be gbaru nıokwuko nsı nkari.

²⁵ Be znırnı a n'apna ke Nyenwe aı. O ji onwunwu bękwınu mkpoma zni nhne gbasıri

Jıozı nü kpa o kwesiri, kouvı o magwı nhne gbasıri ıwu mini Jıoni kpoı.

²⁶ O bete nookwu ıka n'anya rıkne n'oro ıgbako ele Ju. Nga Prısilı nü Akwıla nırnı a, be kwuru a la n'oro be, znikwata a n'apna Chiokike nkari.

²⁷ Apolosi kpebi o zne Akaya, rımu nda ele zi n'Efesosı gba ıkwukwo ma rımu nda ele zi n'Akaya nabnanya a. Nga o dıru, o znekwnusı ele kwehıarlı hite n'oru Chiokike, o yinu be aka.

²⁸ Hite n'anya rıkne ke ıka a, o mernu ele Ju kpusnı ınu nıphıa, o mernu be mahıa hite nıkwukwo nsı nü Jıozı bu Karası.

19

Połu nü rıme Efesosı

¹ Kpa Apolosi zi nü Kırıntı, Połu gawheru nü rıme elli vadı Efesosı. O whnırnu agwna ele sno apna Jıozı pıi.

² O sııkıa be, "Anı nahıala Enine Nıso kpa anı kweruru?"

Be kaa, "A nına rıa rıa ma o zi nhne be nookwu Enine Nıso."

³ Połu sııkıa be, "Nda kpa be wıru anı mini?"

Be kaa, "Hite n'ıowuwı mini Jıoni."

⁴ Połu kaa, "Jıoni wıru ele tıhnasnaru nü nhne ıjo be mini, o kanı ele Izireli be kweru nü nye naava n'azrı a, nye wam bıu Jıozı."

⁵ Nga be nırnı a, be wıu be mini nü rıwhna Nyenwe aı Jıozı.

⁶ Połu tıkwasi be aka nü risi, Enine Nıso dnakwası be, be kwu ıka nü rıro ikne, kwusa izı oma Chiokike.

⁷ Be hıa lele ele nrı ele rukna lawıru.

⁸ Połu zne n'oro ıgbako ele Ju, enwa eto ya nü be nıodogbuta, o jırı anya rıkne kwu ıka gbalı o kanı ele Ju nhne gbasıri elli-eze Chiokike.

⁹ Kouvı agwna be mernu risi rıkne, be kwéle o kweru, be kwu ıka ıjo megidne apna Nyenwe aı nü ruwhnu agıda ele badnı. Połu gharu be, kwuru ele sno apna Jıozı, ya nü be nookwurita ıka kpakara ıbochi n'oro ıımumu ıkwukwo Taıranosi.

¹⁰ Be mernu nhne ka awha lawıru ke mernu kpakara ele wı n'eli Esıa nırnı ikwu-ınu Nyenwe aı, ma ele Ju nü ele bıo ele Ju.

¹¹ Chiokike rnırnı ıernı elekema zi nıchne hite n'aka Połu.

¹² Hite n'ıehnı a be neegwepiya wepe nü nıktı nhne gweznenu ele nırıria zi ıdo n'ıdo ji, be gwı be, renwu ıjo hi n'ıehnı be whoga.

¹³ Agwna ele Ju ele naagıhıarı neechihala rıwhna ıjo pıo o jı rıwhna Jıozı mee kpam. Be kanı renwu ıjo, "M neenye i iwu nü rıwhna Jıozı nye Połu nıokpo okwo a."

¹⁴ Rımu rukna ıısaı otu nye Ju, nye risi arıohna rıwhna a bıu Sıkeva, mernu kpa.

¹⁵ Kovy rənwu ojo wam kanu be, "M maam Jizosi, m maam Polu, kovy anu bu ele kele?"

¹⁶ Nwerukna wam renwu ojo wam wu nu rime a bna be, megbu kpakara be, mekasi be əhni. Be hi nu rime əro wam vuru əru, gbaru eto gbaawu.

¹⁷ Kpakara ele Ju nu ele bùo ele Ju wu nu Efesozi nurnu nhne ka, ogwnu tu kpakara be. Be sòbisinu rəwhna Nyenwe aij Jizosi k'agida.

¹⁸ Agida ele kweru ekwe varu kwhija nhne be mernu nu ruwhnu ele badnu.

¹⁹ Agida ele amusu vuyarü kpakara əkwukwo be, kpo be bekwnu nu ruwhnu ele badnu. Be gwnükota ənu ahia be, pokwu mkpuru iわai siliva isne.

²⁰ Kpam ikuu-ənu Chiokike gbasaru, ji iknernema gwuzosu rikne.

²¹ Nga nhne ka mekworu, Polu kpebi o gawhe Masidonia nu Akaya zne Jeruselem. O kaa, "Me znekwo, m jeezne Rom."

²² O zizne ele neeyinu a aka izi, Timoti nu Erasitosi, zne Masidonia. O daziri ige mati n'eli Esia.

Eli ghara ghara n'Efesosi

²³ Okne eli ghara ghara dnarnu n'Efesozi kwnornu n'apna Nyenwe aij.

²⁴ Otu nye nookpu siliva, nye rəwhna a bu Demetirisi, nye nookpu əro ighbudu Diana, chi ele Efesozi, nye mernu ele ərnu a nwe mbnarna k'agida.

²⁵ O sukwukota ele ərnu a nu kpakara ele nu ya nwernu otu aka ərnu, o kanu be, "Anu magwü nu a neenwehia agida iわai hite n'ernu aij.

²⁶ Anu noowhnu, noonu nhne badnu ka be kwu Polu neeme. O karu nu chi be jiri aka kpu bùo chi ria ria. O mernu agida ele badnu kweru oka a, nu hna n'Efesozi ma nu kpakara eli Esia.

²⁷ O bùo nu ərnu aij joowhu daj, kovy ogwnu nootu aij nu əro okne chi aij Diana jöoburu nhne etekne, igwugwu a whu, bu chi ke kpakara ele Esia nu kpakara əwa nookponu risi eli."

²⁸ Nga agida ele badnu wam nurnu a, ənuma jihja be mkpoma, be bete neesi okkoba, "Diana ele Efesozi bu dikne."

²⁹ Mkpakpo wam gbase kpakara eli əhna. Agida ele badnu wam nwudne Gayosi nu Arisitakosi, ele rukna Masidonia be nu Polu sno neezne izi, pnurnu be zne əgbakoro eli əhna.

³⁰ Polu pioru ma o zne nu ruwhnu ele badnu wam, kovy ele kweru ekwe kwéle a.

³¹ Agwna ele n'echi echı ele enyi Polu zi izi, naarijasno a, o gésikö əhni a n'ogbakoro.

³² Kovy nu mkpakpo zi nu rime əro əgbako wam, agwna badnu neesi otu nhne, ele berere neesi nhne berere, ele kakwo əhna.

n'esilawuru be máa nhne be kwnornu gbako.

³³ Agwna be kaa nu Alekizanda bu nye risi mkpakpo wam, ele Ju gwuzote a nu ruwhnu əhna. Alekizanda whenu be aka ma o nwernu rikne kwu əka, ma o əghorou ənu nu ruwhnu ele badnu.

³⁴ Kovy nga be mahiaru nu o bu nye Ju, be si okokoba n'otu ənu lele awa lawuru, kaa, "Diana ele Efesozi bu dikne."

³⁵ N'ipne-aznū, nye gba əkwukwo eli əhna mee be daziri bii, o kaa, "Ele rukna Efesozi, ele badnu magwü nu eli Efesozi bitar u əro Diana nu ighbudu a ke hiri n'olu dna.

³⁶ Badnu nwée rikne əgonahoru nhne ka. Anu daziri bii, anu mée nhne bùo əma.

³⁷ Anu kwuyar u ele rukna ka hna, o bu n'ezu nu be znüge buznu n'əro Diana, məbu kpari chi aij.

³⁸ O buru nu Demetirisi nu ele ərnu a noobno nye obula nhne, obochi ikpe zi, ele risi ikpe zimako, be kpe əhni be ikpe nu ruwhnu ele ikpe.

³⁹ O zj nhne berere anu pioru, be jookwu a n'əro əgbako ikpe lele kpa iwu kwuru.

⁴⁰ Kwnornu nu ogwnu nootu aij nu be jaakaa nu a mernu mkpakpo nu nhne mernu tna. A nwée rikne əkwalı risi mkpakpo ka məbu kaa nhne vuyarü a."

⁴¹ Nga o kwukworu kpa, o gbase əgbako wam.

20

Polu znernu Masidonia nu Girisi

¹ Nga mkpakpo wam biri, Polu sukwukota ele kweru ekwe n'otu, kwunu be əka əsnuta mkpoma, o kanu be, be dazikwaru nkari, o whoga zne Masidonia.

² O zne nu rime kpakara eli wam nookwu agida ikwu-ənu əsnuta mkpoma tem o vadu Girisi.

³ O daziri pii ənwa əto. Ele Ju naagba iznuznu nhne be jeeme a kpa o pioru o zne Siriya, o kpebi o lahna hite nu Masidonia.

⁴ Sopata nnwö Pirösi nye Beria snornu a zne, ma Arisitakosi nu Sekundosi hi nu Tesalonika, Gayosi hi nu Debi, Taikikosi nu Tirofimosi ele hi n'Esia, nu Timoti.

⁵ Ele ka beru əsno neese aij nu Torasi.

⁶ Nga Iriri Brëdi Whúge Əwhu whemernu, a hi nu Filipaj kworu əgboko zne ke əbochi isne wheru du Torasi. A daziri otu ikwezu.

Polu znernu Torasi

⁷ N'əbochi mbom n'ikwezu, kpakara aij əgbakoro ma a ri wiri n'otu, Polu bete nookwunu ele badnu əka tem du n'esilawuru abali, hne o bu nu o naala n'əsisi.

⁸ Agida tonji noonwu n'əro olu hne a zi n'ogbakoro.

⁹ Otu nnwō ikoro rukna rēwhna a bụ Yutikosi dazigwu eli n'olu mgbo-wekpeke. O bete neezni anyarna kpa Poļu zì kɔriri nookwu ḥka, o hi n'olu ḥro ke ikwnu ḥto dna n'eli n'anyarna. Be vulizō a, kɔvu ḥo nwunam.

¹⁰ Poļu gbadna eli, dnagidne a, bnagidne a, o kaa, "Ogwun tūko anu, o zì būdnu."

¹¹ O lahna nū rime ḥro olu, nyawa brēdi, ri, kpa o kwukworu ḥka gbu ḥkwu tem ḫhnam wasi, o la.

¹² Be kwula nnwō ikoro rukna wam ḥro nū būdnu, be snuta be ovu k'agida.

Hite nū Torasi zne Miletosi

¹³ A bna ḥgbo kworu zne Asosi, hne a jookwuru Poļu n'ogbo. O kannu aij a mee kpam, o jeeji ḥchi zne pii.

¹⁴ Kpa o kwnusiri aij nū Asosi, a vuru a n'ogbo zne Mitelini.

¹⁵ N'ekile a, a hi nū pii kworu ḥgbo zne nhne zì Kjosi ndundu. N'obochi ke sno a, a dū Samosi n'obochi ke berere, a dū Miletosi.

¹⁶ Poļu kpebiri ḥo kworu ḥgbo whe Efesosi ma ḥo gharu o tuwhu ige n'Esiā. O zì a wara wara o dū Jerusēlem, o būru nū o jeekwe o mee n'obochi Pēntikosi.

Poļu kwunnu ele okno badnū Efesosi ḥka

¹⁷ Poļu zizne izi hite nū Miletosi zne Efesosi kanu ele okno badnū ḥgbako whnū a.

¹⁸ Nga be vaduru, o kanu be, "Anu magwū kpa me tuwhuru ige me nū anu zì, hite n'obochi me varu eli Esiā.

¹⁹ M ji m ovu hieru eli nū anya-mini ḥkwana rnū ḥrnu lele nnwō izi Chiokike, o bu n'ezi nū ele Ju ji mmuma ojo be kpakna m ḫhn.

²⁰ Anu magwū nū ḥo zá nhne ke jaabanu anu iru ke me tugwannu anu kpa me neezni anu izi ḥma, kɔvu m znirni m nhne nū ruwhnu ḥhna nū hite n'oro anu zì ichne ichne.

²¹ Ma ele Ju ma ele býo ele Ju, m dory m anu aka nū nsnj, ma anu hi nū nhne ojo anu tuhnasakwnusi Chiokike, kweru nū Nyenwe aij Jizosí.

²² Hite n'obno nsnj nhne Enine Nsō kwuru, m jeezne Jerusēlem, m māam nhne jaadnakwasí m pii.

²³ Kɔvu m magwū m nū rime kpakara eli-ḥhna, Enine Nsō dory m aka nū nsnj, nū ikelu nū okpagbu neese m.

²⁴ Kɔvu nū kpakara nhne ka zá naakpa m, m zá m n̄ogwnu būdnu m nū nhne zì mkpa, ma m rnukwo m ḥrnu Nyenwe aij Jizosí nyernu m me rnū. Ęrnu wam bū o kpo okwo izi ḥma oru Chiokike.

²⁵ M zneghariri m n'esilawuru anu zni izi ḥma eli-eze Chiokike. M magwū m nū anu jowhnu m anya berere.

²⁶ Me kanu anu tna, nū ḥo zá nye ikpe ɔvnarna a jaama m.

²⁷ Kwnornu nū ḥo zá nhne bū echiche Chiokike ke me bitaru, gharu ḥo kanu anu.

²⁸ Anya du anu eli n'ehni anu, anu legidne rumu atnūrnū Chiokike ke Enine Nsō yisiri n'aka anu. Anu znu rumu atnūrnū ḥgbako Chiokike jiri ɔvnarna Nnwō a zuru.

²⁹ M magwū m nū me la, edu wanohia jaava n'esilawuru anu, be jódodonu rumu atnūrnū wam obirizi.

³⁰ Ige vawa nga ele zì n'esilawuru anu joollulu ezi ḥka wam ma be duwhu ele kweru ekwe, mee be snornu be.

³¹ Anya dū anu eli, anu chenwanya nū m ji m agida anya-mini ḥkwina iwhnehnie nū abalí neezni anu nhne awha ḥto.

³² Kitna, m neeyisi anu n'aka Chiokike nū ezi ḥka ke ikwu-onu oru a, ke nwernu rikne o wulizō anu olu lele ḥro, nyee anu ngozi nhne okehja ke a n'esilawuru ele ḥo bitaru nsō.

³³ M nwége m ḥwho-anya nū hne siliva móbu golu móbu iwo nye obula zi.

³⁴ Anu magwū nū aka m lawyuru rnūhiaru kpakara nhne ke zì m mkpa, nū ke me nū ele sno m.

³⁵ M gesiri m anu nū hite n'ērnu aka aij, a jeeyisinu ele zá rikne aka. Anu chenwanya ikwu-onyu Nyenwe aij, 'Owa ḥma zinu nye neekesi nhne kakwo nye nanahorū nhne.' "

³⁶ Nga Poļu kwukworu ḥka ka, ya nū be gwute mpnerne ḥchi n'eli kpe okpukpe.

³⁷ Kpakara be naakwana ḥkwina kpa be bnakwnusiri a, snutu a ḥnu ipne-aznū.

³⁸ Ḫhnī nwurru be n'ikwu-onyu wam o kwuru nū be jowhnu a anya berere, Kpakara be snornu a zne, o bna n'ogbo.

21

Poļu znernu Jerusēlem

¹ Nga aij nū be gbasarū, a kworu ḥgbo zne Kjosi otu ruwhnu, n'ekile a, a dū Rodisi, hite pji a zne Patara.

² A whnūrnū otu ḥgbo neezne Fonisia, a bna ḥgbo kworu whoga.

³ Nga a dury hne a noowhnu Sajporosi, a gharu a n'akarita zne Siriya. A hiedna nū Taya hne ḥgbo wam noovume ivu a.

⁴ A whnūrnū agwna ele kweru ekwe pii, aij nū be daziri otu ikwezu. Hite nū rikne Enine Chiokike, be kanu Poļu o znēkō Jerusēlem.

⁵ Kɔvu nga ige aij zuru, a whoga. Kpakara be nū nnwerne be, nū rumu be snornu aij whoga n'eli-ḥhna. Kpakara aij gwute mpnerne ḥchi nū ngeri osimini kpe okpukpe.

⁶ A bekwurita ḫhnī aij, a bna n'ogbo, be lahna ḥro.

⁷ A kworu ḥgbo aij hite nū Taya zne Pitolimasi, a zne bekwu rumu nda aij, aij nū be daziri otu obochi.

⁸ N'obochi ke sno a, a vadu Sizaria. A bna n'oro otu nye nōokpo okwo izi ḥma Chiokike, nye rēwhna a bū Filipu, a daziri n'oro a.

Filipu bù otu nü rime ele izi ęsau wam be hohiaru nü Jerusélem.*

⁹ Filipu nwernu rümu oknornokno ęno yóogbola izi ele nökpo okwo izi ọma Chiokike.

¹⁰ Kpa a dazı n'oro a agida obochi, otu nye ọwhurninya be kwu Agabosi hiri nü Judiya va.

¹¹ O vakwnusi aij, gweru ajni Poju, kne ehni a ochi n'aka, ọ kaa, "Ka bù nhne Enine Nso kwuru, 'O bù kpa be ele Ju jeeke nwe ajni ka nü Jerusélem, gweru a nyewhete a n'aka ele bùo ele Ju."

¹² Nga a nünnu a, aij nü ele ẹli wam rişasno Poju o znekwdia Jerusélem.

¹³ Poju kaa, "Ndaa kpa anu naakwna ekwua neeme ma inwe gwü mkpoma m? Be jéekne m eriri kpöi nü Jerusélem, kovu m kwele ọ nwü ęnwa kwnornu rëwhna Nyenwe aij Jizösi."

¹⁴ Kpa a nwée rikne mee ọ gbanwo ovu a, a gweme aka aij, kaa, "Chiokike mee nhne bù echiche a."

¹⁵ Nga a dazıri ige mati pii, a jiknernu o zne Jerusélem.

¹⁶ Agwna ele sno apna Jizösi ele zi nü Sizaria snornu aij, be duru aij zne n'oro otu nyerukna nwe be kwu Masoni, nye Saiporosi, nye sno apna Jizösi gbu ıkwnu, a dazıri nü n'oro a.

Poju vaduru Jerusélem

¹⁷ Nga a vaduru Jerusélem, rümu nda aij kwubnanya aij nkari nkari.

¹⁸ Ke chi boru, aij nü Poju snornu zne ọ whnù Jemisi, kpakara ele okno badnù ögbaiko Chiokike zi masi pii.

¹⁹ Poju bekwu be, kanu be otu otu kpakara nhne Chiokike mernu n'esilawuru ele bùo ele Ju hite n'érnu izi ọma a.

²⁰ Kpa be nünnu a, be znarni Chiokike. Be kanu Poju, "Nwene aij, agida pokwu ele Ju kweru ekwe, be zi koriri neerne békwnu nü mkpoma be, naabieta Iwu Mozizi.

²¹ Agwna ele badnù kannu be nü i neezni kpakara Ju ele wu n'eli ele berere be sigbası Iwu Mozizi, nü i neezni be kpá rümu be nka, be snó omen'eli ele Ju.

²² Be jöonu nü i varu, ndaa kpa a jeeme?

²³ Bikno mee nhne a karu ji mee. Ele rukna ęno zi n'esilawuru aij, ele kweru mkwna,

²⁴ snornu be zne mee mmemem obita ehni be ríchna, kwu ogwo nhne be mewhuru, ma be nwernu rikne koma risi be. Kpakara badnù jeeji ka mahia nü nhne be kwuru gbasiri i bùo ezi ọka, nü ji n'iwthuru i naabieta Iwu Mozizi.

²⁵ Kovu ele bùo ele Ju ele kweru ekwe, a ziznenu be ıkwukwo izi, kanu be nhne

a kpebiri, be ríko wiri be kwaru arjohna nyee rënwu, mòbu ɔvnarna, mòbu ano ɔbula be higburu ęhigbu, be mékó ọyi."

²⁶ Poju kwuru ele rukna wam, n'ekile a, ya nü be mernu mmemem obita ehni be ríchna. O bna n'Oro Nso Chiokike, kanu ele badnù obochi be jeemezu ọ bita ehni be ríchna, kwa masi arjohna nü risi kpakara be.

Be nwudnernu Poju n'Oro Nso

²⁷ O gwnarnu mati obochi ęsau obita ehni be ríchna zute, agwna ele Ju hiri n'Esia whnùrnü Poju n'Oro Nso. Be kpakne igbudu badnù wam, be nwudne Poju.

²⁸ Be siwama okokoba, "Ele Iziréli, anu yisi aka, ka bù nwerukna wam naagaghari kpakara ɿha neezni ele badnù nhne megidne ele Iziréli, megidne Iwu Mozizi, ma Qro Nso ka. Kitna, o kwubnarnu ele bùo ele Ju n'Oro Nso, meru hna zi nso."

²⁹ Ka bù kwnornu nü be whnùrnü Tirofimosi nye Efesosi hne ya nü Poju sno nü rime ęli-িhna, be che nü Poju kwubnarnu a Qro Nso.

³⁰ Okne mkpapkpo dna nü kpakara ęli-িhna, ele badnùgbakota n'otu, nwudne Poju, döhala a nü rime Qro Nso, gbasni mgbo.

³¹ Igbudu badnù wam pioru o gbu Poju, kovu iżi dürü nwe risi ele ögwnu Rom nsni nü kpakara Jerusélem neeme mkpapkpo.

³² Ngangam, nye risi ögwnu ele Rom chíri ele neechi otu riwu ele ögwnu nü ele ögwnu be, gbazne n'esilawuru igbudu badnù wam. Nga be whnùrnü a, ya nü ele ögwnu a, be sigbası o li Poju nhne.

³³ Nye risi ögwnu wam znekwnusi Poju nwudne a, nyee iwu be tu a ijigba lawuru. O sikwa be, "Nyebe bù nwerukna ka, kini bù nhne o mernu?"

³⁴ Agwna ele zi n'igbudu badnù wam neesi otu nhne, ele berere neesi nhne berere. Okne mkpapkpo dnarnu ke mernu nye risi ögwnu wam nwée rikne mahia risi nhne mernu. O kanu ele ögwnu be kwubna Poju rime hne ele ögwnu wu.

³⁵ Ya nü be snornu du mgbamgba ochi qro,[†] ele ögwnu wam kwuru a, ọ zi ele badnù wam mekasi nhne kwnornu ɔvnarna chnarnu be n'anya.

³⁶ Be gbasnoru a, neesi okokoba, "Gbu nwerukna ka."

Poju goruru ɔnu a

³⁷ Kpa be nookwubna Poju nü rime hne ele ögwnu wu, ọ kanu nye risi ögwnu, "Me kanu i ọka sa?"

Nye risi ögwnu wam sikwa a, "I jeenwe rikne kwu Giriki?"

³⁸ I búo nye Ijipiti wam nye n'ige wheru ewhe vuyarú omegidne, nye duru pokwu badnú éno ele ogbu badnú bna n'éli-íkpa?"

³⁹ Poju kaa, "M bú m nye Ju, be murnu m nü Tasosi nü eli Silisia, m bú m nye eli ke zi okne mkpa. Bikno, me kwunu ele badnú ka òka."

⁴⁰ Nye risi ogwu wam nyee a rikne, Poju gwuzorú nü olu mgbamgba ochi oro, whenu ele badnú wam aka. Nga be daziri bii, Poju kwunu be òka ikwu-ònu ele Hiburu.

22

¹ O kaa, "Ele rukna, rümu nda, nü ele nda, bikno, anü bno nsní kpa me nögoru ònu m nü ruwhnu anü."

² Nga be nñruru kpa o nookwu òka n'ònu ele Hiburu, be daziri bii k'agida, Poju zne nü ruwhnu kaa,

³ "M bú m nye Ju, be murnu m nü Tasosi n'éli Silisia, kóvu m soru m hna nü rime Jerusélem, lele nnwó òkwukwo ke Gamalieli znükwaru nkari n'iwu ele nda aij, m jí m mkpoma orne békwnu rnunu Chiokike érnu lele kpa anü zi tna.

⁴ M kpaknaru m ele sno apna ka éhni dù n'enwu. M nwudhernu m ele rukna nü ele rinya tóbna be n'oro ikelu.

⁵ Nye risi aríohna nü kpakara ele eze-ikpe magwu nü m nookwu ezi òka. M naahiaru m n'aka be ókwukwo izi be gbañnenru rümu nda ele Ju zi nü Damasikosi, m neezne pií ma m nwudne m ele badnú, tó be ijigba, pnñrnu be va Jerusélem ma be ta be awhnúwhnu.

*Poju kwuru nhne
gbastri otuhnasna a
(Ernu 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ "Kpa me neezne, o gwarnaru matí m dù Damasikosi, n'iwñehnie, nü ibiri, okne iwhne hiri n'oligwe mukwasi m.

⁷ M dna n'éli, otu akpíri kannu m, 'Solu, Solu, kíni mernu i naakpakna m éhni?'

⁸ "M sìkwa, 'I bú nyele, Nyenwe aij?'

"O kaa, 'M bú m Jizqosi nye Nazaréti, nye i naakpakna éhni.'

⁹ Ele rukna me nü be sno whnúrnú iwhne wam, kóvu be nüge akpíri nye nookwunu m òka.

¹⁰ M sìkwa, 'Ndaa nhne me jeeme, Nyenwe aij?'

"Nyenwe aij kaa, 'Lizó, zne nü rime Damasikosi, be jaakanu i kpakara nhne Chiokike karú jí mee.'

¹¹ Isni kpuru m kwnornu okne iwhne wam, ele me nü be sno tóru m n'aka, duru m zne Damasikosi.

¹² "Otú nye rëwhna a bu Ananayasi, nye nögotu ogwu Chiokike lele kpa iwu aij kwuru, nye kpakara ele Ju wu nü Damasikosi nöoso anya,

¹³ o vakwnusi m, gwuzoru n'éhni m, kaa, 'Nnwó nda Solu, whnúrnú òsno,' ngangam, m whnúrnú m òsno, le a anya.

¹⁴ "O kaa, 'Chiokike ke ele nda aij, hojiaru i ma i mahia echiche a, ma i whnú Nye Izzi a ke mee mma, ma i nñruru kpa o nookwunu i òka n'akpíri ke a.

¹⁵ I joobü nye akebne a, ma i kanu ele badnú nhne i whnúrnú nü nhne i nñruru.

¹⁶ Kitna, i dázima, lizo, ma be wü i mini, ma be snüsnama mmehie i hite n'òkpokwu rëwhna a.'

Poju, nye izi ele búo ele Ju

¹⁷ "M lahna nü rime Jerusélem, kpa me neekpe okpukpe n'òro Nsø, m whnúrnú m òwhnúrninya.

¹⁸ M whnúrnú m Nyenwe aij, o kaa, 'Lizó, wara wara, whoga nü rime Jerusélem, kwnornu be jéekwe akebne i gbasíri m.'

¹⁹ "M kaa, 'Nyenwe aij, be magwu nü m znernu m n'otu oro ogbako ele Ju dù n'oro ogbako, nwudne ele kweru nü rëwhna i, lì be nhne yisi be n'ikelu.

²⁰ Nga be gburu Sitivini nye akebne i, m gwuzo m yisi aka n'enwu a, m legidneru m iwo ele gburu a.'

²¹ "O kaa, 'Whoga, kwnornu m jeezizne i hne zi ikere, nü eli ele búo ele Ju.'

Poju bú nye Rom

²² Ele badnú wam bnonu a nsní tem Poju kwu ka, be bete neesi okokoba n'okne nkoli, kaa, "Gweme nwerukna ka n'òwa, o kwésile o zi büdnu."

²³ Be neesi okokoba, neewhe iwo be n'olu risi be, noobolizo ruznurnuznu.

²⁴ Nye risi ogwu wam nyee ele ogwu a iwú be kwubna Poju rime hne ele ogwu wu, be pnja a nhne ma be mahia nhne ele Ju kwno neesi okokoba megidne a.

²⁵ Kpa be knernu a eriri ma be pnja nhne, Poju kanu nye wam nèechi otu riwhu ele ogwu gwuzo pií, "O kwesiri n'iwu o pnja nye Rom nhne, nye be kpége ikpe nhne ojo o mernu?"

²⁶ Nga nye ogwu wam nñrnu a, o znekwnusi nye risi ogwu kanu a, "Anyá dù eli nhne i neeme, nwerukna ka bu nye Rom."

²⁷ Nye risi ogwu wam znekwnusi Poju sìkwa a, "Kanu m, i bú nye Rom?"

Poju kaa, "Owe."

²⁸ Nye risi ogwu wam kaa, "M kwüru m agida iwayi sì me ghøru nye Rom."

Poju kaa, "M bú m nye be murnu lele nye Rom."

²⁹ Ngangam, ele rukna wam noopio o sìkwa Poju ajiji sigbasi a, ogwu tóru nye risi ogwu nga o nñrnu nü Poju bú nye Rom, nü o tóru a ijigba.

*Poju nü ruwhnu
ele eze-ikpe*

³⁰ Nye risi ögwnu pioru o mahia nhne bu ezi oka ele Ju kwno noobno Poju nhne, ke chi borus, o tɔma Poju ijigba, kanu ele risi arjohna nü kpakara ele eze-ikpe be gbakɔ. O kwupiya Poju, gwuzote a nü ruwhnu be.

23

¹ Poju lebna anya n'esilawuṛu ele eze-ikpe wam, kaa, "Rumu nda m, ovu m zi snam nü ruwhnu Chiokike kpakara bñdnu m dñ tna."

² Nye risi arjohna be kwu Ananayasi kanu ele gwuzo Poju ndñdu be gbø Poju aka n'qonu.

³ Poju kanu a, "Chiokike joogbo i aka, ji mkpø be teru nznu. I dazi eli neekpe m ikpe lele kpa iwu kwuru, i noolulu iwu naakaa be gbø m aka."

⁴ Ele rukna gwuzo Poju ndñdu kaa, "I naakaja nye risi arjohna Chiokike?"

⁵ Poju saru be, "Rumu nda m, m máam nü o bu nye risi arjohna Chiokike. Be gbaru a n'qkwuko nsø, kaa, 'I kwú nhne ojo megidne nye risi ele ke i.'

⁶ Nga Poju whñrnu nü agwna ele eze-ikpe wam bu ele Sadusi, ele berere bu ele Farisi, o siwama, "Rumu nda m, m bu m nye Farisi, ele nda m öknani bu ele Farisi. Be kwuyaru m n'ikpe hna kwnornu ökwnana mkpøma me nwernu n'olizø n'enwu ke bñdnu."

⁷ Kpa o kwuru ka, ele Farisi nü ele Sadusi bete nqodugbuta, ogbako iznuznu ikpe wam kewa.

⁸ (Kwnornu nü ele Sadusi karu nü ele nwñrnu önwu jéelizo n'enwu, enine izi zila, nü enine zila masi, kóvu ele Farisi kweru nü eto wam zi.)

⁹ Ogbugbo naala olu k'agida, agwna ele zni iwu ele otu Farisi gwuzoru kwusi oka rikne, kaa, "O zá nhne ojo a whñrnu nü rime nwerukna ka, o bñru nü enine móbu enine izi kwunu a qka."

¹⁰ Odogbuta wam laru olu k'agida ke mernu ogwnu tñru nye risi ögwnu nü be joodogbu Poju. O nyee ele ögwnu a iwu be zne n'esilawuṛu be gwerme Poju, kwubna a nü rime hne ele ögwnu wu.

¹¹ N'abalı ke sno a, Nyenwe aị gwuzoru n'ehni Poju, kaa, "Ogwnu túko i, kpa i gbaru akebne m hna nü Jeruselem, bu kpa i jaagba akebne m nü Rom masi."

Be gbaru iznuznu o gbu Poju

¹² N'osisi, ele Ju gbakoru n'otu gba iznuznu. Be dñru risi nü be jéeri wiri móbu nwø nhne óbula tem be gbu Poju.

¹³ Be kakwo nri ele rukna éno ele snornu gba iznuznu be gbu Poju.

¹⁴ Be znekwnusi ele risi arjohna nü ele okno badñu, kaa, "A dñru risi n'otu nü a jéeri nhne óbula tem a gbu Poju.

¹⁵ Kitna, bikno, ji nü ele eze-ikpe ziznenu nye risi ögwnu ele Rom izi, ma o kwuhja Poju, anu mee lele nü anu jaasikwhahia nhne bu risi qka. A joogbu a sù o vadu hna."

¹⁶ Nnwø rukna nwene rinya Poju nñrnu iznuznu wam, o zne bna nü rime hne be bñtaru Poju, kanu a.

¹⁷ Poju sukwu otu nye ögwnu nñechi otu riwhu ele ögwnu, kanu a, "Kwuru nnwø ikoro ka znekwnusi nye risi ögwnu, o nwernu nhne o jaakanu a."

¹⁸ Nye ögwnu wam kwuru a, duzne a nü hne nye risi ögwnu zi, kaa, "Poju nye ikelu sukwuru m, kaa me kwuya nnwø ikoro ka hne i zi, kwnornu nü o nwernu nhne o jaakanu i."

¹⁹ Nye risi ögwnu wam tñru a n'aka whoga, sïkwa a, "Kini bu nhne i jaakanu m?"

²⁰ Q kaa, "Ele risi ele Ju kwekötaru nü be jaakanu i kwuhjanu be Poju nü ruwhnu ele eze-ikpe ekile, be nqogho aghigho, nü ele ikpe jaasikwhahia nhne bu risi qka gbasiri a.

²¹ Kóvu i bnó be nsñi, kwnornu nü nhne nü lele nri ele rukna éno jootugwa neese a. Be dñru risi nü be jéeri wiri móbu nwø mini tem be gbu Poju. Be jiknernu o mee kpam, be neese nhne i jeekpebi."

²² Nye risi ögwnu wam kaa, "O zá nye i kanu nü i tmüsün m." O zihala nnwø ikoro wam.

Be ziznernu Poju znekwnusi Felikisi

²³ Nye risi ögwnu wam sukwu ele ögwnu a lawuṛu nñechi otu riwhu ele ögwnu, kanu be, "Anu jiknernu riwhu ele ögwnu lawuṛu o zne Sizaria, nü ele gba iyinya nri èsau, ele ama-ögwnu riwhu lawuṛu, be jiknernu o zne n'otnu-ige ke tolu n'abalı."

²⁴ Anu gweya iyinya Poju jaagba, anu kwuzne a n'udno ke nye òchichi Felikisi."

²⁵ Nye risi ögwnu wam gba ókwukwo izi nü kpa,

²⁶ Hite n'aka Kalaudiosi Lisiasi, nyee Nye zi Ogwnu, nye òchichi Felikisi, m bek-wulem jí.

²⁷ Ele Ju nwudnernu nwerukna ka noo-pio o gbu a, m nñrnu m nü o bu nye Rom, m chíri ele ögwnu dñhia a n'aka be.

²⁸ M pioro m o mahia nhne be noobno a, m kwuru a zne nü ruwhnu ele eze-ikpe be.

²⁹ M whñrnu m nü o zá nhne o mernu be jeeji noogbu a móbu tñ a ikelu, nhne be noobno a bu nhne gbasiri iwu be.

³⁰ Nga be kannu m nü agwa ele Ju naagba iznuznu megidne a, m kpebi o ziyanu i ya. M kanu ele noobno a nhne be gwñi iwu be megidne a nü ruwhnu i.

³¹ Ele ögwnu wam mee kpa be nyernu be iwu. Be kwuru Pölu n'abalı wam zne Antipatirisi.

³² Nekile a, ele ögwnu ji öchi hiehna qro, be sigbasi ele gba iyinya ma be kwuru Pölu zne.

³³ Be kwuru a zne Sizaria, nyee nye ochichi ökwukwo izi wam, nyewhete a Pölu masi.

³⁴ Nye ochichi wam gwñu ökwukwo izi wam, o sïkwa Pölu eli o hi. Nga ə whnurnu nü o hi nü Silisia,

³⁵ q kaa, "M jøonu onu i nga ele noobno i nhne varu." O nyee iwu be biṭa Pölu n'obna Erödu hne be jeese a nse.

24

Pölu nü ruwhnu Felikisi

¹ Nga əbochi isne whemernu, nye risi arjohna Ananayasi nü agwna ele okno badnu nü otu nye nqogwnu iwu be kwu Tëtulası znernu Sizaria. Be gwuzo nü ruwhnu Felikisi, gwñuhia nhne be noobno Pölu.

² Be sukwu Pölu, Tëtulası bete noobno Pölu nhne nü ruwhnu Felikisi, kaa, "Nye zj Ögwñu, hite n'ochichi i nü akoniche i, a nwernu udño gbu ökwñu, i mernu agida nhne əma n'eli aij.

³ A nakweru ka, n'ige əbula nü kpakara öhna aij hite n'otu mmamma a nqotunu i.

⁴ M chioge m o tuwhu ige i, m naariasno i, i gweru ovu əma i bno nsni nü nhne a nookwu ige mati.

⁵ "A whnurnu nwerukna ka nü o bu nye naakpakna ele badnu öhni, o noovuya mkpapqo n'esilawürü ele Ju nü kpakara qwa, o bu nye risi otu nye Nazareti.

⁶ O pioru o meru Oro Nsø aij, a nwudne a. [A pioru o kpe a ikpe lele kpa iwu aij kwuru.

⁷ Kouvya nye risi ögwnu Lisisasi varu gweru anya rikne döhoru a n'esilawürü aij.

⁸ Lisisasi nyee iwu ele noobno nhne va nü ruwhnu i.] O buru nü i sïkwa a ajiji, i jaamahia hite n'ou a kpakara nhne a noobno a."

⁹ Kpakara ele Ju yisi onu noobno Pölu nhne nü o bu ezi əka nhne Lisisasi kwuru.

Pölu goru əma nü ruwhnu Felikisi

¹⁰ Nye ochichi wam whenu Pölu aka, o kwu əka. Polu kaa, "M magwü m nü i bu nye ikpe eli ka agida awha. Mkpoma nqoso m n'ou əgoru onu m nü ruwhnu i.

¹¹ I jeenwe rikne poħia nü o kákwole nri əbochi nü əbo me znernu nü Jerusélem o kpo riși eli.

¹² Ele Ju whnúge me nü nye əbula noodogbuta nü rime Oro Nsø, be whnúge hne me naakpakne mkpoma ele badnu əmobu n'oro əgbako əmobu nü hne berere nü rime eli-əqħna.

¹³ Be nwée rikne kahja nhne be kwno noobno m nhne.

¹⁴ Kouvya m nookwu ka nü ruwhnu i, m neekpenu Chiokike ke ele nda aij hite nü osno apna be karu nü o buo ezi apna. M kweru m nü kpakara nhne be gbaru n'Iwu Mozizi nü ökwukwo ele əwhnurnu.

¹⁵ M nwernu m otu olile anya nü Chiokike kpa ele ka nwernu, nü ele mee mma ma ele ojo jeehi n'ənju lizo.

¹⁶ Kwnornu nü m nwernu m olile anya ka, m naakpakna öhni m öhni ma m nwernu m ovu zj snam nü ruwhnu Chiokike ma nü ruwhnu badnu ige əbula.

¹⁷ "Agida awha m zila m nü Jerusélem, m va gweyanu ele ke m iわai, kwa masi arjohna.

¹⁸ Kpa me neeme ka n'Oro Nsø, be whnurnu m kpa me mezuru mmemem əbita öhni m richna, be whnúge m hne me nü ele badnu zj, o zá mkpapqo me naakpakne.

¹⁹ Kouvya agwna ele Ju hi n'Esia va zj pi, be n'iwhuru be kwesiri o zj hna nü ruwhnu i bno m nhne o buru nü o nwernu nhne be ji megidne m.

²⁰ Əmobu ele rukna ka zj hna kahja nhne ojo be pioħjaru nü rime m nga me gwuzoru nü ruwhnu ele eze-ikpe,

²¹ Okwolem otu nhne me kwuru nga me gwuzoru nü ruwhnu be, 'Anu neekpe m ikpe tna nü ruwhnu anu kwnornu nü m kweru m nü ele nwurnu onu jeelizo n'ənju bna nü bñdu.'

²² Felikisi nye magwü nhne gbasiri apna ka, mesni ikpe, kaa, "M jaawa ikpe nga nye risi ögwnu Lisisasi varu."

²³ O kanu nye ögwnu wam nħechi otu riwhu ele ögwnu o legidne Pölu anya, kouvya o nyee a oghere, kweru ele enyi a znenu a izi.

Pölu nü ruwhnu Felikisi nü Durusila

²⁴ Nga əbochi ele wheru, Felikisi nü nnwerne a Durusila nyerinya Ju varu. O dusi be sukwu Pölu ma o bno nsni kpa o joookwu nhne gbasiri ökwñata ovu nü Karaissi Jizożi.

²⁵ Kpa Pölu nookwu nhne gbasiri ome mma, badnu ojikwaru öhni a, nü ikpe ke jaava, ögwnu tħru Felikisi, o kaa, "Bikno, la kitna, m joosukwu i nga me nwernu oghere."

²⁶ O lerus anya nü Pölu jeenye a iわai, o noosukwu a ige əbula ya nü a nookwurita əka.

²⁷ Kpa awha lawürü whemernu, Pokjosi Fesitħosi gweru onodi Felikisi lele nye ochichi. Felikisi mernu ma mkpoma so ele Ju n'ou, o sigbasi körirri Pölu n'oro ikelu.

25

Pölu kweru o zne nü ruwhnu Siza

¹ Kpa Fesitösi varu, ke obochi éto whe-mernu, o hi nü Sizaria zne Jeruselem.

² Ele risi arjohna nü ele risi ele Ju bno Połu nhne nü ruwhnu Fesitösi. Be rjasno a

³ o menu be nhne ɔma, o mee ma Połu va Jeruselem. Be kwuru kpa kwnornu nü be gbalam iznuznu o gbu a n'apna.

⁴ Fesitösi kaa, "Połu zi n'ikelu nü Sizaria, m jaalahna pii i ge mati."

⁵ Ele risi anu snornu m zne Sizaria bno nwerukna ka nhne ɔ bürü nü o mernu nhne ojo."

⁶ Fesitösi dazí obochi èsato mòbu nri berere, lahnha Sizaria. N'obochi ke sno a, o dazíri nü ngadna ikpe, kaa be kwuya Połu.

⁷ Nga Połu varu, ele Ju hi nü Jeruselem varu gwuzorù a ndundu, bete noobno a agida nhne tu ogwnu be nwée rikne gwzote nkari.

⁸ Połu góru onu a, "O zá nhne ojo me mernu megidide iwü ele Ju, mòbu Oro Nsø Chiokike mòbu Siza."

⁹ Fesitösi ma o mee nhne joso ele Ju n'önü, o sìkwa Połu, "O jaaması i o zne Jeruselem ma m kpe ji ikpe nü nhne be noobno i nü ruwhnu m pii?"

¹⁰ Połu kaa, "M gwuzo m nü ruwhnu ogo ikpe Siza, hne be kwesiri o kpe m ikpe. O zá nhne ojo me mernu ele Ju ke ji n'iwhuru i magwü."

¹¹ O bürü nü m luluru m iwü, mòbu mee nhne me kwesiri enwu, m kwerulem o nwü enwu. Kóvu nü nhne be noobno m bùo ezi ɔka, o zá nye jeenwe rikne kwuru m nyee be, m jeezne nü ruwhnu Siza."

¹² Fesitösi nü ele neezni a ezzni gba iznuznu, o kaa, "I karu nü i jeezne nü ruwhnu Siza, i jeezne nü ruwhnu Siza."

Połu nü ruwhnu

Agiripa nü Benisi

¹³ Kpa obochi ele nü ele wheru, Eze Agiripa nü nwene a rinya Benisi varu Sizaria va o bekwu Fesitösi.

¹⁴ Kpa be daziri agida obochi, Fesitösi kanu eze nhne gbasiri Połu, "O zi otu nwerukna Felikisi sigbasiri n'ikelu hna.

¹⁵ Nga me znernu Jeruselem, ele risi arjohna ele Ju nü ele okno badnu bnornu Połu nhne, kaa, me kpe a ikpe enwu.

¹⁶ Kóvu m kannu m be nü ele Rom zá neekpe nye ɔbula ikpe enwu hna be béle ɔsno mee ya nü ele noobno a nhne whnuta ruwhnu nü ruwhnu, ma o nwernu oghere góru onu a.

¹⁷ Nga be varu hna, m gbúgele m ɔkwnu, ke chi bürü m dazíri nü ɔro ikpe, kaa be kwuya nwerukna wam.

¹⁸ Ele noobno a nhne nwée rikne bno a nhne ojo ɔbula me neeché be joobno a.

¹⁹ Kóvu be nü Połu nqodogbuta nhne gbasiri ɔkwa Chiokike be, nü otu nwerukna rëwhna

a bu Jizösi, nye nwürnü ɔnwu, kóvu Połu naaka nü ɔ zi bñdu.

²⁰ M määm nhne me jeeme dna ndidna gbasiri ɔka ka, m sìkwa Połu ma ɔ jaaması a o zne Jeruselem, ma m kpe m a ikpe kwnornu nhne be noobno a.

²¹ Kóvu Połu karu be biṭa a n'ikelu ma Siza kpe a ikpe. M nyee iwü be biṭa a n'ikelu tem m zizne a ke Siza."

²² Agiripa kanu Fesitösi, "M jeeji nsni m nürnü nwerukna ka."

Fesitösi kaa, "I jøonu a n'ekile."

Połu nü ruwhnu

Eze Agiripa

²³ N'ekile a, Agiripa nü Benisi jiri okne tne eri nü dudugna bnanya ɔro ɔgbako, ma ele risi ele ogwnu nü ele risi eli. Fesitösi kaa be kwuya Połu, be kwuya Połu.

²⁴ Fesitösi kaa, "Eze Agiripa, nü kpakara ele aju nü be zi hna, anu whnütü nwerukna ka nye kpakara ele Ju zi hna nü Jeruselem dnarnu ikpo gbasiri a nü ruwhnu m. Be siwama okokoba nü o kwésile ɔ zi bñdu neezne nü ruwhnu."

²⁵ Kóvu nü m pöhiala m nhne o mernu ke kwesiri be ji kpe a ikpe enwu. O kaa nü o jeezne nü ruwhnu Siza, m kaa nü m jeezine a.

²⁶ Kóvu m nwée m risi nhne me jaagbaz-nenu Siza ɔkwukwo gbasiri a. O bu nhne mernu me kwuhiaru a nü ruwhnu anu, ke kakwo nü ruwhnu i, Eze Agiripa, ma a dna ndidna ɔka ka, m jeenwe risi nhne me jaagba n'ɔkwukwo.

²⁷ Kwnornu nü m kwésile m o zizne nye ikelu hne me nwée rikne kahia risi nhne be noobno a."

26

Połu nqogoru onu

nü ruwhnu Agiripa

¹ Agiripa kanu Połu, "Ka bu oghere i nwernu i jookwu onu i."

Połu dnösrima aka a, góru onu a,

² "Eze Agiripa, m gwünürnu m ehni m nye ruwhnu ɔma nü m jøogoru onu m nü ruwhnu i tna, hite nü kpakara nhne ele Ju noobno m.

³ Ke kakwo, kwnornu nü i magwü kpakara omen'eli ele Ju nü nhne a kwno nqodogbuta, m naarjasno, bikno, nwe ndidi, bñote m nsni n'önü.

⁴ Kpakara ele Ju magwü kpa bñdu m zi hite nga me bu nnwö ikoro. Be magwü hite nü mbom kpa me wuru kpakara bñdu m nü rime eli m ma nü Jeruselem.

⁵ Be magwü, o bürü be jeekwe agba akebne, nü hite nü mbom m bu m nye Farisi.

⁶ Kítña, m gwuzogwu m n'ikpe kwnornu nü m nwernu m olile anya nü mkwna Chiokike kweru ele nda aï.

⁷ Ka bù mkwna ke Chiokike kweru kpakara nri avnurnu nü ebo ke ai, kpa be neekpenu Chiokike iwhnehnie nü abalì. O bù kwnornu ɔkwnata ovu ka, Eze Agiripa, nhne ele Ju kwno noobno m nhne.

⁸ Ndaa kpa anu nwéé rikne kwe nü Chiokike neeme ele nwurunu ɔnwu hi n'enwu lizò?

⁹ "Me n'iwthuru m cheru nü m jeenwe rikne mee nhne megidne rëwhna Jizosi nye Nazareti.

¹⁰ O bù nhne me mernu nü Jerusèlem. M nahiaru m rikne n'aka ele risi arjohna yisi agida ele Chiokike n'ikelu, nga be noogbu be, m yisiri m aka m megidne be.

¹¹ Agida ige m znernu m hite n'otu ogo bako ele Ju dù berere ta be awhnuyhnu, mee ma be gonahoru rëwhna Jizosi, m vuru okne ɔnuma ke mernu m zne n'eli ele berere kpakna be ẽhni.

*Otuhnasna mkpoma Polu
(Ernu 9:1-19; 22:6-16)*

¹² "Ka bù nhne me kwno neezne Damasikosi nü rikne nü iwu ele risi arjohna.

¹³ N'apna n'esilawuru iwhnehnie, Eze, m whnurnu m okne iwhne kpakpa iwhne ẽhnam hiri n'oligwe ɔmkwasi me nü ele nü me sno.

¹⁴ Kpakara aj dna n'eli, m nurnu m otu nkoli kanu m n'onu ele Hiburu, 'Solu, Solu, ndaa nhne i kwno naakpakna m ẽhni, i nwéé rikne gba ɔchi n'igwnu.'

¹⁵ "M sìkwa, 'I bù nyele, Nyenwe aij?'"

"Nyenwe aij kaa, 'M bù m Jizosi nye i naakpaka ẽhni.'

¹⁶ Lizò, gwuzorù n'ochi i lawuru. M mernu m ma i whnù m anya, ma m hohia m ji bùru nye izi m, i jaakanu ele berere nhne i whnurnu tna, nü nhne me jeegezi i nü ruwhnu.

¹⁷ M jodohia i n'aka ele Izireli ma n'aka ele bùro ele Ju ele me jeezizne i.

¹⁸ M jeezizne i ma i kpume anya be, mee be hi n'ochichiri bna n'iwhe, hite nü rikne Ekwensi tuhnasna hne Chiokike zi. Ngam, Chiokike jaagbarunu be mmehie be, ma be nwehia oghere n'esilawuru ele Chiokike bitaru nsò hite n'okwnata ovu nü me."

Polu tnurnu ɔtnutu ẽmu a

¹⁹ "Eze Agiripa, m méne m risi rikne n'owhnurninya wam hiri n'oligwe va.

²⁰ Hite nü rime Damasikosi, Jerusèlem nü kpakara Judiya, dù ele bùro ele Ju, m kporu m okwo be hi nü nhne ojo be tuhnasna, vakanwusi Chiokike, mee nhne neegesi nü be hiri nü mmehie be whuya.

²¹ Ka bù nhne mernu ele Ju nwugwuru m n'Oro Nsò, ma be gbu m.

²² Koyu Chiokike yinu m aka dù tna, m gwuzo m hna naagba akebne nyee ele ezi

nü ele mati. Nhne me nookwu bù nhne ele ɔwhnurninya nü Mozizi kwuru jeeme.

²³ Be karu nü Karaisi jaatariri awhnuyhnu, koyu o jojobu nye mbom jeehi n'enwu lizò, gesi ele Ju iwhne ke ɔznobia ma ele bùro ele Ju."

²⁴ Kpa Polu zi nöogoru onu a kpa, Fesitosi gweru okne nkoli si okokoba, kaa, "Polu, era naachna i, okne ɔmumu ɔkwukwo i neeme era naagba i."

²⁵ Polu kaa, "O zá era naagba m, Fesitosi Nye zi Ogwnu. Nhne me nookwu bù ezi ɔka nü ɔka nye anya dnornu.

²⁶ Eze, i magwù kpakara nhne me ji m onu nookwu. M magwù m nü i magwù kpakara be, kwnornu nü o zá nhne be mernu nü hne zi mgwugwa.

²⁷ Eze Agiripa, i kwegwu nü nhne ele ɔwhnurninya kwuru? M magwù m nü i kwegwu."

²⁸ Agiripa kanu Polu, "N'ige mati ka, i nwéé rikne mee m bùru nye kweru nü Karaisi?"

²⁹ Polu saru a, "N'ige mati mòbu ke kwu, okpukpe m hne Chiokike zi bù ma ji nü kpakara ele noobno m nsñi tna bùru nhne me bù, o bùro n'ijigba ka."

³⁰ Eze nü nye ɔchichi nü Benisi nü kpakara ele nü be dazì lizò.

³¹ Be whoga, zne nookwu n'esilawuru be, be kaa, "O za nhne ojo nwerukna ka mernu be jeeji gbu a mòbu tū a ikelu."

³² Agiripa kanu Fesitosi, "O bùru nü nwerukna ka kwile nü o jeezne nü ruwhnu Siza, be znernu sigbasi a, o la."

27

Polu kworu ogbo zne Rom

¹ Nga be kpebiri nü a jeezne Itali, be gweru Polu nü agwna ele ikelu berere yisi n'aka otu nye nèechi otu riwhu ele ogwnu rëwhna a bù Jiliosi, nye ogwnu ele otu Ogositosi.

² A bna ogbo hite n'Adiramitium ma a zne n'apna əli Esia, a kworu ogbo zne. Arisitakosi nye Țesalonika n'eli Masidonia snornu aij.

³ Ke chi bùru, a dù Sajdoni. Hite n'ovu oma, Jiliosi sigbasi Polu o zne whnù ele enyi a, be nye nhne zi a mkpa.

⁴ A hite nü piì zne, koyu ruwhere neewhegidne aij, a kworu ogbo whe aznù əli ɔhia esilawuru Saiporosi.

⁵ A kwowhe osimini Silisia nü Pamfilia, vadu Mirà nü rime Lisia.

⁶ Nye nèechi ele ogwnu whnurnu otu ogbo hi nü Alékizandaria ke neezne Itali, o yisi aij n'ogbo wam.

⁷ A kworu wohnernerne agida obochi, hite nü nhne osi rikne a vadu n'eli Sinidusi, ruwhere kwile a zne nü ruwhnu, a kworu ogbo whe aznù əli Kiriti whe Salimone.

⁸ A nöökwo ogbo nü ngeri ęli. Hite nü nhne osi rikne a du hne be kwu “Onu Mini Udno,” ke zá ikere nü ęli-ohna Lasia.

⁹ Kpa a tuwhuru agida ige, a whnurnu nü o kwó ogbo kítna nü lele nhne aghom, kwnornu nü Obochi Okpusni Mmehie* gawhelem. Połu zni be ezni,

¹⁰ “Ele nwe m, m whnurnu m nü izne mini aji ka hite kitna jooburu nhne aghom, ivu nü ogbo joolulu, ma bñdnu ele badnú.”

¹¹ Kóvu nye néechi ele ogwnu gnernu nsnj nhne nye nookwo ogbo nü nye nwe ogbo kwuru karu nhne Połu kwuru.

¹² Ęli ngeri osimini wam býo ęoma o daziri n'ige okirika, agida ele kakwo kweru be kwó ogbo bna osimini ma be zne Fonikisi. Hna bu onu mini n'eli Kiriti ke keteru ruwhnu nü nkala lawuru nü զidna ęhnam.

Abaka-mini osimini

¹³ Ruwhere mati hite nü ęli ęli bete neewhe, ele rukna wam neeche nü be jeeme kpa be kwuru, be dolizo nkno ogbo kworu ogbo neezne nü ngeri Kiriti.

¹⁴ O gbúle ękwnu ruwhere siri rikne be kwu rugwu obosi ęhnam bete ewhe hite n'eli ęhia esilawuru wam.

¹⁵ O whekwasi ogbo wam, a nwéé rikne knekwali ogbo wam, a sigbasi a ma ruwhere vuru a neezne.

¹⁶ A kworu ogba whe aznu ęli ęhia esilawuru mati be kwu Kauda. Ọ rarú ęhni o vubna ogbo mati aji nü rime ogbo aji.

¹⁷ Nga be vuru ogbo mati wam, be gweru eriri knegidne ogbo aji gburugburu. Be ńotu ogwnu o zí be dnabna nü rime rijza roto nü ngeri Libiya, be gwedna bala ogbo, sigbasi ogbo ma ruwhere vuru a neezne.

¹⁸ Okne abaka-mini bete ewhe, ke chi boru be bete nootuhwu ivu zí n'ogbo nü rime mini.

¹⁹ N'obochi ke sno a, be gweru aka be tñbna nhne be ji nookwo ogbo osimini.

²⁰ Agida obochi, a whnúna ęhnam móbu mbó, ruwhere zí kóriki neewhesi rikne. A nwéma ntukwasi ovu nü o nwernu nye be jooznohia.

²¹ Ele rukna wam dazi agida obochi, rile wiri, Połu gwuzoru nü ruwhnu be, kaa, “Ele nwe m, anu bnóne nsnj nhne me kwuru, a znékele ękwohalo ogbo hite nü Kiriti, a znékele owhu mwhu kpakara nhne ka.”

²² Kitna, anu nwe ovu siri rikne, o zá nye ębula n'esilawuru anu jootuhwu bñdnu a, okwolem ogbo joowhu.

²³ Kwnornu nü enine izi Chiokike nye nwe m, nü nye me neekpenu gwuzoru nü ngeri m abalí tna.

²⁴ Ọ kaa, ‘Połu, ogwnu tú i, i joogwuzoríri nü ruwhnu Siza, Chiokike hite n'oru

a nyenem ji kpakara bñdnu ele ji nü be zí n'ogbo.’

²⁵ Ele nwe m, anu nwe ovu siri rikne, kwnornu nü m kwnatarnu m Chiokike mkpoma nü o jeeme kpa o kanu m.

²⁶ Kóvu a jaakpotasi n'otu ęli ęhia esilawuru n'osimini.”

Ogbo wam kpuru

²⁷ N'obochi ke nri nü ęno n'abalí, abakanini noovughari aji nü osimini Adiratiki. N'esilawuru abali ele nookwo ogbo neeche nü a zí ndundu ngeri ęli.

²⁸ Be gwedna eriri whnú nü mini zí otu riwu nü nri lawuru rula ęli ęli, ige mati be tu kwuo a berere whnú nü o bu nri tolu.

²⁹ Be ńotu ogwnu n'ogbo aji joopkotasi nü rugwu, be gwedna nkno ęno hite n'aznú ogbo, neekpe okpukpe ma iwhne whuya.

³⁰ Ele nookwo ogbo noopio ma be gbawhu n'ogbo, be gwedna ogbo mati nü mini n'ogho aghigho lele be neezne biتا nkno nü ruwhnu ogbo.

³¹ Kóvu Połu kanu nye néechi ele ogwnu nü ele ogwnu, “Q búru ele nookwo ogbo dáziла nü rime ogbo, be jooznohia anu.”

³² Ele ogwnu wam gbubi eriri knegwu ogbo mati wam, sigbasi a, o wheru zne.

³³ Kpa chi n'obo, Połu riasno be ri wiri, “Anu neese ka bu nri obochi nü ęno, anu rile nhne ębula kpakara ige ka.”

³⁴ Bikno, anu ri wiri, o zí mkpa ma anu ziri bñdnu, otu rukeri-ize anu jáadnahala nü risi anu.”

³⁵ Kpa o kwukworu ka, Połu gweru brédi, tñnu Chiokike mmamma nü ruwhnu kpakara be, nyawa a, bete neeri.

³⁶ Be yisi ęhni, nye ębula n'esilawuru be ri wiri.

³⁷ A zí riwu badnú lawuru nü nri ęsau nü isunu nü rime ogbo.

³⁸ Kpa be rikworu wiri, be tñbna kpakara ikpa zí n'ogbo ma ogbo ziri ewheke n'olu mini.

³⁹ Nga chi boru, ele nookwo ogbo máa ęli ka, kóvu be whnurnu otu onu mini rijza rijza, be kaa, o búru o jeekwe omume be jokwo ogbo n'olu rijza.

⁴⁰ Be gbuhalo nkno, sigbasi o dnabna nü rime osimini, be kneme eriri kne nhne be jeeji o kwó ogbo. Be gwelizó bala nü ruwhnu ogbo, ma ruwhere whekwasi a nü ruwhnu, be neezne nü mkpomkpo ęli.

⁴¹ Ogbo dnakwası olu rijza, mii nü rijza, ruwhnu ogbo takwnusi nwéé rikne whuya, aznu a gbaja mpekele mpekele hite n'abaka-mini.

⁴² Ele ogwnu pioru ma be gbu kpakara ele ikelu, o zí otu badnú gwu mini gbawhu.

43 Kóvu nye neechi ele ogwnu pioru o bi ta Polu býdnu, kwéle be mee kpam. Kóvu o kanú kpakara ele rukna wam ele marnu o gwu mini be dnabna mini, beru osno gwuru mini zne mkpomkpo eli.

44 O kanú ele berere snornu be, knernu aka n'isisi móbu impekele ogbo, kpakara aij mernu kpa du olu eli.

28

N'eli Malíta

1 Nga a dýru n'eli n'udno, a nurnu nu eli ɔhia esilawuru wam be kwu a Malíta.

2 Ele nwe eli wam gesiri aij ovu oma k'agida, kpa mini noozo, iyi nootu, be kpawhusi bekwnu kwnornu aij.

3 Polu chikota nkala isisi nootubna be nu rime bekwnu, otu okpu-eli bekwnu chihiaru gbakwnusi Polu n'aka.

4 Ele nwe eli whnurnu hne agwo wam gbakwnusiri Polu n'aka, be kwu n'ehni be, "Nwerukna ka bu nye noogbu badnu, o bu n'ezi nu o whuyaru nu rime ogbo, nhne ojo a noosno a."

5 Kóvu Polu kpabna agwo wam nu rime bekwnu. O zá nhne mernu a.

6 Be neese, neeleanya nü o jaaza, móbu dna n'eli nwýuma. Be se gbu okwunu, o zá nhne bú oma be whnurnu, be gbanwo mkpoma be kaa, "O bu chi."

7 Hne zila ikere bu agida eli nye risi eli wam be kwu Pubiliösi. O kwubnanyarnu aij nkari, qbochi éto a zi n'oro lele ele izne.

8 Nda Pubiliösi dnanyi eli naaria ehni igbugbu ogori nu rwho ówu. Polu zne nu rime oro hne ozi, kpenu a okpukpe, tükwasí a aka a lawuru, gwó a.

9 Nga ka mernu, kpakara ele berere n'eli wam naaria ehni igbugbu varu, Polu gwó kpakara be.

10 Be nyee aij agida nkesi, nga a bnarnu ogbo panizo izne mini aij, be nyee aij agida nhne zi aij mkpa.

Hite nu Malíta du Rom

11 Ke enwa éto wheru, a kworu ogbo hi nu Alekizandaria be kwu "Rumu Ejima." Ogbo ka daziri hna n'okirika.

12 A vadu eli Sírakosi daziri pii qbochi éto.

13 Hite nu pii, a kworu ogbo zne eli Regium, ke chi a boru, ruwhere bete neewhe hite nu eli eli, n'qbochi lawuru a vadu eli Puteoli.

14 A whnurnu agwna rumu nda, be riasno aij daziri otu ikwezu pii. Ka bu kpa a jiri vadu Rom.

15 Rumu nda ele zi nu Rom nurnu nhne gbasiri aij, be va hne zi ikere lele Ahia Apiusi nu Oro Éto Ele Izne, kwnusi aij. Nga Polu whnurnu be, o týmu Chiokike mmamma, mesi mkpoma rikne.

16 Nga a vaduru Rom, be kweru Polu wuru ke a ichne ya nu nye ogwnu neese a.

17 Kpa qbochi éto wheru, Polu sukwukota ele risi Ju ikwu. Nga be gbakoru, o kanú be, "Rumu nda m, o bu n'ezi nu o zá nhne ojo me mernu megidne ele ke aij móbu omen'eli a nahiaru n'aka ele nda aij, be mernu m nye ikelu nu rime Jerusélem, gweru m nyewhete n'aka ele Rom.

18 Be sikhwaru m ajiji, be pioru o sigbasi m kwnornu nu be whnurnu nu o zá nhne ojo me mernu ke kwasiri énwu.

19 Nga ele Ju kwéle, be mernu m, m kaa nu m jeezne nu ruwhnu Siza, o bu n'ezi nu o zá nhne me noobno ele ke m.

20 O bu nhne me kwino pio ma me nu anu kwurita oka, kwnornu be túru m ijigba ka kwnornu nu nhne wam kpakara ele Iziréli neeleanya a."

21 Be saru Polu, "O zá okwukwo izi qbulu a whnurnu hite nu Judiya gbasiri i, o zá rumu nda aij vuyaru qtnutnu móbu oka ojo qbulu gbasiri i.

22 Kóvu a joonu nhne i jookwu, kwnornu nu kpakara ele badnu nookwu oka megidne otu wam i noosno."

23 Be nu Polu yiigba, agida be varu n'qbochi wam hne Polu zi. Hite n'osisi du abalí o zinri be iizi oma eli-eze Chiokike. O gbalí ma be jeekweru nhne gbasiri Jizösi. Polu kanú be kpakara nhne be gbaru n'Iwu Mozizi nu nhne ele ówhnurninya gbaru n'qkwukwo nsø.

24 Agwna be kweru ikwu-onyu a, kóvu ele berere kwéle.

25 Kpa be naala, okewa ziri n'esilawuru be, Polu kwuru otu nhne ka, "Enine Nsø kwuru nkari hite n'onyu Azaya nye ówhnurninya nyee ele nda anu,

26 'Zne kanú ele ka,
Anu jaazi n'onyu kpói, kóvu anu jóoghohia.
Anu jaazi neeleanya, kóvu anu jóowhnu
osno.

27 Kwnornu ovu ele ka zi rinya,

nsní be nurnu,
anya be kpuru isni,

o zi be whnú n'anya be,
nsní be nurnu,
echiche be ghohia, be tühnasna mkpoma,
m gwó ehni igbugbu be. "

28 Polu kwukwo oka a, kaa, "Anu mahia nu ozhohia Chiokike bu nhne be gweznenu ele búeo ele Ju. Be joobno nsní."

29 Kpa Polu kwukworu oka, ele Ju la, nqodogbuta n'anya rikne n'esilawuru ehni be.]

30 Awha lawuru Polu wuru n'oro ke a, nqokwu ogwo oro, nanabnanya kpakara ele naavakwnusi a.

31 O kpó okwo izi oma eli-eze Chiokike, zni nhne gbasiri Nyenwe aij Jizösi Karaïsi hite n'onyu rikne, o zá nye noobnosni a.

Okwukwo izi Polu gbaznennu Ele Rom

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Okwukwo izi Polu gbaznennu ele Rom bù ma be jiknernu ọ nabnanya Polu nü Rom. Echiche a bù ma ọ rnụ ेrnu n'esilawuru be ige matị, hite n'oyi aka be, o zne Sipeni. Okwukwo izi ele Rom neegesi kpa Chiokike n'ogwu ele badnụ ele ikpe mána, mee ya nü be ziri n'udno. Chiokike mernu ele badnụ nü a ziri n'udno hite n'okwnata mkpoma ke zì nü Jizosí Karaísí. Nye Karaísí obula nwernu udno kwnornu nü Chiokike mernu badnụ nwernu ehni a, whoga nü rikne ke mmehie nü ẹnwu. Polu kwuru nü ele Ju nü ele bùo ele Ju nwernu igwe n'orú Chiokike hite nü Jizosí Karaísí.

Nhne zi n'okwukwo ka

Opanizo (1:1-17)

Oznohia hite nü mmehie zi mkpa (1:18--3:20)

Apna Chiokike kwnornu oznohia (3:21--4:25)

Bùdnu ikne nü rime Karaísí (5:1--8:39)

Izirelì zi nü mmumá Chiokike (9:1--11:36)

Agwa nye Karaísí (12:1--15:13)

Okwukwo nü obekwu ikwu (15:14--16:27)

¹ Mawa Polu, nye izi Karaísí Jizosí, nye Chiokike sukwuru, ma m bùru m nye izi Jizosí, hohia masị a ma m bùru m nye zni izi oma a, naagba okwukwo izi ka.

² Ka bù izi oma Chiokike kweru mkwna ogologo ige wheru ewhe hite n'onu ele ọwhurninya, lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø.

³ Izi oma ka gbasiri Nnwò a, Nyenwe ají Jizosí Karaísí, nye ghori badnụ, be mụ a n'avñuru Devidi.

⁴ Chiokike gesiri nü Jizosí Karaísí bù Nnwò a, nga o mernu o hi n'ènwu lizò hite nü rikne ke Enine Nsø.

⁵ Hite n'aka a, Chiokike nyeru aijorú ọ bùru ele izi kwnornu Karaísí, ma a sukwu kpakara mba ma be kweru nü ya, bno a masị nsñi.

⁶ Kpakara anu ele zì nü Rom, zì n'esilawuru ele Chiokike sukwuru ma be bùru ke Jizosí Karaísí.

⁷ M naagbanu anu ele zì nü Rom okwukwo, ele Chiokike whñuru n'anya, sukwu ma be bùru ele ke a,

Oru nü udno ke Chiokike Nda aijorú nü Nyenwe ají Jizosí Karaísí dazinu anu.

Okpukpe ọtu mmamma

⁸ Ke mbom, m nötunu Chiokike mmamma hite nü Jizosí Karaísí kwnornu anu, nü okwnata mkpoma anu gazuru ọwa.

⁹ Chiokike, nye me ji kpakara mkpoma m naakwanu, hite n'okpo okwo izi oma Nnwò a, bù nye akebne m, nü m neechenwanya anu ige obula.

¹⁰ Ige obula me neekpe okpukpe, m noorio Chiokike ma hite n'echiche oma a, o nyee m oghere me va lekasi anu.

¹¹ Kwnornu nü m pioru m ọ whnụ anuanya ma me nü anu keri ngózi ke enine, ke jeeme anu gwuzosi rikne.

¹² Ke bù me va, a kasirita ehni aij ovu, okwnata ovu m jaakasi anu ovu, okwnata anu jaakasi m ovu.

¹³ Rñmu nda m, m pioru anu mahia nü agida ige, m pioru m ọ va lekasi anu, kovu m nwéé m rikne du kñtha. M pioru m o riñha mkpuru ovu n'esilawuru anu lele kpa me riñiaru mkpuru ovu n'esilawuru ele bùo ele Ju.

¹⁴ Kwnornu nü m ji m kpakara ele badnụ ogwo okpo okwo izi oma, ma ele Giriki, ma ele bùo ele Giriki, ele nwernu akò, ma ele nwéé akò.

¹⁵ Ke bù nü ọ zì m mkpa o zni anu ele zì nü Rom izi oma.

Iknernema ke izi oma

¹⁶ Iwhnerne izi oma ka zá nootu m, ọ bù rikne Chiokike du oznohia kpakara ele kweru, ele Ju ke mbom, nü ele bùo ele Ju.

¹⁷ Kwnornu nü ome mma ke Chiokike whñaru iwhne n'izi oma, hite n'okwnata ovu du okwnata ovu, lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø, "Nye mee mma jeehi nü okwnata ovu a ziri bùdnu."

Onuma Chiokike megidne badnụ

¹⁸ Kwnornu nü ovu owe ehni Chiokike hiri n'oligwe whñaya iwhne megidne kpakara ele maa Chiokike, ele hi nü risi rikne arñru-eli be naakpagidne ezi ọka.

¹⁹ Chiokike neewe ehni megidne be, kwnornu nü nhne be kwesiri ọ mahia gbasiri Chiokike whñaru iwhne. Ọ bù Chiokike n'iwhuru a gesiri be ehni a.

²⁰ Hite n'okike ọwa, nhne be whñu anya gbasiri Chiokike, nü rikne a zì okwnokwnu, nü oyiyi a zì nsø bù ke badnụ whñuru anya, be whñuru be nü kpakara nhne Chiokike keru, ke bù nü badnụ nwéé nhne o ji gonahoru ehni a.

²¹ Be marnu Chiokike, kovu be nyéne a igwugwu kwesiri a, be tú mmamma, kovu echiche be bù nhne etekne, mkpoma iwhñirñiwhno be jiñiaru n'ochichiri.

²² Be kaa nü be bù ele nwernu akoniche, be bù ele iwhñirñiwhno.

²³ Tñnuma be jaakwanu Chiokike ke nwý ọnwu, be nöokpo risi eli nyee nhne be pnioru

opnio lele badnụ ke nqonwu ọnwu, nụ ọnunu, nụ anohia nụ agwo.

²⁴ Chiokike gweru be nyewhete n'aka nhne zìla rịchna hite nụ ome nhne ovu ojo be pioru, be gweru ẹhni be mee nhne tụ iwhnerne n'esilawuru ẹhni be.

²⁵ Be gweru aghalaghala gbanwo ezi ọka Chiokike, be nqokpa risi ẹli nyee nhne be keru eke tnunuma nye keru nhne n'iwhuru a, nye nwe ɔznarni ọkwunkwuru. Amịm.

²⁶ Kam kpayarụ, Chiokike nyernu be n'aka ome nhne tụ iwhnerne. Ele rinya gharu o mee nhne lele kpa omen'ẹli omekorita nyerukna nụ nyeririnyi zì, be be neemekorita.

²⁷ Kpam masị, ele rukna sigbasiri o dnanyi ele rinya, be naadnanyitaru ẹhni be. Be neeme nhne tụ iwhnerne n'esilawuru be, be naata awhnụwhnu nhne ojo be mernu.

²⁸ Kpa be kwélé ọ marnu Chiokike nụ mkpoma be, Chiokike nyewhete be n'aka ovu ruru ọru, ma be mee nhne be kwésile o mee.

²⁹ Aruru-ẹli zì odo nụ ọdo jihiaru mkpoma be, mmehie, ọwho-anaya, okne nhne ojo, ntaknarnama ovu, ogbu badnụ, ọlu ọgwnu, aghigho, nụ osno irno, ozno izno.

³⁰ Ele naakaja ẹhni be, be snornu Chiokike irno, ele só anya, ele noolu ọnu, ele neechehịa apna ikne kpa be jeeme nhne ojo, ele zá noobnonu ele murnu be nsní,

³¹ ele nwée oghohia, ele zá naabita ogba-njọ-ehni, ele nwée ovu ọma, ele zá nqodonu ele berere obirizi.

³² Be magwụ nụ iwu Chiokike kwuru nụ ele neeme nhne ojo ka jionwu ẹnwu, ọ bú nụ be neeme nhne ele ka kpoi, kovu be naadasịnụ ele neeme nhne ele ka n'ikwu.

2

Ikpe zì snam ke Chiokike

¹ Jì badnụ, i nwée rikne gonahoru ẹhni i, jì nye neekpe nye berere ikpe, kwnornu nụ hne i zi neekpe nye berere ikpe bù hne ikpe zi naama i, kwnornu nụ i neeme otu nhne wam.

² A magwụ nụ Chiokike neekpe ikpe zi snam nụ risi ele neeme kpakara nhne ka.

³ Jì badnụ etekne ke neeme nhne ke i kwno neekpe ele berere ikpe, i che nụ i jaagbanahorū ikpe Chiokike sa?

⁴ Mọbu i neeednra okne ovu ọma Chiokike anya, nụ ọnabnanya a, nụ ogologo ọsnuta ovu a? N'ezí, Chiokike neemenu i nhne ọma ka ma o dubna i nụ ọtuhasna ovu.

⁵ Kovu hite nụ ovu rikne nụ ovu kwé obniasi i, i naabitau ẹhni i awhnụwhnu ke kakwo n'obochi ovu owe ẹhni Chiokike nụ okpume ikpe a zì snam.

⁶ Chiokike jiookwu nye ọbula ọgwo lele kpa ẹrnu a jiri zì.

⁷ Ele gwuzosi rikne neeme nhne ọma, noopio igwugwu nụ ọsobisi, nụ nkoli bùdnu, Chiokike jeenye be bùdnu kwó okwo.

⁸ Kovu, ele noopio nhne ke aka be, ele kwélé ezi ọka, ele noosno nhne ojo, Chiokike joowukwasi be ovu owe ẹhni a nụ ọnuma a.

⁹ Okne awhnụwhnu nụ nhne ighbugbu jaazinu kpakara ele neeme nhne ojo, ke mbom ele Ju, ma ele búo ele Ju.

¹⁰ Kovu igwugwu, ọsobisini nụ udno jaazinu nye ọbula neeme nhne ọma, ke mbom ele Ju, nụ ele búo ele Ju.

¹¹ Kwnornu nụ Chiokike zá neele badnụ anya nụ ruwhnu.

¹² Kpakara ele mernu mmehie hne be nwée Iwu Mozizi jionwu hne Iwu zìla, ele mierieu hne Iwu zì, Iwu jeekpe be ikpe.

¹³ O búo ele nqonu Iwu bù ele zì snam nụ ruwhnu Chiokike, kovu ele neeme nhne Iwu kwuru.

¹⁴ Nga ele búo ele Ju ele nwée Iwu hiri n'ovu be mee nhne Iwu kwuru, kam bụnụ be Iwu, o bù n'ezí nụ be nwée Iwu.

¹⁵ Bùdnu be neegesi nụ be gbagwu Iwu n'ovu be, ovu be naagbanụ be akebne, noobno be nhne, mọbu nqogomanu be.

¹⁶ Ka jioibu n'obochi Chiokike jeekpe nhne tugwaru otugwa ke badnụ ikpe, hite n'aka Karaiṣi Jizosí lele kpa izi ọma me neezni kwuru.

Ele Ju nụ Iwu

¹⁷ I noosukwu ẹhni i nye Ju, nqotukwasi ovu n'Iwu, neeji Chiokike naanya risi.

¹⁸ I magwụ echiche a, i nahorù nhne ke kakwo mma, kwnornu nụ i mñhiaru a n'iwu.

¹⁹ I kwnataru ovu nụ i bù nye noodu nye isni, iwhne ele zì n'ochichiri,

²⁰ nye neezni ele iwhnirniwhno nhne, nye neezni rñmu takiri nhne, nye nwiegwu akoniche zuru ozu, nụ ezi ọka.

²¹ Jì nye neezni ele berere nhne, i zní ẹhni i nhne sa? I neezni ọ zá nye znu buznu, jì n'iwhuru i znú buznu sa?

²² I kaa, "O zá nye mee oyi," jíwa, i méé oyi sa? I snornu chi berere irno, kovu i znú buznu nụ ruwhnu rñewu?

²³ Jì nye ji iwu Chiokike noolu ọnu, o bù i zá neeme Chiokike nhne iwhnerne hite n'olulu iwu a?

²⁴ Lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø, "Ele búo ele Ju naakaja rñewna Chiokike kwnornu anụ ele Ju."

²⁵ O bùru nụ i bítai iwu, ọkpa nka i bù nhne, kovu o bùru nụ i bítage iwu, ọkpa nka i bù nhne etekne.

²⁶ O bùru nụ ele búo ele Ju be kpáge nka, bita Iwu, be jeegweru be lele ele be kparu nka.

²⁷ Nye be kpáge nka n'anq-ehni kovu ọ bitarú Iwu jaama i ikpe, jì nye nwiegwu Iwu

be gbaru n'okwukwo nü nye be kparu nka, kovu i za naabija Iwu.

²⁸ Badnu buo nye Ju n'anq-ehni kpoi, okpa nka bido masi ke anq-ehni kpoi.

²⁹ Nye Ju nezi buo nye Ju n'ovu. Okpa nka bu ke be kparu n'ovu hite n'enine Chiokike, o bido n'Iwu be gbaru n'okwukwo. Oznarni badnu wam hige n'aka badnu, kovu n'aka Chiokike.

3

Chiokike kwesiri o kwnata ovu

¹ Kini bu nhne ele Ju nwernu kakwo ele buo ele Ju? O zi mbnarna zi nü okpa nka?

² Owe! K'agida n'apna obula. Ke mbom, Chiokike nyernu ele Ju ikwu-oua a.

³ O bürü nü agwna be nwéé okwnata ovu? O jeeme Chiokike bürü nye kwésile o tükwasí ovu?

⁴ Óza ria ria! Chiokike jooburiri nye ezi oka, o bübedi nü kpakara badnu jooburu ele aghalaghala. Lele kpa okwukwo nsø kwuru, "Ma i gesi nü i buo nye nookwu ezi oka,

Ikpe jáama i nga be neekpe i ikpe."

⁵ O bürü nü a mernu nhne bido oma, ke jeegeesi ome mma Chiokike ke zi snam, kini bu nhne a jookwu? Nü Chiokike mernu nhne ojo nü o ta aij awhnuyhnu nü ovu owe ehni sa? (M nookwu lele badnu etekne.)

⁶ Óza ria ria! O bürü nü Chiokike bido nye mee mma, ndaa kpa o jeeji kpe owa ikpe?

⁷ O bürü nü aghalaghala m jeenye Chiokike igwugwu hite nü ome ezi oka a whuya iwhne, ndaa kpa be jaama m ikpe lele nye mmechie?

⁸ O bürü nü anu neeche kpam, anu jaakaa, "Ngwa ma a mee nhne ojo ma nhne bürü oma va"? Agwna ele badnu nyernu m mkpari, noobno m nü ka bürü nhne me neezni ele badnu. Be jaama be ikpe lele kpa o kwesiri.

Nye mee mma zá

⁹ Ndaa, a ka ele bido ele Ju mma? Óza ria ria. M karu m nü ele Ju ma ele bido ele Ju n'otu zi nü mkpururu mmechie.

¹⁰ Lele kpa okwukwo nsø kwuru,

"O zá nye buo nye mee mma, o bübedi otu.

¹¹ O zá nye nwernu akoniche,

o zá nye noopio Chiokike.

¹² Kpakara ele badnu dasinu Chiokike aznun,

o zá iru be bnarnu,

o zá nye neeme nhne oma

o bübedi otu.

¹³ Onu be nü lele ilili gberu anya, riro be nookwu oka aghigho, oka ojo lele njulu agwo neehi nü mgbele-onu be whuya.

¹⁴ Ovu onu nü okne onu ojo jihjaru be nü mkpoma.

¹⁵ Ochi be zi snarna snarna n'owusa ovnarna.

¹⁶ Olulu nhne nü nhne anya-mini noosno be n'apna be.

¹⁷ Be maa apna udno.

¹⁸ Ogwnu Chiokike za be n'anya."

¹⁹ Kitna a magwu nü kpakara nhne Iwu kwuru zjnu ele zi nü mkpururu Iwu, ma be kpusni kpakara onu ele badnu, ma kpakara owa bna n'ikpe Chiokike.

²⁰ Kwnornu nü o zá nye mee mma n'anya Chiokike hite nü ome nhne Iwu kwuru, kovu Iwu neeme ele badnu mahia nü be mehieru.

Ome mma hite

n'okwnata mkpoma

²¹ Kovu ome mma Chiokike whuyaru iwhne hne Iwu zila, o bu ezi oka nü Iwu nü ele owhnurninya naagbanu a akebne.

²² Ome mma Chiokike ka hiri n'okwnata ovu nü Jizosi Karaisi zjnu kpakara ele kwehjaru, kwnornu nü okpa ike zila nü rime a ria ria.

²³ Kwnornu nü kpakara ele badnu mehieru, be nwéé rikne du igwugwu Chiokike.

²⁴ Kovu nkesi ke oru Chiokike mernu kpakara badnu bürü ele ikpe mámana hite n'ogbahia aij ke hi n'aka Karaisi Jizosi.

²⁵ Chiokike nyernu a lele nkesi owhaji-eli hite n'okwnata ovu, ka bu ma Chiokike gesi ome mma a. N'ige wheru ewhe Chiokike jiri ogologo ohsnta ovu lewhuru mmehie ke badnu anya.

²⁶ O mernu kam ma o gesi ikpe a zi snam n'ige ka, ma o bürü nye mee mma nga o neegweru badnu lele nye ikpe mámana hite n'okwnata ovu nü Jizosi.

²⁷ O bürü kpam, ndaa hne mpako zi? O zila! Kini kpayar a? O bu nü hite n'obita nhne Iwu kwuru? Óza! Kovu a kwnataru ovu.

²⁸ A nookwusi a rikne nü be neegweru badnu lele nye ikpe mámana hite n'okwnata ovu, o bido hite n'eru ke Iwu.

²⁹ Chiokike, o bu Chiokike ke ele Ju kpoi? O bido Chiokike ke ele bido ele Ju sa? Owe! O bu ya.

³⁰ Hne o bu otu Chiokike, o joogwu ele be kparu nka lele ele ikpe mámana hite n'okwnata ovu be, nü ele be kpala nka hite n'okwnata ovu be.

³¹ A jaakaa nü ka neegesi n'Iwu bnage nü nhne hite n'okwnata ovu ka? Óza ria ria, kovu a neeme Iwu gwuzosi rikne.

4

Okwnata ovu Ebereham

¹ Ndaa nhne a jaakaa gbasiri Ebereham nda aij? Kini bu nhne o piohjaru?

² O bürü nü be hiri n'eru Ebereham gwnusi a nü nye mee mma, o znernu anyaa

risi nü ka. Kóvu o nwéé rikne mee oknomokno nü ruwhnu Chiokike.

³ Okwukwo nsø kwuru kini? “Ebreham kweruru Chiokike, Chiokike gwnusinu a nü o bu nye mee mma.”

⁴ Nye be kwuru ogwo érnu a, ogwo érnu a búla nkesi, kóvu nhne o rnúhiaru n’érnu.

⁵ Kóvu nye rnúge érnu, ke kwnataru Chiokike, nye noogwnu ele ojo lele ele ikpe mána ovu, Chiokike ji okwnata ovu a gwnu a nye mee mma.

⁶ Ka bu nhne Devidi kwuru gbasíri nye qwa óma, nye Chiokike híge n’érnu a gwnu nü nye mee mma,

⁷ “Nye qwa óma bu nye Chiokike gbarunu mmehie,

nye be kpusrniru aruru-eli a.

⁸ Nye qwa óma bu nye Chiokike zá noogwnu mmehie a megidne a.”

⁹ Ngózi ka, o zínu ele be kparu nka kpoi sa? Óza, ma ele be kpála nka. Kwnornu nü a karú nü Ebreham kweruru Chiokike, Chiokike gwnusinu a nü o bu nye mee mma.

¹⁰ Ndaa hne nhne ka mernu? O nga be kparu a nka, sú o bu nga be kpála a nka? O bu nga be kpála nka.

¹¹ Be kparu a nka ma o bürü nhne elekema ke ome mma nü o kwnataru Chiokike ovu nga be kpála a nka, ma o bürü nda kpakara ele kweru, ma be gwnusi be n’ele mee mma, o bu n’ezí nü be kpála be nka.

¹² O bu masí nda ele be kparu nka, o búla nü be kparu be nka kpoi, kóvu nü be nowo bùdnu okwnata ovu lele nda aí Ebreham wuru su be kparu a nka.

Mkwna Chiokike

¹³ Mkwna Chiokike kweru Ebreham nü avnúrnua nü be jeekehia qwa búlo hite n’obita Iwu, kóvu ome mma ke hiri n’okwnata.

¹⁴ O bürü nü ele zí nü mkpururu Iwu jeekehia mkwna wam, okwnata ovu bu nhne etekne, mkwna Chiokike kweru bnána iru.

¹⁵ Iwu neegwuya ovu owe éhni Chiokike. Hne Iwu zíla, o zá nye jaadna Iwu.

¹⁶ Mkwna wam hiri n’okwnata mkpoma. O mernu o hite n’oru gwuzoru kwem nü rime kpakara rúmu Ebreham. O búlo ele zí n’Iwu kpoi, kóvu ma ele smo okwnata ovu Ebreham, kwnornu nü o bu nda kpakara aí.

¹⁷ Lele kpa be gbaru a n’okwukwo nsø, “M mernu m jí nda agída mba.” O bu nda aí n’anya Chiokike, nye o kwnataru ovu, Chiokike ke naakpatne nye nwúrnua ónzu, nye neeme nhne zígele a whuya iwhne.

¹⁸ Nga olile anya zíla a, Ebreham kwnataru ovu, o bürü nda agída mba, lele kpa okwukwo nsø kwuru, “Mkpuru i jaazi agída kpa.”

¹⁹ Okwnata ovu a dnáge adna, ngá o whnúrnua nü anó-éhni a bu nhne nwúrnua ónzu, hne o bu otu riwhu awha, nü rekpanwo Sera nwúrnua ónzu.

²⁰ Kóvu okwnata ovu a dnáge adna hite nü ókwe ekwe móbu onwe mkpoma lawúru gbasíri nhne Chiokike kweru a mkwna, okwnata ovu a mernu o gwuzosi rikne naaznarni Chiokike.

²¹ Ovu siri a rikne nü Chiokike nwernu rikne o mezu nhne o kweru mkwna.

²² Kam kpayaru, “Chiokike gwnusinu a nü o bu nye mee mma.”

²³ Nü be gwnusíri a nü nye mee mma, búlo nhne ke zínu a kppoi.

²⁴ O zí masínu aí ele be joogwunsi n’ele mee mma, ele kweru nü nye wam mernu Jizosí Nyenwe aí hi n’énwu lizo.

²⁵ Be nyernu a ma o nwü kwnornu mme-hie aí, o hiri n’énwu lizo ma Chiokike gwnusí aí lele ele ikpe mámana.

5

Snarnjma nü udno

¹ Kitna, hne Chiokike gwnurnu aí lele ele ikpe mána hite n’okwnata ovu, a nwernu udno nü Chiokike hite n’aka Nyenwe aí Jizosí Karaisí.

² Jizosí bu nye a hiri n’aka a, hite n’okwnata ovu gwuzoru n’oru Chiokike. A nqonwudna ónwduna nü a nwernu olile anya nü a jeekehia igwugwu Chiokike.

³ O búlo kam kpoi, a nqonwudna nü rime awhnúwhnu, kwnornu nü awhnúwhnu neegwuya qsnuta ovu,

⁴ qsnuta ovu neegwuya agwa óma, agwa óma gwuya olile anya.

⁵ Olile anya aí jóobu nhne etekne, kwnornu nü Chiokike wukwasíri aí qwhnun’anya a n’ovu aí hite n’Enine Nsø, ke o kesí aí.

⁶ Kwnornu nü nga a nwéé rikne, Karaisí nwúrnua kwnornu aí ele ojo máa Chiokike.

⁷ O bu nhne siri rikne nü badnú jookwno nye óma nwü énzu. Kóvu badnú eleghí anya jeenwe rikne kwnornu nye mee mma nwü.

⁸ Kóvu Chiokike gesiri aí qwhnun’anya a ke bu nü Karaisí kwnornu aí nwúuma kpa a zí köriri nü rime mmehie.

⁹ Be hiri n’óvnarna a gwnu aí lele ele ikpe mána, o jooznobia aí n’ovu owe éhni Chiokike.

¹⁰ Kwnornu nü a bu ele irno Chiokike nü mbom, kóvu aí nü Chiokike mernu udno hite n’énwu Nnwø a. Kitna, a bu ele enyi Chiokike, o jooznobia a hite nü bùdnu Nnwø a.

¹¹ O búlo kam kpoi, kóvu a nqonwudna ónwduna nü rime Chiokike hite nü Nyenwe aí Jizosí Karaisí, nye mernu aí nü Chiokike zíri n’udno.

Adam nü Karaïsi

¹² Lele kpa mmehie hiri n'aka otu badnụ bna nü rime ọwa, mmehie vuyarụ ẹnwụ, ẹnwụ wam zuru kpakara ọwa, kwnornu nü kpakara badnụ mehieru.

¹³ Mmehie zị n'owa sụ be nyernu Iwu, kọvu mmehie zìla ire nga Iwu zìla a.

¹⁴ Ẹnwụ hiteru n'Adam dụ n'ige Mozizi n'echi kpakara badnụ, ma ele méhiele lele kpa Adam mehieru. Adam bụ nye bítalà nhne Chiokike nyernu n'iwu.

Adam bụ oyiyi nye wam jaava.

¹⁵ Kọvu nkesi wam nýna lele mmehie. Kwnornu o bụru nü agídà badnụ nwýrnu hite nü mmehie otu badnụ, oru nü nkesi Chiokike zì agídà kakwo, ke gazaru kpakara ele badnụ hite n'orù otu nye wam bụ Jizosí Karaïsi.

¹⁶ Nkesi Chiokike zì ichne nü hne mmehie otu badnụ zì. Ikpe snornu otu mmehie wam ke vuyarụ ọmuma ikpe, kọvu nkesi wam sno agídà mmehie ke vuyarụ ọgwunusi badnụ lele nye ikpe mámama.

¹⁷ Mmehie otu badnụ ka, Adam, mernu ẹnwụ n'echi ọwa, kọvu kpakara ele nahiaru nkesi oru zì agídà ke Chiokike nü ome mma a, jeemegbu mmehie nü ẹnwụ hite nü otu badnụ wam ke bụ Jizosí Karaïsi.

¹⁸ Owe! Otu mmehie Adam vuyarụ ọmuma ikpe nü risi kpakara ele badnụ, kọvu, otu ẹrnú ome mma Karaïsi mernu ele badnụ bụru ele ikpe mámama n'anya Chiokike, ke nyernu be bùdnu.

¹⁹ Hite nü risi rikne otu badnụ kpakara ele badnụ ghoro ele mmehie, otu aka wam masi, obno nsní otu badnụ jeeme kpakara ele badnụ bụru ele mee mma.

²⁰ Iwu varu ma nhne ojo zì agídà, kọvu hne mmehie zì agídà, oru Chiokike baru aba k'agida.

²¹ Hne mmehie n'echi hite n'ẹnwụ, oru Chiokike n'echi hite n'ome mma ke noodubna nü bùdnu kwó okwo hite nü Jizosí Karaïsi Nyenwe aị.

6*Nwụ nü mmehie,**zìri bùdnu nü Karaïsi*

¹ Kini bụ nhne a jaaka? O bụ ma a zì kóriri nü neeme mmehie ma oru Chiokike ba ọba?

² Óza ria ria! Ndaa kpa aị ele nwýrnu ọrnwu nü rime mmehie jaazi kóriri bùdnu nü rime a?

³ O bụ nü anụ māa sa, be wýru aị mini ma ai nü Karaïsi Jizosí bụru otu, nü be wýru aị mini ma aị nü Karaïsi bụru masi otu n'ẹnwụ a?

⁴ Hite nü mini be wýru aị, be likotaru aị nü Karaïsi n'ẹnwụ a, ma a nü lele Karaïsi nga o hiri n'ẹnwụ lizò hite n'igwugwu ke Nda, a joowu bùdnu ikne.

⁵ Kwnornu nü o bụru nü aị nü a bụ otu n'ẹnwụ a, kpam masi, aị nü a jōboru otu n'olizò n'ẹnwụ a.

⁶ A magwụ nü ẹhni ọknani aị bụ ke be kpogidnernu ya nü Karaïsi n'olu ọgbà a, ma be lulu ẹhni mmehie, ma a gharu o bụru ọhi ke mmehie.

⁷ Kwnornu nga badnụ nwýrnu, mmehie nwéma iknernema n'ẹhni a berere.

⁸ O bụru a snornu Karaïsi nwụ ẹnwụ, a kweru nü a joosno a zìri bùdnu.

⁹ A magwụ nü Chiokike mernu Karaïsi hi n'ẹnwụ lizò, o jónowu kwno berere, ẹnwụ nwéma iknernema hne o zì berere.

¹⁰ Ẹnwụ o nwýrnu, o nwýrnu kwnornu mmehie otu mgba, o zì bùdnu kitna, o zìnu Chiokike bùdnu.

¹¹ Kpam masi, anụ gwñu ẹhni anụ lele ele nwýrnu ọrnwu kwnornu mmehie, kọvu ele zì bùdnu nyee Chiokike hite nü Karaïsi Jizosí.

¹² Anụ kwé mmehie n'echi ano-ẹhni anụ, neeme anụ noobno nsní nhne ojo ano-ẹhni noopio.

¹³ Anụ kwékó o gweru ẹhni anụ nyee mmehie ma o bụru nhne ẹrnú ke risi rikne. Kọvu anụ gweru ẹhni anụ nyee Chiokike, lele ele hiri n'ẹnwụ bna nü bùdnu, anụ gweru kpakara ẹhni anụ nyee ma be bụru nhne ẹrnú ke nhne ọma.

¹⁴ Kwnornu nü mmehie zá n'echi anụ, anụ zìla nü mkpururu Iwu, kọvu nü mkpururu oru ke Chiokike.

Ele ọhi ke ome mma

¹⁵ Kini bụ ka? A jaazi neeme mmehie kwnornu nü a zá nü mkpururu Iwu, kọvu mkpururu oru ke Chiokike? Óza ria ria.

¹⁶ Anụ magwụ nü nyee anụ noobno nsní nhne o nookwu, anụ bụ ele ọhi ke nyee anụ noobno nsní. Anụ bụ ọhi ke mmehie ke noodubna n'ẹnwụ, mọbu ọhi obno nsní ke noodubna n'ome mma.

¹⁷ Kọvu ọznarni zìnu Chiokike, kwnornu nü mbom anụ bụ ọhi ke mmehie, kọvu anụ bnornu nsní hite nü mkpoma anụ bna n'ezi oka wam anụ nahiaru.

¹⁸ Be dohiaru anụ nü mmehie anụ, ma anụ bụru ọhi ke ome mma.

¹⁹ M nookwu lele badnụ, kwnornu nü anụ zá rikne. Nü mbom, anụ gweru ẹhni anụ nyee nhne zìla ríchna nü risi rikne o mee nhne ojo, kpam masi, anụ gweru ẹhni anụ bụru ọhi ome mma bna n'érnu zì nsø.

²⁰ Nga anụ bụ ọhi ke mmehie, anụ nwée igwe n'ome mma.

²¹ Ndaa mbnarna anụ nwehiaru hite nhne kam n'ọtụ iwhnerne? Risi kpakara nhne kam, bụ ẹnwụ.

²² Kọvu kitna, be dohiaru anụ nü rime mmehie, anụ bụru ele ọhi ke Chiokike, mbnarna anụ jeenwehiịa jeeme anụ zìri nsø ke joodubna nü bùdnu kwó okwo.

²³ Kwnornu nü ögwo ería mmechie bù enwu, kóvu nkesi ke Chiokike bù bùdnu kwó okwo hite nü Karaísi Jizosí Nyenwe ai.

7

Nhne atü ke olulu nzi nü nwernerne

¹ Rümü nda m, m nookwunu anü ọka lele ele magwü Iwu, anü magwü nü Iwu jígwu bùdnu hne nye wam zì bùdnu.

² Nyerinya nwerneru nzi zì n'iwu nga nzi a zì bùdnu, kóvu o bùru nzi a nwü, o zíma iwu jígwu a lele nye zì nü nzi.

³ Ka neegesi, o bùru nü nzi a zì bùdnu, nyerinya wam gbö nzi berere, be jookwu a nye neeme oyi. Kóvu o bùru nü nzi a nwüru ọnwu, iwu jígele a, o bùru nü o gböru nzi berere. O méne oyi.

⁴ Rümü nda m, otu aka wam, bù kpa o zíju anü. Anü nwüru ọnwu n'Iwu híte n'èhni Karaísi. Anü bù ke nye wam hiri n'ènzu lizo, ma anü bùru mgwna erànu ke bnarnu iru n'aka Chiokike.

⁵ Nga a zì bùdnu n'anö-èhni, nhne ojo ke Iwu Mozizi vuyarü bù nhne a noosno, kpkakara nhne a mernu dubnarnu aij n'ènzu.

⁶ Kóvu kítna, a nwernerunem èhni aij n'Iwu, kwnornu nü a agbúrulam n'iwu wam jígwu aij, a kpenu Chiokike n'apna ikne ke Enine, o bùo n'apna oklynani ke Iwu be gbaru n'òkwukwo.

Iwu nü mmechie

⁷ Kini bù nhne a jookwu? Iwu wam o bù mmechie sa? Óza ria ria. Kóvu iwu mernu m mahia mmechie. M znégele m amahia nhne bù a ọwho-anaya o bùru n'Iwu kwüle, "I nwéko ọwho-anaya."

⁸ Kóvu mmechie hite nü nhne be nyerunu n'iwu nwehíaru oghere o kpakne ọwho-anaya zì ichne ichne. Kwnornu nü mmechie nwüru ọnwu hne iwu zíla.

⁹ M zì m bùdnu hne iwu zíla, kóvu nga nhne be nyerunu n'iwu varü, mmechie zíri bùdnu nü rime m, m nwüma.

¹⁰ Nhne be nyerunu n'iwu ke kwsiri o gweya bùdnu, vuyanu m ẹnwü.

¹¹ Mmechie hite nü nhne be nyerunu n'iwu duwhuru m, hite nhne be nyerunu n'iwu, gbu m.

¹² Iwu wam zì nsø, nhne be nyerunu n'Iwu zì masi nsø, o zì kwem, o bùru ọma.

¹³ Ka o neegesi nü nhne bùru ọma vuyanu m ẹnwü? Óza ria ria. O bù mmechie ke kparyarü a. Mmechie gweruru nhne bùru ọma mee a o vuyanu m ẹnwü, ma mmechie whuya iwhne nü o bù mmechie n'ezi. Hite nü nhne be nyerunu n'iwu bë jeegesi nü mmechie bùo ọma ria ria.

¹⁴ A magwü nü Iwu bù nhne enine. Kóvu m bù m badnù etekne, nye be reru lele ọhi ke mmechie.

¹⁵ M máam nhne me neeme, kwnornu nü nhne me noopio o mee, m nwéé m rikne mee a, kóvu nhne me píole o mee, bù nhne me neeme.

¹⁶ Nga me neeme nhne me píole o mee, ka neegesi nü Iwu wam bùru ọma.

¹⁷ Kóvu o bùo me neeme nhne ka, kóvu o bù mmechie ke wu nü rime m.

¹⁸ M magwü m nü o zá nhne ọma ọbula zì nü rime m (ke bù n'anö-èhni m). Kwnornu nü o naamasí m o mee nhne bùru ọma, kóvu m nwéé m rikne o mee a.

¹⁹ M mée m nhne ọma me pioru o mee, kóvu nhne bùo ọma me píole o mee, bù nhne me neeme.

²⁰ O bùru nü me mee nhne me píole o mee, ka neegesi nü o bùo me bù nye neeme a, kóvu o bù mmechie wam ke wu nü rime m.

²¹ M magwü m nü iwu nqornu ेrnü, nga me pioru o mee nhne bùru ọma, nhne ojo zì nü ruwhnu m.

²² Nü rime enine m, m noopio iwu Chiokike.

²³ Kóvu m nqowhnu iwu berere nqornu ेrnü nü rime m, iwu ke nqolusi iwu ke ovu ọgwnu. O neeme m bùru ọhi iwu ke mmechie ke nqornu ेrnü nü anö-èhni m.

²⁴ M bù m badnù ke nqowhnuji anya. Nyele jodohia m n'anö-èhni ke ẹnwü ka?

²⁵ A nqotunu Chiokike mmamma hite nü Nyenwe aij Jizosí Karaísi.

Hite n'echiche m, m bù m ọhi ke iwu ke Chiokike, kóvu, anö-èhni m bù ọhi iwu ke mmechie.

8

Bùdnu hite n'Enine

¹ Kítna, o zá ikpe naama ele zì nü rime Karaísi Jizosí. *

² Kwnornu nü iwu ke Enine ke neegweya bùdnu nü Karaísi Jizosí, mernu m whoga n'ohi iwu ke mmechie nü ẹnwü.

³ Nhne Iwu nwéé rikne meli kwnornu nü anö-èhni badnù zíla rikne, Chiokike mernu a, o ziyyar u Nnwö a lele badnù ke mmechie ma o bùru arjohna mmechie. Hite nü ya o ma bùdnu mmechie ke badnù ikpe.

⁴ Chiokike mernu ka ma nhne ziri ezi ke Iwu zu ozu nü rime aij ele noowu bùdnu lele kpa Enine noopio, o bùo kpa anö-èhni noopio.

⁵ Ele noowu bùdnu n'anö-èhni neeme nhne anö-èhni noopio, ele noowu bùdnu n'Enine neeme nhne Enine noopio.

⁶ Nye anö-èhni n'echi nwüru ọnwu, kóvu nye Enine n'echi nwerneru bùdnu nü udno.

* ^{8:1} Agwna ọkwukwo oklynani kwuru: ele zá noowu bùdnu lele kpa mmechie pioru, kóvu lele kpa enine noopio.

7 Kwnornu nü nye ano-éhni néechi bụ nye irno Chiokike, o nwéé rikne bítá iwu Chiokike, n'ezi, o jéenwe rikne bítá a.

8 Ele ano-éhni néechi jéenwe rikne mee nhne jósoso Chiokike n'ónu.

9 Ano-éhni zá néechi anú, kóvu Enine, o búru nü Enine Chiokike wu nü rime anú. Nye óbula ke nwéé Enine Karaísi, búo ke Karaísi.

10 O búru nü Karaísi zí nü rime anú, o bú n'ezi nü ano-éhni anú nwúrnu ónú kwnornu mímehie, kóvu enine anú zí búdnú kwnornu ome mma.

11 O búru nü Enine Chiokike ke mernu Jízosi hi n'enwu lízo wuru nü rime anú, nye wam ke mernu Karaísi hi n'enwu lízo jeeme ano-éhni anú zírì búdnú hite n'Enine a ke wu nü rime anú.

12 Kam kpáyáru, rúmu nda m, a jígwu ogwo o wu búdnú aí, o búo kpa ano-éhni noopio.

13 Kwnornu nü o búru nü anú wu lele kpa ano-éhni anú noopio, anú jónwú énwu, kóvu o búru nü anú jeehi n'enine gbu kpakara énru ojo ke ano-éhni, anú jaazi búdnú.

14 Kpakara ele Enine Nsó Chiokike néechi bú rúmu Chiokike.

15 Kwnornu nü Enine Chiokike nyéru anú méne anú ele ohi, ke neeme anú búru ele ogwu. Kóvu Enine neeme anú búru rúmu Chiokike, anú jéenwe rikne kwnakwu a, "Papa, Nda m."

16 Enine Nsó Chiokike naagbanú enine aí akebne nü a bú rúmu Chiokike.

17 O búru nü a bú rúmu Chiokike, a bú ele neekehia mkpe, ele neekehia mkpe Chiokike, ele be nü Karaísi neekerikóta mkpe. O búru a snornu a ta awhnúwhnu, a joosno a kehia igwugwu a masí.

Igwugwu ke zí nü ruwhnú

18 M whnúrnú m nü awhnúwhnu ke ige ka bú nhne a jééji túsínu igwugwu ke be jookpumenu aí.

19 Kpakara nhne be keru eke ji olíle anya siri rikne neese nga be jeegesi rúmu Chiokike.

20 Kwnornu nü nhne be keru eke ghórú nhne etekne, o búo nü rikne aka ke be, kóvu kpa Chiokike mernu be, be zí kórirí neele anya,

21 nü nhne be keru eke jeenwernu éhni be whóga n'éhni oro oro, kehia igwe nü o nwernu éhni zí igwugwu ke be bítannu rúmu Chiokike.

22 A magwú dú kítña nü kpakara nhne be keru eke nösosu idne lele nye rime ómumú nnwo neeme.

23 Kóvu o búo nhne be keru eke kpoí, ma aí masí ele nwernu Enine ke bú nkési mbóm ke Chiokike, a nösosu idne nü rime ovu aí,

neese nga Chiokike jeeme a búru rúmu a, ma o gbahia ano-éhni ai.

24 Kwnornu be znohíaru aí hite n'olile anya, kóvu o búru a whnú nhne a neele anya a, o búma olile anya n'ezi. O zá nye neele anya nhne ke o whnúgwu anya.

25 Kóvu o búru a neele anya nhne a zá nqowhnu anya, a jeeji nkasi ovu neese a.

26 Kpam masí, Enine Nsó neeyinu aí aka, o bú ezi nü a zá rikne. Kwnornu nü a máa kpa a jeekpe okpukpe, kóvu Enine Nsó Chiokike neekpöhíanu aí, hite n'qsnu idne ke onu jóokwuli.

27 Kwnornu nü Chiokike nye noonyosna mkpoma badnú magwú echiche Enine, o bú Enine Nsó nqoríorí arírio nü risi ele nsó lele kpa echiche Chiokike jíri zí.

A kakwo ele mmeri

28 A magwú nü Chiokike neeme kpakara nhne nqornuko érnú óma n'otu kwnornu ele whnúrnú Chiokike n'anya, ele o sukwuru ma be mee echiche a.

29 Kwnornu nü ele Chiokike mahíamarnu, o bítaru be ichne, ma be nü lele Nnwó a, ma Nnwó wam búru Ópnarna n'esilawuru agídá rúmu nda.

30 Ele Chiokike bítaru ichne, o sukwuru be, ele o sukwuru, o mee be ele ikpe mámana, ele o mernu ikpe ele mámana, o mernu be kehia igwugwu a.

31 Ndaa nhne a jookwu nü kpakara nhne ka? O búru nü Chiokike dasí aí n'íkwnu, nyele jeemegidne aí?

32 Nye wam ke bítala Nnwó a, kóvu kesí aí ya, ndaa kpa o jéenye aí kpakara nhne?

33 Nyele joobno ele Chiokike hóhíaru nhne? O bú Chiokike bú nye neeme ele badnú ele ikpe mámana.

34 Nyele bú nye naama aí ikpe? O bú Karaísi Jízosi, nye nwúrnú énwu, nye híri n'enwu lízo, dazíri n'akaríkwnunga Chiokike nqorionu aí arírio.

35 Nyele jeekewa aí n'ówhnun'anya ke Karaísi? O bú mkpa, sóbu nhne osi rikne sa, sóbu okne ókpagbu, sóbu óknunyo, sóbu ogba-eto, sóbu aghom, sóbu ama-ogwu?

36 Lele kpa be gbarú a n'ókwukwo nsó, "Kwnornu anú, énwu néeche aí aka nü ruwhnú kpakara qbochi, be nöopnughari aí lele atnúrnú be noogbu ogbu."

37 Óza! A nwernu omeri nü kpakara nhne ka hite nü nye wam ke whnúrnú aí n'anya.

38 Kwnornu nü m magwú m nü énwu móbu búdnú, móbu enine izí, móbu rénwu ojo, móbu nhne ke zí kítña, móbu nhne ke jaava, móbu rikne óbula,

39 móbu olu móbu nhne zí nü rime eli, móbu nhne berere be keru eke, jéenwe rikne kewama aí n'ówhnun'anya ke Chiokike ke zí nü rime Karaísi Jízosi.

9

*Chiokike nü ele ke
o h̄horuru*

¹ M nookwu ezi ɔka nü rime Karaisi, o búo aghalaghala, Enine Nso naagbanu ovu m akebne nü m zá m naagha aghalaghala.

² Anya-mini zi m nü mkpoma, nhne igbugbu zi m nü mkpoma kpakara ige.

³ O jaamasí m, o b̄uru nü Chiokike v̄uru m onu, kewamu m nü hne Karaisi zi, kwnornu r̄umu nda m, ele eli m,

⁴ ele Iziréli. Chiokike mernu be b̄uru r̄umu a, o okpumennu be igwugwu a, ya nü be gbaru njo-ehni, o nyernu be Iwu, be nwerneru okpukpe ɔma, nü kpakara mkwna Chiokike,

⁵ be b̄u avn̄uru kwu ele nda ɔknani, Karaisi hiri n'avn̄uru be va n'anq-ehni. Ozarni zjnu Chiokike ke neechi kpakara nhnkuokwunu. Amiñ.

⁶ O búo nü Chiokike mézule ikwu-onu a, kwnornu nü o búo kpakara ele hi n'avn̄uru Iziréli b̄u r̄umu Iziréli n'ezí.

⁷ Kpakara be búo r̄umu Ebereham n'ezí, o b̄ubedi nü be hi n'avn̄uru Ebereham. Kwnornu nü okwukwo nso kwuru, "Kovu be joogwru r̄umu i hite n'Aziki."

⁸ Ka b̄u nü o búo r̄umu be murnu n'anq-ehni b̄u r̄umu Chiokike, Kovu ele be murnu lele kpa Chiokike kweru Ebereham nü mkwna b̄u r̄umu a n'ezí.

⁹ Kwnornu nü ka b̄u nhne mkwna wam kwuru, "N'ige be karu aka, m jeehiehná, Sera joomu nnwó rukna."

¹⁰ O búo ka kpoi, r̄umu Ribeka nwerneru otu nda, ke b̄u nda ɔknani aij Aziki.

¹¹ Su o murnu r̄umu ejima rukna lawuru wam, nga be mége nhne ɔma móbu ke ojo, ma nhne Chiokike kwuru gwuzosi rikne,

¹² o búo hite n'érnu Kovu kwnornu nü o sukwu ikwu a, Chiokike kannu Ribeka, "Nye ke okno badnú jeeznenu nye ke mati izi."

¹³ Lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø, "M whn̄uru m Jekopu n'anya, sno Isø irno."

¹⁴ Ndaa nhne a jookwu? O b̄u nü Chiokike b̄u nye ndala sa? Óza ria ria.

¹⁵ Kwnornu nü o kannu Mozizi, "M jøodonu nye me jøodonu obirizi, obirizi, mee masinu nye masiri m oru."

¹⁶ Ka neegesi nü o búo hite nü nhne badnú noopio móbu nhne be n̄oornu, Kovu o b̄u obirizi Chiokike.

¹⁷ Kwnornu nü okwukwo nso kannu Fero, "Ka b̄u nhne me kwuo gwuzote i, ma m gesi m iknerema m n'ehni i, ma kpakara ɔwa mahia r̄ewhna m."

¹⁸ Chiokike noodonu nye masiri a obirizi, neemenu nye o piioru ma o knesni mkpoma, knesni mkpoma a.

Ikpe nü obirizi Chiokike

¹⁹ Otu badnú jaakanu m, "Ndaa kpa Chiokike naama aij ikpe? Nyele nwerneru rikne o gwuzogidne echiche a?"

²⁰ Jí badnú etekne, i b̄u nyele naasa Chiokike ɔka? Nhne be kpuru ɔkpú o jaasíkwa nye kpuru a ajiji, "I kwuo kini kpú m kpá?"

²¹ O b̄u nye nookpu ite o nwée rikne n'ehni otu orura wam kpuru ite lawuru, otu bna n'érnu zi okne mkpa, ke berere be ji a rn̄u érn̄u kpakara ige?

²² O zí Chiokike n'aka o gesi ikpe nü iknerema a, Kovu, o zí kwuo a n'aka o gesi ogologo ɔsn̄uta ovu n'ehni ele o neekpe ikpe, b̄u ele o bitarú ma ɔ la be n'iyi.

²³ O zí masí n'aka a o wukwasí ɔkwnamarna igwugwu a nü b̄udnu ele o bitannu obirizi a.

²⁴ Kwnornu nü a b̄u ele o sukwuru, o búo hite n'avn̄uru ele Ju kpoi, Kovu ma hite n'eli ele búo ele Ju.

²⁵ Ka b̄u nhne o kwuru n'okwukwo Hosiya, "M jookwu be ele ke m, ele wam búo ele ke m,
ele wam me whn̄úge n'anya, m jookwu
be ele me whn̄uru n'anya.

²⁶ O jøobu nü hne be zj kaa,
nü be búo ele ke m,
jøobu hne be jookwu be r̄umu Chiokike ke zí
b̄udnu."

²⁷ "Azaya siri okokoba gbasíri r̄umu Iziréli,
kaa,

O b̄u n'ezí nü r̄umu Iziréli nü lele r̄izna ke
ngeri osimini,
ele be jøoznohia jaazí mati k'agida.

²⁸ Kwnornu nü Jihova jeekpebi ikpe owa
wara wara n'ome mma."

²⁹ Lele kpa Azaya kwuru nü mbom,
"O b̄u nü Chiokike ke Meli Nhne Dum
dönu aij obirizi ghasanu aij agwna r̄umu,
a znernu onu lele Sodom,
a znernu onu lele Gomora."

*Ele Iziréli kwéle
o nabn̄arnu izi ɔma*

³⁰ Ndaa nhne a jookwu? O b̄u nü ele búo ele Ju ele zá noosno ome mma Chiokike, wehjáru ome mma ke hi n'okwnata mkpoma?

³¹ Kovu ele Iziréli, noosno iwu ome mma nwée nhne iwu ome mma karu, be piohiala a.

³² Kini kpayarú ka? Kwnornu nü be jíge otukwasí ovu pio a, Kovu lele nü o b̄u n'érnu. Be dna n'olu rugwu n̄okpobi ɔchi.

³³ Lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa,
"Le, m bitaru m otu akaworugwu nü rime

Zayoni
ke jeeme ele badnú kpobi ɔchi,
rugwu ke jeeme be dna.
Kovu nye ɔbula ke tükwasiri a mkpoma,
be jéekwe iwhnerne tū a."

10

¹ Rümu nda m, nhne nöogwu m nü mkpoma, m neekpe masinu Chiokike gbasiri ele ke m bù Iziréli, bù ma be znohia be.

² M jaagbanu be akebne nü be nwiegwu mkpoma o kpenu Chiokike, kóvu be nwéé oghohia.

³ Kwnornu nü be máa ome mma ke Chiokike, be bete noogwuzote ome mma ke be, be bítalá ehní be nü mkpururu ome mma Chiokike.

⁴ Karaísi bù mbimambi Iwu, nye óbula ke tukwasiri a mkpoma, jeenwehia ome mma.

*Oznohia zjnu
kpakara badnu*

⁵ Ka bù nhne Mozizi kwuru gbasiri ome mma ke hi n'Iwu, "Nye óbula ke bítaru Iwu jaazi bdunu nü rime be."

⁶ Kóvu ome mma ke hiri n'otukwasi mkpoma karú kpa, "I kwúkò nü mkpoma i, 'Nyele jeezne oligwe?' (zne gwedna Karaísi).

⁷ Mòbu, 'Nyele jeezne nü rime eli?' (zne gwelizò Karaísi n'enwu.)"

⁸ Kóvu ndaa nhne o kwuru? "Ikwu-önü wam zi i ndundu, o zi n'önü i ma n'ovu i." Kam bù ikwu-önü otukwasi ovu ke a nöokpo okwo.

⁹ O búru nü i jeeji önu i kwuhia nü Jizosí bu Nyenwe aí, gweru mkpoma i kweru nü Chiokike mernu o hi n'enwu lizò, be jooznohia i.

¹⁰ Kwnornu nü badnu ji ovu a kweru, be gwnusi a nü nye ikpe mána, o ji önu a kwuhia, o nwehia oznohia.

¹¹ Okwukwo nsò kwuru kpa, "Iwhnerne zá nöotu ele kwnataru a ovu."

¹² Q zá nhne zì ichne hne nye Ju nü nye búro nye Ju zì. Chiokike bù Nyenwe kpakara badnu, nöowukwasi ngózi a nü risi ele naak-wankwu a.

¹³ Kwnornu nü be jooznohia kpakara ele noosukwu rëwhna Nyenwe aí.

¹⁴ Kóvu ndaa kpa be joosukwu a, o búru nü be kwéle nü ya? Ndaa kpa be jeekweru, o búru nü be nüna nhne gbasiri a sa? Mòbu ndaa kpa be jöonu, hne o zá nye nöokpo okwo izi oma?

¹⁵ Ndaa kpa be jöokpo okwo hne o zá nye ziznernu be? Lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsò, kaa, "Le kpa öchi be marnu mma bù ele neezni izi oma."

¹⁶ Kóvu, o búro kpakara be kweru izi oma wam, kwnornu nü Azaya karú, "Nyenwe aí, nyele kweru izi a ziri?"

¹⁷ Ka neegesi nü ökwunata mkpoma jeehi nü önurnu izi oma va, önurnu jeehi n'okpo okwo izi oma Karaísi.

¹⁸ Kóvu m néesikwa, o bù ezi nu be nüna izi oma wam? Be nürnü a. Lele kpa ökwukwo nsò kwuru,

"Nkoli be gazuru kpakara ówa,

ikwu-önü be dürü hne ówa sotoru."

¹⁹ M néesikwa kwuno, o bù nü ele Iziréli maa? Mozizi n'iwhuru a beru ósno kaa, "M jeeji ele mba o zá nhne be bù mee anü nwe anya-kwu, m jeeji mba ke nwéé akoniche kpasu anü iwe."

²⁰ Azaya kwusiri a rikne kaa, "Ele zá noopio m, piohiaru m, m mernu m ele zá néesikwa ajiji gbasiri m whnu m anya."

²¹ Ka bù nhne o kwuru gbasiri Iziréli, "Kpakara obochi, m gbasaru m aka m lawuru o kwubnanya ele risi rikne nü ele zá noobno nsnj."

11

Chiokike ghásala ele ke a

¹ M sìkwa kwuno, o bù nü Chiokike ghasarú ele ke a sa? Óza! Ma n'iwhuru m bù nye Iziréli, ke avnúrnú Ebereham, eriri rüwho Benjamini.

² Chiokike ghásala ele ke a o mahjamarnu nü mbom. Anü magwü nhne ökwukwo nsò kwuru nü hne Élaija naarijasno Chiokike megidiné Iziréli.

³ "Nyenwe aí, be gburu ele ówhurninya i, be kwnadna ojo arıohna i, me nü nsnunu m gwnarnu, be noopio o gbu m."

⁴ Kini bù nhne Chiokike kannu a? "M bitanru m ehní m pokwu ele rukna èsau, ele kpónna Balí risi eli."

⁵ Kpam maşı, n'ige ka, Chiokike, hite n'oru a hohiaru ele ke gwnarnu.

⁶ Kwnornu nü o bù oru a, o búro n'érnu, o búru nü o bù hite n'érnu, oru búma oru.

⁷ Kini kwno? Ele Iziréli piohiala nhne be noopio, kóvu ele wam o hohiaru piohiaru a, ovu kpóru ele berere béknu.

⁸ Lele kpa be gbaru n'okwukwo nsò, kaa, "Chiokike nyernu be enine iwhnirñiwhno be nwernu anya, kóvu be whnu ósno, be nwernu nsnj, kóvu be nü nhne, du tna."

⁹ Devidi karu, "Iriri be ghø mbíta nü nhne joogbu be, be dna n'olu a, ta awhnñwhnu."

¹⁰ Isni kpu be, be whnu ósno, ivu riñya nyigbu be ökwunkokwu."

Oznohia ele búro ele Ju

¹¹ M néesikwa, ele Iziréli be dnarnu ma be la n'iyi sa? Óza rìa rìa. Kwnornu nü mmehie be, ele búro ele Ju nwehíaru oznohia, ke jeeme ele Iziréli nwe anya-kwu.

¹² O búru nü mmehie be mernu kpakara owa nwe ngózi, be dnarnu mboni ma ele búro ele Ju nwehíaru ngózi, kpakara owa jeenwe agida ngózi nga be jeekweru nü Karaísi.

¹³ M nookwunu anü öka kitna ele búro ele Ju. Hne me bù nye izi ele búro ele Ju, m jeeji érnu m kpa nganga.

¹⁴ Nyele ma, m nwernu rikne mee ele eļi m nwe anya-kwu, ma m nwernu m rikne znohia agwna be.

¹⁵ Kwnornu nū nga Chiokike ghasarū be, kpakara qwa nū Chiokike mernu udno. Kini jeeme nga Chiokike jookwubnanya be? Q jojobu nū ele nwurnu զոնու jaazi bjudnu.

¹⁶ Q buru nū mpekele bredi mbom be nyernu Chiokike zī nsq, kpakara ke gwnarnu zī nsq. Q buru nū egwnugwnu isisi zī nsq, kpakara nkala a zī masi nsq.

¹⁷ Q buru nū be o gbukwahalaru agwna nkala olivu, be gweru anū bu nkala olivu qhia nyakwnusi a, anū neeri nhne զոնա ke hi n'isisi olivu wam.

¹⁸ Anū mēnu nkala wam oknomokno, chenwanya nū զոնու anū vu egwnugwnu, kovu egwnugwnu vugwu anū.

¹⁹ Kovu kwu kpa, "Be gbukwahalaru nkala isisi gweru aij nyakwnusi."

²⁰ Owe! Be gbukwahalaru be kwnornu nū be kwé ekwe, kovu, anū gwuzo kwnornu nū anū tukwasiri ovu. Anū vulizo էhnī anū olu, tnunuma, anū tū ogwnu.

²¹ Kwnornu nū զոնու Chiokike gharula զ ta nkala isisi olivu ke ruhiaru awhnūwhmu, զ jáagħarū զ ta anū awhnūwhmu.

²² Le mkpoma զոնա nū nhne rikne ke Chiokike, nū o mesiri ele dnarnu adna rikne, kovu զ donu anū obirizi, զ buru nū anū jaadazigidne nū mkpoma զma a. Q buru nū anū jáadazigidne nū mkpoma a, o joogbukwahala anū.

²³ Q buru nū ele Ju jeehi n'ókwe ekwe be whuya, Chiokike jaanyakwnusi be berere, kwnornu nū Chiokike nwernu rikne զ nyakwnusi be.

²⁴ Anū bu nkala isisi olivu qhia, ke Chiokike nyakwnusiri n'ehni isisi olivu be znūrnu զոնu, lele kpa o kwésile. Q buru nū Chiokike mernu kpa, anū mahia nū o nwernu rikne nyakwnuhnsi nkala isisi olivu be znūrnu զոնu n'ehni isisi olivu kam be zi.

Obirizi Chiokike zīnu kpakara badnu

²⁵ Rūmu nda m, o nwernu nhne omimi me noopio anū mahia, ma anū gharu eche nū anū bu ele akō n'anya anū. Nhne omimi kam bu nū risi rikne rūmu Izireli jáazi օkwnukokwnu. Kovu զ jaazi tem զnu օgwnugwnu ele bjo ele Ju ele jaavakwnusi Chiokike zute.

²⁶ Kpam masi, be jooznobia kpakara ele Izireli, lele kpa be gbaru a n'օkukwo nsq, "Nye Օznobia jeehi nū Zayoni va,

o joovume kpakara mmehie rūmu Jekopu.

²⁷ Me nū be jaagba njo-էhnī,
nga me vumernu mmehie be."

²⁸ Ele Ju bu ele irno izi զոնա. Ka bu mbarnra ke anū ele bjo ele Ju. Kovu be bu ele զ hohiaru, whnū be n'anya kwnornu ele nda be օknani.

²⁹ Chiokike zā naagbanwo echiche a n'ehni ele զ hohiaru, gozi masi.

³⁰ Hne anū ele bjo ele Ju zj, anū bnōge Chiokike nsni զ mbom, kovu kītna, anū nwernu obirizi Chiokike kwnornu ele Ju ele bnōge nsni.

³¹ Kpam masi, anū nwehjaru obirizi Chiokike mernu ele Ju bnōge Chiokike nsni ma be nwehja masi obirizi Chiokike.

³² Kwnornu nū Chiokike mernu kpakara ele badnu buru ele risi rikne ma be nwehja obirizi a.

Oznarni zīnu Chiokike

³³ A! Le kpa էkwnu nū akoniche nū nhne զոնա Chiokike hna omimi.

Kpa a nwée rikne nyosna a echiche a, badnu nwée rikne pioħjali apna a.

³⁴ "Nyele magwū mkpoma Nyenwe aij?" Nyele nwernu rikne zni a ezni?"

³⁵ "Nyele nyeleru Chiokike nhne,
ma Chiokike kwu a օgwo?"

³⁶ Ya keru kpakara nhne, kpakara nhne ke zj bu ke a, ya nwē kpakara nhne.

Oznarni zīnu a օkwnukokwnu. Amim.

12

Budnu nye ըռու Chiokike

¹ Rūmu nda m, kam kpayarū, m ji m obirizi Chiokike naarijasno anū, anū gweru էhnī anū yisi n'aka Chiokike lele ariohna zj bjudnu, zj nsq, ke nqoso Chiokike n'onzu, bu ke anū kwannu Chiokike n'ezzi.

² Anū nūkō lele ele զոնա ka, kovu Chiokike gbanwo echiche anū ma զ ziri ikne ikne, ma anū mahia nhne bu echiche Chiokike, echiche զma a, ke nqoso a n'onzu, ke zuru ozu.

³ Kwnornu nū oru Chiokike nyernu m, me kanu anū, զ zá ne vulizo էhnī a olu n'oriri a karu kpa o kwsiri, kovu anya dno anū nū risi n'okpe էhnī anū ikpe. Anū gweru օkwnata ovu Chiokike tūsinu anū kpe էhnī anū ikpe.

⁴ Lele kpa a nwernu agida nhne ke zj էhnī, ke obula nwernu ըռnu ke a.

⁵ Kpam masi, զ bu n'ezi nū a zj agida, a bu otu nū rime Karaishi, be knekotaru aij n'otu lele nhne zj օdo nū օdo n'otu anq-էhnī.

⁶ Nye obula nwernu nkesi ke a lele kpa oru Chiokike nyernu a. Q buru nū nkesi otu badnu bu whnū օwhnurninya, nye wam gweru օtukwasí ovu mee a.

⁷ Q buru nū nkesi a bu o zne izi, o zne a, o buro o zni nhne, o zni nhne.

⁸ Q buru զ gba ele badnu inwe, o mee kpam. Nye neekesi ele berere nhne, o mee a nū mkpoma զma, nye noodou ele badnu,

o rnusi ərnu a rikne. Nye nəodo obirizi, o gweru mkpoma əma mee a.

Iznizni gbasiri owhnun'anya

⁹ Owhnun'anya kwasiri əzi snam. Anu sno nhne ojo irno, anu knekwaru nhne əma aka rikne.

¹⁰ Anu gweru owhnun'anya rümu nda whnun ibne anu n'anya nü rime Karajisi, anu səbisin ibne anu karu əhni anu.

¹¹ Anu bùo ele ime mgwü, anu rnusi ərnu rikne, anu gweru mkpoma əzi snam neez-nenu Nyenwe aji izi.

¹² Anu nwudna n'olile anya, anu snuta mkpoma nü rime əkpabgu, neekpe okpukpe kpakara ige.

¹³ Anu nü ele nwée nhne kerita ekwu anu, anu lekota ele izne.

¹⁴ Anu nəogozi ele naakpagbu anu, anu nəogozi, anu vüko be ənu.

¹⁵ Anu snornu ele nəonwudna ənwudna, nwudnahoru, anu snornu ele naagba mkpe, gba mkpe.

¹⁶ Nhne gbasiri ele berere metü anu nü mkpoma. Anu bùko ele oknomokno, anu snornu ele ovu dürü əli mekə nhne. Anu bùo ele akə n'anya anu.

¹⁷ Anu jikə nhne ojo kwü nye mernu anu nhne ojo ogwo. Anu mee nhne bùru əma n'anya ele badnu.

¹⁸ Anu nü kpakara ele badnu ziri n'udno, o bùru nü o kwe omume, kpa anu nwernu rikne.

¹⁹ Ele me whnurnu n'anya, anu mégwnarnu, kovu gharu ənuma Chiokike rüu ərnu a, kwnornu nü əkwukwo nsø kwuru, nü Nyenwe aji kwuru, "Mawa nwe mmeegwnahia, m jeemegwnarnu."

²⁰ Kòvù lele nhne əkwukwo nsø kwuru, "O bùru nü wiri nəogwü nye irno i, nyee a wiri,

ə bùru nü akpiri nəokpo a békwnu, kwute a mini, o nwörnu, kpam, i naaghakwası esekere békwnu n'olu risi a."

²¹ Anu kwé nhne ojo megbu anu, kovu anu gweru nhne əma megbu nhne ojo.

13

Mkpururu ele əchichi

¹ Nye əbula bìta əhni a nü mkpururu əchichi, kwnornu nü əzá ele nəechi əchichi ke Chiokike bítala, Chiokike bítaru kpakara ele nəechi əchichi.

² Nye əbula ke neemegidne əchichi neemegidne nhne Chiokike bítaru, nye mernu kpam jeegweyanu əhni a ikpe.

³ Ele neeme nhne əma əzá nəotu ogwü ele əchichi, kovu ele neeme nhne ojo jootu ogwü. I pioru ogwü ele nəechi əchi gharu ə tu? Mee nhne bùru əma, be jaaznarni i.

⁴ Kwnornu nü o bù nnwö izi Chiokike neeme nhne əma. Kovu ə bùru nü i mee nhne ojo, ogwü a tu i, kwnornu nü o vüle amogwü a etekne. O bù nnwö izi Chiokike, neemegwnahianu a ovu owe əhni a n'əhni ele neeme nhne ojo.

⁵ Kam kpayarü, i joobno nsnj ele əchichi, o bùo kwnornu nü ovu owe əhni Chiokike kpoi, kovu kwnornu nü mkpoma i.

⁶ Ke bù anu jootu ntü-eli, kwnornu nü ele əchichi bù rümu izi Chiokike nəornu ərnu zinu be, ele ji kpakara ige be nəechi əchichi.

⁷ Anu kwü ogwo anu jí be, tū ntü-eli o bùru anu jí ogwo ntü-eli, tū ntü ahia o bùru nü anu jí ogwo ntü ahia, so nye kwasiri anya, bisinu nye kwasiri.

Whnū ibne anu n'anya

⁸ Anu jí nye əbula ogwo, kovu anu whnurnita əhni anu n'anya. Nye əbula ke nəowhnu badnu ibne a n'anya mezuru Iwu.

⁹ Iwu wam, "I mékə əyi, i gbúko badnu, i znükə buznu, i nwékə əwhoo-anya." Ka nü kpakara iwu berere jikogwu aka n'otu iwu ka, "Whnū nye agbatibi i n'anya lele əhni i."

¹⁰ Nye əbula ke whnurnu nye agbatibi a n'anya jéeme a nhne ojo. Owhnun'anya bù o mezu kpakara Iwu.

¹¹ Anu mee kpa, anu magwü nhne ige ka bù. Ka bù ige anu jeetnenya n'anyarna, kwnornu nü əznohia aji zì ndündu kítña karu nga a kweru nü mbom.

¹² Chi jiminem, chi əbubo zì masi ndündu, a gharu ərnu əchichiri, woru mgwü ogwü ke iwhne.

¹³ Ngwa ma a kpa agwa lele ele zì n'iwhne ke əbuchi, o bùo ele okne iriri nü ele era manya naagba, o bùo nü nhne rune nü nhne tū iwhnerne, o bùo əlu ogwü, nü anya-kwu.

¹⁴ Kovu anu woru Nyenwe aji Jizosi Karajisi lele iwo, anu nyee ano-əhni anu oghere o mee nhne ojo ke nəogwü a.

14

Anu kpé rümu nda anu ikpe

¹ Anu kwubnanya nye zá rikne nü əkwunata ovu, kovu anu nü a dögbuta kwnornu nhne o kweru.

² Əkwunata ovu otu badnu kweru a, o ri kpakara nhne, kovu nye berere, əkwunata ovu a zá rikne, neeri əkwukwo əhia kpoi.

³ Nye ke neeri kpakara nhne lédna nye zá neeri anya, nye zá neeri kpakara nhne kpé nye neeri kpakara nhne ikpe kwnornu nü Chiokike nakweru a.

⁴ I bù nyele ke neekpe əhi nye berere ikpe? O bù nyenwe a jaakaa ma o mekwahiaru móbu o mékwahiala. O jeemekwahia, kwnornu nü Nyenwe aji jeeme a o gwuzorù kwem.

⁵ Otu badnụ kanụ otu obochi zị mkpa k'agida n'esilawuru obochi berere, nye berere jaakaa nụ kpakara obochi bụ otu. Echiche nye ọbula ji a rụwhe.

⁶ Nye karu nụ otu obochi zị mkpa k'agida neeme a nqosobisinu Nyenwe aj, nye neeri nhne ọbula nqosobisinu Nyenwe aj, kwnornu nụ o nqotunu Chiokike mmamma nụ wiri wam. Nye zá neeri agwna nhne nqosobisinu Nyenwe aj, nqotunu Chiokike mmamma.

⁷ O zá nye zịnụ ehni a bùdnu kpọi, o zá nye nqonwunu ehni a ẹnwu.

⁸ O bụru nụ a zị bùdnu, a zịnụ Nyenwe aj bùdnu, a nwurụnụ ẹnwu, a nwụnụ Nyenwe aj, ma a zị bùdnu ma a nwurụnụ ọnwu, a bụ ke Nyenwe aj.

⁹ Kwnornu nụ Karaisi nwurụnụ, hi n'ẹnwu lizò ma ọ bụru Nyenwe ele zị bùdnu nụ ele nwurụnụ ọnwu.

¹⁰ Jíwa, i kwno kini neekpe nnwọ nda i ikpe? I kwno kini neededna nnwọ nda ianya? Kpakara aj i joogwuzo nụ ruwhnu ngadna ikpe Chiokike.

¹¹ Lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø, "Nyenwe aj kwuru kpa, 'Kpa me zị bùdnu kpakara mpnerne ọchi joogbunu m n'eli,
kpakara riro jookwupiya nụ mawa bụ Chiokike."

¹² Kpakara aj n'otu n'otu jaakahịa nhne a mernu nụ ruwhnu Chiokike.

¹³ A gharu o kpe ehni aj ikpe, tnunuma, i bítä nhne joopko nnwọ nda i ọchi, mọbu nhne jeeme ọ dna.

¹⁴ M magwụ m nụ hite nụ mmekorita ke me nụ Nyenwe aj Jizosi, ọ zá nhne ke zìla richna, ọ bụru nụ badnụ kaa nụ otu wiri zìla richna, ọ zìla richna hne ọ zi.

¹⁵ O bụru nụ nhne i riri jeemekasi nnwọ nda i ehni, i zá neezne izne n'owhnun'anya. I kwékó nhne i riri lulu nye Karaisi kwnornu nwụ ẹnwu.

¹⁶ I kwékó be kaa nụ nhne ọma i bụ nhne ọjo.

¹⁷ Kwnornu nụ eli-eze Chiokike býo nhne oriri nụ ọnwununo, kóvu ọ bụ ome mma, udno nụ snarnjima nụ rime Enine Nsø.

¹⁸ Kwnornu nụ nye neeznenu Karaisi izi kpa neeme nhne nqoso Chiokike n'ọnụ ma nụ ruwhnu ele badnụ.

¹⁹ Ngwa ma a neeme nhne jeegweya udno, nụ ke joowuli aj olu lele ọro.

²⁰ I kwnó wiri lulu ẹrnu aka Chiokike. Kpakara wiri zị richna, kóvu ọ býo ọma o ri nhne jeeme badnụ dna.

²¹ O bụru ọma i gharu o ri wiri, mọbu nwụ manya, mọbu mee nhne ọbula ke jeeme nnwọ nda i dna.

²² Kpakara nhne i kweru nụ rime nhne ele ka, dazinum jí nụ Chiokike. Nye ikpe máge nụ nhne o kweru bụ nye ọwa ọma.

²³ Kóvu ọ bụru nụ mkpoma badnụ marnụ a ikpe nụ nhne o riri, Chiokike jaama a ikpe ma o ri a, kwnornu nụ ọ kwnátala mkpoma nụ nhne o neeme. Nhne ọbula ke híge n'okwukata mkpoma bụ mmehie.

15

Mee nhne joso ele berere

n'ọnụ

¹ Aj ezi rikne nụ okwukata mkpoma kwesti o vuru ekperi ele zá rikne. O býo neeme nhne nqoso a i n'ọnụ.

² Nye ọbula menu badnụ ibne a nhne bụru ọma, ke joso a n'ọnụ, ma o wulizö a olu lele ọro.

³ Kwnornu nụ Karaisi méne nhne joso ehni a n'ọnụ, lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø, "Nhne iwhnerne ele naakpasị i iwhnerne dnakwasiri m."

⁴ Kpakara nhne be gbaru n'okwukwo nsø n'obochi wheru ewhe zịnụ aj, neezni aj nhne, ma a nwernu ollie anya hite n'ndidi nụ ọgba inwe ke okwukwo nsø nyerun aj.

⁵ Chiokike ke neenyé ndidi nụ ọgba inwe mee anụ nwernu enine ọziri n'otu kpa anụ noosno Karaisi Jizosi,

⁶ ma kpkara anụ n'otu jeegweru otu ọnụ znarni Chiokike nụ Nda Nyenwe aj Jizosi Karaisi.

⁷ Anụ kwubnanya ibne anụ lele kpa Karaisi kwubnanyarnu anụ ma anụ znarni Chiokike.

⁸ M naakanụ nụ Karaisi ghoro nnwọ izi ele Ju ma o gesi ezi ọka Chiokike, mezu mkwna o kweru nda be ọkanani,

⁹ ma ele býo ele Ju nyee Chiokike igwugwu kwnornu obirizi a, lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø,

"Ka bụ nhne me kwuo znarni i n'esilawuru ele býo ele Ju,
m joogwnunu rêuwhna i eri."

¹⁰ O kaa, berere,
"Anụ snornu rụmu Chiokike nwudna, anụ ele býo ele Ju."

¹¹ O kaa, berere,
"Anụ ja Nyenwe aj, kpkara ele býo ele Ju,
kpakara ele badnụ gwnụnu a eri
oznarni."

¹² Berere kwono, Azaya karu,
"Otu Badnụ jeehi n'ebnurnu Jesi va,
o jeelizö chị kpakara mbam,
ele bùro ele Ju jeelekwasị a anya."

¹³ Kítña, Chiokike ke olile anya gweru ovu ọso nụ udno mejite okwukata mkpoma anụ nụ rime a, ma olile anya anụ nooso oso hite nụ rikne Enine Nsø.

Polu nye izi ele býo ele Ju

¹⁴ Rumu nda m, m magwụ m nụ nhne ọma zị nụ mkpoma anụ. Anụ magwụ kpakara nhne ka nkari nkari, ke jeeme anụ nwernu rikne neeznitaru ehni anụ nhne.

15 M ji m anya siri rikne gbanu anu okwukwo, ma anu chenwanya agwna nhne, kwnornu nu oru Chiokike nyernu m.

16 Chiokike mernu m nye izi Karaishi Jizosi, nye nqornunu ele budo ele Ju ernu, nye naakwa arjohna, nqokpo okwo izi oma Chiokike, ma ele budo ele Ju bhu nhne arjohna Chiokike jeegweru, ke Enine Nso bitaru nsq.

17 Kam kpayar, m ji m ernu m naanya risi nu rime Karaishi Jizosi nhne gbasiri Chiokike.

18 M jooekwu nhne berere karu nhne Karaishi mernu hite n'aka m, o duru ele budo ele Ju be bhu ele noobnonu Chiokike nsnij hite n'ikwu-onu m nu ernu m.

19 Hite nu rikne nhne ogba akebne nu ernu ndu-ehni ke Enine Chiokike hite nu Jerusélem du Ilirikom, m nqokpo okwo izi oma gbasiri Karaishi n'apna zuru ozu.

20 O bu nhne zi nu mkpoma m o zni izi oma hne be nuna nhne gbasiri Karaishi, ma m gharu m o wu qro n'olu ntu-eli qro nye berere.

21 Lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsq,
"Ele be kannu be nhne gbasiri a joowhnurnu,
ele nuna nhne gbasiri a joogohobia."

22 Kam kpayar, be kwéle me vakwnusi anu.

Polu marnu mmuma o zne Rom

23 Koyu kitna, o za nhne me joornu nu kpakara eli ka, o nqogwnu m o whnu anu anya agida awha ka.

24 M jeeme kpam kitna, m joowhnunu anu kpa me neezne Sipeni. Anu jeeinyu m aka n'izne m, ma me nu anu dazikwole ige mati.

25 Koyu kitna, m neezne Jerusélem kwnornu ele ke Chiokike zi pii.

26 Kwnornu nu o masiri ogbako Chiokike ke zi nu Masidonia nu Akaya o gweya nhne be jeekesi ele mboni zi n'esilawuru rumu Chiokike ke zi nu Jerusélem.

27 O masiri be o yinu be aka, koyu ezi oka zi a bu ka, o bu ernu zinu be o yinu ele mboni wam aka, kwnornu nu ele Ju nu ele budo ele Ju neekerita ngozi ke enine, ele budo ele Ju kwestiri o kesi ele Ju ngozi ke ekwnu be.

28 Nga me rnukparu ernu ka, nyega be nhne be tuiharu, m joowhnunu anu nga me neezne Sipeni.

29 M magwu m nu nga me jaava, m jeeji agida ngozi Karaishi va.

30 M naariaso anu, rumu nda m, hite nu Nyenwe aij Jizosi Karaishi nu qwhnun'anaya ke Enine Nso, anu snornu m kpesi okpukpe rikne nu ruwhnu Chiokike kwnornu nhne me nqowhnunu.

31 Anu kpe okpukpe ma be dohia m n'aka ele kwé ekwe zi nu Judiya, ma ele Chiokike zi nu Jerusélem nabnarnu ernu m n'esilawuru be,

32 ma hite n'echiche Chiokike, m jeeji snarnima vakwnusi anu, ma me nu anu dazirkota nu mkpoma oma.

33 Chiokike ke udno dazinu kpakara anu. Amim.

16

Obekwu ikuw Polu

1 M neegezi anu nwene aij rinya Febi, ke nqornunu ogbako Chiokike ke zi nu Kéenkiria ernu.

2 Anu bikno nabnanya a nu rewhna Nyenwe aij lele kpa rumu Chiokike kwesiri, anu yisinu a aka nu nhne obula zi mkpa, kwnornu nu o bu nye ovu oma neeyinu agida ele berere aka ma me masi.

3 Anu bekwu Prisila nu Akwila, ele ernu ibne m, ele me nu be sno nqornunu Karaishi Jizosi ernu.

4 Be gweru budnu be bija nu nhne oze budnu nu risi m, m nqotnu be mmamma, o bu me nu nsnnu m kpoi, koyu kpakara ogbako Chiokike zi n'eli ele budo ele Ju nqotu masinu be mmamma.

5 Anu bekwu ogbako Chiokike zi n'oro be. Anu bekwu enyi m me whnurnu n'anya Epenetus, nye mbom ke hi n'Esia kweru nu Karaishi.

6 Anu bekwu Meri nye rnunu anu agida ernu.

7 Anu bekwu Andoroni nü Juniasi, ele Ju ibne m me nu be zi n'ikelu, be bu ele badnu marnu nkari nkari n'esilawuru ele izi, be beru m osno mahia Karaishi.

8 Anu bekwu Ampilatusi, nye me whnurnu n'anya nu rime Nyenwe aij.

9 Anu bekwu Uribanusi nye ernu ibne aij n'ernu Karaishi, nü Sitakisi enyi oma m.

10 Anu bekwu Apëlesi nye be kparu iru, o whe nu Karaishi.

Anu bekwu ezi-nu-oro Arisitobulosi.

11 Anu bekwu Erodiöni nye Ju ibne m. Anu bekwu ele ezi-nu-oro Nakisosi, ele zi nu rime Nyenwe aij.

12 Anu bekwu Terifena nu Terifosa ele ernu nu rime Nyenwe aij, nu nye me whnurnu n'anya bu Pesisi nye ernu nu rime Nyenwe aij.

13 Anu bekwu Rufosi, nye ernu Nyenwe aij hohiaru. Anu bekwu nne a, nye bu masi nne m.

14 Anu bekwu Asikiritosi, Filegoni, Hemisi, Patirobasi, Hëmasi nu kpakara rumu nda anu nu be zi.

15 Anu bekwu Filologosi nu Julia, nu Nerusi nu nwene a rinya, nu Olimpasi nu kpakara rumu Chiokike be nu be zi.

16 Anu gweru obekwu ikuw nsq ke rumu nda bekwurita ehni anu. Kpakara ogbako Chiokike neebekwu anu.

Ezni ipne-aznu Polu

¹⁷ R̄umu nda m, anu bikno, anya d̄u anu eli gbasiri ele neegweya okewa n̄u naakpahie ɔkwnata ovu ele badn̄ anya, ele neezni nhne ke neemegidne iznizni anu nahiaru. Anu neeze be.

¹⁸ Kwnornu n̄u ele n̄u kpam zá n̄oornunu Karaisi ẽrnu, k̄ovu r̄uwhō be. Hite n̄onu b̄iri b̄iri be n̄u q̄ka s̄o n̄onu, be nooduwhu ele z̄i snam n̄u mkp̄oma.

¹⁹ Kpakara ɔhna n̄urnu obno nsni anu, ke mernu mkp̄oma s̄o m n̄onu k'agida kwnornu anu. K̄ovu m pioru m anu b̄uru ele nwernu akoniče hne nhne ɔma z̄i, ele ikpe mána hne nhne ojo z̄i.

²⁰ N'ige mati Chiokike ke udno j̄ozogbu Ekwensi n̄u mkpururu ɔchi anu. Oru ke Nyenwe aij Jizosi dazinu anu.

²¹ Timoti nye ẽrnu ibne m neebekwu anu, ya n̄u Lusosi, n̄u Jasoni n̄u Sosipata ele Ju ibne m.

²² Mawa, Tetiosi, nye gbaru ɔkwukwo ka neebekwu anu n̄u rime Nyenwe aij.

²³ Gayosi nye me z̄i n̄oro a, nye ogbako Chiokike z̄i n̄oro a, neebekwu anu. Ochijawai ɔhna bu Erasitosi n̄u nwene aij rukna Kwatusi neebekwu anu. [

²⁴ Oru ke Nyenwe aij Jizosi Karaisi dazinu kpakara anu. Am̄im.]

²⁵ Qznarni z̄inu Chiokike nye nwernu rikne mee anu gwuzoru lele kpa izi ɔma me neezni kwuru, n̄u ɔkpo okwo Jizosi Karaisi, lele kpa okpume nhne gwnarnu agwna ke z̄i omimi ogologo ige wheru ewhe.

²⁶ K̄ovu be kpumernu a hite n̄u nhne ele ɔwhnurninya gbaru n̄okwukwo hite n̄iwu Chiokike z̄i ɔkwnukokwnu. O mernu kpakara mbam mahia, ma be kweru bronu a nsni.

²⁷ Qznarni z̄inu Chiokike nye n̄u nsnunu a bu nye ak̄o hite n̄u Jizosi Karaisi ɔkwnukokwnu. Am̄im.

**Okwukwo izi
ke Mbom
Poju gbasinennu
Ele Körnti**

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
Okwukwo izi Poju gbasinennu ele Körnti ke mbom neelebna anya nu bñdnu nu òkwnata mfpoma ke nye Karaìsi. O nookwu òka gbasiri òkpa ke zi nu ogbako Chiokike ke zi nu Körnti ke Poju miteru. Nu ige wam, Körnti bu èli-ohna ke zi òkpa n'èli Girisi, ke bu risi ochichi eli Rom n'odoru-eli wam. Ele èli ka bu ele be marnu rëwhna be n'ahia, ele mfpako, nu ele agwa ojo, ele nookponu chi zi ichne ichne risi èli.

Poju nookwu gbasiri okewa nu agwa ojo ke zi nu rime ogbako Chiokike pii. Okwuru nhne gbasiri bñdnu ogbako Chiokike nu okpukpe, olizo n'enwu, olulu nzi nu nnwerne. Okwuru nu Izi Qma nwernu osisa kpakara aiji ele ka.

Nu risi 13, Poju gesiri nu qwhnun'anya bu ngozi ke kakwo mma Chiokike nyernu ele badnu.

Nhne zi n'òkukwo izi ka

Opanizo (1:1-9)

Okwe nu rime ogbako (1:10--4:21)

Agwa Qma nu bñdnu ezi-nu-oro (5:1--7:40)

Ele Karaìsi nu ele naakwa rënwu (8:1--11:1)

Bñdnu ogbako nu okpukpe Chiokike (11:2--14:40)

Olizo n'enwu Karaìsi nu ke ele kweru ekwe (15:1-58)

Nkesi ele Karaìsi nye ele zi nu Judiya (16:1-4)

Mmuma Poju nu okwukwo (16:5-24)

1 Mawa, Poju, nye Chiokike sukwuru hite n'echiche ma o bñru nye izi Karaìsi Jizosi nu nnwo nda aj Sositenisi,

2 naagbasinenu anu, ogbako Chiokike ke zi nu Körnti okwukwo. Anu bu ele Chiokike sukwuru ma anu be bñru ele ke a zi nsò nu Karaìsi Jizosi, anu nu kpakara ele zi nu hne obula be nookpokwu rëwhna Nyenwe aj Jizosi Karaìsi, Nyenwe be nu Nyenwe aj.

3 Oru nu udno ke Chiokike Nda aij nu Nyenwe aj Jizosi Karaìsi dazinu anu.

Qtu mmamma

4 M nötunu Chiokike m mmamma ige obula nu risi anu, o nyernu anu oru hite nu Karaìsi Jizosi.

5 O mernu anu ba aba nu rime Karaìsi nu kpakara nhne, ma nu ikwu-ou nu nhne omuma anu.

6 Izi gbasiri Karaìsi gwuzosiri rikne nu rime anu.

7 Kam kpayarù, o zá nkesi ke enine kogwu anu kpa anu neese ige be jookpume Nyenwe ai Jizosi Karaìsi.

8 O jeeme anu gwuzorù kwem dñ osoto, ma anu bñru ele nwée òru n'òbochi Nyenwe ai Jizosi Karaìsi.

9 Chiokike, nye sukwuru anu ma anu nu Nnwø a Jizosi Karaìsi Nyenwe aij nwekota nhne, bu nye kwasiri òkwnata ovu.

*Okewa nu rime
ogbako Chiokike*

10 Rñmu nda m, m ji m rëwhna Nyenwe ai Jizosi Karaìsi naarìasno anu, anu bikno, anu kwekorita n'otu nhne anu nookwu, okewa zoma n'esilawuru anu. Anu zi ri n'otu n'echiche ma nu nhne anu neeme.

11 Rñmu nda m, agwna ele hi n'ezi-nu-oro Kilo kannu m kpa o dnornu m anya, nu okno òka zi n'esilawuru anu.

12 Ka bu nhne me naakaa, otu badnu naakaa, "M bu m ke Poju," nye berere kaa, "M bu m ke Apolosi," nye berere kwino kaa, "M bu m ke Pita," nye berere masi kaa, "M bu m ke Karaìsi."

13 Be kewarù Karaìsi sa? Be kpogidneru Poju n'olu ogba kwnornu anu? Be wñru anu mini ri rëwhna Poju sa?

14 M nötunu Chiokike mmamma nu o zá nye me wñru mini kwekòlam Kirisiposi nu Gayosi.

15 O zá nye jaakaa si nu me wñru a mini nu rëwhna m.

16 (Owe, m wñru m ezi-nu-oro Stefanasi mini, be gweme kpam, m máam ma m wñru m nye berere mini.)

17 Karaìsi ziyage m me wñu mini, kóvu o zni izi Qma. O biò hite n'ikwu-ou ke akoniche badnu, o zi enwu Karaìsi n'olu ogba bñru nhne etekne.

*Karaìsi bu akoniche
nu iknerema Chiokike*

18 Kwnornu nu izi gbasiri ogba bu nhne etekne hne ele noonwu ònlu zi, kóvu hne ele be nooznobia zi, o bu iknerema Chiokike.

19 Be gbaru a n'òkukwo nsò, kaa, "M joolulu akoniche ke ele akò, tuwhu oghohia ke ele marnu nhne."

20 Ndaa hne nye akò zi? Ndaa hne nye okne okwukwo zi? Ndaa hne nye agirigo ke òwa ka zi? Chiokike mernu akoniche ke òwa bñru nhne iwhnirniwhno.

21 Kwnornu nu hite n'akoniche Chiokike o kwéle òwa mahia nye o bu hite n'akoniche ke òwa. O soro Chiokike n'ou o hite n'ihwnirniwhno ke okpo okwo izi Qma zñohia ele kweru ekwe.

22 Ele Ju noopio nhne elekema, ele Giriki noopio akoniche.

23 Kóvu a nookpo okwo nu be kpogidneru Karaìsi n'olu ogba, ke bñnu ele Ju rugwu

okpobi ọchi, hne ele býo ele Ju zí, o býu nhne iwhnirniwhno.

²⁴ Kóvu hne ele Chiokike sukwuru zí, ele Ju ma ele býo ele Ju, Karaísi býu iknernema Chiokike nü akóniche Chiokike.

²⁵ Kwnornu nü iwhnirniwhno Chiokike kakwo akóniche ke badnú, rikne ögwugwu Chiokike kakwo iknernema ke badnú.

²⁶ Rúmu nda m, anú chenwanya nhne anú býu sú Chiokike sukwuru anú. Agida anú býu ele ọwa karú nü be nwée akóniche, agida anú býu ele ọwa máá, agida anú býu ele híge ezi-nú-oro eze whýua.

²⁷ Kóvu Chiokike hóhiaru nhne iwhnirniwhno ke ọwa ma iwhnerne tý ele ako. Chiokike hóhiaru nhne ele ọwa karú nü o zíla rikne ma iwhnerne tý ele zi rikne.

²⁸ Chiokike hóhiaru nhne ele ọwa lednarnu anya nü nhne zá nhne o býu, mee nhne ke be kwuru nhne býru nhne etekne.

²⁹ O mernu ka ma badnú ọbula gharu o mene oknomokno nü ruwhnu Chiokike.

³⁰ Chiokike mernu anú nü Karaísi Jízösi buru otu, nye burunu aij akóniche nü rime Chiokike. Ya býu ome mama aij nü ozi nsó aij nu ogbahia aij.

³¹ Lele kpa be gbaru a n'ókwukwo nsó, "Nye ọbula ke jeeme oknomokno, o mee oknomokno nü nhne Nyenwe aij rnýuru."

2

*Izi ọma gbasíri Karaísi
nü ogba a*

¹ Rúmu nda m, nga me vakwnusiri anú, m jíle m okne ọka móbu akóniche ke badnú va kpo okwo nhne tugwaru otugwa ke Chiokike.

² Kwnornu nü m píole m o marnu nhne ọbula kpa me nü anú zí, kwekeolam nhne gbasíri Jízösi Karaísi, nye be kpogidnernu n'ogba.

³ M jí m óza rikne nü ogwnu nü ẹhní ọznu biri biri va.

⁴ Nhne me znirni nü izi m býo hite nü nkari ọka ke akóniche ke badnú, kóvu o gesi Enine nü iknernema a n'esilawürü anú,

⁵ ma anú býru ele kweru ekwe, o býo kwnornu nü akóniche ke badnú, kóvu n'iknernema Chiokike.

Akóniche Chiokike

⁶ Kóvu n'esilawürü ele sozuru osozu býu hne a nookwu ọka akóniche, o býo akóniche ke ọwa ka, móbu ke ele n'echi ọwa ka. Ige matí, o zá nhne be jøobu.

⁷ A nookwu nhne gbasíri akóniche Chiokike ke tugwaru otugwa, ke Chiokike hóhiaru kwnornu igwugwu aij tütu sú ọwa panizoru.

⁸ Ele ọchichi ke ọwa ka máá akóniche ka. Kwnornu nü o býru nü be marnu a, be býo kpogidene Nyenwe igwugwu n'olu ọgba.

⁹ Kóvu kpa be gbaru a n'ókwukwo nsó,

"Anyá whnúele,

nsní n'ulele,

o bnána n'ovu badnú ria ria,
nhne Chiokike bitannu ele whnúru a
n'anya."

¹⁰ Kóvu Chiokike hiri n'Enine a kpumenu aij nhne o tugwaru otugwa, kwnornu nü Enine noonyosna kpakara nhne, ma nhne miri emi ke Chiokike.

¹¹ O zá nye magwú echiche ke mkpoma badnú, o kwolem enine ke zi nü rime badnú. Kpam masí, o zá badnú ke magwú echiche Chiokike, okwolem Enine Chiokike magwú kpakara nhne gbasíri Chiokike.

¹² A náhjage enine ke ọwa ka, kóvu a náhjáru Enine Chiokike ziyanu ma a mahája kpakara nhne Chiokike hiri n'ovu ọma a kesí ai.

¹³ Ka býu nhne a nookwu, o býo hite nü nhne ke badnú znirni aij nü akóniche ke badnú, kóvu nhne Enine znirni aij. A nqokowa ezi ọka ke enine hne ele nwernu Enine Chiokike zí.

¹⁴ Badnú ke nwée Enine Chiokike nwée rikne kweru nhne hi n'Enine Chiokike va, kwnornu nü be býnu a nhne iwhnirniwhno, o nwée rikne nahja be kwnornu nü Enine Chiokike nqokowanu ele nwernu Enine.

¹⁵ Badnú ke nwernu Enine Chiokike neekpe kpakara nhne ikpe, kóvu o zá nye jeekpe a ikpe.

¹⁶ Lele kpa be gbaru a n'ókwukwo nsó,
"Nyele magwú echiche Nyenwe aij,
ma nye wam zni a ezni?"

Kóvu a nwernu echiche ke Karaísi.

3

Ele érnu Chiokike

¹ Rúmu nda m, m nwée m rikne kwunu anú ọka lele ele nwernu Enine, kóvu m nookwunu anú ọka lele badnú etekne, lele rúmu takiri nü rime Karaísi.

² M jeeji mini-réma nqoznu anú, o býo wíri siri rikne, kwnornu nü anú jéenwe rikne ri be. Tem dý kitna, anú nwée rikne ri wíri siri rikne.

³ Anú zí kórirí n'anó-ehni, kwnornu nü okwo-awüyü nü okno ọka zí n'esilawürü anú, ka o zá neegesi nü anú zí n'anó-ehni? Anú neeme lele badnú etekne.

⁴ Otu badnú naakaa, "M býu m ke Polu." Nye berere kaa, "M býu m ke Apolosi." Anú zá neeme lele badnú etekne?

⁵ Nyele býu Polu? Nyele býu Apolosi? A býu ele érnu, ele anú hiri n'aka be kweru. Nye ọbula nqornu érnu ke Nyenwe aij nyernu a.

⁶ Mawa kpasíri mkpuru, Apolosi wusi a mini. Kóvu Chiokike mernu mkpuru wam so oso.

⁷ Nye wam kpasiri mkpuru nü nye wam wusiri a mini bù nhne etekne. Chiokike zi mkpa kwnornu nü o bù ya mernu mkpuru wam so oso.

⁸ Nye wam kpasiri mkpuru nü nye wam wusiri a mini bù otu. Nye obula jaanarnu ogwo ेrnua lele kpa ेrnua a hna.

⁹ Kwnornu nü aij nü Chiokike noornuko ेrnua n'otu, anu bù ékwu Chiokike. Anu bù oro Chiokike noowu.

¹⁰ Hite nü oru Chiokike nyernu m, m noornu ेrnua lele nye nka-owu oro. M turu m ntù-eli oro, nye berere noowukwasí oro n'olu a. Kóvu anya dñ nye noowu oro n'olu a eli.

¹¹ Kwnornu nü o zá ntù-eli berere badnú jeenwe rikne tu, kakwo ke Chiokike turu, ke bu Jizösi Karaïsi.

¹² O bùru nü badnú obula jeeji golu, móbu siliva, móbu akaworugwu zì okne onu ahia, móbu isisi, móbu rúhiara, móbu isisi ikpa wukwasí oro n'olu ntù-eli ka,

¹³ ेrnua a joowhuya iwhne, kwnornu nü obochi Karaïsi jookpume a. Be jeeji békwnu kpa ेrnua nye obula iru, békwnu jeegeesi nhne nye obula jiri wu oro a.

¹⁴ O bùru nhne badnú jiri wu oro n'olu ntù-eli wam gwuzogidne békwnu, o jaanahia ogwo ेrnua.

¹⁵ Kóvu o bùru nü békwnu rne ेrnua a, nhne whuru a, kóvu be jooznobia a, kóvu lele nye hi nü békwnu whuya.

¹⁶ Anu máa nü anu bù Oro Nsø Chiokike, nu Enine Chiokike wu nü rime anu?

¹⁷ O bùru nye obula lulu Oro Nsø Chiokike, Chiokike joolulu a. Oro Nsø Chiokike zì nsø, anu bù Oro Nsø a.

¹⁸ O zá nye duhie éhni a, o bùru nü nye obula neeche nü o nwernu akò nü nhne ke ówa ka, o ghø nye iwhnirniwhno ma o bùru nye nwernu akòniche.

¹⁹ Kwnornu nü akòniche ke ówa ka bu nhne iwhnirniwhno n'anya Chiokike. Lele kpa be gbaru a n'ókwukwo nsø, "O jidnernu ele akò n'aghigbo be."

²⁰ Be gba kwno a n'ókwukwo nsø, kaa, "Nyenwe aij magwù echiche ele akò nü o bù nhne etekne."

²¹ O zí badnú ke ji nhne badnú etekne nwernu rikne mee nyaa risi. Kwnornu nü kpakara nhne bu ke anu,

²² Pòlu móbu Apolosi, móbu Pita, ówa ka, budnu nü ेnwu, nhne zì kítna móbu ke zi nü ruuhnu, kpakara be bu ke anu,

²³ anu bù ke Karaïsi, Karaïsi bu ke Chiokike.

4

Ele izi Karaïsi

¹ Ele badnú kwsiri o gwnu aij lele ele izi Karaïsi, ele Chiokike nyernu nhne tugwaru otugwa ke ezi óka a n'aka.

² Nhne be pioru n'aka nye neelegidne nhne obula bù be whnu a nü o bù nye kwsiri ókwnata ovu.

³ Nhne anu nookwu gbasiri m zá m mkpa, móbu ikpe nye berere neekpe m, m jéekpe éhni m ikpe.

⁴ Ovu m zì snam, kóvu ka zá neegesi nü m bù m nye ikpe mána. Nyenwe aij bù nye neekpe m ikpe.

⁵ Kam kpayarù, anu kpé nhne obula ikpe hne ige yóoduge, seru tem Nyenwe aij va, o jeeme kpakara nhne tugwaru otugwa n'ochichiri whuya iwhne. O jaakahia kpakara nhne zì n'ovu badnú. Ige wam nye obula jaanahia óznamri a n'aka Chiokike.

⁶ Rúmu nda m, m gweru m kpakara nhne ka túsini éhni m nü éhni Apolosi kwnornu anu, ma anu jiri aij muhia nhne ele badnú nookwu, "O zá nye mee nhne be gbáge n'ókwukwo." O zá nye ji otu badnú nyaa risi megidne ibné a.

⁷ Nyele mernu i, i zíri ichne hne ele berere zì? Kíni bù nhne i nwernu ke be késige i? O bùru nü nhne i nwernu bù nkesi, ndaa kpa i jeeji a nyaa risi lele nü o bùro nkesi?

⁸ Kítna, rúwho jihjáru anu. Anu balam aba. Anu gholam eze, o bù n'ezi a bùo ele eze. O jaama mma o bùru nü anu bù ele eze, ma a snornu anu bùru masi eze.

⁹ M che m nü Chiokike beteru aij ele izi aznù, lele ele be joogbu ogbu, nhne olekiri nyee ówa, ma hne ele enine izi nü hne ele badnú zì.

¹⁰ A bù ele iwhnirniwhno kwnornu Karaïsi, kóvu anu bù ele nwernu akò nü Karaïsi. A nwée rikne, kóvu anu nwernu rikne. Be lednarnu aij anya, kóvu anu nwernu igwugwu.

¹¹ Tem dñ kítna, wíri nqogwnu aij, akpíri nqokpo aij békwnu, a gba éto, be mejoru aij, a nwée hne a bítia risi.

¹² A nqodogbu éhni aij n'érnu, a jí aka aij noornu nhne a neeri. Be nqovu aij ónu, a nqogozi, nga be kpagburu aij, a snúta ovu.

¹³ Nga be kpajarù aij, a jí ovu óma sa óka. A nü lele nhne mkpomkpo ke ówa ka, tem dñ kítna, ele ówa kwúge aij nhne obula.

¹⁴ M zá m naagba ókwukwo ka ma iwhnerne tu anu, kóvu ma m zni m anu ezni lele rúmu ke m me whnúrnu n'anya.

¹⁵ Kwnornu nü o bùru nü anu nwernu nri pokwu ele noodú anu nü rime Karaïsi, anu nwernu otu nda. M bù m nda anu nü rime Karaïsi Jizösi kwnornu nü m gwéyanu m anu izi óma.

¹⁶ M naarijaso anu snornu rënu ochi m.

¹⁷ Kam kpayarù, me neeziyau anu Timoti. O bù nnwo m me whnúrnu n'anya ke kwsiri be kwnata a ovu nü rime Nyenwe aij. O jeechenwanyanu anu kpa me noowu bùdu m nü rime Karaïsi Jizösi, kpa me

neezni nü rime kpakara ögabako Chiokike ke zi nü hne obula.

¹⁸ Agwna anu bu ele oknomokno, anu neeche nü m jáava lëkwa anu.

¹⁹ O bürü nü Nyenwe aij kweru, m jaava kwnusü anu wara wara, m jaamahia nhne ele oknomokno wam jeeme. O bürü nhne be jookwru kpoi, ma rikne be nwernu masi.

²⁰ Kwnornu nü eli-eze Chiokike bürü n'agida ikwu-önü kpoi, kovu ikennerema.

²¹ Ndaa nhne anu pioru? Me gweru mbiniibini va, su o bu ovu oğhnun'anya nü enine zi wohnernerne?

5

Anu gweme nnwo nda ke zîla rîchna

¹ M nqonu nü ome oyi zi n'esilawuru anu, ke zîla n'esilawuru ele máa Chiokike, nü badnu nookwuru nnwerne nda a.

² Ndaa kpa anu neeme oknomokno nü kpa? Anu kwsesiri o kwna ekwna, nwe ovu ojo, anu kwsesiri o chihala nyerukna ke mernu nhne ka n'esilawuru anu.

³ O bu n'ezzi m zi m ikere hne anu zi n'anoghni, kovu me nü anu zi n'enime, m marnu m nye mernu nhne ojo ka ikpe lele nü me nü anu zi.

⁴ Kpa anu gbakoru nü rëwhna Nyenwe aij Jizosi, m joosno anu gbako n'enime, rikne Nyenwe aij Jizosi jaadazinu aij masi.

⁵ Anu gweru nye wam yisi n'aka Ekwensu ma o lulu anog-ehni a, ma be zñohia enine a n'ögbochi Nyenwe aij.

⁶ Anu méma oknomokno, kwnornu nü nhne whü brëdi mati neeme kpakara brëdi whü ögwu.

⁷ Anu gweme mmehie ke nü lele nhne whü brëdi ögkanri ma anu ziri rîchna. Nga wam, anu joonu lele brëdi ikne ke nwéee nhne whü brëdi, lele kpa anu kwsesiri. Kwnornu nü be jiri Karaïsi Nnwo Atnurun Ogahe aij kwanu aij arjohna.

⁸ Ngwa ma a bita Iriri ka, o bürü hite nü nhne whü brëdi ke mmehie ögkanri nü risi rikne, kovu brëdi ke nwéee nhne whü brëdi nü rime a, brëdi ke zi rîchna ke nwernu ezi oka nü rime a.

⁹ M gbannu m anu ögwkukwo, anu nü ele neeme oyi mékota nhne.

¹⁰ M zá m nookwu gbasiri ele neeme oyi k'owa, ele ögwo-anya nü ele buznu nü ele naakwa rënwu. O bürü kpam, anu jowhogha n'owa.

¹¹ Kovu m naagbanu anu kïtna, naakaa, anu nü nye obula ke kwuru ehni a nnwo nda, kovu o neeme oyi, ke nwernu ögwo-anya, nye naakwa rënwu, móbü nye naakaja badnu, nye okne manya, móbü nye buznu mékota nhne. Anu nü nye wam dázikota eli ri wiri.

¹² O zá m mkpa me kpe ele zi n'ederezi ikpe. O bürü anu kwsesiri o kpe ele zi n'esilawuru anu ikpe?

¹³ Chiokike jeekpe ele zi n'ederezi ikpe. Lele kpa ögwkukwo nsö kwuru, "Anu chihala badnu ojo wam n'esilawuru anu."

6

O kwuru badnu zne oro ikpe

¹ O bürü nü otu badnu nwernu nhne megidne nnwo nda, i ga ola gba nnwo nda i ögwkukwo n'oro ikpe, ele máa Chiokike kpe be ikpe, tñunuma, o jookwuru a zne n'esilawuru rümu Chiokike?

² Anu máa nü rümu Chiokike jeekpe owa ikpe sa? O bürü nü anu jeekpe owa ikpe, anu nwéee rikne kpe ikpe oka mati n'esilawuru anu?

³ O bu nü anu máa nü a jeekpe ele enine izi ikpe? O kó bürü nhne ke búdnu ka.

⁴ O bürü nü oka dnarnu ke gbasiri búdnu ka, kini mernu anu neekwe ele zi n'ederezi kpe anu ikpe? Ele ikpe ka bu ele nwéee osoanya n'ögabako Chiokike.

⁵ Iwhnerne tu anu. M kweru m nü otu badnu ke nwernu akoniche zi n'esilawuru anu, nye jeenwe rikne kpe ikpe n'esilawuru rümu nda.

⁶ Tñunuma, otu nnwo nda jookwuru nnwo nda berere zne n'oro ikpe ma ele kwé ekwe kpe be ikpe.

⁷ Anu naagbarita ehni anu ögwkukwo n'oro ikpe, ka neegesi nü anu dnarnu adna. O jáaka mma nü i bu nye be mejoru? O jáaka mma nü nhne whunahoru?

⁸ Tñunuma, anu neeme ibne nhne ojo, anu zñunahoru nnwo nda anu nhne.

⁹ O bu nü anu máa nü ele ojo jéekehia eli-eze Chiokike? Anu díwhu ehni anu, ele naagba ewhere, móbü ele naakwa rënwu, móbü ele neeme oyi, ele rukna naadnanyi ele rukna ibne be,

¹⁰ móbü ele buznu, móbü ele ögwo-anya, móbü ele okne manya, móbü ele naakaja badnu, móbü ele nöoghogbu ele badnu jéekehia eli-eze Chiokike.

¹¹ Agwna anu nü kpam nü mbom. Kovu be smumarnu mmehie anu, be gweru anu nyewhete n'aka Chiokike. Be mernu anu nü Chiokike ziri n'udno hite nü rëwhna Nyenwe aij Jizosi Karaïsi nü Enine ke Chiokike aij.

Kwasinu Chiokike igwugwu

¹² "M nwernu m rikne mee kpakara nhne." Kovu o bürü kpakara nhne naabna mbnarna. "M nwernu m rikne mee kpakara nhne." Kovu m jöobu ohi nhne obula.

¹³ "Wiri zinu rüwho, rüwho zi masinu wiri." Kovu Chiokike joolulu kpakara be. Be jéiji ehni badnu neeme oyi, kovu kpenu Nyenwe

ai, Nyenwe aij jeeme ehni badnū nwehia nhne zi mkpa.

¹⁴ Chiokike nye mernu Nyenwe aij hi n'ēnzu lizō, o jeeme masi anō-ehni aij hi n'ēnzu lizō hite n'iknernema a.

¹⁵ O bu nū anū māa nū ehni anū bu nhne zi n'ēhni Karaisi? M jeegweru nhne zi n'ēhni Karaisi mee be b̄uru nhne zi n'ēhni nyerinya ewhere? Qza r̄ia r̄ia.

¹⁶ O bu nū anū māa nū nye gweru ehni a yisi n'ēhni nye ewhere, ya nū a gholam otu ano-ehni? Kwnornu nū ȸkwukwo nsō kwuru, "Be lawuru jooburu otu ano-ehni."

¹⁷ Kōvu nye gweru ehni a yisi nū Nyenwe aij, ya nū Nyenwe aij gholam otu n'enine.

¹⁸ Anū gbanahorū ome oyi. Kpakara mme-hie berere badnū mernu zi n'olū ehni, kōvu nye neeme oyi megidnernu ehni a mme-hie.

¹⁹ O bu nū anū māa nū ehni anū bu Oro Nsō ke Enine Nsō, nye wu nū rime anū, ke Chiokike nyeru anū? Anū nwée ehni anū, Chiokike nwe anū.

²⁰ O jiri Ȳnu ahia gbahia anū. Anū gweru ehni anū kwasinu Chiokike igwugwu.

7

Ajiji gbasiri Ȳulu nzi nū nnwerne

¹ Nhne gbasiri nhne anū gbaru n'ȸkwukwo, "O b̄uru Ȳma nū nyerukna nū nyerinya dnānyi lele nzi nū nnwerne."

² Kōvu kwnornu nū agida ele neeme oyi zi n'esilawuru anū, o b̄uru Ȳma nyerukna Ȳbula luru nnwerne ke aka a, nū nyerinya gboru nzi ke aka a.

³ Nyerukna Ȳbula mee nhne kwesiri a lele nzi hne nnwerne a zi, nyerinya Ȳbula mee nhne kwesiri a lele nnwerne hne nzi a zi.

⁴ Nnwerne nwée rikne hne ehni a zi, kōvu nzi nnwerne, kpam masi nzi nwée rikne hne ehni a zi, kōvu nnwerne a nwernu.

⁵ Anū góñahoru ehni anū ehni anū, ok-wolem ma o bu ige mati kpa anū kwekotaru, ma anū vu Ȳnu nū kpe okpukpe. Omekwo, anū ziri n'otu berere ma Ekwensi gharu o rna anū omurna, kwnornu nū anū nwée rikne jikwaru ehni anū.

⁶ Ka b̄u rikne me neenyne anū, o búo iwu.

⁷ N'ezi Ȳka, o jaamasí m nū kpakara badnū jaadazí lele me. Kōvu nye Ȳbula nnwerne nkesi ke Chiokike kesiri, otu nyenum kpa, nyerere nkesi berere.

⁸ Kitna, m naakanu ele lúge nnwerne mōbu ele gbóye nzi, mōbu ele rinya nzi be nwérnu, o jaaka mma anū daziri etekne, lele kpa me daziri.

⁹ Kōvu o b̄uru nū anū jéenwe rikne jikwaru ehni anū, anū luru nnwerne mōbu gb̄oru nzi. O ka mma o luru nnwerne mōbu gb̄oru nzi, tñunuma ehni anū jeerne bekwnu.

¹⁰ Ele nwernu nzi mōbu nnwerne, m neenyne anū iwu Nyenwe aij, o búo ke m. Nnwerne gbákwadia nzi a nnam.

¹¹ Kōvu, o mee kpam, o jaadazí etekne mōbu o lahma ke nzi a, nzi gbákwadia nnwerne a nnam.

¹² M naakanu ele ke gwnarnu, o búo Nyenwe aij, o b̄uru nū nye Karaisi Ȳbula nwernu nnwerne ke kwé ekwe, kōvu o kweru ya nū a wugidne, o gbála a nnam.

¹³ O b̄uru nū nyerinya Karaisi Ȳbula nwernu nzi ke kwé ekwe, kōvu nzi a kweru ma be wugidne n'otu, o gbála a nnam.

¹⁴ Kwnornu nū Chiokike nabnanyarnu nzi ke kwé ekwe kwnornu nnwerne a ke kweru ekwe. Chiokike naabnaryarnu nnwerne ke kwé ekwe kwnornu nzi a ke kweru ekwe. O b̄uru nū o búo kpam, r̄umu takiri anū jooburu ele z̄lā r̄ichna, kōvu be zi nsō kitna.

¹⁵ Kōvu o b̄uru nū o masiri nye ke kwé ekwe o gba nnam, o mee kpam. O zá iwu ke ji nye Karaisi, nzi mōbu nnwerne, n'qnodu nū kpa. Chiokike sukwuru aij ma a wuru n'udno.

¹⁶ Ndāa kpa i jiri mahia, ji nnwerne ke kweru ekwe, nū i jōoznobia nzi i? Mōbu ji nzi ke kweru ekwe, ndāa kpa i jiri mahia nū i jōoznobia nnwerne i?

Daziri n'qnod Chiokike sukwuru i

¹⁷ Kōvu nye Ȳbula daziri n'qnodu o zi nga Chiokike sukwuru a, b̄u ke Chiokike nyeru a. Ka b̄u nhne me neezni nū rime kpakara ogbako Chiokike.

¹⁸ O b̄uru nū nye be kparu nka nūrnu ikwu Chiokike, o gwépiko nhne atu ȸkpá nka a. O b̄uru masi nū nye be kpáge nka nūrnu ikwu Chiokike, be kpála a nka.

¹⁹ ȸkpá nka nū be kpáge nka zá nhne o bu, nhne zi mkpa b̄u Ȳbita iwu Chiokike.

²⁰ Badnū Ȳbula daziri n'qnodu o zi nga Chiokike sukwuru a.

²¹ I zi n'ohi nga Chiokike sukwuru i? O mékpa i ehni, kōvu o b̄uru nū i nwernu oghere o whoga n'ohi, mee kpam.

²² Kwnornu nū nye b̄u Ȳhi nga Nyenwe aij sukwuru a b̄u nye nwernu ehni a nū rime Nyenwe aij. Kpam masi, badnū ke nwernu ehni a nga Nyenwe aij sukwuru b̄u Ȳhi Karaisi.

²³ Chiokike ji Ȳnu ahia gbahia anū, anū ghóko Ȳhi ke badnū.

²⁴ R̄umu nda m, badnū Ȳbula daziri n'anya Chiokike n'qnodu o zi nga Chiokike sukwuru a.

Ele nwée nzi mōbu nnwerne

²⁵ Nhne gbasiri ele rinya māa nyerukna, mōbu ele rukna māa nyerinya, m nwée m nhne Nyenwe aij nyeru n'iwu, kōvu m

neenyen anu nhne bu echiche m, nye hite n'obirizi ke Nyenwe aij m kwasiri m otukwasi ovu.

²⁶ Mkpa karilam n'owu kitna, m che m nu o buru oma o buru nu badnu daziri kpa o zi.

²⁷ O buru nu i nwernu nnwerne? I ghásala a. Inwée nnwerne sa? I lúko nnwerne.

²⁸ O buru ni luru nnwerne o zá mmehie i mernu. O buru nyerinya máa nyerukna gbo nzi, o zá nhne ojo o bu. Kóvu ele nwernu nnwerne móbu nzi jeenwe agida mkpa n'owu ka, m noopio o dòhia anu nu nhne ka.

²⁹ Rúmu nda m, nhne me nookwu bu ka, ige wam zi ndundu, hite kitna ele nwernu nnwerne ziri lele nu be nwée nnwerne,

³⁰ ele naakwna ékwna lele nu be zá n'anyamini, ele nqomu rúmu lele nu ovu zá nqoso be n'ónu, ele nqozu ahia lele nu o zá nhne be zuhiaru,

³¹ ele ji nhne ówa ka lele nu o zá be mkpa. Kwnornu nu ówa ka n'ónodi a jaagawhe.

³² M noopio ma nhne obula gharu o kpakna anu ehni. Nyerukna obula ke nwée nnwerne neeche echiche gbasiri ernu Nyenwe aij, kwnornu nu o pioru o mee nhne jaamasí Nyenwe aij.

³³ Kóvu nyerukna ke nwernu nnwerne neeche echiche gbasiri nhne ke ówa ka, kwnornu nu o pioru o mee nhne jaamasí nnwerne a,

³⁴ ke nqodoghari a n'apna lawúru. Nyerinya ke nwée nzi móbu ke máa nyerukna neeche echiche gbasiri ernu Nyenwe aij, kwnornu nu o pioru o gweru ehni a nu enine a nyee Nyenwe aij. Kóvu nyerinya ke nwernu nzi neeche echiche gbasiri nhne ke ówa ka, kpa o jeeme nhne jaamasí nzi a.

³⁵ M nookwu nhne ka ma o bnanu anu iru. M zá m noobnosni anu. Kóvu m pioru m ma anu mee nhne buru oma nu ke kwasiri ekwesi, ma anu gweru kpakara ehni anu yisi n'érnu Nyenwe aij, gharu o le anya n'aznú.

³⁶ Nhne ke gbasiri ele kwekötaru olulu, o buru nu badnu obula whnúrnu nu o zá naapkakwa agwa nkari hne nyerinya o kweru o lúzi, o buru n'awha neezne, oluru a, be mége mmehie.

³⁷ Kóvu hne badnu kpebiri n'ovu a, o zá nye naamagidne a nu o jóolu nnwerne, o nwernu rikne gharu o lú nnwerne wam, o mernu nhne kwasiri.

³⁸ Nye ke luru nnwerne mernu nhne oma, kóvu nye ke líge ria ria mekakworu nu nhne oma.

³⁹ Nyerinya gboru nzi zi n'iwu kpa nzi a zi bñdu, kóvu hne nzi a nwñrnu, o zá iwu ji a ma o gboru nzi berere. Kóvu o jøobu nye magwú Nyenwe aij.

⁴⁰ Kóvu n'echiche m, ovu jøoso a n'ónu o buru o daziri etekne. M che m nu m nwernu m Enine Chiokike.

8

*Wiri be jiri kwanu
rénwu arjohna*

¹ Nhne ke gbasiri wiri be jiri kwanu rénwu arjohna, o bu n'ezí nu, "Kpakara aij nwernu nhne ómuma." Kóvu nhne ómuma neegwéya badnu vulizo ehni a olu. Owhnun'anya noowulizó badnu olu lele ogo.

² O buru nu badnu obula neeche nu o magwú nhne, o máa kpa o kwasiri o mahia.

³ Kóvu Chiokike magwú ele whnúrnu a n'anya.

⁴ Nhne gbasiri wiri be jiri kwanu rénwu arjohna, a magwú nu o zá nhne rénwu ke ówa ka bu, kwnornu nu chi berere zá, okwolem Chiokike kpoí.

⁵ O bùbedi nu agida nhne be nookwu "chi" zi n'oligwe móbu n'owu, o bu n'ezí nu be zi agida "chi" nu "nyenwe,"

⁶ kóvu hne a zi, otu Chiokike kpoí nye bu Nda. O keru kpakara nhne, a zinu a bñdu. Otu Nyenwe aij Jizosí Karaísí zi, nye be hiri n'aka a ke kpakara nhne, nye a zi bñdu n'aka a.

⁷ Kóvu o búo kpakara badnu magwú ezi oka ka. Agwna badnu yiri risi nu rénwu du kitna, nga be riri wiri ki, be neeche nu be ji a kwanu rénwu arjohna. Echiche ovu be zá rikne, wiri be riri kparu be.

⁸ Kóvu wiri jéeme aij nu Chiokike ziri ndundu. A ríle wiri, o zá nhne o neegweme n'ehni aij, a ri wiri o zá nhne o neeyisi ehni aij.

⁹ Kam kpayarú, anya du anu eli, i kwékwadia oghere i nwernu nu ome kpa o masíri i mee ele zá rikne n'ókwnata ovu dnabna nu mmehie.

¹⁰ O buru nu otu badnu ke mkpoma sile rikne whnúrnu i hne i dazi eli neeri wiri n'oro rénwu, kwnornu nu i nwernu "nhne ómuma," o jéeme a mkpoma siri rikne o ri nhne be jiri kwanu rénwu arjohna?

¹¹ Nnwó nda wam zá rikne, nye Karaísí kwnornu nu a nwñrnu, joowhu etekne kwnornu nu nhne ómuma i.

¹² Kpam, anu mehieru nnwó nda anu wam zá rikne, lulu ovu a, anu mehielem Karaísí masí.

¹³ O buru nu wiri me jeeri jeeme nnwó nda m mmehie, m jéeri okpna ria ria kpa me zi bñdu, o zi me mee nnwó nda m dnabna nu rime mmehie.

9

Rikne nu ému ke nye izi

¹ O bu nu m nwée m ehni sa? Me búo nye izi sa? Me whnúge Jizosí Nyenwe aij anya? Anu búo nhne me rnñhiaru n'érnu Nyenwe aij?

² O buru nu ele berere whnúge m lele nye izi, anu magwú nu m bu m nye izi. Anu

bụ nhne atu ke neegesi nụ m bụ m nye izi Nyenwe aij.

³ Nhne me naakanu ele nookwulu m bụ ka,

⁴ a nwée rikne ri wiri mọbu nwọ mini n'ēru aij sa?

⁵ A nwée rikne mee nhne ele izi berere neeme? A nwée rikne luru otu nnwọ rinya Karaishi lele nnwerne, o snornu aij zne izi lele ele izi ele berere nụ rụmu nne Nyenwe aij Pita?

⁶ Okwokolà me nụ Banabasi kwesiri ọ rnụ erun si à ri wiri?

⁷ Ndaa nye ögwu ke nọolu ogwu hiti n'íwai ke hi nụ ręka a whuya? Ndaa nye joorno ékwu, ma o jéeri mkpuru hi nụ rime ékwu a? Ndaa nye nọozu atnúrnü ma ọ z nqonwo mini-ręma atnúrnü a?

⁸ Me nookwu lele badnụ etekne sa? O bùo nhne Iwu aij kwnoru sa?

⁹ Kwnornu nụ be gbaru n'ókwukwo Iwu Mozizi, "I knéni ọnu ehni ke nqozosna ikpa," Chiokike o nookwu nhne gbasiri ehni kpo?

¹⁰ Okwuru nhne ka kwnornu aij. Be gbaru a n'ókwukwo kwnornu aij, nụ nye nqotu ọnu-eli nụ nye nqozosna mkpuru nwernu ọkwnta ovu nụ be jeeri mkpuru hiri n'ekwu.

¹¹ A kpasiri mkpuru ke enine nụ rime anu, o bùo nhne kwesiri nụ a jøoghoru mkpuru etekne n'ehni anu?

¹² O bürü nụ ele berere nwernu rikne kpa hne anu zì, o bù ayila jéenwe rikne karukwo hne anu zì?

Kovu a mége kpam, a nwernu ndidi nụ kpakara nhne, ọ zì a bita nhne ọkpobi ọchi n'apna izi oma Karaishi.

¹³ O bù nụ anu maa nụ ele nqornu ẹrnü n'Oro Nso neeri nhne hi n'Oro Nso whuya? O bù nụ anu maa masi nụ ele nqornu ẹrnü n'ojo ariohna neeri agwna nhne be jiri kwa ariohna?

¹⁴ Kpam masi, Chiokike nyernu iwu nụ ele neezni izi ọma be ri wiri hiri n'izi ọma whuya.

¹⁵ Kovu m mége m kpam. M zá m naagba okwukwo ka ma m nwernu rikne mee kpam. Kwnornu nụ ọ jaakanu m mma me beru ọsno nwumá ẹnwu tna, ọ zá nye mee ig-wugwu m nhne etekne.

¹⁶ M nwée m rikne nyaya risi nụ m neezni izi ọma. Mkpa naakpa m bụ o zni izi ọma. Owe! Ọvu ọnu zinu m ọ bürü nụ m zniye m izi ọma.

¹⁷ O bù me gweru mkpoma m zni izi ọma ka, m nwernu m ögwo ẹrnü, kovu ọ bürü nụ jíge m mkpoma m zni izi ọma, m nqornu ẹrnü Chiokike yisiri m n'aka.

¹⁸ O bürü kpam, kini bù ögwo ẹrnü m? O bù oghere o zni izi ọma gharu ọ whnụ ọnu ahia, gharu o gweru rikne me nwernu n'izi ọma mee nhne.

¹⁹ O bù n'ezí nụ m bùo m ọhi nye ọbula, m nwernu m ehni, kovu m mernu m ehni ọhi

kpakara badnụ ma m rihja m agida badnụ n'iru.

²⁰ Hne ele Ju zì, m bụ m nye Ju ma m rihja m ele Ju. Hne ele zì nụ mkpururu iwu zì, m ziri lele nụ m zì m nụ mkpururu iwu (o bụ n'ezí nụ m zá m nụ mkpururu iwu), ma m rihja m be n'iru.

²¹ Hne ele zá nụ mkpururu iwu, m ziri lele nye zá nụ mkpururu iwu (o bụ n'ezí nụ m léwhule m iwu Chiokikeanya, m zì nụ mkpururu iwu Karaishi), ma m rihja m be n'iru.

²² N'esilawuru ele zá rikne n'ókwnta ovu, m nụ m lele be, ma m rihja m be n'iru. M bụ m kpakara nhne hne ele badnụ zì, m neeme kpa me nwernu rikne, ma m rihja m agwna be n'iru.

²³ M neeme kpakara nhne ka kwnornu izi ọma, ma m kehja m igwe nụ ngozi a.

²⁴ N'ezí oka, anu magwụ nụ ele naagba ẹso naagba ẹso n'otu, kovu otu badnụ kpo naagbagha nhne ẹso. Anu gba ẹso, ma anu gbagbáhia nhne n'eso.

²⁵ Nye obula ke naagba ẹso jooknekwaru ehni a nkari, ma be kpusi a okpu ọ gbagbáhia n'eso ke jáazi ọkwukwo, kovu a naagba ẹso ma a nwéhia okpu-eze ke jaazi okwukwo.

²⁶ Ka kpahiaru m zá m naagba ẹso lele nye o zá nhne o vu nụ mkpoma, m zá m nqolo igbakwu lele nye nqolo ruwhere igbakwu.

²⁷ M naata ehni m awhnuyhnu ma m nwernu m rikne n'echi a, ọ zì me znikpa ele berere izi ọma, m bürü nye kwésile okpu-eze wam.

10

*O do aka nụ nsní gbasiri
okwa ręnu*

¹ Rụmu nda m, m pioru m anu mahia, nhne mernu ele nda aij ọknani ele snornu Mozizi kpa be zì nụ mkpururu erumeru, kpakara be gawhera Osimini Ihie.

² Be würü be mini nụ rime erumeru nụ osimini ke neegesi nụ be sno Mozizi.

³ Kpakara be riri otu wiri enine wam.

⁴ Kpakara be nwörnu otu mini enine wam, kwnornu nụ be nwörnu mini enine ke hiri hin rugwu wam snornu be, rugwu wam bụ Karaishi.

⁵ Kovu nhne gbasiri agwna be sóge Chiokike ovu n'ọnu, iznu be wüsaru n'eli-ikpa wam.

⁶ Kpakara nhne ka bụnnu aij nhne atu ke nqodo aij aka nụ nsní. Nhne ojo gwnyúko aij lele kpa o gwnyúrnu be.

⁷ Anu kwákó ręnu lele kpa agwna be kwaru, lele kpa ọkwukwo nso kwuru, "Ele wam daziri eli ri nhne, nwọ nhne ọnwunwo, be liżo tne eri."

⁸ A méko ọyi, lele kpa agwna be mernu, nri pokwu lawürü nụ pokwu ẹto nwụ otu ọbochi.

⁹ A kpákó Nyenwe aị iru, lele kpa agwna be mernu, agwo tagbu be.

¹⁰ Anu támú, lele kpa agwna be tamurnu, enine izi ke ḥenwu gbu be.

¹¹ Kpakara nhne ka mernu be nü lele nhne atu, be gba be n'okwukwo nsø, ma be buru nhne jeezni aị ezni, aị ele zì bùdnu n'okwukwo ḥwa ka.

¹² Nye obula ke neeche nü o gwuzogwu kwem, ledú anya, o zì o dna.

¹³ O zá ḥornurna ke vakwnusiri anu ke vākwnusilele badnú. Kóvu Chiokike kwasiri be kwnata o ovu, o jéekwe ḥornurna ke anu nwéé rikne gwuzoli vakwnusi anu. Kóvu nga be naarna anu ḥornurna, Chiokike jeenyé anu rikne o gwuzo, gbamanu anu apna anu jeeji whýa nü rime a.

¹⁴ Nhne atu ele ka neegesi, ele me whnurnu n'anya, ma anu ghanahoru ḥkwa rēnwu.

¹⁵ M nookwunu anu oka lele ele nwernu akoniche, anu tulekòm nhne me nookwu.

¹⁶ Okiko Iriri Nsø wam ke a nōotunu Chiokike mmamma, o bùo ḥvnarna Karaísi nhne a neekeri nga a nōonwo nhne hi n'okiko wam? Brédi wam a naanyawa, a zá neekeri anq-ehni Karaísi nga a neeri brédi wam?

¹⁷ Kwnornu nü otu brédi zinu kpakara aị. O bụ n'ezi nü a zì agida, kóvu a bụ otu anq-ehni, a neeri otu brédi wam.

¹⁸ Anu tule ele Iziréli, ele neeri nhne be jiri kwa arjohna, neekerikota nhne n'otu n'ojo arjohna Chiokike.

¹⁹ Ndaa nhne me nookwu? O bụ nü rēnwu mōbu wiri be kwanu rēnwu arjohna bụ nhne ḥbula?

²⁰ Óza! Nhne me naakaa bụ nü nhne ele naakwanu rēnwu kwaru arjohna bụ nhne be kwannu ele rēnwu ojo. O bùo Chiokike. M chíoge m anu nü ele rēnwu ojo neekeri nhne n'otu.

²¹ Anu jéenwe rikne nwó okiko Nyenwe aị, nwó kwuo okiko ele rēnwu ojo. Anu jéenwe rikne ri wiri n'ikpechi Nyenwe aị, ri kwuo n'ikpechi rēnwu ojo.

²² Anu noopio o mee Nyenwe aị kwuo awúwa? A nwernu iknernema karu a sa?

²³ "A nwernu rikne mee kpakara nhne," kóvu o bùo kpakara nhne bùru ḥoma. "A nwernu rikne mee kpakara nhne," kóvu o bùo kpakara nhne nōowulizo badnú olu lele ḥro.

²⁴ O zá nye lebna anya nü nhne ke a, kóvu nü nhne ḥoma ke jeenyinu ele berere aka.

²⁵ Anu ri nhne ḥbula be neere n'ahia, anu sīkwa ajiji kwnornu mkpuru ovu anu.

²⁶ Okwukwo nsø kwuru, "Chiokike nwé ḥwa nü kpakara nhne zì nü rime a."

²⁷ O bùru nü nye kwé ekwe sukwuru anu ma anu ri wiri, o masi anu o zne, anu ri

nhne ḥbula o bitaru nü ruwhnu anu, anu sīkwa ajiji ḥbula kwnornu mkpuru ovu anu.

²⁸ Kóvu o bùru nü otu badnú kanu anu, "Be jiri wiri ka kwanu rēnwu arjohna," anu ríkó wiri wam kwnornu nü nye wam kannu anu kpam, ma kwnornu masi mkpuru ovu.

²⁹ O bùo kwnornu mkpuru ovu anu, kóvu mkpuru ovu nye berere wam. Ndaa kpa rikne me nwernu o mee nhne jiri gbasí mkpuru ovu nye berere?

³⁰ O bùru nü me ri wiri tñu Chiokike mmamma, kini mernu nye berere jaama m ikpe nü wiri me tñu mmamma?

³¹ Kóvu, nhne ḥbula anu neeme, anu neeri wiri mōbu anu nōonwo mini, anu mee kpakara nhne kwnornu igwugwu Chiokike.

³² Anu mēkó nye ḥbula dna, mōbu nye Ju mōbu nye bùo nye Ju, mōbu ogbako Chiokike,

³³ lele kpa me naagbalí o mee kpakara nhne jaamasí kpakara badnú. M zá m neeche nhne gbasíri nhne ḥoma ke m, kóvu nhne ḥoma agida badnú ma be zñohia be.

11

¹ Anu snornu m lele kpa me noosno Karaísi.

Okpukpe nü ogbako Chiokike

² M naaja anu mma kwnornu nü anu neecheinwanya m, naabita kpakara nhne me zñirni anu.

³ Kitna, m pioru m anu ghöhia nü Karaísi bụ risi nyerukna ḥbula, nzi bụ risi nnwerne, Chiokike bụ risi Karaísi.

⁴ Nyerukna ḥbula ke neekpe okpukpe mōbu nookpo okwo izi ḥoma Chiokike kpus-nime risi a, bụ nhne iwhnerne nyee Karaísi.

⁵ Nyerinya ḥbula ke neekpe okpukpe mōbu nookpo okwo izi ḥoma Chiokike, gbesa risi aanya, neeme risi a nhne iwhnerne, o nü lele o kopuru rukeri-ize risi a.

⁶ O bùru nü nyerinya kpúsniye risi a, o ḥoma rukeri-ize a. Kóvu o bụ nhne iwhnerne nü nyerinya jooko rukeri-ize a, o kpusi risi a.

⁷ Nyerukna kpúsniye risi a kwnornu nü o bụ oyisi ke neegesi igwugwu Chiokike. Kóvu nyerinya neegesi igwugwu ke nyerukna.

⁸ Kwnornu nü Chiokike híge nü nyerinya kpü nyerukna, kóvu hiri nü nyerukna kpü nyerinya.

⁹ O kpíge nyerukna kwnornu nyerinya, kóvu o kpuru nyerinya kwnornu nyerukna.

¹⁰ Kam kpayarú, kwnornu ele enine izi, nyerinya kwasiri o kpusi risi a, ke neegesi o zì nü mkpururu nzi a.

¹¹ Lele kpa bùdnu nü rime Nyenwe aị zì, nyerinya zì nyerukna mkpa, nyerukna zì masi nyerinya mkpa.

¹² Kwnornu kpa be kpuru nyerinya hite nü nyerukna, kpam masi, nyerinya mñrnu

nyerukna. Kpakara nhne hi n'aka Chiokike va.

¹³Anu kpekɔm ma ɔ b̄uru ɔma n̄u nyerinya jekpe okpukpe gbesa risi aanya.

¹⁴Iwu okike kwuru n̄u nyerukna ke nwernu ogologo rukeri-ize bụnu a nhne iwhnerne.

¹⁵Kovu o b̄uru n̄u nyerinya ke nwernu ogologo rukeri-ize, ɔ b̄u igwugwu a, kwnornu n̄u rukeri-ize a b̄u nhne Chiokike nyernu, o jeeji nookpusni risi a.

¹⁶Kovu o b̄uru n̄u nye ɔbula kwége kpam, nhne me jaakaa b̄u, aijmobu ogbako Chiokike nwée omen'eli berere karu kpam.

Wiri Anyasnu Nyenwe aij

(Mat 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)

¹⁷Gbasiri nhne ke a nookwu k̄itna, m jáaja anu mma. Nhne anu neeme n̄u rime ogbako anu b̄u nhne ojo, ɔ b̄uo ɔma r̄ia r̄ia.

¹⁸Ke mb̄om, be kannu m n̄u agida okewa zi n̄esilawuru anu, m neekweru agwna a.

¹⁹O dnornu m anya n̄u okewa jaaziri n̄esilawuru anu ma nye zi snam whuya iwhne.

²⁰Nga anu vak̄otaru n̄otu, anu vágé o ri Wiri Anyasnu Nyenwe aij.

²¹Kpa anu neeri, nye ɔbula neeri, ɔ zá nye neese ibne a. Kam kpayaru wiri noogwun agwna badn̄u nga manya noogbu ele berere.

²²Anu nwéé ɔro, hne anu jeeri wiri, nwó manya? Anu neeedna ogbako Chiokike anya, kpasí ele nwéé nhne iwhnerne? Ndaa nhne anu pioru me kwu gbasiri nhne ka? Me ja anu mma sa? Óza! M jáaja anu mma r̄ia r̄ia.

²³M nahiaru m nhne me znirni anu n'aka Nyenwe aij Jiz̄osi. N'abalí wam be reru a, Nyenwe aij Jiz̄osi gweruru br̄edi,

²⁴tunu Chiokike mmamma, nyawa a, kaa, "Ka b̄u ano-ehni m ke z̄inu anu, anu neeme ka neechenwanya m."

²⁵Kpam masi, nga wiri anyasnu whemernu, o gweru okiko, kaa, "Ka b̄u okiko ogba-njō-ehni ikne ke ɔvnarna m. Nga ɔbula anu n̄onwo a, anu neeme ka neechenwanya m."

²⁶Kpa anu neeri br̄edi ka, n̄onwo okiko ka, anu nookwusa ənwu Nyenwe aij tem ova.

²⁷Ka neegesi n̄u ɔ b̄uru n̄u nye ɔbula ri br̄edi Nyenwe aij mobu nwó nhne hi n'okiko, kpa o kwésige, ikpe ano-ehni Nyenwe aij n̄u ɔvnarna a naama a.

²⁸Nye ɔbula beru ɔsno nyosnama ehni a s̄u o ri br̄edi wam mobu nwó nhne hi n'okiko wam.

²⁹Kwnornu n̄u nye ɔbula ke jeeri mobu nwó nhne hi n'okiko wam hne ɔ máa ano-ehni Nyenwe aij, neeri, n̄onwo ikpe n̄u risi a.

³⁰Kam kpayaru, agida anu zi n̄u nr̄ia, agida anu zá rikne, ele berere nwunam.

³¹O b̄uru a beru ɔsno nyosnama ehni aij, Chiokike jekpe aij ikpe.

³²Kovu Nyenwe aij neekpe aij ikpe, naata aij awhn̄uwihnu, ma a gharu o sno ele zi n'ow̄a b̄uru ele ikpe marnu.

³³R̄umu nda m, nga anu gbakoru n̄otu neeri wiri Nyenwe aij, anu sete ibne anu.

³⁴O b̄uru n̄u wiri noogwunu nye ɔbula, o ri wiri n'oro a, ɔ zi ikpe Chiokike ma anu kpa anu gbakoru n̄otu.

M jeemekwata nhne ke berere nga me varu.

12

Nkesi ke Enine Nso

¹R̄umu nda m, nhne gbasiri nkesi zi odo n̄odo ke Enine Nso, m pioru m anu mahia nhne gbasiri be.

²Anu magwū n̄u nga anu b̄u ele naakwa renwu ke dnarnu mgbu, be duru anu hie apna.

³M neeme ma anu mahia n̄u ɔ zá nye Enine Nso Chiokike noodu jeenwe rikne kaa, "Kɔsna Jiz̄osi." ɔ zá nye jeenwe rikne kaa n̄u, "Jiz̄osi b̄u Nyenwe aij," okwokołam ma Enine Nso hiri n̄onu a kwu kpam.

⁴Agida nkesi enine zi odo n̄odo, kovu otu Enine Nso.

⁵Agida apna be jeezne izi, kovu otu Nyenwe aij.

⁶Agida ərn̄u zi odo n̄odo, kovu otu Chiokike wam neenyē rikne be jeeji noornu ərn̄u.

⁷Enine Nso nyernu badn̄u ɔbula nkesi ma ɔ b̄uru mbnarnā kpakara badn̄u.

⁸O nyernu otu badn̄u izi akoniche, nyee nye berere izi oghohia nhne hite n̄otu Enine wam.

⁹Otu Enine wam nyee nye berere ɔkwnata ovu, o nyee nye berere rikne ɔ gwo nr̄ia.

¹⁰Enine wam masi nyee otu badn̄u rikne ɔ rn̄u ərn̄u ndu-ehni, nyee nye berere rikne ɔ kpo okwo izi ɔma, nyee nye berere rikne ɔ mahia nhne zi ichne n̄u hne enine zi ichne ichne, nyee nye berere rikne o kwu ɔka n̄u r̄io zi ichne ichne, nyee nye berere rikne ɔ t̄uhnasna ikwu-onu.

¹¹Kovu o b̄u otu Enine wam noornu kpakara nhne, o neenyē badn̄u ɔbula nkesi zi odo n̄odo lele kpa o jiri masi a.

¹²Ehni badn̄u b̄u otu. Kovu o nwernu agida nhne zi odo n̄odo ke knekpotaru a n̄otu. ɔ b̄u masi kpa o ɔ zá n'ano-ehni Karaisi.

¹³Kwnornu n̄u be jiri otu Enine wu aij mini bna n̄otu ano-ehni. A b̄u ele Ju, ma a b̄u ele búo ele Ju, ohi mobu nye búo ɔhi, be mernu a nwó otu Enine wam.

¹⁴O b̄uo otu nhne zi n'ehni badn̄u, be zi agida.

¹⁵ O bürü nü öchi jaakaa, "Kwnornu nü m búla m aka, m búla m nhne zi n'ehni," ki jéeme a o gharu o bürü nhne zi n'ehni badnú.

¹⁶ O bürü nü nsní kaa, "Kwnornu nü m búla m anya, m búla m nhne zi n'ehni," ki jéeme a o gharu o bürü nhne zi n'ehni badnú.

¹⁷ O bürü nü kpakara ehni bu anya anya, ndaa kpa o jöonu nhne? O bürü nü kpakara ehni bu nsní nsní, ndaa kpa o jöonu éknarna nhne?

¹⁸ Kóvu Chiokike yisiri kpakara nhne zi n'ehni badnú lele kpa o jíri masí a.

¹⁹ O bürü nü kpakara be bu otu nhne, ndaa hne ehni jaazi?

²⁰ Kitna, agida nhne zi n'otu ehni badnú.

²¹ Kam kparyarú, anya jáakanú aka, "I zá m mkpa." Móbu risi kanú öchi, "I zá m mkpa."

²² N'ezi, a jéenwe rikne gwuzoli o bürü nü nhne ke zi n'ehni ke a neeche nü be zá rikne zíla.

²³ Nhne ke zi n'ehni aj ke a neeche nü be nwée igwugwu, bu ke a neeedu anya gbasíri be, ele ke tū iwhnerne bu ele ke a ji iwo nookpusni.

²⁴ Ngeri ehni aj ke marnu mma a zá neeedu anya. Chiokike n'iwhuru a yisiri ehni aj n'otu, o nyernu nhne zi n'ehni ke nwée igwugwu, igwugwu ke kakwo.

²⁵ Okewa kwésile o zi n'ehni, kóvu kpakara nhne zi odo n'odo n'ehni magwú nhne gbasíri ibne be.

²⁶ O bürü n'otu nhne zi n'ehni nqowhnú awhñwñhnu, kpakara ele ke berere sno a whñu awhñwñhnu. O bürü be znarni otu, kpakara be sno a nwe ovu oso n'onu.

²⁷ Kpakara anu bu ehni Karaísí, anu n'otu n'otu bu nhne zi n'ehni Karaísí.

²⁸ Chiokike bítaru kpakara nhne kpa o kwesiri n'ogbako a. O bítaru ke mbom, ele izi, ke ébo, ele nqokpo okwo, ke éto, ele zni nhne, ele nqornu érnu ndu-ehni sno be, nü ele nwernu nkesi ogwo nriria, móbu ele neeyinu ele berere aka, ele neechi échi, nü ele nookwu öka nü riro zi odo n'odo.

²⁹ Kpakara be búo ele izi, kpakara be búo ele nqokpo okwo, móbu ele neezni nhne. O búo kpakara be nwernu rikne rnú érnu ndu-ehni,

³⁰ móbu gwó nriria zi odo n'odo, móbu kwu öka nü riro zi odo n'odo, móbu o tñhnasna ikwu-önu.

³¹ Kóvu nkesi ke kakwo mma gwnu anu lele wiri.

Kóvu me gesi anu apna ke kakwo mma.

13

Owhnun'anya

¹ O bürü m nwernu m rikne kwu öka nü riro ele badnú nü ke enine izi, kóvu m nwée m owhnun'anya, öka m jöoburu ogbugbo etekne móbu igele waru-awa.

² O bürü m nwernu m nkesi ke ökpo okwo izi öma, nü ogohobia kpakara nhne zi omimi, nü kpakara nhne ömuma, o bürü nü m nwernu m kpakara ökwnata ovu ke joovume rugwu, kóvu m nwée m owhnun'anya, o zá nhne me bu.

³ O bürü me nyee ele mboni kpakara nhne me nwernu, móbu nyee ehni m be gba békwnu, kóvu m nwée m owhnun'anya, o zá ogwo érnu me jeekehia.

⁴ Owhnun'anya nwernu ösnuta ovu, nü ovu öma. Owhnun'anya kwnó awúwa, o mée oknomokno, o kpá nganga.

⁵ Owhnun'anya mée nhne búo öma n'anya. O pio nhne ke aka ke a, o nwée ovu owe ehni. Owhnun'anya zá nqogwnu nhne ojo be mernu a.

⁶ Owhnun'anya zá nqonwudna nü nhne ojo, kóvu ezi öka neeme ovu oso a n'önü.

⁷ Inwe zá nqogwu owhnun'anya. O neekweru kpakara nhne, o nwernu olile anya nü kpakara nhne, o needi kpakara nhne.

⁸ Owhnun'anya zi ökwnukokwu. Ökpo okwo jeebi, riro zi odo n'odo jöokwusi. O bürü ogohobia, be jaagawhe.

⁹ Oghohia aj nü ökpo okwo aj zú ozu.

¹⁰ Nga nhne ke zuru ozu varu, nhne ke zúge ozu jaagawhe.

¹¹ Nga me bu watakíri, m nookwu öka lele watakíri, m naari öri lele watakíri, m għohiaru m nhne lele watakíri, kóvu nga me sozuru nü badnú, m gweme kpakara agwa watakíri n'ehni m.

¹² Kwnornu nü kitna, a nqowhnú nhne nü nyno ke nqotu ewheke, kóvu nga wam a joowhnu ruwhnu nü ruwhnu. Kitna, m maam agwna nhne, nga wam m jaamakwo kpakara nhne lele kpa Chiokike magwú m.

¹³ Kitna, nhne eto ka zi, okwnata ovu, olile anya, nü owhnun'anya. Kóvu owhnun'anya kakwo kpakara be.

14

Ökpo okwo nü riro ikne

¹ Anu snornu apna owhnun'anya, nkesi ke Enine nqogwnu anu lele wiri, ke kakwo ibne a, nkesi ke ökpo okwo izi öma.

² Nye nookwu öka nü riro zi ichne ichne zá nookwunu badnú, kóvu Chiokike. Kwnornu nü o zá nye ogohobia nhne o nookwu, nhne o nookwu bu nhne tugwaru otugwa hite nü rikne Enine.

³ Kóvu nye nqokpo okwo izi öma nookwunu ele badnú öka, noowlilizö ele badnú olu lele öro, neezni nhne, naakasi mkpoma.

⁴ Badnú ke nookwu öka nü riro zi ichne ichne noowlilizö ehni a olu lele öro, kóvu nye nqokpo okwo izi öma noowlilizö ogbako Chiokike olu lele öro.

⁵ O jaamasí m o bürü nü kpakara anu jookwu öka nü riro zi ichne ichne. Kóvu o

ka mma, o buru n̄u kpakara anu kpo okwo izi ɔma Chiokike. Kwnornu n̄u nye nookpo okwo izi ɔma Chiokike zi okne ɔnu ahia kakwo nye nookwu ɔka n̄u riro ichne ichne, okwolem ma ɔ zì nye jøotuhnasnanu ɔgbako Chiokike nhne o nookwu, ma be wulizo ɔgbako Chiokike olu lele ɔro.

⁶ O buru me vakwnusri anu nookwu ɔka n̄u riro ichne ichne, mbnarnna k̄ini nhne anu jeenwe n'aka m, okwolem ma m nookwu nhne Chiokike kpumennu m mɔbu nhne ɔmuma mɔbu ɔkpo okwo izi ɔma mɔbu zni nhne?

⁷ Nhne ke nwée bjudnu lele opo mɔbu ɔbo, o zá nye jaamahia nhne o n̄ogwnu n'erí o buru nu be gbúgele a kpa o buru ɔma.

⁸ O buru n̄u nye noogbu ɔkwodu gbúgele a nkari, o zá nye jeejiknerru o zne ɔgwnu.

⁹ Kpam masí, o buru n̄u i kwukwala ɔka nkari, o zá nye joogohia nhne i nookwu, o buru n̄u i kwu ɔka n̄u riro zì ichne ichne. Ruwhere joovu ɔka i.

¹⁰ O bu n'ezí n'agída ikwu-ɔnu zì n'ɔwa. O zá ke nwée nhne o naakasi.

¹¹ O buru n̄u m ghóhiage m nhne badnú nookwu, m bunu m nye wam nye eli berere, nye wam masí bunu m nye eli berere.

¹² O bu masí kpa o zinu anu. Hne nkesi ke Enine n̄ogwnu anu, anu gbalí nwehia masí nkesi ke jeeuwulizø ɔgbako Chiokike olu lele ɔro.

¹³ Nye nookwu ɔka n̄u riro zì ichne ichne, kpe okpukpe ma o tūhnasna ikwu-ɔnu a.

¹⁴ O buru me kpe okpukpe kpa n̄u riro zì ichne ichne, enine m neekpe, kɔvu echiche m nwéé igwe n̄u rime a.

¹⁵ Ndaa nhne me jeeme? M jeeji enine m n̄u echiche m kpe okpukpe, m jeeji masí enine m n̄u echiche m gwnu eri.

¹⁶ Kpa i naaznarní Chiokike n̄u rime enine, nye izne ke zì n̄u rime ɔgbako jéenwe rikne kwe Amim, kwnornu n̄u o máa nhne i nookwu.

¹⁷ I n̄otunu Chiokike mmamma nkari, kɔvu nhne i neeme zá noowulizø nye wam olu lele ɔro.

¹⁸ M n̄otunu Chiokike mmamma kwnornu n̄u m nookwu ɔka n̄u riro zì ichne ichne kakwo kpakara anu.

¹⁹ Kɔvu n̄u rime ɔgbako Chiokike, o buru ɔma me kwu mkpuru ɔka isne ke ele badnú joogohia, zni be nhne, karu o kwu nri pokwu ɔka o zá nye joogohia.

²⁰ R̄umu nda m, anu ghó r̄umu takiri n̄u n'oriri anu, kɔvu anu buru r̄umu takiri n̄u hne mmehie zì, anu buru dimkpa n̄u ɔgohobia anu.

²¹ Be gbaru a n̄'okwukwo nsø, kaa,
"M jeeji ikwu-ɔnu ele eli berere,
kwunu ele ka ɔka,
m jeeji masí mgbele-ɔnu ele eli berere
kwunu ele ka ɔka,

kɔvu be kwéle o bnonu m nsñi."
Ka bu nhne Nyenwe aí kwuru.

²² Riro zì ichne ichne bu nhne elekema ele kwé ekwe, o búo ke ele kweru ekwe. Okpo okwo izi ɔma Chiokike bu ke ele kweru ekwe, o búo ke ele kwé ekwe.

²³ O buru n̄u kpakara ɔgbako Chiokike gbakó n'otu, kpakara anu nookwu ɔka n̄u riro zì ichne ichne, o buru ele izne mɔbu ele kwé ekwe va n'esiawürü anu, be jáakaa n̄u kpakara anu bu ele ɔra?

²⁴ Kɔvu o buru kpakara anu nookpo okwo izi ɔma Chiokike, nye kwé ekwe mɔbu nye izne va n'esiawürü anu, be jøotu a mmehie a n'anya, kpakara nhne o nurnu jaama a ikpe.

²⁵ Nhne tugwaru otugwa ke zì n'ovu a joowhnuya iwhne. O jaadna kpo risi eli nyee Chiokike, kwuhia, "N'ezí ɔka n̄u Chiokike zì n'esiawürü anu."

Okpenu Chiokike n'ahíri n'ahíri

²⁶ R̄umu nda m, nhne me nookwu bu ka, nga anu gbakoru n'otu, anu ji ɔgwnu eri, anu ji iznizni, nye berere jígwu nhne be kpumennu a, nye berere ji riro zì ichne ichne, nye berere nootuhnasna nhne be nookwu. Kpakara nhne bu ma be wulizo ɔgbako Chiokike olu lele ɔro.

²⁷ O bura nye obula kwu ɔka n̄u riro zì ichne ichne, be jaazi badnú lawürü, mɔbu ke kakwo eto. Otu kwukwo, ibne a kwu, otu badnú tūhnasna nhne be nookwu.

²⁸ O buru n̄u o zá nye jøotuhnasna nhne be nookwu, nye wam nookwu n̄u riro zì ichne ichne dazíri bii, nye wam kwunu ɛhni a ɔka, kwu masínu Chiokike ɔka.

²⁹ Badnú lawürü mɔbu eto kpo okwo izi ɔma Chiokike, ele berere tule nhne be neezni.

³⁰ Kɔvu o buru n̄u otu dazigwu eli n̄u rime ɔgbako nwehíarú izi n'aka Chiokike, nye nookwu ɔka dazíri bii.

³¹ Kpakara anu jeenwe rikne kpo okwo izi ɔma Chiokike otu n'otu, ma kpakara anu mufia nhne, kpakara anu nwehia nkasi ovu.

³² Enine nye nookpo okwo noobnonu nye nookpo okwo nsñi.

³³ Kwnornu n̄u Chiokike búo nye eyiriya, kɔvu nye udno.

Lele kpa o zì n̄u kpakara ɔgbako Chiokike,

³⁴ ele rinya dazíri bii n̄u rime ɔgbako Chiokike. Be kwú ɔka, be búo ele risi lele kpa Iwu kwuru.

³⁵ O buru n̄u be pioru o mahia nhne obula, be síkwa nzi be n'oro. O bu nhne iwhnerne n̄u nyerinya jookwu ɔka n̄u rime ɔgbako Chiokike.

³⁶ Kini masí? Ikwu-ɔnu Chiokike ɔpanizoru nhne anu zì sa? Mɔbu o bu anu kpo bu ele o vakwnusiri?

³⁷ O bürü nü nye obula neeche nü o bụ nyé nookpo okwo izi oma, móbú nyé nwernu nkesi enine, nyé wam marnu nü nhne me naagbanu anu n'okwukwo bù nhne Nyenwe aị nyernu n'iwu.

³⁸ Nye bnóge nsní nü nhne ka, anu bnónu a nsní.

³⁹ Rümü nda m, kam kpayarù, okpo okwo izi oma Chiokike n'ogwunu anu lele wíri, anu bnósi ele nookwu ọka nü riro ichne ichne.

⁴⁰ Anu gweru ovu duru eli mee kpakara nhne kwesiri n'apna bürü oma, ma n'ahíri n'ahíri.

15

Olızo n'enwu Karaısi

¹ Kitna, rümü nda m, m neechenwanyanu anu izi oma wam me znirni anu, ke anu nahiaru, bù ke anu gwuzogwu n'olu a.

² Chiokike znohiaru anu hite n'izi oma ka, o bürü nü anu bita nhne me znirni anu, okwolem ma anu kweru n'etekne.

³ M nyernu m anu nhne me nahiaru, ke zi okne mkpa, nü Karaısi nwürnu kwnornu mmehie aị, lele kpa be gbaru a n'okwukwo nso.

⁴ Be liri a, Chiokike mernu o hi n'enwu lizò n'obochi ke ẹto, lele kpa be gbaru a n'okwukwo nso.

⁵ Omernu Pita whnụ a anya, omekwo, ele izi nri nü ébo wam whnụ a anya.

⁶ Omekwo, o mernu nhne nü lele ele kakwo riwu badnụ isne whnụ a anya otu mgba, ele bù rümü nda ai. Agwna be zi bùdnu dù tna, kovu agwna be dnarnu n'anyarna ènwu.

⁷ Omekwo, Jemisi whnụ a anya, nü kpakara ele izi.

⁸ N'ipne-aznù, o mernu m m whnụ a anya, me nye be mñrnu lele nnwò ká aka.

⁹ M bù m nye zíkakworu matí n'esilawuru ele izi, m kwésile m be sukwu m nye izi, kwnornu nü m mekparu m ọgbako Chiokike ehni.

¹⁰ Kovu hite n'oru Chiokike, m bù m nhne me bù. Oru o nyernu m býo n'etekne. Kovu m doligburu m ehni m n'èrnu kakwo kpakara ele izi, o bù n'ezí nü o býo me nñornu, kovu oru Chiokike nñornu èrnu nü rime m.

¹¹ Kam kpayarù, o bù me, móbú be, a znirni izi oma, kam bù nhne anu kweru.

Olızo n'enwu ele nwürnu ènwu

¹² O bürü nü izi oma aị bù nü Karaısi hiri n'enwu lizò, ndaa kpa agwna anu naakaa nü ele nwürnu ònwu zá neelizò n'enwu?

¹³ O bürü nü ele nwürnu ònwu zá neelizò n'enwu, o neegesi nü Karaısi híge n'enwu lizò.

¹⁴ O bürü nü Karaısi híge n'enwu lizò, izi oma a znirni anu bù nhne etekne, okwnata ovu anu bù masí nhne etekne.

¹⁵ Tükwasí n'olu a, a bù ele akebne aghalaghala megidne Chiokike, a naagba akebne megidne Chiokike nü o mernu Karaısi hi n'enwu lizò, nye o méne o hi n'enwu lizò, o bürü nü ele nwürnu ònwu jéelizò n'enwu.

¹⁶ Kwnornu nü o bürü nü ele nwürnu ònwu jéelizò n'enwu, Karaısi híge n'enwu lizò.

¹⁷ O bürü nü Karaısi híge n'enwu lizò, okwnata ovu anu bù nhne etekne, anu zi köriri nü mmehie anu.

¹⁸ Kam neegesi nü ele dnarnu n'anyarna ènwu bù ele kweru nü Karaısi whuru etekne.

¹⁹ O bürü nü okwokòlam nü bùdnu ka a zi bù hne a nwernu okwnata ovu nü Karaısi, a bù ele be kwesiri o dñnu obirizi kakwo kpakara ele wu n'owa.

²⁰ N'ezí ọka, Chiokike mernu Karaısi hi n'enwu lizò, bù mkpuru mbòm ke ele nwürnu ònwu.

²¹ Kpa ènwu hiri n'aka badnụ va, kpam masí, olizo n'enwu hiri n'aka badnụ va.

²² Kwnornu nü kpakara badnụ nwürnu ènwu nü rime Adam, kpam masí, Chiokike jeeme kpakara badnụ zíri bùdnu nü rime Karaısi.

²³ Kovu nye obula n'ige ke a, Karaısi bù mkpuru mbòm, omekwo, kpakara ele kweru nü Karaısi nga o jaava.

²⁴ Omekwo, okwukwo kpakara nhne jaava, nga Karaısi lugburu kpakara rikne, nü ele n'echi èchi, nü kpakara iknernema, o jeenyewhete Chiokike Nda eli-eze a.

²⁵ Kwnornu o jaachi tem o bítá kpakara ele irno nü mkpururu ochi a.

²⁶ Nye irno ipne-aznù o jooolulu bù ènwu.

²⁷ Kwnornu nü okwukwo nso kwuru, "Chiokike bítarú kpakara nhne nü mkpururu ochi a." A magwù nü Chiokike zá n'esilawuru kpakara nhne ka, nye bítarú kpakara nhne nü mkpururu Karaısi.

²⁸ Nga kpakara nhne dazíri nü mkpururu Karaısi, Karaısi jaadazi nü mkpururu nye wam bítarú kpakara nhne nü mkpururu a, ma Chiokike bürü nye n'echi kpakara nhne.

²⁹ O bürü nü ele nwürnu ònwu zá neelizò n'enwu, mbnarna kini bù nhne ele be nñowu mini kwnornu ele nwürnu ònwu jeenwe? Kini kpayarù be nñowu be mini kwnornu ele nwürnu ònwu?

³⁰ Ndaa nhne mernu a neeze bùdnu ige obula?

³¹ M zí m n'ònú ènwu kpakara ọbochi. Rumu nda m, nookwu ka kwnornu nü m jí m anu naanya risi, anu zi nü rime Karaısi Jızosí Nyenwe aị.

³² O bürü lele badnụ etekne me nü anghia ojo luru ogwu nü Efesoși, ndaa nhne me jeenwehia? O bürü nü ele nwürnu ònwu zá neelizò n'enwu,

"Ngwa ma a ri, nwò tna,

kwnornu ekile a jøonwu."

33 Anu kwé be duwhu anu. "Ele enyi ojo noolulu agwa oma."

34 Anya dno anu nu risi, anu mée mmehie. Agwna anu máa Chiokike. M nookwu ka ma iwhnerne tu anu.

Ano-éhni a jeenwe

35 Kɔvu agwna anu jaakaa, "Ndaa kpa ele nwurru ɔnzu jeelizo? Ndaa ano-éhni be jeenwe?"

36 Jí nye iwhnrniwhno. Nga i kpasiři mkpuru n'eli, o joofo okwolem ma o beru osno nwu.

37 Nhne i kpasiři n'eli bu mkpuru etekne, mkpuru ikpa, mobu mkpuru berere, o buo isisi.

38 Chiokike jeenye mkpuru wam éhni ke masiri a. O neenye mkpuru obula éhni ke a.

39 Kpakara ano-éhni buo otu, badnu nwernu ano-éhni, anohia nwernu ano-éhni ke berere, onunu nwernu ano-éhni ke berere, aznu ano-éhni berere.

40 Ano-éhni ke oligwe zí, ano-éhni ke owa zi masi, oma mma ke oligwe zí, oma mma ke owa zi masi.

41 Mma ke éhnam zí ichne, énwa nwernu oma mma ke a, mma ke mbó zí ichne, mma ke mbó zí odo n'odo.

42 Kpam masi bu kpa olizo n'enwu zí, ano-éhni ke be kpasiři n'enwu nwernu rikne ro oro, nga Chiokike gwelizoru a, o joofo oro.

43 Be kpasiři a n'iwhnerne, Chiokike gwelizou a n'igwugwu, be kpasiři a n'inwe ogwugwu, Chiokike gwelizou a n'iknernema.

44 Be kpasiři a ano-éhni etekne, Chiokike gwelizou a n'ano-éhni ke enine. Ano-éhni ke etekne zí, ano-éhni ke enine zí masi.

45 Kwnornu be gbaru n'okwukwo nsø, "Adam badnu mbom bu badnu ke zí bñdnu." Kɔvu Adam ke ipne-aznu bu Enine ke neenye bñdnu.

46 Ano-éhni ke enine bége ɔsno, kɔvu ano-éhni etekne, omekwo, ke enine sno a.

47 Adam ke mbom bu rizna ke owa, Adam ke ebo hi n'oligwe va.

48 Lele badnu be jiri rizna kpu, bu kpa ele ke rizna bu, ele ke oligwe nu lele nye wam hi n'oligwe va.

49 Lele kpa a vuru oyiyi ke badnu ke rizna, kpmas bu kpa a joovuru ke oligwe lele badnu wam hi n'oligwe va.

50 Rumu nda m, ka bu nhne me nookwu, kwnornu ano-éhni nu ɔvnarna jéekehia éli-eze Chiokike. Nhne jónwu ɔnzu jéekehia nhne jónwu ɔnzu.

51 Le, me kanu anu nhne miri emi, o buo kpakara aji jónwu énzu, kɔvu be jaagbanwo kpakara aji,

52 n'ige mati, n'otu nsnabi anya, nga ɔkwodu ipne-aznu dnarnu. Kwnornu nu be joogbu ɔkwodu, ele nwurru ɔnzu jeelizo róge oro, be jaagbanwo aji.

53 Kwnornu nu ano-éhni ke jooro oro jooworu ano-éhni ke joofo oro, ano-éhni ke jónwu énzu jooworu ano-éhni ke jónwu énzu.

54 Nga ano-éhni ke jooro oro wokparu ano-éhni ke joofo oro, ano-éhni ke jónwu ɔnzu woru ano-éhni ke jónwu ɔnzu, nhne be gbaru n'okwukwo nsø jeemezu, "Be megburu énzu."

55 "Énzu, ndaa hne mmeri i zí?

Énzu, ndaa hne nhne ɔgbugba i zí?"

56 Nhne ɔgbugba énzu bu mmehie, iknernerema mmehie bu iwu.

57 Kɔvu a nötunu Chiokike mmamma nye neenye aji mmeri hite nu Nyenwe aji Jizosi Karaishi.

58 Rumu nda m, ele me whnurnu n'anya, anu gwuzosi rikne, anu kwéko be whome anu, anu gweru kpakara mkpoma anu nɔnoru érnu Nyenwe aji ige obula, hne anu magwu nu érnu anu nu rime Nyenwe aji jóowhu etekne.

16

Otu iway ke rýmu Chiokike

1 Gbasiri iway be jootunu rýmu Chiokike ke zí nu Judiya, anu mee kpa me kannu ɔgbako Chiokike ke zí nu Galasia.

2 N'obochi mbom ke ikwezu, nye obula bita iway ichne lele kpa o nwernu, o bitakwata a nkaru ma anu zóma o tū iway nga me jaava.

3 Nga me varu m jaagba ɔkwukwo izi nyee ele anu hohiaru, m zizne be gwezne nkesi anu nu Jerusælem.

4 O buru nu o buru oma, me nu be joosno zne.

Oriasno Pölu

5 Nga me zne zuru Masidonia, m jaavak-wunusi anu, kwnornu m jeezne Masidonia.

6 Me nu anu jaadazj ige mati mobu tem okiraka whe, ma anu yinu m aka m zne hne obula me jeezne.

7 M píole m o whnu anu ige mati, kɔvu m pioru m me nu anu daziri gbu ɔkwnu, o buru nu Chiokike kwe.

8 Kɔvu m jaadazj hna nu Efesösi du ɔbochi Pentikosi.

9 Kwnornu nu be gbamannu m okne ɔnuhna érnu izi oma hna, kɔvu agida ele neemegidne m zí masi.

10 O buru nu Timoti va, anu kwéko ogwnu tu a kpa o zí n'esilawuru anu, kwnornu nu o nɔnoru érnu Nyenwe aji lele me.

11 O zá nye ledna a anya, anu yinu a aka ma o lizoz izne a n'udno, vakwnus m. M neele anya ya nu rymu nda aji.

12 Nhne gbasiri nwene aji rukna Apolosi, m riasnoru m a agida ige ma ya nu rymu nda aji va lekasi anu, kɔvu o jíknene o va kítna. O jaava nga o nwehíaru oghere.

¹³ Anu sama anya anu, anu gwuzosi rikne n'okwnata ovu, ovu si anu rikne, anu ghø ele dikne.

¹⁴ Anu gweru ɔwhnun'anya rnü kpakara ɛrnü anu.

¹⁵ Anu magwü nü ele oro Stefanasi bu ele mbom ghøru ele Karaïsi nü Akaya. Be ji kpakara nhne be nwernu nɔornu ele Chiokike ɛrnu. M naarijasno anu,

¹⁶ anu bita ɛhni anu nü mkpururu ele nü kpa nü nye ɔbula ke ji mkpɔma be snornu be nɔornu ɛrnu.

¹⁷ Ovu sɔru m n'önü nga Stefanasi nü Fotunatosi nü Akaikosi varu, be mesirni owu anu ke kɔru m.

¹⁸ Be vulizoru ovu m nü ovu anu masi. Ele nü kpa kwesiri be hnata be ama.

¹⁹ Ogbako Chiokike ke zi nü Esia neebekwu anu. Akwiла nü Prisila nü ogbako Chiokike zi n'oro be ji rəwhna Nyenwe aij neebekwu anu k'agida.

²⁰ Kpakara rümu nda ele zi hna neebekwu anu. Anu bekwurita ibne anu lele rümu nda.

²¹ Mawa, Pɔlu, ji aka m naagba obekwu ikwu ka.

²² Be vü nye ɔbula ke whnúge Nyenwe aij n'anya ɔnu. Nyenwe aij, vaa.

²³ Oru ke Nyenwe aij Jizɔsi dazinu anu.

²⁴ ɔwhnun'anya m nü rime Karaïsi Jizɔsi dazinu kpakara anu.

**Qkwukwo izi
ke Ebō
Poļu gbaznennu
Ele Körinti**

Nhne gbasiri ɔkwukwo izi ka
Qkwukwo izi Poļu gbaznennu ele Körinti ke Ebō
 bū ke Poļu gbaru nga ḥgbako Chiokike ke zì
 nü Körinti nü Poļu zì nü mkpa. Agwa ele
 zì nü rime ḥgbako wam bnornu Poļu nhne,
 kovu Poļu noopio ma ya nü be mee udno.

Nü rime nhne mbom Poļu gbaru
 n'qkwukwo, o nookwu oka nhne gbasiri
 ḥgbako Chiokike ke zì nü Körinti, nökowka nü
 mkpoma qoso a n'rnu k'agida kwnornu nü
 be tħħnħasnarunu mkpoma. Q naarijasno ḥgbako
 Chiokike għali għewru mkpoma be għweya
 nhne be jeekesi ele Karaħi zì nü Judiya. Nü
 ipne-aznū, Poļu nqogoru qnun a lele qmamarna
 nye izi Karaħi, megidnej agwa ele kwuru
 ċhni be qmamarna ele izi. Be naakaa nü Poļu
 bū nye izi aghalaghala.

Nhne zì n'qkwukwo ka

Opanizo (1:1-11)

Poļu nü ḥgbako Chiokike zì nü Körinti (1:12-
 -7:16)

Nkesi be nyernu ḥgbako Chiokike zì nü
 Judiya (8:1--9:15)

Poļu għor qnun a lele nye izi (10:1--13:10)

Obekwu ikwu ipne-aznū (13:11-14)

¹ Mawa Poļu, nye izi Jizħosi Karaħi lele kpa
 o masiри Chiokike, nü nnwq nda aij Timoti,
 għażiex nü ḥgbako Karaħi ke zì nü Körinti
 nü kpakara ele ke Chiokike zì nü kpakara
 Akaya qkwukwo.

² Oru nü udno ke Chiokike Nda aij nü
 Nyenwe aij Jizħosi Karaħi dazjnu anu.

*Poļu nqotunu Chiokike
 mmamma*

³ Qzarni zjini Chiokike bū Nda Nyenwe
 aij Jizħosi Karaħi, Nda ke obirizi, Chiokike ke
 nkasi ovu,

⁴ nye naakasi aij ovu nü rime kpakara
 awħnħuwhnu aij, ma a nwernu rikne kasi
 ele berere zi n'awħnħuwhnu ħobla ovu hite
 n'oksi ovu a nweħiżu n'aka Chiokike.

⁵ Lele kpa a snornu Karaħi takö agħida
 awħnħuwhnu a, o bū masi kpa Karaħi
 naakasi aij ovu k'agħida.

⁶ Q bürü nü a zì nü mkpa, o bū ma be
 snu ta ovu anu, znophia maşı anu. Okasi
 aij ovu bū nkasi ovu anu masi, okasi ovu
 wam noornu ċeru rikne neegħewha ndid
 nü rime awħnħuwhnu wam a nqowħnu.

⁷ Olile anya aij nü hne anu zì, zì chim chim,
 kwnornu nü a maam nü kpa anu sno aij ta
 awħnħuwhnu anu joosno maşı aij nwe nkasi
 ovu.

⁸ A pioru anu mahja nhne dnakwasiri
 aij n'Esia, nhne zì ogwru ke dnakwasiri aij
 kakwo aij rikne, a nwéma olile anya bjudnu.

⁹ A neeche nü be joogbu aij. Kovu ka gesiri
 aij nü a kwésile ő tħķwasi ċhni aij mkpoma,
 kovu a tħķwassiri Chiokike ovu, nye neeme
 nye nwürnu őnwu hi n'enwu lizqo.

¹⁰ O doħiġu aij n'aka ħnun tu ogwru,
 nqodohia aij köriri, a kwnatarru ovu nü hne ő
 zì nü o jaazi köriri nqodohia aij,

¹¹ kpa anu zì neekpenu aij okpukpe.
 Agħida ele badnū jottedu Chiokike mħamm
 kwnornu nü ruwhnu őma o jeenye aij, ő
 jaaza okpukpe agħida ele badnū.

Poļu għanwornu mmuġġa a

¹² Ka bū nhne a ji naanya risi, nhne
 mkpoma aij naagħba akebne, a wuru bjudnu zì
 snam, zì masi nsqo ke hi n'aka Chiokike. ő
 bħu kpa akoniche ke badnū pioru, kovu hite
 n'orū ke Chiokike, a wuru bjudnu aij nü rime
 őwa, ke kakwo nü hne anu zì.

¹³ A għall-qa ɔkwukwo nhne anu jōogħnuli
 mħobu jōogħohiali, kovu nhne anu
 jōogħohiali. M neele anya nü anu jōogħohiazu
 a,

¹⁴ lele kpa anu għophiaru aij matj, ma a kpa
 ngħad kwnornu anu, anu kpa maşı ngħad
 kwnornu aij n'qbochi Nyenwe aij.

¹⁵ Ka bū olile anya me vu nü mkpoma nü
 mbom kpa me marnu mmuġġa ő va, ma anu
 nweħiha ngħo okpukpu lawqu.

¹⁶ M marnu m mmuġġa ő vakwnusi anu
 kpa me neezze Masidonia nü nga me jeehi
 Masidonia hieħna. Anu znernu eyinu m
 aka m zne Judiya.

¹⁷ Nga me neeme ka, m mernu m a
 ewhekkew ewhekkie sa? M marnu m mmuġġa
 kwnornu nhne anq-ċħeni m pioru, ő kaa,
 "Owe, owe" nü "Öza, öza"?

¹⁸ Kovu kpa Chiokike bū nye ezi oka, izi me
 znirri anu bjuo izi "Owe" nü "Öza."

¹⁹ Kwnornu nü Jizħosi Karaħi Nnwx
 Chiokike nye Saħħasi nü Timoti nü me
 għbasar u nesilawru anu bjuo nye "Owe" nü
 "Öza." Kovu kpakara nhne bū "Owe" hne ő
 zjiet.

²⁰ Jizħosi neejji "Owe" neemezu kpakara
 mkwna Chiokike kweru. Hite nü rime
 Jizħosi a naakaa, "Amiġ" neenye Chiokike
 igwugħu.

²¹ Q bū Chiokike nye neeme aij nü anu
 gwuzosi rikne nü rime Karaħi, Chiokike jiri
 aka a hofha aij,

²² nye bniasiri aka nyenwe nü risi aij, nye
 kesiri aij Enine Nsø nü rime mkpoma aij
 neemesi nhne ő biżżejju aij rikne.

²³ M noosukwu Chiokike nye akebne m,
 o magħu mkpoma m, nhne mernu me vāla
 Körinti bū m għarlu o bigħo anu.

²⁴ A zá neeme ċħni aij lele nü ő bū aij nwe
 anu, ele naakanu anu nhne anu jeekweru.

Tnunuma, aij nü anü noornuko ərnu ma ovu so anü n'ənu. Anü gwuzoru kwem n'okwnata mkpoma anü.

2

¹ Ka bù nhne me kpebiri nü mkpoma m, m jávakwnusi anü berere mee nhne joogbu anü ibrugbu.

² O bùru me mee nhne gbu anü ibrugbu, nyele jeeme ovu so m n'ənu? Okwolem nye wam me mernu nhne gbu a ibrugbu.

³ Kam kpayarù, me gbannu anü okwukwo nü mbom, o zì ngà me varù, ele wam kwesiri o mee ovu so m n'ənu mee m nhne gbu m ibrugbu. Kwnornu nü m maam nü anü joosno m nwudna.

⁴ M zì m n'awhnuwñhnu k'agida kpa me ji ibrugbu mkpoma nü agida anya-mini gbanu anü okwukwo, o búo ma o gbu anü ibrugbu, kovu o gesi nü m whnurnu m anü n'anya k'agida.

Ogbarunu nye mmehie

⁵ O bùru nü nye əbula mernu nhne ibrugbu, o méne me kpöi, kovu nhne gburu kpakara anü ibrugbu mati, me kwú k'agida.

⁶ Awhnuwñhnu nye wam taru n'aka agida ele badnù zulem.

⁷ Bikno, anü gbarunu a, kasi a mkpoma, o zi ibrugbu a nyigbu a, mee mkpoma dna mba.

⁸ Anü mee a ma o mahia nü anü whnurnu a n'anya n'ezí.

⁹ Ka bù nhne me kwno gbanu anü okwukwo, ma m mahia m ma anü gwuzosiri rikne, noobno nsní kpakara nhne me kannu anü.

¹⁰ O bùru nü anü gbarunu badnù nhne o mernu, m gbarulam masi. M gbarulam, o bùru nü o zì nhne əbula ke zì nü o gbarunu, ka bù nhne me mernu anü nü ruwhnu Karaïsi,

¹¹ ma Ekwensu gharu o megbu aij, kwnornu nü a magwù kpakara aghigho a.

Mkpoma əla mini Pölu nü Torasi

¹² Nga me vaduru Torasi o zni izi oma Karaïsi, Nyenwe aij gbamannu m ənu-mgbo izi əma.

¹³ Kowu nü enine m kwé ozukwa inwe kwnornu nü m whnúna m nnwò nda m Taịtosi, m ghasarù m be zne Masidonia.

Omegbu hite nü Karaïsi

¹⁴ Kovu Chiokike nwe kpakara mmamma, nye mernu a snorun Karaïsi tne eri omeri a. O jì aji mee ele badnù mahia Karaïsi, nhne ke nü lele əknarna əma ke noozute penupe əbula.

¹⁵ Kwnornu nü a bù nhne əknarna əma Karaïsi ke neeznekwnusi Chiokike n'esilawuru ele be noozohia nü ele noowhu owhu.

¹⁶ Nü hne ele noowhu owhu zì, a bù əknarna ənzu, hne ele be noozohia zì, a bù əknarna bùdnu. Nyele jɔornuli ərnu ka hna rikne kpa?

¹⁷ A búo ele ji izi əma Chiokike noozu ahja lele agida ele berere, kovu a bù ele ezi, nookwu ezi əka Karaïsi nü ruwhnu Chiokike lele ele Chiokike ziayru.

3

Ele ərnu ogba-njø-əhni ikne

¹ A naanya risi nü rime əhni aij berere sa? A neeme lele ele berere, noopio okwukwo o kahia nhne a bù ke a jeenyə anü, mòbu ke hi n'aka anü?

² Anü n'iwñhuru anü bù okwukwo izi aij, be gbaru anü nü mkpoma aij ke ele badnù magwù, noogwnu masi.

³ Ka neegesi nü anü bù okwukwo izi ke Karaïsi ke hi n'aka aij. Be jile nkì gba a n'olu rugwu, kovu be ji Enine Chiokike zì bùdnu gbasi anü n'anø-əhni ke mkpoma.

⁴ Ka bù okne ətukwasi ovu aij nü Chiokike hite nü Karaïsi.

⁵ O búo nü a nwernu rikne nü rime aij ke a kwesiri o rnú ərnu ka, kovu ozu ozu aij hi n'aka Chiokike va.

⁶ Chiokike mernu aij a bùru ele zuru ozu n'ernu ogba-njø-əhni ikne, o búo ke mkpuru okwukwo, kovu ke enine, kwnornu nü mkpuru okwukwo neegwuya ənzu, kovu enine neenye bùdnu.

Igwugwu ke ogba-njø-əhni ikne

⁷ O bùru nü ərnu ke ənzu be gbakwasiri n'olu rugwu vuru igwugwu va, ke mernu rumu Izirëli nwéé rikne legidne Mozizi anya nü ruwhnu, o bù n'ezí nü igwugwu a jaagawhe,

⁸ ⁸ ndaa kpa igwugwu ke ərnu Enine jaahna?

⁹ O bùru nü ərnu ke noovuya ənzu nwernu igwugwu, le kpa ərnu ke neegwuya ome mma jaahna n'igwugwu karukwo.

¹⁰ N'ezí, nhne ke nwernu igwugwu nwéma igwugwu kwnornu nü nhne ke kakwo n'igwugwu whuyaru iwhne.

¹¹ O bùru nü nhne ke jaazi ige mati vu igwugwu, le kpa nhne ke jaazi okwnukokwu jaahna n'igwugwu karukwo.

¹² Kwnornu nü a nwernu olile anya ke nü kpa, a nwernu ənu rikne nookwu əka.

¹³ A nü lele Mozizi nye jiri ikpe kpusni ruwhnu a ma ele Izirëli gharu o whnú okwukwo ogbu marna marna ke naagawhe agawhe.

¹⁴ Mkpoma be zì köriri n'ochichiri, tem dù tna. Ikpe wam be jiri kpusni zì köriri nga be noogwnu ogba-njø-əhni əknani. Be kpumene

ikpe wam, Karaisi kpoi nwernu rikne o kpume a.

¹⁵ Du tna, ige obula be noogwnu Iwu Mozizi, ikpe wam nookpusni mkpoma be.

¹⁶ Koyu ige obula nye obula znekwnusiri Nyenwe aij, be jeegweme ikpe wam.

¹⁷ Nyenwe aij bu Enine, hne obula Enine Nyenwe aij zi, badnu jeenwernu ehni a.

¹⁸ Koyu kpakara aij, ji ruwhnu be jile ikpe kpusni neele igwugwu ke Nyenwe aij lele nhne a noowhnu nu nyno, a naagbanwo hite n'otu igwugwu bna n'igwugwu berere. Enine Nyenwe aij neeme nhne ka.

4

*Ekwnu ke zi nü rime
ite rizna*

¹ Kam kpayar, hne Chiokike nyernu aij ernu ka hite n'obirizi a, a jéekwe inwe gwu aij.

² Tnunuma, a sigbasiri kpakara nhne ke tugwaru otugwa ke tu iwhnerne. A zá noqoho aghigho móbu mee ikwu-onu Chiokike aghalaghala. A gwuzo nu ruwhnu Chiokike nookwu ezi ọka, neegesi ele badnu nu a bu ele ezi ọka.

³ O bürü nu be tugwaru izi ọma a noqoko okwo a otugwa, o bu n'anya ele noowhu owhu.

⁴ Chi ke ọwa ka mernu mkpoma ele ke kwé ekwe gba ochichiri. O mernu be whnuna iwhne ke izi ọma noomukwasi be, bu izi ọma igwugwu Karaisi, nye bu oyiyi ke Chiokike n'ezzi.

⁵ Kwnornu nu a zá nookponu ehni aij okwo, koyu a nookpo okwo Jizosi Karaisi bu Nyenwe aij, aij n'iwthuru aij bu ele izi anu kwnornu Karaisi.

⁶ Chiokike wam ke karu, "Iwhne mu n'ochichiri," bu otu Chiokike wam ke mernu iwhne a mukwasi nu mkpoma aij, ma a mñhia igwugwu Chiokike ke a noowhnu nu ruwhnu Karaisi.

⁷ A nwernu ẹkwnu ka nu rime ite rizna, ke neegesi nu rikne ke kakwo rikne hi nu Chiokike, o búo nu rime aij.

⁸ Be naakpkana aij ehni n'apna obula, koyu inwe za noogwu aij, a neenwe mkpoma lawuru, koyu inwe za noogwu aij.

⁹ Ele irno naakpkana aij ehni, koyu Chiokike ghásala aij etekne. Be mekasi aij ehni, koyu a nwúna.

¹⁰ A vu n'ehni aij enwu Jizosi ige obula, ma bñdnu Jizosi whuya iwhne nu rime aij.

¹¹ Aij ele zi bñdnu zi n'onu enwu ige obula kwnornu Jizosi, ma bñdnu a whuya iwhne n'ano-ehni aij ke noonwu onwu.

¹² Kam kpayar, enwu noornu ernu nu rime aij, koyu bñdnu zi nu rime anu.

¹³ Be gbaru n'okwukwo nsø, kaa, "M kwuru m ọka kwnornu nu m kweru m." A ji otu

enine ọkwnta ovu wam kwu ọka kwnornu nu a kweru ekwe.

¹⁴ A magwụ nu Chiokike wam ke mernu Jizosi hi n'enwu lizo, jeeme a snornu Jizosi hi n'enwu lizo masi, mee aij nu anu gwuzoru nu ruwhnu a.

¹⁵ Kpakara nhne ka bu kwnornu anu, ma oru ke naabanu anu ọba dñnu agida ele badnu, ma be tñnu Chiokike mmamma k'agida, neenye a igwugwu.

¹⁶ Kam kpayar, inwe zá noogwu aij, o bu n'ezi nu a naata ehni n'anq-ehni aij, koyu badnu ke enine aij zi ikne ikne hite n'obochi du n'obochi.

¹⁷ Awhnúwhnu mati ka a naata neegweyanu aij okne igwugwu ke zi ọkwunkokwu ke kakwo kpakara awhnúwhnu.

¹⁸ A zá neele anya nhne a noowhnu anya, koyu nhne a whnú anya. Kwnornu nu nhne a noowhnu anya zi ige mati, koyu nhne a zá noowhnu anya zi ọkwunkokwu.

5

Oro aij n'oligwe

¹ A magwụ nu o bürü nu oro-eka ke ọwa ka, ke bu ehni aij dnarnu, Chiokike wunnu aij oro berere n'oligwe ke jaadazigidne, ke be jile aki badnu wu, ke jaazị tim tóm.

² Kam kpayar, a noosnu idne k'agida, o noogwu aij ma a wuru nu rime oro aij ke zi n'oligwe,

³ ma a woru a lele iwo, a jóobu ele gba eto.

⁴ Hne a zi koriri n'anq-ehni ka, a zi noosnu idne nu rime awhnúwhnu, o búo nu a pioru o whoga n'anq-ehni ka, koyu ma be wosi aij anq-ehni ke oligwe, ma Chiokike gbanwo anq-ehni aij ke noonwu onwu nu anq-ehni ke zi ọkwunkokwu.

⁵ Chiokike n'iwhuru a kpuru aij ma a jikneru o gbanwo ka, o nyernu aij Enine a ma o bürü nhne neemesi kpakara nhne jaava rikne.

⁶ Kam kpayar, mkpoma siri aij rikne ige obula. A mahjaru nu nga a zi n'oro aij n'anq-ehni, a zila hne Chiokike zi.

⁷ Kwnornu nu a noowu bñdnu hite n'okwnta mkpoma, o búo nu nhne anya noowhnu.

⁸ Mkpoma siri aij rikne, o jaaması aij a whoga n'anq-ehni ka, wuru hne Nyenwe aij zi.

⁹ Ke kakwo, a pioru o mee nhne jaaması Chiokike, ma a wu hne Nyenwe aij zi, móbu a zi n'owa ka.

¹⁰ Kwnornu nu kpakara aij joogwuzo nu ruwhnu ngadna ikpe Karaisi, ma nye obula nahoru ogwo ernu kpakara nhne a rnñrnu nga a zi bñdnu, móbu nhne ọma móbu nhne búo ọma.

*Badnụ nụ Chiokike
ziri n'udno*

¹¹ Hne a mahiaru o tu ogwnu Chiokike, a naarijasno ele badnụ be vakwnusi Chiokike. Chiokike mazuru aj, m neele anya nụ anụ mazuru aj masi n'echiche anu.

¹² A zá naaja ęhni aj n'anya anụ berere, kovu a neene yany oghere ma anụ gweru aj nyaya risi, ma anụ mahia nhne anụ jaasa ele ji nhne be nōowhnu nụ ruwhnu badnụ naanya risi kakwo nhne zí nụ mkpoma badnụ.

¹³ Anụ neeche nụ a bụ ele era naagba? O bụ kwnornu Chiokike. Kovu o bụru nụ a bụ ele anya dnornu, o bụ kwnornu anu.

¹⁴ Owñun'anya Karaishi neeme a mee kpa a neeme. A magwụ nụ otu badnụ nwñhianu kpakara badnụ enwu, ka gesiri nụ kpakara badnụ snornu a n'ēnwu.

¹⁵ O nwñhianu kpakara badnụ enwu, ma ele zí bñdu gharu o wunu ęhni be bñdu, kovu wunu Nyenwe aị nye nwñhianu be enwu, ke hiri n'ēnwu lizò masi.

¹⁶ A zá neele badnụ anya nụ ruwhnu lele kpa ele berere neele, o bụ n'ezí nụ o bụ kpa a leru Karaishi nụ mbom. Kovu a zá neeme kpm kñtna.

¹⁷ O bụru nụ nye ębula zí nụ rime Karaishi, o bụ nye be kpughariri ikne, nhne ęknani whelem, be gholam nhne ikne.

¹⁸ Kpakara nhne ka hi n'aka Chiokike va, nye hiteru nụ Karaishi mee ma aị nụ ya ziri n'udno, nyee masi aị ęrnu ma a mee ya nụ ele badnụ ziri n'udno.

¹⁹ Chiokike hiteru nụ Karaishi neeme ma ya nụ kpakara ele badnụ ziri n'udno. Chiokike zá nōogwu mmehie be megidne be. O nyenwe aị ęrnu a mee ya nụ ele badnụ ziri n'udno.

²⁰ A bụ ele naadnasni anya Karaishi, Chiokike zí nụ rime aị naarijasno. A ji Karaishi naarijasno anu, anu mee ma anu nụ Chiokike ziri n'udno.

²¹ Karaishi méne mmehie, kovu Chiokike mernu a o bụru mmehie kwnornu aị, ma a hite nụ rime a kehiä igwe nụ ome mma ke Chiokike.

6

¹ Lele ele be nụ Chiokike sno nōornu ęrnu, a naarijasno anu kwé oru Chiokike anu nahiaru bñru nhne etekne.

² Ka bụ nhne Chiokike kwuru,
"M nñru m anu n'ige o gesi anu ruwhnu
oma,

    m yinu m anu aka n'ębochi oznohia."

Anụ bno nsnj, kñtna bụ ige o nahorù ruwhnu ọma Chiokike, kñtna bụ ębochi oznohia.

³ A píole badnụ ębula piohia nhne ojo n'ęrnu aị, kpayarụ a kwéle o biña nhne ęyokpobi badnụ ęchi n'ogodo apna.

⁴ Kovu nụ kpakara nhne a neeme, a neegesi ęhni aị lele ele ęrnu Chiokike hite n'osnuta mkpoma nụ rime awhnñwhnu, nụ nhne siri rikne, nụ nhne ębugbu,

⁵ ma qli nhne, ma nụ օro ikelu, nụ mkpapkpo, nụ ęrnu rikne, ma nụ օka anyarna abalí, ma nụ ogwnu wiri,

⁶ ma nụ օzi rıchna, ma nụ nhne օmuma, nụ ndidi, ma nụ ovu օma, hite n'Enine Nsø, n'ezí օka əwhnun'anya,

⁷ hite n'okwu ezi օka nụ rikne Chiokike, ya nụ mgwna օgwnu ke ome mma nụ akarikwunninga ma nụ akarita.

⁸ A nwernu օson'anya agwna ige, agwna ige be ledna aị anya, agwna ige ele badnụ kpari aị, agwna ige be znarni aị. Be neeme aị ele aghalaghala, kovu a bụ ele kwu ezi օka.

⁹ A bụ ele be máa, kovu kpakara ele badnụ magwụ aị. A nụ lele ele nōowu օnwu, kovu a zí kɔriri bñdu, awhnñwhnu a naata nwée rikne gbu aị.

¹⁰ A bụ ele mkpoma só n'ónu, kovu a nwernu snarni, ele mboni, kovu neeme ele berere ele eze. O zá nhne a nwernu, kovu kpakara nhne bụ ke aị.

¹¹ Anụ ele Karaishi, a kpumernu mkpoma aị kwuru anu ezi օka.

¹² Anụ kpusnirri mkpoma anu megidne aị, o bñu aị megidne anu.

¹³ Anụ menu aị kpa a mennu anu, m nookwu lele nụ anu bụ rñmu m, anu kpume mkpoma anu.

*Odo aka nụ nsnj
gbasiri ele kwé ekwe*

¹⁴ Anụ nụ ele kwé ekwe knékota ęhni anu n'otu. Kini bụ nhne ome mma nụ aruru-eli nwekóru? Ndaa օzi n'otu ke iwñne n'ochichiri nwekóru?

¹⁵ Mobju ndaa nhne Karaishi nụ Ekwensi neekéko? Kini bụ nhne nye Karaishi nụ nye kwé ekwe nwekóru n'otu?

¹⁶ Ndaa okwerikota ke Oro Nsø Chiokike nụ rñnu nwernu? Kwnornu nụ a bụ Oro Nsø Chiokike ke zí bñdu, lele kpa Chiokike kwuru,

"M jooosno be wuru, zne izne n'esilawñru be.

    M jøobu Chiokike be,
    be jøobu ele ke m."

¹⁷ Kam kpayarụ, "Anụ hi nụ rime be whuya,
    ziri ichne,

    anu kpátu nhne zíla rıchna aka,
    m jaanabnanya anu," ka bụ nhne

Nyenwe aị kwuru."

¹⁸ "M jøoburu Nda anu,
    anu jøoburu rñmu m rukna nụ rñmu m
    rinya.

    Ka bụ nhne Nyenwe aị ke Meli Nhne
    Dum kwuru."

7

¹ Ele me whñrnú n'anya, hne a nwernu kpakara mkwna ka, a mee ęhni aị ma

a ziri ríchna ma n'anq-éhni ma nü rime enine, whoga nü kpakara nhne ke neemeru emeru, ma a ziri nsó kpam kpam noowu búdu ke nötou ogwu Chiokike.

Ovu qso n'önü Pölu

² Anü gweru aij kwnornu nü o zá badnu obula a mejoru, móbu lulu, móbu megbu n'apna obula.

³ Nhne me kwno nookwu ka búo ma ikpe ma anü, lele kpa me kwuru nü mbom, anü zí aij mfpoma, ma a snorun anü zíri búdu móbu a snorun anü nwü enwu.

⁴ M tükwasiri m anü mfpoma k'agida, m ji manü noolu önu. Anü mernu mfpoma neesi m rikne, mfpoma nöoso m n'önü nü rime awhnüwhnu.

⁵ Nga a vaduru Masidonia, a nwée ozukwa inwe n'anq-éhni, be kpaknarnu aij éhni n'apna obula, ogwu n'ederezi, ogwu nü mfpoma.

⁶ Kóvu Chiokike ke naakasi ele inwe gwuru mfpoma kasiri aij mfpoma nga Taitosi varu.

⁷ O búo kwnornu nü Taitosi varu kpoi, kóvu nkasi mfpoma anü nyernu a. O kannu aij nhne gbasiri obirizi anü, nü nhne ighbubu nü nhne gbasiri m meturu anü nü mfpoma. Ka mernu mfpoma so m n'önü k'agida.

⁸ O búruredi nü ökwukwo izi me gbaru vuteru anü nhne ighbubu, m nwée m mfpoma lawürü nü me gbaru a. Nü mbom, o mernu m mfpoma lawürü, nga me whnurnu nü ökwukwo me gbaru vuteru anü nhne ighbubu íge mati.

⁹ Kítna, mfpoma nöoso m n'önü, o búo nü m vuteru anü nhne ighbubu, kóvu kwnornu nü nhne ighbubu anü mernu anü tühnasna mfpoma. Chiokike jiri nhne ighbubu anü rnü érnu, ka neegesi nü o zá nhne ojo a mernu anü.

¹⁰ Kwnornu nü nhne ighbubu ke Chiokike noodubna badnu o tühnasna mfpoma du öznobia, ka nwée mfpoma lawürü. Kóvu nhne ighbubu ke ówa noodubna n'enwu.

¹¹ Anü le kpa nhne ighbubu ke Chiokike kpahiaru anü jiknernu o goru önu anü. Nhne ka kpahiaru ovu owe éhni, o ji anü anya, o neerne anyu lele békwnu, o meturu anyu nü mfpoma, anü jiknernu o ta nye mmehie awhnüwhnu. Anü gesiri éhni anü lele ele ikpe mána.

¹² O búo n'ezí nü me gbaru ökwukwo izi wam, o búo kwnornu nye mernu nhne ojo móbu nye o mejoru. Kóvu m gbaru m ma anü mahia nü ruwhnu Chiokike kpa anü noobnonu aij nsní.

¹³ Ka mernu mfpoma si aij rikne.

Ö búo nü mfpoma siri aij rikne kpoi, Taitosi mernu mfpoma so aij n'önü, kpa anü mernu a o nwüdnu nga o vakwnusiri anü.

¹⁴ M ji manü noolu önu nü ruwhnu a. Anü kpásila m iwhnerne. A nookwunu anü ezi oka ige obula, kpam masi, a jiri Taitosi luu önu nü ruwhnu anü, anü whnurnu nü o búo ezi qka.

¹⁵ Ka mernu öwhnun'anya o nwernu hne anü zí si rikne, nga o neechenwanya anü noobno nsní, kpa anü jiri ogwu nü öznu biri biri nabnanya a.

¹⁶ Mfpoma nöoso m n'önü nü m nwernu rikne tükwasiri anü mfpoma.

8

Nkesi ke nye Karaisi

¹ Rumunda m, a pioru ma anü mahia nhne Chiokike jiri oru a rnü n'ögabako Chiokike ke zí nü Masidonia.

² O búo n'ezí nü be gawheru agida ökpagbu, kóvu okne mfpoma oso n'önü mernu be gweya agida nkesi, o búo n'ezí nü be búo ele qwa nyírni.

³ M naagbanu be akebne nü be nyernu kpa be nwernu rikne, n'ezí, kakwo kpa be nwernu rikne, hite nü mfpoma be.

⁴ Be riásosiri aij rikne ma be nwernu oghere yisi aka be n'oyinu ele Chiokike ke zí nü Judiya aka.

⁵ Be mernu nhne a túla anya a, be beru osno gweru éhni be nyega Nyenwe aij, nyee kwno aij hite n'echiche Chiokike.

⁶ Kam kpayarü, a riásno Taitosi nye panizoru érnu ka, rnurnu a zne nü ruwhnu mee anü rnuzu érnu öwhnun'anya ka.

⁷ Anü nwernu kpakara nhne, ökwnata ovu, nü ikwu-önü, nü nhne ömuma, nü ezi oka zuru ozu nü öwhnun'anya anü nwernu hne a zí. Anü búru masi ele zuru ozu nü oru ke nkesi.

⁸ M zá m neenyé anü iwü. Kóvu m kannu m anü kpa ele berere nwernu mfpoma o kesi be nhne, ma m mahia m ezi oka ke öwhnun'anya anü hite nü nhne anü jeenyé be.

⁹ Anü magwü oru ke Nyenwe aij Jizosi Karaisi, o búo n'ezí nü o búo nye eze, kóvu o mernu éhni a wömboni kwnornu anü, ma o mee anü búru ele eze hite n'odna mbóni a.

¹⁰ Ka búo ezi me neezni anü, o jöboburu oma o búru nü anü rnuzne érnu anü panizoru otu awha wheru ewhe. Anü búo ele mbom panizoru érnu wam, ma ele mbom jiknernu o rnü a.

¹¹ Anü zne nü ruwhnu nöornu a, rnükwo a masi. Anü zíri gnarnagnarna nü o rnükwo érnu wam hite nü nhne anü nwernu, lele kpa o zí nga anü marnu mmumá a.

¹² O búru nü anü nwernu mfpoma nkesi, Chiokike jaanarnu nkesi anü hite nü nhne anü nwernu, o búo hite nü nhne anü nwée.

¹³ A zá nookwu ma ele berere nwedna inwe ozukwa inwe, anú bürü ele zí nü mkpa, kóvu ma nye óbula hnata n'otu.

¹⁴ Kitna, agida nhne anú nwernu anú jeenyé be nü mkpa be. Ige berere, be jeenwe nhne be jeenyé anú nü mkpa anú, ma nye óbula hnata n'otu.

¹⁵ Lele kpa be gbarú a n'ókukwko nsó, "Nye chikataru agida nwéé kakwo
nye wam ke chikataru matí, ke o chikataru zunnu a."

Be ziznernu Taítosi

Korinti

¹⁶ M nötunu Chiokike mmamma nye yisiri nü mkpoma Taítosi, nhne gbasíri anú lele kpa o zí nü mkpoma m.

¹⁷ O kweruru, o búo kwnornu nü a kannu a, kóvu o jiknernu hite nü mkpoma a o va.

¹⁸ A neeziya ya nü otu nnwó nda ke nwernu igwugwu nü kpakara ogbako Chiokike n'ókpo okwo izi oma.

¹⁹ Tükwasíri nü ka, ogbako Chiokike hohiaru a ma o snornu aí vuru nkesi ka zne Judiya. Ernu ka neene Nyenwe aí igwugwu, neegesi nü a nwernu mkpoma o yisi aka n'érnu ka.

²⁰ A neeze éhni aí o zí badnú óbula ma ai ikpe kpa a neeke agida nkesi.

²¹ A naagbalí o mee nhne kwesiri ekwesi, o búo n'anya Chiokike kpoi, kóvu ma n'anya ele badnú.

²² A neeziya otu nnwó nda berere yisinu be, bü nye a kparú iru agida ige, whnú nü a nwernu rikne kwnata a mkpoma. Nü olu ka, kitna, o jiknernu o yinu anú aka, ke kakwo kpa o tükwasíri anú mkpoma.

²³ Nhne gbasíri Taítosi, o bú nye me nü a noornu érnu, neenyinu anú aka. Rúmu nda ele ya nü be sno bü ele dnasni anya ogbako Chiokike, be bú igwugwu Karaísi.

²⁴ Anú gesi be ówhnun'anya anú ma kpakara ogbako Chiokike whnú nhne kpayarú a jíri anú luu ónu n'ezí.

9

O yinu ele Karaísi aka

¹ O zá mkpa nü me jaagbanu anú ókwukwo gbasíri o yinu ele Chiokike ele zí nü Judiya aka.

² M maam nü anú jiknernu o yinu be aka, m ji m anú lunu ele zí nü Masidonia ónu. M kanu m be nü rúmu nda aí ele zí nü Akaya jiknernu o yi aka hite n'awha ke wheru ewhe. Nga be nüru nü anú jiknernu o kesi nhne, mkpoma be kwnalizoru o mee kpam.

³ Kóvu m neeziya rúmu nda ka, ma ónu a jíri anú luu gharú o bú nhne etekne. Lele kpa me kwuru, anú bita nhne nkesi anú.

⁴ O zí ele Masidonia snornu m va whnú nü anú jíknernune, o jóbunu aí nhne iwhnerne, ke kakwo iwhnerne jótou anú k'ágida.

⁵ Kam kpayarú, me ríjasno rúmu nda ele ka be beru osno va, ma be whnú anú jaabita nkesi anú kweru mkwna sú me va. Ka jeegesi nü anú nyernu hite nü mkpoma anú, o búo nü be kwnagidnernu anú.

⁶ Anú chenwanya nü nye kpasíri mkpuru matí joogohia mkpuru matí, nye wam ke kpasíri agida mkpuru joogohia agida mkpuru.

⁷ Nye óbula nyee lele kpa o kpebiri nü mkpoma a, o búo nü mkpoma lawuru kwnornu nü be karú be nyee. Chiokike whnúrnü nye wam jíri mkpoma oma a nyee n'anya.

⁸ Chiokike nwernu rikne o nyee anú karúkwo kpa o zí anú mkpa, ma anú nwernu nhne kpakara ige, nü karúkwo kpa anú jeeji o mee nhne bürü oma.

⁹ Lele kpa be gbarú a n'ókukwko nsó, kaa, "O neene ele mbóni k'ágida,
ome mma a jaazjí ókwnukokwnu."

¹⁰ Chiokike, nye neene nye érnu ékwu mkpuru ókpukpa nü wirí ele badnú jeeri, jeeme kpakara mkpuru anú so oso, mýnya agida mkpuru hite nü nkesi anú nyernu hite nü mkpoma oma anú.

¹¹ O jeeme anú ba agida nu kpakara nhne, ma anú bürü ele jeekesi ele badnú nhne ige óbula, ke jeeme ele badnú tñu Chiokike mmamma kwnornu anú.

¹² Ernu oma ka anú nöornu zá neeme ele Chiokike ríji rúwho kpoi, kóvu o neeme ele badnú nöortunu Chiokike mmamma k'ágida.

¹³ Lele kpa érnu oma ka neegesi nü anú bü ele ezi óka, ele badnú jaaznarní Chiokike kwnornu nü anú noobno nsní izi oma Karaísi ke anú kwuhíjaru, anú neejí mkpoma oma neekesi be nü ele berere nhne.

¹⁴ Be jeeji mkpoma ówhnun'anya be kpenu anú ókpukpe kwnornu oru Chiokike ke zí agida hne anú zí.

¹⁵ Ngwa ma a tñu Chiokike mmamma kwnornu nkesi a ke ónu jójokowali.

10

Polu goru ónu érnu a

¹ Mawa Polu, naarjasno anú, me nye be karú nü m bü m nye mési rikne nga me zí nü ruwhnu anú, kóvu nye nwernu anya rikne hne anú zíla. M ji m ozi wóhnernerne nü mkpoma oma Karaísi, naarjasno anú, anú bikno,

² anú mée m, m bürü nye anya rikne hne anú zí nga me varú, kwnornu nü m nwernu m rikne nwe anya rikne n'ehni ele nookwu nü a noowu búdnú lele kpa ele ówa noowu.

³ O bú n'ezí nü a zí n'ówa, kóvu a zá nöolu ógwnu lele kpa ele ówa nöolu.

⁴ Kwnornu nü mgwna ogwnu aij býo ke badnú, kóvu ozi rikne nü Chiokike ke naakwadna hne be wusiri rikne. A naakwadna kpakara agirigo

⁵ nü kpakara nhne ke noovulizó ehni a olu megidé omahia Chiokike, a nöodoru kpakara echiche n'ögwnu mee be bñonu Karaísi nsnj.

⁶ Nga anu għorū ele bnozuru nsnj, a jeejiknernu o ta' kpakara nye qbula ke za noobno nsnj awħnūwhnu.

⁷ Anu neele kpakara nhne anya n'olu kpoi. O ziye qbula n'esiwalu anu ke neeché nu o bù nye Karaísi? Nye wam che kwno echiche, kwnornu nü a bù ele Karaísi lele nye wam.

⁸ O bħurbedi nü me għeru rikne Nyenwe aij nyernu aij mee oknomokno k'agida, iwhnerne jótou m. Nyenwe aij nyernu aij rikne o wulizó anu olu lele oro, o bùo rikne o kwnadna anu akwnadna.

⁹ M piole m o ji ɔkukwo izi me gbannu anu kpasi anu ogwnu.

¹⁰ Ottu badnú jaakaa, "Okwukwo Poju naagba siri rikne, nqotu ogwnu, kóvu, nga aij nü a zjri, o nwée rikne, ikwu-önü a bù nhne etekne."

¹¹ Nye wam mahja nü o zá nhne zi ichne nü nhne a għarbi n'ɔkukwo nga a zjikere nü nhne a jeeme nga aij nü anu zi.

¹² Kwnornu nü a zá nqogħnu ehni aij n'esiwalu ele ji ehni be nqotu nħen be, neekpe ehni be ikpe n'iwu ke be nyernu, bù ele nwée akoniche.

¹³ Kóvu nü oknomokno aij zá neewħe hne a nwernu rikne, oknomokno aij bù n'ernu Chiokike nyernu aij, bù ke dħru nü hne anu zi.

¹⁴ Hne o bù nü īrnu aij zj n'esiwalu anu, a għawhele a. A vuru izi oħra Karaísi vakkwnus ianu.

¹⁵ A zá neeji īrnu ele berere rnurnu naanya risi. Īrnu kam wheru hne Chiokike nyernu. Kóvu a neele anya nü ɔkwnata mkpoma anu jooso oso, ma a nwe rikne rnū agħda īrnu n'esiwalu anu dū hne Chiokike nyernu aij.

¹⁶ Nga wam, a jeenwe rikne kpo okwo izi oħra nü mba berere whe anu. Kóvu a jeeji īrnu ele berere rnurnu nyaa risi.

¹⁷ Lele kpa ɔkukwo nsø kwuru, "Nye qbula ke jeeme oknomokino, o mee oknomokino nü nhne Nyenwe aij rnurnu."

¹⁸ Kwnornu nü nye naaja ehni a mma bu nhne etekne, kóvu nye wam Nyenwe aij naaja mma bu nhne.

11

¹ O jaamasi m o bħru nü anu jeenwe rikne nagidne iwhnrniwhno m, bikno, anu għeru m.

² Mkopoma m zi nü hne anu zi lele Chiokike, anu nü lele nyerinya māa nyerukna zi snam me kweru o nisi otu badnú, ke bù Karaísi.

³ Kóvu ogwnu nqotu m nü be joollu mkopoma anu, lele kpa agwø wam jiri aghīgħo rrawħu Ivu, mee anu għarlu o għeru kpakara mkopoma anu kpenu Karaísi.

⁴ Kwnornu nü anu jiri ēso nahorū nye wam ke znirni anu Jizqsi berere bħo Jizqsi ke a znirni anu, nü enine berere nü izi oħra berere bħo ke a znirni anu.

⁵ Kóvu o bħo nü m zi m mati kakwo ele izi ka anu kaa nü be ka m mma.

⁶ Nyele ma, m māam kpa be kwu oħra so n'önü, kóvu m magħwix m nhne, a mernu ka whuxa iwhne hne anu zi ige qbula ma nü qnod qbula.

⁷ M nágħi m anu nhne qbula nga me znirni anu izi oħra Chiokike, m għedwar nru m ehni m ċli ma anu bħru ele be gwelizoru olu. Kj oħra nhne ojo m mernu sa?

⁸ M naħjaru m oħbako Chiokike berere nhne me jiri nqorri īrnu n'esiwalu anu.

⁹ Ige me nü anu zi, m kpaknage m anu ehni nü iżwai nga me zj nü mkpa, rūmu nda ele hi nü Misidonia va għewarū kpakara nhne zi m mkpa. Lele kpa me neeme, m jōbo īru nyee anu tna mħobu ekile.

¹⁰ Hite n'ezzi oħra Karaísi ke zi nü rime m, o zá badnú qbula ke zi n'Akaya jeenwe rikne kpusni önü m, kpa me naanya risi.

¹¹ Ndaa nhne me jiri kwu kpa? Me whnūġe anu n'anya sa? Chiokike magħwix nü m whnūġru m anu n'anya.

¹² M jaazi köriri neeme kpa me neeme, ma ele izi ka għarlu o nwe oghere be noopio għwer luu önü, kaa nü be nü aij neeme otu nhne.

¹³ Be bù ele izi aghħalaghħala, be bħo ezi, be ji īrnu be naagħha oħġha, ma be nü lele ele izi Karaísi n'ezzi.

¹⁴ O jidu anu anya, Setani n'ihħuru a għawwornu ehni a lele enine izi ke iwhne.

¹⁵ O bħo okne nhne o bħru nü ele īrnu a għawwornu ehni be ma be nü lele ele īrnu oħra mma. Be jeeji aka īrnu be kwu be ɔgħo īrnu.

Awhnūwhnu Poju lele nye izi Karaísi

¹⁶ M nookwu kwno a berere, o zá nye kwu m nye iwhnrniwhno. O bħru nü o bħu nhne me bħu, anu għeru m kpam, ma m għeru m nhne mati luu onu.

¹⁷ Nhne me nookwu kifna bħo nhne Nyenwe aij pioru me kwu, ke għbasri olu önü ka, m nookwu lele nye iwhnrniwhno.

¹⁸ Agida ele badnū noolu ḥnu lele kpa ele badnū noolu, m jeeme kpam.

¹⁹ Anu bū ele ji ovu oso n'ōnu nagidne ele iwhnrniwhno, o bū n'ezi nū anu bū ele nwernu akōniche.

²⁰ Anu nagidneru ele mernu anu lele ḥhi, naḥoru anu nhne, kwnaghari anu, gwuzote ehni a, gbo anu aka nū ntí.

²¹ Ka nōgotu m iwhnerne nū a nwée rikne mee anu kpam.

Kovu o būru nū nye ḥbula luu ḥnu nhne obula, m jeeme masi kpam. M nookwu lele nye iwhnrniwhno.

²² Be bū ele Hiburu? M bū m masi. Be bū ele Izireli? M bū m masi. Be bū ele hi n'avnurnu Ebereham? M bū m masi.

²³ Be bū ele ērnu Karaisi? Ḫra naagba m sa? M bū m nye ērnu Karaisi kakwo be. M nōornu ērnu kakwo be. M lala m ikelu agida ige kakwo be, be pniarnu m nhne k'agida kakwo be, agida ige o gwnarnu mati m nwū.

²⁴ Mgbā isne ele Ju pniarnu m nri eto nū tolu ḥnu mbjibini.

²⁵ Ele Rom liri m isisi mgba eto, be tūru m akaworugwu otu mgba, ogbo me zì nū rime a kpuru mgba eto, m daziri m nū rime mini iwhnnehnie nū abali.

²⁶ Kpa me neezne izne ige ḥbula, m neeze būdnu nū rime mini, ma n'aka ele buznu, m neeze būdnu n'aka ele Ju ma n'aka ele būo ele Ju. Nhne oze būdnu nū rime eli-ohna, ma nū rime eli-ikpa, neeze būdnu n'okne abaji, neeze būdnu n'aka rūmu nda aghalaghala.

²⁷ M nōornu ērnu, nōodoli ndoli, ma n'oka anyarna abali, ma wiri ogwugwnu nū akpiri (okpo békwnu, m dazila m agida ige nwée wiri o riri, ma nū iyi ɔtutu, m nwée m iwo o kpusni eto).

²⁸ Be gweme kpakara nhne ka, nhne naakpa m kpakara ḥbochi bū nhne gbasiri ḥbako Chiokike.

²⁹ Ndaa nye rikne gwūru ke rikne gwūlām? Ndaa nye dnabnarnu nū mmehie ke mkpoma lāla m mini, neerne m békwnu?

³⁰ O būru nhne be luu ḥnu, m jeeji kpakara nhne neegesi nū m bū nye nwée rikne noolu ḥnu.

³¹ Chiokike nū Nda Nyenwe aij Jizosi, nye nwe ɔznarni ḥkwnukokwnu, magwū nū m nookwu ezi ḥka.

³² Nga me zì nū Damasikosi, nye neechi eli, nye zì nū mkpururu Eze Arētasi, bītaru ele neese ḥnu-mgbo eli-ohna, be nwudne m.

³³ Kovu be yisiri m nū rime nkita garu n'ōnunu zì nū mkpō eli-ohna kwuhala m n'eli a, o bū kpa me jiri għawhunahoru a.

¹ M joolu ḥnu, o bū n'ezi nū o zá nhne zì nū rime a. Kovu m jookwu ḥka għbasiri nhne me whnurnu nū nhne Nyenwe aij kpumennu m.

² M maam otu nye Karaisi nri nū awha ħno wheru ewhe, nye be gwelizoru zne oligwe k'eto. (O būru nū o bū n'anq-ehni mōbu o būo n'anq-ehni, m māam, Chiokike kpōi ma.)

³ Berere, m māam ma o bū n'anq-ehni ma o būo n'anq-ehni, Chiokike kpōi ma.) Nhne me magwū bū nū

⁴ Be gwelizoru badnū ka zne Paradasi. O nūrnū nhne ke be jáagħbal i'nqukwko, nhne ḥnu badnū jéenwe rikne kwu.

⁵ M jeeji nyerukna ka nōolu ḥnu, m jeeji ehni m nōolu ḥnu, okwolem nhne neegesi nū m bū m nye nwée rikne.

⁶ O būru nū me luu ḥnu m jōobu nye iwhnrniwhno, kwnornu nū m nookwu ezi ḥka. Kovu m jōolu ḥnu, o jáamasi m badnū ḥbula għweru m kakwo kpa o għweruru m hite nū nhne o whnurnu me mernu nū ke o nūrnū me kwru.

⁷ Lele kpa o būo ḥma me vulizo ehni m olu kwnornu okne nhne me whnurnu, be nyernu m nhne igħbugbu n'ehni m. O bū nye izi ke Setani, ma o kpakna m ehni ma m għarju m o luu ḥnu.

⁸ M rjor m Nyenwe aij nhne għbasiri a mgħba eto, ma o gweme a n'ehni m.

⁹ Ka bū nhne o saru m, "Oru m zunnen ji, iknernema m zuru ozu ngā i nwée rikne." Kam kpayaru, mkpoma nōoso m n'ōnu me luu ḥnu nū m nwée m rikne, ma rikne Karaisi whuha iwhne nū rime m.

¹⁰ Kam kpayaru, m bū m nye nwée rikne. Ele badnū naakpaşı m iwhnerne, be ta m awhnwhu, be kpagħburu m. Kpakara nhne igħbugbu me għawheru kwnornu Karaisi jiri m rūħha. Nga me nwée rikne, iknernema zi m n'ehni.

Ele Körnti metħru Pölu nū mkpoma

¹¹ Anu mernu m mee lele nye iwhnrniwhno. Anu bū ele kwesiri o kwu nhne ḥma għbasiri m, kwnornu nū ele izi anu wam, ke anu kaa nū be ka m mma, bélè m ɔsno. O bū n'ezi nū o zá nhne me bū.

¹² Kwnornu n'ezi, nhne neegesi nhne nye izi whuha iwhne n'esiwalwru anu. Be bū ērnu elekema, nū ērnu ndu-ehni nū ērnu rikne zì odo nū odo me jiri ndidi rnū.

¹³ Ndaa nhne me mernu ḥbako Chiokike ele berere ke me méne hne anu zì? O bū nū m kwéle m o būru nhne ivu riħxa hne anu zì? Anu għbaru m nhne ojo ka.

¹⁴ Ka jōobu mgħba eto me jikkernu o vak-wnusi anu. M jōoburu ivu riħxa hne anu zì. Anu zì m mkpa, o būo nhne anu nwernu. O būo rūmu naakpabitanu ele mżarru be ċekwu, kovu ele nda nū nne naakpabitanu rūmu be ċekwu.

¹⁵ O jaamasí m o nyega anu nhne me nwernu. Owe! M jeenyə iwhuru m nü risi anu ma m yisini m anu aka. Ka ojeeme anu bō whnū m n'anya, lele kpa me whnūrnū anu n'anya k'agida?

¹⁶ Anu jeekwera, nü m bōo m ivu rinya nyee anu. Hne me bū nye aghigho, m ji m aghigho nwudne anu.

¹⁷ Ndaa? Ele me ziyanu anu, m jiri be nahoru anu nhne sa?

¹⁸ M riasnoru m Taitosi o va, ya nü nye Karaisi berere, anu jaakaa nü Taitosi nahoru anu nhne? Me nü ya a jile otu enine mee nhne lele nü a bū otu badnu.

¹⁹ Anu neeche nü a noopio o goru ehnī aij nü hne anu zì? Óza! A nookwu oka nü ruwhnu Chiokike lele ele Karaisi, kpkara nhne a neeme bū ma anu būru ele zì kwem lele ele a whnūrnū n'anya.

²⁰ Ognu nootu m nü me vadu n'esilawru anu, m joowhnu nü anu zì ichne, ke bōo nhne me leru anya a. Anu joowhnu masi nü m zì m ichne, ke bōo nhne anu leru anya a. Ognu nootu m nü m joowhnu oknorno nü okwno-awwua, mkpoma bekwnu nü okewa, onu-ojo, izno, oknomokno nü mkkappo.

²¹ Ognu nootu m nü me va berere nü Chiokike m jeegwedna m eli nü ruwhnu anu, m jaakwa ékwna kwnornu agida ele mernu mmehie ke kwéle o tuhnasna, hite nü nhne zá rjchna be mernu, ke bū ome oyi n'apna tū iwhnerne.

13

Odo aka nü nsni ipne-aznu

¹ Ka joobu mgba eto me naava lekasi anu. "Kpakara nhne be bnornu badnu, jeenweriri ele akebne lawuru mōbu eto," lele kpa ɔkwukwo nsø kwuru.

² Lele kpa me kannu anu nga me varu ke mgba lawuru, ele mehieru n'ige wheru ewhe, nü kpakara ele berere, m nookwu a berere kpa me zì ikere, me va kwno, kpakara be jaata awhnūwhnu mmehie be.

³ Hne anu noopio nhne ke neegesi nü Karaisi ji m nookwu oka, o bōo nye nwée rikne n'esilawru anu kovu o jeegesi iknernema a hne anu zì.

⁴ O bū n'ezu nü be gbura a n'énwe rikne, kovu o zì būdnū hite nü iknernema Chiokike. A bū ele nwée rikne nü rime Karaisi, kovu hne anu zì a joosno a zìri būdnū n'iknernema Chiokike.

⁵ Anu nyosnama ehnī anu lekasi ma anu zì kɔriri būdnū n'okwnata mkpoma. O bū nü anu máa Karaisi Jizosi wu nü rime anu? Okwolem ma anu dnarnu adna.

⁶ M kweru m nü anu jaamahia nü a bōo ele dnarnu adna.

⁷ A naarijasno Chiokike, anu mée nhne ojo. O bōo ma ele badnu kaa nü a bū ele oma, kovu ma anu mee nhne ke kwesiri, o būbedi nü a nü lele ele dnarnu adna.

⁸ A jéenwe rikne mee nhne megidne ezi oka, kovu dasinu ezi oka n'ikwnu.

⁹ Mkpoma nooso aij n'ønu nga a nwée rikne, kovu nü anu nwernu rikne. A neekpe ma anu būru ele zuru ozu.

¹⁰ Kam kpayaru, me naagbanu anu ɔkwukwo ka kpa me zì ikere, ma o būru me va, m jéeme anu nhne rikne hite n'iknernema Nyenwe aij nyernu m, rikne o wulizo anu olu lele ořo, o bōo o kwnadna anu akwnadna.

Obekwu ikwu ipne-aznu

¹¹ N'ipne-aznu, rumu nda m, anu dazikwaru nkari. Anu gbalı dū ozuzu. Anu bno nsni nü nhne me noorio anu, anu būru ele nwernu otu mkpoma, anu wuru n'udno. Chiokike ke ɔwhnun'anya nü udno dazigidnenu anu.

¹² Anu bekwurita ibne anu lele rumu nda.

¹³ Kpakara ele nsø Chiokike neebekwu anu.

¹⁴ Oru ke Nyenwe aij Jizosi Karaisi, ɔwhnun'anya ke Chiokike, nü owugidne ke Enine Nsø dazinu kpakara anu.

Okwukwo izi Polu gbaznennu Ele Galasia

Nhne gbasiri okwukwo izi ka

Hite n'opanizo okwukwo izi Polu gbaznennu ögбако Chiokike ke zи нü Galasia, o mernu be mahia nhne lawlru ke zи mkpa. Ke mbom, бу ma be mahia нü o бу ezi nye izi Karaїsi, ke ےbo бу нü izi өma o nookpo okwo a бу ezi өka. Ka бу kwnornu нü agida ele badnү naakaa нü Polu бу nye izi aghalaghala нü nye nookpo okwo izi өma aghalaghala.

Polu бу nye izi Karaїsi n'ezi өka, nye Nyenwe aij nyernu өrnu o zni ele буо ele Ju izi өma. Polu kannu Pita нü o бу nye ruwhnu lawlru, kwnornu нü o kwemana o snornu ele буо ele Ju ele zá naabija Iwu Mozizi ri wiri nga o whnurnu ele hi нü Jeruselем va.

Polu kwsiru a rikne нü okwolem hite n'okwnata mкрпома nhne Chiokike jeeji znqha badnү. Ka whqyaru iwhne нü будну Ebereham, nye nahiaru mkwna Chiokike hite n'okwnata mкрпома.

Nhne zи n'okwukwo izi ka

Ezi nye izi нü ezi izi өma (1:1-10)

Chiokike hohiaru Polu lele nye izi Karaїsi (1:11-24)

Polu naagbanu izi өma akebne (2:1-21)

Oznohia kwolem hite n'okwnata mкрпома (3:1--4:31)

Ele Enine Nsö нü өwhnun'anya noodu (5:1-6:10)

Qdo aka нü nsni ipne-aznu (6:11-18)

¹ Mawa, Polu, nye izi Karaїsi ke hige n'aka badnү mobu нü rikne ke badnү, kovu hite нü Jizosi Karaїsi нü Chiokike Nda, nye mernu Jizosi hi n'enwu lizo,

² нü kpakara rümu nda ele me нü be zи naagbaznenu kpakara ögбако Chiokike ke zи нü Galasia ögkukwo.

³ Oru нü udno ke Chiokike Nda aij нü ke hi n'aka Nyenwe aij Jizosi Karaїsi dazinu anu.

⁴ Karaїsi gweru будну a nyee kwnornu mmehie ai ma o döhia aij n'ige ojo ka lele kpa echiche Chiokike Nda aij pioru.

⁵ Oznarni zinu a ögkwnukokwnu. Amim.

Izi өma berere zila

⁶ O gbagwojiri m anya нü anu ghasarу nye wam sukwuru anu bna n'oru ke Karaїsi, zne izi өma berere.

⁷ N'ezи, izi өma berere zila, kovu agwna ele badnү naakpahie anu anya, noopio o gbanwo izi өma Karaїsi.

⁸ Kovu o буо aij mобu enine izi hi n'oligwe va zni anu izi өma berere ke буо ke a znirni anu, Chiokike vü a өnu ögkwnukokwnu.

⁹ Lele kpa a kwsiru нü mbom, m nookwu kwno a berere, o буо нü nye өbula zni

anu izi өma ke zи ichne нü ke anu nahiaru, Chiokike vü a өnu ögkwnukokwnu.

¹⁰ Ka o neegesi нü m noopio ruwhnu өma ke badnү, буо ke Chiokike? M noopio nhne jaamaši badnү sa? O буо нü m noopio ruwhnu өma ke badnү, m ѡjobu nye izi Karaisi.

Chiokike sukwuru Polu

¹¹ Me kanu anu, rümu nda m, izi өma me nöopko okwo a буо nhne hi n'aka badnү.

¹² M nähiae m a n'aka badnү, o буо badnү znirni m a, kovu Jizosi Karaїsi kpumernu a nyee m.

¹³ Anu нüru kpa me wuru будну нü mbom n'okpukpe ele Ju, нü kpa me kpakarnu ögбако Chiokike өhni k'agida, gbalı ma o whu.

¹⁴ M be m ele Ju ibne m өsno ele me нü be бу ebiru n'okpukpe ele Ju, m ji m kpakara mкрпома yisi n'omen'eli ele nda aij oknani.

¹⁵ Kovu Chiokike bitaru m ichne hite нü rüwho nne m, o sukwuru m hite n'oru a. Nga ө masiri a,

¹⁶ O kpumennu m Nnwö a, ma m nwernu m rikne zи ele буо ele Ju izi өma gbasiri a. Ige wam, m znége ma me нü badnү өbula tnu өtnutnu gbasiri a.

¹⁷ M znege m Jeruselем zne o whnү ele be m osno буо ele izi, kovu m znernu m Arebiјa, m lahna Damasikosi.

¹⁸ Nga awha өto whemernu, m znernu m Jeruselем zne mahia Pita, me нü a daziri nri нü obochi isne.

¹⁹ M whnүge m nye izi berere okwolem Jemisi nwene Nyenwe aij Jizosi.

²⁰ Nhne me gbañnu anu n'okwukwo бу ezi өka, Chiokike magwү нü o буо aghalaghala.

²¹ Omekwo, m zne n'eli ke zи нü rime Siriya нü Silisia.

²² O zи нü Karaїsi ke zи нü ögбако Chiokike ke zи нü Judiya magwү nye me бу ruwhnu нü ruwhnu.

²³ Kovu нü be нüru өtnutnu, "Nye wam ke naapakpna aij өhni neezni izi өma ögkwnata mкрпома wam o gbalıri o mee ma o whu нü mbom."

²⁴ Be znarni Chiokike kwnornu m.

2

Ele izi berere nabnanyarnu Polu

¹ Nga nri нü awha өno whemernu, m lahna m Jeruselем, me нü Banabasi, m kwuru Taitosi zne.

² M znernu m kwnornu нü Chiokike kpumennu m me zne. N'iznuznu ke me нü ele risi gbaru ichne, m kowaru m izi өma me znirni ele буо ele Ju, o zи өrnu me rnurnu mobu ke me nöornu kitna бу nhne etekne.

³ Taitosi nye me нü a sno, o бу n'ezи нü o бу nye Giriki, be kwnagidnene a o kpa nka.

⁴ Agwna r̄umu nda aghalaghala gbebarnu va o nyosna kpa a jiri nwernu ehni aij n̄u rime Karaishi Jizosi, be pioru ma a b̄uru ohi iwu ele Ju.

⁵ A nyége be oghere ria ria ma a bitannu anu ezi oka ke izi oma chim chim.

⁶ Agwna ele n̄u lele be b̄u ele risi. Nhne obula be b̄u zá m mkpa, kwnornu n̄u Chiokike lé badn̄u anya n̄u ruwhnu n̄ikpe. O zá nhne ele ka tukwasiri n̄u izi me znirni.

⁷ K̄ovu be whn̄urru n̄u Chiokike nyernu m izi oma me zni ele b̄uo ele Ju, lele kpa o nyernu Pita érnu o zni ele Ju izi oma.

⁸ Chiokike wam ke noornu érnu n̄izi oma Pita znirni ele Ju lele nye izi, b̄u masi nye noornu érnu n̄izi oma me znirni ele b̄uo ele Ju lele nye izi.

⁹ Nga Jemisi n̄u Pita n̄u Jóni, ele n̄u lele ele risi whn̄urru n̄u Chiokike nyernu m érnu ka zí ichne, be gbasiri me n̄u Banabasi akarik-wnunga ke neegesi n̄u a b̄u otu. Be kweru a zne zni ele b̄uo ele Ju izi oma, be zne zni ele Ju izi oma.

¹⁰ Nhne be noorio kpoi b̄u, a chenwanya ele mboni, k̄i b̄u nhne me mernu wara wara.

Polu bigb̄oru Pita n̄Antjoku

¹¹ Nga Pita vaduru Antjoku, m bigb̄oru m a n̄u ruwhnu ohna kwnornu n̄u o dnahieru.

¹² Sú ele Jemisi ziyanu va, Pita n̄u ele b̄uo ele Ju neerikò wiri. K̄ovu nga be vaduru, o kwéle o sno be ri wiri, kwnornu n̄u ogwnu ele be kparu nka t̄uru a.

¹³ Ele Ju ke gwnarnu snornu a kpa ichne ichne kwnornu n̄u ruwhnu lawuru a, ke kpayarú Banabasi sno be n̄u ruwhnu lawuru be.

¹⁴ Nga me whn̄urru n̄u be méne lele ezi oka ke izi oma, m kanu Pita n̄u ruwhnu kpakara be, “I b̄u nye Ju, k̄ovu i noowu b̄udnu lele ele b̄uo ele Ju, o b̄uo lele nye Ju. Ndaa kpa i naakwnagidne ele b̄uo ele Ju be snornu omen’eli ele Ju?”

Oznohia b̄u hite n̄oru

¹⁵ N’ezí, a b̄u ele Ju hite n̄omumu aij, a b̄uo ele mmechie lele kpa be nookwu ele b̄uo ele Ju.

¹⁶ K̄ovu a magwú n̄u badn̄u n̄u Chiokike mernu udno hite n̄okwnata mkpoma n̄u Jizosi Karaishi, o b̄uo n̄ome nhne iwu kwuru. Akweru n̄u Karaishi Jizosi ma aij n̄u Chiokike ziri n̄udno hite n̄okwnata mkpoma n̄u Karaishi. O b̄uo n̄ome nhne iwu kwuru, kwnornu n̄u o zá nye obula b̄u nye oma hite n̄ome nhne iwu kwuru.

¹⁷ O b̄uru n̄u nga a noopio ma aij n̄u Karaishi ziri n̄udno, a whn̄u ehni aij n̄u a b̄u ele mmechie lele ele berere, ka o neegesi n̄u Karaishi naadasí mmechie n̄ikwu? Chiokike kwé.

¹⁸ O b̄uru n̄u me panizo noowu nhne me kwnadnarnu akwnadna, ka neegesi n̄u a b̄u m nye noolulu iwu.

¹⁹ Kwnornu n̄u hite n̄iwu m nw̄urru én̄wu hne iwu zí, ma m ziri m b̄udnu n̄u rime Chiokike.

²⁰ Be gweru m yisinu Karaishi kpogidne aij n̄olu ogba a, m zá m b̄udnu ke m, k̄ovu Karaishi wu n̄u rime m. B̄udnu ke me zí n̄anq-ehni b̄u ke me zí n̄okwnata mkpoma ke Nnwó Chiokike, nye whn̄urru m n̄anya gweru b̄udnu a nyee kwnornu m.

²¹ M zá m neelewhu oru Chiokike anya, kwnornu n̄u o b̄uru n̄u ome mma b̄u hite n̄iwu, én̄wu Karaishi nw̄urru b̄u nhne etekne.

3

Iwu móbu okwnata mkpoma

¹ Anu ele Galasia iwhnirniwhno, nyele kpahieru anu anya? N̄u ruwhnu anu b̄u hne me gesiri anu n̄u be kpogburu Jizosi Karaishi n̄ogba.

² M pioru m o mahia otu nhne n’aka anu. Anu nähjaru Enine Nsó hite n’ome nhne iwu kwuru, sôbu hite n’okweru nhne anu n̄urnu?

³ Anu b̄u ele iwhnirniwhno kpa? Anu panizorú n’Enine ke Chiokike, anu naagbalí o wu b̄udnu k̄itna hite n̄u rikne ke aka anu?

⁴ Kpakara awhn̄uwunu anu taru o b̄u nhne etekne? N’ezí, o b̄u kwnornu n̄u nhne etekne?

⁵ Chiokike nyernu anu Enine a, rn̄u érnu ndu-ehni n’esislawuru anu. O b̄u kwnornu n̄u anu mernu nhne iwu kwuru sôbu n̄u anu kweru nhne anu n̄urnu?

⁶ Lele kpa Ebereham “kweruru Chiokike, Chiokike gwnusinu a n̄u o b̄u nye mee mma.”

⁷ Anu mahia n̄u kpakara ele nwernu okwnata mkpoma b̄u r̄umu Ebereham.

⁸ Okwukwo nsó kwuru n̄u hne zí n̄u ruwhnu n̄u Chiokike jeeme ma ya n̄u ele b̄ijo ele Ju ziri n̄udno hite n̄okwnata mkpoma, znirni Ebereham izi oma, kaa, “Hite n̄u rime i, m jøogozí kpakara mba ke Qwa.”

⁹ A whn̄urru n̄u Chiokike noogozi kpakara ele ke jeekweru lele kpa Chiokike góziri Ebereham, nye kweru n̄u ya.

¹⁰ Ovu onu zinu kpakara ele neeche n̄u Chiokike jøogwu be lele ele ikpe mána kwnornu n̄u be naabitá Iwu. Be gbaru a n̄okwukwo nsó, kaa, “Ovu onu zinu kpakara ele zá naabitá kpakara nhne be gbaru n’Iwu, neeme masi be.”

¹¹ O dnornu aij anya n̄u o zá nye ya n̄u Chiokike zí n̄udno hite n’Iwu, kwnornu n̄u okwukwo nsó kwuru, “Nye mee mma jeehi n̄okwnata mkpoma a ziri b̄udnu.”

¹² Kqv Iwu knóge aka n'ókwnata mkpoma, lele kpa ókwukwo nsó kwuru, "Nye neeme kpakara nhne ka jaazí bñdnu nü rime be."

¹³ Karaísi gbahíaru aí hite n'aka óvu ónu ke iwu, o ghonu aí óvu ónu. Ókwukwo nsó kwuru, "Be vuru nye óbula be kpóknusiri n'olu isisi ónu."

¹⁴ Karaísi mernu ka ma ngozi wam Chiokike kweru Ebereham mkwna bñru ke ele bñó ele Ju hite nü Karaísi Jizosi, ma a hite n'ókwnata mkpoma nahoru mkwna Enine Chiokike.

Iwu nü mkwna

¹⁵ Rñmu nda m, m jeeji nhne anya nqowhnu noogbu esni. Ó zá nye nwernu rikne o lulu njo-éhni badnú lawuru gbaru, móbu tñkwasi nhne n'olu a.

¹⁶ Kjtna, Chiokike kweru Ebereham nü nnwø a mkwna wam. Ókwukwo nsó kwúge agida rñmu, kqv "nnwø i," ke bñ otu badnú, ney bu Karaísi.

¹⁷ Nhne me nookwu bñ ka, iwu wam ke be nyernu riwhu awha éno nü nri éto kpa mkwna Chiokike kweru Ebereham whemernu, nwé rikne lulu mkwna Chiokike kweru móbu mee a q gharu o zí ire.

¹⁸ Kwnornu nü o bñru nü nhne okehia ka kno aka n'iwu, o býma mkwna, kqv Chiokike kwnornu n'oru a, o nyernu a Ebereham hite nü mkwna.

¹⁹ Kjñi bñ nhne be kwno nyee iwu? Be nyernu a kwnornu ódnahie ke badnú tem dñ nga Nnwø wam jaava bñ nye mkwna wam nqotu aka. Chiokike nyernu iwu hite n'aka ele enine izi, o nyee a nye ibno.

²⁰ Nye ibno zá mkpa hne otu badnú zí, Chiokike bñ otu.

²¹ Ka o neegesi nü iwu megidnernu mkwna Chiokike? Óza rja rja! Kwnornu nü o bñru nü be nyernu iwu ke jeenye bñdnu, ome mma jooburu hite n'iwu.

²² Kqv ókwukwo nsó kwuru nü kpakara owa bñ ohi mmehie, ma nhne Chiokike kweru mkwna o nyee hite n'ókwnata mkpoma nü Jizosi Karaísi bñru ke ele kweru ekwe.

²³ Tñtu sñ ókwnata mkpoma varu, a bñ ele ikelu ke iwu, be gbagidnernu aí ónuhna dñ nga be kpumernu ókwnata mkpoma.

²⁴ Iwu wam bñ nye neelegidne aí anya, kwuru aí vakwnusi Karaísi, ma aí nü Chiokike zjri n'udno hite n'ókwnata mkpoma.

²⁵ Kpa ókwnata mkpoma varu, a zíma nü mkpururu nye neelegidne aí anya, ke bñ iwu.

A bñ rñmu Chiokike

²⁶ Kpakara anu bñ rñmu Chiokike hite n'ókwnata mkpoma nü Karaísi Jizosi.

²⁷ Kpakara anu ele be wñru mini bna nü Karaísi jooworu bñdnu ikne Karaísi lele iwo.

²⁸ O zá nhne zí ichne nü hne nye Ju nü nye Giriki zí, móbu hne ohi nü nye bñó ohi zí, móbu hne nyerukna nü nyerinya zí. Kpakara anu bñ otu nü rime Karaísi Jizosi.

²⁹ O bñru nü anu bñ ele Karaísi, anu bñ rñmu Ebereham, ele jeekehia mkwna wam Chiokike kweru Ebereham.

4

¹ Nhne me nookwu bñ körirka, nye óbula ke jeeri mkpe nda a hne o bñ watakiri, o zá nhne zí ichne hne ya nü nye ohi zí, o bñ n'ezi nyu ya nwe kpakara nhne.

² Ele berere jaazí neelegidne a anya, neezni a nhne, tem dñ ige nda a karu.

³ Kpam masj, nga a bñ rñmu takiri, a bñ ohi rñwu ojo mati mati ke owa.

⁴ Kqv nga ige dñru, Chiokike ziyaru Nnwø a, nye nyerinya mñrnu nü mkpururu Iwu Mozizi,

⁵ ma o gbahia ele zí nü mkpururu iwu, ma a bñru rñmu Chiokike.

⁶ Kwnornu nü anu bñ rñmu a, Chiokike ziyaru Enine Nnwø a nü rime mkpoma aí, Enine ke naakwna, "Papa, Nda m."

⁷ Kam kpayarü i býma ohi, kqv nnwø, hne bñ nnwø, Chiokike mernu i bñru nye jeeri mkpe a.

Nhne metüru Pölu

nü mkpoma

⁸ Nü mbom, nga anu máa Chiokike, anu bñ ohi nhne bñó chí.

⁹ Kqv kjtna, anu magwü Chiokike, móbu Chiokike magwü anu. Ndaa kpa anu jaalah-nakwnusi rñwu ojo mati mati ke nwére rikne, o zá nhne be ji be neeme? Kjñi kpayarü anu jooburu kwno ohi be berere?

¹⁰ Kjñi kpayarü anu naabiäa óbochi zí ichne, ma énwa, ma ige nü awha?

¹¹ Ogwnu anu nqotu m. O joobu nü érnu m nü risi anu bñ nhne etekne sa?

¹² Rñmu nda m, m naariaso anu, anu nü lele me, m nü m lele anu ele bñó ele Ju. O zá nhne ojo óbula anu mernu m nga me znirni anu izi oma nü mbom.

¹³ Anu chenwanya o bñ éhni igbugbu mernu me dazíri zni anu izi oma nü mbom.

¹⁴ O bñ n'ezi nü éhni igbugbu m bñnnu anu nhne órnurna, anu lédnage m anya móbu züs m. Kouv anu kwubnanyarnu m lele nü m bñ m enine izi Chiokike, lele nü m bñ m Karaísi Jizosi n'íwhuru a.

¹⁵ Kjñi mernu óvu oso n'ónu ke anu nwernu nü mbom? M jaagbanü anu akebne, o bñru nü o kweru o mee, anu znernu ahnahia mkpuru anya anu lawuru chíta m be.

¹⁶ M ghola nye irno anu kwnornu nü m kannu m anu ezi oka sa?

¹⁷ Kpakara ele neegesi nü nhne gbasiri anu neemetü be nü mkpoma, be zá neeme a kwnornu nhne oma anu. Nhne be noopio

bü ma be gweme anu hne a zi, ma anu menu be kpa be neemenu anu.

¹⁸ O bürü oma o gweru mkpoma anu neeme nhne bürü oma ige obula, o búo nga me nü anu zi kpoi.

¹⁹ Rümü takri m, ele rime neeme m kwnornu be lele kpa rime neeme nyerinya nnomu nnwo. M zi m nü nhne ighbugbu ka tem oyiyi Karaïsi ziri nü rime anu.

²⁰ O kanu m mma o bürü nü me nü anu zi kitna, m znernu m amahia kpa me znernu obita onu kwunu anu oka. Kwnornu nü mkpoma naala m mini hne anu zi.

Haga nü Sera

²¹ Anu kanu m, anu ele noopio o zi nü mkpururu iwu, anu máa nhne iwu wam kwuru?

²² Kwnornu nü be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa nü Ebereham nwernu rümü rukna lawuru, nnwerne ohi murnu otu, nnwerne ke búo ohi murnu ke berere.

²³ Nnwö ke nnwerne ohi murnu bü ke o murnu kpa be murnu ele berere. Kóvu nnwo ke nnwerne ke búo ohi murnu bü nnwo Chiokike kweru mkwana a.

²⁴ Ka bü nhne oma atü, ele rinya lawuru ka bü ogba-njo-ehni lawuru. Otu bü Haga, ke hi nü rugwu Saina, nye rümü a bü ele ohi.

²⁵ Haga nü lele rugwu Saina ke zi nü Arebia, o nü kwuno lele eli Jeruselem tna, ke ya nü kpakara rümü a bü ohi nü mkpururu iwu.

²⁶ Kóvu Jerusélem ke zi n'olu búo ohi, o bü nne ai.

²⁷ Kwnornu nü be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa,
“Nwudna, ji nyerinya ke nwée nnwo,
ji nye müge nnwo,
gweru okne nkoli siwama lulo, mkpoma so i
n'ønu,
ji nye rime nnwo méele,
kwnornu nü nyerinya ke be ghasarü
jeenwe agida rümü,
kakwo nyerinya ke nwernu nzi.”

²⁸ Kitna, rümü nda m, lele Aziki, anu bü rümü Chiokike kweru nü mkwana.

²⁹ N'ige wam, nnwo wam be murnu lele kpa be murnu ele berere kpakarnu nnwo wam be murnu hite nü rikne Enine ehni. O zi köriri kpam kitna.

³⁰ Kóvu kini bü nhne okwukwo nsø kwuru? “Chihala ohi nyerinya wam nü nnwo a, kwnornu nü nnwo nnwerne ohi nü nnwo nnwerne ke búo ohi jéeri otu mkpe.”

³¹ Ke bü nü, rümü nda m, a búo rümü nnwerne ohi, kóvu a bü rümü nnwerne ke búo ohi.

5

A nwernu ehni aï
nu rime Karaïsi

¹ Karaïsi mernu a nwernu ehni aï. Kam kpayarü, anu gwuzosi rikne, anu kwé anu bürü kwno ohi berere.

² Anu bnote nsnj, mawa Pölu naakanu anu, anu kwé be kpa anu nka, kwnornu nü anu mee kpam, o zá mbnarna Karaïsi bnannu anu ria ria.

³ Me kwu kwno a berere, nye obula ke kweru be kpa a nka jaabitarii kpakara iwu.

⁴ Anu ele noopio be nü Chiokike ziri n'udno hite n'iwu, anu kewahalaru ehni anu hne Karaïsi zi. Anu zíma n'oru Chiokike.

⁵ Kóvu a neele anya nü aï nü Chiokike jaazi n'udno hite n'okwnata ovu. Ka bü nhne a neese hite n'Enine.

⁶ Kwnornu nü rime Karaïsi Jizosí, o zá nhne zi ichne nü okpa nka nü okpágé nka, kóvu okwnata ovu aï ke noornu érnu n'owhnun'anya bü nhne zi mkpa.

⁷ Anu neemekwa nkari nü mbom, nyele kpahieru anu anya, kaa, anu bnó nsnj nhne ezi oka nookwu?

⁸ Nhne nü kpa híge n'aka nye wam sukwuru anu.

⁹ “Nhne whü brëdi mati neeme kpakara brëdi whü owhu.”

¹⁰ M tükwasiri m Nyenwe aï mkpoma nü anu jéekwe anya hie anu, anu mee nhne berere. Kóvu nye obula ke naakpakna anu ehni jeeri nhne o kpasiri, nye o masiri a o büru.

¹¹ Rümü nda m, o bürü nü m zi köriri m neezni nü okpa nka zi mkpa, kini kpayarü be naakpakna m ehni? O bürü nü m zi m nookwu nü okpa nka zi mkpa, izi gbasiri ogba Karaïsi jöyoburu rugwu okpobi ochi.

¹² O jaaması m o bürü nü ele wam naakpakna anu ehni jöowhoga, mee ehni be okiri badnu.

¹³ Rümü nda m, Chiokike sukwuru anu bürü ele nwernu ehni be. Kóvu anu kwékawdia o nwernu ehni anu mee, anu mee nhne ano-ehni anu noopio. Kóvu anu gweru owhnun'anya znenu ibne anu izi.

¹⁴ Kpakara nhne be nyernu n'iwu chikotari risi n'otu nhne ka, “I jöowhnu nye agbatibi i n'anya, lele ehni i.”

¹⁵ O bürü nü anu jaazi naatagbu, nöodoka ibne anu, anya du anu eli o zi anu gbulkwo ehni anu.

Anu kweru Enine
nëechi anu

¹⁶ Nhne me naakaa bü ka, anu wuru budnu n'Enine, anu jéemezu nhne ano-ehni noopio.

¹⁷ Kwnornu nü nhne ano-ehni noopio neemegidne nhne Enine Chiokike noopio. Nhne Enine Chiokike noopio neemegidne nhne ano-ehni noopio. Be neemegidne ibne be, anu għarġu o mee nhne anu noopio.

¹⁸ Kovy, o bürü nü Enine noodu anu, anu zá nü mkipuru iwu.

¹⁹ Ernu ke ano-éhni whüyaru iwhne, ke bu, ome oyi, ogba ikoro, nhne züla rüchna,

²⁰ okwa rënwu nü amusu, irno, olu ogwnu, okpa ichne ichne, okwino-awüwa, qnuma, aka-nchni, obna otu,

²¹ owho-anaya, okne manya, okne otne eri, nü nhne nü kpa. Ka bu nhne me noqdö anu aka nü nsnj kitna, lele kpa me dörö anu nü mbom, kaa nü ele neeme nhne nü kpa, jéekehia igwe n'eli-eze Chiokike.

²² Koyu mkipuru ke Enine neegweya bu owhnun'anya, snarnima, udno, ndidi, ovu oma, oburu oma, okwesi okwnata mkipoma,

²³ ozi wöhnernerne, badnú nwükwaru éhni a, o zá iwu ke megidnernu nhne nü kpa.

²⁴ Ele ke Karaishi Jizösi bu ele gweru ano-éhni be nü nhne nqogwnu be kpogidne n'olu qoba.

²⁵ O buru nü a zi bñdnu nü rime Enine, ngwa ma a zne izne nü rime Enine.

²⁶ Ngwa ma a gharu oknomokno, gharu naakpasu ibne aij ovu owe éhni, gharu enwe owho-anaya hne ibne aij zi.

6

A vurita ivu ibne aij

¹ Rümu nda m, o bürü nü badnú obula mee mmehie, anu ele gwuzosiri rikne nü rime enine gweru wöhnernerne znikwata a nkarj. Anya du masi anu eli, o zi anu dnabna n'ørnurna.

² Anu vurita ivu ibne anu. O buru nü anu neeme kpam, anu jeemezu iwu Karaishi.

³ O bürü nü badnú obula neeche nü o bu nhne nga o zá nhne o bu, o nooduwhu éhni a.

⁴ Nye obula tule érnu a, ige wam, o jeenwe rikne mee oknomokno n'érnu a. O zá nye ji érnu a tu n'érnu nye berere,

⁵ kwnornu nü nye obula joornu érnu zinu a.

⁶ Nye obula be znirni izi oma ke Karaishi whnú nü ya nü nye znirni a nhne kehjaru nhne bürü oma.

⁷ Anu dñwhu éhni anu. Kwnornu nü o zá nye joopoli Chiokike mgabaj. Mkipuru obula badnú kpasiri bu nhne o jooghoru.

⁸ Nye obula ke kparu mkipuru n'ano-éhni a, jeehite n'ano-éhni a ghoru énwu, koyu nye kparu mkipuru n'Enine, jeehi n'Enine a ghoru bñdnu kwó okwo lele mkipuru.

⁹ Anu kwéko rikne gwü anu n'ome nhne bürü oma, kwnornu nü ige vawa nga a jooghoru mkipuru, o bürü nü rikne gwüge aij.

¹⁰ Kam kpayarü, lele kpa a nwernu oghere, a ziri neemenu kpakara ele badnú nhne bürü oma, ke kakwo, ele zi n'ezi-nü-qro ke okwnata mkipoma.

Odo aka nü nsnj ipne-aznu

¹¹ Kitna, m ji m aka m naagba okwukwo izi. Le kpa mkipuru okwukwo me naagba hna ezi.

¹² Ele neeme oknomokno n'ano-éhni bu ele naakaa be kpa anu nka. Ka bu ma be gharu o kpakna be éhni kwnornu énwu n'ogba Karaishi.

¹³ O bñbedi be ele be kparu nka zá naabitá iwu. Be noopio be kpa anu nka ma be mee oknomokno nü nhne zi n'ano-éhni anu.

¹⁴ Chiokike kwéko me mee oknomokno hne o bño n'ogba Nyenwe aij Jizösi Karaishi, nye be kwnornu éhni a kpogidne qwa n'ogba hne me zi, kpogidne masi m n'ogba hne qwa zi.

¹⁵ Kwnornu nü okpa nka nü okpágé nka bño nhne. Nhne bu nhne bu bñdnu ikne.

¹⁶ Udno nü obirizi zinu kpakara ele noosno iwu ka nü bñdnu be, be nü kpakara ele bu Izireli ke Chiokike.

¹⁷ Hite kitna zne ruwhnu, o zá nye kpakna m éhni berere, kwnornu nü m vu m n'élhni m énya ke neegesi nü m bu m nye izi Jizösi.

¹⁸ Rümu nda m, oru ke Nyenwe aij Jizösi Karaishi dazinu enine anu. Amim.

**Okwukwo izi Pölu
gbaznennu
Ele Efesösi**

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Nu Okwukwo izi Pölu gbasiri ele Efesösi, o naakanu ögbaiko Chiokike nhne gbasiri olile anya be nwernu. Risi ikwu-onu Pölu bu nü Karaïsi nwürnu enwu o'olu ogba ma o znohia aji hite nü mmechie. Kóvu nü Chiokike mernu o hi n'enwu lizo, o daziri eli n'akarikwnunga Chiokike n'oligwe, hne o zi n'eichi owa. O jeechi masi owa ke vazne nü ruwhnu.

Karaïsi mernu ele Ju nü ele búo ele Ju búru otu, kwnornu nü o kwnadarnu mkpöro irno ke kewarü be (2:14). Ka neegesi nü Chiokike jeehite n'Enine a mee mkpoma ele Karaïsi búru otu, mee be ziri n'udno n'esilawuru be, (4:3), ma ele Karaïsi búru otu. Ka bu nhne zi mkpa n'okwukwo izi, ka mernu Pölu gbaru a k'agida neegesi nu o búru oma ma ele Karaïsi ziri n'otu. A nwernu otu Nyenwe aji, okwnata mkpoma aji bu otu, owwu mini aji bu otu, ke neeme ele Karaïsi gho otu ano-ehni.

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu (1:1-2)

Karaïsi nü ögbaiko a (1:3---3:21)

Büdnu ikne hite nü Karaïsi (4:1---6:20)

Ibekwu ipne-aznú (6:21-24)

Obekwu ikwu

¹ Mawa, Pölu, nye izi Karaïsi Jizosi hite n'echiche Chiokike, naagbaznenu ele Chiokike ke zi n'Efesösi okwukwo, ele kwnagnwu mkpoma nü Karaïsi Jizosi.

² Oru nü udno ke hi n'aka Chiokike Nda aji nu Nyenwe aji Jizosi Karaïsi dazinu anu.

Ngözi ke enine

³ A nötunu Chiokike nü Nda Nyenwe aji Jizosi Karaïsi mmamma, nye jiri kpakara ngözi ke oligwe kesi aji n'enine nü rime Karaïsi.

⁴ Chiokike beru osno horukwo aji ma a búru ele ke a kwnornu Karaïsi, su o kpürü owa, ma a búru ele zí nsn, ele nwée oru nü ruwhnu a kwnornu owhnun'anya a.

⁵ O beru osno horu aji, o kwubnanya aji lele rümu a hite nü Jizosi Karaïsi lele kpa o jiri masi a.

⁶ Ngwa ma a ja Chiokike kwnornu agida oru a ke o nyernu aji etekne hite nü Nnwö a o whnurnu n'anya.

⁷ Chiokike gbahiaru aji hite n'ovnarna Karaïsi wüsiri, nü o gbaru mmechie ai kwnornu n'oru a zí agida,

⁸ bu ke o nyernu aji n'okwnamarna, ya nü aköniche nü ögohobia a.

⁹ Chiokike mernu a mahia nhne miri emi ke echiche a lele kpa o jiri masi a hite nü Karaïsi. O marnu mmüma

¹⁰ o mezu echiche a ka nga ige a dürü. Ka bu ma o gwebnanya kpakara nhne zi n'oligwe n'owa n'otu nü mkpururu risi Karaïsi.

¹¹ Chiokike horukwo aji ma a búru ele ke a nü rime Karaïsi, hne o beru osno kpebi kpakara nhne lele kpa echiche a jiri zi.

¹² Chiokike mernu ka ma a znarni a kwnornu igwugwu a. A bu ele mbom neele anya Karaïsi.

¹³ Anu bu masi ele Karaïsi nga anu nüru ezi oka wam, ke bu izi oma ke oznohia anu. Anu kweru nhne anu nüru, Chiokike hñiasiri anu iri Enine Nsö nü anu bu ke a lele kpa o kweru mkwna.

¹⁴ Enine Nsö wam zi nü rime aji, a maam nü Chiokike jeenyeri aji kpakara nhne búru oma nga Chiokike jaagbahäkwo ele ke a. N'ige wam, a jaaznarni Chiokike kwnornu igwugwu a.

Okpukpe Pölu

¹⁵ Kam kpayarü, nga me nüru nhne gbasiri okwnata mkpoma anu nü Nyenwe aji Jizosi, ya nü owhnun'anya anu nwernu hne rümu Chiokike zi,

¹⁶ m gwépugam aka nü o tñu Chiokike mmamma nü risi anu. M zi m neekpenu anu okpukpe kpakara ige.

¹⁷ M naariasnu Chiokike ke Nyenwe aji Jizosi Karaïsi, Nda ke igwugwu, o mee anu nwehia enine aköniche, kpumenu anu ehni a ma anu mahia a nkari nkari.

¹⁸ M nöorio masi ma Chiokike kpume anya ke ovu anu, ma anu ghohia olile anya o nyernu ele o sukwuru, nü ekwnu ngozi zi igwugwu o kweru ele ke a nü mkwna.

¹⁹ M nöorio masi ma anu mahia iknerema a ke nwéa atü bu ke o nyernu aji ele kweru nü Karaïsi. O bu okne iknerema ka

²⁰ ke Chiokike jiri mee Karaïsi hi n'enwu lizo, mee o daziri eli n'akarikwnunga Chiokike n'oligwe,

²¹ hne kakwo kpakara ochichi nü rikne nü iknerema nü ele nwe. Rëwhna a kakwo kpakara nhne ke nwernu rëwhna, o búo n'ige ka kpoi, kóvu n'ige ke jaava.

²² Chiokike bitaru kpakara nhne nü mkpururu ochi Karaïsi, mee a o búru risi kpakara nhne ma ögbaiko Chiokike naahja ngözi.

²³ Ogbako Chiokike bu ehni Karaïsi, Karaïsi jihiaru n'ögbaiko Chiokike. Karaïsi bu nye mezuru kpakara nhne n'apna obula.

2

Hite n'enwu bna nü büdnu

¹ Nü mbom, anu nü lele ele nwürnu onwu, ele be kewamarnu hne Chiokike zi kwnornu nü anu bnóne nsnj, mee nhne ojo.

² N'ige wam anu wuru bñdu ojo lele ele zi n'øwa. Anu snornu badnñ ojo wam ke næechi kpakara rënwu ojo n'øwa. Setani bu rënwu ojo wam ke nñornu ñrnu nu mkpoma ele zá noobnonu Chiokike nsñi kñtna.

³ Kpakara aj wuru bñdu n'esilawuru be n'ige wheru ewhe lele kpa nhne nøgwnu anq-ehni aj. A snornu ele berere mezu nhne echiche ojo aji pioru, kam kpayarü, a bñru ele ke ovu owe ehni Chiokike dnakwasiri.

⁴ Kóvu Chiokike bu nye obirizi k'agjida. Qwhnun'anya a zì agjida hne a zì.

⁵ O bu n'ezí nu a bu ele nwñrnu ñrnwu nime mmehie, kóvu Chiokike mernu ai nu Karaïsi zìri bñdu ñga o mernu Karaïsi hi n'enwu lizø. Chiokike znñhiaru anu kwnornu nu oru a.

⁶ Chiokike mernu a snornu Karaïsi hi n'enwu lizø. O mee aji nu Karaïsi Jizøsi daziri eli nu hne kakwo n'oligwe.

⁷ Chiokike mernu ka ma kpakara ele badnñ mahja n'ige vazne nu ruwhnu ëkwnu ke oru a ke nwée atü ke o jiri ovu ñma a gesi aji nu rime Karaïsi Jizøsi.

⁸ Kwnornu nu Chiokike jiri oru a znñhia anu hite n'økwnata mkpoma nu Karaïsi. O buo kwnornu nhne ñbula ke anu mernu. Oznhia anu bu nkesi hi n'aka Chiokike.

⁹ O buo ñrnu ñma ñbula anu rnñrnu, ñzá nye ji a mee oknomokino.

¹⁰ A bu ñrnu aka Chiokike. O kpuru aji ma aji nu Karaïsi Jizøsi zìri n'otu rnñ ñrnu ñma Chiokike beru qsnø kwabñtanu aji.

A bu otu nu Karaïsi

¹¹ Anu chenwanya nu mbom anu ele buo ele Ju hite nu ñmumu anu. Anu bu ele ke ele Ju be kparü nka neeedna anya, nookwu anu ele be kpáge nka. Òkpa nka bu ke be jiri aka kpa n'anq-ehni.

¹² N'ige wam, be kewamarnu anu hne Karaïsi zì, anu buo ele Izireli, ke kpayarü, anu nwée igwe nu mkwna Chiokike kweru o znñhia Izireli. Anu wuru bñdu n'øwa ka lele ele nwée olile anya, anu máa Chiokike nu mbom.

¹³ Anu bu ele be kewamarnu hne Chiokike zì nu mbom, kóvu kñtna, Chiokike mernu anu nu Karaïsi zìri n'otu, mee masi anu va nu ruwhnu a hite n'øvnarna Karaïsi wñsiri kwnornu anu.

¹⁴ Karaïsi mernu udno zìri n'esilawuru ele Ju nu ele buo ele Ju nga o mernu ele Ju nu ele buo ele Ju otu badnñ. O mernu ka nga o jiri anq-ehni a kwnadna mkpó irno ke kewamarnu ele Ju nu ele buo ele Ju.

¹⁵ Karaïsi luluru iwu ele Ju hite n'enwu a ma o gweru ele Ju nu ele buo Ju ele kweru mee otu badnñ ikne, mee ma udno zìri n'esilawuru be.

¹⁶ Karaïsi mernu ele Ju nu ele buo ele Ju nu Chiokike zìri n'udno hite n'enwu o nwñrnu

n'olu ñgba, mee be bñru otu badnñ. Ka gwemernu irno n'esilawuru ele Ju nu ele buo ele Ju.

¹⁷ Karaïsi varü zni anu izi ñma udno, anu ele buo ele Ju nu aji ele Ju masi.

¹⁸ Hite nu Karaïsi, kpakara aj nwernu ogħere o znekwnusi Chiokike Nda aji hite n'otu Enine.

¹⁹ Kam kpayarü, anu ele buo ele Ju bñuma ele izne, kóvu anu għolam rñmu Chiokike nu ele ezi-nu-qro Chiokike.

²⁰ O wukwasiri anu lele qro n'olu ntu-eli ele izi nu ele qwhnurninya, hne Karaïsi Jizøsi n'iwhuru a bu risu nsukala qro.

²¹ Ya bu ngalaba jiggwu qro n'otu, qro wam noosopiya bñru Qro Nsø be bñtaru nsø nyee Nyenwe aji.

²² Be wukotaru anu n'otu nu rime Karaïsi, ma anu bñru Qro Nsø hne Enine Chiokike wu.

3

Polu nye ñrnu ele buo ele Ju

¹ Kam kpayarü, mawa Polu, m bu m nye ikelu kwnornu Karaïsi Jizøsi nu kwnornu risi anu ele buo ele Ju neekpenu Chiokike.

² N'ezí, anu nñrnu nhne għasir kpa Chiokike nyernu m ñrnu o mee anu ele buo ele Ju mahja oru a.

³ Chiokike mernu m mahja nhne miri emi ke badnñ máa nu mbom, lele kpa me għarbu a n'ølkukwo mati nu mbom.

⁴ Nga anu għnñrnu ka anu jioħnhu nu Chiokike mernu m ghophia nhne miri emi għasir Karaïsi.

⁵ N'ige wheru ewhe, Chiokike kpūmene ele badnñ nhne ka, kóvu kñtna Enine Chiokike kpumennu a ele izi nu ele qwhnurniya ele o hohiara.

⁶ Nhne miri emi wam bu anu ele buo ele Ju ele kweru nu ele Ju ele kweru għoru otu anq-ehni. Anu joosno masi ele Ju kehja nhne Chiokike kweru be nu mkwna hite nu Karaïsi Jizøsi kwnornu nu izi ñma.

⁷ Chiokike nyernu m ñrnu ke o zni izi ñma ka kwnornu ovu ñma a. O mernu ka hite nu rikne a nñorru ñrnu nu rime m.

⁸ O bu n'ezí nu m kwésile m, kóvu Chiokike nyernu m oru a n'esilawuru ele ke a, o zni anu ele buo ele Ju izi ñma ke okne nhne għasir Karaïsi ke ele badnñ nwée rikne għophiali.

⁹ O nyee kwno m ñrnu o mee kpa ele badnñ jaamahia kpa o jeeme nhne miri emi ka. Chiokike nye keru kpakara nhne kpusmirni nhne miri emi ka n'anya ele badnñ agjida ige wheru ewhe.

¹⁰ Echiche a bu ma kpakara rikne ke næechi ċeċi n'oligwe mahja akoniċhe Chiokike ke hna ezi hite n'øgbako a.

¹¹ Ka bù nhne Chiokike vu nü mkpoma su ọ kpuru owa. Kịtna, o mezuru a hite nü Karaịsi Jizosì Nyenwe aji.

¹² Aj nü Karaịsi bù otu, a kweru nü ya, kam kpayarù, a nwernu mkpoma siri rikne o zne nü ruwhnu Chiokike, énwe ogwnu.

¹³ M naarijasno anu, anu bikno kwé rikne gwù anu kwnornu awhnúwhnu me naatanu anu, ke jeegweyanu anu igwugwu.

Karaịsi whnurnu aji n'anya

¹⁴ Kam kpayarù, me gwu mpnerne ọchi kpenu Chiokike Nda,

¹⁵ nye jiri kpakara ezi-nü-oro ke zi n'oligwe nü owa rēwhna be.

¹⁶ M nōorio Chiokike ma o hite n'ekwu ke ngozi a, nyee anu iknernema hite n'Enine a ma mkpoma anu si rikne,

¹⁷ ma Karaịsi hite n'okwnata ovu wuru nü rime mkpoma anu, ma anu gba egwunugwu, gwuzorù chím chím n'owhnun'anya a.

¹⁸ M nōorio masi' ma anu nü kpakara ele Chiokike mahia owhnun'anya Karaịsi nwernu hne a zi, kpa ọ hna nü rude, nü ogologo a, nü kpa ọ hna n'olu, nü omimi a,

¹⁹ ma anu mahia owhnun'anya ka ke kakwo nhne badnù etekne nwernu rikne ghohiali. M nōorio ma Chiokike mejihia anu nü kpakara nhne Chiokike bù.

²⁰ A ja Chiokike, nye nwernu rikne o mee kakwo kpa a nwernu rikne rio mōbu rị hite nü iknernema a ke nōorno ेrnu nü rime aji.

²¹ Ngwa ma aji ogbako Chiokike ele o mernu aji nü Karaịsi Jizosì bùru otu, ja Chiokike hite n'otu ebiri dū n'ebiri berere, owa kwnurnu owa. Amiñ.

4

A bù otu nü rime Karaịsi

¹ Mawa, nye ikelu kwnornu Nyenwe aji, naarijasno anu, anu wu bùdnu kwasiri ikwu Chiokike sukwhnu anu.

² Nhne obula anu neeme, anu gweru ovu hieru eli nü ọzi wòhnernerne nü ndidi naabnanya ibñe anu kwnornu anu whnurnu ehni anu n'anya.

³ Anu gbalị ọ biña ọzi n'otu ke Enine hite noowu n'udno n'ésilawàru anu.

⁴ Ele Chiokike bù otu anoy-ehni, a nahjaro otu Enine, lele kpa Chiokike sukwhnu anu n'otu olile anya.

⁵ A nwernu otu Nyenwe aji, okwnata mkpoma aji bù otu, owoju mini aji bù otu.

⁶ A neekpenu otu Chiokike bù Nda kpakara badnù, nye n'echi kpakara badnù, o nōorno ेrnu hite nü kpakara badnù, nye zi nü rime kpakara badnù.

⁷ Karaịsi nyeru nye obula nü rime aji rikne ọ rnü ेrnu lele kpa o kpebiri a.

⁸ Lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø,

"Nga ọ laru olu,

ọ dòru agida ele irno a n'ohi, be snornu a n'aznù,
o nyee ele badnù nkesi."

⁹ Kini bù n'okwukwo nsø kwuru nü ọ laru n'olu? Ọ bù nü Karaịsi beru ọsno hiedna n'owa ka.

¹⁰ Nye wam hiednarnu n'owa bu masi nye laru hne kakwo n'olu n'oligwe, ma o jihia kpakara nhne.

¹¹ Karaịsi bù nye wam, nye nyernu ele badnù rikne ọ rnü ेrnu, mernu agwna badnù ele izi, ele berere ele ọwhnurninya, ele berere ele naagaghari n'okpo okwo izi ọma, ele berere ele n'ozozu atnurnu nü ele neezni nhne.

¹² O mernu ka ma o jiknernu ele Chiokike ma be rnunu a ेrnu, ma ogbako Chiokike nooso, gwuzosi rikne,

¹³ tem a dū n'ozì n'otu ke ọkwnta ovu, nü ọ mahia Nnwò Chiokike, ma a bùru ele sozuru nü badnù, ele dàru nü nhne ọtutu ke zuru ozu nü rime Karaịsi.

¹⁴ Ige wam a jóobuma rümu takiri. Ele aghigho nü ele nooduwuhu ele badnù jéegweru iznizni aghalaghala ọbula ruwhere noovughari duwhu aji, lele kpa abaka-mini nü ruwhere noovughari ọgbo n'olu mini.

¹⁵ Tnunuma, a gweru owhnun'anya nookwu ezi ọka, ma a nooso lele Karaịsi Nyenwe aji nü nhne ọbula.

¹⁶ Karaịsi neeknekota ele ke a n'otu, lele kpa rüknnan ijkotaru kpakara nhne zi n'ehni badnù n'otu. O bùru nhne ọbula zi n'ehni nōorno ेrnu a, kpakara ehni jòoburu nhne gwuzosiri rikne n'owhnun'anya.

Bùdnu ikne nü rime Karaịsi

¹⁷ Kam kpayarù, m ji m rēwhna Nyenwe aji nōodo anu aka nü nsñi, anu wúma bùdnu lele ele máá Chiokike, hite n'ori ọriri ke nwée mbnarna.

¹⁸ Ele ka nwée rikne ọ ghohia nhne gbasiri Chiokike. Be kewamarnu be hne Chiokike zì kwnornu nü be máá Chiokike, be bù ele risi rikne.

¹⁹ Iwhnerne o mee nhne búo ọma tú be. Be bù ele neeme nhne ojo ke gwnurnu be, ma be neeme nhne sò ize n'anya lele kpa o n'ogognusi be rikne.

²⁰ Kóvu kí búo nhne anu muhiaru gbasiri Karaịsi.

²¹ N'ezì, anu nùrnü nhne gbasiri a, be znirni anu ezi ọka zi nü Jizosì.

²² Be znirni anu sigbası bùdnu ọkhanı wam anu noowu. Badnù ọkhanı wam neeji kpakara nhne n'ogognusi be rikne.

²³ Kịtna, anu gharu Chiokike ma ọ gbanwo echiche anu.

²⁴ Anụ wuru bùdnu ikne ke Chiokike nyeru anụ, ma anụ bùru ele ke Chiokike, ele mee mma, ele zì masi nsò n'ezi.

²⁵ Kam kpayarü, anụ gháma aghalaghala, nye ọbula kwunu ibne a ezi ọka, kwnornu nụ a nụ lele nhne zì n'otu ehni.

²⁶ O bùru nụ ovu we anụ ehni, anụ mékó mmehie, anụ kwékó ovu owe ehni anụ daziri tem ehnam dna.

²⁷ Anụ nyékó Ekwensu oghere nụ bùdnu anụ ọ rnawhu anụ.

²⁸ Nye buznu znúma buznu, o gweru aka a rnụ ेrnu kwesiri ma o yinu ele zì nụ mkpa aka.

²⁹ Anụ kwé ọka bùo ọma hi n'ọnụ anụ whuya, kovu anụ kwu ọka bùru ọma ke jeeme badnụ gwuzosi rikne n'okwnata mkpoma a. Ige ọbula, anụ kwu nhne bùru ọma nụ nsní ele badnụ ma be wulizò be olu lele oro.

³⁰ Anụ mée Enine Nsò Chiokike ovu owe ehni, bụ ke Chiokike jiri hniasi anụ iri nụ anụ bụ ke a tem dụ n'ige anụ jeenwernukwo ehni anụ.

³¹ Anụ gweme kpakara mkpoma nlulu, nụ ọnuma, nụ ovu owe ehni, ya nụ ọlu ọgwnu nụ ọkaja nụ irno mkpoma.

³² Kovu anụ nwé ovu ọma, whnụ ibne anụ n'anya, naagbarunu ibne anụ lele kpa Chiokike gbarunu anụ kwnornu Karaịsi.

5

¹ Lele rụmu Chiokike whnūrnu n'anya, anụ wu bùdnu lele Chiokike.

² Anụ wuru bùdnu ọwhnun'anya, lele kpa Karaịsi whnūrnu aj n'anya, gweru bùdnu a kwanu Chiokike arjohna ke nwernu ẹknarna ọma kwnornu aị.

³ Anụ kwé be whnụ ewhere, mọbu nhne zíla ríchna, mọbu anya-kwu n'esiwalwuru anụ. Nhne ele ka kwésile ele Chiokike zì nsò.

⁴ Anụ kwú ọka tị iwhnerne, mọbu ọka iwhnirniwhno, mọbu ọka brána nụ nhne, ke kwésile, tnúnuma, anụ tñuna Chiokike mmamma.

⁵ Kwnornu nụ anụ magwụ nụ o zá nye naagba ewhere, mọbu nye zíla ríchna, mọbu nye anya-kwu, ke nụ lele ọkwa rēnwa, nwernu igwe nụ nhne ọma ke eli-eze Karaịsi nụ Chiokike.

⁶ Anụ kwékó badnụ ọbula gweru ọka etekne rnawhu anụ. Chiokike jaata ele zá noobnonu a nsní awhnúwhnu kwnornu nụ nhne nụ kpa.

⁷ Kam kpayarü, anụ nụ ele nụ kpa mékó nhne.

⁸ Anụ zì n'ochichiri nụ mbom, kovu kitna anụ bnarnu n'iwhne Nyenwe aị, anụ wu bùdnu kwesiri ele zì n'iwhne.

⁹ Ele zì n'iwhne naamị mkpuru ọma ke ovu ọma, ome mma nụ ezi ọka.

¹⁰ Anụ piohia, neeme masi nhne jaakpasu Nyenwe aị ovu ọso n'ọnụ.

¹¹ Anụ snó ेrnu ọchichiri ke nwernu mkpuru bnáge nụ nhne kekó nhne, kovu anụ bigbó be, ma nhne ojo be mernu whuya iwhne.

¹² Kwnornu nụ ọ nötü iwhnerne o kwu nhne ele zá noobnonu Chiokike nsní neeme nụ mgwugwa.

¹³ Kovu iwhne jeeme kpakara nhne whuya iwhne.

¹⁴ Kwnornu nhne ọbula ke iwhne kpumernu búma nhne zì nụ mgwugwa. Kam kpayarü, be karü,

"Tnenya, jì nye neezni anyarna,
jì nye nụ lele nye nwürnu onwu, lizo,
Karaịsi jiomukwasị i iwhne a."

¹⁵ Anya dụ anụ eli kpa anụ noowu bùdnu anụ. Anụ wú bùdnu lele ele iwhnirniwhno, kovu lele ele nwernu akoniche.

¹⁶ Anụ gweru oghere ọbula anụ nwernu rnụ ेrnu ọma, kwnornu nụ ele badnụ noornu ेrnu ojo k'agida n'ige ka.

¹⁷ Anụ bùo ele iwhnirniwhno, tnúnuma, anụ yisi ehni piohia, neeme masi nhne Nyenwe aị pioru.

¹⁸ Anụ nwó manya ke naabna n'anya, ke joolulu bùdnu anụ. Tnúnuma, anụ gharu Enine Chiokike ma o mejihia ovu anụ.

¹⁹ Anụ gweru eri ọma, eri ọznarni nụ eri mkpoma ọso n'ọnụ kanu ibne anụ ọka, gweru kpakara mkpoma anụ gwnunu Nyenwe aị eri,

²⁰ nötunoo Chiokike bụ Nda mmamma ige ọbula kwnornu kpakara nhne nụ rēwhna Nyenwe aị Jízozi Karaịsi.

²¹ Ele Chiokike bita ehni be nụ mkpuru ibne anụ kwnornu nụ anụ nötobisınu Nyenwe aị Karaịsi.

Nzi nụ nnwerne

²² Ele bụ nnwerne anụ bita ehni anụ nụ mkpuru nzi anụ lele nụ anụ bitarу ehni anụ nụ mkpuru Nyenwe aị.

²³ Kwnornu nụ nzi bụ risi nnwerne lele kpa Karaịsi bụ risi ọgbako Chiokike. Ọgbako Chiokike nụ lele anō ehni Karaịsi. Karaịsi bụ Nyenwe ọgbako a.

²⁴ Lele kpa ọgbako Chiokike zì nụ mkpuru Karaịsi, kpam masi, nnwerne ọbula bita ehni a nụ mkpuru nzi a nụ kpakara nhne.

²⁵ Ele bụ nzi, anụ whnụ nnwerne anụ n'anya lele kpa Karaịsi whnūrnu ọgbako a n'anya nwü kwnornu a,

²⁶ ma o mee a ọ zíri nsò, o gweru ikwu-ou Chiokike nụ mini snü a, mee a, ọ zíri ríchna.

²⁷ Karaịsi mernu ka ma o chetenu ọgbako wam n'ehni a, lele nhne zì igwugwu, nwére rune, mọbu ruwhnu doliri ọdili, mọbu nhne ojo berere, tnúnuma, ọgbako ke zì nsò, ke nwére ọtña.

²⁸ Kpam masi, nzi kwesiri ọ whnụ nnwerne a n'anya lele kpa ọ whnūrnu ehni

a. Nye qbula ke whnurnu nnwerne a n'anya whnurnu ehni a n'anya.

²⁹ Q zá badnú qbula ke snornu ehni a irno, kovu o nōoznu, neelekwa ehni a anya nkari. Q bu masi kpa Karaisi neelekwa ogbako Chiokike,

³⁰ a bu nhne zi n'ehni Karaisi.

³¹ Kam kpayarü, nyerukna jaagharü nda a nü nne a, takwnusi n'ehni nnwerne a, be lawuru ghō otu badnú.

³² Ka bu nhne miri emi k'agida, kovu m nookwu gbasiri Karaisi nü ogbako Chiokike.

³³ Nyerukna qbula n'esilawuru anu, whnū nü o whnurnu nnwerne a n'anya lele kpa o whnurnu ehni a, nnwerne masi, whnū nü o noso nzi a anya.

6

Rümü takiri nu ele mürnu be

¹ Rümü takiri, anu noobnonu ele mürnu anu nsmi lele kpa Nyenwe aij pioru, kwnornu nü q bürü qma o mee kpam.

² Lele kpa be gbarü a n'okwukwo nso, "Sobisinku nda i nü nne i." Ke bu nhne mbom ke Chiokike nyernu n'iwu ke nwernu mknwa.

³ I mee kpam, nhne jaagakwanu i nkari, ma i ziri bñdnu ogologo n'qwa.

⁴ Ele bu nda, anu mée nhne jaakpasu rümü anu ovu owe ehni. Tnunuma, anu gweru ikwu-qunu Chiokike nōoznu, neezni be.

Ele qhi nu ele nwe be

⁵ Ele qhi, anu noobnonu ele nwe anu nsmi, anu so be anya, nōotu ogwnu be. Anu gweru mkmponu anu neeme a lele anu neemenu a Karaisi.

⁶ Anu bñnonu be nsmi, o búo ke anya nōowhnu kpoi lele ele neeme nhne naamasj badnú, kovu noobnonu be nsmi lele ele qhi Karaisi, ele neeme nhne Chiokike pioru hite nü mkmponu anu.

⁷ Anu gweru ovu qma nōornu ernote lele nü anu bu qhi Nyenwe aij, búo ke badnú.

⁸ Kwnornu nü anu magwü nü Nyenwe aij jookwu nye qbula qgwo ernote qma a, ma qhi móbu nye búo qhi.

⁹ Kpam masi, anu ele nwe qhi, anu mee masi ele qhi anu kpam. Anu kpasi be ogwnu, hne anu mahiaru nü Nyenwe anu nü be zi n'oligwe. Q zá neele badnú anya nü ruwhnu.

Mgwna ogwnu Chiokike

¹⁰ Ka bu qka ipne-aznu m, anu gbası rikne nü Nyenwe aij nü okne ikernerema ke a.

¹¹ Anu woru kpakara mgwna ogwnu Chiokike nyernu anu, ma anu nwernu rikne o gwuzogidne kpakara nhne ke Ekwensi neeziya.

¹² Kwnornu nü a zá nqolu ogwnu megidne ele badnú etekne. Kovu a nqolu ogwnu megidne kpakara ele qchichi, megidne kpakara rikne, megidne kpakara ele nwe ernote ke qchichiri ka, megidne ele reñwu ojo ke zí n'olu.

¹³ Kam kpayarü, anu woru kpakara mgwna ogwnu Chiokike nyernu anu ma anu nwernu rikne o gwuzo n'obochi ojo, nga anu mezuru kpakara nhne, o gwuzoru chím chím.

¹⁴ Anu jiknernu o lü ogwnu, anu suru ezi oka n'ikwnu anu ke nü lele ajni. Anu woru ome mma ke nü lele mbno nü mkmponu anu.

¹⁵ Anu gweru masi ojiknernu o kp okwo izi oma ke udno woru n'ochi lele okoro-ochi.

¹⁶ Tükwası n'olu ka, anu gweru okwnata mkmponu nü Chiokike ke nü lele ekpeke anu jeeji mesni kpakara mkkpawu békwnu ke Ekwensi naagba megidne anu.

¹⁷ Anu kpuru qznohia nü risi anu ke nü lele okpu-ogwnu. Anu gweru ama-ogwnu ke Enine neenye, ama-ogwnu wam bu ikwu-qunu Chiokike.

¹⁸ Anu neekpe okpukpe lele kpa Enine noodu anu ige qbula n'ónodi qbula. Anu neese nse kpa anu neekpe okpukpe, anu gwuzosi rikne kpa anu neekpenu kpakara ele Chiokike okpukpe.

¹⁹ Anu neekpenu m okpukpe masi ma Chiokike nyee m ikwu-qunu ke me kwesiri o kwu ige qbula me kpumernu qunu m, ma m gweru qunu rikne mee ele badnú mahia nhne miri emi ke izi oma,

²⁰ ke me bu nye izi a n'oro ikelu. Anu kpenu m okpukpe ma m kpó m okwo izi oma énwe ogwnu lele kpa me kwesiri.

Obekwu ikwu ipne-aznu

²¹ Taikikosi bu nnwø nda aij a whnurnu n'anya nye be kwesiri o kwnata mkmponu n'érnu Nyenwe aij jaakanu anu kpakara nhne gbasiri m, ma anu mahia kpa me nü, nü nhne me neeme.

²² Ka bu nhne me kweno neeziyanu anu ya, ma anu mahia kpa a nü, ma q kasi anu mkmponu.

²³ Údno ke Chiokike Nda ai nü Nyenwe aij Jizosı Karaisi dazinu ele kweru nü Karaisi, o mee anu whnū ibne anu n'anya kpa anu naakwnata mkmponu nü Karaisi.

²⁴ Oru ke Chiokike dazinu kpakara ele whnurnu Nyenwe aij Jizosı Karaisi n'anya n'ezi.

Okwukwo izi Połu gbaznennu Ele Filipai

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Połu gbaru okwukwo izi ka nga o zì n'ikelu nqotunu ogbako Chiokike ke zì nü Filipai mmamma kwnornu nkesi nü okpukpe be. Ogbako Chiokike ke zì nü Filipai bu ogbako mbom Połu miteru n'eli ele Iropu. O kannu ele Karaisi zì nü Filipai nü be kwesiri o ta awhnuyhnu lele kpa Karaisi taru, nü kpa Połu naata awhnuyhnu ige wam. O bürü kpam, ele Filipai gweru a lele ngozi be nahiaru hite n'okwnata mkpoma be nwerneru nü Karaisi.

Agwna ele zì nü Filipai nookwu nü ele badnu kwesiri o bita Iwu Mozizi, o búo kpam, nü be nwée oznohia. Połu kanu be neeze ele nü lele nkita (3:2-11). Snarnima nü ovu oso n'önü jihiaru okwukwo izi ka, kwnornu nü Połu myhiaru kpa o gweru onodi qbulu o whnurnu ehni a mee nhne bürü oma. Ovu soro a n'önü k'agida kpa o chenwanyarnu ovu oma ogbako Chiokike zì nü Filipai gesiri a. Połu kaa nü ele ke Chiokike kwesiri o wu n'udno, neeche echiche lele kpa Karaisi neeche.

Nhne zì n'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu nü okpukpe (1:1-11)

Nhne bündu bunu Połu (1:12-30)

Nhne atu ke Karaisi (2:1-18)

Nhne gbasiri Timoti nü Epafroditusi (2:19-30)

Ele Chiokike nabnanyarnu (3:1---4:9)

Połu nqotunu ele Filipai mmamma (4:10-20)

Obekwu ikwu ipne-aznu (4:21-23)

¹ Połu nü Timoti, ele izi Jizosi Karaisi, naagbaznenu kpakara rümu Chiokike ke zì nü Karaisi Jizosi ele wu nü Filipai, be nü ele neelekota be, nü ele ernu okwukwo.

² Oru nü udno ke hi n'aka Chiokike Nda ai nü Nyenwe ai Jizosi Karaisi dazinu anu.

Okpukpe nü otu mmamma

³ M nqotunu Chiokike mmamma ige qbulu me chenwanyarnu anu.

⁴ M jì m snarnima neekpenu kpakara anu okpukpe ige qbulu

⁵ kwnornu nü me nü anu bu ele ernu n'izi oma hite n'obochi mbom tem du kítna.

⁶ M kwnataru m ovu nü ka, nü nye wam ke panjorou ernu oma nü rime anu, joornuzu ernu wam tem du n'obochi Karaisi Jizosi jaava.

⁷ O kwesiri me vuru nhne ka nü mkpoma gbasiri anu, hne anu zì nü ovu m, ma m zì m n'ikelu, ma m zì naagbanu izi oma akebne, móbu naakwnagidne a, kpakara

anu neekehja igwe n'oru Chiokike nyernu m.

⁸ Chiokike bu nye akebne m, kpa o nqogwnu m o whnu anuanya hite n'owhnun'anya Karaisi Jizosi.

⁹ Ka bu okpukpe m, ma owhnun'anya anu n'ehni ibne anu naaba aba, hite nhne ómuma nü ogohioha,

¹⁰ ma anu nwerneru rikne o mahja nhne ke kakwo mma, ma anu zìri snam, nwée otna tem du n'obochi Karaisi jaava.

¹¹ Mkpuru ke ome mma ke hi nü Jizosi Karaisi va jihja nü rime anu, ma igwugwu nü oznarni bürü ke Chiokike.

Ikelu Połu mernu izi oma gbasa

¹² Rümu nda m, m pioru ma anu mahja nü nhne qbulu ke dnakwasiri m, mernu izi oma gbasa.

¹³ Kpakara ele nse zì n'oro eze nü kpkara ele berere mahiaru nü m zì m n'ikelu kwnornu Karaisi.

¹⁴ Ikelu be türü m mernu ele kakwo n'esilawuru rümu nda aij nü Nyenwe aij nwe onu rikne o kwu ikwu-onu Chiokike n'ovu siri rikne, be nwée ogwnu.

¹⁵ Q bu n'ezu nü agwna be nookpo okwo izi oma n'owho-anaya nü omegidne, kóvu ele berere nookpo okwo izi oma Karaisi kwnornu ovu oma.

¹⁶ Ele ipne-aznu neeme kpam n'owhnun'anya, kwnornu nü be magwu nü m zì m hna kwnornu izi oma.

¹⁷ Ele ke mbom nookpo okwo Karaisi kwnornu nhne be jeerihia nü rime a, o búo n'ezu oka, ma be mee nhne joogbu m igbugbu kpa me zì n'ikelu.

¹⁸ Kini mee? Ma be kporu okwo izi oma n'ezu oka móbu n'aghigbo, nhne zì mkpa bu be nookpo okwo Karaisi. Ka bu risi nhne me kwno nqonwudna.

M jaazíkoriri nqonwudna.

¹⁹ M maam nü kpa anu neekpenu m okpukpe, hite n'oyi aka ke Enine Jizosi Karaisi, kpakara nhne dnakwasiri m jooburu nhne jeeme m whuya n'ikelu.

²⁰ Ka bu nü olile anya m siri rikne, nü iwhnerne jótou m n'apna qbulu, kóvu m jeenwe ovu siri rikne ma kítna ma ige qbulu nü be jeegwélo Karaisi olu n'ehni m, hite nü budnu móbu n'enwu.

²¹ Kwnornu nü kpa me zì bündu, m bu m ke Karaisi, me nwü, o bu mbnarna.

²² Q bürü me zìri bündu n'anq-ehni, o jooburu ernu ke jaamí m kpuru. Ndaa ke me jeegveru? M máam ke ka mma.

²³ Nhne lawíru ka zì nqodoka m, o nqogwnu m me la ma me nü Karaisi daziri, bu ke kakwo mma.

²⁴ Kóvu o zì mkpa me daziri bündu kwnornu anu.

25 Ka dnornu m anya, m magwụ m nụ m jaadaziri, me nụ anụ jaazigidne, ma anụ so oso, nwe snarrija n'okwnata ovu anụ.

26 Ka bụ me nụ anụ ziri, ovu qso n'ọnụ anụ nri Karaiṣi jaazi agida kwnornu m.

27 Nhne nụ nhne obula mene, anụ wu bjudnu ke kwesiri izi ọma Karaiṣi. Me va ọ whnụ anụ mọbu m väge m, mọbu m nurnu m nhne gbasiri anụ hne me zị, m jaamahịa nụ anụ gwuzosiri rikne n'otu enine, nqolu ogwu lele otu badnụ kwnornu okwnata ovu ke izi ọma.

28 Anụ kwé ele neemegidne anụ kpasi anụ ogwu n'apna obula. Ka jọobu nhne jeegesi be nụ Chiokike joolulu be, kovu Chiokike jooznohia anụ.

29 Kwnornu nụ Chiokike nyernu anụ oghere, ọ bùo o kweru nụ Karaiṣi kpoi, kovu o tanụ a awhnụwhnu.

30 Me nụ anụ nqolu otu ogwu. Anụ whnurụ kpa me luru ogwu wam n'ige wheru ewhe, kítha anụ nqonu nụ m zị kórirí m naagba ọtna.

2

Badnụ ogwedna ehni a eli

1 O bùru nụ ogba inwe zinu aị nụ Karaiṣi, o bùru nụ ọsnuta mkpoma hite n'owhnu'n'anya a, o bùru nụ omekorita zị n'Enine Nso, o bùru nụ ovu ọma obula nụ obirizi,

2 anụ mee ma ovu qso n'ọnụ m zu ozu, anụ nwe otu echiche, otu ọwhnun'anya, anụ ziri n'otu enine nụ echiche.

3 O zá nye obula mee nhne kwnornu nhne o jeenwehia mọbu ovu ojo, kovu hite nụ badnụ ogwedna ehni eli, nye obula kweru nụ nye berere ka a mama.

4 O zá nye obula ke lebna anya nü nhne ke a kpoi, kovu nü nhne gbasiri ele berere.

5 Nye obula nwe ovu ke Karaiṣi Jizosi.

6 Nye, o bù n'ezí nụ ọ bù Chiokike
méné a lele nhne anya rikne nü ya nü
Chiokike hna.

7 O sigbasiri kpakara nhne o nwernu,
o gweru ọnodi ke nnwọ izi,
be mee a lele badnụ etekne.

8 O whuya iwhnue lele badnụ etekne,
o gwedna ehni a eli,
o bno nsní du n'enwu,
bù ẹnwu ke ołu ogba.

9 Kam kpayarü, Chiokike jiri gwelizə a olu
kakwo kpakara nhne,
nyega a rëwhna ke kakwo kpakara
rëwhna,

10 ke bù nụ rëwhna Jizosi kpakara mpnerne
ochi igbugbu,
nhne ke zị n'oligwe, ma n'owá, ma nụ
mkpururu owa,

11 kpakara riro jookwuhi nü Jizosi Karaiṣi
bù Nyenwe aị,
ma be nyee Chiokike Nda igwugwu.

Noonwu lele mbø

12 Kam kpayarü, ele me whnurụ n'anya, anụ noobno nsnj lele kpa anụ neeme, ọ bùo nü ruwhnu m kpoi, ke kakwo, nga me zìla ndundu. Anụ gweru ogwu nü ọznu biri biri rñuhia ọznohia anụ.

13 Kwnornu nụ ọ bù Chiokike nye nqornu erme nụ rime anụ, nye neeme anụ kweru hite nü mkpoma anụ, neeme nhne lele kpa echiche a jiri zị.

14 Kpa anụ neeme kpakara nhne, anụ gweme ọtanu nü agirigo,

15 ma anụ bùru ele nwéet ọtna, ele zị snam, rümu Chiokike ele nwéet ọru nü rime ebiri ele ojo ka híri aghị, hne anụ noonwu lele mbø n'owá.

16 Anụ jikwaru ikwu-onu ke bjudnu ka aka rikne, ma m gweru m anụ mee oknomokno n'obochi Karaiṣi, ke jeegesi nụ m gbáge m ẹso etekne, mọbu ọ dögbi ẹhni m n'eru bùo nhne etekne.

17 O bùbedi nụ be jowusi ọvnarna bjudnu m lele arjhona manya n'omezu arjhona, lele kpa ẹrnu okwnata ovu anụ bù arjhona anụ kwannu Chiokike, ovu nqoso m n'ọnụ, m sno m anụ nqonwudna.

18 Anụ n'iwhnuru anụ snornu m nwe ovu qso n'ọnụ nü ọnwendna.

Nhne gbasiri Timoti nu Epafroditusi

19 M neele anya nü Nyenwe ai jeekwe me ziyanu anụ Timoti ige matị, ma ovu sọ m n'ọnụ nga me ọjonu izi gbasiri anụ.

20 M nwéet m nye berere nü lele ya, nye nhne gbasiri anụ neemetu nü mkpoma n'ezí.

21 Kwnornu nụ nye obula neele anya nü nhne ke a, o bùo ke Karaiṣi Jizosi.

22 Kovu anụ magwụ nü Timoti gesiri ehni a lele nnwọ nü nda a, o znenu m izi, snornu m rnụ ẹrnu izi ọma.

23 M neele anya nü m jeeziya a ige matị kpa nhne jaaganu hna me zi.

24 M kwnataru m Chiokike ovu nü me n'iwhnuru m jaava whnụ anụ ige matị.

25 Kovu m whnurụ m nụ ọ bùru ọma me zihnahie Epafroditusi, nnwọ nda m, nụ nye ẹrnu nü nye ogwu ibñe m, nye bù masi nye izi anụ, nye anụ ziyannu m o lebna anya nü mkpa naakpa m.

26 O nqogwnusi a rikne ọ whnụ anụ anya, kwnornu nụ anụ nqrunu nụ ọ rịarụ ehni igbugbu.

27 N'ezí, o rịarụ ehni igbugbu, ọ gwnarnu matị o nwü. Kovu Chiokike dònnu a obirizi, ọ bùo ya kpoi, kovu ma me, ọ zị me nwe nhne igbugbu n'olü nhne igbugbu.

28 Kam kpayarü, ovu nqoso m n'ọnụ k'agida o ziya a. Nga anụ jowhnu a, ovu joso anụ n'ọnụ, mkpoma jáala m mini berere.

²⁹ Anụ gweru okne ovu oso n'onu nabnanya a nụ rēwhna Nyenwe aị, anụ so ele nụ lele ya anya k'agida.

³⁰ Kwnornu nụ ọ gwnarnu matị ọ nwụ nụ ᘋnru Karaịsi. O gweruru bjudu a n'aka a n'ororu ᘋnru kpa anụ nwée rikne rnụ.

3

Ezi ome mma

¹ N'ipne-aznụ, rụmu nda m, anụ nwudnua ᘋnwdnua nụ Nyenwe aị. Ọ zá noogbu m igbugbu o gbanu anụ otu nhne ka berere, ka bụ ma ọ bụnụ anụ ọma.

² Anụ neezeru ẹhní anụ kwnornu rụmu nkịta, ele arụru-eli wam, ele noogbuja anọ-ehni.

³ Kwnornu nụ aị ele be kparu nka n'ezi, bụ ele neekpenu Chiokike hite n'Enine a, ele ji Karaịsi Jizosí naanya risi, ele zá n'otukwasi anọ-ehni mkpoma.

⁴ Ọ bụ n'ezi nụ m nwernu m nhne nụ lele ka me ji n'otukwasi mkpoma. Ọ bụru nụ badnụ ọbula nwernu nhne o jiri tükwasí m'kpwoma n'anọ-ehni, m nwernu m karukwo.

⁵ Be kparu m nka nga me gbaru n'obochi esato, nye Izireli, nye avnurụ Bənjəmīnī, m bụ m nye Hiburu n'ezi. Nụ nhne gbasíri iwu, m bụ m nye Farisi,

⁶ nye nwernu békwnu nụ mkpoma, naak-pakna ogbako Chiokike ehni. Nụ nhne gbasíri ome mma ke hi n'iwu, m nwée m ọtña.

⁷ Kóvu kpakara nhne ke bnannu m iru, bụ nhne me gwnurụ nụ nhne etekne kwnornu Karaịsi.

⁸ Owe! M gwnurụ m kpakara nhne lele nhne etekne ma m mahia m nhne ke kakwo bụ ọ mahia Karaịsi Jizosí Nyenwe m, nye me kwnornu nụ a whu mwihu kpakara nhne. M gwnurụ m be lele nhne bnána nụ nhne ma m rihiá m Karaịsi nru iru,

⁹ ma me nụ ya bụru otu, hne me nwée ome mma ke aka m ke hiri n'iwu, kóvu ome mma ke hiri n'okwnata ovu nụ Karaịsi, ka bụ ome mma ke hi n'aka Chiokike hite n'okwnata ovu.

¹⁰ M pioru m ọ mahia Karaịsi nụ iknerema olizò n'enwu a, ma m kehia m igwe n'awhnuwhnu a, nụ lele ya n'enwu a,

¹¹ ọ bụru nụ o jeeke omume, ma m dū m n'olizò n'enwu ke ele nwurụnụ ọma.

Ogbazne nụ ruwhnụ

¹² Ka zá neegesi nụ m nwehiala m kpakara nhne ka, mọbu nụ m dyla m ozu ozu. Kóvu m naagbalị ma m nwudne m nhne wam, ke bụ nhne Karaịsi kwno nwudne m.

¹³ Rụmu nda aị, m zá m ọnogwu ẹhní m nụ m ji m a n'aka. Kóvu ka bụ nhne me neeme, m neechezu kpakara nhne ke zị m n'aznụ, n'odosni aka m nụ nhne ke zị m nụ ruwhnụ.

¹⁴ M naagbalị neezne nụ ruwhnụ, ma m gbahiá m nhne n'eso, ke bụ nhne Chiokike

kwno sukwu m zne oligwe kwnornu Karaịsi Jizosí.

¹⁵ Kam kpayarụ, kpakara aị ele sozuru lele ele Karaịsi nwernu mkpoma ka. Ọ bụru nụ nye ọbula n'esilawụru anụ rị nhne zị ichne, Chiokike jeeme a o dno anụanya nkari nkari.

¹⁶ Ngwa ma a yisi ẹhní jikwaru kpakara nhne a nwernu nkari.

¹⁷ Rụmu nda m, anụ snornu ele sno nhne atu m, anụ hnata ele noowu bjudu lele ele kpa a znirni anụ ama.

¹⁸ Lele kpa me kannu anụ agida ige, kpa me ji anya-miní ẹkwna naakanu anụ kifna, agida ele badnụ noowu bjudu lele ele irno ke ọgba Karaịsi.

¹⁹ Okwukwo bjudu be bụ mwihu, chi be bụ ruwhnụ be, nhne iwhnerne bụ igwugwu be. Kpakara mkpoma be tükwasíri nụ nhne zị n'owá.

²⁰ Kóvu a bụ rụmu oligwe. A zị neese Nye Oznohia aị ke jeehi n'oligwe va, nye bụ Karaịsi Jizosí.

²¹ O jeegweru iknerema wam o jiri megbu kpakara nhne, bifa be nụ mkpururu ọchị a, gbanwo anọ-ehni aị ka ke nwée rikne, mee a ọ nụ lele ke a n'igwugwu.

4

¹ Rụmu nda m, anụ bụ ele me whnurụ n'anya, ele ọ n'ogwu m ọ whnụ anya, anụ bụ ovu oso n'onu m nụ ogwo emu m. Anụ gwuzosi rikne nụ Nyenwe aị, ele me whnurụ n'anya.

Ezi

² M naarijasno Udia nụ Sintike, be ziri n'udno, kwnornu nụ anụ ele ke Nyenwe aị.

³ M naarijasno masi i, nye ẹrnü ibne m, yinu ele rinya ka aka ma be ziri n'udno. Kwnornu nụ be sno m dogbu ẹhní be n'érnu okpo izi ọma, be nụ Klementi nụ ele ẹrnü ibne m ele berere, ele be gbaru rēwhna be n'okwukwo ke bjudu.

⁴ Anụ nwudnua ᘋnwdnua nụ Nyenwe aị ige ọbula. M kwu kwno a berere, anụ nwudnua ᘋnwdnua.

⁵ Anụ mee ma kpakara ele badnụ mahia ovu ọma anụ. Nyenwe aị zị ndundu.

⁶ Mkpmá lá anụ miní kwnornu nhne ọbula, kóvu anụ gweru okpukpe nụ ọtu mmamma chete kpakara nhne naakpa anụ nụ ruwhnụ Chiokike.

⁷ Uduo Chiokike ke kakwo kpakara ọghohia chekwata ovu anụ nụ echiche anụ nụ rime Karaịsi Jizosí.

⁸ N'ipne-aznụ, rụmu nda aị, anụ naarijoriri nhne bụ ezi ọka, nhne ọbula bụ nhne nwernu igwugwu, nhne ọbula ke bụru ọma, nhne ọbula ke zị rịchna, nhne ọbula ke be whnurụ n'anya, nhne ọbula ke nwernu

oñutnu ọma, ọ bürü nhne ọbula ke ka mma, ke kwasiri oznarni.

⁹ Kpakara nhne anụ muhiaru, ke anụ nahiaru nü ke anụ nñrnu n'onyi m, móbü ke anụ whnñrnu nü rime m, anụ neeme be. Chiokike ke udno jaadazinu anụ.

*Pölu tñnu ele Filipai
mmamma*

¹⁰ M nqonwudna qonwudna nü Nyenwe aị kwnornu nü anụ gwnaknernü ेrnü anụ ke gbasiri m. Nhne gbasiri m neemetü anụ nü mkpoma, kóvu anụ nwée oghere o gesi a.

¹¹ M zá m nookwu ka kwnornu nü mkpa naakpa m, kóvu nü m maam kpa ọ daziri nü rúwho ojiji n'onodi ọbula me whnñrnu ehni m.

¹² M magwü m kpa ọ zi nü mkpa, m magwü m kpa ọ zi nü ige me nwejiri nhne. M muhiaru m nhne tugwaru otugwa ke rúwho ojiji n'onodi ọbula, móbu agwnü wíri móbu nü rúwho jiri ejí, o nwernu agida nhne móbu lele nye nhne kogwu.

¹³ M jeemeli kpakara nhne hite nye wam ke neeme m gbasí rikne.

¹⁴ O bürü ọma nü anụ snornu m kehia igwe n'awhnñwhnu m.

¹⁵ N'ezi, okwolem anụ ele Filipai bù ele yinnu m aka nga me panízoru neezni izi ọma. Nga me hi nü Masidonia nqowhuya, ọ zá ogbako Chiokike ọbula ke snornu m nü nhne gbasiri okesi nü ọnahoru nhne, okwolem anu.

¹⁶ O bùbedi nga me zi nü Tësalonika, anụ gweyanu m nkesi ige ọbula me zi nü mkpa.

¹⁷ Ka zá neegesi nü m noopio nkesi, kóvu m noopio nhne jeeme anụ nwehia nhne bürü ọma.

¹⁸ M nahiaru m kpakara nhne anụ zi-yaru, tükwasí kwno n'olu a. Anụ gweyannu m kpakara nhne ke zi m mkpa, ke me nahiaru m n'aka Epafroditisi. Kpakara be bù nhne nwernu ékarnna ọma, arıohna ke nqoso Chiokike ovu n'onyi ke ọ nahoru.

¹⁹ Chiokike m jeenyé anụ kpakara nhne ke zi anụ mkpa, hite n'agida ékwnu a ke zi igwugwu nü Karaísi Jızosí.

²⁰ Chiokike Nda aị nwe igwugwu dù ọkwukwukwu. Amím.

Obekwu ipne-aznü

²¹ Anụ bekwu kpakara ele ke Chiokike ke zi nü Karaísi Jızosí. Rñmu nda ele me nü be zi neebekwu anu.

²² Kpakara ele Chiokike zi nsø neebekwu anu, ke kakwo ele zi n'ezi-nü-oró Siza.

²³ Oru ke Nyenwe aị Jızosí Karaísi dazinu enine anu. Amím.

Qkwukwo izi Połu gbaznennu Ele Kəłosi

Nhne gbasiri ɔkwykwo izi ka
 Kəłosi bu əli-qħna ke zj̄i mkpa nū rime Esia Mati. Połu nye gbaru ɔkwykwo izi ka znélele Kəłosi, kovu ənurnu nū ele Karaissi zj̄i pii gwuzosiri rikne n'okwnata ovu be (1:3-7; 2:6,7). Be ənurnu iži əma hite n'ənu otu nye be kwu Epafarasi nye wu pii (1:7; 4:12,13), kovu ya nū Połu zj̄i nū ikelu (Failemoni 23) n'ige Połu gbaru ɔkwykwo iži ka (1:14; 4:3,10,18).

Aġida ele zj̄i nū ogħbako Chiokike ke zj̄i nū Kəłosi bħo ele Ju (1:27), ke kparyar aġida okpukpe zj̄i ichne ichne nū omen'eli noopio o megbu be. Połu pioru be mahja nū Karaissi zj̄i n'olige neċċi kpakara rikne ke zj̄i n'wa (3:1). Ka neegesi nū be jekkpenu Karaissi kpoi.

Karaissi bu oyiyi ke Chiokike, nye be whnū anya.

Karaissi bu nye risi kpakara nhne Chiokike keru.

Q masiri Chiokike o mee kpakara nhne wuru nū rime Karaissi.

O mernu ka ma ya nū kpakara nhne zj̄ri n'udno (1:15,19,20a).

Nhne zj̄i n'okwykwo izi ka

Obekwu ikwu (1:1,2)

Otu mmamma (1:3-14)

Bađnū nū ērnu Karaissi (1:15---2:19)

Buđnū ikne nū rime Karaissi (2:20---4:6)

Obekwu ikwu ipne-aznū (4:7-18)

¹ Mawa, Połu, nye iži Karaissi Jizosi lele kpa echiche Chiokike jiri zj̄i, nū nnwō nda aij Timoti,

² naagħaż-żenru rūmu Nda aij ele zj̄i nsq, ele kwsisri ɔkwnata mkpoma nū Karaissi, ele ke zj̄i nū Kəłosi ɔkwykwo. Oru nū udno ke Chiokike Nda aij dazjini anu.

Połu tħru mmamma

³ A nqotunu Chiokike mmamma, Nda Nyenwe aij Jizosi Karaissi, neekpenu anu okpukpe ige obula.

⁴ Kwnornu nū a nñmu nhne gbasiri ɔkwnata mkpoma anu nū Karaissi Jizosi nū əwhnun'anya anu nwernu hne kpakara ele nsq Chiokike zj̄i.

⁵ Olile anya ke be bitannu anu n'olige neenye anu ɔkwnata mkpoma nū əwhnun'anya ka. Anu ənurnu nhne gbasiri olile anya ka n'ezi əka ke iži əma,

⁶ bu iži əma ke vakwnusiri anu. Iži əma ka naamiya mkpuru, nooso masi nū kpakara əwa, lele kpa o neeme n'esilawru anu hite n'əbochi anu ənurnu a, ghofha masi oru Chiokike n'ezi.

⁷ Anu ənurnu iži əma ka n'ənu Epafarasi nye iži ibne aij a whnurnu n'anya, nye bu nye ērnu Karaissi nye kwsisri ɔkwnata mkpoma n'ənodi aij.

⁸ Q kannu aij nhne gbasiri əwhnun'anya anu ke Enine Chiokike nyernu anu.

⁹ Kam kparyar, hite n'əbochi a ənurnu nhne gbasiri anu, a zj̄i neekpenu anu okpukpe, nqorjo Chiokike ma anu mahja echiche a nkari nkari hite nū kpakara akoniche nū əghofha ke Enine Chiokike neenye.

¹⁰ A nqorjo ma anu wuru buđnu ke jeegwyanu Nyenwe aij igwugwu, neeme nhne jaamasi Nyenwe aij n'apna əbula, naamij mkpuru əma zj̄i odo n'odo. Ka jeema anu nooso, naamahja Chiokike nkari nkari.

¹¹ Anu bħru ele gbasiri rikne hite nū kpakara rikne nū iknernema ke zj̄i igwugwu Nyenwe aij ma anu nweħja əsnu nū mkpoma nū ndidi. Anu għweru ovu qso n'ənu

¹² A nqotunu Nda aij mmamma, nye mernu anu nwernu igwe n'esilawru rūmu Chiokike zj̄i nsq n'el-eze ke iwhne.

¹³ Kwnornu nū Chiokike dīħiara aij n'aka nye wam neċċi nū rime oħċichiri, kwubnanya aij n'el-eze ke Nnwq a, nye əwhnurnu n'anya.

¹⁴ O nyernu aij əgħabha ke buġi əgħbaru mme-hie.

Karaissi kakwo kpakara nhne

¹⁵ Karaissi bu oyiyi ke Chiokike, nye be whnū anya. Karaissi bu nye risi kpakara nhne Chiokike keru.

¹⁶ Chiokike keru kpakara nhne hite r'aka a, kpakara nhne ke zj̄i n'olige nū əwa, nhne anya nqowħnu nū nhne anya zā nqowħnu, be bu ħe dazj nū ngadna eze, mħobu ele nwernu rikne nū ele neċċi ċeħi nū ele nwernu iknernema. Chiokike keru kpakara nhne hite r'aka a, ma kpakara nhne nyee a igwugwu.

¹⁷ O zj̄i tħtu nhne əbula, kpakara nhne jikotaru n'otu nū rime a.

¹⁸ Ya bu risi ċehni a, ke bu əgħbako Chiokike. Ya bu opanizo nū mkpuru mbom ke ele hiri n'ēnlu lizq, ma əq bħru nye risi kpakara nhne.

¹⁹ Kwnornu nū o masiri Chiokike o mee ma kpakara nhne o bu, wuru nū rime Karaissi.

²⁰ O mernu ka ma ya nū kpakara nhne zj̄i n'udno, ma nhne ke zj̄i n'wa ma nhne ke zj̄i n'olige, ma ya nū be mee udno hite n'qvavnara a ke əwassar u n'olu əgħba.

²¹ Nu mbom, anu bu ele zj̄i ikere hne Chiokike zj̄i nū ele irno n'ovu anu kwnornu n'ēru ojo anu.

²² Kovu kifna, o mernu anu nū ya zj̄i n'udno hite n'ēnlu Karaissi nwurru n'anq-əħeni, ma o għweru anu chete nū ruvhnu a,

ele zi nso, nwée ɔru mɔbu nhne be bnornu be,

²³ ɔ bụru nü anu gwuzosi rikne n'ókwnata ovu, ele gwuzo kwem, anu kwé nhne ɔbula gweme anu n'olile anya izi ɔma ke anu kweru. Ka bụ izi ɔma ke anu nṣunu, be kporu okwo a nü kpakara mkpururu oligwe, ke me Polu bụ ny ezi a.

Ernu Połu

²⁴ M nɔṇwudna ɔṇwudna k̄itna k̄wnornu awhn̄whnu me taru nü risi anu, m ji m anq-ehni m mezu nhne ke gwnarnu gbasiri awhn̄whnu Karaịsi taru, k̄wnornu əhni a, ke bụ ɔgbako Chiokike.

²⁵ M għorū m nye izi ɔgbako Chiokike hite n'ernu Chiokike nyeru m me zni anu ikwu-ɔnū Chiokike n'ozuzu oke a.

²⁶ Ikwu-ɔnū Chiokike ka bụ nhne ke tugwaru otugwa agida ige nü agida ebiri, k̄itna, o kpumennu a ele nso a.

²⁷ O masiri Chiokike o mee ele ke a mahia nhne tugwaru otugwa ke bụ nü ékwnu ke zi igwugwu bụ ke ele bùo ele Ju. ékwnu ka bụ Karaịsi nü rime anu, bụ olile anya nü anu jeekehia igwe n'ebube a.

²⁸ A nɔṇko okwo gbasiri Karaịsi, nɔodo ele badnū aka nü nṣni, neezni nye ɔbula hite n'akoničhe Chiokike nyeru aij, ma a gweru nye ɔbula chete nü ruwhnu Chiokike nü ozu oke k̄wnornu Karaịsi.

²⁹ Kam kpayarū, m ji m kpakara rikne Karaịsi nyeru m ke noornusi ērnu rikne, m nɔdogbu əhni m n'ērnu ka.

2

¹ M pioru m anu mahia kpa me nɔdogbu əhni m n'ērnu k̄wnornu anu nü ele zi nü Laodisia, nü kpakara ele whn̄ulele m anya.

² Ka bụ ma be kwnagidne be n'ovu, ziri masi n'otu n'owhnu-anya, ma be nwehia kpakara ékwnu ke ɔghohia ke zuru ozu, ka jeeme be mahia nhne tugwaru otugwa ke Chiokike, ke bụ Karaịsi.

³ Kpakara nhne ke tugwaru otugwa zi nü rime a, ke bụ akoničhe nü nhne ɔmuma.

⁴ M naakan anu ka, anu kwé nye ɔbula duwhu anu hite n'ikwu-ɔnū ke nɔoso n'ōnu.

⁵ O bụ n'ezí nü me nü anu zilā n'anq-ehni, k̄ovu me nü anu zi nü enine. O nɔoso m kpa me nɔowhnu nü anu noowu bùdnu lele kpa o kwesiri, noogwuzo kwem n'ókwnata ovu ke zi nü Karaịsi.

Karaịsi neegweya bùdnu n'ezí

⁶ Lele kpa anu nahiaru Karaịsi Jizosí lele Nyenwe aij, anu dazigidne noowu bùdnu nü rime a.

⁷ Anu gba egwnugwu nü rime a, anu wulizo əhni anu lele ɔro kpa ɔ bụ ntu-eli ɔro, gbasiri rikne n'ókwnata ovu lele kpa be znirni anu, ɔtu mmamma jihia ovu anu.

⁸ Anu kwé badnū ɔbula duwhu anu hite nü ikwu-ɔnū etekne nü aghigho ikwu-ɔnū bnána nü nhne, ke knosiri aka n'omen'eli ke ele badnū nü rēnzu ojo mati mati ke ɔwa ka, bùo ke Karaịsi.

⁹ Kwnornu nü kpakara nhne Chiokike bụ wu nü rime Karaịsi n'anq-ehni a.

¹⁰ Chiokike mernu anu sozu nü badnū nü rime Karaịsi, nye bụ risi kpakara ele nwernu rikne nü ele ochichi.

¹¹ Be kparu anu nka nü rime a, ke bụ ogweme mmezie anu, ɔ bùo nka ke be jiri aka ele badnū kpa, k̄ovu nka ke Karaịsi n'iwhuru a kparu.

¹² Hne be likotaru anu nü ya n'owuwu-mini, be gwelizokota anu hite n'ókwnata ovu anu n'iknernema Chiokike, nye mernu Karaịsi hi n'enwu lizo.

¹³ Anu bụ ele nwurnu ɔṇwu nü rime mmezie, anu bụ ele bùo ele Ju be kpála nka. K̄ovu Chiokike mernu anu snornu Karaịsi ziri bùdnu, kpa ɔ gbarunu aij kpakara mmezie aij.

¹⁴ O dòkaru kpakara ɔkwukwo be gbaru nü kpakara iwu ke megidnernu aij, ogweme be, kpogidne be n'ogba Jizosí.

¹⁵ Chiokike nahoru kpakara ele ochichi nü ele nwernu rikne iknernema, kpasí be iwherne nü ruwhnu ɔhna, neegesi nü o megburu be hite n'ogba Jizosí.

¹⁶ Kam kpayarū, anu kwé nye ɔbula gweru nhne anu neeri mɔbu nhne anu nɔonwo, mɔbu nü anu zá naabita mmemem okpukpe, mɔbu ənwa ikne, mɔbu Obochi Ozukwa Inwe, kpe anu ikpe.

¹⁷ Kpakara nhne ka bụ enine nhne ke jaava, k̄ovu risi nhne bụ Karaịsi.

¹⁸ Anu kwé nye ɔbula ke ɔ naamasi o gwedna əhni a eli nü okpenu ele enine izi mee anu bụru ele kwésile, ɔ bụ n'ezí nü nye wam ka nü ɔ whn̄urnu ɔwhnurninya gbasiri be, ovu ke badnū a mernu a ɔ bụru nye nganga n'etekne.

¹⁹ Nye wam bụ nye gwemernu əhni a nü Karaịsi, nye bụ risi əhni, nye mernu kpakara ruknani nü rēkpu ɔchi nü aka knekota n'otu. Kpa ɔ nɔoznu kpakara əhni, o nooso lele kpa Chiokike neeme a nooso.

²⁰ Anu snornu Karaịsi nwụ ənwu, o mernu anu nwernu əhni anu whoga nü rikne rēnzu ojo mati mati ke ɔwa ka. Kini mernu anu noowu bùdnu lele nü anu bụ ke ɔwa, naabita iwu be?

²¹ Bù ke karu, "Anu kpá ka aka, anu rátu a riro, anu kpá kiyari aka."

²² Kpakara iwu ka gbasiri nhne ke joowhu kpa ele badnū jiri be rn̄u ērnu mɔbu rikwo be, iwu ele ka kno aka nü nhne ele badnū nyeru n'iwu nü iznizni be.

²³ Kpakara iznizni nü kpa nü lele nhne nwernu akoničhe, ke bụ okpenu Chiokike lele kpa badnū karu be kpenu a, ogwedna

əħni be n'eli, nü ome ano-əħni nhne rikne, kovu be nwée rikne bnosni echiche ojo ke ovu.

3

Owu bødnu zj nsq

¹ Hne o bu nü anu nü Karaiṣi hiri n'enwu lizq n'otu, anu biṭa ovu anu nü nhne zj n'olu, hne Karaiṣi dazj n'eli n'akarikwnunga Chiokike.

² Anu neeché echiche nü nhne zj n'olu, o bu nü nhne zj n'owa.

³ Kwnornu nü anu nwürnu ḥnu, bødnu anu nü Karaiṣi bu nhne tugwaru otugwa nü rime Chiokike.

⁴ Nga Karaiṣi nye bu bødnu anu jowhuya iwhne, anu joosno a whuya iwhne, kehiā igwe ri'igwugwu a.

⁵ Anu mee ma kpakara nhne ke bu nhne qwa nwü ḥnu, kpakara ome qyi, ózi rīchna, egwnurnu nhne qyo, echiche qyo nü anyakwu, ke nü lele okwa rēnzu.

⁶ Kam kpayarū, ovu owe əħni Chiokike naadnakwasj kpakara ele zá noobno nsnj.

⁷ Ka bu kpa anu wuru bødnu nga anu bu ele ke qwa.

⁸ Koyu kijtna, anu gweme kpakara nhne ka nü rime anu, ovu owe əħni, ḥnuma, irno ovu, okaja, nü ikwu-ḥnu zīla rīchna nü mgbele-ḥnu anu.

⁹ Q zá nye əħula għanu ibne a aghalaghala, hne anu gwemernu badnū əħnani wam nü kpakara ħru ojo a.

¹⁰ Anu worulem badnū ikne lele iwo. Chiokike neeme anu zirj ikne ma anu muħia nhne għbasri nyi kpuru anu.

¹¹ Q zá nhne zj ichne nü hne nye Giriki mōbu nye Ju zj, nye be kparu nka nü nye be kpáġe nka, nye izne, nye nü lele anophia,* əħni mōbu nye bju əħni, kovu Karaiṣi bu kpakara nhne, nye zj masi nü rime kpakara badnū.

¹² Kam kpayarū, lele kpa ele Chiokike hoħiaru, ele nsø a, ele o whnurnu n'anya, anu waru obirizi, ovu əħma, ogwedna əħni anu eli, ózi wohnernerne nü əsnuta ovu lele iwo.

¹³ Anu naagidne ibne anu, għbaru ibne anu nhne əħula be mehieru anu. Anu għbaru ibne anu lele kpa Chiokike n'iwhuru a għbaru nnu anu.

¹⁴ Tukwasi n'olu kpakara nhne ka əħnun 'anya, bu nhne ke neeknegidne kpakara be n'otu n'apna ke zuru ozu.

¹⁵ Anu kweru ma udno ke Karaiṣi nħechi ovu anu, lele ele bu otu badnū, ele Chiokike sukwuru bna n'udno. Anu nqotu mmamma.

¹⁶ Anu kweru ma ikwu-ḥnu Karaiṣi għweru ekwru a wuru nü rime anu, kpa anu ji akoniche neezni ibne anu nhne, neezni be ezni. Anu nqotu eri əħma, eri əżnarni,

nü eri mkpoma qso n'ħnu, għweru ovu anu nqotunu Chiokike mmamma.

¹⁷ Nhne obula anu neeme, o bu n'ikwu-ħnu mōbu nhne aka neeme, anu mee kpakara nhne nü rēwhna Nyenwe aji Jizqosi, nqotunu Chiokike Nda mmamma hite nü a.

Ezi-nu-qro nye Karaiṣi

¹⁸ Ele bu nnwerne, anu biṭa əħni anu nü mkpururu nzi anu, kpa o kħwesiri ele noosu Nyenwe aji.

¹⁹ Ele bu nzi, anu whnu nnwerne anu n'anya, anu mée be nhne rikne.

²⁰ Ele bu rūmu, anu noobnonu ele mħurnu anu nsnj nü kpakara nhne, ka bu nhne Nyenwe aji noopio.

²¹ Ele nda, anu mēkō rūmu anu ovu owe əħni, o qz iñwe gwu be.

²² Ele əħni, anu noobnonu ele nwe anu n'ħwa nsnj nü kpakara nhne, anu neeme be, o buo nħa be neele anu anya ma anu bħru ele oħra be, kovu ma nħa be zá neele anu anya. Anu għweru ovu anu nqoso be anya n'ezi, nqotu ogħnun Nyenwe aji.

²³ Nhne əħula anu neeme, anu għweru kpakara ovu anu mee be lele ele nqornunu Nyenwe aji ħru, o bju lele ele nqornunu ele badnū ħru.

²⁴ Anu magħwix nü anu jeekehja mkpe n'aka Nyenwe aji lele əħġo əħnu, hne o bu Karaiṣi bu nyi anu nqornunu ħru.

²⁵ Nye əħula ke nqornu ħru ojo jaanha əħġo əħnu ojnej Chiokike. Chiokike zá neele badnū anya nü ruwhnu.

4

¹ Ele nwe ele əħni, anu mee əħni anu nhne bħru əħma nü nhne kħwesiri, kwnornu nü anu nwernu Nyenwe anu ke zj n'olige.

Agida ezni

² Anu gweme aka n'okpe okpukpe, neese nse, nqotu mmamma.

³ Anu kpenu aji okpukpe masi, ma Chiokike gbamanu aji əħnuha o zni iżi əħma, ma a kpo okwo nhne tugwaru otugwa ke Karaiṣi. Ka bu nhne mernu me zj n'ikelu.

⁴ Anu kpe okpukpe ma m kpo m okwo iżi əħma ka kpa ele badnū jøgħohha a, ka bu ħru me kħwesiri o rnu.

⁵ Anu għweru akò kpa agwa əħma n'esilawu ele bju ele Karaiṣi. Anu għweru oghere əħula anu nwernu mee nhne.

⁶ Anu mee ma otnurita otnutnu anu bħru nhne nwernu ovu əħma, ke nqoso n'ħnu lele aru, ma anu mahiha nhne anu jaasa nye əħula.

Obekwu ikwu ipne-aznu

⁷ Taikikosi, nnwq nda a whnurnu n'anya nü nye ħru Nyenwe aji ke kħwesiri əħwana.

* 3:11 nye nü lele anophia əħwukko we kborm kwuru: nye Sikitia

ovu, nye izi ibne aị, jaakanụ anụ kpakara nhne gbasiri m.

⁸ M neeziyau anụ ya ma anụ mahia kpa a zị, ma o mee ovu si anụ rikne.

⁹ Ya nụ Qnesimosi sno naava, nye bụ nnwọ nda a whnūrnu n'anya kwesiri ọkwata oву, nye bụ masi otu nụ rime anụ. Be jaakanụ anụ kpakara nhne ke neeme hna.

¹⁰ Arisitakosi, nye me nụ a zị n'ikelu neebekwu anụ, ma Makị, nnwọ nwene Banabasi. Anụ nṣrnu nhne gbasiri a, anụ nabnanya a nga ọ varu.

¹¹ Jizosi, nye be kwu Jositosi neebekwu anụ. Ka kwolem ele Ju ibne m me nụ be sno nqornu ेrnü ẹli-eze Chiokike, be neeme ovu si m rikne.

¹² Epafarsi, nye bụ otu nụ rime anụ nụ nye izi Karaishi Jizosi neebekwu anụ. Ọ zị naagba ọtña n'okpukpe nụ risi anụ, naariaso Chiokike ma anụ gwuzosi rikne n'ome nhne bụ echiche a, bürü masi ele sozuru nụ badnụ.

¹³ M naagbanụ a akebne nụ ọ nqornusi ेrnü rikne kwnornu anụ nụ ele zị nụ Laodisia nụ Hirapolis.

¹⁴ Enyi aị Lukwu wodibia a whnūrnu n'anya, nụ Deması neebekwu anụ.

¹⁵ Anụ bekwunu m rụmu nda ele zị nụ Laodisia, nụ Nimfa, ma ọgbako Chiokike zị n'oro a.

¹⁶ Kpa anụ gwnūrnu ọkwukwo izi ka, anụ whnụ nụ be gwnūrnu a n'ogbako Chiokike ke zị nụ Laodisia. Anụ gwnụ masi ọkwukwo izi me gbannu ele Laodisia.

¹⁷ Anụ kanụ Akiposi, "Whnụ nụ i rnukworu ेrnü i naahiaru n'aka Nyenwe aị."

¹⁸ Mawa, Poju, ji aka m gba obekwu ikwu ka. Anụ chenwanya nụ m zị m n'ikelu. Oru Chiokike dazinu anụ.

**Okwukwo izi
ke Mbom
Poju gbaznennu
Ele T̄esalonika**

Nhne gbasiri Okwukwo izi ka
 Poju panjorou ogbako Chiokike ke zi n̄u T̄esalonika (2:13,14) nga o n̄ogornu ̄ernu o ji n̄ozenu ̄ehni a. N̄u rime eli-̄ohna ka zi mkpa n̄u rime Girisi bu hne agida ele naakwa r̄enwu ghoru ele Karaisi (1:9). Be bu ele kwesiri okwnata mkpoma, ke mernu izi ̄oma Nyenwe aij gbasar̄u n̄u kpakara eli wam (1:8). Eleghi anya okwukwo izi ka jooburu okwukwo izi mbom Poju gbaru, m̄obu okwukwo mbom be gbaru n̄u T̄esitamenti Ikne.

Nga agida ele badnu lizoru megidne Poju, o gbazne At̄ensi. Omekwo, o zizne Timoti zne lekwa kpa ele Karaisi nooso (3:6-10). Nga Timoti hiehnarnu, o nyernu Poju otnutnu b̄uru ̄oma gbasiri ele Karaisi zi n̄u T̄esalonika.

Kpa be zi neese ̄ovua Nyenwe aij, agwna be z̄ima n̄oornu ̄ernu. Mkpoma naala ele berere mini kwnornu n̄u agwna be nw̄urnu, k̄ovu Nyenwe aij yávage. Poju gbal̄i o mee ma be mahia nhne jeeme nga Nyenwe aij jaava (4:13-15), n̄u kpa be kwesiri o wu b̄udnu be (5:1-11).

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu (1:1-3)

Nhne atu ke okwnata mkpoma ele T̄esalonika (1:4--3:13)

Budnu ke n̄oso Chiokike ovu n̄onu (4:1-12)

Nhne be jeele anya a nga Nyenwe aij jaava (4:13--5:11)

Ezni ipne-azn̄u n̄u obekwu ikwu (5:12-28)

¹ Mawa, Poju n̄u Sailasi n̄u Timoti naagba okwukwo gbaznenu ogbako Chiokike ke zi n̄u T̄esalonika n̄u r̄ewhna ke Chiokike Nda n̄u Nyenwe aij Jizosi Karaisi.

Udno n̄u oru dazinu anu.

² A n̄otunou Chiokike mmamma n̄u risi kpakara anu ige ̄obula, neekpenu anu okpukpe.

³ A neechenwanya ̄ernu anu ige ̄obula n̄u okwnata ovu anu n̄u ruwhnu Chiokike Nda aij, n̄u ̄ernu ̄owhnu'nya anu, n̄u ̄osuta mkpoma anu ke hi n̄u olile anya anu nwernu n̄u Jizosi Karaisi.

Nhne atu ke okwnata ovu

⁴ Ele me whn̄urnu n̄anya, Chiokike whn̄urnu anu n̄anya, ka kpayar̄u o jiri h̄oru anu b̄uru ele ke ka.

5 Kwnornu n̄u izi ̄oma a znirni anu vágé n̄ikwu-̄onu etekne, k̄ovu o ji iknernema n̄u okwnagidne ke Enine Ns̄o mee anu mahia ezi oka. Anu magw̄u kpa a wuru b̄udnu aij n̄esilawuru anu.

⁶ Anu ghoru ele muhiaru nhne hite n̄ole aij n̄u Nyenwe aij anya. O bu n̄ezi n̄u anu taru agida awhn̄uhnu, k̄ovu anu jiri ovu ̄oso n̄onu nabnanya izi a znirni anu hite n̄Enine Ns̄o.

⁷ Kam kpayar̄u, anu jiri b̄uru ele be ji gbu atu n̄esilawuru ele kweru ekwe n̄u kpakara Masidonia n̄u Akaya.

⁸ Ikwu-̄onu Chiokike hiri n̄onu anu gazu kpakara ̄ohna, o buo n̄u Masidonia n̄u Akaya kpoj. Okwnata ovu anu n̄u Chiokike zuru kpakara ̄owa, o zá nhne berere a jookwu gbasiri a.

⁹ Be nookwu n̄u anu nabnanyarnu aij nkari, n̄u kpa anu sigbasiri ̄o kwanu r̄enwu neekpenu Chiokike ke zi b̄udnu n̄u ezi ̄oka.

¹⁰ Anu zi neese Nnw̄o a ke hi n̄oligwe, nye o mernu o hi n̄enwu liz̄o. Jizosi nye d̄ohiaru aij n̄ovu owe ̄ehni Chiokike ke naava.

2

Ernu Poju n̄u T̄esalonika

¹ R̄umu nda aij, anu magw̄u n̄u ige aij n̄u anu dazikotaru n̄otu b̄uo nhne etekne.

² O bu n̄ezi n̄u taru awhn̄uhnu n̄u nhne iwhnerne n̄u Filipāi kpa anu magw̄u, k̄ovu Chiokike yinu aij aka o zni izi ̄oma a megidne okne okpagbu.

³ Nhne a n̄oprio anu b̄uo hite n̄u nhne ojo m̄obu echiche ojo, a zá noopio ̄o ghonu anu aghigho.

⁴ T̄n̄umuma, a nookwu ̄oka lele ele Chiokike kwnataru ovu yisi izi ̄oma n̄aka aij. A zá noopio o mee nhne jaamasí ele badnu, k̄ovu a neeme nhne j̄oso Chiokike ovu n̄onu, nye magw̄u nhne zi n̄ovu aij.

⁵ Anu magw̄u n̄u a jile ikwu-̄onu ke jeeme badnu tne eri, a kpúsnine ruwhnu aij n̄aghigo, ma a rigbu ele badnu, Chiokike bu ny akebne aij.

⁶ A zá noopio ele badnu znarni aij, m̄obu anwua m̄obu ele berere.

O bu n̄ezi n̄u a bu ele izi Karaisi, k̄ovu a kwéle ̄o b̄uru ivu riñya nyee anu.

⁷ K̄ovu a n̄u lele nyerinya neechi nnwo rema n̄esilawuru anu, nye anya d̄uru eli, ji wóhnerne n̄ozenu r̄umu a.

⁸ Owhnun'anya a nwernu hne anu zi kpa-yar̄u, ̄o masiri aij anu snornu aij kehia igwe, o buo n̄izi ̄oma Chiokike kpoj, k̄ovu o b̄uru n̄u o kwe omume, n̄u b̄udnu aij masi kwnornu nu anu zi aij mkpa.

⁹ R̄umu nda m, m magw̄u m n̄u anu jeechenwanya, kpa a jiri aka aij lawhru rn̄u ̄ernu iwhnēnie n̄u abal̄i, ma a gharu ̄o b̄uru

ivu rinya hne anu zi kpa a nookpo okwo izi oma Chiokike n'esislawuru anu.

¹⁰ Chiokike bu nye akebne aij ma anuwa masi, kpa a wuru b̄udnu zi ns̄o, n̄u ome mama ke nw̄ee oru n'esislawuru anu ele kweru ekwe.

¹¹ Anu magw̄u n̄u a mesnoru anu lele kpa nda neemesno r̄umu a.

¹² A zi naakwnagidne anu, noosnuta ovu ma anu noowu b̄udnu lele kpa ele Chiokike sukwuru, ma anu bna n'eli-eze a n̄u igwugwu a.

¹³ Kam kp̄ayar̄u, a nootunu Chiokike mmamma ige obula kwnornu n̄u anu nahorū ikwu-onu Chiokike ke anu n̄urnu n̄onu aij. Anu gw̄erule a lele n̄u o bu ikwu-onu ke badnu, k̄ovu o bu ikwu-onu Chiokike ke noornu ernu n̄u rime anu ele kweru ekwe.

¹⁴ Anu b̄uru ele sno očhi ogbako Chiokike ke zi n̄u Judiya, ele ke Karaiṣi Jiz̄osi. Anu taru awhn̄uhnu n'a ka ele eli anu lele kpa ogbako Chiokike taru awhn̄uhnu n'a ka ele Ju.

¹⁵ Ka bu ele gburu Nyenwe aij Jiz̄osi n̄u ele ɔwhnurninya, chihala aij. Be mejoru Chiokike mee masi ele badnu nhne rikne.

¹⁶ Ka bu ma a gharu o kwunu ele b̄ijo ele Ju ikwu-onu Chiokike, ma Chiokike znohia be. Be zi nootukwasí mmechie n̄u risi be, tem ovu owe ehn̄i Chiokike dnakwasí be.

O noogwnu P̄olu o zne T̄esalonika

¹⁷ K̄ovu r̄umu nda aij, n̄ga a whogaru hne anu zi ige mat̄i n'anq̄-ehni, o b̄ijo n̄u echiche, o noogwnusi aij rikne o whn̄u anu anya.

¹⁸ O masiri aij o vakwnusi anu, agida ige, mawa P̄olu pioru o va, k̄ovu Ekwensu bnos-nirni aij.

¹⁹ Anu bu olile anya n̄u igwugwu n̄u ovu oso n̄onu a nwernu nga Nyenwe aij Jiz̄osi jaava,

²⁰ N'ezi, anu bu igwugwu n̄u ovu oso n̄onu aij.

3

¹ Kpa a nw̄ee rikne naagidne a berere, a kpebi o daziri n̄u At̄ensi n'iwthuru aij.

² Kam kp̄ayar̄u, a ziayru Timoti nnwo nda aij n̄u nye sno aij noornu ernu Chiokike naagbasa izi oma Karaiṣi, ma o kwnagidne anu, mee masi ma ɔkwnata ovu anu si rikne.

³ Anu kwé nhne ornurna mee nye obula whogu n̄onodi a. Anu magw̄u nhne ɔrnurna joodonu nye Karaiṣi obula.

⁴ Nga aij n̄u anu zi, a kannu anu n̄u be jaakpakna aij ehn̄i. Anu whn̄urnu n̄u ka mezuru.

⁵ Kam kp̄ayar̄u, kpa me nw̄ee rikne gwu-zoli n̄u m̄kp̄oma m n̄u nhne gbasiri anu, m ziya Timoti ma m mahia m kpa anu n̄u n'okwnata ovu. Ovu laru m mini ma nye

ɔrnurna wam o kwnamana anu n'okwnata ovu, ma ɔrnu aij n̄u risi anu b̄uru nhne etekne.

Izi nkasi ovu Timoti gweyar̄u

⁶ Nga Timoti hi hne anu zi hiehna, gweyannu aij otnutnu oma gbasiri ɔkwnata ovu n̄u ɔwhnun'anya anu, o kannu aij n̄u anu neechenwanya nhne b̄uru oma gbasiri aij ige obula, n̄u o noogwnu anu o whn̄u aij anya lele kpa o noogwnu masi aij o whn̄u anu anya.

⁷ Kam kp̄ayar̄u, r̄umu nda aij, a nwernu ɔkasi ovu n̄u rime awhn̄uhnu aij kwnornu ɔkwnata ovu anu.

⁸ N'ezi oka, a nwernu b̄udnu ikne kwnornu n̄u anu gwuzo kwem n̄u rime Nyenwe aij.

⁹ A jéenwe rikne t̄unu Chiokike mmamma kpa o kwesiri kwnornu n̄u ovu oso n̄onu a nwernu n̄u ruwhnu Chiokike n̄u risi anu.

¹⁰ A zi neekpe okpukpe iwhnehnie n̄u abal̄i ma a nwe rikne whn̄u anu anya ma a nyee anu nhne ke zi anu mkpa n'okwnata ovu.

¹¹ Kitna, a neekpe Chiokike Nda aij n'iwthuru a n̄u Nyenwe aij Jiz̄osi gbamanu aij apna ma a vakwnusi anu.

¹² Nyenwe aij mee ma ɔwhnun'anya anu ba aba K'agida n̄u risi nye obula, lele kpa ɔwhnun'anya aij zi n̄u risi anu.

¹³ Chiokike gba anu inwe ma anu ziri snam, ziri masi ns̄o n̄u ruwhnu Chiokike Nda aij nga Nyenwe aij Jiz̄osi n̄u ele ns̄o a jaava.

4

B̄udnu ke jooso Chiokike ovu n̄onu

¹ Ke ipne-azn̄u, r̄umu nda aij, a r̄iasno anu wuru b̄udnu ke jooso Chiokike ovu n̄onu, lele kpa a noowu. Bikno, anu neeme kpam neezne n̄u ruwhnu kwnornu Nyenwe aij Jiz̄osi.

² Anu magw̄u nhne a znirni anu bu hite n̄u r̄ewhna Nyenwe aij Jiz̄osi.

³ Ka bu nhne Nyenwe aij noopio ma o bija anu ns̄o, ma anu whoga n̄u nhne obula ke z̄ila r̄ichna lele ome oyi,

⁴ ma nye obula m̄uhia kpa o jeejikwaru ehn̄i a * n̄u apna ke zi ns̄o n̄u igwugwu,

⁵ o b̄ijo ome nhne t̄u iwhnerne ke noogwnu be lele kpa ele m̄áa Chiokike neeme.

⁶ O zá nye mejó nwene a n̄u nhne n̄u kpa m̄obu ghogbu a. Nyenwe aij jaata kpkarara ele neeme nhne ojo ka awhn̄uhnu lele kpa a kannu anu, d̄o masi anu aka n̄u ns̄ni.

⁷ Anu magw̄u n̄u Chiokike súkwule aij ma a b̄uru ele z̄ila r̄ichna, k̄ovu ma a wuru b̄udnu z̄i ns̄o.

* 4:4 kpa o jeejikwaru ehn̄i a m̄obu, kpa ya n̄u nnwerne a joowu

⁸ Kam kpayarū, nye qbula ke j̄uru odo aka n̄u nsn̄i ka j̄ula badn̄u, k̄ovu Chiokike nye nyeru anu Enine Ns̄o a.

⁹ Nu nhne gbasiri ̄whnnun'anya ke r̄umu nda, o z̄la mkpa a gbanu anu ̄kwukwo, kwnornu n̄u anu magw̄u n̄u Chiokike znirni anu whn̄u ibne anu n'anya.

¹⁰ N'ezi, anu whn̄rnu kpakara r̄umu nda ele z̄i n̄u Masidonia n'anya. A naarjasno anu neemek̄o kpam neezne n̄u ruwhnu.

¹¹ Anu gbal̄i noowu b̄udnu z̄i wohnernerne, neeme nhne ke gbasiri anu, anu rn̄usi ̄ernu rikne lele kpa a znirni anu,

¹² ma ele b̄uo ele ke Chiokike n̄oso anu anya, anu gharu o dnakwaru n'ehni nye qbula.

Nyenwe aij vawa

¹³ R̄umu nda aij, o b̄uo q̄ma anu z̄iri n̄u óma ama n̄u nhne gbasiri ele nw̄rnu ̄onwu, ma o gharu gbu anu igbugbu lele ele nw̄ee olile anya.

¹⁴ A kweru n̄u Jiz̄osi nw̄rnu ̄enwu, hi mas̄i n'ēn̄wu lizo, kpam mas̄i, a kweru n̄u Chiokike jeeme ele nw̄rnu ̄onwu n̄u rime Jiz̄osi joosno a va.

¹⁵ Lele kpa ikwu-̄onu Nyenwe aij kwuru, n̄u aij ele z̄i b̄udnu, tem d̄u ige Nyenwe aij jaava, jéenwe rikne beru ele nw̄rnu ̄onwu ̄onwu.

¹⁶ Kwnornu n̄u Nyenwe aij n'iwhhru a jeegweru okne nk̄oli hi n'oligwe hiedna, n̄u nk̄oli nye risi enine izi, n̄u ̄odidna ̄okwudo Chiokike. Ele nw̄rnu n̄u rime Karāisi jeebe q̄so lizo.

¹⁷ Omekwo, be jeegweliz̄o aij ele z̄i b̄udnu neese a n̄u be n̄u rime erumeru znekwnusi Nyenwe aij n'ołu. Aij n̄u Nyenwe aij jaazi kpam ̄okwnukokwu.

¹⁸ Kam kpayarū, anu gweru ikwu-̄onu ka naakasitaru ibne anu mkp̄oma.

5

Jiknernu kwnornu ̄obochi Nyenwe aij

¹ Kitna, r̄umu nda aij, o z̄la mkpa o gbanu anu ̄kwukwo gbasiri ige n̄u ̄obochi nga nhne ele ka jeeme,

² kwnornu n̄u anu magw̄u nk̄ari nk̄ari n̄u ̄obochi Nyenwe aij jaava lele nye buznu n'abali.

³ Nga ele badn̄u neeche "Udno n̄u ̄eli-ojiyi," aghom jaavakwnusi be n'ibiri, lele kpa rime neeme nnwerne z̄i rime, be jéenwe rikne gbanahoru a.

⁴ K̄ovu anu z̄la n̄u rime ̄ochichiri r̄umu nda aij, ke jeeme ̄obochi wam vakwnusi anu n'ibiri lele nye buznu.

⁵ Hne anu b̄u r̄umu ke iwhne n̄u r̄umu ke ̄obochi, a w̄u b̄udnu ke abal̄i m̄obu ke ̄ochichiri.

⁶ Kam kpayarū, a n̄u lele ele berere, ele neezni anyarna, k̄ovu a b̄u ele tn̄egw̄u etne n̄u ele anya d̄uru eli.

⁷ Kwnornu n̄u ele anyarna neezni anyarna n'abali, ele manya, manya noogbu be n'abali.

⁸ Kpa a b̄u r̄umu ke iwhne, a b̄uru ele anya d̄uru eli, ele wogwu ̄okwnata ovu n̄u ̄whnnun'anya lele mbno mkp̄oma, a gweru olile anya ̄oznobia kpuru n̄u risi lele okpu-̄ogwu.

⁹ Kwnornu Chiokike súkwule aij ma a ta awññphn̄u ke ovu owe ̄ehni a, k̄ovu ma a nweh̄ia ̄oznobia hite Nyenwe aij Jiz̄osi Karāisi.

¹⁰ Jiz̄osi Karāisi nw̄rnu ̄enwu n̄u risi aij, ma a snornu a z̄iri b̄udnu, a tne etne m̄obu a z̄i n'anyarna.

¹¹ Kam kpayarū, anu naakasi ibne anu ovu, noowu ibne anu lele ̄oro lele kpa anu neeme n'ezi.

Ezni ipne-azn̄u ke P̄olu

¹² Kitna r̄umu nda aij, a naarjasno anu, anu s̄obisini kpakara ele n̄orornu ̄ernu n'̄esilaw̄ru anu, b̄u ele n̄oznzu anu n̄u rime Nyenwe aij.

¹³ Anu nyee be igwugwu ke agida, anu whn̄u be n'anya kwnornu ̄ernu be. Anu wuru n'udno n'̄esilaw̄ru ̄ehni anu.

¹⁴ R̄umu nda aij, anu gbal̄i do ele ime mgwu aka n̄u nsn̄i, anu kwnagidne ele n̄otu iwhnerne, anu yinu ele nw̄ee rikne aka, anu gweru enwerne ovu mesno kpakara badn̄u nhne.

¹⁵ Q̄ z̄a nye ji nhne ojo kw̄uhnata nhne ojo. K̄ovu anu gbal̄i ma anu nwe mkp̄oma q̄ma n'ehni ibne anu ma kpakara ele badn̄u ige ̄obula.

¹⁶ Anu nw̄udna ige ̄obula.

¹⁷ Anu kpe okpukpe ige ̄obula.

¹⁸ Anu n̄otu mmamma n'q̄nodi ̄obula, kwnornu n̄u ka b̄u nhne Chiokike noopio n'aka anu n̄u rime Karāisi Jiz̄osi.

¹⁹ Anu m̄esni b̄ekwnu ke Enine Ns̄o.

²⁰ Anu lédna izi ̄owhnurninya anya.

²¹ Anu tule kpakara nhne, anu nw̄ukwaru nhne ke b̄uru q̄ma aka rikne,

²² k̄ovu zeru kpakara nhne ke b̄uo q̄ma.

²³ Chiokike ke udno n'iwhhru a jaabita anu n̄o n̄apna ke zuru ozu. Chiokike bita enine anu, n̄u mkp̄uru ovu n̄u anq̄-ehni anu n̄apna nw̄ee ̄oru tem d̄u ige Nyenwe aij Jiz̄osi Karāisi jaava.

²⁴ Nye wam sukwuru anu b̄u nye kwsiri ̄okwnata ovu, o jeeme nhne ka.

²⁵ R̄umu nda aij, anu bikno, kpenu aij okpukpe.

²⁶ Anu bekwtar u ̄ehni anu lele ele sno Karāisi.

²⁷ M̄ ji m̄ r̄ewhna Nyenwe aij naakaa anu gwññ ̄okwukwo izi ka n̄u nsn̄i kpakara r̄umu nda.

28 Oru ke Nyenwe aị Jiz̄osi Karaịsi
dazigidnenu anụ.

**Qkwukwo izi
ke Ebo
Polu gbaznennu
Ele T̄esalonika**

Nhne gbasiri Qkwukwo izi ka

Polu panjoru nootunu Chiokike mmamma kwnornu ɔkwnata m kpoma n̄u qwhm̄un'anya ele T̄esalonika ke nooso oso ige qbulu (1:3). Q b̄u n̄ezi n̄u be naagawhe agida mmekpēhni, Polu naakanu be n̄u Chiokike nootule ɔkwnata m kpoma be nwernu n̄u hne ɔ z̄, q z̄ naata be awhn̄uhnu (1:4,5).

Be whn̄urnu ɔkwukwo izi ke otu badn̄u karu n̄u Polu gbaru, ke nookwu n̄u Nyenwe aij valem (2:2). K̄ovu Polu n̄odo be aka n̄u nsn̄ be kwéko nye obula duwhu be, kwnornu n̄u Nyenwe aij jáava tem "nye ojo wam" whuya iwhne (2:3).

Polu jiri okpukpe mesni ɔkwukwo izi ka (3:16).

Nhne z̄i n̄o kwukwo izi ka

Obekwu ikwu (1:1,2)

Qtu mmamma n̄u okpukpe (1:3-12)

Nyenwe aij yáavage (2:1-12)

Buru nye be kjesiri ɔkwnata m kpoma (2:13-17)

Kpe okpukpe, rn̄u masi erneru (3:1-15)

Okpukpe ipne-azn̄u (3:16-18)

¹ Mawa, Polu, n̄u Sailasi n̄u Timoti naagba ɔkwukwo gbaznenu ɔgbako Chiokike ke z̄i n̄u T̄esalonika, anu ele Chiokike Nda aij n̄u Nyenwe aij Jiz̄osi Karaisi.

² Oru n̄u udno ke hi n̄aka Chiokike Nda aij n̄u Nyenwe aij Jiz̄osi Karaisi dazigidhenu anu.

Otu mmamma n̄u okpukpe

³ A kjesiri nootunu Chiokike mmamma n̄u risi anu ige qbulu, ke kakwo kwnornu n̄u ɔkwnata ovu anu nooso oso kpakara ɔbochi lele kpa qwhm̄un'anya anu nooso masi oso n̄ehni ibñe anu.

⁴ A ji anu noolu qn̄u n̄esilawuru ɔgbako Chiokike kwnornu n̄u ɔkwnata ovu anu gwuzo kwem n̄u ruwhnu ɔkpakna əhni n̄u nhne ornurna anu naagawhe.

⁵ Ka neegesi n̄u ikpe Chiokike z̄i snam, ke kpayar, be joogwusni anu n̄u ele kjesiri ɔ bna əli-eze Chiokike ke anu kwno naata awhn̄uhnu.

⁶ Chiokike b̄u nye z̄i snam. O jaakpakna ele naakpakna anu əhni.

⁷ O jeeme anu ele be naakpakna əhni zukwaru inwe, ma aila masi. Ka joobu nga Nyenwe aij Jiz̄osi jaava hite n̄oligwe, ya n̄u ele enine izi a z̄i rikne n̄u lele békwnu noowu va-a-a.

⁸ Q jaata kpakara ele máa Chiokike awhn̄uhnu n̄u ele zá noobno nsn̄ izi ɔma gbasiri Nyenwe aij Jiz̄osi.

⁹ Q jaata be awhn̄uhnu ɔkwnukokwu, ch̄ima be n̄u ruwhnu Nyenwe aij n̄u igwugwu ke iknernema a.

¹⁰ N̄obochi ɔ jaava, ele ke a z̄i ns̄ n̄u kpakara ele kweru n̄u ya jeenyę a igwugwu, jaa a mma. Anu jōosno ele kweru ekwe kwnornu n̄u anu kweru izi ɔma a znirni anu.

¹¹ Ka b̄u nhne a vu n̄ovu neekpenu anu okpukpe ige qbulu, ma Chiokike aij gwnus anu ele kjesiri osukwu ikwu a, hite n̄iknernema a mee kpakara nhne ɔma anu vu n̄echiche mezu n̄u kpakara nhne anu neeme b̄uru nhne hi n̄okwnata ovu.

¹² Ka b̄u ma be znarn̄i r̄ewhma Nyenwe aij Jiz̄osi kwnornu n̄u anu, ma anu kwnornu ya, hite n̄oru Chiokike aij n̄u Nyenwe aij Jiz̄osi Karaisi.

2

*Badn̄u wam
ke noolulu Iwu*

¹ Nhne gbasiri ɔvuva ke Nyenwe aij Jiz̄osi Karaisi n̄u kpa a jeeznekwnusia, a naarijasno anu r̄umu nda aij,

² m kpoma lákó anu mini, ogwnu túko anu kwnornu agwna izi qwhm̄urninya, móbu izi berere, móbu ɔkwukwo izi be naakaa n̄u a gbaru, ke naakaa n̄obochi Nyenwe aij jeehiehna whelem.

³ Anu kwé nye obula duwhu anu n̄apna obula, kwnornu n̄u ɔbochi Nyenwe aij jeehiehna jáava tem okne olulu wam n̄u nye wam noolulu iwu va. Nye wam b̄u nye Chiokike jaata awhn̄uhnu ɔkwnukokwu,

⁴ O joovulizo əhni a olu megidne kpakara chi ele badn̄u neekpenu. O joogwuzote əhni a n̄oro Ns̄o Chiokike kaa n̄u ɔ b̄u Chiokike.

⁵ Anu chenwanya n̄u m kannu m anu nhne ka nga me n̄u anu z̄i.

⁶ Anu magwū nhne noobnosni a ma o gharu ɔ whuya iwhne kitna, k̄ovu be jeegesi nye ojo wam n̄ig ekesiri.

⁷ Kwnornu n̄u rikne nye wam noolulu iwu noorlu erneru n̄u mgwugwa kitna, k̄ovu nye wam ke noobnosni a jaazi k̄oriri noobnosni a tem be gweme a n̄apna.

⁸ Ige wam be jookpume nye wam noolulu iwu, nye Nyenwe aij Jiz̄osi jeeji inwe ke qn̄u a gbu n̄u hite n̄onwu va-a-a ke ɔvuva a.

⁹ Nga nye wam noolulu iwu jaava, Ek-wensu jeegesi erneru ndu-əhni ɔ kpahie anya z̄i odo n̄odo n̄u nhne elekema n̄u erneru t̄u n̄anya,

¹⁰ n̄u kpakara erneru ojo o jeeji nooduwu ele n̄onwu qn̄u. Be whu etekne kwnornu n̄u be kwéle o kweru ezi ɔka ma Chiokike znohia be.

¹¹ Kam kpayarū, Chiokike ziznenu be rikne o mee nhne būo ọma ma be kweru aghalaghala,

¹² ka bū ma kpakara ele kwéle o kweru ezi ọka, ele whnūrnu arūru-eli n'anya būru ele ikpe Chiokike marnū.

Gwuzosi rikne

¹³ Kōvu a nōotunu Chiokike mmamma ige ọbula kwnornu anu rūmu nda aij, ele Nyenwe ai whnūrnu n'anya. Hite n'opanizo, Chiokike hojhari anu ma ọ zhobia anu hite n'ērnu Enine Nsō ke neeme anu ziri nsō, kwnornu nū anu kweruru ezi ọka.

¹⁴ Kam kpayarū, o sukwuru anu hite n'iži ọma aij, ma anu kehiā igwe n'igwugwu Nyenwe aij Jiz̄osi Karāsi.

¹⁵ Rūmu nda aij, anu gwuzoru kwem, anu jikwasi nhne a znirni anu rikne, hite n'ikwu-ọnu mōbu ọkwukwo izi a gbaru.

¹⁶ K̄itna, Nyenwe aij Jiz̄osi Karāsi n'iwhuru a nū Chiokike Nda aij, nye whnūrnu aij n'anya, hite n'orū o nyernu aij nū olile anya būru ọma, mee a gwuzosi rikne,

¹⁷ gba anu inwe, mee anu gbas̄i rikne nū kpakara ेrnū ọma nū ikwu-ọnu.

3

Anu kpenu aij okpukpe

¹ Ke ipne-aznū, rūmu nda aij, anu kpenu aij okpukpe ma izi Nyenwe aij gbasa k'agida, nwernu masi igwugwu a lele kpa ọ zi n'esilawuru anu.

² Kpe masi ma Chiokike dōhia aij n'aka ele ojo nū ele arūru-eli, kwnornu nū ọ būo kpakara badnū nwernu ọkwnata ovu.

³ Kōvu Chiokike bū nye kwsiri ọkwnata ovu, o jeeny anu rikne, kpusni anu hite n'aka nye ojo wam.

⁴ A tukwasiri Nyenwe aij mkpoma nū anu zi köriri neeme neezne nū ruvhnu kpakara nhne a nyernu anu n'iwu.

⁵ Nyenwe aij duru mkpoma anu dū n'owhnun'anya Chiokike nū ọsnuta mkpoma ke zi nū rime Karāsi.

O dō aka nū nsn̄i

gbas̄i imē mgwū

⁶ Rūmu nda aij, a ji rēwhna Nyenwe aij Jiz̄osi Karāsi neeny anu iwu, anu zeru nnwō nda ọbula ke bū nye imē-mgwū, nye zá noowu būdnu lele kpa nhne a znirni anu.

⁷ Kwnornu nū anu magwū kpa anu kwsiri o snornu nhne atū aij. A būo ele imē-mgwū nga aij nū anu zi.

⁸ A rīge wiri nye ọbula ke a kwūla ogwo. Tnūnuma, a dōgburu ehni aij n'ērnu iwhnehnie nū abalí, nōornu ेrnū ma a gharu ọ būru ivu rinya nyee anu.

⁹ Ka būo nū a nwée rikne nahoru anu nhne, kōvu ma a būru ele anu joomuhia nhne n'aka be.

¹⁰ Nga aij nū anu zi, a znirni anu nhne ka, "O būru nū nye ọbula jōornu ेrnū, o rī wiri."

¹¹ A nōonu nū agwna ele badnū dazi etekne, be mée nhne ọbula, ele nookwu ọka gbásila be.

¹² A ji rēwhna Nyenwe aij Jiz̄osi Karāsi neeny be iwu, be gbas̄i rikne, rnūhia nhne be jeeri.

¹³ Rikne gwū anu rūmu nda aij n'ome nhne būru ọma.

¹⁴ Nye ọbula ke zá naabj̄ta nhne a gbaru n'ọkwukwo izi ka, anu hnata nye wam ama. Anu nū nye wam mēkō nhne ọbula, ma iwhnerne tū a.

¹⁵ Kōvu anu mée be ele irno anu, anu zni be ezni lele rūmu nda.

Obekwu ikwu ipne-aznū

¹⁶ K̄itna, Nyenwe aij ke udno n'iwhuru a nyee anu udno ige ọbula n'apna ọbula. Nyenwe aij dazigidnenu kpakara anu.

¹⁷ Mawa, P̄olu, ji aka m gba obekwu ikwu ipne-aznū ka. Ka bū nhne neegesi nū mawa gbaru obekwu ikwu ipne-aznū ke me gbaru.

¹⁸ Oru Nyenwe aij Jiz̄osi Karāsi dazigidnenu kpakara anu.

**Okwukwo izi
ke Mbom
Poju gbaznennu
Timoti**

Nhne gbasiri okwukwo izi ka

Timoti snornu Poju zne izne, rnū masi ērnu izi oma Karaisi. Timoti nū Poju nwernu otu ɔkwnata mkpoma, kam kpayarū, Timoti nū lele nnwō ke Poju murnu (1:2). Timoti bū nyne ērnu ke Poju kwnataru mkpoma k'agida.

Q bū n'ezi nū Poju gbaznennu Timoti okwukwo izi ka, kovu o kwuru agida nhne ke gbasiri kpakara ogbako Chiokike. Poju kahiaru kpa be jeeji nōohoru ele risi ogbako Chiokike. Q kaa nū ele Karaisi kwsesiri neekpenu ibne be okpukpe. A nwernu otu Chiokike nū Karaisi Jizosi, nye nwernu rikne o kwuru ai znekwnusi Chiokike.

Nhne zì n'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu (1:1,2)

Budnu ogbako Chiokike (1:3—3:13)

Nhne tugwaru otugwa ke okpukpe ai (3:14-16)

Poju znirni Timoti ezni (4:1—6:21)

¹ Mawa, Poju, nye izi Karaisi Jizosi lele kpa Chiokike Nye Oznhia aij nyernu n'iwu nū ke Jizosi Karaisi nye bū olile anya ai.

² M naagbaznenu Timoti nnwō m n'ezi n'okwnata ovu okwukwo.

Chiokike Nda aij, nū Nyenwe aij Jizosi Karaisi nyee i oru, obirizi nū udno.

*Anu zeru iznizni
aghalaghala*

³ Lele kpa me kannu i nga me neezne Masidonia, daziri n'Efeso si ma i bnosni ele zni iwu aghalaghala ma be kwusi o zni nhne nū kpam.

⁴ Be túwhuma ige o zni otnutnu ruwhere nū osnusno ɔmumu kwó okwo. Kpakara nhne ka, tnunuma be jeeme ērnu Chiokike ke hi n'okwnata ovu neezne nū ruwhnu, be noovuya okewa.

⁵ Ka bū ma i zni ele badnū be whnūrita n'anya hite nū mkpoma zì snam nū ovu būru ɔma nū ezi ɔkwnata ovu.

⁶ Agwna ele badnū kpawhulem, snornu ikwu-ɔnu etekne.

⁷ Be noopio ɔ būru ele zni iwu, kovu be māa nhne be nookwu, ɔ bū n'ezi be nookwusi a rikne.

⁸ A magwū nū iwu būru ɔma, ɔ būru badnū mekwa a nkari.

⁹ A magwū nū be kwnóge ele mee mma bita iwu, kovu ele noolulu iwu nū ele risi rikne, ma ele māa Chiokike, nū ele mmechie, ele zīla rīchna, ele tū ogwnu Chiokike, ma ele noogbu badnū, ele noogbu nne nū nda be,

¹⁰ ele neeme ɔyi, nū omekorita nyerukna nū ibne a, nū omekorita nyerinya nū ibne a, ele neerne ɔhi, ele aghalaghala, ele kwú ezi ɔka n'ikpe, nū kpakara nhne ɔbula ke neemegidne iznizni ka zì snam.

¹¹ Iznizni ka bū izi ɔma wam ke zì igwugwu ke hi n'aka Chiokike nye nwe ngozi. Chiokike nyernu m izi ɔma ka n'aka me biṭa.

*Oru Nyenwe ai
nyernu Poju*

¹² M nōotunu Karaisi Jizosi Nyenwe aij mmamma nye nyernu m rikne, nye gwnüsiri m nye kwsesiri ɔkwnata ovu, mee m būru nye nōorunu a ērnu.

¹³ Q bū n'ezi nū m bū m nye nookwulu a nū mbom nū nye kpaknarñu ele ke a ēhni, nū nye mee nhne rikne, kovu ɔ dñu m obirizi kwnornu nū m mernu m kpakara nhne ka nū ɔma ama nū ókwe ekwe.

¹⁴ Nyenwe aij wūkwasiri m oru a zì agida nū ɔkwnata ovu nū ɔwhnun'anya a ke zì nū rime Karaisi Jizosi.

¹⁵ Ka bū ikwu-ɔnu ke kwsesiri ɔkwnata ovu, ke nye ɔbula kwsesiri o kweru, Karaisi Jizosi varu n'owā ɔ znhia ele mmechie, me bū nye risi ele mmechie.

¹⁶ Ka bū nhne kpahiaru Chiokike jiri dñu m obirizi, me nye risi ele mmechie ma Karaisi Jizosi gesi ɔsnuta ovu a zì ogologo ma m būru m nhne atū nyee ele jeekweru nū ya ma be nwehja budnu kwó okwo.

¹⁷ Kñtna, eze ke zì ɔkwnokwnu, nye nwū ɔnwu, nye be whnū anya, nye ya nū nsñunu a bū Chiokike, ya nū nsñunu a nwe igwugwu ny ɔson'anya tim tñm. Amim.

¹⁸ Timoti nnwō m, m neene i iwu ka lele kpa ɔwhnurniya be whnūrnu gbasiri i n'ige wheru ewhe, snornu nhne be kwuru gbasiri i, ma i nwernu rikne lū ɔgwnu ɔma lele nye Karaisi.

¹⁹ Jikwasi ɔkwnata ovu i rikne nū ovu zi snam. Agwna ele badnū ghasarū be, ke kpahiaru ogbo ɔkwnata ovu be kpuru.

²⁰ N'esilawuru be bū Hajmenousi nū Alékizanda ele me sigbasiri n'aka Setani ma be mūhia gharu o kwulu Chiokike.

2

Kpa be kpe okpukpe

¹ Ke mbom, m naakaa, anu kpe okpukpe nū risi kpakara ele badnū, nōorio arjirio, nōotunu Chiokike mmamma.

² Anu kpenu ele eze nū kpakara ele zì n'ochichi okpukpe, ma a wuru budnu udno nū budnū būru ɔma, nōotu ogwnu Chiokike.

³ Ka bū nhne būru ɔma, ke nōoso Chiokike Nye Oznhia aij mkpoma n'ou.

⁴ Kwnornu nū Chiokike noopio ma ɔ znhia kpakara ele badnū, ma be mahia ezi ɔka.

5 Otu Chiokike zi, otu nye ibno zi n'esilawuřu Chiokike nu badnu. Nye ibno wam bu Karaisi Jizosi,

6 nye gweru ehnri a nyega ma o bürü nhne ogbahia ke kpakara badnu. Chiokike gesiri ai ka n'ige kwesiri.

7 Ka bu nhne mernu Chiokike hohiparu m ma m bürü nye noqpo okwo nu nye izi. Ka bu ezi oka, o buo aghalaghala, Chiokike hohiparu m ma m bürü m nye zni nhne ke ezi oka ɔkwnata ovu ke ele buo ele Ju.

8 M noopio nu rime ogbako qbulu ele rukna chilizo aka lawuřu zi nsø n'okpukpe énwe ovu owe ehnri nu agigo.

9 M noopio ele rinya masi yiri eyi lele kpa o kwesiri, ke bürü ɔma n'anya. Ele rinya kápá risi gburu okne ɔnu, mobu turu golu mobu palí, mobu woru iwo gburu okne ɔnu,

10 kovu rnú ərnu ɔma, bu ke kwesiri ele rinya ele ka nu be neekpenu Chiokike.

11 Ele rinya kwesiri o daziri bii, mühia nhne hite n'orube risi.

12 M kwéle m nyerinya zni nhne mobu ziri nu risi nyerukna, o kwesiri o daziri bii.

13 Kwnornu nu Chiokike beru ɔsno kpu Adam, omekwo, o kpu Ivu.

14 Setani dühiele Adam, kovu o duhieru nyerinya wam, o ghø nye mmehie.

15 Kovu Chiokike joznochia ele rinya hite n'omumu nnwø* o bürü nu be jeenwe ɔkwnata ovu, nu qwhnun'anya, nu ozi nsø nu anya udno.

3

Ele risi ogbako Chiokike

1 Ka bu ikwu-ɔnu ke kwesiri be kwnata ovu. O bürü nu nye obula ke pioru o bürü nye risi ogbako Chiokike, o noopio nhne bürü ɔma.

2 Kitna, nye risi ogbako Chiokike jooburu nye nwée ɔtna, nye nwerneru otu nnwerne, nye anya udno, nye mkpoma dürü eli, nye be noosonu anya, nye nookwubna ele izne, nye nwerneru rikne o zni nhne,

3 nye nwó okne manya, nye mée nhne rikne, enwerne badnu, nye zá nookno oka, nye whnúge iわai n'anya.

4 Nye risi ogbako Chiokike joobururi nye nwerneru rikne chikwa ezi-nu-oru a nkari, rümu a jooburu ele noobnonu a nsni, nooso a anya.

5 (O bürü nu nye obula nwée rikne chikwa ɔro a nkari, ndaa kpa o jeenwe rikne legidne ogbako Chiokike anya?)

6 O jooburu nye varu ikne n'ogbako Chiokike, o zi o mee oknomokno, dnabna n'otu ikpe ɔmuma wam lele Ekwensi.

7 O jooburu nye nwerneru rëwhna ɔma nederezi, o zi o dnabna nu nhne iwhnerne nu mbita Ekwensi.

8 Ele dikneni masi jooburu ele be noosonu anya, ele ezi oka, ele nwó okne manya, ele zá noopio iru zile ezi.

9 Be jeeji mkpoma bürü ɔma jidnesi ezi oka ke Chiokike nyernu aị rikne gbasiri ɔkwnata ovu.

10 Be jeebe ɔsno kpa be iru, o bürü nu o zá nhne ke megidnernu be, be bürü dikneni ogbako Chiokike.

11 Ele nnwerne be masi jooburu ele nwerneru ɔson'anya, ele zá nookwu oka etekne, kovu ele ovu ɔma, ele be kwesiri o tukwasí ovu nu kpakara nhne.

12 Nye dikneni jooburiri nye nwerneru otu nnwerne, nye næchikwa rümu a nu ezi-nu-ɔro a nkari.

13 Ele noornu ernu be nkari jeenwehia ovulizø n'olu bürü ɔma, be joogwuzosi rikne n'ɔkwnata ovu ke zí nu rime Karaisi Jizosi.

Nhne tugwaru otugwa ke okpukpe ai

14 M naagbanu i ɔkwukwo ka, o bu n'ezi nu m neede anya nu m jaava wara wara.

15 Kovu o bürü me gbu ɔkwnu, m naagba ma i mahia kpa ele badnu jaabiṭa ehnri be nu ezi-nu-ɔro Chiokike ke bu ogbako Chiokike ke zí budnu, ke bu nsnusnu ɔro nu ntü-eli ezi oka.

16 A zá neesigha oka, nhne tugwaru otugwa ke okpenu Chiokike zi agida, Jizosi whuyaru iwhne n'anø-ehni,

Enine Nsø gbaru akebne a,
ele enine izi whñurru a,
be kporu okwo a n'esilawuřu kpakara
mba,
ele badnu kweru a n'owa,
Chiokike kwuru a la n'oligwe
n'igwugwu.

4

Polu zniřni Timoti ezni

1 Enine Nsø kwuru kpa o dnornu anya nu ige ipne-aznú nu ele badnu joowhoga n'ɔkwnata ovu snornu enine ke nooduwu nu nhne ele rënu ojo neezni.

2 Ka bu izznizni ke ele ruvhnu lawuřu neezni n'aghahalaghala, ele jiri rugwe békwnu da akoniche be.

3 Be kwéle ele badnu lü nnwerne mobu għo nzi, be kanu ele badnu be ri agwna wiri, ke Chiokike keru ma ele kweru ekwe gweru ɔtu mmamma ri, bu ele mahjaru ezi oka.

4 Kwnornu nu kpakara nhne Chiokike keru bürü ɔma, o zá ke badnu jéeri, o bürü nu o gweru a, tu mmamma.

5 Be ji ikwu-ɔnu nu okpukpe Chiokike bita wiri nsø.

6 O bürü nu i kanu rümu nda kpakara nhne ka, i jooburu nye izi Karaisi Jizosi ɔma, nye be

* 2:15 hite n'omumu nnwø mobu nu ɔmumu nnwø

jiri ezi ọka ke ọkwnata ovu nü iznizni ọma ke i snornu znu.

⁷ O zá nhne i ji otnutnu ruwhere etekne nü ọka ele nnwerne okno badnụ mee, znuhia ẹhni i ma i bürü nye ọnotu ogwnu Chiokike.

⁸ Kwnornu nü oznuznu ke an-ehni nwernu iru mati, kovu ọmahia Chiokike barnu iru nü kpakara nhne, o vugwu mkwna ke bùdnu ka nü bùdnu ke jaava.

⁹ Ka bù ikwu-ọnu ke be kwesiri ṣ tükwası ovu, ke badnụ kwesiri o kweru.

¹⁰ Ka bù risi nhne a kwno ọnodoli n'érnu, naagba ọtna, nü olile anya aị zì nü Chiokike ke zì bùdnu, Nye Oznohia ke kpakara badnụ, ke kakwo ke ele kweru ekwe.

¹¹ Zni kpakara nhne ka, nyee iwu ma ele badnụ mee nhne i neezni.

¹² I kwé nye ọbula ledna i anya kwnornu nü i bù nnwó ikoro. Kovu bürü nhne atu ke ele kweru ekwe, ma n'ikwu-ọnu, nü bùdnu, nü ọwhnun'anya, nü ọkwnata ovu, nü ọzi snam.

¹³ Tem m va, gweru ẹhni i yisi nü ogwnu nhne be gbaru n'okwukwo nsò nü rime ọgbako Chiokike, nöpko okwo, neezni nhne.

¹⁴ I léwhu nkesi i anya, ke be nyeru hite n'izi ọwhnurninya wam nga ele okno badnụ tükwasiri i aka nü risi.

¹⁵ Anya dù i eli gbasiri kpakara nhne ka, gweru ẹhni i yisi neeme be ma kpakara ele badnụ whnụ nü i nooso oso.

¹⁶ Ledu anya nü bùdnu i nü kpakara nhne i neezni. Gbalị neeme kpakara nhne ka, kwnornu nü i mee kpam, i jøoznohia ẹhni i ma ele ọnonu nhne i neezni.

5

Kpa a jeemesno ele badnụ

¹ I bigbò nye okno badnụ rikne rikne, kovu kwunu a ọka lele nü o bù nda i. Mesno rümu ikoro lele rümu nwene.

² Mesno ele rinya okno badnụ lele nü be bù nne i, gweru ọzi ríchna sò rümu oknornokno anya lele rümu nwene i rinya.

³ Lekota ele rinya nzi be nwürnu ele zì nü mkpa anya nkari.

⁴ Kovu o bürü nü nyerinya nzi a nwürnu nwernu rümu móbú rümu rümu a, rümu be beru ọsno muhia kpa be kpenu Chiokike, hite n'olekasi ele múnru be anya, lele kpa ele múnru be jiri lekasi be. Ka bù nhne ọnooso Chiokike ovu n'ònú.

⁵ Nyerinya nzi a nwürnu ke nwée badnụ ọbula neelekwası Chiokike anya, neekpe okpukpe iwhnehnie nü abalị ma Chiokike yisini a aka.

⁶ Kovu nyerinya nzi a nwürnu ke noowu bùdnu ke ọnooso a n'ònú nwürnu ọnwu kpa o zì bùdnu.

⁷ Kanụ be mee kpakara nhne ka, ma be mee nhne bürü ọma.

⁸ O bürü nü nye ọbula nwée rikne legidne ele ọro a, ke kakwo ele ezi-nü-oro a, nye wam gónahorulam ọkwnata ovu, nye máa Chiokike ka nye wam mma.

⁹ Nyerinya ke nzi a nwurnu ke gbaru nri awha isunu, be gwnusi a n'esilawuru ele nzi be nwürnu, nye kwesiri nzi a kwnata a ovu,*

¹⁰ nye be jiri érnu ọma a mahia, nye ọnoznu rümu a nkari, neelekota ele izne nkari, snornu ele nsò snu ọchi be, nye neeyinu ele zì nü mkpa aka, ọnoornu agida érnu ọma.

¹¹ Kovu i gbásí rëwhna oknornokno nye nzi a nwürnu n'okwukwo. Kwnornu nü nga an-ehni kpalizoru be, be jéenwe rikne gwuzonu Karaisi, be pio o gboru nzi berere.

¹² Be bürü ele ikpe marnu, kwnornu nü be luluru mkwna be kweru nü mbom.

¹³ Tükwası n'olu ka, be bürü ele nwée nhne be mee, be neezne n'ore n'oro noozno izno, nookwu nhne gbásila be, nookwu nhne be kwésile o kwu.

¹⁴ Kam kpayarù, m neeznikwa ele oknornokno ele nzi be nwürnu, be gboru nzi berere, muhia rümu, legidne ọro be anya o zì be nyee nye irno wam oghere ọ kaja be nü ọgbako Chiokike.

¹⁵ Agwna ele rinya wam snornulem Sətani.

¹⁶ O bürü nü nyerinya ọbula nwernu nwernerne nzi a nwürnu n'oro a, o yinu be aka, o kwé ọgbako Chiokike vuru ivu nye wam, kovu ma ọgbako Chiokike lebna anya n'oyinu ele rinya nzi be nwürnu ele zì nü mkpa aka.

¹⁷ Ele okno badnụ, ele neelegidne ọgbako Chiokike anya kwesiri be sònú be anya okpukpu lawuru, ke kakwo ele ọnooko okwo izi ọma, neezni nhne.

¹⁸ Kwnornu nü okwukwo nsò kwuru kpa, "I knénsi ọnu ẹhni ke ọnozoṣna ikpa," nü "Nye érnu kwesiri ọgo érnu a."

¹⁹ I kwéko nhne ọbula be bnornu nye okno badnụ, okwolem ma be nwernu ele akebne lawuru móbu eto.

²⁰ Bigbò nye okno badnụ ọbula mernu mmehie nü ruwhnu ọhna, ma ele berere muhia nhne.

²¹ M noogwuzo nü ruwhnu Chiokike nü Karaisi Jizoși nü ele enine izi Chiokike hohiaru neenyi i iwu ka, bítà kpakara nhne ka me nyeru i, i lé badnụ anya nü ruwhnu kpa i neeme be.

²² I mée wara wara ọnotukwasi ele badnụ aka, i snó ele berere nü mmehie be. Kovu bítà ẹhni i nsò.

²³ I nwóma mini kpói, kovu nwó manya mati kwnornu nü rüwho i nü ẹhni igbugbu i naaria ige ọbula.

* 5:9 móbu nye nwernu otu nzi

²⁴ Mmehie agwna ele badnụ kpumernu, beru be ọsno neezne n'ikpe, kovu mmehie agwna ele berere sno be n'aznụ.

²⁵ Kpam masi, ernal ọma whüyüaru iwhne, o bụru nụ be whóge iwhne, be nwée rikne kpusni be.

6

¹ Nye ọbula ke bụ ọhi whnụ nụ ọ nooso nye nwe a anya lele kpa o kwesiri, ma be gharu ọ kaja ręwhna Chiokike nụ iznizni a.

² Ele ọhi ke ele nwe be kweru nụ Chiokike léndna be anya, kwnornu nụ be bụ rụmu nda. Tnunuma, be rnụnu be ernal ka mama kwnornu nụ ele neerihịa mbnarna n'ērnụ be bụ ele kweru ekwe, ele be whnurnu n'anya. Ka bụ nhne i kwesiri neezni, ma be neeme masi be.

Owhnu ịwai n'anya

³ O bụru nụ nye ọbula neezni iznizni aghalaghala, ke kwéle nụ n'iznizni ke nootu ogwnu Chiokike nụ iznizni ke zị snam ke Nyenwe ai Jizosi Karaisi,

⁴ nye wam bụ nyeknomokno. Kovu ọ māa nhne ọbula. Echiche a býo ọma, ka noodubna nụ okno ọka, nụ ọwhoanya, ọlu ogwnu, ọka ojọ, anya ojọ,

⁵ Ọdogbuta zị n'esiwalawuru ele ovu ojọ, ele tuwhuru ezi ọka. Be neeche nụ okpenu Chiokike bụ apna be jeeji neenwehịa iru ke be.

⁶ Kovu okpenu Chiokike nụ rụwho ojiji bnarnu mbnarna k'agida.

⁷ Kwnornu nụ ọ zá nhne a vuru va n'owá, a nwée masi rikne vuru nhne ọbula whoga nụ rime a.

⁸ Kovu ọ bụru nụ a nwernu wiri oriri nụ iwo o kpusni ẹto aij, ka kwesiri o ji ai rụwho.

⁹ Ele noopio ọ bụru ele eze naadnabna nụ rime ornurna nụ mbịta, nụ agida nhne iwhnirniwhnno ke naakpakna be ẹhní, ke noodubna ele badnụ nụ mwhu.

¹⁰ Kwnornu nụ ọwhnun'anya ịwai bụ mgbaręgnugwu kpakara nhne ojọ zị ọdo nụ ọdo. Agwna ele noopio ịwai k'agida kpawhuru n'okwnata ovu, gweru agida nhne igbugbumekasi ẹhní be ẹhní.

Lụ ogwnu ọma ke okwnata ovu

¹¹ Kovu, ji badnụ ke Chiokike, gbanahoru kpakara nhne ka. Tnunuma, snornu ome mma, ọtu ogwnu Chiokike, okwnata ovu, ọwhnun'anya, ndidi nụ ọzi wohnernerne.

¹² Lụ ogwnu ọma ke okwnata ovu. Jikwasí bùdnu kwó okwo aka ke Chiokike nyernu i nga ị kwuhiaru okwnata ovu i nkari nụ ruwhnu agida ele akebne.

¹³ Nụ ruwhnu Chiokike nye neenye kpakara nhne bùdnu, nụ Karaisi Jizosi, nye gbaru akebne ọma nụ ruwhnu Pontiosi Paileti, m neenye i iwu,

¹⁴ bìta nhne ka ma i gharu o nwe ntüpo nụ otna tem Nyenwe aij Jizosi Karaisi va,

¹⁵ nye Chiokike jeegweya n'ige ke a, nye nwe ngozi, nye nęechi kpoi, Eze kakwo ele eze, nụ Nyenwe kakwo ele nwé.

¹⁶ Chiokike ke zị bùdnu okwnukokwu, nye wu n'iwħne ke ọ zá nye nwernu rikne vadu ndundu, nye ọ zá nye whnuleru anya, mōbu whnuli a anya, ọson'anya nụ rikne bụru ke a tim tóm. Amiṁ.

¹⁷ Dọ ele eze ke ọwa ka aka nụ nsní be bùo ele oknomokno, be tükwasí ękwnu be ovu, ke jáazi tim tóm, kovu be tükwasí Chiokike ovu nye naasama aka a neenye aij kpakara nhne bụru ọma ke a neeri.

¹⁸ Dọ be aka nụ nsní, be mee nhne bụru ọma, be bụru ele baru aba n'ome nhne bụru ọma, ele ovu ọma ke neekesi ele badnụ nhne be nwernu.

¹⁹ Be mee kpam, be nootu ntü-eli bụru ọma ke zị kwem n'ige naava, ma be nwehja bùdnu ke bụ ezi.

²⁰ Timoti, legidne nhne be yisiri i n'aka anya nkari. Whoga nụ nhne ọbula ke neegweya ikwu-ọnụ ke neemegidne ogwnu Chiokike nụ ọka iwhnirniwhnno ke nụ lele nụ o nwernu akoniche, kovu o nwéé.

²¹ Agwna ele badnụ snornu a kpawhu n'okwnata ovu.

Oru Chiokike dazinu anu.

**Okwukwo izi
ke Ebo
Połu gbaznennu
Timoti**

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Nü Okwukwo izi ke Ebo ka ke Połu gbaznennu Timoti, bu ke o gbaru lele okwukwo izi nda naagbanu nnwo o whnurnu n'anya (1:2,3), Połu pioru ma Timoti bürü nye ogwnu ọma ke Karaisi, o nwe ndidi nga o naata awhnüşhnu ilele nye Karaisi (2:1,3). Połu gbadiyaru nne Timoti nu nne nne a, ele nwernu okwnata mkpoma nu Karaisi. Połu karu Timoti chenwanya nu ya Połu tükwasiri a aka a lawüru nu risi, ke neegesi nu Enine Chiokike noodu a nu ẹrnu a.

Agwna ele kweru nu Nyenwe aij dnabarnu nu mbita nye irno, kovu Połu dörö Timoti aka nu nsni o gbanahoru kpakara ɔrnurna ke nooduhu rümu ikoro (2:20-26; 3:1-9). O kanu Timoti o ziri kwem neezni izi ọma, o bu n'ezi nu agida ele badnu jéekweru (4:2).

Połu magwü nu ige mati o joonwu enwu kwnornu okwnata ovu a, kovu o nwernu Ọgwo ẹrnu (4:6-8). O bürü nu a sno Karaisi nwü ẹrnu, a joosno a ziri bündu, o bürü nu a nwe ndidi, a joosno a cni lele eze (2:11,12a).

Nhne zì n'okwukwo ka

Obekwu ikuu nu okpukpe o kpenu Timoti (1:1,2)

Iwhnerne Nyenwe aij túko i (1:3-18)

Bürü nye ogwnu ọma Karaisi (2:1-26)

Kpa ele badnu joowu bündu be n'ige ipne-aznụ (3:1-9)

Bürü nye be kwesiri okwnata mkpoma (3:10-4:8)

Ezni ke aka Połu nu obekwu ikuu ipne-aznụ (4:9-22)

¹ Mawa, Połu, nye izi Karaisi Jizosi hite n'echiche Chiokike, o ziyaru m me zni ele badnu gbasiri mkwna bündu ke zì nu Karaisi Jizosi.

² M naagbaznenu Timoti nnwo m me whnurnu n'anya okwukwo.

Oru, obirizi nu udno ke hi n'aka Chiokike Nda aij nu Nyenwe aij nu Jizosi Karaisi daziñu i.

Iwhnerne Nyenwe aij túko i

³ M nqotunu Chiokike mmamma, nye me neekpenu hite n'ovu zì snam lele kpa ele nda m kpennu a, neekpe okpukpe iwhnuehnie nu abalị, neechenwanya i n'okpukpe m.

⁴ Me chenwanya anya-mini ękwna i, o nqogwnu m o whnū i anya ma ovu so m n'onu.

⁵ M neechenwanya okwnata ovu i n'ezi, ke beru ɔsno ziri nu rime nne nne i, Loisi, nu nne i Unisi, m kweru m nu o zì masi kpam nu rime i.

⁶ Kam kpayaru, gwakne békwnu ke nkesi Chiokike, ke o nyernu i nga me tükwasiri i aka m nu risi.

⁷ Kwnornu nu Chiokike nyége aij enine ke ogwnu, kovu enine ke iknernema nu ɔwhnun'anya nu anya udno.

⁸ Bikno, iwhnerne ɔkpo okwo nhne gbasiri Nyenwe aij túko i, móbú iwhnerne me nye ikelu a. Kóvu snornu m ta awhnüşhnu n'izi ọma hite n'iknernema Chiokike nyernu i.

⁹ Chiokike znohiaru aij, sukwü aij ma a wuru bündu zì nṣo. Ka búo hite nu nhne ɔbula ke a mernu, kovu o bu mmumá a hite n'oru a. Ka bu oru ke o nyernu aij nu Karaisi Jizosi su owa panizorù.

¹⁰ Kitna, o mernu ka whüyü iwhne nga Nye Oznohia aij Karaisi Jizosi whüyüar iwhne, nye megburu ẹnwü gweyanu aij bündu ke kwó okwo, ke noonwu n'iwhne ke izi ọma.

¹¹ Me jiri bürü nye nqokpo okwo izi ọma ka, nu nye izi nu nye zni nhne.

¹² Kam kpayaru, me naata awhnüşhnu nu rime ikelu. Kóvu iwhnerne zá nqotu m, kwnornu nu m magwü m nye me kweru nu ya, m magwü m masi nu o nwernu rikne o biña nhne me yisiri a n'aka* dū ɔbochi wam.

¹³ Hite n'okwnata ovu nu ɔwhnun'anya Karaisi Jizosi, bija kpakara nhne i nurnu n'oru m, ma be bürü nhne atu ke iznizin zì snam.

¹⁴ Enine Nso yinu i aka bija nhne ọma wam be yisiri i n'aka.

¹⁵ I magwü nu kpakara ele zì nu Esia ghasarü m, ma Figelusi nu Hamogenisi.

¹⁶ Nyenwe aij dönu ezi-nu-oro Onesiforosi obirizi kwnornu nu o mesiri m ovu rikne, ijigba be türü m zá nqotu a iwhnerne.

¹⁷ Nga o zì nu Rom, o piosiri m rikne tem o piohia m.

¹⁸ Nyenwe aij dönu a obirizi n'obochi ikpe. I magwü nkari nkari kpa o yinu m aka n'apna zi odo n'odo n'Efesoși.

2

Nye ogwnu ọma ke Jizosi

¹ Timoti nnwo m, gbası rikne n'oru ke Karaisi Jizosi.

² Kpakara nhne i nurnu me kwuru nu ruwhnu agida ele akebne, zni ele kwesiri be kwnata be ovu, ele jeenwe rikne zni masi ele berere.

³ Nwe ɔkasi ovu n'awhnüşhnu lele nye ogwnu ọma ke Karaisi Jizosi.

* 1:12 nhne me yisiri a n'aka móbú nhne Chiokike yisiri n'aka m

⁴ Q zá nye obula ke bu nye ogwnu ke neeme nhne nye buo nye ogwnu neeme, ma o mee nhne joosno nye risi a ovu n'qnu.

⁵ Kpam masi, q zá nye naagba eso ke jeenwe rikne kpuru okpu mmeri q bürü nü q gbáge eso lele kpa iwu eso kwuru.

⁶ Nye ərnu əkwnu ke nɔornu ərnu nkari kwasiri o beru oso ri mkpuru mbom ke hi n'ekwnu a whuya.

⁷ Tule nhne me nookwu, Nyenwe aijeenye i oghohia nü kpakara nhne.

⁸ Chenwanya nü ka bu izi oma m, Jizosi Karaisi nye hiri n'avnurnu Devidi, hiri n'enwu lizo.

⁹ Kwnornu nü izi oma ka, m naata awhnwuhnu du kpa be tñru m ijigba lele nye noolulu iwu, kovu be tuge ikwu-onu Chiokike ijigba.

¹⁰ Ka bu nhne mernu me neenwe nkasi ovu kwnornu ele wam Chiokike hohiaru, ma be nwehia oznohia ke zi nü Jizosi Karaisi nü igwugwu kwó okwo.

¹¹ Ka bu ikwu-onu ke kwesiri əkwntata ovu, Q bürü nü a snornu a nwü, a joosno a ziri bñdnu.

¹² Q bürü nü a nwe ndidi, a joosno a chi lele eze.

Q bürü nü a gñanahor a, q jøgonahor aij.

¹³ Q bürü nü a nwée əkwntata ovu, o jeekwesi köriri əkwntata ovu, kwnornu nü q jøgonahor ehnai a.

Nye ərnu ke Chiokike naakweru

¹⁴ Chenwanyanu be kpakara nhne ka. Do be aka nü nsni nü ruwhnu Chiokike gbasiri qdogbuta n'ikwu-onu, q zá mbnarna obula zi a, o noolulu ele noobno nsni.

¹⁵ Gbalí gweru ehnai i gesi nü ruwhnu Chiokike lele nye ərnu Chiokike naakweru, nye iwhnerne zá nqotu, nye nwernu rikne zni ikuw-ənu ke ezi qka nkari.

¹⁶ Zeru oka iwhnirniwhno nü oka etekne, kwnornu nü ele nookwu a neegweme ehnai be hne Chiokike zi.

¹⁷ Iznizni be naagbasa lele békwnu əkochi, * ke Hajmenousi nü Filetusi zi n'esilawuru ele neezni a.

¹⁸ Ka bu ele kpawhuru n'ezí qka. Be nookwu nü olizo n'enwu ele nwurnu ənwu whelem, be naakwnadna əkwntata ovu agwana ele badnú.

¹⁹ Kpa q zi, ntü-eli Chiokike gwuzo kwem, ke nwernu akara ka, "Chiokike magwü ele ke a," nü "Nye obula ke noosukwu rëwhna Nyenwe aij, hi nü nhne ojo whuya."

²⁰ N'qro hna okpotokpo, q buo agbúgbá wiri golu nü agbúgbá wiri siliva bu nhne zi a kpoi, kovu okiko isisi nü rizna, agwna be

ji nɔornu ərnu zi mkpa, agwna be ji nɔornu ərnu zila okne mkpa.

²¹ Kovu q bürü nü badnú obula snusnama ehnai a nkari, be jeeji a nɔornu ərnu zi mkpa, ke zi nsq, be jiknernu a, Nyenwe a jeeji nɔornu ərnu oma obula.

²² Gbanahoru kpakara nhne ojo ke nqogwnu ele ikoro. Gbasnornu ome mama, nü əkwntata ovu, nü əwhnun'anya nü udno, ji nü kpakara ele neekpenu Nyenwe aij nü mkpoma zi richna.

²³ I kwú qka obula ke iwhnirniwhno nü agirigo nwée risi, kwnornu nü be noovuya okno qka.

²⁴ Nye izi Nyenwe aij jøoburu nhne nookno qka, tnunuma, q jøoburiri nhne neegesi nye obula ovu oma, nye nwernu rikne zni nhne, nye nwernu ndidi.

²⁵ O jeegweru wohnernerne neezni ele neemegidne a nhne, neele anya nü Chiokike jeeme be tñhmasna, o dubna be n'ezí qka,

²⁶ ma be mahja nhne, gbanahoru mbita Ekwensu sninu be, kpa o gidnernu be ma be mee nhne o pioru be mee.

3

Obochi ipne-aznu

¹ Kovu hnata ka ama, ige tu ogwnu k'agida vawa n'obochi ipne-aznu.

² Ele badnú jøoburu ele whnurnu ehnai be n'anya, ele whnurnu ıwai n'anya, ele oknomokno, ele nganga, ele noolulu ele badnú, ele zá noobnonu ele murnu be nsni, ele nwée ovu qtu mmamma, ele zá nsq,

³ ele nwée əwhnun'anya, ele zá naagbarunu ele badnú nhne be mernu be, ele nookwu, ele nwée rikne jikwaru ehnai be, ele nü lele anphia, ele nhne bürü oma zá naamasí,

⁴ ele neere ele badnú, ele risi rikne, ele nqowhu nü nganga, ele whnurnu nhne sò n'qnu n'anya karu q whnun' Chiokike n'anya,

⁵ ele nwernu odi ogwnu Chiokike kovu be gñanahor rikne a. Ji nü be nwéko nhne obula.

⁶ Be bu ele ji aghigho nooduwu ezi-nqoro, duwhu ele rinya nwée rikne, ele rinya mmehie noovughari lele ele nwørnu manya nü egwnurnu nhne ojo.

⁷ Ele rinya nü kpa zi nqomu nhne, kovu be nwée rikne mñhia ezi qka.

⁸ Lele kpa Janisi nü Jambirisí gwuzogidnernu Mozizi, ele ka neemegidne ezi qka, ele mkpoma be nwurnu ənwu, ele əkwntata ovu be bu nhne etekne.

⁹ Kovu be jénwe rikne zne nü ruwhnu, lele kpa iwhnirniwhno ele wam whuya iwhne, q bu masi kpa iwhnirniwhno ele ka jøowhru iwhne.

*Polu znirni Timoti
ezi ipne-aznu*

¹⁰ Kitna, Timoti, i magwụ kpakara nhne me znirni nü kpa me wuru bñdnu m. I magwụ nhne me neeme nü nhne me kweru nü ya, nkasi ovu m, nü əwhnun'a m, nü ndidi,

¹¹ nü kpa me nagidnernu okpagbu, nü awhnñwhnu. I magwụ kpakara nhne me whnñrnu n'Antı̄kio, nü Aikoniu, nü Lisisira, kpa me nagidnernu okpagbu. Koyu Nyenwe aị dñhiaru m nü rime kpakara be.

¹² Me kanu i ezi əka, nye obula ke joowu bñdnu ke ngotu ogwnu Chiokike nü rime Karaisi Jizosi jaata awhnñwhnu.

¹³ Koyu ele ojo nü ele ka nü be bu nhne be bñla, jaazi nōjokari bujo, nooduwuhu ele badñu, be nooduwuhu masi be.

¹⁴ Koyu dazigidne nü nhne me znirni i nü nhne i kweru, hne i magwụ nye i mñhiaru nhne n'aka a.

¹⁵ Hite n'ige i bu nnwo mati, i magwụ nhne okwukwo nso kwuru, ke nwernu rikne mee i i buru nye nwernu akoniche. Ka joodubna i n'oznobia hite n'okwnata ovu ke zi nü Karaisi Jizosi.

¹⁶ Kpakara nhne be gbaru n'okwukwo nso hi n'echiche Chiokike whuya, be buru əma n'ogweru zni nhne, bigbø, dø aka nü nsñi nü əznuznu ke ome mma,

¹⁷ ma badñu ke Chiokike buru nye zuru ozu, nye be jiknernu nōornu kpakara ərnu əma.

4

¹ M gwuzo m nü ruvhnu Chiokike nü Karaisi Jizosi nye jeekpe ele zi bñdnu nü ele nwurnu ənzu ikpe nga o jaava lele eze, neenye i iwu ka.

² Kpo okwo izi əma, ziri gnarnagnarna n'ige kwesiri nü ige kwésige, bna mbna, bigbø, kwnalizo mkpoma, gwedu agida ndidi nuanya dñru əli neezni nhne.

³ Kwnornu nü ige jaava nga ele badñu jéekweru iznizni buru əma. Tnunuma, be jaachikota ele neezni nhne, ele jeezni be nhne ke nsñi nōoko be əko noopio.

⁴ Be jéekwe o bno nsñi n'ez i əka, koyu snornu ətnutnu ruwhere.

⁵ Koyu buru nye anya dñru əli ige obula, naagidne awhnñwhnu, rnü ərnu nye nōokpo okwo izi əma, rnü kpakara ərnu ke kwesiri nye izi Chiokike.

⁶ Kitna, ige be joowusi bñdnu m lele arjohna manya dñlam, ige me jōonwu ənzu valəm.

⁷ M lñkwolem əgwnu əma wam, m gbazulem əso wam, m bitala m əkwntata ovu wam.

⁸ Kitna, Nyenwe aị bitannu m okpu-eze ke ome mma, ke nye ikpe ziri ezi jeenyenye m n'obochi wam, o jéenyenye me nü nsñunu m, koyu o jeenyenye kpakara ele noopio o whnñ a anya nga o jōowhuya iwhne.

Iznuznu Połu nü Timoti

⁹ Me wara wara va.

¹⁰ Deması whnñrnu nhne əwa n'anya, əghasa m zne Tësalonika. Kireskensi zneru Galasia, Taịtosi zne Dalimatia.

¹¹ Me nü Lukwu kpɔi zi. Nga i jaava kwuru Makj va, kwnornu nü o jeenyinu m aka n'ērnu me nōornu.

¹² M ziznernu m Taịkikosi Efesosı.

¹³ Nga i jaava chiyau m iwo me chisaru n'oro Kapozi nü Törası, nü əkwukwo, ke kakwo mkpwa əkwukwo.

¹⁴ Alékizanda nye ərnu rugwe mernu m nhne ojo k'agida. Nyenwe aị jōokwu a əgwo ərnu a.

¹⁵ Anya du eli hne o zi, kwnornu nü o bu nye neemegidne izi aị.

¹⁶ Nga me gwuzo n'ikpe n'oziri nōgoru ənu m, o zá nye obula ke sno m, kpakara ele badñu gbanahoru m. Chiokike bikno, gwnñú nhne ka megidne be.

¹⁷ Koyu Nyenwe aị dagwunu m, nyee masi m rikne, me jiri kpo okwo izi əma nü nsñi kpakara ele bñuo ele Ju. Be dñhiaru m n'ənu odum.

¹⁸ Nyenwe aị jōodohia m nü kpakara nhne ojo, duru m n'udno bna n'ochichi əli-eze oligwe. Ya nwe igwugwu əkwunkokwnu. Amiñ.

Obekwu ipne-aznū ke Połu

¹⁹ Bekwu Prisila nü Akwila nü ezi-nü-oro Onesiforosi.

²⁰ Erasitosi daziri nü Korinti, Tirofimosi naaria əhni ibrugbu, m ghasa a nü Miletosı.

²¹ Gbalı va su okirika du. Ebulusi neebekwu i, ma Pudesi, Lajnosi, nü Kalaudia nü kpakara rñmu nda.

²² Nyenwe aị dazinu i. Oru Chiokike dazinu anu.

Okwukwo izi Połu gbaznennu Taịtosı

Nhne gbasiri okwukwo izi ka

Połu kwuru nhne gbasiri Taịtosı nü hne zì ichne ichne nü rime okwukwo izi o gbaru. Q karu nü ya nü Taịtosı sno rnü ेrnu izi oma nü Esia Mati nü Girisi (2 Körinti 2; Galasia 2:3). Połu kannu a, o hohia ele risi nü ele jeelekota ögbaiko Chiokike anya nü Kiriti.

Połu kannu Taịtosı o whnụ ele risi nü ele neelekota ögbaiko Chiokike bu ele, ele badnụ nookwu oka oma (1:5-9). Kpakara ele sno Nyenwe aijjojobu ele bítaru ehni be snam, ele zá neesigha oka (1:10-2:9).

Połu kwuru oka gbasiri ele zì ichne ichne nü rime ögbaiko Chiokike ke zì nü Kiriti. Q karu nü a nwernu rikne o wu bñdnu ikne kwnornu nü Chiokike ziyaru Jizoşı Karaısı, Chiokike znohiaru aij, snuma aij hite nü rikne Enine Nsø, mee aij a panizo bñdnu ikne ke nwernu olile anya bñdnu kwó okwo. Chiokike znohiaru aij kwnornu nü o bu nye obirizi, o búo kwnornu nhne oma óbula a mernu.

Nhne zì n'ögwkwo izi ka

Obekwu ikwu nü okpukpe Połu kpenu Taịtosı (1:1-4)

Ezni ele risi ögbaiko Chiokike (1:5-16)

Ezni ke Ogbako Chiokike (2:1--3:11)

Ezni ke o znirni Taịtosı nü obekwu ikwu ipne-aznu (3:12-15)

¹ Mawa, Połu nye izi ke Chiokike nü nye izi Jizoşı Karaısı. Ernu m bu o mee ele Chiokike hohiaru nwe ögwnata ovu, ma be mahia ezi oka ke noodubna n'otu ogwnu Chiokike,

² ma be nwehia olile anya bñdnu kwó okwo, hne Chiokike zá naagha aghalaghala, bu ke o kweru mkwuna sú qwa panizorū.

³ O mernu ikwu-önü a whuya iwhne n'ige ke a hite nü ogbasa izi oma, bu ke o yisiri n'aka m lele nhne Chiokike Nye Oznohia aij nyernu n'iwu.

⁴ M naagbanu i Taịtosı nnwø m n'ezi n'ögwnata ovu ke a kwekötaru okwukwo.

Oru, nü udno ke hi n'aka Chiokike Nda aij nü Jizoşı Karaısı, Nye Oznohia aij.

Ernu Taịtosı nü rime Kiriti

⁵ Nhne mernu me gharuru i nü Kiriti bu ma i bijkwata nhne ke kwsiri ögbiwa, hohia ele okno badnụ nü rime eli-öhna óbula, lele kpa me kannu i.

⁶ Nye okno badnụ kwsiri o bu nye nwée ötna, nye lü otu nnwerne, nye nwernu rümu be tükwasiri mkpöma, nye kpáhie agwa, ele mée risi rikne.

⁷ Kwnornu nü nye risi jojobu nye nwée ötna lele nye izi Chiokike, nye mée n'iche ovu a, wé ovu ehni wara wara, nye zá nöonwo manya gbu ogbu, nye mée nhne rikne, nye nwée ögwho-anyा.

⁸ O jojobu nye neelekota ele izne, nye whnurnu nhne oma n'anya, nye zá neemewhe nhne ike, nye zì snam, ziri nsø, nye neejikwaru ehni a.

⁹ O jikwaru oka wam ke kwsiri ögwnata ovu rikne lele kpa be znirni a, ma o mesi ele berere ovu rikne hite n'iznizni a zì snam, gesi masi ele neemegidne a nhne ojo be.

¹⁰ Agida ele kwé ekwe nooduwuhu ele berere hite nü ikwu-önü etekne, ke kakwo ele knesnigwü omen'eli ele Ju aka rikne.

¹¹ Be kwsiri o mee be kpusni önü be, ele noolulu agwna ezi-nü-qro, ele neezni nhne be kwésile o zni, kwnornu ịwai.

¹² Otu nye ögwnurninya be, nye Kiriti, karu kpa, "Ele Kiriti bu ele aghalaghala, ele ovu ojo lele anohia, ele ime-mgwü, nü ele okne nkoli."

¹³ Nhne o kwuru bu ezi oka, ka kparayu bigbosí be rikne, ma be gwuzosi rikne n'ögwnata ovu,

¹⁴ ma be gharu iznizni aghalaghala ele Ju nü iwu ele badnụ ke hi n'aka ele whogaru n'ezí oka.

¹⁵ Kpakara nhne zì richna n'anya ele zì richna, kovu nye rüru örü nü nye kwé ekwe, zá nhne zì richna, kwnornu nü aköniche be nü echiche be rüru örü.

¹⁶ Be karu nü be magwü Chiokike, kovu ेrnu be neegesi nü be nöogonahoru a. Ele sò ize, ele risi rikne, ele nwée rikne mee nhne oma óbula.

2

Iznizni zì snam

¹ Gbalị zni iznizni zì snam.

² Ele okno badnụ nwernu anya udno, ele nwernu өso n'anya, ele zá neemewhe nhne ike, ele zì kwem n'ögwnata ovu be, nü ögwnun'anya nü ndidi.

³ Ele okno badnụ ele rinya masi wuru bñdnu lele ele zì nsø, ele zá noobno ele berere nhne, ele zá nöonwo manya gbu ogbu, ele neezni nhne óburu oma,

⁴ ma be zni ele nnwerne ikne anya udno, whnụ nzi be nü rümu be n'anya.

⁵ Be kwsiri ögbiwa ele zá neemewhe nhne ike, ele zì richna, ele rinya neelegidne өro be anya nkari, ele noobnonu nzi be nsni, ma ele badnụ gharu o kaja ikwu-önü Chiokike.

⁶ Kpam masi, neezni rümu ikoro ma be óburu ele zá neemewhe nhne ike.

⁷ Nü kpakara nhne i neeme, gesi ehni i nye oma atu n'érnu oma. Nü nhne i neezni gwuzosi rikne nü rime a, nye anya dñru eli.

⁸ Ikwu-**q**unu buru **q**oma ma nye **q**obula ke neemegidne i tu iwhnerne hne be nwee nhne ojo be jeeji nookwugidne ai.

⁹ Zni ele **q**hi be bonu ele nwe be nsni nu kpakara nhne, neeme nhne jooso be n'qonu, be sa oka nga be nookwunu be oka.

¹⁰ Be znu nhne ele nwe be, kovu be gesi nu be jotutwasi be mkpoma, neege*s* nhne **q**oma ke zi nu iznizni Chiokike Nye Oznohia ai nu kpakara nhne.

¹¹ Oru Chiokike ke neegweya oznohia whuyar*u* iwhne hne kpakara ele badnu zi,

¹² neezni ai a sigbasi nhne noogwnu anogehni ai n'ow*a*, nu budnu ke za nootu ogwnu Chiokike, a wuru budnu ele za neemewhe nhne ike, ome mma, nootu ogwnu Chiokike nu rime owa ka.

¹³ A nwernu olile anya zi ngozi, bu o whuya iwhne igwugwu ke Chiokike hna ezi nu Nye Oznohia ai Jizos*i* Kara*si*.

¹⁴ O bu nye gweru ehni a nyee n'qonodi ai ma q gbahia ai nu rime nhne ojo, bitannu ehni a ele ke a, ele zi richna, ele ovu neerne bekwnu n'ernu **q**oma.

¹⁵ Zni kpakara nhne ka, naakwnagidne, bna mbna nu kpakara rikne i nwernu. I kwe badnu **q**obula ledna i anya.

3

*Budu*nu nye Kara*si*

¹ Chenwanyanu ele badnu be bita ehni be nu mkpururu ele risi nu ele neechi ech*i*, noobno nsn*i*, jiknernu o rnu ernu **q**oma,

² be kwuko qojo megidne badnu **q**obula, be buru ele udno, ele agwa **q**oma, ele ovu hieru eli hne kpakara ele badnu zi.

³ N'ige mbom, a bu ele iwhnirniwhno, ele za noobno nsn*i*, ele be duwhuru, noosno agida nhne ojo zi qdo nu qdo ke noogwnu ai, a wuru budnu ojo, kwno awuwa, be snornu ai irno, ajla sno masi be irno.

⁴ Kovu nga ovu **q**oma nu qwhmunianya Chiokike Nye Oznohia ai whuyar*u* iwhne,

⁵ o znohia ai, o buo kwnornu ernu **q**oma a rnurn*u*, kovu kwnornu obirizi a. Hite n'qosnus*u* ke **q**umu berere, Enine Nso nyernu ai budnu ikne.

⁶ Chiokike wukwasiri ai Enine Nso k'agida hite nu Jizos*i* Kara*si* Nye Oznohia ai.

⁷ Hne o gwnurnu ai lele ele mee mma hite n'or*u*, a buru ele neekehia olile anya budnu kwo okwo.

⁸ Ka bu qka kwesiri qkwnata ovu. M naakaa, ji kwusi a rikne ma ele kwera nu Chiokike buru ele anya dur*u* eli, neeme nhne buru **q**oma. Kpakara nhne ka buru **q**oma naabna iru hne ele badnu zi.

⁹ Kovu zeru ajiji iwhnirniwhno, nu ogwnu rewhna eburnu, oknorno, olu ogwnu kwnornu iw*u*, be bnuna iru, be bu nhne etekne.

¹⁰ Do nye **q**obula ke neegweya okewa aka nu nsni mgba lawu*u*, i mewo, gharu a.

¹¹ I magwu nu badnu ki bu nye aghorome, nye mmehie, o bu nye naama ehni a ikpe.

Ezni ipne-aznu

¹² Nga me jeeziya Atemasi nu Taikikosi, hna anu zi, gbalj vakwnusi m nu Nikopolisi, kwnornu nu m jaadazj pij n'ige okirika.

¹³ Gbalj yisini Zenasi nye ogwnu iw*u* nu Apolosi aka n'izne be, whnu nu be nwehjaro nhne **q**obula be pioru.

¹⁴ Ele ke aij muhia kpa be jeeji ige be rnu er*u* **q**oma, rnuhia nhne zi mkpa, be wuko badnu bnuna nu nhne.

¹⁵ Kpakara ele me nu be zi neebekwu i. Bekwu kpakara ele whnurn*u* ai n'anya nu rime qkwnata ovu. Oru Chiokike dazinu kpakara anu.

**Okwukwo izi
Poju gbaznennu
Filemoni**

Nhne gbasiri okwukwo izi ka

Filemoni bu otu nye zi mkpa n'ogbako Chiokike ke zi nu Kołosi, nye nwe ohi ke rəwhna a bu Qnesimosi. Ohi ka hiri n'oro nye nwe a gbawhu. Kpa ə kpawhuru, ya nu Poju nye zi n'ikelu whnūtaru. Hite n'aka Poju, Qnesimosi ghə nye Karaisi. Poju gbaznennu Filemoni okwukwu izi ka naarijaso a, o kwubnahnarnu ohi a, nye Poju neezihnahienu a. Poju naarijaso a, o naabnarnu a lele nnwə nda nu rime Karaisi, o bju lele ohi.

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Opanizo (1-3)

Qwhnun'anya Filemoni nu okwnata ovu a (4-7)

Qriiasno nu risi Qnesimosi (8-22)

Okwukwo (23-25)

1 Mawa, Poju, nye ikelu kwnornu Karaisi Jizosi, nu nwene ai rukna Timoti, naagbaznenu enyi aji nu nye ərnu ibne aji, Filemoni, okwukwo izi.

2 A naagbaznenu masinu nwene aji rinya Afja nu nye əgwnu ibne aji Akiposi nu ogbako ke zi n'oro i.

3 Oru nu udno ke Chiokike Nda aji nu Nyenwe aji Jizosi Karaisi dazinu anu.

*Poju nqotunu Chiokike
mmamma*

4 M nqotunu Chiokike mmamma ige əbula me neechenwanyi i n'okpukpe m,

5 kwnornu nu m nooru nhne gbasiri qwhnun'anya i hne kpakara rymu Chiokike zi nu okwnata ovu i nu Nyenwe aji Jizosi Karaisi.

6 M neekpe ma okwnata ovu i nqornusi ərnu rikne n'esilawuru rymu nda mai i mahia kpakara nhne əma ke a nwernu a ji nqornu ərnu nu rime Karaisi.

7 Qwhnun'anya i nyernu m mkpoma qso n'oru k'agida su nwene m rukna, bu ke mernu ovu ele nsə ziri bjudnu ikne, gbatu kwno m inwe.

*Poju rjasnoru
nu risi Qnesimosi*

8 M nwernu m anya rikne nu rime Karaisi o kanu i mee nhne ke kwsiri.

9 Kpou qwhnun'anya mernu me rjasno i, lele okpa badnu me bu, Poju nye okno badnu, kou kitna, nye ikelu kwnornu Jizosi Karaisi.

10 M nqorio i kwnornu Qnesimosi nnwə m rukna nu rime Karaisi, nye ghəru nnwə m kpa me zi n'ikelu.

11 Nu mbom, o bnage nu nhne əbula nyee i, kou kitna o bnarnu iru nyee i, ma mawa masi.

12 M neezyanu i ya hite n'ovu m, lele nye zi m okne mkpa.

13 O znernu amas i əbita a hna me zi ma o yinu m aka n'qonodi i kpa me zi n'ikelu kwnornu izi oma.

14 Kpou m jéeme nhne ovu i kwéle, kpa nhne əma əbula i jeeme jeehi n'ovu i whuya, o bju nhne be kwnagidnernu i mee.

15 O jəobu nu Qnesimosi whəgaru ige mati, ma i kwubnanya a n'ehni i əkwnukokwu.

16 O būma lele ohi, o kakwo ohi, kou lele nnwə nda be whnūturu n'anya. O zi m mkpa k'ez, kou ə zi i mkpa kakwo lele badnu nu lele nnwə nda nu rime Nyenwe aji.

17 O būru nu i kwuru m nye ərnu ibne i, kwubnanya a lele kpa i jeegweru m.

18 O būru nu o nwernu nhne ojo əbula moju ogwo ke o ji i, gwnusi a nu risi m.

19 Mawa Poju, ji aka m naagba nhne ka, m jəokwu i be. I magwū nu ji n'iwthuru i jigwu m ogwo bjudnu i.

20 Bikno, nwene m rukna, menu m nhne ka kwnornu nu Nyenwe aji, mee ovu so m n'oru lele nwene rukna nu Karaisi.

21 M tukwasiri m mkpoma nu i joobno nsni kpa me naagba okwukwo ka nu i jeeme kakwo nhne me nqorio i.

22 Kpam masi, bitanu m otu onu oro, kwnornu m neele anya nu Chiokike jaaza kpakara okpukpe anu mee m hiehnakwnusi anu berere.

Obekwu ikwu ipne-aznu

23 Epafarasi nye me nu a zi n'ikelu kwnornu Karaisi Jizosi neebekwu i,

24 ma ele ərnu ibne m Makj, Arisitakosi, Demasi nu Lukwu.

25 Oru ke Nyenwe aji Jizosi Karaisi dazinu enine anu.

Okwukwo izi

Ele Hiburu

Nhne gbasiri Okwukwo izi ka

Okwukwo izi Ele Hiburu bụ ke be gbaznennu ele Karaịsi ele be neemegidne, ele zị nụ ogwu nụ be jaaghasa ọkwnta mkpoma nụ Karaịsi. Nye gbaru okwukwo ka naakanu be nụ Jizosi Karaịsi bụ ezi oyiyi Chiokike n'iwhuru a. O neegesi nhne ka, ke mbom, Jizosi bụ Nnwọ Chiokike ke zị ọkwntukwnu, nye muhiaru obno nsnị hite n'awhnụwhnu ọ gawheru. Lele Nnwọ Chiokike, Jizosi kakwo kpakara ele ọwhnurninya ke Tęsitementi Oknani, ma ele enine izi, ma Mozizi n'iwhuru a. Ke ẹbo, Chiokike karu nụ Jizosi bụ nye arjohna, nye ọbula ke kweru nụ ya, bụenwehịa ọznhia nụ mmehie.

Nye gbaru okwukwo izi ka kwuru ọka gbasiri ele dikne ke ọkwnta ovu, ele gwuzoru kwem du n'enwu. Be lekwaṣiri Jizosi anya, nụ ruwuhu awhnụwhnu nụ ọkpagbu be kpagburu be. O jiri odo aka nụ nsnị nụ ezni mesni ọkwukwo izi a.

Nhne zị n'o okwukwo izi ka

Karaịsi bụ oyiyi Chiokike zuru ozu (1:1-3)

Karaịsi kakwo ele enine izi (1:4---2:18)

Karaịsi kakwo Mozizi nụ Josua (3:1---4:13)

Karaịsi bụ nye risi arjohna kakwo (4:14---7:28)

Ọgb-a-njo-éhni Karaịsi kakwo (8:1---9:22)

Arjohna Karaịsi kakwo (9:23---10:39)

Ọkwnta mkpoma bụ risi nhne (11:1---12:29)

Mee nhne jooso Chiokike n'ọnu (13:1-17)

Okpukpe nụ ọka ipne-aznụ (13:18-25)

Nnwọ a kakwo

ele ọwhnurninya

¹ N'ige wheru ewhe, Chiokike kwunnu ele nda aị ọknani ọka agida ige hite n'ọnu ele ọwhnurninya n'apna zị ichne ichne.

² Koyu kitna, n'ọbuchi ipne-aznụ ka, o kwunnu aị ọka hite n'ọnu Nnwọ a Jizosi, bụ nye o hojiaru ma ọ bụru nye jeeri kpakara mkpke, nye o hiri n'aka a kpụ ọwa.

³ O nwernu igwugwu Nda a. Nnwọ wam bụ nhne Nda a bu. O ji ikwu-ọnu a ke nwernu iknernema jigidne kpakara nhne. O jiri aka a snusnama mmehie ọwa. Nga o mekworukwu ka, o daziri eli n'akarikwnunga Chiokike n'oligwe, nye kakwo kpakara nhne n'olu.

Nnwọ Chiokike kakwo ele enine izi

⁴ Nnwọ wam kakwo ele enine izi lele kpa rewhna a "Nnwọ," ke Chiokike nyernu a kakwo rēwhna be.

⁵ Kwnornu nụ ọ zá enine izi ọbula ke Chiokike kannu,

"Ji bụ Nnwọ m.

M għolam Nda i tna."

Mobu, o zì masi enine izi ke Chiokike kannu, "M jooburunu i Nda, i jooburu Nnwọ m."

⁶ Nga Chiokike neeziya Nnwọ a nü rime owa, o kaa,

"Kpakara ele enine izi Chiokike kpōnu a risi eli."

⁷ Ka bụ nhne Chiokike kwuru gbasiri ele enine izi,

"Chiokike mernu ele enine izi a lele ruwhere,

ele izi a lele békwnu neerne erne."

⁸ Koyu nhne gbasiri Nnwọ wam, Chiokike karu,

"Chiokike, ngadna eze i jaazi tim tóm,

Mkpara əli-eze i bụ ikpe zì snam.

⁹ I whnrụ nhne ọma n'anya, sno nhne ojo irno,

kam kpayarū, Chiokike, bụ Chiokike i teru i mpono ovu ọso n'ọnu,

bịta i nụ hne kakwo kpakara ele ibne i."

¹⁰ O kaa,

"Ji Jihova, i turu ntü-əli ọwa hite nụ mbom.

Iji aka i lawrụ kpu oligwe.

¹¹ Kpakara be joowhu, koyu i jaazi ọkwntukwnu.

Be jaaka bükà lele iwo.

¹² Ijaapiakota be lele iwo olu,

be jaagbanwo be lele ikpe,

koyu i zị kpa i zị nụ mbom,

Ọnu Ọgwnugwu awha i jéebi ebi."

¹³ O zá enine izi ọbula ke Chiokike kannu,

"Daziri eli n'akarikwnunga m

tem du nga me jaabita ele irno i

lele nhne i jootukwasi ọchi i lawrụ."

¹⁴ Ele enine izi, kpakara be bùo ele o ziyanu

o yinu ele eekehịa ọznhia aka sa?

2

Okne ọznhia wam

¹ Kam kpayarū, a jigidne ezi ọka wam a nünrụ aka rikne, o zị be vume aị lele kpa mini noovume ọgbo.

² O bụru nụ ikwu-ọnu ele enine izi kwuru gwuzosiri rikne, kpakara mmehie nụ risi rikne nahiaru Ọgwo Ẹrnu awhnụwhnu kwe-siri be,

³ ndaa kpa a jaagbanahorū, o bụru nụ a lewhuru okne ọznhia hna kpa anya? O bụ ke Nyenwe aị n'iwhuru a beru osno zni, ele nünrụ a kannu aị nụ ọ bụ ezi ọka.

⁴ Chiokike gbanu be akebne hite nụ Ẹrnu elekema zị ichne ichne ke rikne, nụ Ẹrnu ndu-éhni, nụ Ẹrnu rikne zị ichne ichne. Ọgba masiri akebne nga o nyernu ele badnụ nkesi ke Enine Nsọ lele kpa o masiri a.

Jizosi nụ lele rụmu nne a

⁵ Berere kwno, Chiokike bítage ele enine izi ele jaachi ḥwa ke jaava, bu ḥwa ke a nookwu ḥka a.

⁶ Kóvu be kwuru n'otu hnenum n'ókwukwo nsó,

"Kíni bu nhne badnú etekne bu, ke i naari ḥriri gbasiri a,

nú nnwó ke badnú ke i neelekota a?

⁷ I mernu a o hietu eli matí karú ele enine izi. I jiri igwugwu nú oson'anya kpusi a nú risi lele okpu-eze.

⁸ I mernu a nye risi kpakara nhne."

Ka neegesi nú o zá nhne o sigbasiri o bija nū mkpururu ḥchi a. Kóvu kitna, a whnúge nū kpakara nhne ka zí nū mkpururu ḥchi a.

⁹ Kóvu a whnúrnu Jízosi, nye o mernu hitu eli matí karú ele enine izi. O jiri igwugwu nú oson'anya kpusi a nú risi lele okpu-eze kwnornu nú o nwñrnu ḥnwu. Hite n'oru Chiokike, o raturu ḥnwu riro kwnornu kpakara badnú.

¹⁰ Chiokike nwe kpakara nhne, ya ke masíri kpakara nhne hite n'iknernema a. O mernu nhne kwsiri nga o mernu Jízosi zu ozu hite n'awhnúwhnu, ma o znohia agida rümu Chiokike, mee be snornu a kehia igwe n'igwugwu a.

¹¹ Kwnornu nú nye bijarú be nsó nú ele be bijarú nsó bu otu ḥro. Kam kpayarú, o sukuw be rümu nda a zá nqotu a iwhnerne.

¹² O karú,

"M jookwupiya rëwhna i n'esilawürü rümu nda m,

m jaaznarni i n'esilawürü ḥgbako Chiokike."

¹³ Berere kwno,

"M jøtotukwasí a ovu,"

o kwu kwno,

"Le me nū rümu Chiokike nyernu m."

¹⁴ Lele rümu o sukwuru vugwu anq-ehnì nu ḥvnarna, Jízosi ghoro badnú ke vugwu anq-ehnì nú ḥvnarna ke nwernu rikne nwñ ḥnwu, ma hite n'ēnwu a, o megbu nye wam bu Ekwensi ke nwernu rikne enwu,

¹⁵ ma o ḥdha ele zí n'ohi kpakara buđnu be n'ogwnu ḥnwu.

¹⁶ Kwnornu n'ezí, Jízosi váge o yinu ele enine izi aka, kóvu rümu avnñrnu Ebereham.

¹⁷ Kam kpayarú, o zí mkpa Jízosi nú lele rümu nda a nū apna ḥbula, ma o buřu nye risi arjohna ke nwernu mkpoma obirizi kwsiri ḥkwnata ovu nú ruwhnu Chiokike, o buřu masí nye mernu badnú nú Chiokike zíri n'udno hite nú ḥgbaru mmehie.

¹⁸ Kwnornu nú o taru awhnúwhnu nga be rnarnu a ḥrnurna, o nwernu rikne yisinu ele be naarna ḥrnurna aka.

3

¹ Kam kpayarú, rümu nda m, ele zí nsó, ele vu osukwu ikwu oligwe, anu rí ḥriri nhne gbasiri Jízosi, nye izi, nú nye risi arjohna ke ḥkwnata ovu ají.

² O bu ḥwa kwsiri ḥkwnata ovu nyee nye ḥohiaru a, lele kpa Mozizi buřu nye be tükwasiri ovu nú kpakara ḥrnu a n'ōro Chiokike.

³ Jízosi kwsiri o nwe igwugwu ke kakwo igwugwu Mozizi lele kpa nye wuru ḥro nwernu igwugwu karú ḥro o wuru.

⁴ Kwnornu nú kpakara ḥro nwernu nye wuru a, kóvu Chiokike wuru kpakara nhne.

⁵ Mozizi, lele nnwó izi be kwsiri o tükwasiri ovu nú kpakara ḥro a, gbarú akebne nhne be jookwu nú ruwhnu.

⁶ Kóvu Karaisí kwsiri ḥkwnata ovu lele nnwó n'ōro Nda a. A bu ḥro a, o buřu a bija mkpoma siri rikne ají, gwuzosí masí rikne nú nhne a neele anya a.

Ozukwa inwe ke rümu

Chiokike

⁷ Lele kpa Enine Nsó karú,

"Tna, o buřu nú anu ḥurnu nkoli a,

⁸ anu mée ovu anu si rikne,

lele kpa ele Izireli mernu nga be gwuzogid-nernu Chiokike,

ige ḥrnurna n'eli-ikpa.

⁹ Nga ele nda anu ḥknani kparú m iru, kpahia m,

be whnñrnu ḥrnu m nri awha ḥno.

¹⁰ Ovu weru m ehni kwnornu ebiri kam, m kaa, 'Mkpoma be noowhu apna, be kwége o bija iwu m.'

¹¹ Kam kpayarú, m ji m ovu owe ehni dū risi, kaa,

'Be jáabna hne me jeenyé be ozukwa inwe.'

¹² Rümu nda m, anya dū anu eli, o zá nye ḥbula n'esilawürü anu ke jeenwe ovu mmehie ke kwé ekwe ke jeeme a o whoga nú hne Chiokike ke zí buđnu zí.

¹³ Kóvu anu kwnagidne ibne anu hnebuko ḥbochi be kwuru "Tna." O zá nye kwe aghigho ke mmehie mee ovu a si rikne megidne Chiokike.

¹⁴ Kwnornu nú o buřu a jidne ḥkwnata mkpoma a nwernu nú mbom dū okwukwo, ají nú Karaisí jeekekó nhne.

¹⁵ Lele kpa be gbarú n'ókwukwo nsó,

"Tna, o buřu nú anu ḥurnu nkoli a,

anu mékó ovu anu si rikne

lele kpa ele Izireli mernu nga be gwuzogid-nernu Chiokike."

¹⁶ Ndaa ele ḥurnu nkoli Chiokike mee risi rikne? O buřu ele Mozizi hiri n'eli Ijipiti duhia sa?

¹⁷ Ndaa ele Chiokike wesanú ovu ehni nri awha ḥno? O buřu ele mehieru, buřu ele iznu be dnarnu n'eli-ikpa?

¹⁸ Ndaa ele Chiokike dñru risi nñ be jáabna nñ hne o jeenyé be ozukwa inwe? O búo ele bnóge nsni?

¹⁹ A whñrnu nñ be bnáge hne o jeenyé be ozukwa inwe kwnornu nñ ókwe ekwe be.

4

¹ Chiokike kweru aí mkwna o bna n'ozukwa inwe a, mkwna wam noogwuzo kwem, anú ngwa ma tñ ogwnu, o zí otu nyenum n'ésilawuru anú ba adna nñ o bna nñ rime a.

² Kwnornu nñ be znirni aí izi ñoma lele kpa be znirni be. Kóvu izi be znirni be bnágen be nñ nhne, kwnornu nñ ele nñrnu a jíle ñókwanu ovu naahoru a.

³ Kítna aí ele kweru bnarnu n'ozukwa inwe a lele kpa Chiokike kwuru,

"Mjí m ovu owe éhni dñ risi,

be jáabna hne me jeenyé be ozukwa inwe."

O kwuru ka, o bú n'ezí nñ érnu wam kwolem kpa o tñru ntñ-eli ñawa.

⁴ O kwuru oka gbasíri ñobochi ke ésaú n'otu hnñam, "Chiokike zukwaru inwe n'ñobochi ke ésaú nñ kpakara érnu a."

⁵ Nñ hnñam kwno, o kaa, "Be jáabna n'ozukwa inwe m."

⁶ A whñrnu nñ ozukwa inwe zínu ele ke Chiokike. Kóvu, ele nñrnu izi ñoma wam nñ mbom bnáge n'ozukwa inwe wam kwnornu n'ókwe ekwe be.

⁷ Chiokike bñtaru ñobochi berere ele badnú ji naabna n'ozukwa inwe a, kwu a "Tna." Nga agida awha whemernu, o hi n'ónu Devidi kwu lele kpa o kwuru nñ mbom,

"Tna, o búru nñ anú nñrnu nkoli a, anú mée ovu anú si rikne."

⁸ Kwnornu nñ o búru nñ Josua duru be bna n'ozukwa inwe, Chiokike bñó kwule oka gbasíri ñobochi ozukwa inwe berere.

⁹ Ka neegesi nñ ozukwa inwe berere zínu rñmu Chiokike lele kpa Chiokike zukwaru inwe kpa o kekworu ñawa n'ñobochi ke ésaú.

¹⁰ Nye ñobula ke bnarnu n'ozukwa inwe ke Chiokike, noozukwa inwe nñ kpakara érnu a lele kpa Chiokike zukwaru inwe n'érnu a.

¹¹ A yisi éhni ma a bnazne n'ozukwa inwe a, o zí nye ñobula ba adna kwnornu nñ ókwe ekwe lele kpa rñmu Izirélu dnarnu.

¹² Ikwu-ónu Chiokike zí bñdnu nñorñusí érnu rikne. O zí bñko kakwo ama-ogwnu ruwhnu lawuru. O nñodubna, neekewa mkpuru ovu nñ enine, ma ñokpukpu nñ omio. O nñotupiya echiche ovu nñ agwa ke badnú.

¹³ O zá nhne be keru eke ke tugwaru otugwa n'anya Chiokike, kpakara nhne gbeanya n'anya nye wam a jaasa ajiji gbasíri éhni aí.

Jizosí bú nye risi arjohna

¹⁴ Hne a nwernu nye risi arjohna hna ezi kpa, nye beru osno zñe nñ ruwhnu Chiokike n'oligwe, Jizosí Karaisí Nnwø Chiokike, a jidnesi okwuhiá ke ñotukwasi ovu aí aka rikne.

¹⁵ Kwnornu nñ a nwéé nye risi arjohna ke nhne gbasíri aí zá neemetu n'ovu, kóvu a nwernu nye risi arjohna nye be kparu iru n'apna ñobula lele aí, kóvu o méné mmehie.

¹⁶ Ngwa ma a gweru ovu siri rikne vadu ngadna oru ke Chiokike ma a nahja obirizi nñ oru jeeyinu aí aka n'ige mkpa.

5

¹ Nye risi arjohna ñobula bú nye be hóhiaru n'ésilawuru ele badnú, be bita a ichne ma o ñasni anya badnú nñ ruwhnu Chiokike, naakwanu be arjohna nñ nkesi kwnornu mmehie.

² O nwernu rikne gweru ovu ñoma mesno ele nwéé rikne nñ ele máa nhne n'apna ñobula, kwnornu nñ ya n'íwhuru a zá rikne.

³ Kam kpayarú, o naakwa arjohna kwnornu mmehie ke a, nñ ke ele berere.

⁴ O zá nye gweru igwugwu o chni éhni a nye risi arjohna, kóvu nye Chiokike sukwaru lele kpa o sukwuru Eróni.

⁵ Kpam masí, Karaisí nyége éhni a igwugwu ke nye risi arjohna. Kóvu Chiokike kwuru nhne gbasíri a,

"Jí bú Nnwø m,

M ghólam Nda i tna."

⁶ Chiokike kwu kwno nñ hne berere,

"I bú nye arjohna ñokwukokwnu, n'ahíri ke Mékizedeki."

⁷ Nga Karaisí zí bñdnu n'ñawa, o ji okne ñekwana nñ anya-mini río arjirio a n'okpukpe nyee Chiokike, bú nye nwernu rikne o ñohia a n'ñewu. O nñrnu okpukpe a, kwnornu nñ o gwéndarnu éhni a eli.

⁸ O bú n'ezí nñ Jizosí bú Nnwø Chiokike, kóvu, o muhiaru obno nsni hite n'awhnñwhnu o taru.

⁹ Nga be mernu a o zíri snam, o ghóru nye risi oznöhia ñokwukokwnu ke kpakara ele joobno nsni.

¹⁰ Chiokike mernu a o búru nye risi arjohna n'ahíri Mékizedeki.

Qdnahala aznu

¹¹ A nwernu agida nhne a jookwu gbasíri Karaisí nye risi arjohna n'ahíri Mékizedeki, kóvu a jóokwu a kwnornu nñ anú jéenwe rikne ghópha be.

¹² Kítna, anú kwesíri o búru ele jeezni nhne, kóvu o zí köriri mkpa be neezni anú nhne mbom ke ikwu-ónu Chiokike. O búru nñ mini-réma bú nhne anú zí köriri nñonwo, o búo wiri siri rikne.

¹³ Kwnornu nñ nye ñobula ke nñonwo mini-réma bú watakiri, o nwéé rikne mahja nhne ñoma nñ nhne búo ñoma.

¹⁴ Wiri siri rikne bu ke ele soru oso, bu ele be znurnu o mahia nhne zi ichne nu hne nhne qma nu nhne ojo zi.

6

¹ Ngwa ma a zne ruwhnu, a sjgbasi iznizni mbom ke Karaisi zne nu ozu ozu, a zoma q tu ntu-eli otuhnsna nu mmechie berere hita n'ome nhne ke neegweya enwu, kweru nu Chiokike.

² Ka bu iznizni ke qwu mini nu ke obniakwasu aka nu risi, nu ke ohi n'enwu lizo, nu ke ikpe zi okwnukokwu.

³ Chiokike kwe, a jeeme nhne ka.

⁴ O bu nhne kwé omume nu ele mahijaru iwhne ke Chiokike dnahnala, jeehiehna, bu ele raturu nkesi oligwe riro, bu ele kehijaru igwe nu rime Enine Nso.

⁵ Ele ka bu ke raturu nhne qma ke ikwu-
onu Chiokike riro ya nu iknernema ke qwa
ke jaava,

⁶ Be hi nu ya dnahnala. O bu nhne
jékewe omume o kwuhnhaya be, o nu lele
be noqkogidne Nnwq Chiokike n'olu ogba
berere, naakpası i whnerne nu ruwhnu
qhna.

⁷ Eli ke nwörnu mini ke noozokwasu a,
naamipiya mkpuru ke bnannu ele ekwu iru,
o nahia ngozi Chiokike.

⁸ Kóvu eli ke nooru igwnu nu akikara
bnáge iru qbula. Be joovu a qnu, n'ipne-aznú,
bekwuu jeerne a.

⁹ Kóvu ele me whnurnu n'anya, o bu n'ezi a
nookwu kpa, a tükwasiri ovu nu nhne kakwo
mma gbasiri anu, bu ngozi ke ozhobia nu
mmechie.

¹⁰ Chiokike zá neeme nhne ojo. O jéechezu
ernu anu ya nu qwhnun'anya anu gesiri
rewhma a, zi köriri neegesi hne ele ke
Chiokike zi.

¹¹ A noopio ma nye qbula mee köriri kpam
du okwukwo, ma olile anya anu zi kwem.

¹² A píole anu bürü ele ime-mgwü, kóvu
anu nu lele ele kweru ekwe nwe masi ndidi
tem du o nahia mkwna Chiokike kweru.

Mkwna Chiokike zi kwem

¹³ Nga Chiokike kweru Ebereham mkwna,
o jiri ehini a du risi kwnornu nu o zá nye
berere kakwo a.

¹⁴ Qkaa, "N'ezi qka, m jøogozi i, nyee i qbuba
masi."

¹⁵ Ebereham jiri ogologo nkasi ovu
nwehia mkwna wam Chiokike kweru a.

¹⁶ Ele badnu neeji nye kakwo be du risi,
neemesi oka be rikne, kam bürü mbimambi
oka nu odogbuta.

¹⁷ Chiokike, ma o gesi ele jeekehia mkwna,
nu o jáagbanwo mkwna wam, jiri rewhma a du
risi.

¹⁸ Chiokike nyernu aij mkwna a nu o du
risi a, nhne lawuru ka gbánwo agbanwo

kwnornu nu Chiokike jáagha aghalaghala,
ai ele gbazernu jigidne olile anya ke zi nu
ruwhnu ai aka o zi inwe gwü ai.

¹⁹ A nwernu olile anya ka lele nkno ke
mkpuru ovu, ke zi jii nu kwem, ke dubnarnu
ai n'aznú ikpe obnosni nu rime hne zi nsø,

²⁰ hne Jizosi beru aij osno bnazne, bürü nye
risi arjohna okwnukokwu n'ahiri Mekizedeki.

7

Mekizedeki, nye arjohna

¹ Mekizedeki ka bu eze Salém, nye arjohna
ke Chiokike ke Kakwo Nhne Dum Olu. O
zuteru Ebereham nga o hiri ogwnu ke o
gburu ele eze neehiehna, o gozi Ebereham.

² Ebereham nyee a otu nga nu nri nga
kpakara nhne o gweyaru. Rewhma a ke
mbom bu "Eze Ome Mma," ke ébo bu "Eze
Salém," ke bu "Eze Udno."

³ O zá otnutnu gbaka gbasiri nda a móbu
nne a, móbu avnurnu a, ómumu a, móbu enwu
a, lele Nnwq Chiokike, o bu nye arjohna
okwnukokwu.

⁴ Le nye kwu ka, ke nda aij Ebereham
nyegarü a otu nga nu nri nga kpakara nhne
o luhiaru n'ogwnu.

⁵ N'ezi qka, iwu karü rümu Livai ele
arjohna nahoru rümu nda be otu nga nu nri
nga. O bu n'ezi nu be bu rümu Ebereham.

⁶ Kóvu Mekizedeki hige nu avnurnu Livai,
kóvu o nahoru Ebereham otu nga nu nri
nga, gozi masi nye wam nahiaru mkwna
Chiokike.

⁷ N'ezi, nye wam ke goziri kakwo nye wam
o goziri.

⁸ Hna, badnu etekne ke joonwu ónzu na-
narnu otu nga nu nri nga. Kóvu hne berere,
Mekizedeki nye be gbarü akebne nu o jaazi
tem nanarnu otu nga nu nri nga.

⁹ A jaakaa nu nga Ebereham kwuru otu
nga nu nri nga, nu Livai nye nanahoru otu
nga nu nri nga kwuru ke a masi nu rime
Ebereham,

¹⁰ kwnornu nu Livai zi nu rüwho Ebere-
ham nda a nga Mekizedeki zuteru Ebere-
ham.

Jizosi bu nye arjohna lele Mekizedeki

¹¹ Be nyernu ele Iziréli iwu hite n'ele
arjohna Livai. O bürü nu iwu ke mernu
rümu Livai bürü ele arjohna mernu badnu zu
ozu, o zá mkpa nu nye arjohna berere jaava
n'ahiri Mekizedeki, buo n'ahiri Eroni.

¹² Kwnornu nu kpa be gbanworu ele
arjohna, kpam masi bu kpa be jiri gbanwo
iwu kam.

¹³ Nye a nookwu qka bu Nyenwe aij, nye
hiri n'avnurnu berere, o zá nye qbula ke hiri
n'avnurnu kam bu nye qkwa arjohna.

¹⁴ A magwū nū Nyenwe aị hiri nū avnūrnu Juda whuya, bù ele Mozizi kwúge nhne ọkwa arıohna gbasiri be.

¹⁵ Ka dnornu aị anya nkari nkari, kwnornu nū nye arıohna berere whuyaru lele Mekizedeki.

¹⁶ O bùo nye arıohna hite n'iwu ke osnusno ọmumu ke badnù, koyu o bù nye arıohna hite nū iknernema bùdnu ke kwó okwo.

¹⁷ Kwnornu nū ọkwukwo nsò karu kpa, "I bụ nye arıohna ọkwunkokwu, n'ahiri Mekizedeki."

¹⁸ Be sigbasiri iwu ọknani kwnornu nū ọ zá rikne, o bnáge iru obula,

¹⁹ kwnornu nū ọ zá nhne ke iwu mernu ozu ozu. Koyu a nwernu olile anya ke ka mma ke a jeeji vadu Chiokike ndụndu.

²⁰ Chiokike dürü risi gbasiri a, ele berere bùru ele arıohna hne be dúge risi.

²¹ Jizosi bụ nye arıohna Chiokike dùnnu risi, kwu masi nhne gbasiri a,

"Jihova dürü risi,
o jáalahna aznù,

'I bụ nye arıohna ọkwunkokwu.'

²² Kwnornu ọdu risi ka, Jizosi bụ mbi-mambi ke ọgba-njо-ehni ke kakwo mma.

²³ Ele arıohna wam zì agida kwnornu nū be nwürnü ọnwu ke mernu be nwée rikne dazigidne lele ele arıohna.

²⁴ Koyu Jizosi zì bùdnu ọkwunkokwu, ernu ke nye arıohna za naagbanwo agbanwo.

²⁵ Kam kpayarù, o nwernu rikne ọ znobia kpam kpam bù ele hiri n'aka a vakwnusi Chiokike, kwnornu nū ọ zì bùdnu ọkwunkokwu nɔorionu be arırio nū ruwhnu Chiokike.

²⁶ A nwernu nye risi arıohna nū kpa, nye zì nsò, nwée ntùbo, nye mmehie zíla nū rime, nye zì ichne hne ele badnù ele mmehie zì, nye be gwelizoru olu kakwo kpakara oligwe.

²⁷ Jizosi nūna lele ele risi arıohna ele berere, o zá naakwa arıohna kpakara ọbochi kwnornu mmehie ke a nù ke ele Izireli. Koyu o kwarnu otu arıohna kpoji ke zuru ọhna nga o gweru ehni a kwa arıohna.

²⁸ Kwnornu nū iwu mernu ele badnù ele zúge ozu ele risi arıohna, koyu ikwu-ọnu wam Chiokike jiri dū risi ke sno iwu wam n'aznù mernu Nnwò wam nye zuru ozu ọkwunkokwu.

8

*Jizosi bụ nye risi
ogba-njо-ehni ikne*

¹ Ka bù risi kpakara nhne a nookwu, a nwernu nye risi arıohna nū kpa, nye dazi n'akarikwnunga ngadna eze Chiokike n'oligwe.

² Nye arıohna nū kpa zì nɔornu ernu nye arıohna nū Hne Kakwo Nsò n'oligwe, bù ezi

Oro-Ekà Nsò ke Nyenwe aị wuru, o bùla badnù.

³ Nye risi arıohna obula jaakwa arıohna nū nkesi nū ruwhnu Chiokike, o zì mkpa nū nye ka jeenweriri nhne o jeeji kwa arıohna.

⁴ O bùru nū o zì n'owa, o jóbóbu nye arıohna rịa rịa, kwnornu nle agida ele arıohna zì ele naakwa arıohna lele kpa Iwu Mozizi kwuru.

⁵ Be neezne izi n'Oro Nsò ke nhne atu lele ke zì n'oligwe. Lele kpa Chiokike kannu Mozizi nga o noowu Oro-Ekà Nsò, "Whnū nū i mernu kpakara nhne lele kpa be gesiri i be n'lou rugwu."

⁶ Koyu ernu ọkwa arıohna ke Jizosi kakpa ke ele rnurnu ernu nū mkpururu iwu ọknani. Ọgba-njо-ehni ke ọ gbaru n'esiawuru Chiokike nū ele badnù kakwo mma, kwnornu nū o gwuzogwu n'olu mkwna ke kakwo mma.

⁷ O bùru nū ọgba-njо-ehni ke mbom zuru ozu, mkpa ke ẹbo be znéne akpa aị.

⁸ Koyu Chiokike whnurnu nū ele badnù zúge ozu, o kaa,

"Ọbochi vawa, bù nhne Jihova kwuru,
nga me nū oro Izireli nū ọro Juda,
jaagba njо-ehni ikne.

⁹ O jónou lele njо-ehni,
me nū ele nda be gbaru,
n'obochi me jiri be n'aka m
dohia be n'eli Ijipiti,
be kwnátala ovu nū njо-ehni wam me nū be
gbaru,
m lemernu m be anya,
bù nhne Jihova kwuru.

¹⁰ Kitna, ka bù njо-ehni me nū ele Izireli
jaagba
nū ọbochi ke jaava, bù nhne Jihova
kwuru.

M jeeyisi iwu m nū rime echiche be,
m jaagbakwasí be n'olu mkpoma be,
m jooburu Chiokike be,
be jooburu ele ke m.

¹¹ O zá nye n'esiawuru be ke jeezni ibne a,
mòbu kanu nwene a, 'Mahia Jihova,'
kwnornu nū kpakara be jaamahia m,
hite nū nye zì mati dū nye ezi.

¹² M jaagbarunu be ọgahie be,
m jéechenwanya mmehie be berere."

¹³ Hne o nookwu ọka ọgba-njо-ehni ikne, Chiokike mernu ma ke mbom zìri ọknani, nhne obula mernu ọknani jødodoka ọdoka, whume masi.

9

Okpenu Chiokike n'owa

¹ Ọgba-njо-ehni ke mbom ke Chiokike nū rumu Izireli gbaru nwernu iwu osnusno okpukpe n'oro nsò ke ọwa.

² Be wuru ọro okpukpe ke mbom ke bù hne zì nsò. Nù rime ọnu ọro ke mbom, nhne zì nū

rime a bù nhne be bija tonyi nü ikpechi nü
bredi arjohna Chiokike.

³ N'aznu ikpe obnosni ke ebo bù hne be
kwu Hne Kakwo Nso.

⁴ Nhne zi nü rime a bù ojo golu ke isensi,
nu Igbe Ogba-Njo-Ehni be wori golu. Nu
rime igbe wam, nhne zi a bù otu ite golu
mana, nu mkipara Eroni ke waru okwukwo
nu mbadamba akaworugwu lawuru ke be
gbakwasiri iwu wam n'olu be.

⁵ N'olu igbe, ele enine izi be wuru owo
zi igwugwu be kwu Cherubim gbasaru
akankwu be kpusnirni ikpechi oru. A
jéenwe rikne kowa kpa be kitna.

⁶ Nga be bija kworu kpakara nhne, ele
arjohna naabna nu hne zi nsò kpakara
obochi noornu ernu be.

⁷ Kowu okwolem nye risi arjohna naabna
nu Hne Kakwo Nso n'aznu ikpe obnosni
wam otu mgba n'awha. O jeeji ɔvnarna ke
o jeeji kpusni mmehie ke a nu mmehie ele
Izireli mernu nu óma ama.

⁸ Enine Nso neegesi kpa Oro-Èka Nso ke
mbom nu omen'eli a gwozo köriri, apna be
jeeji naabna nu rime Hne Kakwo Nso mes-
nirni emesni.

⁹ Ka bù nhne neegesi n'ige ka, nu nkesi
nu arjohna be jiri kwanu Chiokike arjohna
jéenwe rikne mee ele neegweya nkesi
arjohna zu ozu.

¹⁰ Ka bù wiri nu manya nu mmemem
ke ɔsnusna, kpakara omen'eli ele ka bù
nhne anya nòowhnu joogwuzo tem dù ige
Chiokike jaagbanwo be.

Ovnarna Karaisi

¹¹ Kowu Karaisi varu lele nye risi arjohna
nhne ke ka mma ke zi hna, Oro-Èka Nso ke
o noornu ernu nu rime a kakpa, zu masi ozu.
Obùo ke be jiri aka wu, obùo ke be keru eke
n'owa ka.

¹² Nga Karaisi bnazneru nu rime Hne
Kakwo Nso, o bnarnu otu mgba kpoi.
O jile ɔvnarna owu mòbu ke nnwò ehni
kwa arjohna, kowu o ji ɔvnarna ke a gbahia
kpakara aj ɔkwnukokwuu.

¹³ ɔvnarna owu nu ehni nu nnwò ehni nu
retnu ke be wekwasiri ele zìla ríchna mernu
be zìri ríchna n'olu ehni.

¹⁴ O kò buru ɔvnarna Karaisi, nye hiri
n'Enine Nso ɔkwnukokwuu gweru ehni a
kwa arjohna nwée oru nu ruwhnu Chiokike,
joosnusnama akoniche aj whoga n'ernu ojo ke
jaakpaya ènwu, ma a kpenu Chiokike ke zi
bùdnu.

¹⁵ Kam kpayarù, Karaisi jiri buru nye ag-
bata ke ogba-njo-ehni ikne, ma ele Chiokike
sukwuru nwéhia mkwuna o kehia nhne kwó
okwo. Kwnornu nu o nwúrnu ènwu ma o
zi kpa o gbahia be nu rime awhnúwhnu ke
mmehie be mernu nu mkipururu ogba-njo-
ehni ke mbom.

¹⁶ Hne iwu oke mkpe zi, be jeegesiri nu
nye wam gbaru a nwúrnu ònwu.

¹⁷ Kwnornu nu iwu oke mkpe bù nhne
etekne hne nye gbaru a zi bùdnu, kowu o
jaabna n'érnu nga nye gbaru a nwúrnu ènwu.

¹⁸ Ka bù nhne kpayarù nu ogba-njo-ehni ke
mbom jiri ɔwusi ɔvnarna gwuzosiri rikne.

¹⁹ Kwnornu nu nga Mozizi kanmu ele
Izireli kpakara nhne iwu wam kwuru,
o gweru ɔvnarna nnwò ehni gwagidne a
mini, gweru hisopu nu wuulu ihie whesi
n'okwukwo iwu wam nu kpakara ele badnù.

²⁰ O kaa, "Anu bno nsni, ka bù ɔvnarna
ogba-njo-ehni ke anu nu Chiokike gbaru, anu
pija a."

²¹ Kpam masi, o whesiri Oro-Èka Nso
ɔvnarna nu kpakara agbugba nu nhne be ji
zne izi.

²² N'ezi oka, o gwnarnu mati ɔvnarna mee
kpakara nhne zi zìri snam n'iwu, kwnornu nu
hne be wúsgare ɔvnarna, ogbaru mmehie zìla.

Arjohna Karaisi noovume mmehie

²³ Kam kpayarù, Oro-Èka Nso ke ɔwa ka
nu kpakara nhne zi nu rime a, bù oyiyi
nhne zi n'oligwe, bù nhne be jeeji ɔvnarna
noosnu, kowu nhne ke oligwe n'iwthuru a
pijor arjohna ke kakwo mma karu ɔvnarna
anophia.

²⁴ Kwnornu nu Karaisi bnáge nhne zi nsò
be jiri aka wu, ke bù oyiyi ke ɔkwnamarna
nhne. Kowu o bnazneru oligwe hne o
gwozo nu ruwhnu Chiokike nu risi ai.

²⁵ Nye risi arjohna ele Ju naabna Hne
Kakwo Nso otu mgba n'awha gweru ɔvnarna
anophia. Kowu Karaisi znége o ji ehni a kwa
arjohna agida ige.

²⁶ O bùru kpam, Karaisi znernu ata
awhnúwhnu agida ige hite n'opanizo okike
owa. Kowu o whuyaru otu mgba kpoi
kwnornu aj n'okwukwo ige ka, gweru ehni
a kwa arjohna ma o vume mmehie.

²⁷ Ka bù ezi oka, badnù joowuriri otu
mgba, omekwo, ikpe Chiokike sno a.

²⁸ Kpam masi, be jiri Karaisi kwa arjohna
otu mgba o vume mmehie agida ele badnù, o
jaava ke mgba lawuru zñohia ele neele anya
a hne mmehie zìla a.

10

Karaisi kwaru arjohna zuru ɔhna otu mgba

¹ Iwu wam bù enine nhne óma ke jaava, o
bùo nhne wam, kam kpayarù, o nwée rikne
hite nu arjohna ke be naakwa ige obula mee
ele naava o kpo risi eli zu ozu.

² O bùru nu ele neekpenu Chiokike zi
ríchna nu rime ovu, ikpe mmehie ba mána
be. Kpakara ɔkwa arjohna znernu okwome.

³ Kovy kpackara arjohna wam bu nhne ke neechenwanyanu be mmehie be hite n'awha du n'awha.

⁴ Kwnornu nu qvnarna ehni nu owu nwée rikne vume mmehie.

⁵ Kam kpawayar u nga Karajsi varu n'owu, o karu,

"Arjohna nu nkesi ruwhnu qma másige i,
koyu i bítannu m anq-éhni o bnonu iñsní.

⁶ Ovu zá nqoso i n'oru
kwnornu arjohna okporne békwnu móbu arjohna mmehie.

⁷ M kaa, 'Chiokike, le, m valém
o mee nhne i pioru me mee,
lele kpa be gbaru nhne gbasiri m n'ókwukwo nsó.'

⁸ Ke mbom, o karu, i píole arjohna nu nkesi ruwhnu qma, móbu arjohna okporne békwnu móbu arjohna mmehie, o bu n'ezi nu iwu wam karu be mee kpam.

⁹ O kaa, "Chiokike, le, m valém o mee nhne i pioru me mee." O gwemernu nhne ke mbom ma o zi kpa o gwuzote nhne ke ébo.

¹⁰ Kwnornu nu Jizosí Karajsi mernu nhne Chiokike pioru o mee, o snusnamarnu mmehie aji hite n'arjohna ke o jiri éhni a kwa otu mgba ke zuru qhna.

¹¹ Nye qkwa arjohna qbulu noogwuzo kpackara qbochi nqornu érnu a, naakwa otu arjohna agida ige. Koyu kpackara arjohna ka nwée rikne noovume mmehie.

¹² Koyu nga nye arjohna ka kwaru arjohna ke zi ókwnukokwnu kwnornu mmehie, o daziri eli n'akarikwnunga Chiokike.

¹³ Hite n'ige wam, o zi neese ige Chiokike jaabita ele irno a lele nhne qgbakwasí ochi a.

¹⁴ Hite nu otu arjohna, o mernu ele zi snam hite nu mmehie zu ozu ókwnukokwnu.

¹⁵ Enine Nsó naagbanu aj akebne ka hite nu nhne o kwuru nu mbom,

¹⁶ "Ka bu njo-éhni ke me nu be jaagba,
n'qbochi ke jaava, bu nhne Jihova kwuru,

m jeeyisi iwu m nu rime ovu be,
m jaagbakwasí be n'echiche be."

¹⁷ O kaa kwno berere,
"M jéechenwanya aruru-eli be,
nu mmehie be berere."

¹⁸ Kitna, o gbarunnu be kpackara mmehie be, arjohna berere zá kwnornu mmehie.

¹⁹ Kam kpawayar, rúmu nda m, a nwernu ovu siri rikne o bnazne nu Hne Kakwo Nsó hite n'qvnarna Jizosí.

²⁰ Q gbamannu aji apna ikne ke zi bùdnu hite n'ikpe obnosni wam ke bu anq-éhni a.

²¹ A nwernu nye risi arjohna ke kakwo, nye neelegidne qro Chiokike anya.

²² Ngwa ma a gweru mkpoma zi ríchna nu ezi ókwnata ovu, nu ovu ikpe mána vákwnusi Chiokike, ya nu éhni be jiri mini zi ríchna snusnama.

²³ Ngwa ma a knetasí olile anya ke ókwnata ovu aji aka rikne, kwnornu nu nye kweru aji mkwna jaabita mkwna o kweru.

²⁴ A gbalí mee nhne joovulizó qwhnun'anya n'ovu ibne aji hite n'oru érnu qma.

²⁵ A ghásá qgbako rúmu nda n'otu lele kpa agwna ele badnú neeme. Koyu a kwnagidne ibne aji ke kakwo kpa qbochi wam naava ndundu.

²⁶ Q búru nu a jaazí köriri neeme mmehie hne a nñrnu ezi qka wam, o zá arjohna berere be jaakwa kwnornu aji.

²⁷ Koyu nhne ke gwnarnu bu olile anya ke tu ogwnu ke ikpe, ya nu ke okne békwnu ke jeerne ele neemegidne Chiokike.

²⁸ Nye qbulu ke dnarnu Iwu Mozizi nwururu enwu hne badnú lawuru móbu eto gbagidnernu a akebne, be dñnnu a obirizi.

²⁹ Anu le kpa ikpe wam jaazí rikne bu awhnýwhnu nye wam jaata bu nye lednarnu Nnwó Chiokike anya, nye kópge qvnarna qgba-njo éhni ke Chiokike nhne, ke snusnamarnu mmehie a, nye lednarnu Enine Nsó ke oru anya.

³⁰ Kwnornu nu a magwú nye karu, "Mawa nwe mmegwnahia, m jeemegwnarnu." Jihova kwuru berere, "Jihova jeekpe ele ke a ikpe."

³¹ O bu nhne tu ogwnu o dnabna n'aka Chiokike ke zi bùdnu.

³² Anu chenwanya qbochi ele ke wheru ewhe kpa anu snurru ovu kpa iwhe Karajsi mukwasiri anu nu rime kpakara awhnýwhnu.

³³ Agwna ige anu búru ele be kpasiri iwherne róhna, ige berere anu dasiri ele berere be neemegbu emegbu n'ikwnu.

³⁴ Anu dñnnu ele zi n'ikelu obirizi. Nga be nañoru anu nhne anu nwernu, ovu soro anu n'oru kwnornu nu anu magwú nu anu nwernu ekwnu ke jaazí ókwnukokwnu n'oligwe.

³⁵ Anu túwhu ovu osi rikne anu, o jeenwe qgwo érnu zi agida.

³⁶ Anu snuta ovu ma anu nwernu rikne mee nhne Chiokike pioru, nahja maşı nhne o kweru nu mkwna.

³⁷ Kwnornu,

"Ige matí,
nye wam jaava bu nye jaava, o jóogbu ókwnu.

³⁸ Koyu, nye mee mma ke m jeehi n'ókwnata ovu zíri bùdnu,
o búru nu nye qbulu lahna aznú,

nhne gbasiri a jóoso m ovu n'oru."

³⁹ Koyu a búru ele naalahna aznú, whu etekne, a bu ele kweru du n'óznhia mkpuru ovu.

¹ Okwnata ovu bụ ọdnabnernu nụ nhne a neele anya, nụ ọtukwasi ovu nụ nhne ke a whnúge anya zì.

² Hite n'okwnata ovu, ele gbaka nahiaru ruwhnu ọma n'aka Chiokike.

³ Hite n'okwnata ovu, a ghohiaru nụ Chiokike jiri ikwu-ọnu a ke ọwa, ke kpayarū, nhne a nọnwñhu anya hi nụ nhne a whnúge anya whuya.

⁴ Ebelị jiri okwnata ovu kwanu Chiokike arjohna ke ka arjohna Keni nwene a mma. Hite n'okwnata n'ovu a, Chiokike gbaru akebne nụ ọ bụ nye mee mma kwnornu nụ Chiokike nahorū nkesi a. Hite n'okwnata n'ovu a, o zì köriri nookwu ọka ọ bụ n'ezi nụ ọ nwurun ọnwu.

⁵ Hite n'okwnata ovu, Inoku nwúna ọnwu, kovu Chiokike kwururu a nụ bùdnu, be whnúna a, kwnornu nụ Chiokike kwururu a. Kovu sụ Chiokike kwururu a, be gbaru akebne a nụ o mernu nhne sôru Chiokike ovu n'ọnu.

⁶ Hne okwnata ovu zìla, be nwéé rikne mee nhne jooso Chiokike ovu n'ọnu. Kwnornu nụ nye jaavakwnusi Chiokike jeekweriri nụ Chiokike zì, nụ ọ bụ nye nòokwu ele noopiosi a rikne ögwo ेrnú.

⁷ Hite n'okwnata ovu, Noa tñru ögbo nga Chiokike dñru a aka nü nsñi nhne ke zì nụ ruwhnu, ọ whnúna anya, o tu ögbo o jiri zñhia ele oго a. O marnu ọwa ikpe, kehia ome mma hite n'okwnata ovu.

⁸ Hite n'okwnata ovu, Ebereham bnornu nsñi nga Chiokike sukwura a zne ẹli ke o jeekehia nụ mkwna, ọ whoga neezne hne o màa.

⁹ Hite n'okwnata ovu, o wuru n'eli Chiokike kweru a mkwna lele nye izne. O wuru n'oro-eka, ya nü Aziki nü Jekopu, ele ya nü be kehiaju oto mkwna wam.

¹⁰ Kwnornu nụ Ebereham neele anya ẹli ke nwernu ntü-eli, ke Chiokike bụ nye nka nụ nye wuru a.

¹¹ Hite n'okwnata ovu, Sera nahiaru rikne ọ tu rime nga o wheru ige, ọ bụ n'ezi nụ o nwéé nnwø* kwnornu o karu nụ ọ bụ nye kwasiri okwnata ovu bụ nye kweru mkwna.

¹² Hite n'otu bùdnü ka, Ebereham, ọ bụ n'ezi ọ nü lele nye nwurun ọnwu, hne avñrnu a hna lele mbø ke oligwe nü lele rijna ke zì nü ngeri osimini hna ke nwéé ọnu ögwnugwu.

¹³ Kpakara ele ka nwurun ọ rime okwnata ovu. Be náhiage nhne Chiokike kweru mkwna, kovu be whnúnu be hite nü hne zì ikre, gweru be, kwuhia nụ be bụ ele izne nü ele neewhe ewhe n'owga.

¹⁴ Nga ele bùdnü nookwu kpa, ka neegesi nụ be neele anya ẹli ke aka be.

¹⁵ N'ezi ọka, ọ bùru nụ be naari ọriri gbasiri ẹli ke be hiri whuya, be znernu alahna aznú.

¹⁶ Kitna, be neele anya ẹli ke ka mma, ẹli ke oligwe. Kam kpayarū, iwhnerne zá neeme Chiokike ma be sukwu a Chiokike be, kwnornu nụ ọ bjannu be otu ẹli.

¹⁷ Hite n'okwnata ovu, Ebereham gweru Aziki kwa arjohna nga Chiokike kparu a iru. Nye wam nahiaru mkwna wam jiri otu nnwø kpori o nwernu kwa arjohna.

¹⁸ Ọ bụ n'ezi nụ Chiokike karu, "Hite nü Aziki, i jeenwe agida rñmu."

¹⁹ Ebereham kweru nụ Chiokike nwernu rikne mee Aziki hi n'enwu lizo, n'ezi ọka, ọ nahorū nnwø a lele nye hi n'enwu lizo.

²⁰ Hite n'okwnata ovu, Aziki goziri Jekopu nü Isø, nookwu ọka gbasiri ngozi ke zì nụ ruwhnu.

²¹ Hite n'okwnata ovu, Jekopu goziri rñmu Josefu lawürü nga o nñonwu েnwu. O dnabnernu nụ mkpala a kpori risi ẹli nyee Chiokike.

²² Hite n'okwnata ovu, Josefu nga o nñonwu েnwu kwuru nhne gbasiri okwnehalo ke rñmu Izirèli n'eli Ijipiti, nyee be iwu gbasiri okpukpu a.

²³ Hite n'okwnata ovu, ele mñrnu Mozizi tugwaru a েnwa éto kwnornu nụ ọ bụ nnwø zì ichne, ogwnu iwu eze tñla be.

²⁴ Hite n'okwnata ovu, Mozizi, nga o sopiyaru nü bùdnü, kwéle be sukwu a nnwø adna Fero.

²⁵ O snornu rñmu Chiokike ta awññwhnu kanu a mma kakwo o nwe ovu ọso n'ònú ke mmehie ige mati.

²⁶ O gwnurnu nhne iwhnerne ke Karaisi nhne zì okne ọnú ahia kakwo kpakara èkwnu ke Ijipiti, kwnornu nụ o neele anya ögwo ेrnú ke zì nü ruwhnu.

²⁷ Hite n'okwnata ovu, ọ sigbasiri ẹli Ijipiti, o tñla ogwnu ovu owe েhni ke eze, kwnornu nụ o gwuzoru kwem lele nye whnúnu Chiokike wam be whnú anya, anya.

²⁸ Hite n'okwnata ovu, o miteru Iriri Ogawhe nü ૦vnarna be wesaru ma enine ૦zeni wam ke gburu kpakara nnwø mbøm be mñrnu gharu o gbu nnwø mbøm ele Izirèli.

²⁹ Hite n'okwnata ovu, rñmu Izirèli wheru Osimini Ihie lele ẹli etekne, nga ele Ijipiti pioru ma be whe, mini riri be.

³⁰ Hite n'okwnata ovu, oghiri mkpø Jeriko dnarnu, nga ele Izirèli gbaru a gburugburu obochi ૦sau.

³¹ Hite n'okwnata ovu, nwerinya ewhere Rehabü zìri bùdnü, be gbükotala ya nü ele irno Chiokike, kwnornu nụ o tugwaru ele znernu o nyokahia ẹli wam.

³² Ndaa nhne me jookwu, kwnornu nụ ige zìla me jookwu nhne gbasiri Gidion, nü

Baraki, nü Samsini, nü Jefita, nü Devidi nü Sameli, nü kpakara ele owhnurninya.

³³ Ele hiri n'okwnata ovu lugbu eli-eze, rnü ernu oma, nahia mkwina, kpusni onu odum,

³⁴ kpachni békwnu noonwu onwu, gbanahoru ama-ogwnu, be nwée rikne, kovu be ghori ele dikne, ele dikne n'ogwnu, chihala ele ogwnu eli berere.

³⁵ Ele rinya nahiaru ele ke be hiri n'enwu lizo. Be taru ele berere awhnúwhnu, kovu be kwéle be dòhia be, ma be lizo n'enwu ke ka mma.

³⁶ Be mernu ele berere nhne rümu, pnia be hna, owe, be knernu ele berere eriri, yisi be n'ikelu.

³⁷ Be turu be akaworugwu, be kwobiri be ebo, be jiri ama-ogwnu gbu be, be woru akpukpo owu nü atnurnu gbagharj, be ghòele mboni, be kpakna be ehni, megidne be.

³⁸ Ele owa kwésile ele ka. Be gaghari lele ele nwée oro n'eli-ikpa nü rugwu mati, be wuru nü rime mkpewu nü onunu eli.

³⁹ Kpakara ele ka nwernu qtnutnu oma kwnornu n'okwnata ovu be, kovu be náhílage mkwina wam.

⁴⁰ Chiokike bitannu aij nhne ka mma. Chiokike mernu ma aij nü be zukota, ma a bürü ele zuru ozu n'otu.

12

Chiokike naapniä rümu a nhne

1 Kam kpayaru, hne a nwernu agida ele akebne gbaru aij gburugburu, a tuvhuh kpakara nhne ke noobnosni aij nü mmehie ke naatakwnusi n'ehni aij, ma a gweru okasi mkpoma gba qso ke zi aij nü ruwhnu.

2 A neelegidne Jizosi anya, nye turu ntü-eli nü nye mekwakworus okwnata ovu aij. Nye kwnornu ovu oso n'onu ke zi a nü ruwhnu li nhne igbugbu ke ogba, gweme iwhnerne, o daziri eli kitna n'akarikwnunga ngadna eze Chiokike.

3 Anü tule nhne gbasiri nye wam ke liri nhne igbugbu ke ogba nü omegidne ke ele mmehie, rikne bo gwü anü, anü dna n'apna.

4 Nü rime ogwnu anü nqolu megidne mmehie, anü yólouge ogwnu du n'owusa ɔvnarna anü n'enwu.

5 Anü chezuru ikwu-onu okasi ovu wam ke Chiokike nookwu anü lele rümu,
“Nnwö m, i lédna qdo aka nü nsni ke Jihova
anya,
ovu lákwadia anü mini nga o bigboru
anü.

6 Kwnornu nü Jihova naata ele o whnurnu
n'anya awhnúwhnu,
naapniä nye obula o kwuru nnwo a
nhne.”

7 Anü nabnarnu awhnúwhnu anü naata
lele qdo aka nü nsni ke nda nqodo rümu a.

Anü whnulele nnwo ke nda a zá nqodo aka nü nsni sa?

8 O bürü nu Chiokike zá nqodo anü aka nü nsni lele ele berere, anü bùo rümu a, kovu anü bù rümu qyi.

9 Nda aij k'owa nqodo aij aka nü nsni, a noobnonu be nsni. A kwasiri o bnonu Nda aij ke enine aij nsni karukwo ma a ziri budu.

10 Nda aij k'owa naapniä aij nhne ige mati n'ovu oso n'onu be, kovu Chiokike naapniä aij nhne kwnornu mbnarna ke aij, ma a snornu a kehia ozi nsø a.

11 Q zá qdo aka nü nsni obula ke nqoso oso n'ige wam, kovu o zi igbugbu. Omekwo, o mipiya ezi mkpuru ke ome mma nü udno nü rime ele gawheru nü rime a.

12 Kam kpayaru, anü mee aka ke dnarnu adna lizo nü mkpnerne öchi ke nwée rikne gwuzoru kwem.

13 Anü zne izne n'apna ke snirni asni o zi ele nwée öchi ba dna n'apna, tnunuma, be gwö be.

Q do aka nü nsni

14 Gbalí ma ji nü kpakara ele badnu ziri n'udno, ziri masi nsø, kwnornu nü o zá nye jowhnu Chiokike anya su o zila nsø.

15 Anü whnú nü o zá nye dnahalaru n'oru ke Chiokike. O zi nye nü lele egwnugwu luga nlulu n'esilawuru anü ke joovuyananu mkpa, hite nü a mejo agida badnu.

16 Anü whnú nü o zá nye neeme oyi móbu nye zá nqosonu Chiokike anya lele Iso, nye kwnornu otu mgba wiri re onodi opnarna a.

17 Anü mahiaru, omekwo, o pioru o nahoru ngozi nda a, oghere zila kwnornu nü o nwée rikne gbanwo nhne o mernu, o bù n'ezí nü o jiri anya-mini ekwna piosi ngozi wam rikne.

18 Anü vaduge nü rugwu ke anü jeemetu aka, lele rugwu Sajna ke neerne békwnu, nü öchichiri, okne ogwnu nü okne ruwhere,

19 nü qidina ke ökwodu nü qidina nkoli ke ele nürnur a, riasno nkoli wam kwúma berere.

20 Kwnornu nü be gwúzolige iwu wam ke karu, “O bùbedi anohia vadu rugwu wam metu a aka, be gweru ara tugbu a.”

21 Nhne Mozizi whnurnu zi okne ogwnu, o kaa, “Ogwnu turu m, ehni nqoznu m biri biri.”

22 Kovu anü vaduru rugwu Zayoni, bù Jerusélem ke oligwe, eli-öhna ke Chiokike ke zi bùdnu, nü ele enine izi, o zá nye nqogwnuli önu, ele neetne eri onwudna.

23 Anü vadulem ogbako Chiokike ke rümu be beru ösno mü, ele be gbaru rewyna be n'oligwe, vakwnusi masi Chiokike, nye neekpe kpakara ele badnu ikpe, nü enine ke ele ome mma zuru ozu.

24 Anü vakwnusiri Jizosi, nye ibno ke ogba-njö-ehni ikne, nü ɔvnarna ke owhesa, ke

nookwu nhne ke ka mma kakwo ɔvnarna Ebeli.

²⁵ Anya du anu ɔli, anu whnū nū anu ghárula ɔ nūrnu nhne nye wam nookwu. ɔ būru nū ikpe marnu ele wam bnóne nsn̄i nhne nye wam zì nōodo be aka nū nsn̄i n'owá kwuru, ndaa kpa jaagbanahoru, ɔ būru nū a bnóne nsn̄i nhne nye wam zì n'oligwe nōodo aị aka nū nsn̄i nookwu?

²⁶ Nkoli a mernu owa zn̄u biri biri n'ige wam, kōvu k̄jtna, o kweru mkwna kaa, "Berere kwno, m jeeme o bùo owa kpozi zn̄u biri biri, kōvu oligwe masi."

²⁷ "Berere kwno" neegesi nū o jeegweme kpakara nhne nōoznu biri biri bu nhne be keru eke, ma nhne ke zá nōoznu biri biri gwuzosi rikne.

²⁸ Hne a nanahoru ɔli-eze ke zá nōoznu biri biri, a tñnu Chiokike mmamma, kwnakwu a kpa o joso a n'ou, nū ogwnu nū oso anya.

²⁹ Kwnornu nū Chiokike bu békwnu neerne erne.

13

Kpa be wu bñdnu jaamasí Chiokike

¹ Anu nōwhnū ɔhni anu n'anya lele rñmu nda.

² Anu chézu elekota ele izne, kwnornu nū agwna badnū lekötaru emine izi hne be máa.

³ Anu chenwanya ele zì n'ikelu lele nū anu nū be zì n'ikelu. Anu chenwanya ele naata awhnūwhnū lele nū anu nū be sno naata awhnūwhnū.

⁴ Anu sobisinu olulu nzi nū nnwerne. Anu mérú ɔkpata nzi nū nnwerne kwnornu nū Chiokike jeekpe ele neeme oyi nū ele ewhere ikpe.

⁵ Anu kwé ɔwhnun'anya iわi nēechi mkpoma anu, nhne anu nwernu ji anu rñwho, kwnornu nū Chiokike karu, "M jáaghsha anu ria ria,
m jáasa anu aka ria ria."

⁶ Kam kpayarü, a ji ovu siri rikne kaa, "Jihova bu nyé neenyinu m aka,
ogwnu zá nōotu m nhne badnū jeeme m."

⁷ Anu chenwanya ele risi anu wheru ewhe, ele kwunnu anu ikwu-ou Chiokike, kpa be wuru bñdnu be, kpa be nwñrnu ɔn̄wu, anu snornu ɔknata ovu be.

⁸ Jizosí Karajsí zì kpa o zì, ekile, tna, du ɔknukokwnu.

⁹ Anu kwékwadia iznizni ikne obula zì ichne ichne kwnnapu anu n'apna. O ka mma mkpoma aji gwuzosi rikne n'oru Chiokike, o bùo nū omen'eli wiri zì ichne ichne ke zá naabnānu ele neeri a mbnarna obula.

¹⁰ A nwernu ojo ke ele naakwa arjhona n'Oro-Ęka Nsø nwée rikne ri nhne zì nū olu a.

¹¹ Kwnornu nū nye risi arjhona neegwebna ɔvnarna anohia be gburu lele arjhona mmehie nū rime Hne Kakwo Nsø, kōvu be ɔqkporne ɔkpna anohia wam békwnu n'aznū ɔli-ohna.

¹² Kam kpayarü, Jizosí taru awhnūwhnū n'aznū ɔli-ohna ma o gweru ɔvnarna a bïta ele badnū nsø.

¹³ Ngwa ma a znekwnusí a n'aznū ɔli-ohna vuru masi iwhnerne a.

¹⁴ Kwnornu nū a nwée ɔli-ohna ke jaadazigidne hna, kōvu a neele anya ɔli ke naava nū ruwhnū.

¹⁵ Ngwa ma a znarni Chiokike ige ɔbula, ma o bùo arjhona hite nū Jizosí, ka bu nhne nkesi ke hi aji n'ovu, hite n'ou nookwuhi nū o bu Nyenwe aji.

¹⁶ Anu chenwanya, neeme nhne ɔma ya nū neekesi ele badnū nhne anu nwernu, kam bu arjhona ke nooso Chiokike ovu n'ou.

¹⁷ Anu bno nsn̄i, anu bïta ɔhni anu nū mkkpururu ele risi anu, kwnornu nū be neelegidne anya lele ele jaasa ajiji nū ruwhnū Chiokike, ma be rnū ɔrnu be n'ovu ɔma, o bùo nū ovu owe ɔhni, ke zá bñanu anu mbnarna ɔbula.

Obekwu ikwu ipne-aznū

¹⁸ Anu kpenu aji okpukpe. A magwū nū ovu aji zì ríchna kwnornu nū a pioru o mee nhne bùru ɔma ige ɔbula.

¹⁹ M naarijasno anu kpenu m okpukpe ma m vakwnusí m anu wara wara.

²⁰ K̄jtna, Chiokike udno nye mernu Nyenwe aji Jizosí hi n'enwu lizò, nye bu Okne Nye Znū Atñrnu wam, hite n'ovnarna ɔgbajo-ɔhni kwó okwo,

²¹ nyee anu kpakara nhne bùru ɔma o mee echiche a. O gweru masi aji mee nhne masiri a, hite nū Jizosí Karajsí nye nwe igwugwu okwnukokwnu. Amim.

²² Rñmu nda m, anu bno nsn̄i n'ikwu-ou ezni ke me kwuru, kwnornu nū ɔkwukwo me gbaru zá ogologo.

²³ Anu mahia nū nnwø nda aji Timoti whuyalam n'ikelu. O bùru o va ngwa ngwa, me nū a joosna vo lekasi anu.

²⁴ Anu bekwu kpakara ele risi anu nū kpakara rñmu Chiokike. Ele Itali neebekwu anu.

²⁵ Oru Chiokike dazjñu kpakara anu.

Okwukwo izi Jemisi

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Okwukwo izi Jemisi jihiaru n'agida ezni o nyeru kpkara r̄umu Chiokike gbasari nu "rime kpakara owa." Jemisi ji agida nhne anya n̄oowhnu n̄'obochi neezni nhne ke enine, neegesi kpa nye Karaishi kwesiri o ji akoniche wu budun n'owa. Jemisi kwuru oka gbasiri oba eze, owa, ɔrnurna, agwa ɔma, okewa, ɔkwnata mkpoma, riro, akoniche, okno oka, oknomokno, ozi w̄hnernerne, okpe ele berere ikpe, nganga, ndidi nu opukpe.

Okwukwo izi ka nookwu mkpa o zi nu badn̄u nwernu ɔkwnata mkpoma nu nhne obula o neeme, lele kpa o kwesiri nye neekpenu Chiokike.

Nhne zi n̄'okwukwo izi ka

Opanizo (1:1)

Okwnata mkpoma nu akoniche (1:2-8)

Odna owa nu eze (1:9-11)

Ornurna (1:12-18)

Ornurnu nu omume (1:19-27)

Odo aka nu nsni gbasiri okewa (2:1-13)

Okwnata mkpoma nu ɔrnuru (2:14-26)

Nye Karaishi nu riro a (3:1-18)

Nye Karaishi nu owa (4:1--5:6)

Ezni zi odo nu odo (5:7-20)

¹ Mawa, Jemisi, nye izi ke Chiokike nu ke Nyen aijizosi Karaishi, neebekwu kpkara ele ke Chiokike, ke bu avnurnu nri nu ebø ele Chiokike zi nu rime kpakara owa.

Okwnata ovu n̄ige ɔrnurna

² R̄umu nda m, o b̄ru nhne snarnima ige obula anu dnabnarnu nu nhne ɔrnurna zi odo n̄odo.

³ Kwnornu nu o bu ɔkpa ɔkwnata ovu iru jeegweya ndidi.

⁴ Ndidi rn̄uzu ɔrnuru a, ma anu b̄ru ele zuru ozu, o zá nhne kogwu.

⁵ O b̄ru nu o zi nye nwée akoniche, nye wam r̄io n'aka Chiokike, nye neenye kpkara badnu hite nu mkpoma ɔma a, o zá naakpası iwhernerne. O jeenyie a.

⁶ Nye wam jeeji ɔkwnata ovu n̄orio, o nwéko mkpoma lawuru. Nye nwernu mkpoma lawuru nu lele abaka-mini osimini, nga ruwhere neewhe, o n̄otulizo a olu.

⁷ Nye k̄i chéko nu o jeenwehia nhne obula n'aka Nyenwe ai.

⁸ O bu nye mkpoma lawuru, o gwúzole kwem nu kpkara apna a.

Odna owa nu eze

⁹ Nnw̄o nda ke bu nye mboni nwüdnu nga Chiokike gwelizoru a olu.

¹⁰ Nnw̄o nda ke bu nye kwu nwüdnu nga Chiokike gwednarnu a eli. Kwnornu nu nye kwu jaagawhe lele igwugwere ɔhia.

¹¹ Nga əhn̄am wasiri n'orne bekwnu a, o chnagbu achara, igwugwere a dnahnala, mma a kwome masi. Kpam masi, nye eze jaagawhe nu kpkara ɔrnuru a.

Ornurna

¹² Ngozi jaazinu nye wam ovu a siri rikne nu ige ornurna, kwnornu nu o megbu ɔrnurna, o jeenwehia b̄udnu kwó okwo ke Chiokike kweru ele whnurnu a n'anya mkn̄una.

¹³ Nga be naarna anu ɔrnurna, nye wam kákwdia, "Chiokike naarna m ɔrnurna," kwnornu nu o zá nye nwernu rikne rna Chiokike ɔrnurna, Chiokike rná badn̄u ɔrnurna.

¹⁴ Kóvu be naarna badn̄u ɔrnurna nga nhne ojo ke mkpoma n̄oto a, ma o duwhu a.

¹⁵ Nga nhne ojo ke mkpoma wam t̄uru rime, o m̄uhia mmehie, mmehie masi sopiya, o m̄uhia ɔn̄u.

¹⁶ R̄umu nda m me whnurnu n'anya, anu kwé be duwhu anu.

¹⁷ Kpkara nkesi ɔma nu nhne b̄ru ɔma neehi n'oligwe naava, n'aka Nda ke keru iwhne, nye zá naagbanwo lele kpa enine naagbanwo.

¹⁸ Chiokike pioru o gweru ikwu-ɔnu ke ezi ɔka a m̄uhia aj, ma a b̄ru mkpuru mbom ke kpkara nhne o keru eke.

Ornurnu nu omume

¹⁹ R̄umu nda m me whnurnu n'anya, anu mahia ka, kpkara badn̄u ziři gnarnagnarna n'ɔrnurnu, kóvu o b̄uo n'okwu ɔka. O wé masi əhni wara wara.

²⁰ Nye ovu owe əhni nwée rikne mee nhne jaamasi Chiokike.

²¹ Kwnornu nu ka, anu gweme kpkara rune nu kpkara agwa ojo ke jipihiaru mkpoma anu. Anu gweru əhni anu biṭa nu mkpururu Chiokike, nahorū ɔka wam ke nwernu rikne o zñohia mkpuru mkpoma anu.

²² Anu b̄ru ele neeme nhne ɔka wam kwuru, anu búko ele n̄onu ɔnu kpoí, neebekwu əhni anu.

²³ Nye obula ke n̄onu ikwu-ɔnu wam kpoí, kóvu o zá neeme eme, nu lele badn̄u ke neelekiri ruwhnu a nu nyno, whn̄u ruwhnu a kpa o nu,

²⁴ o lekirkwo əhni a, ngangam, o whoga, chezume ɔkpa badn̄u o bu.

²⁵ Kóvu nye obula ke neelegidne anya n'iwu wam zuru ozu ke neeme badn̄u nwernu əhni a, ke naadazigidne nu rime a, o b̄uo nye n̄onu ɔnu neechezu masi, kóvu nye neeme nhne iwu wam kwuru, Chiokike jøogozi nye wam n'ɔrnuru a.

²⁶ O bürü nü nye əbula bü nye neekpenu Chiokike, kovu o knésige riro a eriri, o noqghonu mkpoma a aghigho, okpenu Chiokike a bü nhne etekne.

²⁷ Okpenu Chiokike ke zi snam, ke be mérula emeru nü ruwhnu Chiokike bü Nda aj, bü ka, o chenwanya rümu nwée nda nü nne, nü ele rinya nzi be nwärnu nü mmekpēhni be, nü badnụ o bitä ehni a ríchna hite nü nhne ojo k'owa ka.

2

Ole badnụ anya nü ruwhnu

¹ Rümu nda m, lele ele kweru nü Nyenwe ai Jizosì Karajisi, nyenwe igwugwu, anü léko badnụ anya nü ruwhnu hite nü ya naakpa ike.

² O bürü nü nye kwu ke gbagwụ ari mkpaka golu, woru iwo marnu mma va n'ogbako anü, nye mboni ke wogwu nkukara iwo va masi,

³ o bürü nü anü sobisini nye wam wogwu iwo marnu mma, kanu a, "Daziri nü ngadna ka," kovu kanu wömboni wam, "Gwuzoruhna, móbú daziri n'eli etekne n'ochi m,"

⁴ anü kpála ike, bürü masi ele ikpe əriri ojo marnu?

⁵ Anü bnote nsni, rümu nda m me whnürnu n'anya, Chiokike hörulam ele mboni ke owa ka, mee be bürü ele kwu n'okwnata ovu be, be bürü masi ele o jeenye eli-eze wam o kweru ele whnürnu a n'anya mkwana.

⁶ Kovu anü lednarnu wömboni anya. O búa ele kwu wam neeme bgwu anü? O búa be noopnurnu anü zne ogo ikpe?

⁷ O búa ele kwu noolulu rëwhna əma nye wam nwe anü?

⁸ O bürü anü bitä iwu Eze aij ke oligwe ke be gbaru n'okwukwo nsø, "Whnu nye agbatibi i n'anya lele ehni i," anü mekwaru nkari.

⁹ Kovu o bürü nü anü le badnụ anya nü ruwhnu, anü mehielem. Iwu jeegesi nü anü dnarnu iwu.

¹⁰ Nye əbula ke jaabita kpakara iwu, kovu dna otu kpói, o dnanam kpakara iwu wam.

¹¹ Kwnornu nü nye wam karu, "I mékøyi," kamásiri, "I gbükö badnụ." O bürü nü i méne oyí, kovu i gburu badnụ, i bü nye dnarnu iwu.

¹² Anü kwu, mee masi lele ele Chiokike jeeji iwu ke neeme badnụ nwernu ehni a kpe ikpe.

¹³ Kwnornu nü nye nwée m kpoma obirizi, Chiokike jódodonu a obirizi nga o jeekpe a ikpe. Obirizi nqonwudna n'ikpe əmuma.

Okwnata ovu nwée əriri bu nhne etekne

¹⁴ Rümu nda m, ndaa mbnarna əbnarnu o bürü nü nye əbula kaa, "M nwernu m

okwnata ovu," kovu əriri a gésile a? Okwnata ovu kpói o jooznohia a?

¹⁵ O bürü nü rümu nne rukna móbú rümu nne rinya nwée iwo, móbú wíri oriri,

¹⁶ mbnarna kini bü nhne o bnarnu, o bürü nü otu badnụ n'esilawuru anü kanu a, "Lekwaru anya, o nyee i iwo i joowo, chí i iyí, nü wíri i jeeji riji rüwho," kovu o nyéne a nhne ke zi anq-ehni m kpá.

¹⁷ O bü masi kpa okwnata ovu ke nwée əriri bu nhne nwärnu ənwru.

¹⁸ Kovu otu nyenum jaakaa, "Otu badnụ nwernu okwnata ovu, nye berere nwernu əriri əma." Gesi m okwnata ovu i ke nwée əriri, m jeegesi i əriri əma m hite nü okwnata ovu m.

¹⁹ I kweru nü otu Chiokike, o bürü əma. Ele rënwu ojo kwe masiri, be naama rüruru tü ogwu.

²⁰ Jí nye iwhnirniwhno! I pioru o mahia nü okwnata ovu ke nwée əriri bu nhne etekne?

²¹ Gweru Ebereham nda aij nü nhne atü. Be gwnüsiri a nü nye mee mma hite n'əriri əma a, nga o jiri Aziki nnwø a rukna kwa arjohna n'olu ojo arjohna.

²² I whnürnu nü okwnata ovu a nü əriri a rnükotaru əriri. Okwnata ovu a zuru ozu hite n'əriri əma a.

²³ Nhne be gbaru n'okwukwo nsø mezuru ke kwuru, "Ebereham kweruru Chiokike, Chiokike gwnüsingu a nü o bü nye mee mma." Be sukwu a enyi ke Chiokike.

²⁴ Anü whnürnu nü be gwnürnu badnụ nü nye mee mma hite n'əriri əma a, o búa hite nü okwnata ovu kpói.

²⁵ Kpm masi, gweru Rehabü nwerinya ewhere nü nhne atü. Be gwnürnu a nü nye mee mma hite n'əriri əma, nga o kwubnayarnu ele varu o dna ndidna hi n'eli Izireli, zihala be n'apna berere.

²⁶ Lele kpa anq-ehni bü nhne nwärnu ənwru hne enine zíla, kpm masi, okwnata ovu bü nhne nwärnu ənwru hne əriri zíla.

3

Ledu riro i anya

¹ Rümu nda m, kpakara anü búko ele zni nhne. Kwnornu nü anü magwụ nü ele zni nhne jeenwe agida ikpe kakwo ele berere.

² Kpakara aij naadnahie n'agida nhne. Nye zá naadnahie nü ikwu-ənu bü nye zuru ozu, nwe masiri rikne o chikota kpakara ehni a.

³ A neekne ənu iyinyá eriri ma be mee nhne a pioru be mee, zne masi hne a pioru be zne.

⁴ A gweru əgbo mini lele nhne atü, o bü n'ezi nü o zi okpotokpo, okne ruwhere noovughari a, kovu nü nye risi əgbo ji amarna mati nqotughari əgbo penupe əbula nye risi əgbo pioru.

⁵ Kpam masi, riro bu nhne mati zi n'ehni aji, o nootu oka k'agida. Le kpa igbogo hna ezi bu ke békwnu mati mernu o nwuzo békwnu.

⁶ Riro bu békwnu. O jihiaru nu agida nhne ojo n'esilawuru nhne zi aji n'ehni. Riro bu nhne neemeru badnu, n'omusi bùndu békwnu hite nu békwnu eli rënwu.

⁷ Badnu nwernu rikne znu, znu masilam kpakara nhne be keru eke, mòbu anòhia ke zi ogwnu zi ichne ichne, nu ounu obula, mòbu aznu zi nu mini, nhne obula n'opnu ounu.

⁸ Kòvu nu o zá nye nwernu rikne znu riro. O bu nhne ojo ke zá naadazì bidim. Nhne bu badnu zi nu rime a.

⁹ A ji riro naaznarni Nyenwe aji nu Nda aji Chiokike. A ji masi a noovu badnu ounu bu nye be kpuru n'oyiyi ke Chiokike.

¹⁰ Otu mmamma nu ovu ounu neehi nu otu onu wam n'owohuya. Rùmu nda m, o bùo ounu ozi kpam.

¹¹ Be tühia mini so n'ounu nu mini lu nlulu n'otu ounu?

¹² Rùmu nda m, isisi figi o nwernu rikne miy়া m'kpuru isisi olivu? Mòbu isisi vajin o nwernu rikne miy়া m'kpuru isisi figi? Mini arùa, o nwernu rikne gbahia mini so n'ounu?

Akòniché zi ichne ichne

¹³ O bùru nu o nwernu nye zi n'esilawuru anu ke nwernu akòniché nu oghohia, o gesi a hite nu bùndu a, hite masi nu agwa ounu nu ogwedu ehni a eli ke hi n'akòniché.

¹⁴ Kòvu o bùru nu m'kpoma anu jihiaru nu okwno-awuwà, nu ovu nlulu, nu akanchni, anu kpá nganga. Anu mée ezi oka ghò aghalaghala.

¹⁵ Akòniché ke nu kpam híge n'oligwe va, o bu ke owa. Enine Chiokike zìla nu rime a. O bu nhne ke rënwu ojo neezni.

¹⁶ Hne okwno-awuwà nu okewa zi, ogba aghara ghara jaaziri.

¹⁷ Kòvu akòniché ke hi n'oligwe va, beru ounu zìri rìchna, omekwo, o nwe udno, o nwernu m'kpoma ounu, naadnakota n'otu, o nwernu obirizi nu èrnu ounu, o nwéé aghigho, o kwu ezi oka.

¹⁸ Ele neeme udno naakpa m'kpuru udno. Be jooghoohia m'kpuru ke imerne ounu.

4

Enyi ke owa

¹ O bu kìni noovuya ounu ogwnu nu odatauta n'esilawuru anu? Be hi nu nhne ojo ke n'ogwnu m'kpoma anu, ke n'ololu ogwnu nu rime anu.

² Anu pioru nhne, kòvu anu nwéhiala a, anu jiknernu o gbu badnu. Anu piosi nhne rikne, anu nwéé rikne nwehia be, anu jiknernu n'odatauta, n'ololu ogwnu. Anu nwéé nhne anu pioga kwnornu nu anu rìola n'aka Chiokike.

³ Anu n'òorio, kòvu anu zá nanahia kwnornu n'oriri ojo ke m'kpoma anu, ma anu gweru a mee kpa o jiri masi anu.

⁴ Anu ele kwé be tükwasí anu ovu! Anu máa nu nye obula ke whñurnu nhne owa n'anya k'agida nye wam bu nye irno ke Chiokike? Nye obula ke pioru o bu enyi ke oye neeme ehni a nye irno ke Chiokike.

⁵ Anu chéko nu nhne be gbaru n'òkwukwo nsò bu etekne, "Chiokike neelegidne Enine Nsò a o yisiri nu rime anu anya k'agida."

⁶ Kòvu Chiokike neenyé aji oru k'agida. Lele kpa be gbaru a n'òkwukwo nsò, "Chiokike noogwuzogidne ele oknomokno, kòvu o neenyé rùmu mboni oru."

⁷ Anu bita ehni anu nu m'kpururu Chiokike. Anu nyigidne Ekwensi, o jaagbawhu hne anu zi.

⁸ Anu kpayabetu Chiokike ndundi, o jaak-payabetu anu ndundi. Anu kwnosnama aka anu, anu ele aruru-eli. Anu snusnama m'kpoma anu, anu ele m'kpoma lawu.

⁹ O gbu anu igbugbu, anu ru owa, anu gba m'kpé! Rùmu anu ghò èkwna. Snarnjima anu ghò o gbaru ruwhnu.

¹⁰ Anu gwedna ehni anu nu ruwhnu Chiokike, o jeegwelizò anu olu.

Anu kpékò ibne anu ikpe

¹¹ Rùmu nda m, anu kája ibne anu. Nye obula ke naakaja nnwò nda a, mòbu neekpe a ikpe, o naakaja iwu, neekpe masi iwu ikpe. O bùru nu i bu nye neekpe iwu ikpe, ngam, i bùo nye naabìta iwu, kòvu nye ikpe iwu.

¹² Chiokike kpoi bu nye neenyé iwu nu nye ikpe. Ya nu nsñunu a nwernu rikne zñohia aji mòbu gbumekwo aji. I bu nyele ke neekpe badnu ibne i ikpe?

Anu lìu ounu nhne ekile joobu

¹³ Anu bnote nsnjì, anu ele naakaa, "Tna mòbu ekile, a jeezne mba ka mòbu mba kiyari dazìri piì otu awha, gba mgbamà ahìa, kpa agida ìwai."

¹⁴ Anu máa nhne jeeme ekile. Ndaa nhne bùndu anu bu? Bùndu anu nu lele iknoromini ke whuyaru, dazì ige mati, omekwo, o whume n'anya.

¹⁵ Ka bù nhne anu zneru okwu, "O bùru o masi Nyenwe aji, a jaazì bùndu mee ka mòbu mee kiyari."

¹⁶ Kòvu kìtna, anu nooolu ounu, neeme oknomokno. Kpakara o luu ounu ka bùo ounu.

¹⁷ Nye mahiaru nhne bùru ounu o mee a, o méne a, o bunnu a mmehie.

5

*Be dorù ele eze aka
nu nsnjì*

¹ Anụ bnote nsnị, anụ ele eze. Anụ kwna ekwna, si okokoba kwnornu nụ nhne igbugbu ke jaadnakwasị anụ.

² Ekwnu anụ roru oro, akịka takwolem iwo anụ.

³ Kpakara golu nụ siliva anụ tịlam ajari, ajari jị jobu nhne akebne megidne anụ. O jeerne anụ-ehni anụ lele békwnu, anụ ele kpabitaru ẹkwnu n'obochi ipne-aznụ ka.

⁴ Anụ bno nsnị, anụ kwüla ele anụ gnornu ेrnü n'ekwu anụ ogwo ेrnü be. Ogwo ेrnü be naakwna, nhne o nqokpokwu anụ dülam nsnị Nyenwe aị Chiokike ke Meli Nhne Dum.

⁵ Anụ wuru bđndu oriri nụ ḥonwunwo n'owa, anụ mee lele kpa o masiri anụ. Kịtna, ehni anụ ke gbaru oto jiknernunem, neese ikpe naava ava.

⁶ Ele aka be zị rịchna bụ ele anụ marnụ ikpe, anụ gbu be. Be ménne anụ risi rikne.

Oṣnuta mkpoma nụ mmekephni

⁷ Rümü nda m, anụ knata mkpoma tem Nyenwe aị va. Nye ेrnü ẹkwu jị naaknata mkpoma nụ mkpuru zị okne ọnu ahịa ke ẹkwu a mị, tem mini ozozo mbom nụ ke ipne-aznụ zo.

⁸ Anụwa masị, anụ knata mkpoma, dazisi rikne, kwnornu nụ ọvua ke Nyenwe aị zị ndịndu.

⁹ Rümü nda m, anụ nwéma mkpoma ojo n'ehni ibne anụ, ma Chiokike gharu o kpe anụ ikpe. Nye ikpe gwuzogwu n'ọnú-mgbo jiknernu o va.

¹⁰ Rümü nda m, anụ chenwanya nhne ele ọwhnurninya kwuru nụ rêuwhna Nyenwe aị. Anụ gweru be lele nhne atụ nụ ọknata mkpoma nụ rime mmekephni.

¹¹ Anụ maam nụ a nookwu ele wam ele owa ọma kwnornu nụ be knataru mkpoma. Anụ nñrnu ọknata mkpoma Jobu, anụ maam nụ Nyenwe aị dònnu a obirizi n'ipne-aznụ, kwnornu nụ Nyenwe aị bụ nye obirizi nụ nye imerne ọma.

¹² Rümü nda m, anụ jị oligwe mọbu ọwa mọbu nhne berere dụ risi. Ọka anụ bürü owe, owe, mọbu óza, óza, o zị Chiokike kpe anụ ikpe.

Okpukpe be kperu n'okwnata ovu

¹³ O zị nye ọbula n'esilawụru anụ ke zị nụ mmekephni? O kpe okpukpe. O zị nye ovu nooso n'ọnú? O gwnụ eri ọznarni.

¹⁴ O zị nye ọbula ke naaria ehni igbugbu? O sukwu ele okno badnụ ogbako Chiokike, be kpenu a okpukpe, te a mọno olivu nụ rêuwhna Nyenwe aị.

¹⁵ Okpukpe be jiri okwnata mkpoma kpe joogwo nye nriria wam. Nyenwe aị jeeme ehni si a rikne. O bürü nụ o mehieru, Chiokike jaagbaru a.

¹⁶ Kam kpayarù, anụ kwuhjanu ibne anụ mmehie anụ, anụ kpenu ibne anụ okpukpe ma be gwọ anụ ehni igbugbu anụ. Okpukpe nye mee ọma nɔornusi ेrnü rikne.

¹⁷ Elaija bụ badnụ etekne lele aịwa. O kpesiri okpukpe rikne ma mini gharu o zo, mini zôle dụ awha ẹto nụ েnwa isunu.

¹⁸ O kpe kwuo okpukpe, oligwe gweya mini ozozo, ẹli mịnya mkpuru.

¹⁹ Rümü nda m, o bürü nụ otu badnụ n'esilawụru anụ kphalaru n'apna ezi ọka, nye berere kwuhnahie a,

²⁰ anụ mahia nụ nye mernu nye ojo tühnasna n'apna ojo a, znohiaru mkpoma a n'ēnwu. Nye wam kpusnirni agida mmehie.

Okwukwo izi ke Mbom Pita gbaru

Nhne gbasiri Okwukwo izi ka
Okwukwo izi ke Mbom Pita gbaru bù ke Pita
 gbaznennu ele Karaïsi naata awhnúwhnu
 kwnornu be neekpenu Nyenwe aij. Pita
 kannu be nü agida ele ke Karaïsi ọqowhnusni
 anya n'aka ele Rom ele kwége nü Jizosi
 Karaïsi. Be jaazi koriri naata awhnúwhnu ke
 kakwo. Kòvu, Pita naakanu be nü be nwé
 ndidi kwnornu nü kpakara ele sno Nyenwe
 aij jaata awhnúwhnu kwnornu okwnata ovu
 be. O kaa nü ka jeeme okwnata ovu be
 si rikne, ke jeenyé Nyenwe aij igwugwu
 n'obochi Jizosi jaava.

Kòvu kwnornu nhne Chiokike mernu hite
 n'ome Karaïsi hi n'enwu lizo, kpakara ele
 Karaïsi nwernuer olile anya. Lele kpa Karaïsi
 beru osno ta awhnúwhnu, omeekwo, be nyee
 a igwugwu, o bu masi kpa nye Karaïsi obula
 jeenwe igwugwu nga Jizosi jaava.

Nhne zì n'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu nü okpukpe (1:1,2)

Risi olile anya aij (1:3-12)

Owu budnu zì nsò lele ele ke Chiokike
 (1:13--2:17)

Nhne atu awhnúwhnu Karaïsi (2:18-25)

Awhnúwhnu nye Karaïsi (3:1--4:19)

Ezni ele risi ogbako Chiokike (5:1-11)

Obekwu ikwu ipne-aznù (5:12-14)

¹ Mawa, Pita, nye izi Jizosi Karaïsi, naag-
 baznenu ele Chiokike hohiaru ke gbasari
 kpakara eli Pontosi, Galasia, Kapadosia, Esia
 nü Bitinia okwukwo izi ka.

² Chiokike Nda mahiaru anyu, gweru aka
 a hòru anyu, bita anyu nsò hite n'Enine Nsò,
 ma anyu noobnonu Jizosi Karaïsi nsnj, ma
 ọvnarna a snusnama anyu.

Oru nu udno banu anyu aba.

Olile anya ke zì budnu

³ Oznarni zìnu Chiokike nü Nda Nyenwe
 aij Jizosi Karaïsi, nye hiri nü obirizi a muhia
 aij nü budnu ikne. O mernu Jizosi Karaïsi
 hi n'enwu lizo, ke nyernu aij okwnata ovu zì
 budnu.

⁴ A bna n'okehia mkpe ke zá noolulu olulu,
 nü ke be mérula emeru, nü ke zá nöobo qbo,
 ke Chiokike bitanu anyu n'oligwe.

⁵ Chiokike jeeji iknernema a bita anyu
 tem anyu nahia ọznhia, kwnornu nü anyu
 tükwasiri a ovu. O jeeme ka whuya iwhne
 n'ige ipne-aznù.

⁶ Anu nönöwudna Ọnwudna kitna kwnornu
 ka, o bu n'ezí nü anyu naata awhnúwhnu zì
 qdo n'qdo n'ige mati ka.

⁷ Kpakara ɔrnurna ka varu ma be tule
 okwnata ovu anyu ma anyu zì snam lele kpa be
 neeji békwnu naagba golu ke noolul olulu. O
 bu kpa be neeji békwnu nötule okwnata ovu
 anyu, ma anyu nwéhia ɔznarni nü igwugwu
 n'obochi be jookpume Jizosi Karaïsi.

⁸ Nye anyu whnurnu n'anya, o bu n'ezí
 anyu anyu jile anya anyu lawuru whnu a, anyu
 kweru nü ya, o bu n'ezí nü anyu anyu jile anya
 anyu lawuru whnu a kitna. Kam kpayaru anyu
 nwernu snarnima k'agida ke onu jyókowali.

⁹ Anyu nahiaru nhne anyu kwnataru ovu ke
 bu ọznhia ke mkpuru ovu anyu.

¹⁰ Ka bu ọznhia wam ele owhnurninya
 piosiri rikne, nyosna nhne gbasiri a, be
 whnurnu owhnurninya gbasiri nkesi wam
 Chiokike jeenyé anyu.

¹¹ Be pioru o mahia ige wam nü kpa o
 jooburu bu nhne Enine Karaïsi ke zì nü rime
 be kwuru, nhne gbasiri awhnúwhnu Karaïsi
 jaata nü igwugwu ke joosno a.

¹² Chiokike kpumennu ele owhnurninya ka
 nü ेrnu be bùo ke be, kòvu ke jaabnanu anyu
 iru, bu ke be kwuru hite n'oru ele znirmi anyu
 zì oma, hite nü rikne ke Enine Nsò ke hiri
 n'oligwe va. Ka bu nhne ke ele enine izi
 pioru o lebna anya nü rime a.

Anu zìri nsò

¹³ Kam kpayaru, anyu suru ajni n'ovu anyu,
 anyu dà anyu eli, anyu neele oru ke Jizosi
 Karaïsi jeenyé anya anya nga be kpumernu
 a.

¹⁴ Lele rümü ke noobnonu Chiokike nsnj,
 anyu láhna nü rime nhne ojo ke nöogwu anyu
 nü mbom nga anyu zì lele ele máa nhne.

¹⁵ Tnunuma, lele kpa nye wam sukwuru
 anyu zì nsò, anyu zìri nsò nü kpakara nhne
 anyu neeme.

¹⁶ Kwnornu nü be gbaru a n'okwukwo nsò,
 kaa, "Anu zìri nsò, lele kpa me zì nsò."

¹⁷ O buju nü anyu noosukwu Nda ke zá
 neele badnú anya n'ikpe, bu nye neekpe
 badnú obula lele kpa ेrnu be jiri zì, anyu zìri
 budnu lele ele izne nötou ogwu n'owa ka.

¹⁸ Anu magwu nü o bùo golu móbu siliva
 ke noolulu olulu bu nhne be jiri gbahia anyu
 hite n'aka nhne ojo ke anyu nahiaru n'aka ele
 nda anyu ọknani,

¹⁹ kòvu o bu ọvnarna Karaïsi ke zì okne onu
 ahia, lele nnwò atnurnu ke nwée ọru móbu
 ntupò.

²⁰ Chiokike hohiaru a tutu sù o tñru ntù-eli
 ọwa. Kòvu o mernu ma o hi n'enwu lizo, nyee a
 igwugwu, ma olile anya anyu nü okwnata ovu
 zìri nü Chiokike.

²¹ Anu kweru nü Chiokike hite nü ya,
 nye o mernu ma o hi n'enwu lizo, nyee a
 igwugwu, ma olile anya anyu nü okwnata ovu
 zìri nü Chiokike.

²² Hne anyu bitar u ehni anyu snam hite
 n'obno nsnj n'ezí ọka, nöowhnu ele kweru

ekwe n'anya, anu gweru whhnun'anya ke hi n'ovu anu whhya whnū ibne anu n'anya.

²³ Be murnu anu berere, o búo hite nū mkpuru ke nooro oro, kovu hite nū mkpuru ke zá nooro oro, ke bu ikwu-önü Chiokike ke zi ökwnukokwnu.

²⁴ Okwukwo nsö kwuru,
"Kpakara badnū nū lele achara,

igwugwu badnū nū lele okoko achara,
achara chanwü, okoko a dnahala,

²⁵ kovu ikwu-önü ke Nyenwe aij jaazi
ökwnukokwnu."

Ka bu ikwu-önü ke izi oma wam be znirni anu.

2

¹ Kam kpayarü, anu gweme kpakara nhne ojo n'ehni anu, irno, nū kpakara aghigho, nū ruwhnu lawürü, nū okwnoawüwa nū ökaja.

² Lele rümu be murnu ikne, akpíri ke minirema ke zi snam ke enine, ke bu ikwu-önü Chiokike nöökpo anu békwnu, ma anu nwö a, sopiya nū badnū du öznobia.

³ Kitäna, anu ratüru a riyo whnū nū Nyenwe aij bürü oma.

Akaworugwu zi bëdnu

⁴ Anu vakwnusni Nyenwe aij lele rugwu ke zi bëdnu ke ele badnū jüru, kovu ke Chiokike höhiaru, zi okne onu ahja n'anya a.

⁵ Anüwa masi, lele akaworugwu ke zi bëdnu, be jiri anu wu Oro Nsö ke enine, ma anu bürü ele ökwa arıohna zi nsö, ele jaakwa arıohna enine ke Chiokike jaanarnu hite nū Jızoszi Karaşı.

⁶ Be gbarü a n'ökwukwo nsö, kaa,
"Le, m bitaru m nū rime Zayoni,
akaworugwu nsükala qro me höhiaru ke
zi okne onu ahja,
nye obula ke tükwasiri a ovu,
iwhnerne jótou a."

⁷ Nü hne anu ele kweru ekwe zi, aka-
worugwu ka zi okne onu, kovu hne ele kwé
ekwe zi, be gbarü a n'ökwukwo nsö, kaa,
"Akaworugwu ke ele noowu qro jüru,
kiyam ghölam risi nsükala qro."

⁸ Be gba kwno,
"Akaworugwu ke jeeme badnū kpobi öchi,
nū rugwu ke jeeme be dna."

Be dnarnu kwnornu nū be kwége ikwu-önü Chiokike, lele kpa echiche Chiokike zjüu be.

⁹ Kovu anu bu ele Chiokike jiri aka a höhia, ele arıohna ke eze, mbam ke zi nsö, ele ke Chiokike, ma anu gesi öznarni nye wam suk-
wurü anu hite nū rime öchichiri bna nū rime iwhne a zi igwugwu.

¹⁰ Nü mbom anu búo ele ke Chiokike, kovu
kitna, anu bu ele ke a, ele nwée obirizi nū
mbom, kovu kitna, Chiokike dönnu anu obi-
rizi.

¹¹ Ele me whnürnu n'anya, m naariasno
anu, lele ele izne nū ele neewhe ewhe n'owa
ka, anu nyée nhne ojo ke nöogwnu anu, ke
nöolu masi ögwnu megidne mkpuru ovu anu
oghere.

¹² Anu wu bëdnu ke bürü oma n'esilawüru
ele máa Chiokike, o bu n'ezi nū be noobno
anu nhne ojo, kovu be whnū ernu oma anu,
ma be znarni Chiokike n'öbochi o jeelekasi
ai.

Bita ehni anu nū mkpururu ele öchichi

¹³ Kwnornu nū Nyenwe aij, anu bïta ehni
anu nū mkpururu öchichi ke badnū, möbu
eze, lele nye risi,

¹⁴ möbu ele öchi eli ele o ziyaru q ta ele ojo
awhnüwhnu, nū q znarni nye neeme nhne
oma.

¹⁵ Ka bu nhne Chiokike noopio, ma anu
hite n'ernu oma anu kpusni onu ele iwhnirni-
whno.

¹⁶ Anu wu bëdnu lele ele nwernu ehni be.
Anu jí önodı wam kpusni nhne ojo, kovu anu
zjüri bëdnu lele ele izi Chiokike.

¹⁷ Anu sō kpakara badnū anya, anu whnū
rümu Nda n'anya, anu tū ogwnu Chiokike,
anu sōbisinu eze.

Awhnüwhnu Karaşı

¹⁸ Ele qhi, anu gweru qso anya bïta ehni
anu nū mkpururu ele nwe anu. Anu ménu
nye ovu oma nū nye udno kpöi, ma nye aka
rikne masi.

¹⁹ Kwnornu nū Chiokike jöogozi anu q
büru nū anu tarü awhnüwhnu hne q zá nhne
ojo anu mernu, kovu kwnornu nū anu türu
ogwnu Chiokike.

²⁰ Ndaa igwugwu ke anu jeenwe, o bürü
nū anu tarü awhnüwhnu kwnornu nū nhne
ojo anu mernu? Kovu anu gwuzogidne
awhnüwhnu hne anu mernu nhne oma,
Chiokike jöogozi anu.

²¹ O bu nhne be sukwuru anu, Karaşı tarü
awhnüwhnu nū risi anu, ghasanu anu nhne
atü, ma anu snornu renu öchi a.

²² "O zá mmehie o mernu,
o zá aghigho be piohiaru n'önü a."

²³ Nga be mernu a nhne iwhnerne, o
mégwärnugre, nga q tarü awhnüwhnu, q
kpäla rikne, kovu o gweru ehni a yisi n'aka
nye wam neekpe ikpe bürü oma.

²⁴ Ya n'iwhuru a jiri ehni a vuru kpakara
mmehie aij n'olu ögba, ma a bürü ele nwürnu
onu ghasa mmehie, zjüri bëdnu ele mee
mma. O jiri énya a gwö kpakara ehni ig-
bugbu aij.

²⁵ Anu nū lele atnurnu ke whuru apna,
kovu ke hiehnarnu hne Nye Öznuznu nū Nye
Risi mkpuru ovu anu zi.

3

Ele nzi nū nnwerne

¹ Kpam masi, anu ele bu nnwerne, anu bita ehni anu nu mkpururu nzi anu. O burubedi nu be bu ele kwéle ikuwu-onu Chiokike, be jeenwe rikne hiri nu agwa oma anu kweru hne anu kwule oka,

² kpa be joowhnu anu noowu bñdnu bñru oma ke zi masi snam n'oso n'anya.

³ Anu kwé mma anu bñru nhne ke anya noowhnu kpo, o bñuo kpa anu kparu risi anu, mñbu golu anu tu n'ehni, mñbu iwo marnu mma anu wogwu.

⁴ Kóvu mma anu bñru agwa oma wam tugwaru otugwa ke zi nu rime ovu, ke bu nhne eyi ke zá nooro oro, ke bu ozi wñhnerne nñ enine ke udno, ke zi okne onu ahia n'anya Chiokike.

⁵ O bu kpa ele rinya gbaka zi nsø ele tukwasiri Chiokike ovu mernu ehni be mma, be ñitaru ehni be nu mkpururu nzi be.

⁶ Sera nu kpam, o bñnonnu Ebereham nsñi, noosukwu a, "Nyenwe m." Anu bu rñmu a rinya, o bñru nu anu jeeme nhne oma gharu o tu ogwnu nhne obula.

⁷ Kpam masi, anu ele bu nzi, anu jiri oso anya nu akø, anu nu nnwerne anu wuru, hne anu magwu nu be bu ele nwé rikne. Anu nu be jeekehia nkési bñdnu kwó okwo Chiokike neekesi anu n'etekne. Anu mee kpam, o zi nhne obula bnosni okpukpe anu.

Awhñwñhu kwnornu ome nhne bñru oma

⁸ N'ipne-azñu, kpakara anu nwe otu ovu, anu dñnu ibne anu obirizi, anu whñu ibne anu n'anya lele rñmu nda, anu nwe obirizi n'ehni ibne anu, anu bñru ele be gwednarnu eli.

⁹ Anu jí nhne ojo kwñhnata nhne ojo, anu gógnwa ngugo, kóvu anu nogozi ogozi, kpa Chiokike sukwuru anu ma anu kehia ngogozi masi.

¹⁰ Kwnornu nu okwukwo nsø kwuru, "Nye obula ke whñrnru bñdnu n'anya, ke noopio obochi oma,

o bñta onu a ma o gharu o kwu oka ojo, bñta masi mgbele-onu a n'aghalaaghala.

¹¹ O gharu nhne ojo, mee nhne bñru oma, pio udno, gbasno a.

¹² Kwnornu nu anya lawhru Nyenwe aijí n'ehni ele mee mma,

nsñi a nñonu okpukpe be, kóvu ruwhnu Nyenwe aijí neemegidne ele neeme nhne ojo."

¹³ Nyele jeemejo anu, o bñru nu anu gwuzosi rikne nu nhne oma?

¹⁴ O bñru nu anu ta awhnñwhnu kwnornu nu anu mernu nhne oma, ovu so anu n'onyu, ogwnu tu anu kwnornu be, ovu lákwadia anu mini.

¹⁵ Anu sôbisinu Karaïsi lele Nyenwe aijí nü rime ovu anu. Anu jiknernu o sa ajiji nye

obula jaasikwa anu nhne gbasiri olile anya wam zi n'ovu anu hite n'oso anya nu ovu zi wñhnerne.

¹⁶ Anu bñta ovu anu snam, ma ele nookwu nhne ojo kwnornu agwa oma anu kweru nu Karaïsi, iwhnerne jötut be nu nhne ojo be nookwu.

¹⁷ O ka mma, o bñru nu o bu echiche Chiokike nu anu taru awhnñwhnu kwnornu nu anu mernu nhne oma karu kwnornu nu anu mernu nhne ojo.

¹⁸ Karaïsi nwñrnu otu mgba kwnornu mmehie aij, nye ikpe mána nwñrnu kwnornu ele ikpe marnu. Karaïsi mernu ka o duru anu du hne Chiokike zi. O nwñrnu enwu n'anq-ehni, kóvu o zi bñdnu n'Enine,

¹⁹ nu rime enime zi bñdnu,* o zñrnu zni ele enime ke zi n'oro ikelu izi oma.

²⁰ Ka bu ele zá noobno nsñi, kpa Chiokike ji nkasi ovu neese nga Noa nñotu ogbo ke be jiri zñohia badnú ele nu ele, badnú èsato kpo hite nu mini.

²¹ Ka neegesi nu ówu mini zñohiaru anu, ke bu nñoriori Chiokike ovu zi snam hite n'olizo n'enwu ke Jizösi Karaïsi. O bñuo òsnuma rune ke ehni.

²² Karaïsi bu nye laru oligwe daziri eli n'akarikwnunga Chiokike, hne kpakara ele enime izi nu òchi risi nu rikne zi nu mkpururu a.

4

Owunu Chiokike bñdnu

¹ Kpam masi, Karaïsi taru awhnñwhnu n'anq-ehni a, anu jiknernu o mee kpam masi, kwnornu nye taru awhnñwhnu n'anq-ehni a zjma neeme mmehie.

² Kam kpayarü, o zá noowu bñdnu a n'òwa ka lele kpa agwnñrnu nhne ojo ke badnú, kóvu lele echiche Chiokike.

³ Kwnornu nu ige anu tuwhuru n'ige wheru ewhe noowu bñdnu lele ele maa Chiokike zulem. Ige wam anu noowu bñdnu ke zlã rjchna, agwnñrnu nhne ojo, ònwo manya, okne otre eri, nu òkwa rënwu.

⁴ Kjtna, o jiri be anya nu anu zá noosno be neeme nhne ojo berere, ke kpayarü be nñowu anu onu.

⁵ Kóvu be jaasa ajiji gbasiri ehni be nu ruwhnu nye wam jekpe ele zi bñdnu nu ele nwñrnu onwu ikpe.

⁶ Kam kpayarü, be jiri zni ele nwñrnu onwu izi oma nga be zi, ma be kpe ikpe be hite nu nhne be mernu nga be zi bñdnu lele badnú, ma be ziri bñdnu n'enine lele Chiokike.

⁷ Mbimambi kpakara nhne zi ndñndu. Anu nwe anya udno, anya du anu eli, anu neekpe okpukpe.

* 3:19 hite nu Enine Nsø

⁸ Ke kakwo, anu nwe ɔwhnun'anya zi omimi n'esilawuru anu, kwnornu nu ɔwhnun'anya nookpusni agida mmehie.

⁹ Anu ji ntamu nabnanya ibne anu.

¹⁰ Nye ɔbula gweru nkesi ɔ nahiaru n'aka Chiokike znenu ibne a izi, gweru okwesi ɔkwnoru ovu neekesi oru Chiokike zi ɔdo n'odo.

¹¹ Nye neezni izi ɔma, o zni a lele nu ɔ bu ikwu-ɔnu ke hi n'ɔnu Chiokike whuya. Nye neezne izi, o mee a lele Chiokike nyernu a iknernema, ma be znarni Chiokike nu rime kpakara nhne hite nu Jizosì Karaìsi, nye nwe igwugwu nu rikne tim tɔm. Amim.

Awhnuywhnu lele nye Karaìsi

¹² Ele me whnurnu n'anya, o gbagwoji anu anya kwnornu ɔrnurna zi ɔbugbu ke naarna anu lele nu ɔ bu nhne ikne neeme anu.

¹³ Koyu anu nwudna, kwnornu nu anu sno Karaìsi takò awhnuywhnu, ma anu nwe ovu ɔso n'ɔnu zi agida nga be jookpume igwugwu a.

¹⁴ O buru nu be mernu anu nhne iwherne kwnornu nu rewlna Karaìsi, ovu so anu n'ɔnu, ka neegesi nu Enine igwugwu, ke bu Enine Chiokike wu nu rime anu.

¹⁵ O zá nye ta awhnuywhnu n'esilawuru anu lele nye gburu badnu, mobü nye buznu, mobü nye mernu nhne ojo berere, mobü nye neelebna anya nu nhne gbásila a.

¹⁶ Koyu, o buru nu nye ɔbula ta awhnuywhnu lele nye Karaìsi, iwhnerne túko nye wam, koyu o nyee Chiokike ɔznarni kwnornu nu be nookwu a nye Karaìsi.

¹⁷ Ige valèm nga be jaapanizo ikpe n'ezi-nu-ɔro Chiokike. O buru be panizo ikpe nü hne a zi, ndaa kpa ɔ jaazinu ele kwéle izi ɔma Chiokike?

¹⁸ O buru nu ɔ jaara ehni ɔ znohia ele mee mma,

ndaa hne ele máa Chiokike nu ele mme-hie jaazi?

¹⁹ Kam kpayarù, nye ɔbula ke naata awhnuywhnu lele kpa echiche Chiokike jiri zi, gweru ovu ɔma yisi ehni a kpam kpam n'aka Nye Okike nye kwesiri ɔkwnata ovu. Nye wam zne nu ruwhnu neeme nhne ɔma.

5

Ele okno badnu nu ele ikoro

¹ M naarijasno ele okno badnu zi n'esilawuru anu hne me bu masi nye okno badnu, m whnurnu m awhnuywhnu Karaìsi tarù, m jeekehia masi igwugwu a nga be jookpume a.

² Anu znu atnurnu Chiokike ke zi nu mkpururu anu, neelegidne be anya nu

kpakara ovu anu kpa Chiokike pioru a, o buo nu mkpa kpagwu anu, koyu kwnornu nu ɔ bu nhne kwesiri omume. Anu rnú ɔrnu anu, o buo kwnornu iru anu jeenwehia, koyu nu ɔ nhne zi n'ovu anu n'omume.

³ Anu mée be lele nu be bu nhne ke aka anu, koyu anu buru nhne atu be joosno.

⁴ Nga Nye Risi Oznuzu Atnurnu varu, anu jaanahà okpu-eze zi igwugwu ke jaazi noonwu va-a tem.

⁵ Kpam masi, rymu ikoro, anu biña ehni anu nu mkpururu ele okno badnu. Kpakara anu woru ɔzi wohnernerne n'ovu lele iwo, neeznu ibne anu izi. Kwnornu nu ɔkwukwo nsò kwuru, "Chiokike noogwuzogidne ele oknomokno, koyu o neeny ele zi wohnernerne n'ovu oru."

⁶ Kam kpayarù, anu gwedna ehni anu nu mkpururu aka dikan ke Chiokike, o joovulizò anu olu n'ige ke a.

⁷ Anu vukwnusi a kpakara mkpa anu, kwnornu nu nhne gbasiri anu neemetu a n'ovu.

⁸ Anya du anu ɔli, anu neese nse, nye irno anu bu Ekwensu, naagbagharì lele odum noogbo ɔbugbu noopio nye o jeeri.

⁹ Anu zi ri kwem nu ɔkwnata ovu anu, anu gwuzogidne a, kwnornu nu rymu Nda anu nu kpakara ɔwa naagawhe otu awhnuywhnu wam.

¹⁰ Nga anu tarù awhnuywhnu ige mati, Chiokike ke oru nye sukwuru anu bna n'igwugwu a kwò okwo nu Karaìsi, joogwuzote anu, nyee anu rikne, gba anu inwe.

¹¹ Kpakara rikne ɔchichi bu ke a ɔkwnukokwnu. Amim.

Obekwu ipne-aznu

¹² Saìlasi nwene aij rukna ke kwesiri ɔkwnata ovu yinnu m aka gba okwukwo izi mati ka, m naarijasno anu naagba akebne nu ka bu ezi oru Chiokike n'olu hne anu gwuzo.

¹³ Ogbako Chiokike ke zi nu Babìloni,* ke be hohipakorù anu nu ya neebekwu anu, ma Makì nnwò m.

¹⁴ Anu gweru ɔwhnun'anya Karaìsi neebekwu ibne anu.

Udno dazinu kpakara anu ele zi nu rime Karaìsi.

* 5:13 Ka bu Rom

**Okwukwo izi
ke Ebo
Pita
gbaru**

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Nye gbaru okwukwo ka mernu ele noobno a nsn̄i mahia n̄u nye Karaisi obula kwasiri o wu b̄udnu ke n̄otu ogwnu Chiokike (1:3). Be kwasiri o jikwasi ezi ɔka be nyernu be rikne (1:12).

Ó d̄oru be aka n̄u nsn̄i gbasiri ele ɔwhnurninya aghalaghala, n̄u ele ojo ka bnanam ogbako Chiokike nooduwu ele kweru n̄ezi ɔka. N'anya Chiokike, otu obochi n̄u lele otu pokwu awha, otu pokwu awha n̄u lele otu obochi. Chiokike zá noogbu okwunu n̄u obita mkwna a lele kpa ele badn̄u neeché. Kóvu Chiokike nwernu ndidi k'agida kwnornu n̄u ɔmasila a n̄u otu nye mmehie obula joowhu etekne.

Nhne zi n̄'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu n̄u okpukpe (1:1,2)

Kpa ele sno Nyenwe aí kwasiri o wu b̄udnu be (1:3-15)

Igwugwu Karaisi (1:16-21)

Ele ɔwhnurninya aghalaghala (2:1-22)

Nyenwe aí jaavariri berere (3:1-18)

¹ Mawa, Saimoni Pita, nye izi n̄u nye daz̄isni anya Jiz̄osi Karaisi, naagbaznenu anu okwukwo izi ka, anu ele hiteru n̄ome mma Chiokike n̄u Nye Oznhobia aí Jiz̄osi Karaisi kehia okwnata ovu zí okne ɔnu ahia lele ke aí.

² Oru n̄u udno banu anu aba kpa anu neezne n̄u ruwhnu naamahia Chiokike n̄u Jiz̄osi Nyenwe aí.

Osukwu ikwu Chiokike

³ Chiokike jiri iknernema a nyee ai kpakara nhne a pioru a jeeji wuru b̄udnu n̄otu ogwnu Chiokike, kpa a zí neezne n̄u ruwhnu naamahia nye wam sukwwu ai bna n̄igwugwu a n̄u ɔma mma a.

⁴ Hite n̄igwugwu a n̄u ɔma mma a, o nyernu aí agida mkwna zí okne ɔnu ahia, ma hite n̄u nhne ele ka, anu kehia igwe n̄oyiyi ke Chiokike, ma anu gbanahorū nhne ɔjo ke ɔwa ka noovuya a.

⁵ Kwnornu n̄u otu nhne ka, anu gbalı n̄otukwasi n̄'olu okwnata mkpoma anu, ɔma mma, n̄'olu ɔma mma, anu tukwasi ɔmahia nhne,

⁶ n̄'olu ɔmahia nhne, anu tukwasi badn̄u knern̄i ɔhni a, n̄'olu badn̄u knern̄i ɔhni a, anu tukwasi ɔsn̄uta ovu, n̄'olu ɔsn̄uta ovu, anu tukwasi otu ogwnu Chiokike.

⁷ N̄'olu otu ogwnu Chiokike, anu tukwasi ɔwhnun'anya r̄umu nda, n̄'olu ɔwhnun'anya r̄umu nda, anu tukwasi ɔwhnun'anya.

⁸ Kwnornu n̄u ɔ b̄uru n̄u anu nwernu kpakara nhne ka k'agida, be jeeme anu b̄uru ele n̄otornu ɔrnu ɔma, naamí mkpuru d̄u ɔmahia Nyenwe aí Jiz̄osi Karaisi.

⁹ Kóvu nye nwée nhne ka kpuru isni, ɔ whn̄u nhne zí ikere, o chezume n̄u be sn̄usnamarnu a n̄u mmehie ɔkn̄ani a.

¹⁰ Kam kparyar̄u, r̄umu nda m, anu ziri gnarnagnarna n̄ome ikwu Chiokike sukwwuru anu, hóhia anu b̄uru nhne gwuzosiri rikne. ɔ b̄uru anu mee kpam, anu jáadna r̄ia riá.

¹¹ Kpam, be jeenyé anu rikne anu jeeji bna n̄u rime eli-eze ke zí ɔkwnukokwu ke Nyenwe aí n̄u Nye Oznhobia aí Jiz̄osi Karaisi.

¹² Kam kparyar̄u, me chenwanyannu anu kpakara nhne ka ige obula, o bu n̄ezi n̄u anu magw̄u be, anu gwuzosiri rikne n̄ezi ɔka wam anu n̄ahiaru.

¹³ M che m n̄u o kwasiri ekwesi o chenwanyanu anu be kpa me zí kórirí b̄udnu.

¹⁴ M magw̄u m n̄u ige mati m joowopu ano-ɛhni ka, lele kpa Nyenwe aí Jiz̄osi Karaisi kannu m.

¹⁵ M jaagbalı rikne m, whn̄u n̄u nga me nw̄urnu n̄u anu jaazi neechenwanya be.

Igwugwu Karaisi

¹⁶ Q búo ɔtnutnu ruwhere be jiri akoniche tn̄u, nga a mernu anu mahia ɔvua Nyenwe aí Jiz̄osi Karaisi, anya aí lawüru whn̄urnu dudugna a.

¹⁷ Q n̄ahiaru ɔson'anya n̄u igwugwu n̄'aka Chiokike Nda, nga akpíri Chiokike jiri okne igwugwu dna, kaa, "Ka bu Nnwö m me whn̄urnu n̄'anya, nye nhne a masiri m."

¹⁸ A n̄urnu akpíri ka hi n̄'oligwe dna, nga aí n̄u ya zí n̄'olu rugwu wam zí ns̄o.

¹⁹ Be mernu ikwu-ɔnu ele ɔwhnurninya wam gwuzosiri rikne k'agida, anu bno nsn̄i nhne be gbaru, kwnornu n̄u ikwu-ɔnu be n̄u lele tñjñi noonwu n̄u hne gbaru ɔchichiri. Q jaazi kórirí noonwu tem d̄u n̄'obochi Jiz̄osi jaava, iwhne a joonwu n̄u rime mkpoma anu.

²⁰ Ke kakwo kpakara nhne, anu mahia n̄u ɔ zá nhne ɔwhnurninya obula be gbaru n̄'okwukwo ns̄o ke badn̄u nwernu rikne kówa risi a hite n̄u nhne zí n̄'echiche a.

²¹ Kwnornu n̄u ɔ zá ɔwhnurninya obula be jiri echiche badn̄u vu, kóvu ele badn̄u kwuru ikwu-ɔnu Chiokike kpa Enine Ns̄o nodoo be kwu.

2

Ele zni nhne aghalaghala

¹ Ele ɔwhnurninya aghalaghala whýaru iwhne n̄'esilawüru ele Iziréli, lele kpa ele zni nhne aghalaghala joowhuya iwhne n̄'esilawüru anu. Ele ka jeeji aghigho gwebnanya iznizni ɔgha zí ɔdo n̄'odo ke noovuya ɔn̄u, be gonahoru Nyenwe be bu

nye gbahiaru be, ele neegweya ola n'iyyi zi ngwa ngwa nu risi be.

² Agida ele badnu joosno apna ome oyi be. Kwnornu nu nhne be neeme, ele badnu jookwulu apna ezi oka.

³ Ele zni nhne ka jeeji owho-anyaka kwu nhne be chehiaru nu mkipoma be, gweru anu zu ahja. Ele ikpe omuma be neese be, ola n'iyyi be za neere anyarna.

⁴ Chiokike sigbasila ele enine izi ele mernu mmehie, kovu tibna be nu rime békwnu rənzu, hne be t̄ru be ijigba nu rime əchichiri neese qobochi ikpe.

⁵ Chiokike sigbasila owa əknani, kovu dōhia Noa, nye mernu be badnu əsato, nye neezni izi əma ome mma, nga o gweyaru mgbamini eli n'owa ele máa Chiokike.

⁶ O marnu əli Sôdom nu Gomora ikpe, gweru békwnu rne be lele rətnu, mee be bûru nhne atu nyee ele joowu bûdnu máa Chiokike.

⁷ O dōhiaru Lotu nye mee mma, nye bûdnu zilla rîchma ke ele noolulu iwu əli wam mekaru ehni.

⁸ Nye mee mma wam wuru n'esilawuru be, whnu, nu masi oka ojo ke gburu a igbugbu nu mkipoma.

⁹ O bûru kpam, Nyenwe ai magwü kpa o joodohia ele mee mma nu rime ərnurna, nu kpa o jaabita ele ojo nu rime awhnwuhnu du n'qobochi ikpe.

¹⁰ ke kakwo, ele noosno nhne r̄uru oru ke anq-ehni be, neeedna ele neechi echia anya.

Be neezni nhne aghalaghala n'anya rikne, ele oknomokno, ele za n'qotu ogwnu nu okaja ele oligwe.

¹¹ O bûbedi ele enine izi ele gbasiri rikne nu ele nwernu iknernema karu ele zni nhne aghalaghala ka, nwée rikne gweru kpari bno ele oligwe nhne nu ruwhnu Nyenwe ai.

¹² Kovu ele badnu ka nookwulu nhne be ghôhiage, be nu lele anohia nsnj ənyo, nhne be keru eke neeme kpa o masiri be, be joonwudne be, gbu be lele anohia, be la n'iyyi.

¹³ Be jaanahia ogwo ernu nhne ojo be mernu, o nooso be o mee nhne ojo n'iwhnehnie. Be bu nhne iwhnerne n'esilawuru anu. Nhne zi nu mkipoma be bu nhne ojo kpa be sno anu neeri wiri nqonwo.

¹⁴ Ome oyi jiri be n'anya, inwe za nqogwu be nu mmehie, be noduwu mkipoma za rikne, ele mkipoma be jihiar u n'ohwo-anyaka nu ernu ojo, ele be v̄uru onu.

¹⁵ Be ghahieru apna, gharu apna ziri ezi, snornu apna Balam nnwø Boso, nye whnurnu ogwo ernu nhne ojo n'anya.

¹⁶ Kovu iyinya a bigboru a nu mmehie a, anohia kwu oka, kwuru oka n'ibiru n'nkoli ke badnu, chima era nye owhnurninya wam.

¹⁷ Ele badnu ka nu lele əmi nwée mini, lele erumeru ruwhere mini noovughari, be bitannu be okne əchichiri əkwnukokwnu.

¹⁸ Kwnornu nu ənu be nookwu okne oka mpako iwhnirniwhno, be naarnabnahna nu rime mmehie ele naagbanahoru bûdnu ojo.

¹⁹ Be neekwe be mkwina o nwernu ehni be, kovu be n'iwthuru be bu əhi agwa ojo noovuya ənwu. Kwnornu nu nhne əbula ke megburu badnu, nye wam bu əhi a.

²⁰ O bûru nu be gbanahoru nhne noolulu ke əwa nga be mahiaru Nyenwe ai nu Nye Oznohia ai Jizosí Karaisi, be knegidne kwno be nu rime a, o nwegidne be, ənodi be n'ipne-aznu joojobuju karu nu əpanizo.

²¹ O ka mma nu be máa apna ome mma karu nu be mahiaru a, be dnasñi iwu nsø wam be nyernu be aznu.

²² Nhne mernu be gesiri nu elulu wam bu ezi oka, "Nkita nwarnu rugburu gburu lahna nu nhne ənwarnu," nu "Ezni be hnijarnu ehni laharnar nu rime əroto."

3

Qobochi Nyenwe ai

¹ Ele me whnurnu n'anya, ka bu əkwukwo izi ke ebo me naagbanu anu, m naakpali echiche əma nu rime anu.

² Anu chenwanya ikwu-ənu ele owhnurninya zi nsø kwuru, ya nu iwu Nyenwe ai nu Nye Oznohia ai nyernu anu hite n'aka ele izi a.

³ Anu mahia nu mbom nu ele əkwa emo jaava n'obochi ipne-aznu, neezne izne n'anq-ehni be.

⁴ Be jaakaa, "Ndaa omez u mkwina əvuva a?" Hite nga ele nda ai nwurnu ənwu, kpakara nhne zi əkorri kpa o zi hite nu okike əwa."

⁵ Be ma ama lewhuru anya n'ige wheru ewhe nu Chiokike kwuru oka, oligwe nu əwa zi. O hiri nu rime mini kehja əwa hite nu mini.

⁶ O bu masi hite nu mini, ke okne mgbamini əli, be jiri lulu əwa əknani.

⁷ Kovu oligwe nu əwa ke zi kijna bu ke o bitaru hite n'ikwu-ənu Chiokike wam, o jeeji békwnu lulu. O bitaru be kwnornu qobochi o jeekpe ele máa Chiokike ikpe, lulu be.

⁸ Kovu ele me whnurnu n'anya, anu chézu otu nhne ka, otu qobochi nu hne Nyenwe ai zi nu lele otu pokwu awha, otu pokwu awha nu lele otu qobochi.

⁹ Nyenwe ai za naakpa ndnarna n'omezu mkwina a, lele kpa ele badnu neeche, kovu o nwernu ogologo əsnuta ovu hne anu zi, kwnornu nu o pirole nye əbula whu etekne, kovu ma kpakara badnu hi nu mmehie be whuya.

¹⁰ Kovu qobochi Nyenwe ai jaava, o joonu lele nye buznu, ele badnu jáazj needle anya a. Oligwe jeeji okne mkipakpo gawhe, kpakara nhne zi n'olu jeeji okne békwnu gbaza. Əwa

nü kpakara ἑrnü be rnürnü nü rime a joowho iwhne.

¹¹ Kpa a mahiaru nü kpakara nhne jaagbaza, ndaa kpa a kwesiri o wu bùdnu? A kwesiri o wu bùdnu zì nsø, ya nü o tø ogwnu Chiokike.

¹² Kpa anü neele anya ọvuva ọbochi Chiokike,* anü mee ma ọ va ngwa ngwa, oligwe jaagba bekwnu, kpakara nhne zì n'olu jeeji okne okpe bekwnu gbaza.

¹³ Kòvu a neele anya oligwe ikne nü ọwa ikne, lele kpa o kweru mkwna, ọro ome mma.

¹⁴ Kam kpayaru, ele me whnurnu n'anya, hne anü neele anya nhne ka, anü gbalị ma anü zìri snam, ele nwéé ọtna ọtna, anü nü Chiokike zìri n'udno.

¹⁵ Anü vuru nü mkpoma nü ogologo ọsnuta ovu Chiokike bụ ọznhia anü, lele kpa nnwó nda aị Pòlu, nye a whnurnu n'anya gbannu anü n'okwukwo hite n'akoniche Chiokike nyernu a.

¹⁶ Ka bụ nhne o nookwu nü kpakara ọkwukwo izi a, nga ọ naagba nhne gbasiri nhne ka, o nookwu agida nhne siri rikne n'ogohobia, ke ele máa nhne nü ele ovu be zá kwem n'okwukwo, lele kpa be neeme nü nhne berere zì n'okwukwo nsø, ka bụ ma be la n'iyi.

¹⁷ Kòvu anü, ele me whnurnu n'anya, anü magwụ nhne ka, anya dụ anü ẹli, ma nhne ojo ke ele noolulu iwu ẹli neezni gharu o duhie anü, mee anü dnahnala n'ogwuzosi rikne anü.

¹⁸ Kòvu anü zìri nooso oso nü oru nü nhne ọmuma ke Nyenwe aị nü Nye Oznhia aị Jizosí Karaísi. Kpakara igwugwu zìnu a, kítña, dụ ọkwnukokwnu. Amịm.

---

* ^{3:12} Mgbu ọbochi Nyenwe aị jeekpe ọwa nü oligwe ikpe

**Okwukwo izi
ke Mbom
Joni
gbaru**

Nhne gbasiri okwukwo izi ka

Joni mernu ma ele Karaisi mahia nü o bụru a kwuhja mmehie aj, Chiokike jaagbarunu aj, vume mmehie aj.

Nhne neegesi nü ele Karaisi nwernu okwunata mkpoma bụ ọwhnun'anya be nwernu n'ehni badnụ ibne be (3:11-24). Chiokike bụ ọwhnun'anya n'iwhuru a, ele ke a kwasiri ọ nü lele ya masi (4:1-21). Nhne neegesi nü a nwernu omegbu mmehie bụ ọwhnun'anya a nwernu n'ehni ele berere, a kweru nü Jizosi bụ Nnwọ Chiokike, nü o bụ Karaisi wam n'ezu, nü ẹnwu a kwnornu aij bụ ezi ọka (5:1-12).

Nhne zị n'okwukwo izi ka

Ikwu-önü ke neenye bjudnu (1:1-4)

Chiokike bụ iwhne aj, Karaisi bụ nhne atu aij (1:5--2:6)

Iwu ikne (2:7-17)

Ele irno Karaisi nü ele ke Chiokike (2:18--3:10)

Ọwhnun'anya Chiokike nü ọwhnun'anya aij (3:11--4:21)

Omegbu ọwa (5:1-21)

Ikwu-önü ke neenye bjudnu

¹ Ikwu-önü Chiokike wam ke panizoru nü mbom, bụ ke a nurnu, ke anya aij whnurnu, ke a leru anya, bụ ke a kpatuру aka masi, bụ nhne a nqokpo okwo a, bụ ikwu-önü ke neenye bjudnu.

² Bjudnu wam whuyaru iwhne, a whnurnu a, gba masi akebne a, a kpọ ọkwo bjudnu kwó okwo ke zị n'aka Nda, omekwo du aij.

³ A nqokpo okwo nhne a whnurnu, nurnu masi, ma anu snornu aij mekô nhne. Omekorita aij bụ ke aij nü Chiokike nü Nnwọ a Jizosi Karaisi.

⁴ A gbaru nhne ka n'okwukwo ma ovu ọso n'önü aij zu ozu.

Chiokike bụ iwhne

⁵ Ka bụ izi a nurnu n'önü a bụ masi ke a znirni anu. Chiokike bụ iwhne, o zá ọchichiri zị nü rime a rịa rịa.

⁶ O bụru nü a kaa nü aij nü ya neemeko nhne, kovu a neezne izne n'ochichiri, a bụ ele aghalaghala, ezi ọka zìla aij n'önü.

⁷ Kovu, o bụru nü a zne izne n'iwhne, lele kpa o neezne izne n'iwhne, a neenwe mekorita n'esilawuru aij, ọvnarna Jizosi Nnwọ a, nqosnusnama kpakara mmehie aij.

⁸ O bụru nü a kaa nü a nwée mmehie, a nooduhie ehni aij, ezi ọka zìla aij n'önü.

⁹ Kovu, a kwuhja mmehie aij, Chiokike bụ nyé kwasiri okwunata ovu nü nye mee mma, o jaagbarunu aij mmehie aj, o snumakwo kpakara arụru-eli aij.

¹⁰ Kovu, a kaa nü a méne mmehie, a neeme a nye aghalaghala, ikwu-önü a zìla nü rime aij rịa rịa.

2

¹ Rümü takiri m, m naagbanu anu okwukwo ma anu gharu o mee mmehie. Kovu, o bụru nü nye ọbula mehieru, a nwernu nye nookwunu aij önü nü ruwhnu Nda aij, rēwhna a bij Jizosi Karaisi, nye mee mma.

² Jizosi bụ nye ji ọvnarna a naawhaji-eli kwnornu mmehie aij, o búo mmehie ke aij kpoi, kovu mmehie kpakara ele badnụ.

³ Ka bụ nhne neegesi nü a magwụ nye o bụ, o bụru nü a bita kpakara nhne o nyernu n'iwu.

⁴ O bụru nü a kaa nü a magwụ nye o bụ, kovu a zá naabieta iwu a, a bụ ele aghalaghala, ezi ọka zìla aij n'önü.

⁵ Ka bụ nhne neegesi nü a magwụ Chiokike, o bụru nü a bita iwu a, ọwhnun'anya Chiokike zuru ozu n'ovu aij.

⁶ Nye ọbula ke kaa nü o zì nü rime a, joowu bjudnu lele kpa Jizosi wuru.

Iwu ikne

⁷ Ele me whnurnu n'anya, m zá m naagbanu anu okwukwo iwu ikne, kovu iwu ọknani. Iwu ọknani ka bụ ke anu nurnu hite n'opanizo.

⁸ Kovu m naagbanu anu iwu ikne, ezi ọka wam zi nü rime Jizosi, nü rime anu, kwnornu nü ọchichiri naagawhe, ezi iwhne wam nqomukwasi aij.

⁹ Nye ọbula ke kaa nü o zì n'iwhne, kovu, sno nwene a irno, zì köriri n'ochichiri.

¹⁰ Nye ọbula ke whnurnu nwene a n'anya zì n'iwhne wam, o zá nhne jeeme a o kpobi ọchi.

¹¹ Nye ọbula ke snornu nwene a irno zì n'ochichiri, neezne izne n'ochichiri, o máa hne o neezne kwnornu nü ọchichiri mernu a okpu isni.

¹² Rümü takiri m, m naagbanu anu okwukwo, kwnornu nü Chiokike gbarunu anu mmehie kwnornu rēwhna Karaisi.

¹³ Ele nda, m naagbanu anu okwukwo, kwnornu nü anu magwụ Karaisi, nye zì hite n'opanizo.

M naagbanu anu okwukwo, rümü ikoro, kwnornu nü anu megburu nye ojo wam.

Rümü takiri m, m naagbanu anu okwukwo, kwnornu nü anu magwụ Nda wam.

¹⁴ Ele nda, m naagbanu anu okwukwo, kwnornu nü anu magwụ Karaisi, nye zì hite n'opanizo.

M naagbanu anu okwukwo, rümü ikoro,

kwnornu nū anū gbasiri rikne,
ikwu-qonu Chiokike zī nū rime anū,
kwnornu nū anū megbulem nye ojo
wam.

*Anū whnū nhne owa
n'anya*

¹⁵ Anū whnū owa n'anya, mōbu nhne zi n'owa. O būru nū nye obula whnū owa n'anya, qwhnun'anya ke Nda zīla nū rime a.

¹⁶ Kpakara nhne zī n'owa bu egwnurnu nhne ojo ke badnū, nū egwnurnu nhne ojo ke anya, nū oknomokno ke mkpoma ke badnū. Nhne ka hīge n'aka Nda aij va, o hi n'owa va.

¹⁷ Owa nū kpakara egwnurnu nhne ojo ke zī nū rime jaagawhe, kovu nye obula ke neeme echiche Chiokike jaazi būdnu qkwukokwnu.

Nye neemegidne Karaisi

¹⁸ Rūmu takiri m, ka bu ige ipne-aznū, anū nūrnu nū nye wam neemegidne Karaisi vawa, me kanū anū, agida ele neemegidne Karaisi valēm. Ka neegesi nū ige wam zī ndundu.

¹⁹ Be hiri nū hne a zī whoga, kwnornu nū be nū aij zīla n'otu n'ezī. O būru nū aij nū be zī n'otu, be znernu adazigidnenu aij. Owhoga be neegesi nū aij nū be zīla n'otu.

²⁰ Kovu, Nye Nsō wam teru anū mono, ka neegesi nū kpakara anū mahiaru ezi oka.

²¹ M zā m naagbanu anū qkwukwo ka kwnornu nū anū māa ezi oka, kovu kwnornu nū anū mahiaru ezi oka. Aghalaghala zīla n'ezī oka.

²² Nyele bu nye aghalaghala? O bu nye wam ke gonahoru nū Jizōsi bu Karaisi. Nye wam bu nye neemegidne Karaisi. O gonahoru Nda nū Nnwō a.

²³ Nye obula ke gonahoru Nnwō māa nye Nda wam bu, nye obula ke magwū Nnwō magwū Nda wam masī.

²⁴ Anū ledū anya nū nhne anū nūrnu hite nū mbom dazigidnernu nū rime anū. O būru kpam, anū jaadazigidne nū rime Nnwō nū rime Nda.

²⁵ Būdnu kwō okwo bu nhne o kweru aij nū mkwna.

²⁶ M naagba ka n'qkwukwo kwnornu ele pioru o duwhu anū.

²⁷ Kovu Karaisi teru anū mono Enine Nsō. O kwésile nye obula zni anū nhne, mono o teru anū zī nū rime anū neezin anū kpakara nhne lele kpa otute mono wam zī ire, ma anū dazigidne nū rime Karaisi.

²⁸ Kitna, rūmu takiri m, anū dazigidne nū rime a, ma nga o joowhuya iwhne, ovu si aij rikne o gwuzoru nū ruwhnu a, iwhnerne jōotu aij.

²⁹ Anū magwū nū Karaisi bu nye mee mma, nye obula ke neeme mma bu nnwō Chiokike.

3

Rūmu Chiokike

¹ Le, kpa Chiokike jiri whnū aij n'anya, o sukwu aij rūmu a. Ka bu nhne a bu n'ezī. Kam kpayarū, ele zī n'owa máa ele a bu, lele kpa be máa nye o bu.

² Ele me whnūrnu n'anya, a bu rumu Chiokike kitna, nhne a joobu whōge iwhne kitna. Kovu a magwū ngā o jaava, a joonulele kpa o nū, kwnornu nū a joowhnu a kpa o nū.

³ Nye obula ke nwernu olile anya ka neeme ehni a ziri snam, lele kpa o zī snam.

⁴ Nye obula ke neeme mmehie, noolulu iwu, kwnornu nū mmehie bu olulu iwu.

⁵ Kovu anū magwū nū o whuyaru iwhne ma o gweme kpakara mmehie aij. Ya niwhuru a nwée mmehie.

⁶ Nye obula ke zī būdnu nū rime Karaisi, zā neemezne mmehie. Nye neeme mmehie māa nye Karaisi bu, nye wam whnūlele a anya.

⁷ Rūmu takiri, anū kwé nye obula duwhu anū. Nye obula ke neeme nhne būru qma bu nye mee mma, lele kpa Karaisi bu nye mee mma.

⁸ Nye obula ke neemezne mmehie bu nye Ekwensu, kwnornu nū Ekwensu bu nye neeme mmehie hite n'opanizo. Kam kparyu Nnwō Chiokike jiri whuya iwhne, ma o lulu kpakara ernu ke Ekwensu.

⁹ Nye obula ke Chiokike mūrnu zā neemezne mmehie, kwnornu nū mkpūru Chiokike zī nū rime a, o jénwe rikne mee mmehie, kwnornu nū Chiokike bu Nda a.

¹⁰ Ka bu nhne rūmu Chiokike jiri zīri ichne nū hne rūmu Ekwensu zi. Nye obula ke zā neeme nhne būru qma buo nnwō Chiokike, ma nye obula ke whnūge nwene a n'anya.

Anū whnū ibne anū n'anya

¹¹ Ka bu izi anū nūrnu hite n'opanizo, anū whnūrnu ibne anū n'anya.

¹² O zā nye nū lele Keni, nye Ekwensu neechi o gbu nwene a. Kini kpayarū o jiri gbu a? Kwnornu nū ernu a būo qma, kovu ernu nwene a būru qma.

¹³ Rūmu nda m, o gbagwoji anū anya, o būru nū ele zī n'owa snornu anū irno.

¹⁴ A magwū nū a hiri n'enwu bna nū būdnu, kwnornu nū a whnūrnu rūmu nda aij n'anya. Nye obula ke zā nqowhnu n'anya bu nye nwernu qnzu.

¹⁵ Nye obula ke snornu nwene a irno bu nye noogbu badnū. Anū magwū nye obula ke noogbu badnū nwée būdnu kwō okwo nū rime a.

¹⁶ Ka bu nhne neegesi qwhnun'anya, Jizōsi Karaisi gweru būdnu a nyee kwnornu aij. A kwasiri o nyee būdnu aij kwnornu rūmu nwene aij masī.

¹⁷ O būru nū nye obula nwernu ekwnu k'qwa ka, whnū nwene a zī nū mkpa, o

dóla obirizi, nye wam nwéé ọwhnun'anya Chiokike nü rime a.

¹⁸ Rümü takiri m, a whnú n'anya n'ọnụ etekne móbú n'ikwu-ónu kpoi, kóvu n'érnụ n'ezi ọka.

¹⁹ Ka bù ọwhnun'anya, o búo nü a whnúrnu Chiokike n'anya, kóvu o whnúrnu aí n'anya ziya Nnwó ma o bùru nhne aríohna be jeeji gbarú mmehie aí.

²⁰ Ele me whnúrnu n'anya, lele kpa Chiokike whnúrnu aí n'anya, a kwesiri o whnúrnu ibne aí n'anya.

²¹ Ele me whnúrnu n'anya, o bùru nü ovu aí mána ikpe, ovu jeesi aí rikne o gwuzo nü ruwhnú a.

²² A jaanahóru a nhne ọbula a nőorio a, kwnornu nü a naabítá iwú a neeme masí nhne nőoso a ovu n'ònú.

²³ Ka bù nhne o nyernu n'iwu, a kweru nü ręwhna Nnwó a Jizosí Karaísi, a whnúrnu ibne aí n'anya lele kpa o nyernu aí n'iwu.

²⁴ Ele naabítá iwú a zì budnú nü rime a, ya nü rime be. Enine Nsó wam o nyernu aí bù nhne neegesi nü o zì nü rime aí.

4

Anu tule kpakara enine

¹ Ele me whnúrnu n'anya, anu kwékó kpakara enine, anu tule kpakara enine ma bē hi n'aka Chiokike, kwnornu nü agídá ele ọwhnurninya aghalaghala bnarnú nü rime owa.

² Ka bù nhne anu jeeji mahia Enine Chiokike, enine ọbula ke kwuhíaru nü Jizosí Karaísi varu n'anq-ehní hi nü Chiokike va.

³ Kóvu enine ọbula ke kwéle nü Jizosí hiri nü Chiokike va, enine ka híge nü Chiokike. Ka bù enine nye neemegidne Karaísi, nye anu nñrnu o jaava, o zì n'owa kítna.

⁴ Rümü takiri m, anu bù rümü Chiokike, anu megbulem ele irno wam, kwnornu nü nye wam zì nü rime anu kakwo nye wam ke zì n'owa.

⁵ Ele ka hi n'owa, be nookwu hite nü nhne be magwú n'owa, ele zì n'owa noobnonu be nsní.

⁶ A hi hne Chiokike zì va, nye ọbula ke magwú Chiokike nōonu nhne a nookwu. Kóvu nye ke máa Chiokike zá nōonu nhne a nookwu. Ka bù nhne a jiri mahia enine ezi oka nü enine aghalaghala.

Chiokike bù ọwhnun'anya

⁷ Ele me whnúrnu n'anya, a whnúrnu ibne aí n'anya, kwnornu nü ọwhnun'anya hi nü Chiokike va. Nye ọbula ke nōowhnu n'anya bù nye Chiokike mñrnu, nye wam magwú Chiokike.

⁸ Nye ọbula ke whnú n'anya máa Chiokike, kwnornu nü Chiokike bù ọwhnun'anya.

⁹ Chiokike gesiri aí ọwhnun'anya n'ésilawuru aí, kpa o ziayru Nnwó o mñrnu kpoi n'owa, ma a nwernu bùdnu hite nü rime a.

¹⁰ Ka bù ọwhnun'anya, o búo nü a whnúrnu Chiokike n'anya, kóvu o whnúrnu aí n'anya ziya Nnwó ma o bùru nhne aríohna be jeeji gbarú mmehie aí.

¹¹ Ele me whnúrnu n'anya, lele kpa Chiokike whnúrnu aí n'anya, a kwesiri o whnúrnu ibne aí n'anya.

¹² O zá nye ọbula ke whnúrnu Chiokike anya, kóvu o bùru nü a whnúrnu ibne aí n'anya, Chiokike wu nü rime aí, ọwhnun'anya a zuru ozu nü rime aí.

¹³ A magwú nü a wu nü rime Chiokike, nü Chiokike wumakó nü rime aí, kwnornu nü o nyernu aí Enine a.

¹⁴ A whnúrnu, gba akebne nü Nda ziayru Nnwó a ma o bùru Nye Oznohia ke ọwa.

¹⁵ Nye ọbula ke kweru nü Jizosí bù Nnwó Chiokike, Chiokike wu nü rime nye wam, nye wam masí wu nü rime Chiokike.

¹⁶ Kam kpayarú, a magwú, kweru masí nü ọwhnun'anya Chiokike bù n'ezi.

Chiokike bù ọwhnun'anya. Nye ọbula ke nōowhnu n'anya wu nü rime Chiokike, Chiokike wu masí nü rime a.

¹⁷ Chiokike mernu ọwhnun'anya a zu ozu n'ésilawuru aí, ma a nwernu mkpóma siri rikne n'obochi ikpe, kwnornu nü a nü lele ya n'owa ka.

¹⁸ Ogwu zìla n'ọwhnun'anya. Ọwhnun'anya ke zuru ozu neechihala ogwu, kwnornu nü ogwu nü awhnúwhnu nookno aka. Nye ọbula ke nōotu ogwu zúge ozu n'ọwhnun'anya.

¹⁹ A nōowhnu n'anya kwnornu nü Chiokike beru ọsoso whnú aí n'anya.

²⁰ Nye ọbula ke karu nü o whnúrnu Chiokike n'anya, kóvu sno nwene a irno bù nye aghalaghala. Nye ọbula ke whnúrnu nwene a n'anya, bù nye o nōowhnu anya, nwéé rikne whnú Chiokike nye o zá nōowhnu anya n'anya.

²¹ Ka bù nhne o nyernu n'iwu, nye ọbula ke whnúrnu Chiokike n'anya, joowhnuiri nwene a n'anya.

5

Okwnata ovu nü Nnwó Chiokike

¹ Nye ọbula ke kweru nü Jizosí bù Karaísi hi nü Chiokike va. Nye ọbula ke whnúrnu Nda n'anya whnúrnu Nnwó a n'anya masí.

² Ka bù nhne neegesi nü a whnúrnu rümü Chiokike n'anya, o bù o whnú Chiokike n'anya, neeme nhne o nyernu n'iwu.

³ Ka bù nhne neegesi nü a whnúrnu Chiokike n'anya, o bùru a bíta nhne o nyernu n'iwu, iwú Chiokike zìla rinya.

⁴ Kwnornu nü nye ọbula ke bù nnwó Chiokike neemegbu ọwa. Okwnata ovu aí nü Chiokike bù nhne neemegbu ọwa.

⁵ Ndaa nye neemegbu ọwa? O bụ nye wam ke kweru nü Jizosi bụ Nnwọ Chiokike.

⁶ Jizosi Karaịsi bụ nye wam jiri ọvnarna nü mini va. O bùo mini kpoि, kovu ọ varu hite n'ovnarna nü mini. Enine Nsọ naagba akebne a, a magwụ nu akebne a bụ ezi ọka.

⁷ Kwnornu nü nhne akebne eto zì,

⁸ Enine, mini nü ọvnarna.* Nhne eto ka kwerikötaru otu nhne.

⁹ O bùru a kweru nü nhne badnụ kwuru, nhne Chiokike kwuru kakwo, kwnornu nü o bụ akebne Chiokike gbaru gbasiri Nnwọ a.

¹⁰ Nye ọbula ke kweru nü Nnwọ Chiokike nwernu nhne akebne ka nü mkpoma a. Nye ọbula ke kwéle nü Chiokike neeme a nye aghalaghala, kwnornu nü o kwéle n'akebne Chiokike gbaru gbasiri Nnwọ a.

¹¹ Ka bụ akebne wam, Chiokike nyernu aị bùdnu kwó okwo, bùdnu wam zì nü rime Nnwọ a.

¹² Ka neegesi nü nye ọbula ke nwernu Nnwọ Chiokike nwernu bùdnu kwó okwo, nye ọbula ke nwée Nnwọ Chiokike nwée bùdnu.

Oka ipne-aznụ

¹³ M naagbanụ anụ ele kweru nü ręwhna Nnwọ Chiokike, ma anụ mahia nü anụ nwernu bùdnu kwó okwo.

¹⁴ Ka bụ nhne neemesi aị ovu rikne ọ vakwnusi Chiokike. A magwụ nü a rịo nhne ọbula lele kpa echiche ovu a jiri zì, o jọonu aị.

¹⁵ O bùru nü a magwụ nü o noonu nhne a noorio a, ovu siri aị rikne nü a jeenwehịa nhne noorio a.

¹⁶ O bùru nü nye ọbula whnrnu nwene a mernu mmehie ke zá noodubna n'enwu, o kpe okpukpe ma Chiokike nyee a bùdnu. M nookwu nhne gbasiri ele neeme mmehie ke zá noodubna n'enwu. Mmehie ke noodubna n'enwu zì. M zá naaka badnụ kpe okpukpe gbasiri a.

¹⁷ Kpakara nhne bùo ọma bụ mmehie, kovu agwna mmehie zá noodubna n'enwu.

¹⁸ A magwụ nü nye ọbula Chiokike murnu zá neemezne mmehie. Nnwọ Chiokike naabità nye ọbula ke Chiokike murnu, nye ojo wam nwée rikne mekasi a nhne.

¹⁹ A magwụ nü a bụ rụmu Chiokike, kovu kpkara ọwa zì nü mkpururu nye ojo wam.

²⁰ A magwụ nü Jizosi Karaịsi Nnwọ Chiokike varu, ma a mahia nye wam bụ ezi ọka. A zì masi nü nye wam ke bụ ezi ọka, Jizosi Karaịsi Nnwọ a. Ya n'iwhuru a bụ Chiokike n'ezì nü bùdnu kwó okwo.

²¹ Rụmu takiri m, anụ gweme ehni anụ n'ọkwa ręnwu.

---

* ^{5:8} Agwna ọkwukwo ke be gbaru kpa agida awha whemernu kwu kwno, n'oligwe Nda, Ikwu-ọnụ nü Enine Nsọ. Nhne eto ka nookwu otu ọnu. 8 Nhne akebne eto zì n'ọwa, Enine, mini nü ọvnarna.

**Okwukwo izi
ke Ebo
Joni
gbaru**

Nhne gbasiri okwukwo izi ka

Nga Joni gbaru Okwukwo izi Joni ke ebo, o gholam nye okno badnụ. O gweznenu a "Nyerinya oma nü rụmu a," ke bù ogbako Chiokike. Okwukwo izi matị ka nookwu ọka gbasiri ọwhnun'anya n'ehni ibne be, nqodo be aka nü nsnị gbasiri ele neezni nhne aghalaha.

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Opanizo (1-3)

Ezi ọka nü Ọwhnun'anya (4-11)

Okwukwo (12-13)

Obekwu ikwu nü okpukpe

¹ Mawa, Joni, nye okno badnụ, naagbaz-nenu nwérinya Chiokike hohiaru nü rụmu a okwukwo, ele me whnụrnu n'anya n'ezi, o bùo me nü nsnụnụ m, koyu kpakara ele magwụ ezi ọka.

² Kwnornu nü ezi ọka ke zi nü rime aị, ke jaazigidne aị tim tóm.

³ Oru nü obirizi nü udno ke hi n'aka Chiokike Nda nü Jizosí Karaísi Nnwọ Nda aị va, jaadazịnụ aị nü ezi ọka nü ọwhnun'anya.

Ezi ọka nü Ọwhnun'anya

⁴ O neenyé m ovu oso n'ọnụ kpa me ọwhnun'rumu i neezne izne n'ezi ọka lele kpa Nda aị nyernu aị n'iwu.

⁵ Kítña, nwérinya oma, m zá m naagbanụ i iwu ikne, koyu o bù köriri ke a ji hité nü mbom. M naariásno ma a whnuritya ehni aị n'anya.

⁶ Ka bù ọwhnun'anya wam, a zne izne noobno nsnị nü nhne Chiokike nyernu n'iwu. Lele kpa anụ nñrnu n'opanizo, iwu a bù ma anụ zne izne n'ọwhnun'anya.

⁷ Agida ele nooduwhu ele badnụ, ele zá neekweru nü Jizosí Karaísi varu n'anq-ehni, bnarnu nü rime ọwa. Nye nü kpam bù nye nooduwhu nü nye neemegidne Karaísi.

⁸ Anụ ledú anya, o zi anụ tuwhu nhne anụ dogburu ehni anụ n'ērnu, koyu ma anụ nwéhia ögwo ērnu zuru ozu.

⁹ Nye obula ke neezne nü ruwhnun gharu nhne Karaísi znirni máa Chiokike. Koyu nye obula ke zi neeme iznizni a magwụ Nda nü Nnwọ a.

¹⁰ Nye obula ke vakwnusiri anụ ke gwéyala iznizni ka, anụ kwúbnana ọro anụ, móbu kanu a, "I vale."

¹¹ Nye obula ke kannu a, "I vale" jeekehịa igwe n'ērnu ojo a.

¹² M nwérnu m agida nhne me jaagbanụ anụ, koyu m jéeme kpam n'okwukwo nü nki.

Tnụnuma, m neele anya nü m jaava me nü anụ kwu ọka ruwhnun nü ruwhnun, kpam, ovu oso n'ọnụ aị joozu ozu.

¹³ Rụmu nwene i rinya kam Chiokike hohiaru neebekwu i.

**Qkwukwo izi
ke Eto
Jōni
gbaru**

Nhne gbasiri Qkwukwo izi ka

Nga Jōni gbaru Qkwukwo izi Jōni ke eto, ọ ghōlam nye okno badnụ. O gwezenenu nye risi ogbako Chiokike, nye rēwhna a bù Gayosi. Qkwukwo izi ka, naaznarni Gayosi kwnornu ेrnü ọma a hne rümu Chiokike berere zì, nqodo masi a aka nü nsní gbasiri otu nyerukna be kwu Diotirifesi.

Nhne zì n'Qkwukwo izi ka

Opanizo (1-4)
Gayosi kwasiri ọkwnata ovu (5-8)
Diotirifesi mékwala nkari (9-10)
Demetirisi mekwaru nkari (11-12)
Qkwukwo (13-15)

¹ Mawa, nye okno badnụ, naagbaznenu Gayosi enyi m me whnūru n'anya nü ezi ọka.

² Enyi m me whnūru n'anya, okpukpe m bù ma ehni i si rikne, ma kpakara nhne i neeme gakwanu i nkari lele kpa mkpuru ovu i naagakwa nkari.

³ O nyernu m mkpoma ọso n'ọnụ k'agida nga agwna rümu nda varu kanu m nhne gbasiri ọkwnata ovu i n'ezi ọka nü kpa i neezne izne n'ezi ọka wam.

⁴ O zá nhne nqoso m ovu n'ọnụ kakwo nga me nñrnu nü rümu m neezne izne n'ezi ọka.

*Gayosi kwasiri
ọkwnata ovu*
⁵ Ezí enyi m me whnūru n'anya, i kwasiri ọkwnata ovu nü kpakara nhne i neemenu rümu nda, ọ bù n'ezi nü be bù ele izne n'ehni i.

⁶ Be kannu ogbako Chiokike ọwhnun'anya i, ọ jøoburu ọma ma i zihala be kpa o kwasiri n'anya Chiokike.

⁷ Be kwnornu rēwhna Karajisi whoga zni izi ọma, be kwéle ọ nahoru oyi aka hite n'aka ele kwé ekwe.

⁸ A kwasiri ọ nabnanya ele ka nkari ma aị nü be snornu rnükota ेrnü ezi ọka n'otu.

Diotirifesi mékwala nkari

⁹ M gbaznennu m ogbako Chiokike ọkwnato, kovu Diotirifesi nye noopio ọ bùru nye risi kwéle obno nsní nü nhne me nookwu.

¹⁰ Nga me varu, m jeeme ele badnụ mahia nhne o neeme, kpakara nhne o nookwu gbasiri aị nü kpakara aghalaghala a. Tukwasi n'olu nhne ka, o kwéle ọ nabnanya rümu nda aị. Ele pioru o kwubnanya rümu nda aị, o kwéle be, kovu ọ chihala be n'ogbako Chiokike.

Demetirisi mekwaru nkari

¹¹ Enyi m me whnūru n'anya, i snó nhne bùo ọma, kovu snornu nhne bùru ọma. Nye ọbula ke neeme nhne bùru ọma hi hne Chiokike zì va. Nye neeme nhne ojo whnúge Chiokike anya ria ria.

¹² Kpakara ele badnụ nookwu Demetirisi ọka ọma hite n'ezi ọka. Aila masi nookwu a ọka ọma, anụ magwu nü akebne aị bù ezi.

Obekwu ikwu ipne-aznu

¹³ M nwernu m agida nhne me kwesiri ọ gbanu i n'okwukwo, kovu m jéjeji mkpisi ọkwwukwo nü nki naagba a.

¹⁴ M neele anya nü m jaava whnú i anya ige mati, me nü ji kwu ọka ruwhnu nü ruwhnu.

¹⁵ M neekpe ma Chiokike nyee i udno. Kpakara ele enyi i neebekwu i. Bekwu kpakara ele enyi aị n'otu n'otu.

Qkwukwo izi Judu gbaru

Nhne gbasiri qkwukwo izi ka
 Judu gbaru Qkwukwo izi Judu, noodo ele badnụ aka nü nsni gbasiri ele neezni nhne aghalaghala, ele karu nü be bù ele kweru ekwe. Lele 2 Pita, Judu, n'okwukwo matị ka, naakwnagidne nye nqogwnu a, o naakaa be gba ọtna kwnornu ọkwnta mkpoma ke Chiokike nyernu ele ke a otu mgba be bita.

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Opanizo (1-2)

Ele neezni nhne aghalaghala (3-16)

Ezni o bita ọkwnta mkpoma (17-23)

Ojija zinu Chiokike (24-25)

¹ Mawa, Judu, nye izi ke Jizosi Karaisi, nye bù kwno nwene rukna Jemisi, naag-baznenu kpakara ele Chiokike sukwuru okwukwo, ele wu nü rime ọwhnun'anya Chiokike Nda, ele Jizosi bitaru.

² Obirizi nü udno nü ọwhnun'anya banu anu ọba.

Ele neezni nhne aghalaghala

³ Ele me whnurnu n'anya, m neeyisi rikne naagbanu anu qkwukwo gbasiri ọznohia ke a nwernu igwe nü rime a, o zi mkpa me gbanu anu ma anu yisi ehni naagba ọtna kwnornu nü ọkwnta ovu ke Chiokike nyernu ele ke a otu mgba be bita.

⁴ Kwnornu nü agwna ele zá nqotu ogwnu Chiokike rịbñanyarnu hne a maa n'esilawuru aị, ele naagbanwo izi ọma ke oru Chiokike, ma be nwe oghere rnụ ẹrnu ojo be, be gonahor Jizosi Karaisi Nyenwe aị nü eze aị. Okwukwo nsø kwuru nhne gbasiri be agida ige heru ewhe nü be jaanahịa ọmuma ikpe.

⁵ M neechenwanyanu anu nhne ka, o bù n'ezi nü anu magwụ kpakara nhne ka, nü Nyenwe aị dōhiar ele Izireli n'eli Ijipiti, kovu omekwo, gbu kpakara ele kwé ekwe.

⁶ Anu chenwanya ele enine izi ele bítala onodi be nü mbom, kovu gharu onodi be, Chiokike tñru be ijigba tim tñm nü ọchichiri, bita be dñ n'okne ọbochi ikpe wam o jaama be ikpe.

⁷ Lele kpa Sodom nü Gomora nü kpakara eli gbaru be gburugburu, ele wu nü rime be rñru arñru-eli ke ome oyin nü nhne zìla ríchna, be taru be awhnúwhnu békñwu noonwu tim tñm, ma be bñru nhne ọdo aka nü nsni nyee kpakara ele badnụ.

⁸ Kpam masi, ele nooro mboro ojo ka mehiérū megidne anó-ehni be, be ledna ọchi risi Chiokike anya, ele kajaru ele wu n'oligwe.

⁹ O bùbedi nye risi ele enine izi Maikeli, nga ya nü Ekwensi noodogbuta iznu Mozizi, nwée rikne kwu oka ojo megidne Ekwensi, kovu o karu, "Nyenwe aị bigbò i."

¹⁰ Kovu ele ka naakaja nhne be máa, be nü lele rñmu anohia ojo, neeme nhne nqogwnu be, kpakara nhne ka jodoka be.

¹¹ Awhnúwhnu jaazinu be. Be snornu apna Keni. Be kwnornu ịwai dnabna nü mmehie Balam, be bù ele risi rikne lele Kora, be joowhu etekne lele kpa Kora whuru.

¹² Ele ka nü lele rune nü iriri omekorita anu, iwhnerne zá nqotu be o mee nhne ojo. Be nqoznu ehni be kpɔi. Be nü lele erumeru oligwe ruwhere neewhesa, be nwée rikne gwuya mini ozuzu. Be nü lele isisi mìla nkpuru, o bùbedi n'okochi, isisi be vnurnu hite nü egwugwnu a, ke nwurnu ọnwu n'ezi.

¹³ Be nü lele okne abaka-mini ke osimini, be nü ẹrnu iwhnerne be nqogbo okoto. Be nü lele mbø ghielu apna, ele Chiokike bítannu oghere n'okne ọchichiri ọkwntukokwu.

¹⁴ O bù Ịnoku, nye ẹsa hite n'Adam, nye kwuru n'agida ige wheru ewhe, "Le, Nyenwe aị jaava, ya nü agida ele nsø a be jöögwnuli onu,

¹⁵ O jeekpe kpakara ele badnụ ikpe, o jaama kpakara ele máa Chiokike ikpe, kwnornu kpakara arñru-eli be rñru, nü kpakara oka ele mmehie ka máa Chiokike kwuru kwugidne a."

¹⁶ Ka bù ele zì naatakpo ntakpo, noobno ele berere nhne, be noosno nhne ojo ke nqogwnu mkpoma be, be noovugnadna ehni be, naaznarni ele badnụ ma be nwehia nhne be pioru.

Odo aka nü nsni nü ezni

¹⁷ Ele me whnurnu n'anya, anu chenwanya nhne ele izi Nyenwe aị Jizosi Karaisi kwuru.

¹⁸ Be kannu anu, "N'ige ipne-aznụ, ele joomu anu rñmu jaava, ele noosno nhne ojo ke nqogwnu mkpoma máa Chiokike be."

¹⁹ Ka bù ele neegweya okewa, ele anó-ehni n'echi, ele nwée Enine Chiokike.

²⁰ Kovu anu, ele me whnurnu n'anya, anu wulizø ehni anu lele ọro hite nü ntù-eli ọkwnta ovu anu ke zì nsø. Anu kpe okpukpe nü rikne Enine Nsø.

²¹ Anu bita ehni anu n'owhnum'anya ke Chiokike, kpa anu noosno, neele anya obirizi ke Nyenwe aị Jizosi Karaisi jeenyenye anu nü bùdnu kwó okwo.

²² Anu dñnu ele nwernu mkpoma lawuru obirizi.

²³ Anu zñohia ele berere, dñhia be lele ele hi nü rime békñwu. Anu gweru ogwnu dñnu ele berere obirizi. Kovu anu sno o bùbedi iwo ke mmehie be gburu hite n'èrnu anó-ehni irno.

Ojija zinu Chiokike

²⁴ Chiokike bụ nye ke nwernu rikne ọ
bịta anụ ma anụ gharụ ọ dna, mee ma anụ
gwuzoru nwée ọru, nụ mkpومa ọso n'Ọnu nụ
ruwhnu a zị igwugwu.

²⁵ Ya bụ Chiokike kpoi, Nye Oznohia aj,
hite nụ Jizosi Karaisi Nyenwe aj, kpakara
igwugwu, nụ dudugna, nụ rikne nụ ọchi risi
zinu a, hite nụ mbom dụ kịtna, ọkwnukokwnu.
Amịm.

Okpume Chiokike kpumennu Joni

Nhne gbasiri ọkwukwo ka

Okwukwo ka neegesi nhne Joni whnurnu gbasiri izi Chiokike nü nhne Jizosi Karaisi mernu (1:2). Izi ka waru ngalaba eto. (1) Rikne ojo noornu ərnu n'owu, nye Karaisi jaata awhnuyhnu, nwu masi. (2) Jizosi bu Nyenwe aj, o jeemegbu kpakara ele badnu nü kpakara rikne ke neemegidne Chiokike. (3) Chiokike nwernu ogwu ərnu ke o bitannu kpakara ele ke a, ele kwesiri be kwnata be mkpoma, ele dazigdneru n'okwnata ovu be, ke kakwo ele nwurnu n'ernu Nyenwe aj.

Ka bu izi ke nwernu olile anya nyee ele Karaisi, ele taru awhnuyhnu, nwu kwnornu okwnata mkpoma be nü Karaisi. Okwukwo izi ka nookwu nü o bu n'ezi nu ochichi aka rikne ele Rom zi naakpa rikne, kovu Nnwø Atnurnu Chiokike nwe omegbu n'ipne-aznu. Ka mernu be bürü ele kwesiri ọkwukwo ovu du n'enwu.

Nhne zi n'okwukwo ka

Öwhnurninya Joni (1:1-8)

Nyenwe aj zi bñdu (1:9-20)

Okwukwo izi ögako Chiokike əsau (2:1--3:22)

Okpukpe n'oligwe (4:1-11)

Okwukwo ke nwernu akara əsau (5:1--6:17)

Okpukpe nü ruwhnu ngadna eze Chiokike (7:1-17)

Okwodu əsau (8:1--11:19)

Agwo nü anohia lawuru wam (12:1--13:18)

Ikpe Chiokike nü ocheckwa a (14:1--15:8)

Okiko ovu owe ehni Chiokike (16:1-21)

Be megburu ele irno Chiokike (17:1--20:10)

Ikpe ipne-aznu (20:11-15)

Oligwe ikne nü owa ikne (21:1-8)

Jeruselem ikne (21:9--22:6)

Karaisi jaava wara wara (22:7-21)

¹ Okpume Jizosi Karaisi, ke Chiokike nyernu a, ma o gesi ele izi a nhne jeeme n'ige mati ke vazne, o zizne enine izi a o gesi nye izi a Joni.

² Joni gbaru akebne ikwu-önü Chiokike nü akebne Jizosi Karaisi, o kwuru kpakara nhne o whnurnu.

³ Nye owa oma bu nye noogwunu kpakara ikwu-önü ke ọkwukwo öwhnurninya ka, nü ele nwurnu be, bita masi be, kwnornu nü ige zi ndundi.

Obekwu ikwu

⁴ Mawa, Joni naagbaznenu ögako Chiokike əsau ke zi n'Esia ọkwukwo.

Oru nü udno ke Chiokike nye zi, nye zi nü mbom, nü nye ke jaava dažinu anu, hite n'aka enine əsau ke zi nü ruwhnu ngadna eze a,

⁵ ma n'aka Jizosi Karaisi, nye akebne kwersiri be kwnata a mkpoma, nye mbom ke hi n'enwu lizo, nye ke n'echi ele eze k'owu.

Nye whnurnu aij n'anya, gweru ovnarna a snusnama kpakara mmechie aij,

⁶ o mee aij a bürü mbam ele əkwa ariohna Chiokike a, nü Nda a, igwugwu nü rikne zinu a hite kitna du n'ige kwó okwo. Amim.

⁷ Le, o vawa nü rime erumeru oligwe, kpakara anya jowhnu a, ma ele dürü a ara,

kpakara ele zi n'owu jaagbanu a mkpe.

Owe! Amim.

⁸ "Mawa bu Alifa nü Omega," bu nhne Nyenwe aij kwuru. "Mawa bu Opanizo nü Okwukwo, nye zi, nye zi nü mbom, nü nye jaava, Nye Meli Nhne Dum."

Nye nü lele

Nnwø ke Badnu

⁹ Mawa bu Joni, nye bu nnwø nda anu, nye sno anu nü rime awhnuyhnu, a bu ele eli-eze a, a naagidne awhnuyhnu. Be kwuznernu m nü rime eli ohia esilawuru osimini ke Patimosi, kwnornu nü m kporu m okwo ikuwunu Chiokike nü nhne Jizosi gbaru ama a.

¹⁰ M zi m nü rime Enine n'obochi Nyenwe aij, m nwurnu m okne nkoli n'aznu m ke dnarnu lele əkwodu.

¹¹ Nkoli ka kaa, "Gbası nhne i whnurnu n'okwukwo, ziznenu a ögako Chiokike əsau ka, ziznenu Efesoji, nü Simaina, ziznenu Pegamosi, nü Taıtira, ziznenu Sadisi, nü Filadefija, zizne masinu Laodisia."

¹² M tñhnasna ma m whnurnu m nye nookwunu m əka. M whnurnu m nhne be tükwasit tonji əsau be wñru golu.

¹³ N'esilawuru nhne be tükwasit tonji əsau wam gwuzo otu nye nü lele Nnwø ke Badnu. O wogwu iwo awura dürü a eli əchi, o ji ajni su nü mkpoma a.

¹⁴ Risi a nü rukeri-ize a noonwu va-a-a lele wulu, naachna va-a-a lele mkpuru-mini, anya a nü lele riyo bekwnu.

¹⁵ Əchi a lawuru nü lele əla be gbaru bekwnu nü rime ite bekwnu, nkoli a naadna lele agida mini.

¹⁶ O ji mbø əsau n'akarikwnunga a, amogwnu nwernu ruwhnu lawuru tuga buko neehi n'önü a n'owhuya, ruwhnu a noonwu lele ehnam n'esilawuru iwhnehnie.

¹⁷ Nga me whnurnu a, m dna n'eli n'ochi a lele nye nwurnu ənwu. Kovu ə tükwasiri m akarikwnunga a, kaa, "Ogwunu tuko i, mawa bu Nye Mbom nü Nye Ipne-aznu.

¹⁸ M zi m bñdu. M nwurnu m ənwu, kovu le, m zi m bñdu tim tóm. M ji m snambj ənwu nü eli reñwu.

¹⁹ "Gbası nhne i whnurnu n'okwu-kwo, nhne zi kítna, nü nhne jeeme nü ruwhnu.

²⁰ Ka bu nhne miri emi ke mbø ęsau wam i whnurnu n'akarikwnunga m, nü nhne be tükwası tonji ęsau wam be wuru golu. Mbø ęsau wam bu enine izi ogbako Chiokike ęsau, nhne be tükwası tonji ęsau wam i whnurnu bu ogbako ęsau."

2

Izi ele Efesosi

¹ Gbaznenu enine izi ke ogbako Chiokike ke zi n'Efesosi ıkwukwo: Hite n'önü nye wam ji mbo ęsau wam n'akarikwnunga a, nye neezne izne n'esilawuru nhne be tükwası tonji ęsau wam.

² M magwụ m nhne anu neeme. Anu nqodogbu ehni anu n'eru nü օsnuta mkpoma anu. Anu kwéle o kwubnanya ele aruru-eli, anu kparu ele kwuru ehni be ele izi iru, kovu be búo, anu whnu nu be bu ele aghalaghala.

³ Anu jiri օsuta mkpoma nagidne awhnúwhnu anu taru kwnornu rəwhna m, anu kwéle rikne gwu anu.

⁴ Kovu m nwernu m otu nhne megidne anu, anu zjma n'owhnun'anya lele kpa anu neeme nü mbom.

⁵ Anu chenwanya hne anu dnarnu. Anu hi nü mmehie anu tūhnsna, rnü ərnu mbom anu rnurnu. Өburu nu anu jótuhnsna hite nü mmehie anu, m jaavakwnusi anu wara wara, gweme nhne be tükwası tonji anu nü hne o zi, okwolem ma anu tūhnsnaru.

⁶ Kovu anu nwernu otu nhne buru oma, anu sno ərnu ele Nikolata irno lele kpa me snornu a irno.

⁷ Nye nwernu nsnj, o nurnu nhne Enine Nso naakanu kpakara ogbako Chiokike. Nye megburu, m jeeny a rikne o ri mkpuru isisi ke bñdu ke zi n'obna Chiokike.

Izi ele Sımaina

⁸ Gbaznenu enine izi ke ogbako Chiokike ke zi nü Sımaina ıkwukwo: Hite n'önü nye wam bu Nye Mbom nü Nye Ipne-aznju, nye nwurnu, zjri kwno bñdu.

⁹ M magwụ m awhnúwhnu anu naata. M magwụ m nü anu bu ele mboni, kovu anu bu ele nwernu ékunu k'agida. M magwụ m ojo ele ka nü be bu ele Ju nookwugidne anu, kovu be búo, be bu ele ojo ogbako Setani.

¹⁰ Ogwu tóko anu kwnornu awhnúwhnu anu jaata. Le Setani jeeyisi agwua anu n'ikelu ma be kpa anu iru. Anu jeenwe okpagbu nri əbochi. Anu buru ele kwesiri ıkwnata mkpoma du n'enwu, m jeeny anu okpu-eze ke bu bñdu.

¹¹ Nye nwernu nsnj, o nurnu nhne Enine Nso naakanu kpakara ogbako Chiokike. Nye megburu, ənzu ke əbo jóogbu a.

Izi ele Pegamösi

¹² Gbaznenu enine izi ke ogbako Chiokike ke zi nü Pegamösi ıkwukwo:

Hite n'önü nye wam nwernu ama-ögwu ke nwernu ruwhnu lawuru zi buko.

¹³ M magwụ m hne anu wu bu hne ngadna Setani zi. Anu jidnesiri rəwhna m rikne, anu túwhule ıkwnata mkpoma anu nü hne me zi, ə bñbedi nga be gburi Antipasi nye akebne m ny kwasire ıkwnata mkpoma n'esilawuru anu hne Setani wu.

¹⁴ Kovu m nwernu m nhne ele nü ele megidne anu. Agwna ele noosno iznizni Balam nye znirni Balakı kpa o jeeme rümu Izireli mmehie hite n'ori nhne be jiri kwanu reñun arjohna nu hite n'ome oyi.

¹⁵ Agwna ele noosno iznizni ele Nikolata zi masi n'esilawuru anu.

¹⁶ Anu hi nü mmehie tūhnsna, ə búo kpam, m jaavakwnusi anu wara wara, gweru ama-ögwu hi n'önü m whuya lusi ele ka ogwu.

¹⁷ Nye nwernu nsnj, o nurnu nhne Enine Nso naakanu kpakara ogbako Chiokike. Nye megburu, m jeeny a agwna mana ke tugwaru otugwa. M jeeny a masi a otu akaworugwu abçchana ke be gbakwasiri rəwhna ikne n'olu a, ə zá nye berere marnu a, okwolem nye wam nahiaru a.

Izi ele Taıtira

¹⁸ Gbaznenu enine izi ke ogbako Chiokike ke zi nü Taıtira ıkwukwo: Ka bu nhne Nnwı Chiokike kwuru, nye wamanya a lawuru nu lele békunu, nye ochi a lawuru noonwu lele ola chnarnu achna.

¹⁹ M magwụ m nhne anu neeme. M magwụ m əwhnun'anya anu, nü ıkwnata mkpoma anu, nü izi anu, nü օsnuta mkpoma anu. M magwụ m masi nü ərnu anu kítna kakwo ke mbom.

²⁰ Kovu m nwernu otu nhne megidne anu. Anu gharuru nwérinya wam bu Jezibeli n'esilawuru anu. Nwérinya ka kwuru ehni a nye əwhnurninya Chiokike, neezni ele izi m kpa be mee oyi, nü o ri nhne be jiri kwa rénwi, nooduhie ele badnú.

²¹ M nyeru m a ige ma ə tūhnsna nü mmehie ome oyi, o kwéle.

²² Le, m jootuba n'ıkpataya nu ele oyi a, be jaata awhnúwhnu k'agida, okwolem ma be tūhnsnaru hite nü nhne ojo be mühiaru n'aka a.

²³ M joogbu rümu a, ma kpakara ogbako Chiokike mahja nü mawa bu nye wam noonyosna mkpoma nü echiche ke rümu badnú. M jooqwuñhasi nye əbula lele kpa ərnu a jiri zjri.

²⁴ Kovu agwna anu gwnarnu nu Taitira, ele snóge iznizni ojo ka, ele máa nhne be nookwu nhne tugwaru otugwa ke Setani, m jeeny anu ivu rüna berere.

²⁵ Kóvu anú jidnesi ríkne nhne anú ji tem m va.

²⁶ Nye megburu, bita ikwu-ónu m dū okwukwo,

m jeenye a ríkne hne kpakara mba zì.

²⁷ O jeeji mkpara rugwe nèechi be,

o jeeliwa be lele kpa be lìwa itechi,

²⁸ lele kpa me nahiaru iknernema n'aka Nda m. M jeenye a mbø qisisi.

²⁹ Nye nwernu nsni, o nurnu nhne Enine Nsø naakanu kpakara ogbako Chiokike.

3

Izi ele Sadisi

¹ Gbaznenu enine izi ke ogbako Chiokike ke zi Sadisi okwukwo: Ka bu nhne nye wam ji enine èsau Chiokike n'aka a, nü mbø èsau. M magwù m nhne anú neeme. M magwù m nü anú nwernu rëwhna nü anú zì bùdnu, kóvu anú nwurnu ònunu.

² Anú tñenyà, jikwasi nhne ke gwnarnu matì o nwù ríkne, kwnornu nü m whnúge m èrnú anú ke zuru ozu nü ruwhnu Chiokike m.

³ Anú chenwanya nhne anú nahiaru, ke anú nurnu, anú mee be. Anú hi nü mmehie anú tuhnasna. O buru nü anú jéetnena, m jaavakwnusi anú lele nye buznu, anú jáamahia ige me jaava.

⁴ Kóvu anú nwernu badnu ele nü ele nü Sadisi ele mérula awura be. Be joowo awura abochna snornu m zne izne kwnornu nü be kwesiri.

⁵ Nye megburu kpa, be joowote a awura abochna, m jookwome rëwhna a n'òkwukwo ke bùdnu. M jookwuhja rëwhna a nü ruwhnu Nda m ya nü ruwhnu ele enine izi a.

⁶ Nye nwernu nsni, o nurnu nhne Enine Nsø naakanu kpakara ogbako Chiokike.

Izi ele Filadefia

⁷ Gbaznenu enine izi ke ogbako Chiokike ke zi nü Filadefia òkwukwo: Ka bu nhne nye wam zì nsø nü nye ezi oka kwuru, nye jìgwu snambi Devidi, nye o buru nü o gbama ònuhna, o zá nye nwernu ríkne o gbasni a, nye gbasni ònuhna, o zá nye nwernu ríkne o gbama a.

⁸ M magwù m nhne anú neeme. Le, m gbamannu m anú ònuhna ke o zá nye nwernu ríkne gbasni, kwnornu nü anú nwernu iknernema matì, kóvu anú bitaru ikwu-ónu m, anú gónahorula rëwhna m.

⁹ Anú joowhnu nhne me jeeme ele ogo ogbako Setani, ele ka nü be bu ele Ju, kóvu be bùo, be bu ele aghalaghala, m jeeme be va dna n'eli n'ochi anú, be jaamahia nü m whnúru m anú n'anya.

¹⁰ Kwnornu nü anú bitaru ikwu-ónu m, snuta ovu, m jaabita masi anú n'ige òrnurna ke jaadnakwasí kpakara owa, o rna ele wu n'owa òrnurna.

¹¹ Le, m vawa wara wara, anú jidnesi nhne anú ji ríkne, o zì nye berere nahoru anú okpu-eze anú.

¹² Nye megburu, m jeeme a nsñusnu Oro Nsø Chiokike m. O jéehi nü rime a whoga berere. M jaagbakwasí rëwhna Chiokike m n'olu a, ya nü rëwhna òhna ikne Chiokike m, ke bu Jéruselem ikne, ke hi n'oligwe n'aka Chiokike m hiedna. M jaagbakwasí a rëwhna ikne m n'olu a.

¹³ Nye nwernu nsni, o nurnu nhne Enine Nsø naakanu kpakara ogbako Chiokike.

Izi ele Laodisia

¹⁴ Gbaznenu enine izi ke ogbako Chiokike ke zi nü Laodisia okwukwo: Ka bu nhne Amìm kwuru, nye akebne kwsiri be kwata a mkpoma nü nye ezi oka, nye nèechi kpakara nhne Chiokike keru.

¹⁵ M magwù m nhne anú neeme. Anú kpéle békwnu, anú jíla iyi. O jooburu òma nü anú kperu békwnu móbu nü anú jíri iyi.

¹⁶ Kóvu kwnornu nü anú zì marna marna, anú kpéle békwnu, anú jíla iyi, m joogbohalanü n'önü m.

¹⁷ Anú kwuru, "M barù m eze, m nwernu m èkwnu, o zá nhne naara m," kóvu nü anú maa nü anú bu ele nòowhnuji anya, nü ele be kwsiri o dònu obirizi, ele mboni, ele isni nü ele gba éto.

¹⁸ Me zni anú ezni, anú zynahoru m golu be snùrnu, ma anú nwernu èkwnu, nü awura abochna, ma anú kpusni éto anú gbagwù, tna ègnumis n'anya anú ma anú whnúru osno.

¹⁹ M neebigbø kpakara ele me whnúru n'anya, naapnja masi be nhne. Anú gbalì tuhnasna, hi nü mmehie whuya.

²⁰ Le, m gwuzogwu m n'önühna, nooznu aka. Nye óbula ke nurnu nkoli m, gbama ònuhna, m jaabnazne n'oro a, snornu a ri wiri, ya snornu m masi ri wiri.

²¹ Nye megburu, m jeenye a ríkne o snornu m daziri éli nü ngadna eze m, lele kpa me megburu, m snornu Nda m daziri éli nü ngadna eze a.

²² Nye nwernu nsni, o nurnu nhne Enine Nsø naakanu kpakara ogbako Chiokike.

4

Ngadna eze ke zi n'oligwe

¹ Nga nhne ka mekworu, m whnúru m, le, otu ònuhna gbamarnu n'oligwe. Nkoli wam me nurnu nü mbom ke dnarnu lele okwodu karu, "Vaa hna, m jeegesi i nhne jeemeriri nü ruwhnu."

² Ngangam, m zì m n'Enine, m whnúru m nü rime oligwe otu ngadna eze nü nye dazi n'olu a.

³ Nye wam dazi nü ngadna eze wam, ruwhnu a noogbu marna marna lele akaworugwu jasipa nü sadisi, eke nü egwurugwu hnirni ngadna eze wam gburugburu ke naachna lele emiradi.

⁴ Nri ngadna eze lawuru nü eno berere gbaru ngadna eze wam gburugburu, ele okno badnu nri lawuru nü eno dazi n'olu ngadna eze berere wam woru awura abochna, kpuru okpu-eze golu nü risi be.

⁵ Amuma nü egbe oligwe nü odiidna hi nü ngadna eze wam naadna. Tonji esau zi nü ruwhnu ngadna eze wam noonwu békwnu, ke bu enine esau wam Chiokike.

⁶ Osimini nü lele nyno nööwhnu osno zi nü ruwhnu ngadna eze wam.

N'esilawuru ngadna eze wam ya nü gburugburu a bu nhne eno zi budnu bu anya anya ruwhnu nü aznu zi.

⁷ Nhne ke mbom nü lele odum, ke ébo nü lele nnwo ehni, ke éto nwernu ruwhnu lele ruwhnu badnu, ke eno nü lele igno neewhe ewhe.

⁸ Nhne zi budnu eno wam, ke obula nwernu aka-nkwu isunu, kpakara ehni be bu anya anya. Be kpiśni onu be iwhnehnie nü abalj, be nöögwnu eri naakaa,

"Nsø, nsø, nsø

bu Nyenwe aị Chiokike ke Meli Nhne Dum,

Nye zi nü mbom, nye zi kitna, nye jaava."

⁹ Kpa nhne wam zi budnu zi neenyne a igwugwu nü oson'anya, nötunu nye wam dazigu nü ngadna eze wam mmamma, nye zi budnu ökwnukokwnu,

¹⁰ ele okno badnu nri lawuru nü eno wam dna n'eli nü ruwhnu nye wam dazigu nü ngadna eze, kpri risi eli nü ruwhnu nye wam zi budnu ökwnukokwnu. Be tibita okpu-eze be nü ruwhnu ngadna eze wam, kaa,

¹¹ "I bu nye kwasiri, Nyenwe aị Chiokike, o nahoru igwugwu nü oson'anya, nü iknernerema,

kwnornu nü o bu jiwa keru kpakara nhne hite nü echiche i, ji nyernu be budnu."

5

Ökwukwo nü Nnwø Atnùrnu wam

¹ M whnùrnu m otu okpwukwo n'akarikwnunga nye wam dazi nü ngadna eze wam, be gbaru a nhne ruwhnu nü aznu, be kasiri a akara esau.

² M whnùrnu m otu enine izi nwernu rikne ji okno nkoli neesi okokoba, naakaa, "Ndaa nye kwasiri o gbaji akara esau wam nü o kpume ökwukwo wam?"

³ Koyi o zá nye be whnùrnu n'oligwe nü qwa mòbu nü mkpururu qwa, bu nye kwasiri

o kpume ökwukwo wam mòbu lebna anya nü rime a.

⁴ M kwna ekwna k'agida kwnornu nü o zá nye be whnùrnu kwasiri o kpume ökwukwo wam mòbu lebna anya nü rime a.

⁵ Otu nü rime ele okno badnu wam kanu m, "I kwnáma ekwna, le, Odum ke ébnurnu Juda," Mgbaregwugwu Devidi,[†] o mebulém, o nwernu rikne o kpume ökwukwo wam, nü o tóma akara esau wam."

⁶ Ige wam m whnùrnu m otu Nnwø Atnùrnu gwuzo n'esilawuru ngadna eze wam, ma nü esilawuru nhne eno wam zi budnu ya nü ele okno badnu wam, lele nü be gburu a ogbu. O nwernu mfu esau, nü anya esau ke bu enine esau wam Chiokike, ke o zihalaru nü rime kpakara qwa.

⁷ Nnwø Atnùrnu wam zne nahoru nye wam dazi nü ngadna eze wam ökwukwo n'akarikwnunga a.

⁸ Nga o nahoruru a ökwukwo wam, nhne eno wam zi budnu nü ele okno badnu nri lawuru nü eno wam dna n'eli nü ruwhnu Nnwø Atnùrnu wam, kpakara be ji qbo be n'aka, ya nü obele golu ke isensi jihàru, ke bu okpukpe ele nsø.

⁹ Be gwnu eri ikne,

"I kwasiri o nahoru ökwukwo wam,

nü o tóma akara a,

kwnornu nü be gburu i,

i gweru ovnarna i gbahia ele ke Chiokike

hite nü kpakara ébnurnu, nü ikwu-önü,

hite nü mba nü ele badnu.

¹⁰ I mernu be buju mbam ele ökwa arjhona, ke jeekpenu Chiokike, be jojobu ele eze nèechi qwa."

¹¹ M le anya, m nurnu m nkoli agida enine izi gbaru ngadna eze wam gburugburu, nü nhne eno wam zi budnu nü ele okno badnu, pokwu nu pokwu nu pokwu ndasi, nu pokwu ndasi nü ndasi.

¹² Be nöögwnu eri nü okno nkoli, naakaa, "Nnwø Atnùrnu wam be gburu kwasiri o nahoru rikne, nü ekwnu nü akoniche, nü iknernerema

nü oson'anya nü igwugwu, nü oznarni."

¹³ M nurnu m hne kpakara nhne zi budnu zi n'oligwe, n'owa, nü mkpururu qwa, kpakara nhne zi budnu ke zi n'okno osimini nü kpakara nhne zi nü rime be, naakaa, "Oznarni nü oson'anya nü igwugwu nü rikne zinu

nye wam dazi nü ngadna eze, ya nü Nnwø Atnùrnu wam tim tóm."

¹⁴ Nhne eno wam zi budnu, kaa, "Amijm." Ele okno badnu wam dna n'eli, kponu Chiokike nü Nnwø Atnùrnu risi eli.

* 5:5 Odum ke ébnurnu Juda Jenesisi 49:9   † 5:5 Mgbaregwugwu Devidi Azaya 11:1, 10

6*Akara ęsau wam*

¹ M whn̄nru m nga Nnw̄o Atn̄nru wam t̄marnu akara ke mb̄om. Otu nhne z̄i b̄dnu eno wam ji nk̄oli dn̄arnu lele egbe oligwe kaa, "Vaa."

² M le anya, le otu iyinya richna, nye gbagw̄u a ji otu mgbata, be nyee a okpu-eze, o wh̄oga n̄olugbu, neemegbu.

³ Nnw̄o Atn̄nru wam t̄ma akara ke ebo, m n̄nru m nhne eno wam z̄i b̄dnu ke ebo, naakaa, "Vaa."

⁴ Le, iyinya berere naachna ihie ihie, be nyernu nye gbagw̄u a rikne o gweme udno n̄'owa, mee ele badn̄u noogbu ibne be, be nyernu a ama-ögwnu hna ezi.

⁵ Nga Nnw̄o Atn̄nru wam t̄marnu akara ke eto, m n̄nru m hne nhne eno wam z̄i b̄dnu eto karu, "Vaa." M le anya whn̄ iyinya neeji riji, nye gbagw̄u a ji nhne be nootu nhne n̄'aka a.

⁶ M n̄nru m nk̄oli n̄esilawuru nhne eno wam z̄i b̄dnu, naakaa, "Otu nt̄tū ikpa wheti bu ogwo ernalu otu qbochi, nt̄tū ikpa bal̄i eto ogwo ernalu otu qbochi. Koyu anu lulu mojō olivu n̄ manya vaj̄ni."

⁷ Nnw̄o Atn̄nru wam t̄ma akara k'eno, m n̄nru m nk̄oli nhne z̄i b̄dnu k'eno karu, "Vaa."

⁸ M le anya, otu iyinya ogbu-n̄u-orio, r̄ewhna nye dazj n̄'olu a bu Èn̄wu, Eli R̄en̄wu sno a n̄'azn̄u. Be nyernu a rikne hne otu nga n̄u nga eno ke owa zi, ma o gweru amaoğwnu n̄ ık̄wnunyo gbu be, ma nr̄iria qo n̄ ojo anohia ke owa.

⁹ Nnw̄o Atn̄nru wam t̄marnu akara ke isne, m whn̄nru m mkp̄ru ovu kpakara ele be gburu eb̄nornu ikwu-qn̄u Chiokike n̄ am a be gbaru n̄ mkpururu ojo arionha.

¹⁰ Be ji okne nk̄oli neesi okokoba, naakaa, "Nyenwe ai z̄i ns̄o, i bu ezi, du ngele, hne i jekpe ele z̄i n̄'owa ikpe, megwnahia ɔvnarna ai?"

¹¹ Be nyernu nye q̄bula n̄ rime be iwo awura abochna, be kanu be, be zukwari inwe ige mat̄i, tem onu ögwnugwnu ele izi ibne be n̄ r̄um̄u nda be, ele be joogbu zute.

¹² Nnw̄o Atn̄nru wam t̄marnu akara ke isunu, okne eli otne enye dn̄arnu, ehnam ji riji lele ikpe mkpe, ęn̄wa chna ihie ihie lele ɔvnarna.

¹³ Mb̄o hi n̄oligwe naadna n̄'owa lele ike isisi be kwu figi chná achna naadna nga ruwhere neewhe.

¹⁴ Be piakota oligwe lele ık̄wukwo, rugwu nu eli ohia esilawuru wh̄oga n̄'qnodib̄e.

¹⁵ Ele eze ke owa n̄u ele dikne, ele n̄eechi ele ogwnu ele baru eze, ele dimkpa, nye q̄bula, ma q̄hi ma nye nwernu ehni a, tugwa n̄u rime ogba n̄u iketa rugwu.

¹⁶ Be kanu rugwu kwu n̄ rugwu mat̄i, "Dnagidne aj, kpusni aj n̄anya nye wam dazi n̄ ngadna eze, ya n̄ ovu owe ehni Nnw̄o Atn̄nru wam.

¹⁷ Kwnornu n̄ okne qbochi ovu owe ehni be val̄em. Nyele joogwuzoli?"

7*Be karu 144,000 ele badn̄u akara*

¹ Nga nhne ka whemernu, m whn̄nru m enine izi eno gwuzo n̄ ngeri eno ke owa, knernu ruwhere k'owa n̄'aka, ma ruwhere gharu o whe n̄'owa, ma n̄osimini m̄obu n̄'olu isisi obula.

² M whn̄nru m enine izi berere hi n̄'obosi ehnam n̄owhuya, o ji akara Chiokike ke z̄i b̄dnu n̄'aka a, o ji okne nk̄oli naakanu ele enine izi eno wam Chiokike nyernu rikne o lulu owa n̄ osimini,

³ kaa, "Anu lulu owa, m̄obu osimini, m̄obu isisi, tem a ka ele izi Chiokike akara n̄'egedege ruwhnu be."

⁴ M n̄nru m onu ogwnugwnu ele be karu akara n̄'egedege ruwhnu be, be bu otu riwhu n̄ nri eno n̄ pokwu eno, hite n̄ kpakara eb̄nurnu Izir̄eli.

⁵ Be bu hite n̄ eb̄nurnu Juda, nri n̄ pokwu lawuru, eb̄nurnu Rub̄eni, nri n̄ pokwu lawuru, eb̄nurnu Gadi, nri n̄ pokwu lawuru,

⁶ hite n̄ eb̄nurnu Asa, nri n̄ pokwu lawuru, eb̄nurnu Nafitāli, nri n̄ pokwu lawuru, eb̄nurnu Manase, nri n̄ pokwu lawuru,

⁷ hite n̄ eb̄nurnu Simiɔni, nri n̄ pokwu lawuru, eb̄nurnu Līvāj, nri n̄ pokwu lawuru, eb̄nurnu İsaka, nri n̄ pokwu lawuru,

⁸ hite n̄ eb̄nurnu Zeb̄uloni, nri n̄ pokwu lawuru, eb̄nurnu Josefu, nri n̄ pokwu lawuru, eb̄nurnu Bēnjamini, nri n̄ pokwu lawuru.

Igbudu ele badn̄u wam

⁹ Nga nhne ka mekworu, m le anya whn̄ igbudu badn̄u o z̄a nye nwernu rikne gwn̄ulı onu. Be hi n̄ kpakara mba n̄ eb̄nurnu, n̄ eli, n̄ ikwu-qn̄u va, be gwuzorū nu ruwhnu ngadna eze n̄ nu ruwhnu Nnw̄o Atn̄nru wam, be wo awura abochna, be ji masi igwugwu b̄ukwu n̄'aka be.

¹⁰ Be ji okne nk̄oli naakaa, "Oznohia ai hi n̄'aka Chiokike, nye dazj n̄ ngadna eze, ya n̄ Nnw̄o Atn̄nru."

¹¹ Kpakara ele enine izi gwuzo gba ngadna eze wam gburugburu n̄ ele okno badn̄u wam n̄ nhne eno wam z̄i b̄dnu, dna kputue ruwhnu n̄'eli n̄ ruwhnu ngadna eze wam, kponu Chiokike risi eli.

¹² Be kaa, "Am̄im! Nḡoz̄i n̄ igwugwu n̄ akoniche, n̄ otu mmamma n̄ ɔson'anya

nü rikne nü iknernema
zịnụ Chiokike dụ ọkwunkokwu.

Amịm."

¹³ Otu nye okno badnụ sịkwa m, "Ele ka wogwu iwo awura abochna be bụ ele ke ele? Ndaa hne be hi va?"

¹⁴ M sa a, "Nda-aj-kwu, m máam, ji magwụ."

Ọ kanụ m, "Ele ka bụ ele hiri n'okne mmekpēhni wam whuya, be snurnu iwo be, mee be zịri rịchna nü rime ọvnarna Nnwọ Atnurụ wam.

¹⁵ Kam kpayarụ,
be jiri gwuzoru nü ruwhnu ngadna eze Chiokike,
be jeekpenu a iwhnehnie nü abalị nü rime Oro Nsọ a.
Nye wam дажi nü ngadna eze jaagbasa oroke a, be wuru nü rime a.

¹⁶ Wiri jóogwnu be berere,
akpiri jóopko be békwnu berere,
ehnam jójom kwno be berere,
whürüwhuru ehni jéeme kwno be berere.

¹⁷ Kwnornu nü Nnwọ Atnurụ nye ke zi n'esilawụru ngadna eze wam jöobu nye nooznu be lele atnurụ.

O joodu be zne nü risi mini ke będnu,
Chiokike jookwnosnama anya-mini
ékwna n'anya be."

8

Akara ke ẹsau

¹ Nga Nnwọ Atnurụ wam kpumernu akara ke ẹsau, oligwe dnarnụ bii dụ ichichi awa.

² M whnūrnu m enine izi ẹsau ele gwuzo nü ruwhnu Chiokike, be nyernu be ọkwodu ẹsau.

³ Enine izi berere ke jigwu nhne isensi golu varu gwuzoru nü ruwhnu ojo arıohna, be nyernu a agida isensi, o gweru a yikota nü okpukpe ele nsọ Chiokike, gweru a kwa arıohna n'olu ojo arıohna golu ke zi nü ruwhnu ngadna eze wam.

⁴ Rụnwuru isensi wam nü okpukpe ele nsọ Chiokike lizօ nü ruwhnu Chiokike hite n'aka enine izi wam.

⁵ Enine izi wam gweru nhne isensi wam gharu békwnu n'ojo arıohna, ghasa a nü rime ọwa. Agida egbe oligwe nü ọdida nü amụma nü ẹli otne enye dnarnụ.

Okwodu ẹsau wam

⁶ Enine izi ẹsau wam ji ọkwodu ẹsau jikneru ọ gbu be.

⁷ Enine izi ke mbomgbu ọkwodu a, mkpụru mini nü békwnu gwaru ọvnarna wusa n'ọwa, otu-ibewa nü nga ẹto ke ọwa rne békwnu, otu-ibewa nü nga ẹto ke isisi nü kpakara achara będnu rnerneru békwnu.

⁸ Enine izi ke ẹbo gbu ọkwodu a, be tübna nhne nü lele rugwu okpotokpo neerne

békwnu nü rime osimini, otu-ibewa nü nga ẹto ke osimini ghị ọvnarna.

⁹ Otu-ibewa nü nga ẹto ke nhne zi będnu nü rime osimini nwụma, otu-ibewa nü nga ẹto ke ogbo mini kpu.

¹⁰ Enine izi ke ẹto gbu ọkwodu a. Otu okne mbo hi n'oligwe dna, noonwu lele tonji dnakwasị otu-ibewa nü nga ẹto mini, ma nü risi mini.

¹¹ Rewanha mbo wam bụ Nlulu. Otu-ibewa nü nga ẹto mini noolu nlulu, agida ele badnụ nwụrnụ kwnornu nü be nwörnụ mini wam.

¹² Enine izi ke ẹno gbu ọkwodu a. Be lulu otu-ibewa nü nga ẹto ehnam, nü otu-ibewa nü nga ẹto enwa, nü otu-ibewa nü nga ẹto mbo, ke kpayarụ otu-ibewa nü nga ẹto iwhne be zíma noonwu, otu-ibewa nü nga ẹto ke obochi nwée iwhne ya nü otu-ibewa nü nga ẹto ke abalị.

¹³ M leru m anya, m nūrnụ m otu igno neewhe n'esilawụru oligwe, gweru okne nkoli neesi okokoba, "Awhnūwhnu! Awhnūwhnu! Awhnūwhnu zịnụ kpakara ele wu n'owu nga be jōonu ọdida ọkwodu ke ele enine izi ẹto ke gwnarnu jögobu."

9

¹ Enine izi ke isne gbu okwodu a. M whnūrnu m otu mbo hiri n'oligwe dna n'owu, be nyee a snambị ọnuhna olulu awhnūwhnu.

² Mbo wam tüma ọnuhna olulu awhnūwhnu, rụnwuru hi nü rime a whuya nü lele rụnwuru hi n'okne ite békwnu, iwhne ehnam nü ruwhere gbaru ṥchichiri kwnornu rụnwuru hi n'olulu awhnūwhnu wam whuya.

³ Igwurube hi nü rụnwuru wam whuya n'olu ọwa, be nyernu be rikne lele akpi ke ọwa.

⁴ Be kanụ be, be lulu achara mbo isisi, mbo achara będnu berere, koyu be gba nye obula ke nwée akara Chiokike n'egedege ruwhnu a.

⁵ Igwurube wam nwée rikne o gbu be, koyu be ta be awhnūwhnu ẹnwa isne. Nhne igbugbu be nü lele nye akpi gbaru.

⁶ N'enwa isne ka, ele badnụ ka joopio ẹnwa joogbu be, koyu be jóowhnu ẹnwu, ẹnwu joogwnu be, koyu ẹnwu jaagba eso.

⁷ Igwurube wam nü lele iyinya jikneru o zne ọgwnu, be kpu nhne nü lele okpu-eze golu nü risi be, ruwhnu be nü lele ruwhnu badnụ.

⁸ Rukeru-ize risi be nü lele rukeri-ize nyerinya, ize be nü lele ize odum.

⁹ Mbno mkpoma be nü lele mbno rugwe, ọdida aka-nkwu be naadna lele ogbo-eli agida iyinya n'odopuru neezne ọgwnu.

¹⁰ Ọdnu be nü lele akpi, be nwernu nhne ọgbugba n'odnu be, nwe masiri rikne n'odnu ọ kpakna ele badnụ ehni ẹnwa isne.

¹¹ Be nwernu eze nēechi be, nye bū enine izi olulu awhnūwhnu. Nye rēwhna a n'ōnu Hiburu bū Abadoni, n'ōnu Giriki, Apoloni, ke bū nye noolulu nhne.

¹² Nhne awhnūwhnu ke mbom kwolem, nhne awhnūwhnu lawūru berere vawa.

¹³ Enine izi ke isunu gbu ɔkwodu a, m nūrnu m otu nkoli hi n'ahnjō nū ngeri ēno ke ojo arjhona golu wam bū ke gwuzo nū ruhwu Chioke whuya.

¹⁴ Nkoli wam kanu enine izi ke isunu wam ke gburu ɔkwodu, "Sigbasi enine izi ēno wam ke be knernu eriri n'okne Osimini Uferetisi."

¹⁵ Be sigbasi enine izi ēno wam, ke be jiknerernu n'ōtnu-ige ka n'obochi ka, nū ḥnwa ka, n'awha ka o gbu otu-ibewa nū nga ēto ke kpakara ele badnū.

¹⁶ M nūrnu m ḥnu ogwnugwu ele ogwnu gba iyinya bū riwhu pokwu ndasị lawūru.

¹⁷ Nū rime ɔwhnurninya wam, m whnūrnu m iyinya nū ele naagba be, be nwernu mbno mkpoma naachna ihie lele békwnu, lele jasinti, nū rugwu békwnu, risi iyinya wam nū lele risi odum, békwnu nū rūnwurnu nū rugwu békwnu neehi n'ōnu be nōowhuya.

¹⁸ Békwnu nū rūnwurnu nū rugwu békwnu ke hi n'ōnu iyinya wam nōowhuya gburu otu-ibewa nū nga ēto ke ele badnū.

¹⁹ Kwnornu nū iknerenema be hi n'ōnu be ya nū ḥdu be. Ḫdu be nu lele agwō, ke be ji risi be neemeru ele badnū ḫnhi.

²⁰ Ele badnū gwnarnu ke nhne igbugbu ka gbúle, kwéle ɔ sigbasi nhne aka be tūru, be kwéle o sigbasi o kpenu rūmu rēnzu ojo, nū rēnzu golu nū ke siliva, nū ḥla nū akaworugwu nū ke isisi, ke zá nōowhnu ḥsno, zá nōonu nhne, zá neezne izne.

²¹ Ele badnū wam tūhnasnana hite nū ogbu badnū be, nū amusu be neeri, nū omē oyi be, mōbu nū buzunu be nooznu.

10

Enine izi nū ɔkwukwo mati

¹ Omekwo, m whnūrnu m enine izi berere ke nwernu rikne hi n'oligwe hiedna. O wogwu erumeru oligwe, eke nū egwurugwu zì n'olu risi a, ruhwu nua noonu lele ḫnam, ḥchi a lawūru nū lele nsñṣu ḥro békwnu.

² O ji otu ɔkwukwo mati be kpumernu okpume n'āka a. O bīta ḥchikwunga a n'osimini, ḥchirita a n'olu eli.

³ O ji okne nkoli si lulo lele hne odum neebigbō, naga o sikwori okokoba, egbe oligwe esau wam gba n'osisa.

⁴ Nga egbe oligwe esau wam gbakworu, m pioru m o gba n'okwukwo, m nūrnu m otu nkoli hiri n'oligwe naakanu m, "Kpusnime

nhne egbe oligwe esau wam kwuru, i gbá be n'okwukwo."

⁵ Enine izi wam me whnūrnu gwuzo n'osimini nū n'olu eli, gwelizō akarikwunuga a olu.

⁶ O gweru nye wam zì ɔkwunkokwu du risi, bū nye keru oligwe nū kpakara nhne zì nū rime a, nū ḥwa nū kpakara nhne zì nū rime a, nū osimini nū kpakara nhne zì nū rime a. Enine izi wam karu, "Ige kwolem.

⁷ Kōvu nga enine izi ke esau joogbu ɔkwodu a, nhne tugwaru otugwa ke Chiokike jeemezu, lele kpa o kwuru hite n'ōnu ele izi a, bū ele ɔwhnurninya."

⁸ Nkoli wam me nūrnu hi n'oligwe nookwunnu m ḥka, kwukwnonu m ḥka berere, o kaa, "Zne, gweru ɔkwukwo mati wam be kpumernu okpume ke zì n'āka enine izi wam gwuzo n'osimini n'olu eli."

⁹ M znekwnusi enine izi wam, kanu a o nyee m ɔkwukwo mati wam. O kaa, "Gweru a, ri a, o joolu nlulu nū rūwho i, kōvu o jooso n'ōnu i lele ḥmo ebeka."

¹⁰ M gweru ɔkwukwo wam n'āka a, ri a, o nū lele ḥmo ebeka n'ōnu m, kōvu kpa me rikworu a, o mernu rūwho m lu nlulu.

¹¹ O kanu m, "I joopko okwo ikwu-ōnu Chiokike ka berere nū ruhwu agida ele badnū, nū mba zì odo n'odo, n'ikwu-ōnu zì odo n'odo, ma nū ruhwu ele eze."

11

Ele akebne lawūru

¹ Be nyernu m otu isisi lele nhne be ji nōotu nhne, be kanu m, "Lizō, tu ḥro Nsō Chiokike, nū ojo arjhona, gwnu ele nōokpo risi eli nū rime a.

² Kovu i tū n'ederezi, kwnornu nū be nyernu a ele bīo ele Ju, ele joozodna eli-ōhna nṣo wam nri ḥnwa ēno nū ḥnwa lawūru.

³ M jeevizze ele akebne m lawūru, be joowo iwo mkpe zni izi ḥma otu pokwu ḥbochi nū riwhu ḥbochi lawūru nū nri isunu."

⁴ Ka bū isisi olivu lawūru wam nū nhne be bīta ḥtonji lawūru wam gwuzo nū ruhwu Nyenwe ḥwa.

⁵ Nye irno ḥbula ke pioru o kpakna be ḫnhi, békwnu hi n'ōnu be jeernegbu be. Nye ḥbula ke kpaknarnu be ḫnhi joonwuriri kpam.

⁶ Ele ka nwernu rikne o knesni oligwe, ke mernu mini ozuzu zóle kpakara ige be nōokpo okwo ikwu-ōnu Chiokike, be nwernu rikne o mee kpakara mini gho ḥvnarna, nū rikne o mee ele zì n'ōwa rīa ḫnhi igbugbu ḥbula lele kpa be pioru.

⁷ Nga be gbasakworu ikwu-ōnu Chiokike, anohia wam hi nū olulu awhnūwhnu, lusī be ogwnu, megbu be, gbu be.

⁸ Iznu be joovubi n'esilawūru apna okne eli-ōhna wam be nookwu n'elulu Sōdom nū

Ijipiti, hne be kpogburu Nyenwe be n'olu Ọgbà.

⁹ Kpakara ele badnụ, nu ẹbnurnu, nu ikwun- ọnu, nu mba zị ọdo n'odo, jeelekiri iznu be ọbochi ẹto n'ichichi, be jéekwe be li be.

¹⁰ Kpakara ele zị n'owa joonwudna, mkpoma sq be n'onyi kwnornu nu be nwurunu, be neezin ibne be nkesi kwnornu ele ọwhnurninya lawuru ka nwurunu onwu bu ele mernu ele zị n'owa ta awhnuywhnu k'agida.

¹¹ Nga ọbochi ẹto n'ichichi whemernu, enine bùdnu hiri nu Chiokike bnazne nu rime be, be gwuzoru, okne ogwnu tūru kpakara ele whnurnu be.

¹² Ele ọwhnurninya lawuru wam n'urnu otu nkoli hiri n'oligwe noosukwu be, "Anụ va n'olu hna." Be lizø, la n'olu n'erumeru oligwe, kpa ele irno be neelekiri be.

¹³ N'ige wam, okne ẹli otne enye dnarnu n'owa, ke mernu otu nga nu nri nga ẹli-ohna wam lulu, ẹli otne enye wam gburu pokwu badnụ esau, ogwnu tūru ele ke gwnarnu, be znarni Chiokike ke oligwe.

¹⁴ Nhne awhnuywhnu ke ẹbo whemernu, kovu le, nhne awhnuywhnu ke ẹto vawa wara wara.

Okwodu ke ẹsau

¹⁵ Enine izi ke ẹsau gbu okwodu a, agida nkoli dnarnu n'oligwe, naakaa,

"Eli-eze k'owa ka ghølam ẹli-eze ke Nyenwe aij
nu ke Karaisi,
o jaachi hite n'ige kwó okwo dū n'ige
kwó okwo."

¹⁶ Nri ele okno badnụ lawuru wam nu eno ele dazị nu ngadna eze be nu ruwhnu Chiokike, dna kpu ruwhnu n'eli, kpønu Chiokike risi ẹli.

¹⁷ Be kaa,

"A n'otunu i mmamma, Nyenwe aij Chiokike
ke Meli Nhne Dum,
nye zi, nye zi nu mbom,
kwnornu nu i ji okne iknernema i
nèechi.

¹⁸ Ovu neewe ele zị n'owa ẹhni, kwnornu nu
onuma i valèm,
ige i jeekpe ele nwurunu onwu ikpe valèm,
nu ige ijoekwu ele izi i, ele ọwhnurninya i ọgwo
erunu
nu kpakara ele ke i, nu ele n'otu ogwnu
i

ma nye kwu nu nye mati,
nu ige o lulu ele luluru owa."

¹⁹ Be gbamarnu Oro Nso Chiokike n'oligwe, be whnurnu Igbe Ogba-Njo-Ehni Chiokike nu rime a, agida amumia, nu odidna, nu egbe oligwe, nu ẹli otne enye, nu okne mkpuru mini dnarnu.

12

Nwerinya wam nu okne agwø wam

¹ Otu okne nhne ndu-ehni mernu n'oligwe. Otu nwerinya wogwu iwo ẹhnam, nye ẹnwa zị nu mkpururu ọchì a, o kpu okpu-eze nwernu nri nu mbø lawuru nu risi.

² Nwerinya wam zị rime, rime ọmumu nnwo neeme a, o kwna ékwna kpa ọ n'omu nnwo.

³ Nhne ndu-ehni berere whuya kwono n'oligwe, otu agwø okpotokpo ihie ke nwernu risi ẹsau nu nri mfu, kpu okpu-eze ẹsau nu risi ẹsau a.

⁴ O ji ọdnu a dotoru otu-ibewa nga ẹto mbø ke oligwe dòdnu be n'owa, o zne gwuzoru nu ruwhnu nwerinya wam n'omu nnwo ma o ri nnwo wam wara wara o mñhiaru a.

⁵ Nwerinya wam mñhia nnwo rukna, nye jeeji mkpara rugwe nèechi kpakara mba, kovu be kwumernu nnwo wam, kwuznenu a Chiokike nu ngadna eze a.

⁶ Nwerinya wam gbawhu, gabna nu rime ẹli-ikpa, hne Chiokike bitannu a, ma be lekasi a anya pokwu ọbochi nu riwhu ọbochi lawuru nu nri isunu.

⁷ Ogwu dna n'oligwe, Majkeli nu ele enine izi a lụ ogwu megidne agwø wam, agwø wam nu ele enine izi a lụ ogwu megidne be.

⁸ Kovu Majkeli nu ele enine izi a megburu agwø wam, oghere zimana agwø wam nu ele enine izi a n'oligwe berere.

⁹ Be chidna agwø okpotokpo wam, ke bu agwø ọknani wam bu Ekwensi möbu Setani n'owa, nye nooduwhu kpakara ele zị n'owa. Be chidnarnu ya nu kpakara ele izi a.

¹⁰ Ige wam, m n'urnu m otu okne nkoli n'oligwe, kaa,

"Oznoha valèm, nu rikne nu ẹli-eze Chiokike
ai,

nu iknernema Karaisi a,
kwnornu nu be chidnarnu nye noobno rụmu
nda aij nhne,

bu nye noobno be nhne nu ruwhnu
Chiokike iwhnnehnie nu abalí.

¹¹ Be jiri ọvnarna Nnwø Atnurnu wam
nu akebne be gbaru
megbu a,

be whnuna bùdnu be n'anya
dú n'enwu.

¹² Kam kpayarù, oligwe nwüdnahorù,
ovu ọso anụ n'onyi ele wu nu rime a.

Kovu awhnuywhnu zìnu ọwa nu osimini,
kwnornu nu Ekwensi vakwnusilem
anụ,

onuma jiri a mkpoma,
kwnornu nu o magwu nu ige a zị
ichichi."

¹³ Nga agwø wam whnurnu nu be chidnarnu a n'owa, o bete o chí nwerinya wam ẹso bu nye mñrnu nnwo rukna wam.

¹⁴ Be nyee nwerinya wam aka-nkwu lawürü ke okne igno ma o wheru iwhe zne hne o wu n'eli-ikpa, hne be jeelekasi a anya awha eto nü የንዃስና a.

¹⁵ Agwö wam gbüchia agida የንዃስና a gbasno nwerinya wam, ma o vuru nwerinya wam.

¹⁶ Koyu eli yinnu nwerinya wam aka, kpumernu የንዃስና a, nwókwo mini agwö wam gbüchiaru n'onyu a.

¹⁷ Agwö wam we ovu የንዃስና k'agida megidne nwerinya wam, o zne nqolusi agwna rümu nwerinya wam ke gwnarnu ሽግኑ, bū ele bitaru nhne Chiokike nyernu n'iwu, nü ele kwesiri ቅኑዋኑ ovu n'ezi የቃሮን gesiri.

¹⁸ Agwö wam gwuzoru n'olu rijzna ke osi-mini.

13

Anqha lawürü

¹ M whnřnu m otu anqha hi nü rime osimini nqowhuya, o nwernu nri mfu nü risi esau, o kpu okpu-eze n'olu mfu a, be gbakwasiri n'olu kpakara risi a rëwhna qjo nookwulu Chiokike.

² Anqha me whnřnu nü lele agwnu, ochi a lawürü nü lele anqha bea, የንዃስና a nü lele የንዃስና odum. Agwö wam nyee anqha wam rikne a, ngadna eze a nü okne iknerema.

³ O nü lele nü be gburu otu risi anqha wam, koyu nhne omernu የንዃስና wam ke nwernu rikne o vuya የንዃስና gworu, o tukpakara የንዃስና a n'anya, be gbasnoru anqha wam.

⁴ Be kpunu agwö wam risi eli ke nyernu anqha wam iknerema a, be kpø masinu anqha wam risi eli, naakaa, "Nyele nü lele anqha ka? Nyele nwernu rikne o ስሱ የንዃስና a qgwnu?"

⁵ Be nyernu anqha wam rikne o ji nookwu agida nhne zì ogwnu nü የንዃስና ojo nookwulu Chiokike, o nwernu rikne nri የንዃስና enwa nü enwa lawürü.

⁶ Anqha wam kpume የንዃስና a nookwulu Chiokike, nü rëwhna a, nü Qro Nsø a, nü kpakara ele wu n'oligwe.

⁷ Be nyernu a rikne o ስሱ ele nsø ogwnu nü o megbu be, be nyee kwno a rikne megidne kpakara avnřnu nü ele badnū nü ikwu-onyu nü mba.

⁸ Kpakara ele wu n'owa jokponu a risi eli, ele be gbála rëwhna be nü rime okwukwo bñdnu ke Nnwq Atnřnu nye be gburu hit e n'okike የንዃስና.

⁹ Nye nwernu nsnj, o nřnu.

¹⁰ Nye የንዃስና be joodoru n'ogwnu be joodoru a n'ogwnu.

Nye የንዃስና be jeeji ama-ogwnu gbu, be jeeji ama-ogwnu gbu a.

Ele nsø jeenwe ቅኑዋኑ ovu nü ndidi.

¹¹ M whnřu anqha berere hi n'eli nqowhuya. O nwernu mfu lawürü lele mfu nnwo atnřnu, o nookwu የንዃስና lele agwö.

¹² O ji rikne anqha mbom wam nü ruwhnu a. O mernu kpakara የንዃስና nü ele zì nü rime a kpunu anqha mbom wam risi eli, nye be gworu nhne omernu የንዃስና wam ke noovuya enwu.

¹³ Anqha ke ebo ka rnü የንዃስና rikne, o mernu békwnu hi n'oligwe dna n'qwa n'anya ele badnū.

¹⁴ O duhie kpakara ele wu n'owa kwnornu የንዃስና ndu-onyi ka ke be nyernu a rikne o rnü nü ruwhnu anqha ke mbom. Q kanu ele zì n'qwa be kpu igbudu anqha wam ke be jiri ama-ogwnu mernu የንዃስና, koyu o zì bñdnu.

¹⁵ Be nyernu anqha ke ebo wam rikne o nwesi inwe bñdnu nü rime igbudu anqha mbom wam, ke kpayaru igbudu wam nookwu የንዃስና, kaa be noogbu kpakara ele kwéle o kpunu igbudu wam risi eli.

¹⁶ O mee kpakara ele badnū ma nye mati ma nye kwu, nye baru eze nü nye mboni, ohi nü nye bñuo ohi, be narnu akara nü akarikwunninga be mōbu n'egedege ruwhnu be.

¹⁷ O zá nye nwernu rikne zü nhne mōbu re nhne, okwolem nye nwernu akara anqha wam ke bñ rëwhna anqha wam, mōbu ogwnugwnu rëwhna a.

¹⁸ Nye የንዃስና nwehja akoniche, nye የንዃስና bulu ke nwernu ogwnugwnu risi, o mahja ogwnugwnu anqha wam, kwnornu nü o bñ ogwnugwnu badnū, ogwnugwnu a bñ riwhu isunu nü nri isunu nü isunu [666].

14

Nnwq Atnřnu nü ele ke a

¹ M leru m anya, whnřu Nnwq Atnřnu gwuzo n'olu rugwu Zayoni, ya nü otu riwhu nü nri ምና nü pokwu ምና ele badnū, be vu rëwhna a nü rëwhna Nda a n'egedege ruwhnu be.

² M nřnu m otu nkoli hi n'oligwe dna lele agida mini, nü okne nkoli egbe oligwe, m nřnu m ele naagba obo ji obo be naagba.

³ Be gwnu eri ikne nü ruwhnu ngadna eze wam, ma nü ruwhnu nhne ምና wam zì bñdnu, nü ele okno badnū wam. O zá nye nwernu rikne sno be gwnu eri wam, okwolem otu riwhu nü nri ምና nü pokwu ምና wam ele be gbahjaro n'qwa.

⁴ Ka bñ ele mérula የንዃስና be n'eli nyerinya kwnornu nü be bitaru የንዃስና be snam. Be joosno Nnwq Atnřnu wam penupe የንዃስና o neezne, be gbahjaro be n'esilawuru ele badnū lele mkpuru mbom be kesiri Chiokike nü Nnwq Atnřnu a.

⁵ O zá aghalaghala be whnřnu n'onyu be, be zì snam.

Ele enine izi eto

⁶ M whn̄nru m enine izi berere neewhe n'oligwe, nookpo okwo izi oma ke zi ɔkwnukokwnu n'ow, ma kpakara ele mba, n̄u avn̄nru n̄u ikwu-ɔnu n̄u ele badn̄ n̄nru a.

⁷ O ji okne nkoli naakaa, "Anu t̄ ogwnu Chiokike, anu znarn̄ ebube a, kwnornu n̄u ige val̄em o jeekpe kpakara badn̄ ikpe, anu kp̄nu nye keru oligwe, n̄u owa, n̄u osimini, n̄u kpakara risi mini risi eli."

⁸ Enine izi ke ebo snornu ke mbom kaa, "O dnanam, Bab̄iloni dnanam, okne mba ke mernu kpakara eli nw̄o manya okne ome ɔyi a."

⁹ Enine izi ke eto snornu be gweru okne nkoli kaa, "Nye ɔbula ke kp̄nnu anohia wam n̄u igbudu a risi eli, nahoru masi akara a n'egedeye ruwhnu a, mobü n'aka a,

¹⁰ Ọ jɔn̄ono manya okne ovu owe ɔhni Chiokike, ke ọ w̄usar u n̄u rikne, ke be gwála agwa n̄u rime okiko ɔnuma a, be jeeji békwnu n̄u rugwu békwnu ta a awhn̄uw̄nu n̄u ruwhnu ele enine izi ns̄o n̄u ruwhnu Nnw̄o Atn̄nru wam.

¹¹ R̄n̄wurnu awhn̄uw̄nu be zi naala olu ɔkwnukokwnu, be zá noozukwa inwe iwhnehnie n̄u abal̄, bu ele wam kp̄nnu anohia wam n̄u igbudu a risi eli, n̄u nye ɔbula ke nahiaru akara r̄ewhna a."

¹² Ele ns̄o jeenwe ndidi, ele naabit̄a nhne Chiokike nyeru n̄iwu n̄u ele kwnataru Jiz̄osi mkp̄oma.

¹³ Nga wam m n̄nru m nkoli hiri n'oligwe kaa, "Gba n'ɔkwukwo, owa ɔma z̄inu ele nw̄nru n̄u rime Chiokike hite n̄u k̄itna."

Enine Ns̄o kaa, "Owe, be joozukwa inwe n'ērnu be, kwnornu n̄u ērnu be joosno be n'azn̄u."

Ogwe nhne n'ēkwa ke ɔwa

¹⁴ M le anya, whn̄u, otu erumeru abochna, otu nye n̄u lele Nnw̄o ke Badn̄u dazi n'olu erumeru wam, o kpu okpu-eze golu n̄u risi a, o ji ama ékwa zi buko n'aka a.

¹⁵ Enine izi berere hi n̄u rime Oro Ns̄o whuya, gweru okne nkoli kanu nye wam dazi n'erumeru, "Gweru ama i, gweru nhne n'ékwa, kwnornu n̄u ige o gwe nhne n'ékwa k'owá val̄em, mkp̄uru k'owá chnanan."

¹⁶ Nye wam dazi n'erumeru gweru ama a yisi n̄u rime ɔwa, gweru nhne ékwa k'owá.

¹⁷ M whn̄nru m enine izi berere hi n'Oro Ns̄o n'oligwe, o ji masi ama zi buko.

¹⁸ Enine izi berere ke nwernu rikne megidne békwnu, hi n'ojo arjhona whuya. O gweru okne nkoli kanu enine izi wam ji ama zi buko, "Gweru ama i ghohia mkp̄uru vajni ke ékwa, kwnornu n̄u vajni ke ɔwa chnanan."

¹⁹ Enine izi wam yisi ama a, ghohia mkp̄uru vajni, t̄ubna be n̄u rime hne be jozosna manya okne ovu owe ɔhni Chiokike.

²⁰ Be zoṣna manya vajni wam n'azn̄u ɔhni, ɔvn̄arna a gbahi n̄u hne be nozoṣna manya wam d̄u nhne n̄u lele riwhu maili lawuru, d̄u oknesni ɔnu iyinya n'olu.

15

Nhne awhn̄uw̄nu ɛsau

¹ M whn̄u nhne berere n'oligwe, okne nhne ndu-ɔhni. Enine izi ɛsau vu nhne awhn̄uw̄nu ɛsau ke ipne-azn̄u, okne ovu owe ɔhni Chiokike ke ipne-azn̄u zi n̄u rime be.

² M whn̄u kwno nhne n̄u lele osimini nyno be gwaru békwnu, n̄u ele wam megburu anohia wam n̄u igbudu a n̄u ɔnu ɔgwnugwu r̄ewhna a, hne be gwuzo n̄u ngeri osimini nyno wam, be ji ɔbo Chiokike nyeru be.

³ Be noogwu eri Mozizi nye izi Chiokike n̄u eri Nnw̄o Atn̄nru wam, "Ernu i t̄ n̄anya, zi masi rikne!"

Nyenwe aij Chiokike ke Meli Nhne Dum, Kpakara apna i sn̄irni asni b̄uru ezi ɔka, Eze zi ɔkwnukokwnu.

⁴ Nyele joōkuh̄ia igwugwu ke r̄ewhna i?

Kwnornu n̄u ji n̄u ns̄nunu i zi ns̄o, kpakara mba jaava kp̄o risi eli n̄u ruwhnu i, kwnornu n̄u ikpe b̄uru ɔma i zuru kpakara ɔwa."

⁵ Nga ka mekworu, m whn̄u Oro Ns̄o Chiokike n'oligwe gbamarnu bu Oro-Ek̄a ruwhnu Chiokike.

⁶ Enine izi ɛsau wam vu nhne awhn̄uw̄nu ɛsau hi n̄u rime Oro Ns̄o wam whuya, be wogwu iwo noonwu onwu, be ji ajni mkp̄oma golu kne n̄u mkp̄oma be.

⁷ Otu nhne zi b̄udnu wam nyega enine izi ɛsau wam obele ɛsau okne ovu owe ɔhni Chiokike jih̄ar n̄u rime be, bu nye zi b̄udnu ɔkwnukokwnu.

⁸ R̄n̄wurnu jih̄a Oro Ns̄o wam hite n'igwugwu n̄u iknerema Chiokike, ọ zá nye nwernu rikne ọ bna Oro Ns̄o wam tem awhn̄uw̄nu ɛsau wam enine izi ɛsau wam vuyar̄u kwome.

16

Obele ɛsau ovu owe ɔhni

Chiokike

¹ Ige wam, m n̄nru m otu okne nkoli hi n'Oro Ns̄o wam naakanu enine izi ɛsau wam, "Anu zne wusa obele ɛsau ovu owe ɔhni Chiokike n'ow."

² Enine izi ke mbom zne wusa obele a n'ow, esuso ɔhni t̄ ogwnu noogbu igbugbu se kpakara ele vu akara anohia wam n'ehni, n̄u kpakara ele kp̄nnu igbudu wam risi n'eli.

³ Enine izi ke ebo zne wusa obele a n'osimini, ọ ghohia ɔvn̄arna n̄u lele ɔvn̄arna nye

nw̄urnu ɔ̄n̄u, kpakara nhne zi b̄udnu n̄u rime osimini nw̄ukwo.

⁴ Enine izi ke eto zne w̄usa obele a n̄u mini n̄u kpakara risi mini, be gh̄o ɔvnarna.

⁵ M n̄urnu m̄ nga enine izi ke neelegidne mini karu,

"Ji bu nye mee mma n̄ikpe

ji bu nye zi, nye zi n̄u mb̄om, Nye zi Ns̄o, kwnornu n̄u i kperu ikpe n̄u kpa.

⁶ Be w̄usaru ɔvnarna ele ns̄o i n̄u ele ɔwhnurninya i,

i nyee be ɔvnarna be nw̄o lele mini, kwnornu n̄u be kwesiri a."

⁷ M n̄urnu m̄ otu nkoli hi n̄ojo ar̄ojhna naakaa,

"Owe! Nyenwe āj Chiokike ke Meli Nhne Dum,

ikpe i b̄uru ɔ̄ma, bū masi ezi oka."

⁸ Enine izi ke əno zne w̄usa obele a n̄ehnam, o neerne ele badnu lele b̄ekwnu.

⁹ Okne okpe b̄ekwnu rne ele badnu, be koṣna r̄ewhna Chiokike nye nw̄ernu rikne n̄u hne awhn̄uhnu ka zi. Koyu be kwéle ə tuhnasna n̄u mmehie be znarni Chiokike.

¹⁰ Enine izi ke isne zne w̄usa obele a n̄olu ngadna eze anohia wam. Okne ochichiri gbasni əli-eze anohia wam, ele badnu naatabi riro be kwnornu nhne igbugbu.

¹¹ Be koṣna Chiokike ke oligwe kwnornu nhne igbugbu be n̄u nhne mernu ehni be. Koyu be kwéle ə tuhnasna n̄u apna ojo be.

¹² Enine izi ke isunu zne w̄usa obele a n̄okne Osimini Uferetisi, mini a takwo, kpa mini a takworu, apna ele eze hi n̄obosi ehnam whuya.*

¹³ M whn̄u r̄enwu eto z̄la r̄ichna lele r̄edekpo, hi n̄onu agw̄o wam, n̄u onu anohia wam, n̄u onu nye ɔwhnurninya aghalaghala wam noqwhuya.

¹⁴ Be bū r̄enwu ojo noqornu ərnu nduehni. R̄enwu eto ka znekwnusi ele eze əwa, chikota be n̄otu kwnornu əgwnu okne əbochi Chiokike ke Meli Nhne Dum.

¹⁵ Le, m̄ jaava lele nye buznu, əgozi zi j̄nu nye obula neese nse, b̄ikwata iwo a, ə zi kpa o gbaru eto zneghari, iwhnerne t̄u a n̄'ohn̄a.

¹⁶ R̄enwu ojo wam chikota kpakara eze n̄u hne ele Hiburu nookwu Amagidon.

¹⁷ Enine izi ke əsau zne w̄usa obele a n̄u ruwhere. Otu okne nkoli hi n̄u ngadna eze zi n̄'Oro Ns̄o wam, kaa, "Be menem a."

¹⁸ Agida amuma oligwe, n̄u ədidna, n̄u egbe oligwe n̄u okne əli otne enye dnarnu, əli otne enye n̄u kpam zigelele hite nga Chiokike kpuru badnu. Əli otne enye ka kakwo ibne a.

¹⁹ Əli-əhna kwu wam kewamarnu nga eto, əli-əhna kpakara mba luluru. Chiokike

chenwanya Babiloni, mee a ə nw̄o manya hi n̄ikiko okne ovu owe ehni a.

²⁰ Kpakara eli əhia esilawuru n̄u rugwu gbawhu, whume.

²¹ Okne mkpuru mini neenyi riŋya † naadnakwası ele badnu hite n̄oligwe. Ele badnu əqowu Chiokike ənu kwnornu mkpuru mini wam, n̄u kwnornu awhn̄uhnu wam zi ogw̄nu ke agida.

17

Nwerinya n̄u anohia

¹ Otu n̄u rime ele enine izi əsau wam vu obele əsau vakwnusi m̄ kaa, "Vaa, me gesi i awhn̄uhnu okne nye ewhere wam ke dazi n̄olu agida minu,

² nye ele eze ke əwa snornu mee əyi, ele zi n̄'owa nw̄ornu manya ewhere a."

³ Enine izi wam vuru m̄ n̄Enine zne n̄u rime əli-ikpa, hne me whn̄urnu otu nwerinya dazi n̄olu anohia naachna ihie ihie. Anohia wam nw̄ernu agida r̄ewhna ojo nookwu Chiokike be gbakwasıri a, o nw̄ernu risi əsau, n̄u nri mfu.

⁴ Nwerinya wam wogwu iwo odno odno n̄u ihie ihie, o jiri nhne əyi golu n̄u rugwu okne ənu ahia n̄u palj mee ehni a mma, o ji ikiko golu n̄'aka a, nhne r̄uru əru n̄u nhne z̄la r̄ichna ke ome əyi a jihjaru n̄u rime a.

⁵ Be gbakwasıri a otu r̄ewhna n̄egedege ruwhnu,

Nhne miri emi,

okne Babiloni,

nne kpakara ele ewhere

n̄u nhne r̄uru əru ke əwa.

⁶ Əvnarna ele ns̄o n̄u ele be gburu kwnornu Jiz̄os̄i noogbu a lele manya.

⁷ O gbaru m̄ anya agharj̄ nga me whn̄urnu a.

⁸ Enine izi wam kanu m̄, "Ndaa kpa o jiri naagba i anya gharj̄? M̄ jaakanu i nhne tugwaru otugwa gbasıri nwerinya ka n̄u anohia ke vu a, bū anohia ke nw̄ernu risi əsau n̄u nri mfu.

⁹ Anohia ke i whn̄urnu zi b̄udnu n̄u mb̄om, koyu o nw̄urnu, o jeehi n̄olulu awhn̄uhnu whuya zne n̄'enwu a. Kpakara ele wu n̄'owa ele be gbála r̄ewhna be n̄'okwukwo ke b̄udnu hite n̄'okike əwa, ə j̄otu be n̄'anya nga be whn̄urnu anohia wam zi b̄udnu n̄u mb̄om, koyu o nw̄urnu, o jaazi kwno b̄udnu.

¹⁰ "A kwesiri o nw̄e ovu ke nw̄ernu akoniche, risi əsau wam bū rugwu mat̄ əsau ke nwerinya wam dazi n̄olu a. Be bū masi ele eze əsau,

¹¹ isne dnarnam, otu n̄echi körir, otu ya väge. Nga ə varu, ə jaadaz̄ ige mat̄.

* ^{16:12} Nga apna wam whüyü, ele irno be whn̄urnu oghe bnanya l̄usi be əgwnu. † ^{16:21} Mkpuru mini wam neenyi n̄u nhne ətutu 50 kg.

¹¹ Anohia wam zi bjudnu nu mbom, ke nwururu, bu eze ke esato, nye zi n'esilawuru eze esau wam, jaala niyi.

¹² "Nri mfu wam i whnururu bu masi nri eze ele ya vage echu, kovu be jeenyre be rikne otu otnu-ige lele eze snornu anohia wam chi.

¹³ Be nwernu otu mkpoma, be jeenyre anohia wam iknerema nu rikne.

¹⁴ Ele ka joulosi Nnwø Atñrnu wam ogwu, kovu Nnwø Atñrnu wam jeemegbu be, kwnornu nu o bu Nyenwe ke kakwo ele nwe nu Eze kakwo ele eze. Ele sno a bu ele o sukwuru, ele o hñhiaru nu ele kwesiri okwnata ovu."

¹⁵ O kanu m, "Mini ke i whnururu hne nwerinya ewhere wam dazi, bu ele badnu, nu agida ele badnu, nu mba nu ikwu-ouu zi odo n'odo.

¹⁶ Anohia wam nu nri mfu wam i whnururu joosno nwerinya ewhere wam irno, be jaanahor a kpakara nhne o nwernu, gbat a eto, be jeeri anq-ehni a, kpörne a nu bekwnu.

¹⁷ Kwnornu nu Chiokike yisiri a nu mkpoma be, ma be mee echiche a, be jeekwerikota o nyee anohia wam eli-eze be, o jaachi be tem Chiokike mezu ikwu-ouu a.

¹⁸ Nwerinya wam i whnururu bu okne eli-ohna wam ke neechi kpakara ele eze ke owa."

18

Odudna Babiloni

¹ Nga nhne ka mekworu, m whnururu m enye izi berere hi n'oligwe neehidna, o nwernu okne iknerema, ogbu marna marna ruwhnu a neenyen iwhne n'owa.

² O gweru okne nkoli siwama, kaa,
"O dnanam, okne Babiloni dnanam,
o ghølam hne rñmu rñmu ojo wu,
qro ikelu kpakara rñmu zìla richna,
kpakara qñunu ojo ke be rí eri zi nu rime a.

³ Kwnornu nu kpakara mba
nwornu manya okne ome oyi a,
ele eze ke owa snornu a mee oyi,
ele nozoo ahia ke owa baru eze hite nu
okne ewhere a."

⁴ M nu kwuo okne nkoli hi n'oligwe kaa,
"Ele ke m, anu hi n'esilawuru a whuya,
o zi anu snornu a kehia igwe nu mme-
hie a,

⁵ Kwnornu nu mmehie a gwuzo du oligwe,
Chiokike chenwanyalam kpakara
mmehie a.

⁶ Anu mesno a lele kpa o mernu anu,
anu mesno a mgba lawuru kpa o mernu,
okiko o gbajiri, anu gbajite a mgba
lawuru ma o nwørnu.

⁷ Anu ta a awhnñwhnu nu anya-mini

lele kpa o nyernu ehni a igwugwu nu
egwnurnu ojo a,

kwnornu nu o karu nu mkpoma a,
'M bu m eze nyerinya, m bùla m nnwerne
nwée nzi,
m jáagba mkpe.'

⁸ Kam kpayarù, n'otu qbochi, o jowhnuji
anya,
enwu, mkpe, nu okunyu,
bekwnu jeernegbu a,
kwnornu nu Nyenwe aji Chiokike ke neekpe
a ikpe bu dikne.

⁹ "Nga ele eze ke owa ele snornu a mee oyi,
n'egwnurnu ojo a, jowhnu rñnwurnu bekwnu
a, be jaakwna ekwna, gbanu a mkpe.

¹⁰ Be joogwuzo nu hne zi ikere kwnornu
ogwu awhnñwhnu a, kaa,
'Chei, chei, okne eli-ohna,
Babiloni, bu dikne,

Chiokike taru i awhnñwhnu n'otu otnu-ige.'

¹¹ "Ele nozoo ahia ke owa jaakwanu a
ekwna, gbanu a mkpe, kwnornu nu o zá nye
nozoo kwuo mgwuna ahia be berere.

¹² Be bu ele nozoo ahia golu, siliva, rugwu
okne qñu ahia, palì, iwo marnu mma, iwo
naachna odno odno, siliki nu iwo naachna
ihie ihie, isisi obula, nhne obula be jiri ize eni
kpu, nhne obula be jiri isisi zi okne qñu ahia
pnjo, ola, rugwe, rugwu mabulu,

¹³ nu sinamonu, nu nhne nwernu eknarna,
isensi, maa, franki-isensi, nu manya, nu
mono olivu, nu ikpa nu wheti, nu anohia,
nu atñrnu, nu iyinya, nu ogbo-eli iyinya
nqodopnu, nu ohi, ma mkpuru ovu badnu
masi.

¹⁴ "Be kaa, 'Nhne i pioru whnunahoru i,
kpakara ekwnu i nu ebube i whuru etekne,
i jéenwe kwuo be berere.'

¹⁵ Ele nozoo ahia, ele baru eze kwnornu nu
be neere nhne ka, joogwuzo nu hne zi ikere,
ogwu nqoto be kwnornu awhnñwhnu a, be
naakwna ekwna, gba masi mkpe.

¹⁶ Be jeesiwama okokoba, kaa,
'Chei, chei, eli-ohna kwu,
ke jiri iwo marnu mma odno odno nu
ihie ihie,
nu golu noogbu marna marna, nu aka-
worugwu okne qñu ahia nu palì mee
ehni a mma.

¹⁷ Agida ekwnu hna kpa whuru etekne n'otu
otnu-ige'

"Kpakara ele nookwo ogbo mini nu ele
ji ogbo mini neezne, nu ele èrnu mini, nu
kpakara ele nhne be jiri wuru budnu hi nu
mini whuya, joogwuzo nu hne zi ikere.

¹⁸ Nga be joowhnu rñnwurnu bekwnu a, be
jaakaa, 'O zi eli ke nu lele okne eli-ohna ka?'

¹⁹ Be joowukwas rñtunu nu risi be, kwana
ekwna, gba mkpe, kaa,
'Chei, chei, okne eli-ohna,
hne kpakara ele nwernu ogbo mini
baru eze hite n'ekwnu a,

n'otu ọtnu-ige hne o kọ tübiri etekne.
 20 Ovu so i n'onu, su oligwe,
 ele nsø nụ ele izi nụ ele ọwhnurninya snornu
 anụ nwudna,
 Chiokike kperu a ikpe kwnornu nhne o
 mernu anụ."
 21 Otu enine izi gbasiri rikne gweru otu
 akaworugwu hna lele okne rugwu ogwe
 wiri tübna nụ rime osimini, kaa,
 "O bụ kpa be jeeji nhne rikne
 kwnadna okne eļi-ohna Babiloni,
 o zá nye jowhnu a berere.
 22 Be jónou kwono eri, móbú obo, opí,
 móbú ọkwodu nụ rime i berere,
 nye obula ke nwernu nka ेrnū
 jáazi nụ rime i berere,
 o zá nye joonu ọdidna ogwe wiri
 nụ rime i berere.
 23 Tónji jónnwuma
 nụ rime i berere,
 apkíri nye nöolu nnwerne ikne nụ nye
 nöogbo nzi ikne,
 jáazima nụ rime i berere,
 kwnornu nụ ele nöozu ahia i bụ ele dikne ke
 ọwa,
 i jiri amusu i duwhu kpakara mba.
 24 Be piohiaru nụ rime a ọvnarna ele
 ọwhnurninya nụ ọvnarna ele nsø,
 nụ kpakara ele be gburu ogbu nụ rime
 ọwa."

19

1 Nga nhne ele ka whemernu, m nurnu
 m nhne nụ lele okne nkoli igbudu badnụ
 n'oligwe, naakaa,
 "Aleluya,
 ọznohia, nụ igwugwu nụ rikne bụ ke
 Chiokike ai,
 2 kwnornu nụ ikpe a bürü ọma nụ ezi ọka,
 o marnụ nwerinya okne ewhere wam ikpe
 nye jiri ome oyi a meru ọwa,
 o megwnahịalam ọvnarna ele nsø a n'aka
 a."
 3 Berere kwono be siwama, kaa,
 "Aleluya,
 rñuwuru békwnu a naala olu dñ
 ọkwnukokwu."

4 Ele okno badnụ nri lawuru nụ éno nụ
 nhne éno wam zì bñdnu wam dna n'eli kpo
 risi eļi nụ ruwhnu Chiokike nye dazị nụ
 ngadna eze. Be kaa,
 "Amịm, Aleluya."

Olulu nnwerne ke Nnwø Atñrnu

5 Otu nkoli hiri nụ ngadna eze wam whuya
 kaa,
 "Znarni Chiokike ai,
 anụ ele izi a,
 anụ ele nötou ogwnu a,
 ma nye mati ma nye kwu."

6 M nurnu m nhne nụ lele nkoli igbudu
 badnụ lele ọdidna agida mini, lele okne egbe
 oligwe, naakaa,
 "Aleluya,

Nyenwe aị Chiokike ke Meli Nhne Dum
 nœechi.

7 Ngwa ma a nwudna, ovu so aị n'onu,
 a nyee a igwugwu,
 kwnornu nụ ọlulu nnwerne ke Nnwø
 Atñrnu wam valəm,
 nnwerne a jiknernunem ehni a.

8 Be nyeru nnwerne a iwo abochna,
 zì rñchna, noonwu onwu va-a-a, o
 woru."

(Iwo abochna wam bụ ome mma ke ele nsø.)

9 Enine izi wam kanu m, "Gba n'okwukwo,
 'Ngozi zinu nye obula be sukwuru va n'iriri
 olulu nnwerne Nnwø Atñrnu wam." O kaa
 kwno, "Ikwu-ونu ka bụ ezi ọka Chiokike."

10 M dna n'eli n'ochi enine izi wam ma m
 kpónu m a risi eļi, kovu ọ kanu m, "I mée
 kpam, m bụ m nye izi ibnē i nụ ke rñmu nda
 i ele berere bụ ele ji akebne Jizosi. Kpónu
 Chiokike risi eļi. Kwnornu nụ akebne Jizosí
 gbarụ bụ enine ọwhnurninya.*"

Nye naagba iyinya abochna

11 M whnurnu m oligwe kpumernu nụ otu
 iyinya abochna, rëwhna nye zì n'olu a bụ Nyé
 Okwnata Ovu nụ Nyé Ezi Oka. O ji ikpe bürü
 ọma neekpe ikpe, nöolu ogwnu.

12 Anya a lawuru nụ lele riro békwnu, o
 kpu agida okpu-eze nụ risi a. O nwernu
 rëwhna be gbakwasíri a ke o zá nye magwụ,
 okwolem ya magwụ nhne o bụ.

13 Iwo o wogwu bụ ke be tñruru n'ovnarna,
 be noosukwu a Ikwu-ونu Chiokike.

14 Ele ogwnu ke oligwe sno a n'aznụ n'olu
 iyinya abochna woru iwo abochna marnụ
 mma.

15 Ama-ogwnu zi buko hi n'onu a nöowhuya,
 ke o ji neemegbu kpakara mba. "O jeeji mķ-
 para rugwe nœechi be."† O nöozosna manya
 ke okne ovu owe ehni Chiokike ke Meli Nhne
 Dum.

16 Be gbakwasíri n'olu iwo a ma nụ ọchi a
 rëwhna,

"EZE KAKWO ELE EZE NU
 NYENWE KAKWO ELE NWE."

17 M whnụ otu enine izi gwuzo n'ehnam,
 o ji okne nkoli si okokoba, kanu kpakara
 ọnunu oligwe, "Anụ va gbakọ n'okne iriri
 Chiokike.

18 Anụ va ri anq-ehni ele eze, nụ ke ele risi
 ogwnu, nụ ke ele dikne, nụ ke iyinya nụ ke ele
 gba be, nụ anq-ehni kpakara ele badnụ, ma
 ohu nụ ke ele bñuo ọhi, nye kwu nụ nye mati."

19 M whnụ anghia wam nụ ele eze ke ọwa
 nụ ele ogwnu be gbakoru n'otu ma be lusi nye

* 19:10 ke neeyinu ele badnụ aka kpó okwo ikwu-ونu Chiokike.

† 19:15 Eri Ọma 2:9

wam dazi n'olu iyinya ogwnu ya nu ele ogwnu a.

²⁰ Koyu be nwudnernu anohia wam ya nu nye owhnurninya aghalaghala wam nye rnurnu ernu ndu-ehni wam nu ruwhnu a, nye ji ernu ndu-ehni wam rnavhu ele nwernu akara anohia wam nu ele kpomnu igbudu anohia wam risi eli. Anohia wam nu nye owhnurninya aghalaghala wam, be tubna be nu bwdnu nu rime olulu békwnu ji rugwu békwnu neerne.

²¹ Be ji ama-ogwnu neehi n'qnu nye wam dazi n'olu iyinya wam gbu kpakara ele ogwnu be, onunu oligwe rijiri rwhu hite n'anq-ehni be.

20

Otu pokwu awha

¹ M whnụ otu enine izi hi n'oligwe neehiedna, o ji snambị ọnuhna olulu awhnụwhnu, ji masi ijigba hna okpotokpo n'aka a.

² O nwudne agwọ wam, bu agwọ gbaka wam, nye bu Ekwensu, nu Setani kne a eriri otu pokwu awha.

³ O tubna a nu rime olulu awhnụwhnu, kasnị a akara, ma ọ gharu o duwhu kpakara mba berere tem otu pokwu awha wheme. Omekwo, be jootoma a eriri ige matị.

⁴ M whnụ agida ngadna eze, be nyee ele dazi n'olu be rikne be jeeji kpe ikpe. M whnụ mkpuru ovu ele be gburu kwnornu akebne be gbannu Jizosi nu ikwu-ọnụ Chiokike, ele kpola risi eli nyee anohia wam, mgbu igbudu a, mgbu nahoru akara a n'egedege ruwhnu be, mgbu n'aka be. Be ziri bwdnu snornu Karaishi neechi otu pokwu awha.

⁵ (Ele berere ke nwurun ọnwu lizola n'enwu tem otu pokwu awha wheme.) Ka bu olizo n'enwu ke mbom.

⁶ Chiokike joogozi ele ke a, ele jeekehia igwe n'olizo n'enwu ke mbom. Enwu ke gba lawuru jenew rikne n'ehni be. Be joobu ele ọkwa arightha Chiokike nu ke Karaishi, be joosno a chi otu pokwu awha.

O megburu Setani

⁷ Nga otu pokwu awha whemernu, be jootoma Setani, o whuya n'ikelu a.

⁸ O joowhogha duwhu agida mba ke gbasarụ nu nkala eno ke owa, Gogi, nu Magogi, chikota be zne ogwnu. Onu ogwngwnu be hna lele rijna zi nu ngeri osimini.

⁹ Be gbase kpakara owa, gahnata gbu-rgburu hne ele nsø zi, nu eli-ohna wam Chiokike whnurnu n'anya, koyu békwnu hiri n'oligwe dna rnuegbu kpakara be.

¹⁰ Be tubna Ekwensu wam, nye duwhuru be nu rime olulu békwnu be ji rugwu békwnu neerne hne anohia wam nu nye owhnurninya aghalaghala wam zi. Be jaata

be awhnụwhnu iwhnehnie nu abalị hna ọkwnukokwnu.

Ikpe ipne-aznu

¹¹ M whnụ otu ngadna eze abochna okpotoko, nu nye dazi n'olu a, owa nu oligwe gbawhuru nu ruwhnu a, be whnuna be berere.

¹² M whnụ ele nwurun ọnwu, ele kwu nu ele matị, gwuzo nu ruwhnu ngadna eze wam. Be kpume agida ọkwukwo, be kpume kwno ọkwukwo berere, ke bu ọkwukwo ke bwdnu. Chiokike kpe ele nwurun ọnwu ikpe hite nu nhne be gbaru n'ọkwukwo wam lele kpa ernu be jiri ziri.

¹³ Osimini gwehia ele nwurun nu rime a, enwu nu eli renwu gwehia ele zi nu rime be, be kpe nye obula ikpe lele kpa ernu o rnurnu jiri ziri.

¹⁴ Be tubna enwu nu eli renwu nu rime olulu békwnu. Olulu békwnu ka bu enwu ke mgba lawuru.

¹⁵ Nye obula ke be gbala rwhna a nu rime ọkwukwo ke bwdnu, be tubna nu rime olulu békwnu.

21

Oligwe ikne nu owa ikne

¹ Omekwo, m whnụ oligwe ikne nu owa ikne, kwnornu nu oligwe ke mbom nu owa ke mbom gawheru, osimini zima masi.

² M whnụ eli-ohna nsø wam, Jerusellem ikne, hi n'oligwe hne Chiokike zi neehiedna, be jiknernu a lele nnwerne ikne naalakwnus nzi a.

³ M nrurnu m okne nkoli hi nu ngadna eze wam nookwu ọka, kaa, "Le, Oro Nsø Chiokike zi n'esilawuru rụmu badnụ, Chiokike jaadazinu be, be joobu ele ke a, o joobu Chiokike be, dazigidnene be."

⁴ O jookwnosnamo kpakara anya-mini n'anya be, enwu jáazima, mgbu ogba mkpe, mgbu ọkwa ekwu, nhne ibrugbugu jáazima, kwnornu nu nhne ọknani gawhelem."

⁵ Nye wam dazi nu ngadna eze wam, kaa, "Le, m neeme kpakara nhne bürü nhne ikne." O kanu m, "Gba nhne ka n'ọkwukwo, kwnornu nu ikwu-ọnụ ka bu ezi ọka ke kwestiri ọkwnati ovu."

⁶ O kanu m, "Be menem a. Mawa bu Alifa nu Omega, Opanizo nu Okwukwo. Nye obula akpiri nöökpo békwnu, m jeenyen a mini ke hi nu risi mini ke bwdnu n'etekne."

⁷ Nye megburu, jeekehia kpakara nhne ka, m jooburu Chiokike a, o jooburu nnwø m.

⁸ Koyu ele ogwnu nu ele kwé ekwe, nu ele ruru ọru, ele noogbu badnụ, nu ele neeme ọyi, nu ele amusu, nu ele naakwa renwu, nu kpakara ele aghalaghala jeekehia igwe nu rime olulu békwnu ji rugwu békwnu neerne. Ka bu enwu ke mgba lawuru."

Jerusellem ikne

⁹ Otu n'esilawuru ele enine izi ęsau wam vu obele awhnwuhnu ipne-aznụ wam vak-wnusi m, kaa, "Vaa, m jeegesi i nnwerne be nōolu ikne, bū nnwerne Nnwọ Atnūrnu wam."

¹⁰ O vuru m n'Enine zne n'olu okne rugwu zị n'olu, gesi m ęli-ohna nsə wam, bū Jeruselem hi n'oligwe hne Chiokike zị neehiedna.

¹¹ O vu igwugwu Chiokike, noonwu lele akaworugwu zị okne önü ahia, lele jasipa, ziri snam lele nyno.

¹² O nwernu mkpō be tñru a hna n'olu, o nwernu nri nü önühna lawuru, nü nri enine izi lawuru neese önühna. Be gbasiri rëwhna nri nü avnūrnu lawuru rñmu Izireli n'önühna a.

¹³ Önuhna ęto zị n'qbosı ęhnam, n'olu olu önühna ęto, n'ęli ęli önühna ęto, n'qdidna ęhnam, önühna ęto.

¹⁴ Mkpō ęli wam nwernu ntü-ęli n'olu nri nu akaworugwu lawuru, hne be gbakwasiri rëwhna ele izi nri nü ębo ke Nnwọ Atnūrnu wam.

¹⁵ Nye wam naakanu m ǫka ji otu nhne golu be neeji nqotu nhne, nqotu ike ęli-ohna wam, kpakara önühna a, nü ęhni mkpō a.

¹⁶ Ęli-ohna wam hna n'otu. Ogologo a nü rude a hna n'otu. O gweru nhne be tñ nhne tñ ęli-ohna wam, ętihia otu pokwu nü riwhu maiłi ęno, ogologo a, nü rude a, nü olu a, hna n'otu.

¹⁷ O tñ ęhni mkpō wam, ętihia riwhu rula lawuru, lele kpa ǫtutu ke bädnu jiri zị, ke enine izi ji nootu.

¹⁸ Ęhni mkpō wam bū jasipa, ęli-ohna wam bū golu zị snam, lele nyno.

¹⁹ Be ji agida akaworugwu zị okne önü ahia mee ntü-ęli mkpō ęli-ohna wam mma. Ntü-ęli ke mbom bū jasipa, ke ębo bū safia, ke ęto bū kaşidoni, ke ęno bū emiradi,

²⁰ ke isne bū sadonisi, ke isunu bū kanelia, ke ęsau bū kirisoliti, ke ęsato bū berili, ke tolu bū topasi, ke nri bū kirisopasisi, ke nri nü otu bū jasinti, ke nri nü ębo bū ametisi.

²¹ Nri nü önühna lawuru wam bū palj nri nü ębo, otu önühna otu palj. Ogologo apna ęli-ohna wam bū golu zị snam nqowhnu qsnø lele nyno.

²² M whnūna m Oro Nsø n'ęli-ohna wam, kwnornu nü Nyenwe aị Chiokike ke Meli Nhne Dum nü Nnwọ Atnūrnu wam bū Oro Nsø a.

²³ Mkpa ęhnam móbü ęnwa zá naakpa a, be zá nqomu nü rime a, kwnornu nü igwugwu Chiokike noomu nü rime a, Nnwọ Atnūrnu wam bū iwhne a.

²⁴ Ele mba ke owa jeezne izne n'iwhne a, ele eze ke owa jeegweya igwugwu be nü rime a.

²⁵ Be jáagbasni önühna ęli wam, o jeegberu anya kwnornu nü ęchichiri zila nü rime a.

²⁶ Be jeegwebnanya nhne igwugwu nü qson'anya kpakara mba nü rime a.

²⁷ Nhne ǫbula ke zila rıchna jáabna nü rime a ria ria, móbü nye ǫbula ke neeme nhne ruru oru, móbü nye aghalaghala, okwolem ele be gbaru rëwhna be nü rime ǫkwukwo ke bädnu ke Nnwọ Atnūrnu wam.

22

Miní ke bädnu

¹ Enine izi wam gesi m osimini ke bädnu noonwu lele nyno, hi nü ngadna eze Chiokike nü ke Nnwọ Atnūrnu wam naagbahia.

² Naagbawhe n'esilawuru ogodo apna ęli-ohna wam, nü ngeri lawuru mini wam isisi ke bädnu zị, ke naamí nri nü mgba mkpuru lawuru n'awha ke bū otu mgba n'enwa. Okwukwo isisi wam bū nhne be ji nqogwo ęhni igbugbu ele kpakara mba.

³ Ovu önü zıma ria ria. Ngadna eze Chiokike nü ke Nnwọ Atnūrnu wam jaazi n'ęli-ohna wam, ele izi a jeeznenu a izi.

⁴ Be joojhnu ruwhnu a, rëwhna a jaazi n'egedege ruwhnu be.

⁵ Abali jáazima berere, be joomu tonji, ęhnam joomu, kwnornu nü Nyenwe aị Chiokike jeenye be iwhne, be jeechi lele eze tim tóm.

⁶ Enine izi wam kanu m, "Ikwu-önü ka bū ęsai ǫka ke kwesiri ǫkwnata ovu. Nyenwe aị Chiokike ke enine ele ǫwhnurninya ziyaru enine izi a gesi ele izi a kpakara nhne jeemeriri n'ige matı vazne nü ruwhnu."

Jızosí vawa

⁷ "Le, m vawa wara wara, ngozi jaazinu ele jaabitá ikwu-önü ǫwhnurninya ke ǫkwukwo ka."

⁸ Mawa, Joni, nürnu, whnu masi kpakara nhne ka. Nga me nürnu, whnu kwo masi, m dna n'ęli n'ęchi enine izi nye gesiri m kpakara nhne ka ma m kponu m a risi ęli.

⁹ Koyu o kannu m, "I mée kpam, m bū m nye izi ibne i, nü ke rñmu nda i ele ǫwhnurninya, nü kpakara ele jaabitá ikwu-önü ǫkwukwo ka. Kponu Chiokike risi ęli."

¹⁰ O kanu m, "Itúgwa ikwu-önü ke ǫkwukwo ǫwhnurninya ka, kwnornu nü ige zị ndündu.

¹¹ Nye ojo mernu nhne ojo a zne ruwhnu, nye zila rıchna, ętihia otu zne ruwhnu, nye mee mma, mernu mma a zne ruwhnu, nye zị nsø, ziri nsø a zne ruwhnu."

¹² "Le, m vawa wara wara, ęgwo ęrnua m zị m n'aka, m jeenye nye ǫbula lele kpa ęrnua a jiri ziri.

¹³ Mawa bū Alıfa nü Omega, Nye Mbom nü Nye Ipne-aznụ, Opanizo nü Okwukwo.

¹⁴ "Ngozi jaazinu ele snıñru iwo awura be, be nwernu rikne o ri mkpuru isisi ke bädnu wam, be jeehi n'ogodo önühna bnazne nü rime ęli-ohna wam.

¹⁵ Koyu r̄umu nkita, n̄u ele amusu, n̄u ele neeme oyi, n̄u ele noogbu badn̄u, n̄u ele naakwa r̄enwu, n̄u ele whn̄urnu aghalaghala n'anaya neeme be jaazi n'ederezi.

¹⁶ "Mawa Jizosi, ziyan enine izi m ọ gba akebne kpakara nhne ka n̄u rime kpakara ogbako Chiokike. Mawa bụ Mgbaręgnugwnu n̄u Nnwọ Devidi, Mbọ ọsisi marnu mma."

¹⁷ Enine Nso n̄u nnwerne ikne karu, "Vaa." Nye ọbula ke n̄urnu, kaa, "Vaa." Nye ọbula akpiri n̄o okpo békwnu, vaa, nye ọ masiri gweru mini ke bùdnu n'etekne nwɔrnu.

¹⁸ M n̄odo nye ọbula ke n̄urnu ikwu-ọnu ke ọkwukwo ọwhnurninya ka aka n̄u nsn̄i, nye ọbula ke tükwasiri nhne n'olu a, Chiokike jötukwasinu a nhne n̄u kpakara awhn̄uwhnu be gbaru n̄'okwukwo ka.

¹⁹ Nye ọbula ke gwemernu nhne n'ikwu-ọnu ke ọkwukwo ọwhnurninya ka, Chiokike jeegweme igwe a n'isisi ke bùdnu n̄u eli-ğhna nso, ke bụ nhne be gbaru n̄'okwukwo ka.

²⁰ Nye gbaru akebne kpakara nhne ka karu, "Owe, m vawa wara wara." Amim. Vaa, Nyenwe aị Jizosi.

²¹ Oru ke Nyenwe aị Jizosi dazinu kpakara anụ. Amim.